BİRİNCİ BÖLÜM «FAKİRİ PÜRTAKSİR»

Garson İhsan, Felek kıraathanesinin hela musluğunda elini yıkayan Murat'a sabun yetiştirdi:

— Buyrun Murat bey!

— Teşekkür ederim.

— Siz mi kazandınız.

— Evet.

— Kaç parti?

— İki parti. Kırk kuruş aldım. Allah bereket versin...

— Onlar Cimdallı'da sizi yenemezler. Burada, sizi Cimdallı'da yenecek yok...

— Kâat meselesi.

— Kâat başka... Bir de'oynamak lâzım. Siz yedili'ye varıncaya kadar hesaplıyorsunuz.

—r Sade hesap değil... Onlar keyf için oynuyorlar, biz geçinmek için. Arada fark var.

Murat, öğle yemeğinde ekseriya olduğu gibi bir bardak çayla beraber simit yediği halde, elini, uzun uzadı-ya sabunladı. Elini sabunladığı zamanlar, vücudu keselenmiş, temiz çamaşır giymiş gibi rahatlayıp ferahlıyordu.

Sabunu, garson İhsan'a verdi. Garson İhsan, elinin sırtını uzattı. Murat güldü:

— Şunu avucuna neden almazsın?

— uğursuzluk olurmuş.

— İkimizin de her çeşit uğursuzluktan korkmamız acaip... İşte düşürdün...

— Zararı yok...

— Bana bir kahve getir. Şekeri az olacak. Malûm yo yemek yedik. Sonra hokka kalem isterim.

— Mektup mu? Kâat ta alayım...

— Hayır. Oturup uünyanın en mühim suallerine cevap vereceğim... Dehşetli sualler...

— Gene mi defter Murat bey?

— Hem bu seferki ne güzel... Sağlam bir uç bul... Yazıya özeneceğim... Defterin sahibini görsen, küçük dilini yutarsın...

— Pek mi güzel bir hanım?

— Güzelmiş. Ben, görmedim. Getiren öyle söyledi. Bir başka anket defterinde (Fakîr'i pürtaksîr) imzasını görüp beğenmiş te, (İlle benim defterime de yazsın!) demiş.

Murat, bunları söylerken, ellerini pantolonuna dokundurarak kurutmağa çalışıyordu.

Felek kıraathanesi, Şehzadebaşı'nın en büyük dükkânlarından birisi idi. Yeni sahibi. Eşref bey, İstanbul Polis müdüriyeti ikinci şubede taharrî komiserliği yapıyordu. Parayı vurmuştu. Yüz tarakta bezi olduğu söyleniyordu. Beyoğlu'nda, bir meyhane ile bir kumarhane'de hissesi yarmış, meşhur randevucu, Çakır Eleni'nin dostu...

Üç ay içinde buranın işini de ilerletti. Bitişik köfte-ci'yi (Et kokusu müşterileri rahatsız ediyor) diyerek defedip, ara duvarda bir kapı açarak, orasını da kıraathane'ye ilâve etti. Bilardo masalarını ikiden üçe çıkardı. Yeni fincanlar, yeni iskemleler, yeni oyun âletleri aldı. Komiser olduğundan, hiçbir baskın tehlikesine mâruz kalmadan poker oynamak kabil olduğu için, semtin, hatta şehrin meşhur oyuncuları devama başladılar. Diğer emsali gibi, muayyen bir vakitte kapatmağa mecbur bulunmadığından, uykusu kaçanlar, son tramvaya yetişemiyenler sabaha kadar oturmak için buraya geliyorlar. Kendisi, üç dört günde bir uğrayıp hesaba üstünkörü bakarak, hem

ocakçı, hem patron vekili, Hacı'nın verdiği paralan cebine soku verdiğinden, müşterilere karşı çekingenlik de edilmiyordu.

Murat, yeni ilâve edilen kısımda, köşedeki masaya oturdu.

Geldiği zaman ocağa bıraktığı paketi almıştı. Sicimi çözüp gazeteyi açtı. Anket defterini önüne koydu.

Bu, kenarları sarı yaldızlı, maroken kaplı, fazladan ağzında bir de minimini kilit bulunan kalın bir defterdi.

Sualler eski harflerle gayet sanatkârâne yazılmış, ayrıca suluboya çiçeklerle de süslenmişti.

Garson İhsan, hokka-kalem'i önüne bıraktı. Masayı siliyor gibi yaparak, deftere baktı.

— Kaça bu defter şimdi?

— En aşağı bir liradır.

— Vay canına! Bizim iki günlük yevmiyemiz...

— Değer ama... Baksana yaldızlı... Kilidi de var...

— Kilit niye?

— İçini fikir dolduruyoruz oğlum, bizde, fikir hem kıymetlidir, hem de, böyle kilit altında tutulur...

— Hep dolduracak mısın?

— Hayır canım... Sualler yazmışlar... Cevap vereceğim...

— Ne olacak?

— Eğlence...

— Ne sormuşlar... Birkaçını oku bakalım...

Murat ilk suali okuduktan sonra defteri rastgele karıştırarak birkaç tanesini söyledi:

— Ruh nedir? Hangi sinema artisini seversiniz? İp-tilâlarınız var mı? Nelerdir? Fala inanır mısınız? Anladın mı İhsan efendi?

— Hayır!.. Sizden evvel yazanlar ne cevap vermişler...

— Bakalım! Fala inanır mısınız? «İnanmam ama, fırsat bulursam, baktırmadan da yapamam.»

— Ben de öyleyimdir. Kim böyle cevap veren? , — Can yoldaşı...

— İsim mi bu?

i

— Nâm-ı müstear. Bu kabil anket denerlerine nam-i müstearla cevap veriliyor. Yani asıl isim yazılmaz.

— Sen de mi böyle yapıyorsun? >

— Evet. Benimki de, fakir'i pürtaksir...

— Ne demek bu?

— (Günahı çok bir fıkaraj demek...

— Nede:; bunu beğendin?

— Alay olsun diye.

— Şimdi sen ne cevap vereceksin?

— Bakalım... Baştan başlıyacağım...

— Sonunda biz de görelim olur mu?

— Hay hay! Sen şimdi kahveyi getir...

Garson İhsan, ocağa doğru gitti. Pek uzun boylu, pek zayıf bir çocuktu. "Darüleytam" da okumuş, orasını bitirince, sanat mektebine girmek istemiş, zayıf olduğundan kabul edilmemişti. Aslen Arnavut'tu. Bir müddet Arnavut kebapçılarda, garsonluk, bulaşıkçılık ettikten sonra buraya

kapılanmıştı.

Murat'ı hem seviyor, hem sayıyordu. Haftalarca kahve parası sormaz, hatta, bazı bazı, elli, altmış kuruş borç bile verirdi. Murat yenilirse kendisinden fazla üzülüyor, yenildiği partilerde, lokum getirmemeğe dikkat ediyordu. Büyük poker oyunları olur da, oyuncular, taştahtada hesap tutmayı birbirlerine emniyet etmezlerse, Murat'ı sağlık verir, böylece beş, on kuruş kazanmasına çalışırdı.

Kahveyi getirdiği zaman, gizli birşey söylüyor gibi sesini alçaltarak:

— Bu gece yukarda büyük oyun var, dedi, bir yere kaybolma Murat bey..

— Bakara mı?

— Bakara... Hacı "Mano'yu Murat efendi toplasın... Emniyetlidir. Benim biraz işim çıktı. Geç gelirim, belki de gelemem!" dedi.

— İyi...

— Dur yahu! dalgaya düştük... Olmaz... Bizim Baf-ramaden'den yakacaksın... Vallaha küserim...

8

—— L-yvuıuı

ğı kibritten yaktı:- Mersi!..

— Birşey değil... Bu gece beş, on para çıkarırsan izinli gecemde papaz uçururuz. Kafayı çekeriz...

— Olur...

Murat, defteri biraz karıştırdı. Kendisinden evvel ancak üç kişi cevap vermişti. Birisi (Can yoldaşı), ikincisi (İnci), üçüncüsü (Çok bilmiş). İlk tetkikte can yoldaşıyle, çok bilmişin erkek, İnci'nin ise hanım olduğunu anladı. Can yoldaşıyle İnci arasında hafiften bir gönül rabıtası bulunduğu da seziliyordu. Herhalde, defter, bu inci hanıma ait olmalıydı. Sevdiği delikanlının fikirlerine, meselâ, Volter'le Kant'tan daha fazla değer verdiği için, ilk cevapları ondan almak istemişti. Delikanlının da işi ciddi tuttuğu belliydi. Orta sınıf halkın hiç yadırgamıyacağı şekilde karşılık vermişti. (Çok bilmiş) daha enteresan bir adamdı. Kendi fikirlerini başkalarınınkilerden üstün tutan, biraz kibirli, son derece maddî olduğu için öğündü-ğünü saklamayan insanlardan... Böyleleri, halbuki gündelik işlerde, hayalperver görünenlerden daha çok heyö-canlı olurlar, ellerine kalem aldıkları zaman gösterdikleri kuru mantığı hayata tatbik edemezler...

Murat, kahveyi bitirdikten sonra, işe girişti: S — Hangi şairleri seversiniz? En sevdiğiniz şiiri? C — Faruk Nafiz'i -Han duvarları- Can yoldaşı.

Ben de -Suda halkalar- İnci.

Ahmet Haşim'i -Karanfil- Çok bilmiş

Eşref merhumu:

Padişah'ım bir dirahte döndü kim güya Vatan Her dakika bir baltadan bir şahsı halî kalmıyor Gam değil amma bu mülkün böyle elden çıkması Gitgide zulmetmeğe elde ahâlî kalmıyor.-

Fakir'i pürtaksir.

S — Hangi Romancıları seversiniz? Sevdiğiniz romanı? C — Reşat Nuri -Çalıkuşu--Can yoldaşı. Ben de -Akşam güneşi- İnci.

Hüseyin Rahmi -Şık- Fakir'i pürtaksir.

S — Hangi sinema artistini seversiniz?

C — Pinamanikelli • Can yoldaşı

Rudolf Valântino - İnci

Rollerinde muvaffak olanların hepsini - Çok bilmiş.

Şarlo. Fakir'i pürtaksir.

S — Sevdiğiniz size ihanet ederse ne yaparsınız? (Vay

canına! tehlike başladı.)

C — Oturup ağlarım. - Can yoldaşı. (Fena değil ferahlarsınız.)

Onu unuturum. İnci. (Aferin kızım!) Sebebini araştırırım. Çok bilmiş. Murat, "Öldürürüm" diye yazacaktı. Biraz tereddüt

etti. Sonra vazgeçerek "Hanımların gözünü yıldırmaya-

lım. Belki sahi sanırlar." diye düşündü.

Ben de derhal ona ihanet ederim. Ödeşiriz.

Fakir'i pürtaksir.

S — Gülmeği mi, ağlamağı mı seversiniz?

C — Sırasına göre ikisini de. - Can yoldaşı.

Ağlamağı severim. İçim ferahlar. - İnci. (Demek yukarda iyi bilmişim.)

İkisi de ciddî iş değil - Çok bilmiş. (Böyle bir anket defterinde ciddî iş! Hakikaten çok bilmiş imişsiniz. Azizim affınıza mağruren gülünç bir ciddiyetiniz var.)

Ne bileyim? Biz insanız "Güleriz ağlanacak halimize!" demişler. Fakir'i pürtaksir.

S — Hangi şartlar içinde hayatınızı istiyerek feda edersiniz? (Gene beni bir dehşet aldı!)

C — Vatanım uğruna - Çan yoldaşı. Aşkım uğruna - İnci. Şerefim uğruna - Çok bilmiş. O şartın belki bir başka çıkar yolu da vardır?

Fakir'i pürtaksir.

t

C — Evet, lâzım! - Çan yoldaşı. (Galiba zengin bu arkadaş... Yahud ümidi var.)

Hayır! - İnci. (İşte sonra değişecek, yahut pişman olunacak bir fikir.)

Tek başına etmese bile, saadetin şartlarından biridir. - Çok bilmiş. Bedbaht da etmez ya. Fakir'i pürtaksir.

S — Cesur musunuz?

¦C — Arkadaşlarım cesur olduğumu söylüyorlar. - Çan

yoldaşı. (Hele meddahlar!)

Fareden bile korkarım. - İnci.

Şerefsizliğe karşı, hayır! - Çok bilmiş. Değilim ama, yeri gelince korkudan dizlerim titremez, dilim tutulmaz. Fakir'i pürtaksir.

S — Fala inanır mısınız?

C — İnanmam ama, fırsat bulursam da baktırmadan

yapamam. - Çan yoldaşı.

İnanırım - İnci.

Boş şey - Çok bilmiş. (Yemin ederim ki içimizde en

çok inanan sizsiniz!)

İnanılmaz mı? İstikbalden haber veriyor!

Fakir'i pürtaksir.

S — Ölüm nedir?

C — Yaşamanın sonu. - Çan yoldaşı

Büyük facia. - İnci.

Tabiî bir netice. - Çok bilmiş.

Ben varken ölüm yok, ölüm gelince ben yokum.

Binaenaleyh düşünmeğe değmez. Fakir'i pürtaksir.

S — Şiir yazar mısınız?

Ç — Hayır beceremem - Çan yoldaşı.

Maal'esef. - İnci.

Ciddî bir iş saymıyorum. - Çok bilmiş.

Ben de (maalesef) ama, evet demek için.

Fakir'i pürtaksir.

11

S — Hangi şarkıyı seversiniz?

C — "Al sazını çal sevdiçeğim.."i - Can yoldaşı.

(Saz da çalıyor demek! Bahtiyarsınız beyim!) Şahane gözler şahane. - İnci. (Ağır aksaktır. Fena değil)

"Bîvefâ sevmek ne mümkün sevdiğim birtanesin!" -

Çok bilmiş.

"Bana -da- ne oldu -da- ben bilemem.

Eski halimi -de- hiç göremem.

Aman, Amaaan!" Fakir'i pürtaksir..

S — Saz çalar mısınız?

C — Biraz keman çalarım. - Can yoldaşı. Piyano çalarım. - İnci. Hayır - Çok bilmiş.

Evet. Gramofon çalarım. Dostlarım da pek iyi çaldığımı söylerler. Fakir'i pürtaksir.

S — Birini öldürseniz ne yaparsınız?

C — Viodan azabı çekerim. - Can yoldaşı. Istıraptan ben de ölürüm - İnoi Yakalanmamağa çalışırım. - Çok bilmiş. Haketmişse (Oh olsun!) derim. Fakir'i pürtaksir..

S — İnsanı saadet mi olgunlaştırır, ıstırap mı? İkisi de. - Can yoldaşı. Istırap zannederim. - İnoi.

Ne denedim, ne de düşündüm. Afedersiniz - Çok bilmiş.

Mes'ut adamın ayrıca olgunlaşmağa ihtiyacı olmasa gerek. Fakir'i pürtaksir..

S — Kaç sene yaşamak istersiniz?

C — Altmış sene elverir. - Can yoldaşı.

Sevdiklerimden evvel ölmeliyim... - İnci. (Ama, birazcık evvel değil mi?) Kabil olduğu kadar çok. - Çok bilmiş.

düşünmek için çok bilmiştik lâzım değil.

Fakir'i pürtaksir.

S — Hızır'a rastlasanız, bir dilek dileyin dese, ne dilersiniz?

C — Güzellik - Çan yoldaşı.

Zekâ. - İnci. (Birinoi ve ikinci sualler bir araya gelince bana Bernar Şov'a ait bir fıkrayı hatırlattılar.) Para - Çok bilmiş. (Siz de bir Bektaşî fıkrasını!) Biran gözlerini kapatmasını. Külahını kapmak için. Fakir'i pürtaksir. (Acaba bu cevap başkalarına nasıl bir fıkra hatırlatacak?)

S — Birşey kırsanız mahcup olur musunuz?

C •— Evet - Can yoldaşı.

Pek üzülürüm. Ağlayasım gelir. - İnci. Ödenebilirse hayır. - Çok bilmiş. Haksız yere kalp kırdımsa, evet, oam falan kırdım-sa hayır. Fakir'i pürtaksir.

S — Randevu saatlarına ehemmiyet verir misiniz?

C — Evet. Can yoldaşı.

Veririm ama, hep te geç kalırım. - İnci. İnsani ciddiyetine birinci deli! budur.. Elbette veririm. - Çok bilmiş.

Ben veririm ya, Vatman efendiler eksериya bu fikirde olmuyorlar. Fakir'i pürtaksir.

S — Yaşamak için yalan muhakkak Jâzım diyorlar, doğru mu?

Hayır! - Çan yoldaşı.

Hayır. Ben de yalandan nefret ederim. - İnci. Evet... - Çok bilmiş.

"İnan Halûk! Ebedî bir şifadır. Aldanmak!" Buyrul-muş. Kabahat bende değil, karşımdakilerde...

Fakir'i pürtaksir.

S — Şakayı sever misiniz?

C — Nezih olmak şartıyie severim. - Çan yoldaşı. Pek hazzetmem. - İnci. Ciddiyet daha iyi değil mi? - Çok bilmiş.

13

mıuıiuöiiiu ıöü, evci. ısıiruum purızenırıaır ue,

Fakir'i pürtaksir.

S — Dans etmeği sever misiniz? C — Çok severim. - Çan yoldaşı.

Ben de çok severim. - İnci.

Müptelâsı değilim. - Çok bilmiş.

Arkadaşım güzel olmak sortiyle... Evet.

Fakir'i pürtaksir. S — Şıklığa meraklı mısınız? Ç — İnsan elbette şık olmalı. - Can yoldaşı.

Pek te meraklı sayılmam ama... - İnci.

İnsan, temiz giyinmelidir- Çok bilmiş.

Meraklı olmasam, romanlardan (Sık)t severim der

miydim? Fakir'i pürtaksir.

S — Bu defterin sahibi hayalinizde nasıl bir insandır? C — Harikulade - Çan yoldaşı.

Bîtaraf değilim! Cevap veremiyeceğim. - İnci.

Böyle bir anket defteri yaptığına, ve böyle bir sual

de sorduğuna göre biraz hoppa! - Çok bilmiş. Murat, son suale, parlak bir cevap verebilmek için kalemin sapıyla bıyıklarını okşıyarak düşünüyordu ki:

— Merhaba efendi! Diyerek, Ertuğrul Hikmet karşısına dikildi.

— Merhaba... Buyur...

— Çamı vurdum. Dalmışsın. Duymadın!

— Bitti. Otursana...

— Bahçeliye kadar çıkıp geleceğim... Burada mısın?

— Her zamanki gibi...

— İyi öyleyse... Şapkam dursun...

— Üşümez misin?

— Yok canım...

Ertuğrul Hikmetin yüzü, belki sert saçlarından, belki de kocaman kulaklarıyle uzun burnundan dolayı, kurnaz bir kurta benziyordu.

Birkaç adım ayrıldıktan sonra döndü:

— Abo uğradı mı?

— Gelirse salıverme...

— Olur!

— Parası var. Bize ziyafet çekmeli... -Deftere dikkat etti. Geri döndü:- Gene mi anket?

— Evet...

— Sen bu gidişle, birtek satır bastırmadan meşhur olacaksın. Sinema artistlerini soruyor mu?

— Hayat nedir? de diyordur.

— Diyor.

— Ölümü, Ruhu falan?

— Hepsi tamam...

— Yahu! Bu memlekette herkes neden kolayca klişe haline geliyor. Nasıl oluyor da can sıkıntısından patlamıyoruz. Sen şimdi ne düşünüyorsun?

— Son sualin cevabını!

— Nedir?

— Defterin sahibesi beni nasıl hayal ediyorsunuz? diye sormuş.

— Kolay! Bende hayalin hazırı var. Dilersen kullan! Hem de neden kullanmıyacakmışsın. Böyle işlerde lüzumu olur diye yazmış Nedim efendi.

— Söylesene geveze!

— Yaz! Baştarafı icab etmez! Beyt geliyor: "Gerda-ni püskürme benli Gözleri gayet güzel - Sırma kâkül, sim gerden, zülfü tel tel ince bel" Nasıl?

— Hay Allah razı olsun! Pekâlâ!

Ertuğrul Hikmet azemetle yürüdü. Hem şair, hem boksördü. Şiiri aruzla yazar, şair olduğu için çok zaman sızıncaya kadar içerdi. Boksu da keyf için spor klüplerinde değil, para kazanmak için tuluat sahnelerinde yapıyordu. Devamlı bir iş tutmasına mani olacak kadar keskin bir zekâya malikti.

Murat, önündeki şık defteri ümitsiz bir hareketle yavaşça kapattı. Bu iş gençler arasında yayıldı yayılalı belki bu Fakir'i pürtaksir imzasıyle cevap verdiği yirminci defterdi. Ekserisi hanımlara ait olan bu defterlerin meçhul sahibeleri, okadar tanışmak istemişlerdi de..;

15

Dir cıgaru yuMi. uışuiuu yene ism bir tramvay Fatih'ten Beyazıt'a doğru hızla geçti.

Kahvede, iki mütekait zabitten başka kimse yoktu. "Birazdan Darülfünün'lular gelir. Bilârdo'ya başlarlar." diye düşündü.

İçinde büyük bir eser bitirmiş gibi, boşluk hissediyordu.

Garson İhsan'a işaret etti.

— Su mu?

— Hayır! Gazeteleri lütfen... İhsan gazeteleri getirdi:

— Akşamı Sıtkı bey okuyor, dedi, boşalırsa getiririm.

— Olur?

— Defter bitti mi?

— Bitti.

— Okusak... Mahzuru yoksa...

— Ne mahzuru olacak... Yalnız kirlenmesin!

— Kirlenmez...

— Dur, İhsan efendi... İyi hatırlattın... -Halbuki İhsan aklına geleni hatırlatacak şey söylememişti:- Bir

dakika...

— Buyur.

— Tarih atmadık. Sonuna bir tarih ister... Defterin son sualine verdiği cevabın altına tarihi yazdı:

5 Mart 1930

Kumarbazlar birer, ikişer, toplanıyorlardı.

Tekait Rüştü bey geldi. Kısa boylu, zayıf, ilk bakışta sinirli zannedilen bir ihtiyardı. İstanbulin'e yakın siyah setre, düz reyye pantolon, yanları lastikli çekme rugan potinler giyer, bir de gümüş saplı abanoz baston taşırdı.

Otuz senelik memuriyet hayatında -Bunun sekiz se-

16

1

t

ne dört ayı Mutasarrıflıkta geçmişti- doyasıya valilik yapamamıştı. Üç ay beş gün -Ne bir saat fazla ne bir saat eksik- tam üç ay beş gün vali vekâletinde bulunduğu için yeni tanıştıklarına mübhem bir ifadeyle kendisini "Sivas Vali'yi sabıka bendeniz!" diye takdim ederdi ama, ahbaplarına ahvalin kötülüğünden, bu memlekette kadir, kıymet bilinmediğinden şikâyet ederken "doyasıya valilik yapamadım. Re'sen âmir olamadım. Bu kuru kafada -Böyle söylerken bir büyük bilardo yuvarlağına benziyen saçsız başına insafsız insafsız vururdu- Bu kuru kafada, birçok hayırlı projeler vardı. Kendimi methetmek gibi olmasın, azizim, bu memlekete, üç tane vali geldi. Birisi Bursa Valisi Vefik Paşa merhum, diğeri, Bağdat Valisi şehit Mitat Paşa merhum... Üçüncüsü de bendeniz... Ne hazindir, memleket için nekadar şayanı teessüftür ki bu üç şahıstan birisi Tâif'te şehid oldu ve üçüncüsü vali dahi olmadı. Sebep? Buyuracaksınız! Arzedeyim: Merkezde Dahiliye Nazırı, okuduğunu anlamaktan âciz olur, taşrada bir vali, akıllara durgunluk verecek icraat yaparsa muvazeneyi devlet bozuluyor. Yahut da böyle vehmediliyor. İşte, erbabı hamiyyeti mahveden, erbabı hamiyyetle beraber, Vatanı harabeye götüren bu vehimdir Vallahül'-azîm..." Halbuki Rüştü beyi iyi tanıyanlar bütün bu şikâyetlerin zoraki olduğunu biliyorlardı. Abdülhamid, meşrutiyet, Balkan, seferberlik, işgal, Kuvayi Milliye sıralarında, hiç sendelemeden, fiyasko vermeden yükünü tutmayı becermiş, üç kişi varsa -Vali olarak değil, usta mürte-kip olarak- birisi, hatta birincisi bu Rüştü beydi. Müteaddit apartımanları, iki hanı, Balık pazarında dört dükkânı, Erenköy'de bir köşkü, Saraçhane başında 22 odalı bir konağı vardı. Nakit parasının yekûnunu kendisinden başka -Allah bile- bilmezdi. Lâf arasında, ticareti sevmediğini. Şirket kurup bir araya gelmeyi az ciddi saydığını söylerdi. Birtek zevki vardı: Mücevherat mukabilinde yüksek faiz, kısa vade ile borç vermek... Bunu da, kârdan ziyade müzayekaya düşmüş yüksek ailelerin sandıklarında, çekmecelerinde saklı nâdîde mücevheratını orada zorla

17

F.: 2

çıkarıp, muvakkat bir müddet için de olsa, mülkiyeti altına almak zevki için yapıyordu.

Gene yakın dostlarına bu manisini şöyle anlatmıştı:

— Kibar takımını bilirim! Ben de bu sınıfa mensubum. Birisine muhtaç değillerse, İngiliz Kralını adamdan saymazlar. Bir de düştüler mi, meselâ şu garson İhsan'dan besbeter olurlar. Hayır, efendim, af buyrun, garson İh-san'da öyle bir düşkünlük değil, düşkünlüğün hiçbir çeşidi yok. Bîçare tabi hayatını yaşıyor. Bizim sınıfa gelince, ayağı kayar kaymaz, sanki cehennemin esfelessafilinine yuvarlanır. Onları böyle tekerlenmiş sıralarında seyretmeği severim. Bir dakika uşak, bir dakika Bey'dirler. Evvelâ, borcu, sanki sizi ihya edeceklermiş gibi isterler. (Yok) diyeceksiniz. Bu kısaca kelime, kibirlerini tepesi üstü yere vurur. Hepsini, bilâ istisna kabiliyetsiz bir ihtiyar uşak haline getirir. Erkek iseler, karılarına ait elmasları, kadın iseler, merhum zevcelerinden kalmış, bir kravat iğnesini, yahut kol düğmelerini, bazan ve ender olarak murassa nişanları, size bırakırken neler hissettiklerini benimle beraber olup seyretmelisiniz. Bir parça ölürler adeta!.. Bir parça değil, elinize alıp ışığa.tutarak tetkike başladığınızdan itibaren ölürler de, kapıdan çıkmak için -Tabi istedikleri meblâğı almış olarak- kalktıkları zaman dirilirler. Bir temaşadır. Balzak merhumun insanlık komedisi bunun yanında bizim Karagöz oyunlarına benzer.

Rüştü beyin bütün zevki, ikindi'ye doğru Felek kıraathanesine gelip ekseriye bir, bazan da iki seans poker oynamaktır. Bu oyunu, çok iyi bildiğine, bahusus oyunda, bir İngiliz Lord'u kadar kibar davrandığına kanidir. Fazla para kazanmayı da, kaybetmeyi de sevmiyor görünmek için ufak oynar ve kim rasgelirse onunla oynar. Halbuki poker'i bilmez, kazanırken de, kaybederken de soğuk kanlı değildir. Bu heyecanı paraya tamah ettiğinden İleri geliyor sanılmasın, paraya zerre kadar değer vermediği halde meydan muharebesi idare eden bir genç Başkumandan gibi davranmasının bir başka sebebi vardır. Rüştü beyin de, bütün mütekaitler gibi geriye kalan

mek, bahçeyle uğraşmak, koleksiyonculuk gibi şeylerle doldururlar. Rüştü bey ise, ikindi ile akşam arasındaki vaktini poker oynamağa tahsis etmiştir. Bunu, bir eğlenceden ziyade, bir vazife gibi dikkat ve ciddiyetle yapar. Yaparken de sevilmiş bir sanatın dünyayı unutturan, ateşini hisseder.

— Ne var gazetelerde bugün Murat efendi?

— Buyrun Rüştü Bey... Hiç birşey yok...

— Rahatsız olma... Japonlar yürüyorlar mı?

— Mançurya'da döğüşülüyor efendim. Bilmem ki... Münasip bir haritada takip edemedim. Yürüyorlar mı, duruyorlar mı?

— Bilinmez... Çin şehirlerinin adlarını ben de aklımda tutamıyorum. Hani kimse yok mu bizimkilerden?..

— Henüz erken olmalı... Hava da berbat... Siz bu tipide nasıl çıkıyorsunuz?

Rüştü bey, yakası kürklü paltosunu silkeleyip astı. Yardıma koşan garson İhsan'a:

— Bize iki şekerli kahve yap! dedi. Murat sıkıldı:

— İstemez... Neden zahmet ettiniz? Ben içmiştim.

— Bir daha içersiniz... Yani içeriz demek istedim. -Etrafa baktı:- Bugün burası bomboş... Sizin cimdallıcı-lar da gelmemişler.

— Gelip gittiler...

— Gene kazandınız tabi...

— Kazandım, evet...

— İyi ama, bu böyle n'olacak? Hâlâ bir iş bulamadınız mı?

— Havalar... Baksanıza... Bir yere çıkılmıyor.

— Bazan evde aklıma gelirsiniz. "Ahbaplara söyliye-yim, bir münasip iş arıyalım" derim. Havalar kimseyi görmemize müsaade etmiyor ki... 60 senedenberi böyle kış görülmedi. Eyüp Sultan'a kurtlar inmiş, bir mandırayı basmış diyorlar.

— Limana buzlar hücum etmiş... Gazeteler resimlerini bastılar.

getirdi.

— Pek güzel yazmışsınız Murat bey, dedi. O, tırnak içindekileri de siz yazdınız değil mi?

— Ben yazdım.

— Kızarlar ötekiler...

— Bilmem... Asıl öyle abuk sabuk şeyler hoşlarına gidiyor.

Rüştü bey, deftere alâka ile bakarak sordu:

— Nedir? Gene şiir mi?

— Hayır anket defteri.

— O da nesi?

— Yeni îcat olundu. Şimdi moda! Böyle şık bir defter alıp beşer sayfa ara ile birtakım sualler yazacaksınız, sonra bunu ahbaplarınıza vererek cevap istiyeceksiniz.

— E?

— Onlar da cevaplarını yazacaklar.

— Sonra?

— Sonrası bu?

— Anlıyamadım.

— Bir kere bakınız.

Rüştü bey, defteri açtı. İlk suali ve cevapları okudu. Sonra sayfaları çevirerek bir müddet tetkik etti. Arada sırada:

— Tuhaf!

— Acaip!

— Neler oluyor da haberimiz yok...

— "Git gide zulmetmeğe elde ahâli kalmıyor". Eşrefin miymiş bu? Geçenlerde hatırladım da bir türlü şairini bulamadım. Hafıza kalmıyor gittikçe... Hani sizin cevaplarınız?

— Fakir'i pürtaksir namı müstariyle cevap veriyorum.

— Haa... Şu mesele... Durunuz bakalım... Defteri... orta yerden açtı. Boş yaprakları çevirdi ve suali ve cevapları okudu: - S - Ruh nedir? Damağını şaklattı: - Vay canına! Ne demiş bakalım: "Hayatımızın esası olan müphem varlık - Can yoldaşı." Kim bu Can yoldaşı?

20

t

— ı ulıımıyuıum mtsıiuım.

—- Peki... İkinci cevap: "Varlığımızın ikinci parçası. -İnci" Bu bir küçük hanım galiba?

— Ben de öyle tahmin ettim.

— Doğrudur. Yazısından belli. Üçüncü cevap: "Ten kafesinde öten bülbül - Cok bilmiş." Böyle bir Ten kafesi sözü hatırlıyorum. Nerdeydi acaba?

— Durunuz aklımı karıştırıyorsunuz!.. -Rüştü bey bir müddet ciddî ciddî düşündü. Sonra gözlerinden bir ümitsizlik geçti:- Benim yaşımda meseleyi böyle hesaplamak zor, diye mahcup ve korkak gülümsedi, siz de benim yaşıma gelirseniz, belki bu şüpheleri kaldırır atarsınız: Ruhun ebediliğine inanmak bir ihtiyaç olur da...

— Afedersiniz, sizi kederlendirdim mi efendim?

— Hayır! hayır! Geçelim... Mamafi, fikirlerinizi pek alâka bahis buldum. Bunları düşüneceğim... - Defterin yapraklarını tereddütle açtı. Sual ve cevapları tane tane okudu: - «Hayat nedir?" "Hayatımızın

esası olan meçhul varlık...» -Can yoldaşı, Ruh nedir sualine de bu cevabı vermişti. Yoksa, hepiniz mi böyle yaptınız!

— Hayır!

— Görelim öyleyse... İnci hanım: «Yaşadığımız an!» diyor. Doğru gibi... Ne dersiniz?

— «Kız oğlandan akıllı» derim.

— Evet... Cinsi lâtif ne kadar havaî, hayalperver görünse de, birçok hususlarda bizden daha maddî düşünürler... Devam ediyorum: «Gelirken de, giderken de reyimiz alınmayan yolouluk.» Öyleyse, bu (Cok bilmiş) imzasına ne lüzum var, değil mi? «Anadolu'da, evlerin önündeki üstü kapalı mahalle verilen isim. Fakir'i pürtaksir!»

Rüştü bey, cevabı bir daha okuduktan sonra Murat'ın yüzüne dikkatle baktı:

— Sahiden, demin, hayatı böyle mi düşündünüz Murat efendi?

— Sahiden böyle düşündüm.

— Nasıl bir tedâî ile?

— «Hayat» denilen mahalleri bilirsiniz. Anadoluda

bulundunuz: Üstleri Kapaıiaır ama, eKsenyu uu mı unun açıktır. Yani, hava cereyanının her türlüsüne maruz yerler... Zaten hayat, sahiden böyle olmasa bizim, milletimiz, sundurmalara bu ismi vermezdi ki...

— Kaç yaşındasınız?

— İki, üç ay sonra 19 bitiyor. Daha mı yaşlı gösteriyorum.

— Hayır! Daha genç... İnsanı şaşırtan da bu!.. -Başka şeyler düşünerek yaprakları çevirdi. Suale rasla-yınca yüzü güldü: - İşte yaşınıza uygun bir sual: «Aşk nedir?» «Uğruna ıztırap çekilen his - Can yoldaşı» «Hayatın saadeti! - İnci», «İyi bildiğimizi zannettiğimiz halde, ölüme kadar öğrenemediğimiz şeyi - Çok bilmiş.» "O bulunmazsa, (Meşk) olmazmış. -Fakir'i pürtaksir." - Rüşte bey dikkatle Murat'ın yüzüne baktı:

— Bu kadar mı?

— Bu kadar. Bir yerde okumuştum. «Aşk için çok söz edildi. İşi karıştıran da galiba bu gevezelik.» diyordu. Cümle tastamam, böyle değil ama fikir aynı...

— Birisini sevmiyor musunuz? Af edersiniz...

— Estağfurullah... Hayır!

— Hiç sevmediniz mi?

— Ben mi? Durunuz bakayım... Yalan söylemiş olmamak için biraz düşünmeliyim...

— Olmadı. Bu telefon numarası mı oğlum. Böyle hatırlanınca hiç raslamamışsınız demek...

— Bilakis... Zannederim ki bir acaip vakadır. Şimdiye kadar kimseye anlatmadım. Kısacık birşey... Canınız sıkılmaz ya...

— Bilakis memnun olurum...

— Evvelki sene, Anadolu'da bir sahil kasabasında bulunuyordum. Vilâyet merkezi... Bunlardaki hayatı bilirsiniz...

Rüştü bey, yalnız içini çekti. Murat:

— İşte öyle, diye devam etti, kahvelerde, meyhanelerde, birer tane garson kız vardı, bir de Bar açılmıştı. Fakat gene de, akşam olmaz mı, kasaba mahpushane'ye benzer. 23 Nisan mı, 19 Mayıs Bayramı mı, şimdi hatırım-

danınüa, merasim yapıiıyorau. oen ue yıium. ı\cnuiu, ıuu-ta parçalarından bir iğreti tribün kurmuşlardı. Vali bey, Jandarma kumandanı, falan için... O zamanlar böyle merasimlere Anadolu'da maa'aile gidilmezdi -Maa'aile sözü de, anfamiy sözü de nekadar sinirime dokunur anlatamam.- Tribünde bir sürü erkeğin arasında bir tanecik kadın vardı. Kadın da değil, onbeş onaltı yaşında bir kız» Jandarma kumandanının kızı... Başıma gelen işi, hâlâ tahlil edebilmiş değilim. Kıza, bir, iki defa şöyle baktım. Herkese nasıl bakıyorsam... Kaşını, gözünü bile farket-meden... Birdenbire... Bir hâl oldu bana... Gözüme ayna tutuluyor, bunda da ısrar olunuyor gibi sinirlendirici bir hal... Artık bilmem, O kız mı, yerini biraz değiştirdi. Yoksa, güneş milyonlarca senelik devri esnasında, dünyamıza göre milyonlarca defa geldiği yerlerden birisine, gene mi geldi. Dedim ya, bunu tarifden âcizim. Düşündükçe, Faruk Nafiz'in şiirinden bir mısra aklıma gelir: «Gözlerim görmüyor etrafı, güneş vurdu bana.» Buna güneş çarpmasından başka birşey denemez... Kız hârukulâde güzel oluvermişti. Güzel ne demek? Başka birşey, bir korku, bir dehşet... Birşey... Kendimi toplamağa çalıştım. Yüzündeki renklerin zevkini mânaların mânasını, şuurumla değil hislerimle anlıyordum. Anlamıyordum, içimde senelerden beri dayanılmaz bir açlık vardı da, bu yüz, o açlığı tıpatıp duyuyordu. Ne eksik, ne fazla... Tıpatıp... Öyle ki... Eksikliğin telâşını, fazlalığın boğuculuğunu hissetmiyordum. Böylece, ebediyyen ölmeden, mesut yaşamak kabildi. Bu halet bir çeyrek saat mi sürdü, yoksa bir saniye mi bilmem. Birdenbire, şuur harekete geldi. Şeref tribününde oturan -Kibirle oturan- bir kızla, lavvarda puvantörlük eden bir amelenin ne münasebeti olabilirdi ki... Puvantörlük uydurma bir lâf... Doğrusu, amele... Kazma ile çalıştırmıyorlar da, yıkanmağa gelen kömür vagonlarını yazmakta kullanıyorlar. 71 kuruş yevmiye ile... Hem de bu memuriyete geceli bir hafta oldu olmadı. Ondan evel, tamir atölyesindeki kazanda ateşçi idim. Yüreğime bir sızı düştü, beyfendi, bir an evvelki saadet

t î

ğumu, sol ovucumun içine vurmuşum... «Yarabbî! Ya-rabbi!» diye adeta inledim. Gözlerime yaş gibi birşey hücum etti. «Yaş gibi diyorum. Çünkü bunlar hem yaştı, hem değil... Esasen yaş idiler de, yüreğimden geçtikleri için, gözlerime istim buharı halinde çıkıyorlardı. İstim buharı gibi sert ve sıcak... Biraz daha bakarsam bir felâket olacak zannettim. Kalabalığı dirsekliyerek şoseye çıktım. «Allahım! bana bu kızı unuttur! Unuttur bana...» diye mırıldanıyordum. Hem de bunun artık imkânsız olduğunu gayet iyi bilerek... Başımda sıtma nöbeti esnasındaki ağır-' lık, yaşamaktan ümit kestiren, ölümü kolay kabul ettiren O hasta serhoşluk vardı. Deniz kenarına gitmişim. Orada mendirekin üzerinde akşama kadar yapayalnız ve hemen hemen hiçbir şey düşünmeden, müthiş bir korku içinde oturmuşum. Akşam üzeri, dayanılmaz bir açlık hissettim. Bu öğleden beri duyduğum ilk makûl ve beşerî histi. Ona raslamaktan korkarak çarşıya döndüm. Aşçı dükkânına girince, yeni bir şaşkınlığa uğradım. Yanılmıştım. Zerre kadar aç değildim. Bilakis, saatlardan beri tonlarca toprak yemiş, tonlarca deniz suyu içmişim gibi toktum. Aşçıya güldüğümü, bir arkadaşı aradığımı söylediğimi hatırlıyorum. Tekrar dışarı çıktım. Yatsı zamanına kadar, yatsı zamanına kadar değil, yorgunluktan harap oluncaya kadar sokaklarda serseri serseri dolaştım. Sonra 250 gramlık bir şişe rakı, biraz pevnir alarak eve gittim. Ev dediğim şey, birtek odadan ibu«d bir kulübe idi. Bir tepenin yamacına, ameleler için yapılmış, on, oniki küçük binadan birisi... Bazılarında, hatırlı ameleler, yani, kıdemli ameleler, bekçiler, sürveyanlar. Keza ne çavuşları aileleriyle birlikte oturuyorlardı. Bazılarına, onbeş, yirmi kişi doldurulmuştu. Bu kulübeler, bu kadar adamın aynı zamanda yatmasına müsait bulunmuyorlardı ama, kiracıların yarısı gece, yarısı gündüz çalıştıklarından barınmak mümkündü.

Bizim evde, benden başka bir kişi daha vardı. O da geee çalışıyordu. Lâmbayı yaktım. Bir şeker sandığını istifin altına çektim. Destiyi, bardağı, kahve fincanını ge-

dum. Ceketi astım. Gömleğin yakasını çözdüm. Mendil ıslatıp boynuma sardım. Rakı, bana haksız ve mukabelesi imkânsız bir hakaret gibi acı ve ağlatıcı geliyordu. Henüz iki fincan içmeden bir şişe daha almadığıma pişman oldum. Bir şişe ne demek? Bir gaz tenekesi rakı almalıydım. Unutuncaya kadar içmek için... Sonra yavaş yavaş, burasını bırakıp gitmek, firar etmek fikri geldi. Başka çare de olamazdı. İkimiz aynı kasabada bulunamazdık. Bu büyük bir facia olurdu. Aşkımı anlatıp anlatamamak, meselesini düşünmüyordum. Bunu bakışlarımız biran karşı-laşsa elbette anlardı. Beni sevmesi veya sevmemesi ihtimali de mühim değildi. Hissettiğim şeyler öyle ağırdılar ki, beni sevmiş bile olsa, bunları taşımağa gücüm yet-miyecekti. «Gitmeliyim! Defolup gitmeliyim!» diyordum. Galiba bu kararla biraz ferahlamıştım ki, kapı açıdlı.

— Durunuz, yoksa. Jandarma Yüzbaşısının kızı mı geldi, diyeceksiniz... Gece yarısı... Bir telepati hadisesi olarak... -Rüştü bey, gülümsemeğe alıştı:- ve bir de uyandınız ki...

— Hayır! Birkaç kulübe ötede, bir anbar bekçisi oturuyordu. İhtiyar bir adam. Bunun genç bir karısı vardı. Genç ama, bir gözü kör bir kadın... İki aydan beri, böyle gece vakti, yanıma geliyordu. Kocası işte iken... «Işığı gördüm de merak ettim, dedi, içiyor musun?», «İçiyorum... İyi ki geldin Gülizar...» Korkarak arkasına baktı: Kapıyı hemen kabatıp koştu. Tıkız ve kısır bir kadındı. Bazı sakatlarda raslanan, o sokulgan kedi hali vardı. Ve bir gözü kör olduğu için, insan, nekadar cehtetse, O'nun ancak yarısını görüp anlıyor, diğer yarısı, müphem, karanlık, meçhul kalıyordu. Odayı tek gözüyle bir kere hesapladıktan sonra, O anda hiç beklemediğim birşey yaptı. Halbuki ne zaman lâmba yanarken gelse böyle yapardı. Kısa ve sert bir hareketle ışığı üfleyip söndürdü. Hemen boynuma sarıldı. Bir tuhaf kadın kokusu vardı ki, içime arzu ile beraber iğrenme hissi verirdi. Sabahtan beri gayretle çalışıp meydana getirdiğim kıymetli bir ese-

dim...

Rüştü bey, yutkundu:

— Aferin evlât, diye mahcup bir gülüşle sözü kesti, çivi çiviyi mi söktü yoksa... Bu rüyadan daha iyi...

— Evet... Sabahleyin uyandım. Gülizar çoktan gitmiş, gece çalışan arkadaş sessizce gelip karşıdaki yatağına yatmıştı. Uyuyordu. Rakı şişesi, herşey yerli yerinde... Yalnız, rakı kalmamış... Ben hepsini içmediğimi iyi hatırlıyorum. Yansı falan kalmış olacaktı. Demek arkadaş, hazıra konmuş. Şişeyi afiyetle kafasına dikmiş...

Kalktım. Vücûdumu dikkatle yokladım. Yüreğimi değil... Malûm ya, bir insanın sıhhati tam ise, âzalarının nerede olduklarını, ne haltettiklerini dahî bilmez... Dışarı çıktım. Gökte gene dünkü güneş, dünkü renkler, dünkü bahar... Ben de dün sabahki Murat'ım... Öğleden, gece yarısına kadar çektiklerim... Tıpkı, korkulu bir rüya gibi çoktan geçip gitmiş... İnanır mısınız?

— Evet... Sonra O'nu hiç görmediniz mi?

— Söyliyeceğim... Kâbus geçmiş... Bir an, buna inanamadım... Aldandığımdan, korktum. Tekrar gelirsfe... Görürsem... Bir felâket daha olursa... Felâket değil, bir kıyamet daha koparsa... Bu korku şiddetini,gittikçe azaltarak O'na tekrar raslayıncaya kadar devam etti. Bir manifatura mağazasından çıkıyordu. Annesi de beraberdi. Bir an, O mu, değil mi diye tereddüt ettim. Anladınız mı?

— Anladım. Galât'ı rüyet imiş...

— Ne çirkin, ne güzeldi. Kendimden ve ondan aynı zamanda intikam almak istemiş olacağım ki, O'nu insafsızca Gülizar'la mukayese ettim. İki gözlü olmak Nadîde'-ye -Adı Nadîde idi- fazla birşey ilâve etmiyordu. İki gözü vardı ama, vücudu tıkız ve kısır bir genç kadınmki gibi inkişaf etmemişti. Bacakları da benim o zamanki ölçülerimle âdeta sıska idiler. «Sahi, ben bunu tribün'de otururken görmüştüm. Ne budalayım yahu!» diye düşündüm. Utandım çektiklerimden... Sonra...

Murat, birdenbire, bu hikâyeyi, pekaz tanıdığı bu babası yerindeki adama neden anlattığına şaşarak telaşla

başka, daha saçma, daha açınacak, bugünkü haliyle kendisini acıklı bir sefîl halinde gösterecek bir diğer macerayı anlatmamak için böyle mezfeuhane bir gayrette bulunmuştu. Demek bu kadar kuvvetsiz düşmüş... Dertleşmek ihtiyacıyle kendisine hâkim olmak kudretini bu kadar kaybetmiş...

Rüştü bey, yüzüne bakmamağa çalışarak, parmağını defterin sayfasını çevirmeğe hazır, ihtiyatla sordu:

— Sonra?

Murat, artık kendisini toplamıştı. Yüzüne, pervasız bir İstanbul külhanbey'si neşesi veren -Bundan emindi- tebessümü ile gözlerini küçülttü:

— Sonrası Rüştü bey... Ben anbara muhasip muavini oldum. Anbarda bir kooperatif vardı. Yani bakkaliye... Şirketin memurları bir de, şehrin yüksek seviyesine mensup aileler, aylık erzaklarını buradan alırlardı. Kooperatifin şefi, kısa boylu bir İtalyan'dı. Ben, aynı zamanda, buranın faturalarını Türkçe'ye tercüme ediyordum. Mösyö Morei, yani kısa boylu İtalyan dehşetli zanpara bir herifti. Nazarında kadın milletinin güzeli çirkini, ufağı, büyüğü diye bir farkı yoktur. 9 yaşındaki kızlardan elli yaşındaki kocakarılara kadar hepsinin bir manâda tadına bakmadan yapamıyordu. Bir Polonyalı Mühendisin dokuz yaşındaki kızını, bir İtalyan ustabaşının elli yaşındaki anasını öperken rasladım. Nadideler de buradan alış veriş ediyorlardı. Mösyö Morci'nin okşamalarına alışanlar, ekseriye, öğle tatili sıralarında gelirlerdi. Ameleler ve memurlar yemeğe gittiği zamanlar... Birgün an-bardan çıkarken Nadîde kapıdan girdi. Saat tam oniki idi. Kızın elinde büyük bir file vardı. Demek ki, kooperatife öteberi almağa gidiyordu. Hakikaten öğleden sonra babası namına hazırlanmış bir Fransızca faturayı Türk-çeye tercüme ettim. İki hafta bununla meşgul oimadım. Fakat yavaş yavaş manasız bir meraka kapılmış olacağım ki, üçüncü hafta, beklemeğe karar verdim. Nadîde filesiyle içeri girdi. Bakkaliye kısmı, asıl anbardan bir tahta duvarla ayrılmıştı. Herkes yemeğe gittiği için kimseye

\

görünmek tenıiKesı ae yomu. «yuKiunmm uuunu bu tahta duvara yaklaştım. Bir, iki budak deliği vardı. Fakat bunlardan birşey görmek mümkün değildi. Halbuki Kurubacak ismindeki amele Mösyö Morci'nin yediği naneleri gözleriyle gördüğüne yemin ediyordu. Biraz aradıktan sonra gözetleme yerini buldum. Nadîde, Mösyö Morci'nin kucağına oturmuştu. Entarisinin önleri beline kadar sıvalıydı. Sıska dediğim bacakları İtalyan'ın dizleri üzerinde halsiz halsiz sallanıyordu. Hani o yaştaki kızlarda, öpüşmesini bilmiyen acemi bir hal olur. Bunda bilakis, ustalık vardı. Hiç korkmadan zevk alıyordu. Böyle manzaraları seyrederken duyulan o ayıp duygudan başka birşey hissetmedim. Yahut da yanılıyorum... Bu küçük orospunun bana, farkına varmadan çektirdiği azabın öcünü almak için olacak, gene gürültü etmeden anbardan çıktım. Hızlı hızlı yürüyüp birdenbire bakkaliye kısmına girdim. Bir an şaşırmış gibi durdum. Sonra, (Pardon!) diyerek geri çekilmek istedim. Bu, Mösyö Moroi'yi cür-mü meşhut halinde beşinci yakalamamdı. Birincisinde birbirimize iki gün dargın durmuş, sonra anlaşmıştık. Moroi beni çağırdı. Kız, dizlerinden kalkmıştı ama, zan--para İtalyan elini bırakmamıştı. Bana Fransızca: «Biz Nadîde hanımla iyi dostuz, dedi, bunda bir fenalık yok...» «Bunda bir fenalık yok» sözünü Fransızca bilmiyenlerin yanında bir kere de Türkçe söyledi. Ben «Tabi, tabi!» Dedim. Kararlaştırdığımız gibi, «Siz bir dakika durunuz, ben merkeze telefon edeyim!» diyerek çıktı... Nadîde, o çıkar çıkmaz, utanmış gibi arkasını bana, yüzünü duvara döndü. Ayaklarımın ucuna basarak, şakalaşacakmışım gibi yaklaştım. Omuzlarından tutup çevirdim. Morcinin oturduğu koltuğa oturup dizlerime çektim. Hiç mukavemet etmedi. Kız, fena öpüşmüyordu, ustasından aldığı dersleri iyi aklında tuttuğu, pratikte de epî ilerlediği belliydi. Mor-ci öksürerek yaklaştığı zaman, ikimiz de, mesuttuk... İşte bu kadar...

— Sonra?

— Sonra... Bereket versin, babası başka yere tayin edildi de küçük hanım, bu ilmin daha derinlerini öğ-

« wı • w »».w hm. ><¦%•»> >•¦«¦¦• v ¦ •¦ ¦ • w • . u«. .« v . - w. r y —

hut daha sonra emirberlerden o derslerin son kısımlarını da öğrenmiş midir? Malûm ya, emirberliğin böyle mazhariyetleri oluyor. Ben bu hikâyeyi neden anlattım... Evet^. Aşk meselesi... Aşk olmazsa meşk olmaz mı demişiz. Yalan! Asıl meşk aşksız yerde daha iyi oluyor. İnsanın aklı başında bulunuyor, mevzuu lüzumsuz yere büyütmüyor, noktaları İ lerin üzerine şuurla koyabiliyor da ondan... Bir de, âşık olmak için, Romeo ve Jülyet'teki O malûm ve klâsik şartlar ve teferruat muhakkak lâzım değil. Ben o meçhul ve değersiz kızcağız karşısında oniki saat, dünyada, hakikî ve hayalî hiçbir meşhur âşıkın hissetmediği azametli, korkunç, aynı zamanda sarhoş edici duyguları duydum. Ama, bu, buraya yazılmaz ki... Değil mi.

Yanlarına yaklaşayan Ertuğrul Hikmet, Murat'ın son sözünü duymuştu.

— Nedir o buraya yazılmıyan? diye sordu, anket defterine yazılmıyan şey mi olurmuş... Rüştü beyi acemi gördün de aldatıyor musun musîbet? -Bir iskemle çekip oturdu- Abo gelmedi mi?

— Gelmedi.

— Gelmez... Gelir mi? Akça tutuyor... Söylesenize Rüştü bey, buraya yazılmıyan nedir?

Rüştü bey sayfayı çevirmişti, gene suali ve cevapları yüksek sesle okudu:

— İptilâlarınız var mı, nelerdir? «Cigara içerim - Can yoldaşı.», «Hayır. - İnci.», «Cigara - Cok bilmiş.», «Okumak, bundan daha tehlikelisini henüz duymadım. - Fa-kir'i pürtaksir.» Ne dersiniz Hikmet bey?

— Ben mi? Bu Fakir'i pürtaksir'e mi? Ne diyeyim? Böyle saçma şeyler yazıyor da, bu defterler neredense, koşa koşa Felek kıraathanesine geliyor. Okumak imiş... Iptilâya bakınız... Seni nasıl tahayyül ederler acaba?

Murat, omuzlarını silkti:

— Yalan değil... Benim de iptilâm okumak... Sızacak derecede sarhoş olsam, iki satır okumadan uyuyamam...

ucy uuoı\u un ouuı^ a^vu.

— Hayvanları sever misiniz? Hangisini? «Severim. Köpeği - Canyoldaşı «Kediyi. - İnci.», «At'ı - Çok bilmiş», «Dünya beğense de sadakatini - Kurtu severim de köpeği sevmem Fakir'i pürtaksir.»

Ertuğrul Hikmet yüzünü buruşturdu:

— Kurtu mu? Başımıza bir de kurt sevdası çıkıyor. Allah beterinden saklasın... Mustafa Kemal Türkiye Cumhuriyetinin arması ne olsun? diye sormuş. Sofradakiler-den birisi (Kurt olsun) demez mi? Bizim

omuzdaş, (Ne kurtu) demiş. Efendim, hani bozkurt var ya... Ergenekon efsanesi... Âlageyik... Biz bu geyik mahlûkuna pek müptelâyız nedense, boynuzluluğundan besbelli. Canım okuyup ezberlediniz mi? Türkçü Ziya Gökalp destan bile yazmış. Âlageyik oğlanla kızı bir yardan atmış ta... Orada üremeyişler de... Yol bulup çıkamamışlar da... Derken bir bozkurt peydahlanmış...

— Malûm... Mustafa Kemal Paşa ne söylemiş?.

— İşte oraya geliyoruz. Herif, sofrada bunu nakletmiş te, hitamında, «Efsane olduğundan, Türk efsanesi, armaya bozkurtu geçirsek pek münasip olur» diye akıl vermiş. Paşadır, mavi gözlerini belerterek: «Kurtu, köpeği bırakın! İnsana mahsus birşey isterim!» diye başını şu, yana çevirivermiş... Kurtu bir de, öküzü paralanmış köylü dayıya sor bakalım mahallebi çocuğu...

Murat ciddiyetle cevap verdi:

— Ben bunu, Can yoldaşına inat yazdım.

— Kim bu Can yoldaşı?

— İnci hanıma kur yapıyor.

— İnci kim?

— Vallah bilmem...

— Bilmediğin yere, sen kurtu, köpeği ne demeye karıştırıyorsun... Hem bu koca defter, hep kurt masalı ile mi dolu?... Ver şunu bana, iki kelime de ben yazacağım...

— Olmaz... (Kimseye yazdırmasın) demişler... Olmaz...

— Yazacağım, yağma yok... İki kelime olsun yaza-

cağım, biz ae aeraımızı yanunm «, uusuuı: uu uu un jv, ni icat, bu nevzuhur âşıkdaşlık!.. Biz de taliimizi deniye-lim...

— Olmaz dedim ya, kafamı kızdırıyorsun...

— Peki, peki öfkelenme... Allah belânı versin! Rüştü bey sayfalan çevirmişti. Ertuğrul Hikmet'in

sözüne uygun bir sualde durdu:

— Allah nedir?

Ertuğrul Hikmet, şaşkın şaşkın ihtiyarın yüzüne baktı:

— Bana mı soruyorsunuz Rüştü bey, töbe estağfurullah... Siz de mi lâyik oldunuz?

— Ben sormuyorum Haşa!

— Söylesenize! Kitap soruyor değil mi? Ne cevap vermiş bunlar?

— Bakacağız... Töbe Yarabbî! Günahı yazanların boynuna... «Töbe estağfurullah! Elbette. - Can yoldaşı», «İnanırım tabi. - İnci.», «İnanmak rahatlıktır. - Cok bilmiş. «Beşerin böyle dalâletleri var- Putunu kendi yapar, kendi tapar.» Bunu söyliyen Tevfik Fikret büyük ve akıllı bir şair efendim! - Fakir'i pürtaksir. - Rüştü bey, ağır bir sesle, Murat'tan gözlerini saklıyarak konuştu: - İşte bunu beğenmedim Murat efendi.

— Neden efendim?

— Herşeye tahammül olunur. Lâkin Allah'a hürmet lâzım.

— Haydi hürmet ettik. Neye yarıyor?

— Ruh sükûnuna... Bilhassa çaresiz felâketler
karşısında tahammül kudreti iktisap etmeğe... Tutunacak maddî bir yer kalmayınca manevî bir yere tutunmaktan başka çare kalmıyor. Siz daha gençsiniz... İlerde bu sözüme hak verirsiniz.

— Ben böyle düşünüyorum. Böyle düşündüğüm için de, o bahsettiğiniz müşkül vaziyette, Allah'a sığınmak ihtiyacı duymuyorum.

— Bahsettiğim müşkül vaziyete inanıyor musunuz? Böyle ümitsiz bir sırada, insan tutunacak bir büyük kuvvet arıyor mu?

— İşte ben o kuvvete Allah diyorum. Elhamdülillah müslüman olduğum için de İslamların inandığı şekilde bir Allah'a inanıyorum. Siz de neye inanıyorsanız, işte o Allah'tır.

— Ben böyle sıralarda, Mustafa Kemal Paşa'ya inanıyorum efendim.

Rüştü bey, gözlerini kocaman kocaman açarak Murat'ın yüzüne baktı. Alay etmediğini, bilakis, son derece ciddî ve inanarak konuştuğunu anlayınca, hayreti büsbütün arttı, o kadar ki hissettikleri, çizgili, ihtiyar yüzün-da onu yorgun düşürecek ağırlıktaydılar.

Büyük bir çaresizlik ve hayret içinde Ertuğrul Hik-met'e döndü:

— Siz ne dersiniz?

Ben mi? Tevfik Fikret'in, bu akıllı ve büyük şairin sözünü tekrarlarım. «Beşerin böyle delâletleri var - Putunu kendi yapar, kendi tapar.»

Murat şiddetle itiraz etti:

— O söz buraya uymaz. Mustafa Kemal Paşa put değil...

— Söz doğru ise her yere uyar gözümün bebeği! Sen nerden bileceksin.

— Uymaz!

— Gene eski münakaşaya girmiyelim! Kerhaneleri hatırla bir... Bizim millî kerhanelerimizi...

Rüştü bey merakla sordu:

— Neleri?

Ertuğrul Hikmet, yorgun bir hareketle elini salladı:

— Uzun lâf... Bir başka zaman konuşuruz... Bu defterde daha ne marifetler var...

Yanlarına iki pokerci geldiği için defteri bıraktılar.

Ill

Kıraathane yavaş yavaş doluyordu. Tavla şakırtıları, garsona seslenmeler, Bilardo bilyalarının çıkardığı ıslak kemik gürültüsü geniş dükkânı kaplamıştı.

Gelen pokercilerden birisi, İaşe Binbaşısı idi. Uzun boylu şişman, yüzünde iki tane siyah ben bulunan daima güler yüzlü, zabitten ziyade saf bir sebzeciye benzi-yen Galip bey, her akşam muayyen saatte gelir, Rüştü bey gibi, biriki parti poker oynayıp giderdi. «Biz bu işin bir kere ibnesi olmuşuz. Fayda vermez!» diye güler, kazandığı zaman garson İhsan'a bir cigara parası vermeyi asla unutmazdı.

Üçüncü oyuncu, Beşiktaşlı Adnan diye meşhur bir pokerciydi. Bütün kâğıt oyunlarında mahareti dillere destandı ve mahareti de hileden ibaretti. Beyaz tombalak yüzü, daima gülen gözleriyle bir Darülfünun talebesine benziyordu. Pikette, prafada bilhassa pokerde yüzde doksanbeş kazanırdı. Rüştü ve Galip beyler gibi ahbaplarla oynarken hîle yapamadığı malûmdu. Kaybetse bile, zarara katlanır, fıkır fıkır gülerek: «Kâat! sen benim gene ahlâkımı bozacaksın!» diye söylenirdi. Pas diyerek valöre girmediği zaman eğer oyunun heyecanına kapıl-mışsa, kendi elindeki beş kâatla, diğer oyuncuların yere attıkları kâatları, gayrı ihtiyarî karıştırmağa, kızları, papazları, hatta yedilileri, kendisince malûm bir usulle bir araya getirmeğe başladığını farkederse, dalgın oyunculara, utanarak bakar, «Canım Rüştü bey! elime vursa-nıza! Hani söz vermiştiniz ya!» der kâğıtları, şiddetle karıştırıp kirli birşeymişler gibi masaya atıverirdi.

Galip bey:

— Ne duruyoruz? Ateşe devam edelim. Ölümlü dünyadayız. Vakit geçmesin! dedi. Kaputunu çıkarıp duvara asarken:

— Oğlum garson! Hani bizim avadanlıklar? diye seslendi.

Rüşte bey etrafına baktı:

— Dördüncü yok!

— Çanakta balın olsun. Sineği gelir Bağdattan... İşte Murat oğlumuz...

— Murat yazıları yazacak...

— Öyleyse, Ertuğrul Hikmet oğlumuz...

33

F.: 3

tnugruı niKmeı, öuyıcuıyım uncmcıc munouo un şımarıklıkla:

— Şimdi sıra bizde mi Binbaşım, dedi, bizi mi soyacaksınız?

Garson İhsan, masaya bir yeşil örtü serdi. Kara tahta ile ucu dikkatle sivriltilmiş arduvaz kalemini Murat'ın önüne kaydu. Ortaya hiç açılmamış bir deste poker kâğıdı attı.

Oyuncular, sevdikleri bir oyuna başlayabilmek imkânının verdiği heyecanlı aceleci neşeye kapıldılar.

Beşiktaşlı Adnan, kâat destesini eline almıştı. Henüz dördüncü bulunmadığı için, bandrolünü yırtmadan, usta parmaklan arasında çeviriverdi. Kendi kendine konuşur gibi:

— Belki binlerce deste kâat açtım. Her zaman aynı zevki duyarım. Siz de öyle misiniz Rüştü bey? Dedi.

— Evet. Galiba herkes öyledir. Birisini bulsak... Bir tanıdık yok mu Murat efendi?

Murat, oturanları gözden geçirirken, kapıdan içeriye arka arkaya iki kişi girdi. Bunlar, köşeye toplanmış pokercileri görerek daha ileri gitmek istememişler, meşhur kumarbazlardan, Bitirim Niyazi ile Kör Süleyman idiler.

Pek uzun boylu, adeta kanbur bir adam olan Kör Süleymanla, onun aksine, pek krsa boylu dimdik bir adam olan Bitirim Niyazi hem birbirleriyle geçinemezler, hem de biribirlerinden ayrılmazlardı. Oyun oynamaktan başka işleri ve sanatları yoktu. Senelerden beri, hangi şart içinde olursa olsun, bunları biribirinden ayrı gören olmamıştı. Buna rağmen, gene hangi kârlı şart içinde olursa olsun aynı karede oynadıklarına da bir rastlayan yoktu. Binaenaleyh, üç oyuncunun bulunup dördüncünün noksan olduğu yerde, beraber bulunuyorlar, oyuna iştirak için mutlaka çekişip kavga ederlerdi.

Şimdi de, Kör Süleyman, boyunun uzunluğundan bilistifade ileri geçerek masaya evvelâ yetişti:

— Dördüncü mü lâzım? diye gırtlağını oynatarak telâşla sordu:

— Dördüncü lâzım.

34

ocu vurmı...

— Hayır, ben oynayacağım...

— Şuna bak. Sen bu oyunda oynayabilir miymiş-sin?

— Neden?

— Sana Bitirim demiyorlar mı?

— Diyorlar ne olmuş?

Kör Süleyman, (Lahavle) manasına başını salladı:

— De, cevap ver, Adnan ağabey! Beşiktaşlı Adnan güldü:

— Doğru söylüyor Süleyman efendi! Sen, Bitirim, bizim canımızı sıkarsın..

— Vallaha sıkmam... Rüştü bey şahit... Geçen hafta canınızı sıktım mı, sorun... İsterseniz ben hiç kâat yapmayayım... Benim yerime başkası karıştırsın... Sonra ağabey, biz, o kadar çiy adam değiliz... harbi oynayacağız... Anamı Kabe yolunda...

— Höst rezil!.. -Binbaşı Galip bey, elini kaldırarak sözü kesti, Kör Süleyman'a göz kırptı: - Bırak Süleyman efendi, şu oynasın... İnşallah dekave olur da yerine sen geçersin, bu bir, bir de, sen düşmansın ya... Hîle yapmadan oynatmak bunu öldürmekle birdir. Bırak gebersin de, leşinden dünya kurtulsun...

— Hay çanına rahmet Binbaşı beybaba... İşte gördün mü? Ben inşallah dekave olurum.. Canım çıkar da kurtulursunuz... Bismillâhirrahmanirrahim..

Bitirim Niyazi böyle söyliyerek desteyi Beşiktaşlı Adnan'ın elinden aldı. Ambalajını yırttı. İki tarak vurup kâatları, yeşil çuhanın üzerine gayet usta bir hareketle yelpaze gibi açtı:

— Çekiniz beyler! Yerimizi bilelim! dedi.

Rüştü bey aradan aldığı kâadı çevirmeden konuştu:

— Gürültü istemez. İki seans oynayacağız. Her kav bir lira. Valör on kuruş. Bop yok. Yani sözde bop denilecek... Bir saatten sonra turlar. Sonra 16 pot... İkide son pot Kudögras ve Kuje...

— Olur.

— Peki...

— Her zaman böyle oynuyoruz ya...

— Her zaman böyle ama, peşin konuşmak iyidir. Haa... Bir nokta daha var. Kâat parasını oyuna başlamadan peşînen cepten vereceğiz. Bastırın ellişer kuruş bakalım... Bir de onaltı pot oynanırken her valör açılışta on kuruş tabelayı tutana, yani Murat efendi'ye çıkacak...

— Rica ederim... İstemez Rüştü bey.

— Neden istemezmiş... Sen bizim babamızın uşağı mısın?

— Ben de eğleniyorum, seyrediyorum.

— İşime karışmayın bakalım... Haydi evvelâ ellişer kuruş... Sonra da ilk kav olarak birer lira...

Paraları Murat'a verdiler. Oyun başladı.

Oyunda iki esaslı rakip vardı. Diğer iki oyuncu sanki onların mücadelesini devam ettiren vasıtalardan ibarettiler. Bu iki esaslı rakip Beşiktaşlı Adnan ile Binbaşı Galip beydi. Adnan, pokerde, bilhassa blöfleri ile tanınmıştı. Blöf sırasını sanki gaipten bilir, on kuruş için, yüz kuruşu gözünü kırpmadan tehlikeye koyar, blöfü öyle bir sırada yapardı ki, diğer oyuncular blöfün olduğunu «Dinleri gibi» bildikleri halde, «iki yedili ile nasıl tutayım birader ben bu hınzırı!» diyerek kâatları masaya vururlardı. Beşiktaşlı Adnan da fıkır fıkır gülerek kâatları mühim bir sır imiş gibi diğer arkadaşlarının arasına sokuverirdi. Adnan blöfü iyi yaptığı halde, karşısındakilerin blöflerini tutmazdı. Buna; «Prensip meselesi, diyordu, blöf benim şansımdır. İster ben yapayım, ister karşımdaki yapsın, kesemem!» Kazanacağı kâadı çok zaman gülümsiyerek yere atar, kendi kendine konuşuyor gibi: «Olmadı omuzdaşım, blöf bu kadar belli yapılmaz! Sonra insanın canını yakarlar!» diye söylenirdi.

Buna mukabil, Galip beyin blöf tutmakta ihtisası vardı. Adnan'ın aksine, asla blöf yapmaz, fakat blöf tutarak, kendi tabiriyle «Kendini bilen oyuncuyu hacîl etmeğe» bayılırdı. Blöf tuttuğu zaman, büyük bir sıkıntı ve pişmanlık içinde: «Neyiniz var?» diye soran zavallıya,

efendim!» der, ısrarlara rağmen kâadı açmaz, nihayet adamcağızı: «Onlar bile iyi! Bende hiçbir şey yok!» demeğe mecbur ederdi.

Binaenaleyh, Adnan'la Galip beyin bulundukları karede oyun seyretmek oynamaktan daha zevkliydi.

Rüştü bey bu zekâ ve kâğıt düellosuna taraftar bulunmuyordu. İlk zamanlar «Vazifenin ciddiyetine» yakışmayan bu hale itiraz etmişti. Fakat ikisini de huylarından vazgeçirermyeceğini anladığından olanı, olduğu gibi kabule mecbur oldu. Bunun kendi hesabî pokerciliğini tatmin eden bir tarafı da yok değildi. Blöf yapmak zevkini, Adnan'da, blöfü yakalamak zevkini de Galip beyde tatmin ediyor, kendisi, eski prensibine sâdık kalarak oyunu telâşsız, dümdüz oynuyordu. Kanaatına göre, (Pokeri bilmek) demek, ele gelen kâadın, alacağı ile vereceğini iyi tahmînlemekten ibaretti. Yani yüz kuruş kazanabilecek bir kâatia 99 kuruş kazanmak, bir kuruş değil, sadece kaybetmekti. Nitekim, ancak yüz kuruş verebilecek bir kâat için, karşıdakinin elini görmek bahanesiyle yüz kuruş vermek te sadece kaybetmek, binaenaleyh poker ilminin cahili olmaktı.

Bitirim Niyazi, başka şeyler düşünüyor gibi dalgın oynuyordu. Zaten âdeti böyleydi. Tabiatını bilmiyenler, onu oyun arkadaşlarına, yahut gelmediği için iskambil kâatlarına kızmış zannederlerdi. Bu hal o kadar uzayıp giderdi ki, arada sırada, fazla rölâns yaptığı, rest çektiği zaman oyuncular bile (Sen de mi vardın?) manasına, şaşkın şaşkın yüzüne bakarlardı. Hâsılı arkadaşı kan-bur Süleyman'ın aksine sessiz kazanır, sessiz kaybederdi. Süleyman için, «Poker oynamaz, Karagöz oynatır!» dediği meşhurdu. Hakikaten Süleyman'ın oyununa, bilhassa iyi kâat gelip kazanan oyuncular ve bîtaraf seyirciler için doyum olmazdı. Birisi valör dese, o, «Benden de al o kadar!» cevabını yapıştırır. «Açtım» diyecek yerde, «Kuşat ettim!» der, sadece (Bop) demez, mutlaka «Bir mini mini bopçuk»

diye kelimeyi şirin bir zavallılıkla uzatır, Rölânsa, «Aynen müşahede eyledik» karşılığı-

37

pil! rest!» diye bağırırdı. Hele rest çekenlere karşı bir düşünüp hesaplama tarzı vardı ki, kahkaha ile gülmemek mümkün değildi. Kâadı uzun müddet file etmez, ederken bir aralık durup uzun uzun meydan okumuş oyuncuyu süzer, «Ahval nasıl?» manasına göz kırpar, tekrar besmele çekip parmaklarını dudağına değdirerek «Hele bakalım bizim kara papaz ne diyor?» diye mırıldanır, kâat-ları gayet ağır bir kapıyı açıyormuş gibi yüzünü buruşturarak biraz daha aralar, başını birdenbire kaldırıp: «Yaaa... Biz papazlara gidiyorduk. Anladın mı?» diye sorar, bir müddet daha uğraşır, gene apansız «Ciddi mi bu söz? Sahiden rest mi buyurdunuz?» diye tecahüie vurur, nihayet görecekse: «Vallaha kardeş, bana kalsa görmezdim... Deli miyim? Fakat ne haltetsin Kanbur Süleyman! İşte kara papaz, sen görmezsen, ben görürüm diyor. Keyfimin tahtaboşu musun diye öfkeleniyor. Paramın kelkâhyası mısın diye sakallarını dikiyor. Peki! Gör bakalım kara Papaz! Kaybedersen karışmam haa... Yüzüne tükürürüm vesselam!...» Nutkuyle kâadı açar, görmiyecekse: «Bana kalsa, görürüm, hem de kazanırım... Lâkin kara Papaz razı değil! Aslar orada hazır, buyuruyor. Şimdi dinlemesek olmaz! Hatırı kalır. Var ananın ak sütü gibi helâl olsun! Peki! Paralarımızı blöfle aldın! Helâl olsun! Görmüyoruz. Kurtuldun!» diyerek, iskambilleri toplardı.

Şimdi, gene keyifli keyifli gülümsüyor, kâat ters geldiği için üstüste kaybeden Bitirim Niyazi'nin omuzundari ötekilere göz kırpıyordu. Bir aralık:

— Bitirimmm! - diye' fısıldadı. Bitirim duymamazlığa geldi. Biraz sonra:

— Niyaziii! diye gene yavaş sesle söylendi. Niyazi gene duymamış oldu.

Üçüncü defa:

— Başlarım tırnağından pis katır! dedi. Niyazi, hışımla dönüp:

38

1

yorsun namussuz... Karşıya geç te biraz şansım değişsin!

— O zaman da Rüştü beyin şansı kötü gider. Ben düztabanım! Başlarım tırnağından dedim ya...

(Tırnak) lâfı üçüncü defa sarfedilince, Bitirim Niyazi:

— Bu yanımdan kalkmazsa ben oynamam! diyerek

iskambil destesini tuttu.

Galip bey üstüste iki blöf tuttuğu için keyifliydi:

— Onlar boş lâf oğlum! dedi, şans falan yok! Kâat gelirse...

— Olsun bir kere huylandım.

Evvelâ şaka ediyor sandılar. Ciddî söylediğini anlayınca bu sözü beğenmediler.

— Yap kâadı!

— Dağıt haydi!

— Çocuk gibisin...

— Yap kâadı diyorum rezil!

Adnan, blöfleri yakalandığı için, Galip beyin aksine öfkelenmişti. Gözlerini kısarak Bitirim'e fena fena bakıyordu.

Kör Süleyman da ender hiddetlerinden birisine kapıldı.

İskambil destesini çekip aldı. Kâğıtların sırtına bakarak:

— İşte papaz! İşte kız. Bu da as! Bu da vale... Bu da vale! diye açmağa başladı. İşte bir kız daha... Buyrun size bir papaz...

— Ulan Bitirim, bize de mi numara namussuz! Adnan böyle söyliyerek gülmeğe başlamıştı.
Bitirim Niyazi, yüzü sapsarı, mahcup, Süleyman'a

bakmadan özür diledi:

— Deminden beri yapmayayım diyorum, elim gidiyor. Alışmış kudurmuştan beter Adnan ağabey.. Beyler kusurumuza bakmasınlar... Yeni kâat açtıralım. Parası benden...

Kör Süleyman, arkadaşının omuzuna dostça vurdu:

i um f dcıı uuıuuu ^uuuu iiiciiiui uyuıı:

Oyuna başka bir deste ile devam ettiler.

İki senasta Murat beş lira kâtiplik ücreti aldı. Bunun dört lirası meşruydu. Bir lirasını da sayıları silip yazarken arttırmıştı.

Bazan böyle kârlı günler oluyordu. Bazan böyle kârlı günler de olmasa... İşsiz bir insan açlıktan ölebilir. Ekmeğin okkası sekiz kuruş iken dahi...

Pokercilerin evlerine gitmesi, Murat'ı ferahlattı. Onların yanında kirli bir menfaat hissi duyduğu için canı sıkılıyordu. Rüştü beyin bazan böyle merhameti tutardı. «Merhameti ama... Pek te sadaka değil bu para... Bir hizmet mukabili...»

Murat gene yavaş yavaş öfkeleniyordu. Kendisi bir tehlikeye karşı müdafaaya hazırlanır gibi kımıldadı. Böyle öfkelenirse, zarara girer... En aşağı bir, birbucuk lira... 6 köfte, 15 kuruş, yüz dirhem ekmekle

yarım piyaz on kuruş, 49 kuruş ta rakı... Rakıdan sonra adamın üstüne bir hovardalık çöküyor. Hic olmazsa Naşid'e gitmeğe kalkar. Hâsılı bir sürü masraf...

Anket defterini okuyan Ertuğrul Hikmet'e gizlice baktı. Hikmet bu hesapların birisini bile yapmaz. Parası oldu mu son meteliğe kadar rakıya verir. «Hafifleyip rahatlıyorum kardeşler!» diyerek güler de.. Ama, onun iyi kötü başını sokacak bir evi var. Barbaros'la beraber batan babasının şehit maaşıyle annesi evi kıtkanaat ta olsa geçindiriyor.

Murat, başka birşey hatırlıyarak, az daha, Hikmet'i başına musallat edecekti. «Sahi! Bu gece, yukarda Bakara oynuyacaklar.» Ocakçı Hafız manoyu almağa kendisini memur edecek, hic değilse, iki üc lira gelir...

Düşünceli düşünceli bir cigara yaktı. Sefalet birçok hususlarda Murat'ı inanmaz yapmıştı. Büyük bir kahramanlık yapar gibi, garson İhsan'ı çağırdı.

— Buyur İhsan efendi, dedi, şu üc lira oda kirası... Şu bir lirayı da al, kahve borçlarını siliver. Bu hafta bir lirayı doldurmadı sanırım.

Hikmet, paralara bakarak içini çekti:

— Abo gelse içerdik Fakir'i pürtaksir...

— Abo gelmez...

— Mahallebici güzeline gitti desem, akşamdır. Çarşı kapandı... Farkında mısın, bazı adamlara âşıklık hiç yaraşmıyor. Büsbütün salak oluyorlar.

— Diğer bazılarına?..

— Diğer bazıları açıkgöz olur...

— Meselâ?

— Meselâ, ben!., dur itiraz etme... Ben, ömrümün aşktan hariç kısımlarında budalanın biriyimdir. Fakat Cemile yanımda olursa, Arşen Lüpen kesiliyorum.

— Bir yerleri mi soyuyorsun?

— Bir yerleri mi? Bir yerler olur rrtu? Benim soyacak bir valdeciğim var. Cemile'yle buluşacağız. Para yok... Pekâlâ! Anneme öyle bir yalan uyduruyorum ki, ben bile, daha yarısını bitirmeden inanıyorum. Ekseriya bu yalanlar feci şeyler olduğundan, gözlerim yaşarıyor. Son günlerde bir usul daha keşfettim.

— Para sızdırmak hususunda mı?

— Bunun neticesi de paraya dayanıyor ya... Cemi-le'yi bazen Beyoğlu'ndaki otellere götürürüm. Zengin olduğum geceler. Baktım ki, bu iş hem pahalı, hem de tehlikeli, bir usul keşfettim. Meselede

aşk olmasa, kırk yıl hatırıma gelmezdi. Şimdi yanımızda Abo mevcut değil, sana, itiraf edeyim, İslâmiyetten şikâyete benim hic hakkım yok kardeşim.

— Anlıyamadım. Yoksa, İmam nikâhı kıyıp eve mi götüreceksin...

— Sana bayılırım Murat, herşeyi evvelâ meşru
tarafından düşünürsün... Ben İmam nikâhındaki kolaylık, kolaylık değil, soytarılık
yüzünden İslâmiyete minnettar değilim. İslâmiyetin kadınları erkekten kaçıran hükmüne bayılıyorum.

— O hüküm, zamana uyup tagayyür edeli hanidir?

— Evet, bizim mahalleler müstesna, dediğin doğ-

zim valdecik, gene bildiğini okur. İşte keşfettiğim usul bu müslüman âdetine dayanıyor. Gece yarısına doğru, mahalleye yaklaşıyoruz. Yokuşun başında bizim Mesut oturur. Kapıyı vurup oğlanı uyandırıyorum. Evde olsun olmasın, ehemmiyeti yok. Bir ceketle pantaion, bir de şapka alıyorum. Viranelikte Cemile bunları güzelce giyiyor. Haydi bakalım doğru bizim sokağa... Bir iki defa bekçi rasladı.

— Viranelikte tebdil kıyafet ederken mi? Karakola götürmüştür.

— Değil. Kapıya beş on adım kala! Selâm verdi, selâm aldım. Cemile de, «merhaba bekçi baba» demez mi? Sesini kalınlaştırıp... Az kaldı orospuyu iki yanağından öpecektim. Eğer mahalleden birileri sinemadan falan geliyorsa kız, mahsustan, küfreder. «Dinini imanını dedirtme bana!» diyerek bir efelenmesi var ki, görsen gülmekten ölürsün. Annem, beni yanımdaki delikanlı ile görünce, lâmbayı bırakmasıyle destur diyerek içeri kaçar. Cemile «Valdeyi rahatsız ettik birader!» diye teessüf eder. Misafir odasına gireriz. Kahveler gelir. Bir düşün! Eve böylece karı getirdiğimi bilse, valdem, yedi mahallenin bekçisini, muhtarını başıma toplamaz mı?

— Sonra?

— Sonra, benim odama bir yatak daha sererler. Sabahleyin bir dalgınlık olmasın diye, biz benim karyolayı bozarız, bu yer yatağına gireriz. Gel keyfim gel! İşte buna akıl derler. Âşık aklı!

— Birgün Kadriye Teyzem işin farkına varırsa karışmam...

— Başka bir ihtiyat tedbirimiz daha var. Onu duy-san parmağını ısırırsın...

— Neymiş?

— Bazı geceler de ben Cemile'lere misafir gidiyorum.

— Yalana bak!

— Vallaha! Gene aynı usulle... Aynı usulün tersi!..

— Sakın, karı kıyafetine mi giriyorsun utanmaz.

ten ismimiz (Hikmet). Malûm ya, hem kadınlarda var, hem de bizim gibi erkeklerde...

— Sen, haydi, Mesut rezilinin kapısına saat kaçta olsa dayanırsın, Cemile'nin böyle çilekeş arkadaşı var

mı?

— Dinle... Kız, kendi kendine bir gün karar vermiş. Herhalde minnet altında kalmamak için olmalı. Gene Bey-oğluna çıkmıştık. Dönüşte, «Bu geoe bizdeyiz!» dedi. «Annen yok mu?» Evdeymiş... Karının ne şirret mahlûk olduğu cihana malûm! Sırtım ürperdi. «Zahir, sazda, kadınlara pek baygın bakmış olacağım, kız, beni eve götürüp annesine saçımı başımı yolduracak. Öç alacak!» dedim. (Olur olmaz... Olur olmaz) derken mahalleye yaklaştık. O da bir kapıyı çaldı. Meğer, sabahleyin gelirken oraya bir entari ile bir başörtüsü bırakmış imiş... Bunları aldık.

— Viranede tebdili kıyafet mi?

— Virane yok. Yakında bir mescit minaresi var. Yanmış ta minare kalmış. Onun içine girdim. Pantolonun paçalarını çorabın içine soktum. Zaten ben şapkasız gezerim. Başörtüyü de başıma sardım. Kırıtarak bizimkinin yanına katıldım.

— Annesi yuttu mu? İslâmiyette, kadının kadından kaçması da yok ya...

— Cemile'de anahtar var. İçeri girdik. Kadın uyuyor. Uyandırdık. Elini öptüm.

— İyi haltetmişsin. Buram buram rakı kokmuyor musun?

— Rakı kokuyorum ama, nefesi ona göre alıp veriyorum. «Anneciğim Hikmet beni yalmz göndermedi. Buraya kadar getirdi. Bizde kalacak» Dedi. Hemen yukarıya çıktık. Keka...

— Sabahleyin?

— Sabahleyin, annesi işe gidiyor. Kahvaltıyı hazırlamış fıkara... Akşama kadar evde kaldık. Akşam üzeri çıktık.

— Kadın kıyafetinde misin?

— Peki, senin annen de işe gitmiyor ya.,, cemile olacak kaltak sizden nasıl çıkıyor?

— O, bizden geldiği gibi çıkıyor. Şehzade camisine kadar öyle geliyoruz. Orada helalardan birisine giriyor. Ben nöbetçi duruyorum. Etraf tenhalaşınca işaret veriyorum. Erkek olarak girdiği yerden, kız olarak zıplayıp çıkıyor. Dedim ya İslâmiyet büyük şey... Camisinin kenefinde bile keramet var...

— Siz bir gün yakalanır, rüsvay olursunuz, görürsün...

— Asla! âşıkların başına bin türlü belâ gelmesi kitaplara mahsus bir yalan... Hayatta, iş tamamiyle aksi... Âşık kısmının işi, bizim Abo gibi ahmak bile olsa, rastge-lir... Allah yok mu yahu?

— Abo, mahallebici güzelini sahiden seviyor mu? Bütün kış oraya taşındı. Kapalıçarşı'da mahallebici dükkânı işler mi? diye düşünürdüm. İçinden güzel kız olduktan sonra Ok Meydanı'nda bile işlermiş... Şahap bu kış iki ton tavuk göğsü yemiştir hilâfsız...

— Netice?

— Netice, kız gülmeğe başlamış hitamında...

— Yalnız gülmeğe mi?

— İyi sual doğrusu! Babasının yanında Abo'nun boynuna sarılacak hali yok ya...

— Randevu falan demek istedim.

— İşte orası biraz çapraşık. Malûm ya, bizde randevular ekseriya mahallebicilerde olur. Orası da âlâ bir mahallebici dükkânı... Başka bir yerde buluşalım demek uymuyormuş. Bir kere teklif edecek olmuş. Daha doğrusu bana bir yanık nâme yazdırdı. Mahallebici güzelinde akıl varmış kardeşim... Şu halde, çokça tatlı yediğinden, tatlıda da karıdan mı ne halttır işte o kimyadan fazla bulunduğu için olmalı, kız akıllı. Ne cevap verse beğenirsin. (Başka bir yerde buluşmağa lüzum görmüyorum efendim! Başka bir yerde beni bekletmiş olsanız ayıp düşer, işim çıksa gelmesem, mahcup olurum. Halbuki işte sabahtan akşama kadar burada sizi bekliyorum. Geç

uıyc yuocı ıiiiiyui uiii. v^cıiiiuc uctıı uuiuuu uuiu*

yorsunuz...» Falan demiş... Abo: «Nikâhlamaktan başkası yalan!» diyor...

— Ya, Fakülte?..

— Oğlan (Ben hem evlenir, hem okurum!) diyor. Hani bir fıkra vardır. Kızı gelin ediyorlarmış. Güvey evine gideceği gün âdete uyarak ağlamağa başlamış. Ölçüyü biraz fazla kaçırmış, biraz sahiye benzetmiş olacak ki, yufka yürekli babası, «Kızım, istemiyorsan, bu işi bozayım!» demiş. Yavru ne cevap verse beğenirsin? «Babacığım! Ben hem ağlar, hem giderim!» demesin mi. İşte bizim Abo'nunki de o hesap «Annemin hastalığı hayırlı-sıyle iyi olsun derhal görücü göndereceğim!» diyor. Güveylik te hani haspama yaraşır. Hele evlât sahibi olmak yok mu? biçilmiş kaftandır köpoğlusuna...

Ertuğrul Hikmet kalktı. Yavru'nun çayhanesine Sadri Ethem gelecekmiş.

— Haydi gidelim, dedi, Sadri senden pek hoşlanıyor. İçeriz.

— Teşekkür ederim. Ben birisini bekliyeceğim...

— Ebediyyen gelmiyecek birisi değil mi? Bazan çocuk gibisin Murat! Sadri kılığa kıyafete metelik veren adam değildir.

— Kılığa, kıyafete -Murat bir tuhaf güldü:- böyle birşey mevzubahis olabilirse metelik verip vermemek düşünülür. Bizde böyle şeyin lâfı dahî yok... Haydi sen keyfine bak!

— Peki, bu böyle böyle ne olacak?

— Meraklanma! Bir çare bulacağız... Göreceksin...

— Biz Abo ile konuştuk. Senin keyfine bırakmıyaca-ğız ya... Havalar pek fena gidiyor. İnsana göz açtırmıyor ki... Haydi Allahaısmarladık... Sadri gelirse, kafaları çektikten sonra buraya da uğrarız.

— Senin gazete işin ne alemde?

— Bilmem... Hakkı Tarık (Şimdilik musahhih olarak gelsin!) diyormuş. Ben de buna razı olmuyorum. Sadri fırsat gözlüyor. Bir yer açılırsa ilk namzet benmişim...

— İşsizlik canını sıkmıyor mu?

i

de, anladığın manada işsiz sayılmazsın. Meselâ, bugün* pokercilerin hesabını tutup birkaç lira kazanmak bal gibi bir iştir. Hem de ehemmiyetli bir iş. Düşün ki, senin üç saatte aldığın parayı, Anadolu'da bir köylü ailesi 6 ayda ancak kazanıyor. Binaenaleyh sen işsiz bile sayılmazsın... Nitekim ben de kendimi asla işsiz farzetmiyorum. Ba-zan sabahtan akşama kadar tavla oynuyorum. Bazen iki paket serkldoryan kazanıyorum, bazan iki paket kaybediyorum. Zarar kârın kardeşi olduğuna göre ben tüccar sayılırım. Bazı geceler iki liraya boks yaparım. Sonra şiir yazarım... Sonra Cemile'yi severim.

— Bu da mı iş?

— Hem de en mühimi! Sen de benim gibisin. Tavla yerine cimdallı oynarsın... Boks yerine, bazan sahiden döğüşürsün... Öfkelenirsin de... Şiir yazarsın, fazladan okursun... Bende okuma kabiliyeti yok. İki sayfada canım sıkılıyor. Öyleyse ben kendimi faal ve faydalı bir adam farzettiğim halde, sen kendini, niçin işsiz ve tu-feylî sayıyorsun? Çünkü hayatında aşk yok azizim... Hayatının tam yarısı ölü...

— Aşk... Evet... Bu gece neşelisin... Bu haldeyken bende de bir aşk eksik zaten!

Murat böyle söyleyerek kollarını açıp kendisini gösterdi.

Hikmet, gösterilen manzaraya zerre kadar ehemmiyet vermeden, kurta benziyen, kurnaz suratını buruşturdu:

— Biliyorum ama, bu halin sebebi de kadınsızlık... Hayatında kadın olsa bu hali mutlaka altedersin. Seri bu hali altettikten sonra kadın gelsin diyorsun... Yanlış, kadın bu hal gidince gelecek... Mamafih, bunlar, şimdi, Felek kıraathanesinde boş lâflar, hele bahar olsun... Havalar ısınsın... Uyuşuk erkeklik kımıldasın, bak, o zaman bana nasıl hak vereceksin... Ve hak

verince nasıl işler başka türlü olacak...

Paltosunu, kendisinden emin bir hareketle omuzuncr attı.

46

Anket defteri, gazeteye sarılmış ve kırmızı bir sicimle bağlanmış olarak önünde duruyordu. Murat, buna bakarak düşündü. İçinde kendisinden bir şeyler vardı. Bir türlü hayal edemediği güzel bir kıza gidecekti. Belki o kız da kendisini görmek ister... Yavaş yavaş, yaşamaktan korkuyor mu? Bütün bunlar onun alâmetr mi? Yumuşak bıyıklarını okşayarak, birşeyler hesaplamağa başladı. Bu hesapları zihninden o kadar sık sık, o kadar yeknesak rakkamlarla geçiriyordu ki, hesap yapmağa başlayınca, adeta dinleniyordu. «Bana elli lira lâzım...» Bu hülya, her zaman bu rakkamla doğrudur. Ne tuhaf! Otuz liraya bir kat elbise... Üç liraya iki gömlek... Beş liraya bir çift iskarpin... Şapka, kravat ta beş lira... Etti kırküç... Çorap, mendil iç çamaşırı elli lira... Evet... Halbuki, Zonguldak'ta, bir gün bir tahtada ikiyüz lirayı amelelere bağışlamıştı. İki çuval toz şeker vinein sapanından kurtulup kömür mavnasına düşmüş, patlamıştı. An-bar şefi bunların dereye dökülmesini emretti. Böyle pratik işlere aklı ermediği halde, buna manî olmasına hâlâ şaşar... Bir ameleyle tahan helvacılarına numune yollamış, şekerlere yirmi kuruştan müşteri bulmuştu. Parayı anbarın demirbaş amelelerine taksim ettiği için Muhasip Muhtar bey kendisine az mı öfkelenmişti?

— Elli lira olsa elverirdi?.. Otuz liraya bir kostüm, falan, filân... Ama, biraz da harçlık lâzım değil mi? Hiç olmazsa yüz lira ister... İş buluncaya kadar idare etmek için de elli lira...

— Acıkmadın mı Murat bey?

— Ben mi? Sahi, acıktım... Onu düşünüyordum, Köfteci'ye gitmeğe üşeniyordum da.

— Ben yumurta pişireceğim... Beraber yeriz.

— Öyleyse ben de yumurta alayım...

— Hayır! Altı tane yumurta aldım. Yeter...

— Yeterse, helva alalım... Yumurtanın üstüne tath iyidir.

— Sen bilirsin...

Murat, garson İhsan'a, onbeş kuruş verdi:

47

— Yüz dirhem de eKmeK aı...

— Ekmek te var. Beş kuruş dursun...

— Hayır... Helvayı onbeş kuruşluk alırsın... Hacı da yer...

Garson İhsan bir koşu gidip geldi. Yumurtaları ocağın arkasındaki küçük aralıkta pişirdi. Masaya bir eski gazete serdi. Ocakçı Hacı, o gece, içkiye davetli olduğundan yemeğe iştirak etmedi. İhsan onun

yerine ocağı idare edecek, markaları toplayacaktı.

Hacı, gözünün birisi daima kısık olduğu için, insana fena fena bakıyor hissini veren iyi bir adamdı. Malsa-hibine o kadar sadıktı ki, burasını, kendisine ait olsa bu kadar canla başla çevirmeğe uğraşmazdı.

Şimdi ender giyildikleri ve bavulda durdukları için, ötesi berisi çizgi çizgi buruşmuş, lâcivert elbisesi içinde rahatsız olduğunu belli ederek Murat'a talimat veriyordu.

— Sen buradasın Murat efendi! Oğlanlara dikkat et... Bu bir... Oyuncular gelirse, senin odanın bitişiğindeki odayı açarsınız... Hepsi
toplanmadan sobayı yakmayın! Lüzumsuz masraf olmasın, günahtır... İskambil destelerinin anahtarını İhsan'a bıraktım. Manoyu dikkatle topla! Kavgaya, gürültüye meydan verme... Ben karakola uğrar nöbetçi komiserini görürüm... Devriye gece vakti çay içmeğe, simit yemeğe gelmesin... Eğer oyun sabaha kadar sürerse ben de yetişirim ya...

— Kız da var mı ziyafette Hacı?

— Hemen kızdan açarsın a yavrum! Bizim o vaktimiz geçti... Şimdi kız karı olduk... Bir arkadaş vardı. Hapisten çıktı da... Üçbuçuk sene yattı da çıktı. Davet etmişler, gitmesek olmaz... Ama, unutuyordum, bilardonun çuhalarına dikkat edin... Birisi yırtar da... Farkına
varmazsınız... Geçen gün sordum. Bir masalık çuha, kırk liraymış...

— Merak etme...

— İhsan delidir. Bir şişe alalım da, şurada ziftlenelim derse, bak gücenirim... Canım sıkılır... İş zamanı başka, işret zamanı başka...

— ıvım.' insan miY öenaen yuz ouısa Küple devirir... Ben malımı bilmez miyim a, yavrum! Buralar sana emanet... Zaten senin evin sayılır. Oğlun gibi ever (*), kızın gibi gelin et... Evvelâ Allah, sonra sana...

— Git güle güle...

— Sen de gel diyeceğim... Olmayacak... Lâkin borcumdur, bir gece papaz uçururuz. Gene yukarıya çekiliriz de... Anladın mı?

Hamdi «Bey» her zamanki gibi saat onikiye doğru geldi. Hava pek soğuk olduğu halde, her zamanki gibi, pardösüsü gene kolundaydı.

Murat'a elini uzatıp karşısına oturdu.

Eli, her zamanki gibi yumuşak ve soğuktu. Parmakları bükülmüyormuş gibi, karşısındakinin avucuna öylece bırakır, sonra geri alırdı. Bu el, sanki bir vücuda bağlı değildi ve doğdu doğalı asla hiç bir iş için kullanılmamıştı. Halbuki Hamdi «Bey» bu cansız elin hezârfen parmakları sayesinde geçiniyordu.

İşini soranlara bir kereye mahsus olmak üzere «Komisyonculuk ettiğini söyler, sonra da bu mevzua

tekrar gelmek istemezdi. Dünya kadar tanıdığından yalnız birkaç tanesi Hamdi bey'in asıl işini biliyorlardı. Bu iş gece-yarısına doğru tramvaya binip Beyoğlu'ndan İstanbul'a geçmekten ibaretti.

Hamdi bey, gündüzleri hakikaten liman kahvelerinde dolaşır, partisi bir paket Yenice'sine piket tavla oynar, parmaklan sayesinde yüzde doksan da kazanırdı. Tavlada zar tutması, pikette kâat düzmesi meşhurdu. Sonra, bir küçük meyhane lokantada birkaç kadeh atarak karnını doyurur. Beyoğlu'na çıkar, Galatasaray'la Taksim arasındaki kahvelerde gene piket veya tavla partilerine devam eder, saat onbirbuçukta sinemaların paydosunu beklerdi. Paydostan sonraki kalabalık Tramvaylardan birisine binerek İstanbul'a dönerdi.

Bu Tramvaylardaki işi, sarhoş, yahut yorgun adamların göğüs ceplerinden ipek mendil ve dolma kalem

(¦) Evlendir.

rım düzüne dolmakalem, bir o kadar ipek mendil bulunurdu. Bu kadar kanaatkar olduğundan senelerden beri bir defa bile yakalanmamış, hapse girmemişti. Çaldıklarını yalnız ve yalnız avukatlara, hâkimlere, bir de gemicilere satardı. Ender olarak, polise müracaat ettirecek kadar pahalı bir kaleme raslarsa, onu Parker fabrikasının mütehassıslarından daha ustalıkla söker, altınını ayırır, iskeletini kendisine göre tamir ederek tanınmaz hale getirirdi. Bu suretle kalem kıymetinden çok şey kaybediyordu ama, yakalanmak tehlikesi kalmıyordu.

Otuz yaşını çoktan geçmiş olduğu halde, ancak yirmibeş yaşında göstermekteydi. Kara gözlü, kara kaşlı esmer, yuvarlak, yüzlü, kara badem bıyıklı, son derece yakışıklı bir adamdı. Üzerinde de, ihtiyar babadan doğmalarda görülen bir hantallık bulunduğu halde, böylele-rinin ekseriyeti gibi sevimsiz değildi. Bilâkis tehlikeli mesleğini, ancak sevimliliği sayesinde, böyle tehlikesiz bir halde devam ettirebiliyordu. Herkesle çabuk dost olur, fakat kendisinden alçak seviyeli adamlara asla tahammül edemezdi. Böyleleriyle dost olmasiyle alâkasını kesmesi arasında, iki, üç hafta bile geçmezdi. Fakat bir kere de kanı kaynadı mı artık o arkadaş için her fedakârlığa katlanıyor, işi ile, derdleriyle alâkadar olmayı be-ceriyordu.

Kendisini, on, onbeş seneden beri tanıyanlar bile bir kadınla, geçici de olsa, münasebette bulunduğunu görmemişler, duymamışlardı. Kadınlardan bahsetmez, yanında uzun uzadıya bahsedilmesini de sevmezdi. Hele dost saydığı insanların bir kadına âşık olmaları, onu haftalarca üzer, arkadaşı bir felâkete, bir çaresiz hastalığa duçar olmuş gibi üzülürdü. Böyle sıralarda, galiba, dostunu baştan çıkardığını düşünerek o kıza, yahut kadına adeta düşman olurdu.

Bunun sebebini birgün Murat'a şöyle anlatmıştı: — Evet kadınlardan nefret ediyorum. Neden yalan söylemeli... Bu nefret evvelâ Annemden başlar. Pek gözü sulu bir kadındı. Vara yoğa ağlardı. Ben evimizde

ağlardı kadın, erken gelse gene ağlardı. Komşuda, bir ses olsa, gözleri dolardı. Bir cenazeye rastlasak gene öyle... Haddin varsa nezle ol, bir iki defa öksür... yüzüne bakarak, sanki can veriyormuşsun gibi, boşanır... Hâlâ şaşarım birader, o karakuru ufak tekef kadında bu kadar gözyaşı nasıl bulunur. Niyagara şelâlesi olsa, tükenirdi. Misisipi nehri olsa hâkezâ... Sonra bir diğer şaştığım cihet, içinde bu kadar gözyaşı saklı olduğu halde, kadının vüoudü, gene de, nasıl öyle tahta gibi idi... On, oniki yaşındayken, "Bu kadın milleti, cansıkıcı birşey" demeğe başladığımı iyi hatırlarım. Aksi gibi, mahallenin kızları da benden pek hazzederlerdi. Peşimi bırakmazlar pisler... Ben nereye saklansam mutlak, gelir bulurlar... Hele evde hiç rahat vermezlerdi. Mamafi, kadın denilen rezil mahlûktan asıl soğuyuşum, başka bir sebeptendir. Rüştiye'yi bitirdim. İdadi'ye gidiyorum. Mahallede o sıralar erkek te yok... Herkes seferberliğe gitmiş... Mektup yazmak bana düştü. Birkaç senede yazdığım yazıları, mektup olarak zarflayıp cephelere yollamasaydım da, esere harcasaydım. Ahmet Rasim'in kitapları kadar kitabım olurdu.

Canan isminde bir komşu kızı vardı. Annesi herzaman mektup yazdırmağa gelince onu da beraber getirirdi. Önceleri, incecik, değnek bacaklı, soğuk bir mahlûktu. Bir senenin içinde nasılsa geldi gelişti. Bacakları, kalçaları, göğsü dolgunlaştı. Gözlerinde, gülüşünden bir âşiftelik peyda oldu. Uzatmıyalım, bizi canevimizden tutuşturdu. Ben acemiyim... Kadın milletinden gözüm zaten yılgın... Sevda başlayınca büsbütün yabani oldum. Onu görmüyor muyum, sözümü, sohbetimi, yürüyüşümü, duruşumu şaşırıyorum. Meğer namussuz, anadan doğma âşifteymiş. . İki bakışta meseleyi anlamış. Bir gece, bir punduna getirip merdivende kaba etimi çimdikledi. Ciğerim koptu sandım. Bundan birkaç geee sonra idi. Annesine gene uzun bir mektup yazmıştım. Ders çalışmak bahanesiyle yukarı çıktım. Beş dakika sonra zarfın üstünü yazdırmak bahanesiyle peşimden geldi. Hiçbir mukaddemeye lüzum gör-

dıklarını, kendisini kuyuya atacağını söyledi. Gözleri deli deli bakıyordu. Benim dilim tutulmuştu. (Beraber kaçalım) falan diyordu. Beraber kaçacakmışız. Bunu kime söylüyor bilir misiniz? Kaçmağa karar verdiği zaman ancak sandık odasına sığınabilen gözü açılmamış bir İstanbul çocuğuna... Ben, ondan perişan olmuş olmalıyım ki, beni teselli lüzumunu hissetti galiba^ «Üzülme şekerim! Sen üzülürsen, ben kendimi öldürürüm» diye boynuma sarıldı. Bana öpüşmeyi öğreten odur. Yavaş yavaş bizdeki dangalaklık ta kalmadı. Kadın kısmını bilirsiniz, birisine birşey öğretmek istedi mi, dakikasında ezber ettirir. Biz gayrı keklik etine alıştık. Bazan o bize geliyor, bazen geceleri beni taşlığa alıyor. İnsan, saatlerce, saatlerce değil, çok zaman yatsı'dan sabah ezanına kadar durmadan, dinlenmeden öpüşür mü? Birisi söylese, ben hiç itiraz etmem, (Hay hay! Öpüşür! Başıma geldi zîra!) derim. Nihayet, ben işi, başka oyunlara dökeceğim sırada, bir hafta içinde o yaşlı Binbaşı ile evlenmez mi? Dünya yıkıldı zannettim. Deli olmak işten değil... Sanki âlemde bir tane kız varmış, o da benim Canan imiş... Şimdi elden gitmiş, ben bir başıma zindanda kalmışım... İntiharları falan hep düşündüm. Bir iki kere kuyunun başına kadar gidip geri döndüm. Zehir, rövelver, deniz, tasarladım. Baktım ki can tatlı, bu sefer, Binbaşı eniştemi öldürmeği göze aldım. Herif ızbandut gibi bir ayı idi ve içgüveysi girmişti. Mahallede erkek olmadığından, kocaman bir kümesin biricik horozu gibi gidip geliyordu.

Ben düğünden sonra Canan'la yüzyüze gelmemeğe çalışıyordum. Sanki ben ona kalleşlik etmiştim. Onbeş gün mü, bir ay mı sonra idi. Bir gün evde yalnızdım. Gecelik entarisiyle tabanı yanmış it gibi dolaşıyorum. Yüreğime kalsa, pencereden ayrılmıyacağım. Canan'ları gözetleyeceğim. Hiç unutmam sıcak bir Temmuz günü.. Deli olmak işten değil. Kapı çalındı. Cumbadan uzandım. Yeldirmeli, başörtülü bir kadın. «Kim o?» diye cansıkıntısı ile sordum. «Aç!» buyurdu. Sesi yabancı değil... Ben

bu sesi bileceğim... Aklımdan evel, kalbim davrandı. Canan

52

T

düt ettim. Beni bir hicap sarmıştı. Sonra nasıl oldu bilmem, merdivenleri apar topar indim. Kapıyı açtım. «Meb-ruke teyzem burada mı?» diye sordu. Cevap beklemeden içeriye girdi. Bilâhare öğrendim ki annemin annesiyle beraber sıcağa gittiğini biliyormuş, mahsustan evin tenha zamanında gelmiş... «Mebruke teyze Mebruke teyze huu!» diyerek yukarıya çıktı. Annemin olmadığını anlayınca telâşlanmış, korkmuş gibi davrandı. «Beni yukarıya mahsus mu çıkardınız?» diye sordu. Öyle bir hareketle yeldirmesi-: ni açtı, başörtüsünü bıraktı ki bana yere çöküp dizlerine sarılmak düştü «Kaçalım! Kaçalım! Dünyanın öbür ucuna gidelim» dermişim... Saçlarımı okşadı. Beni bir ağlamak tutmuştu. Nerdeyse tıkanacaktım. Biraz korkarak kucakladı. Adeta ben kadınmışım da o erkekmiş gibi sedire kadar zorla götürdüm. «Bak artık korkum kalmadı. Beraber kaçmağa hacet yok... Ne tatlı demler süreceğiz!» diyordu. Cicimama'yı işte o gün orada tattım. Neler biliyordu kaltak! Benim gibi gözü açılmamış sığırcak yavrusunu mahvedecek cilveler, ne numaralar... Artık nizama soktuk. Binbaşı eniştem vazifeye gidince, Canan bize geliyordu. Mahalleliye karşı da bahaneyi uydurmuştuk. Annemden Kur'an dersi alıyormuş. Binbaşı eniştemin nöbetçi gecelerinde de ben gizlice onlara gider oldum. Toy bir delikanlının aklı ne kadar olacak? Onlara gittiğim ilk gece, kocasıyle yattıkları karyolayı görünce, beni kıskançlık sarsın, bir kıskançlık... Dünya yeniden başıma zindan kesildi. Hayır! Herifi öldürmeden yaşamanın imkânı yoktu. Suratım öyle bembeyaz kesilmiş, elim ayağım öyle titremiş ki, farkına vardı. Sebebini sordu. Kararımı anlayınca, şeytan şeytan güldü: «Beyhude üzülüyorsun ruhum! dedi, enişten erkek değil ki...» Evvelâ bir şey anlıyamadım. İzah etti. Herif yaşlı imiş... Çoktan erkekliği kesilmiş... Kendileri karı-koca değil, baba-kız gibi yaşıyorlarmış. İlk gecesi, zor, güç bir iş yapabilmiş, ondan beriye birbirlerine sırtlarını dönüp kardeş kardeş yatıyorlarmış. «O işi bir tarafa bırakalım, dedi, iki kere üstüste öpse, elleri, ayakları titriyor, iki saat kendisini toplıyamıyor. İlâç içi-

53

da iken geçmeli idin!) diye içini çekiyor pinpon!» derhal inandım. Onbeş, onaltı yaşındaki çocukların ortayaşlı adamları hani bir ihtiyar saymaları vardır ya.. İşte o his olmalı... Gecelerden bir gece, gene onlarda yatıyoruz. Birden kapı çalındı. Ne yapacağımızı şaşırdık. Beni karyolanın altına saklamaktan başka çare kalmadı. Binbaşı eniştem, birkaç kadeh atmış. O hızla, karısını özlemiş. Odaya «Burnumda tütüyorsun karı!» diye girdi. «Hayır ola evlâdım!» diyerek peşisıra gelen kaynanasını, «hele bizi yalnız bırak! Elbette hayır... Şer mi olacaktı!» diye ite ite dışarı attı. Kırkpınarda, başpehlivanlığa çıkmış gibi, sevgilime bir kere daldı. Kadın «Dur, kudurdun mu? Üstümü başımı paralayacaksın dur!» diye yalvardı ama, herif dinler mi? İşte o gece, üzerimde sabaha kadar, yap-,«,,, madik marifet bırakmadılar. Canan ilk anlarda, benim ora-

IIilli da bulunduğumu düşünerek çekingen davranıyordu. Heri-

fin şikâyetinden her zaman böyle yapmadığını anladım. Sonunda ne olacak! Kadın değil mi?, kontrolünü kaybetti. Benim aşkıma koyuverdiği cilveli iniltileri, hafif ve mesut çığlıkları duydukça bana bir hal oldu. Ertesi sabah savuştum. İki gün kendimi toplayamadım. Aptal aptal dolaştım. Üçüncü gün aklım başıma geldi. Yüreğimi bir yokladım. İçinde nefretten başka birşey kalmamış hamdolsun. Bu öyle bir iğrenme idi ki, yalnız Canan'a değil, dünyadaki bütün kadınlara yetti. Şimdi çok şükür zehire panzehirli-yim... Yılana şerbetli olunduğu gibi...

Halbuki, Hamdi beyin doğduğu mahallelilerden birisi meseleyi başka türlü hikâye etmiş, bu kadın düşmanlığının sebebini, daha makul bir şekilde anlatmıştı. Hamdi beyin hikâyesi, son geceye kadar doğru idi. Son geceye gelince iş çatallaşıyordu. Mahallelinin sözüne inanmak lâ-zımgelirse, ızbandut Binbaşı, karısı ile Hamdi arasındaki münasebetten şüphelenmiş. Artık günahı vebali boynuna, ya bunu öpüşmekten ileri gitmemiş birşey farzetmiş, yahut karının ne haltettiğine, Allah'ın bir olduğuna inandığı gibi inanmış ta, körpe yavruyu boşamağa kıyamamış... Hâsılı, âşıkları kollayıp birarada bastırmış... Ve Hamdi

karşıya dikip Hamdi beye çullanmış... Yani cilveli Canan hanımın gözü önünde, bîçâre Hamdi beye, o fiili cebren icra etmiş...

Kadın düşmanı Hamdi beyde mahçupperestlik olduğuna bakılırsa, hikâyenin ikinci şekline inanmak daha akla yakın geliyordu. Cünki Hamdi beyin tuttuğu yol, kadınlardan değil, erkeklerden intikam almak yoluna benzemekteydi. Bu da, kendisine fenalık edenin kadın değil, erkek olduğunu gösteriyordu.

Hamdi bey, karşısına oturunca Şahap'ı, Hikmet'i sordu. Sonra birşey hatırlamış gibi:

— Sen Hepyek Ali'yi nerden tanıyorsun? dedi.

— Hepyek Ali mi?

— Evet, geçen geçe, bana seni gösterdi de «Bu kim?» diye sordu. «Ne olaeak?» dedim. Cevap vermedi.

— Ha, şu mesele... Bir hafta kadar oluyor. Buraya geldi. Öğle üzeri. Zaten onbeş gündür buraya devama başlamıştı. Tavla oynayacak adam arıyordu. Nihayet beni gözüne kestirmiş olacak ki... «Tavla bilir misiniz beyim?» dedi. «Biraz bilirim!» dedim. «İyi! Ben de yeni öğrendim. İsterseniz bir beş atalım!» dedi. «Hay hay!» dedim. Ciga-ram da yok... Av bekliyorum...

— Tamam... Avı da bulmuşsun...

— Dinlesene... Pulları dizdik. Yavaşça, avı ürkütmi-yecek şekilde «Cigara da olsun mu?» dedi. «Haydi olsun bakalım!» dedim. Adetini bilir misin. İlk partide mahsustan yenildi. Mahsustan yenileceğim diye canı da çıktı. Zar bu? İnadına bana kötü, ona iyi geliyordu. Öylesine ki, bir aralık, şeşi, beş oynamamağa başladı. Herkes beşi şeş oynamağa çalışır... Bu tersine... Vuracak zarı vurmuyor. Ben de bilmemezliğe döktüm. «Şeşle vuruyorsunuz!» diyorum. (Hayır! Beş geldi!) diyor. Hâsılı bana zorla yirmi-beş kuruş kazandırdı. Parayı derhal verdi ve hemen pulları yeniden dizmeğe başladı. Ben yirmibeş kuruşu cebime koydum. «Yeter, artık! Ben oynamayacağım!» dedim. Canı sıkıldı ama fazla ısrar etmedi. Ertesi gün geldi «Var mısınız?» dedi. «Hayır!» dedim. Daha ertesi gün geldi. Ge-

M t; uyı lumuuıiıı. #-ıı uı\ <u

fa teklif etmeğe başladı. Nihayet, daha fazla üzmek istemedim. «Ulan Hepyek Ali efendi, dedim, seninle istediğin kadar oynarım. Evvelâ şu parmağındaki beyaz sargıyı, sargı ile beraber, onun arasına

kıstırdığın hileli zarı bırakırsın... Sonra da kahvecinin zarlarını fincanla atarsın... İşine gelirse...»

— Ne cevap verdi?

— Yalnız adımı sordu.

— Murat mı dedin?

— Hayır! Barbut Ahmet, dedim.

— Herifi fena etmişsin... «Ben bunca senelik Hepyek Aliyim, böyle oyuna düşmemiştim. Cigaranın kıymeti yok, enayi yerine geçtik, ona yanarım» dedi.

— Ne cevap verdin?

— «Cigara yabana gitmemiş. Murat, ciy delikanlı değildir. Külhanbeyidir. İnanmazsan Ekrem beye sor,» dedim. Şimdi aklıma geldi de... İyi etmişsin... Namussuz Hepyek... Hiç unutmam, bir gün Sultanahmet'te bununla kapıştık. O zamanlar Hepyek İstanbul'a yeni gelmiş. Üstünde Anadolu saflığı var. Zaten o halle İstanbul'u soyup sovana çevirdi ya... Şimdi giriştik. Ben zar tutuyorum, o üç zarla oynuyor. Farkındayım ama, benim de işime geldiği için seslenmiyorum. O nasıl oynarsa ben de öyle oynuyorum. Fazladan istediğimi de yapıştırıyorum. Evvelâ bir paket Yenice'sine başladık. İki oldu, dört oldu, sekiz oldu, onaltı oldu, otuziki oldu. Vakit akşamı buldu. Altı-yüzkırk kuruş aldım. Yüz kuruş ta kahveye verdi. Yediyüz kırk... «Bir yerde yemek yiyelim de oyunumuza devam edelim.» dedi. «Başüstüne» dedim. Yanında bir de arkadaşı var. Sirkeci'de bir köfteciye girdik. Yedik, içtik. Hovarda adamdır. Bana kese açtırmadı. Çıktık Beyoğlu'na... Bir sabahçı kahvesine postu serdik. Kahveciler tenbihli-dirler. Ben aşinalık etmeyince ahbaplık etmezler... Birkaç partiden sonra Yenice hesabını bir yana bıraktık. Başladık üç oyun üç lira, atmağa... Sabana karşıydı galiba! Üstüste yirmidört parti yenilmişti. Yetmiş küsur lira... Artık ikimiz de tokattan düşmüşüz. Uykuda gibi oynuyoruz.

me üç tane zar düştü. Ben şaşırmış gibi yaptım, Hepyek hiç istifini bozmadan, yanındaki arkadaşına «Bu da nasıl şaka! Al şu zarını!» demez mi? Beğendim feraseti! Fasılasız yirmidört saat oyun oynadıktan, yüz liraya yakın para kaybettikten sonra uyku sersemiyle lâfı şıp diye söylemek güzeldi. İki oyunum olduğu halde gülerek tavlayı kapattım. Anlaştık. O zamandan beri ahbabız! İyi adamdır Hepyek... Gözü tok adamdır...

— Ben de kendisinden memnunum... Müşkül zamanımda imdadıma yetişti.

— Hâlâ bir iş bulamadın mı?

— Vallaha, artık aramıyorum da... Usandım bey... Aşağı yukarı bir seneye yakındır... Dile kolay... İnsanın ümidi kesiliyor. Havalar da berbat bir yere çıkamıyoruz. Bir arkadaş var. Kara Kemal... Komisyonculuk eder, bilmem tanır mısınız?

— Tanırım züppeyi ne olmuş?

— Vâdetti bakalım... Araştırıyormuş... Bir başka tasavvurumuz da var...

— Araştırın... Bulabilirseniz ne âlâ! Bulamazsanız Nisan sonunda iş hazır... Hiç meraklanma!

— O kadar çok vait dinledim ki... İnanacağım kalmadı doğrusu...

— İşte şimdi ayıp ettin... Beni sen, Kara Kemal'e benzetiyorsun... Veli bey söz verdi iyi dostumdur. Kâtibi askere gidiyor. Nisanda sevkedilecek. En son Mayıs'ın iptidasında işe başlarsın...

— Teşekkür ederim... Eksik olmayın...

— Ne yaptık ki birader... Daha birşey yapamadık ki... Bak gücenirim Murat! Ben seni severim... Bir ihtiyacın olur da söylemezsen darılırım.

— Şimdilik bir şeye ihtiyacım yok... İdare ediyoruz. Hattâ rahatım bile desem inanın... Hele yukardaki odayı tuttuğumuz ne iyi oldu. Kışı rahat geçirdik...

— Evet... İşte neredense, birdenbire aklıma geldi. Benim bazan aklıma iyi şeyler gelir... Kendim için değil ha! Dostlar için... «Nasıl olsa kahvede vakit geçiriyor bu

no çocuk değildir.» Para canlısı olmayışını severim. Polislerin içinde iyileri bulunmaz ya, bir de çıkarsa böyle tam dörtyüz dirhem erkek çıkar. Üç liraya ucuz sayılır. Burası sobalı salon, yukarısı yatak odası... Gene de paradan yana sıkılma... Ben zengin sayılmam ama, cebimde beş on kuruş varken arkadaşlardan da saklamam.

— Mersi... Dâva ne oldu?

— Ha, dâva mı? Yahu! Benim bu Hükümet işlerine aklım ermiyor kardeşim... Oğlan dâvasından vazgeçti. Ettiğine de nâdirrj) oldu. Hattâ, borcunu da güzelce ödedi -Murat'ın suratını astığını görünce, mahcup mahcup gülümsedi:- Bilirim, sen bizim bu huyumuzu sevmezsin. Lâkin ne haltedelim birader, (Huy canın altında) demişler... Ölmeliyim ki kurtulayım... Ben memnun muyum? Vallaha değilim! Lâkin elimde değil yapamıyorum...

— Ayıp... Size yaraştıramıyorum. Aklı başında bir çıdamsınız, iyi yüreklisiniz. Merhametlisiniz!

— Bir de methetmeğe başlama Allasen! Biz böyle geldik, böyle gideriz. Ben de mahcubum. Adliyede yerin dibine geçiyorum. Lâkin oldu bir kere... dedim ya... Şeytan dürttü. İşim acele... Veli beyin bir tebligatı varmış. Kâtip hasta olduğundan bana rica etti. İcrada, o işi gördüm. Yukarıya çıkıp kaydiyeyi yaptırdım. Tekrar aşağı inip mübaşir ücretini yatıracağım da, on dakikaya kadar Karaköy'de bulunacağım... Ağırceza Mahkemesinin önünden geçerken, (içeriye bir göz atayım) dedim. Geç gitsene be münasebetsiz! Kalabalık, içersi... Binbir ayak, bir ayak üzerinde.. O kadar kalabalıkta oğlanı nasıl gördüm, hâlâ hayretteyim... Görür görmez dizlerimin bağı çözüldü. Elinde bir mektep kasketi var. Saçlarını taramış, açık kumral saçlarını. Yanakları pespembe... Bir içim su canım...

— Methetme namussuzu...

— Peki, peki... Yanına yanaştım... Her tarafım titriyor... İşte nasılsa, irâde elden gitmiş... Hani bir beyit var:

«Genç hüsn'ü sevmekte ben pîranı tâyib eylemem, Hüsn olur kim seyrederken ihtiyar elden gider.»

58

L

feryada başladı. Yakama sarıldı. Evvelâ jandarma karakolunu, sonra polis merkezini boyladık. Bereket versin Sulh Hâkimi tanıdık da, kefaletle bıraktı. Şimdi sarkıntılıktan mahkemedeyiz... Dedim ya, şaşıyorum şu hükümetin işine... Çocuk dâvasından vazgeçti. Bu sefer, kanun yakamı bırakmıyor, ben" sanki kanuna birşey yapmışım gibi... Ama, değer... Bir görsen...

— Kes artık... Zırvalıyorsun...

— Evet... Sen nereden bileceksin... Uğruna beş sene hapis yatılır. Meğer, o yolun yolcusuymuş ama, cilve-leşeceği tutmuş... Geçen gün beraber içtik. Sarhoşluğu bir başka türlü güzel oluyor. «Seni benim yüzümden hapsederlerse» diyor da gülüyor. «Oh! Seni hapsetsinler!» diyor. Bir âfet canım! Erbabına bir başbelâsı...

— Yeni kalemler var mı bakalım?

— Ha, demek sözü değiştireceğiz. Pekâlâ! İyi birşey yok! Adî şeyler. Avukat kâtibi olursan sana da bir tane lâzım olacak... Parayı hazırla!

— Evet... Bir dolmakalem eksikti zaten...

— Dolmakalem yalnız avukat kâtibi olacağın için lâzım değil... Sende şairlik te var. Mutlaka sana bir kalem satacağım... Görürsün... (Şairlik) dedim de, aklıma geldi. Geçen gün Avukat Veli beye seni gene methediyordum (Fransızca bilir, Türkçeyi hakikaten bilir... Fazladan şair.) dedim. Yüzünü buruşturdu. (İşte bu fena, dedi, ben şairden kâtip istemem. Aklı başka yerde olur da işleri biribi-rine karıştırır. Bana ciddî bir adam lâzım!)

— Ne cevap verdin?

— (Sen de şairsin ciddî bir adam değil misin yoksa?) dedim. (Elbette ciddî bir adam değilim, dedi. Mahkemede bir işim olsa dünyada Veli beyden başka da avukat bulunmasa gene ben gelip kendime vekâletname vermem!) diye güldü. İyi adamdır. Kibardır. Ortağı Selâmi bey biraz delifişek ama, onun da kalbi temiz... Zaten kâtiplere daha ziyade Veli bey karışır... Orada rahat edersin... de...

— İnşallah... Allah kazadan belâdan esirgesin.

— Kimi?

59

iki ay içinde göçer gider de...

— Bu kadar bedbin olma canım! Sen bugün, yoksa cimdallıda yenildin mi?

— Bilâkis, bugün beş lira kazandım. Oda kirasını, kahve borçlarını tekmil verdim. Şimdi de cebimde bir

buçuk liraya yakın para var.

— Öyleyse haltediyorsun artık... Sahiden haltediyor-sun... Beş lira mebus yevmiyesi... Hem bahsa girerim, seninkinden vergi de kesmemişlerdir.

— Evet, kesmediler...

— İşte gördün mü? Bana bir kahve ısmarlayacak yerde, durmuş da kara kara söyleniyor.

— Affedersin Hamdi bey...

Murat, garsona seslenecekti. Hamdi bey mani olmak için derhal ayağa kalktı:

— Gidiyorum, dedi, şaka ettim... Başka sefer... Alacağım olsun!

Cansız elini uzattı.

Murat, onun arkasından merakla baktı. Bu adamın hayatındaki en gizli vakaları öğrenmişti de, ona neden (Hamdi bey) dediklerini bir türlü anlayamamıştı. Bu âdî yankesiciye, bu ahlâksız kulamparaya neden, kimler hangi sebeple (Bey) demişler, sonra bu sıfatı niçin değiştirmemişlerdi.

Maamafih, (Beylik) denilen asalete ait şeyden bu adamda muhakkak ki bir şeyler vardı. Nitekim birçok beylerde de bu adamda mevcut olan ahlâksızlıklar mevcuttu.

Murat, garson İhsan'ın da kendisine, ısrarla (Bey) demesini hatırlayarak sıkıldı. Bu sözü evvelâ alay zannetmişti. Halbuki İhsan kendisini alay etmeyecek kadar seviyordu.

Bu ne acaip bir dünya idi!

O gece, kumarbazlar gelmediler. Oyun olmadı. Murat yarımda yatmak için odasına çıktı. Elektriği yaktı.

t

mamıştı. Garson İhsan iki üç günde bir süpürdüğü halde senelerin biriktirdiği tozun henüz birinci katını bile söke-memişti. Döşeme tahtalarının aralıklarını tamamıyle kapatan tozlar, zemine boz renkte kauçuk sürülmüş gibi pis bir yumuşaklık veriyordu.

Elektrik ampulü çıplaktı ve incecik bir telin ucundan nerdeyse kopup düşecek gibi sarkıyordu. Odada, dolap ye raf yoktu. Pencere camlarının çoğu, sökülerek, kullanılan odaların kırılmış camlarının yerine takılmak üzere gönderilmiş yerleri, Murat buraya taşındıktan sonra kısmen gazete kâğıtlarıyle, kısmen de kontrplâk tahtalariyle kapatılmıştı.

Odada mobilya olarak beş tane masa, açılır kapanır bir demir iskemle, bir şeker sandığı vardı. Masalardan üçü, duvarın dibine yanyana koyulmuş, üstüne Murat'ın yatağı serilmişti. Diğer ikisi, karşı tarafta duruyorlardı. Bunların üzeri ve altları alabildikleri kadar kitapla doluydu. Şeker sandığının üzerinde de ciltli, ciltsiz kitaplar duruyordu. Duvara mıhlanmış büyük bir çiviye Murat'ın paltosuyla

şapkası asılmıştı.

Murat, iskemleyi yatağının yanına getirdi. Ceketini dikkatle çıkardı. Bu dikkat yırtılması korkusundandı. Fena halde eskimiş, kol ağızları, önleri, eep kapakları tamamıyle aşınmış olan ceketin dirsekleri yamalıydı. Yakasının enseye gelen yeri tamamıyle yırtılmıştı. Önü leke içindeydi. O kadar pis ve harap bir hali vardı kî, eğer üzerinde bu hale gelmemiş olsaydı, başka çare bulunmamasına rağmen Murat bunu ölse giymezdi. Astarı tamamiyle bitmişti. Sabahları giyerken elleri ekseriya, kol astarının yırtık yerlerine girer, Murat'a bir sürü küfür ettirirdi.

Murat bunu iskemlenin arkalığına astı.

Her gece ve sabahları yaptığı gibi bir adım geri çekilerek, iğrenç bir hayvana bakar gibi baktı. Böyle baktığı zamanlar Ertuğrul Hikmet'in bir sözünü hatırlıyordu. Bok-sör-Şair, kâinata ve Murat'a öfkelenirse: «Bre budala, dir ye bağırırdı, dünyada iktisadî buhran var. Sebep mal bolluğu... Yani dünyada o kadar çok ceket var ki, ceketçiler

beriyorlar... Gene de senin sırtında ceket yok...» Murat kederle güldü. Belki de Hikmet haklıydı ama, bu söze inanmamakta kendisinin de hakkı vardı. İnsanın biricik ceketi olur, o da bu halde bulunursa... «Aldanma ki şair sözü elbette yalandır!» denmez mi? Satılmayan ceket balyalarının altında ezilen adamlar ve tam altı aydanberi devam eden feci ceketsizlik...

Ceket bol olsa da, kazak herhalde o kadar bol değildi. Bu da sırtındaki kazağı hâlâ çıkarıp giyebildiği içirt kendisine bir mazeret ve tesellî oluyordu. Bunu, bir Romanyalı mektep arkadaşı vaktiyle hediye etmişti. O zaman, -iki sene evvel- herhalde kalın, ısıtıcı birşeydi. Demek, yün örgülerde âdeta insanlar gibi hastalanıp ihtiyarlıyorlar... İşte günden güne, belli belirsiz incelmiş... Bazı yerleri, dirsekleri, kolları hareket eden yanları, âdeta şeffaf lanmış... Bir tarafından öteki tarafı iyice görünüyor.

Dışarda, Mart gecesinin deli deli esen soğuk rüzgârı inliyordu. Murat'a, kocaman, boş, kimsesiz ahşap bina, temelinden sallanıyor gibi geldi. Üşüdü.

Kitaplara bakarak, elleri koltuk altlarına kadar kavuşmuş öylece durdu. Aynı zamanda birkaç kitaba birden başlamak âdetiydi. Bu gece, hangisine devam edeceğini düşünüyordu. Bronte'nin Jane Eyre'L Hele dursun! Bu gece sarsak, karanlık, yalancı gibi şeylere tahammülü yok... Flober'in Trois Contesu... İnsan, üslûptaki intizamdan bunalıyor. Daha hafif... Daha budalaca olan, Sirano dö Berjerak gelsin ortaya... Bir zamanlar, Fransa'yı hop oturtup hop kaldıran ne var bunda? 2 nci perdenin sekizinci sahnesine geldiği halde henüz hiçbir fevkalâdeliğe rastlamamıştı. Duma per'in eserleri şurada dursun, Misel Ze-vako'lar bile daha güzel... Hiç değil, insan onları eğlence için okur... Bu, fazladan manzum... Maamafi, Sadri Ethem, «Sirano, Fransa'nın 1871 mağlûbiyetine meydan okumak için yazılmıştır. O zaman o kadar tutmasının sebebi budur,» demişti. Milletler de, çocuklar gibi avutulmak istiyorlar... Hem de Dev masallarıyla... Murat böyle

kibriti, yastığın altına soktu.

Yastık yüzü, yatak ve yorgan çarşafları, iki, ikibuçuk aydanberi yıkanmamışlardı. Başına gelen yerleriyle, yüzüne gelen yerleri koyu kurşunî denecek kadar kirliydi. İnce pamuk yorganın üzerine,

eski bir İngiliz battaniyesi örtülmüştü. Bu battaniye, babası Mahir efendinin cephelerde kullandığı, ötesi berisi yanmış, iki yeri de, çiviye takılarak yırtıldığı için yamanmış bir emektar eşya idi. Murat iyi hatırlıyordu. Yeniyken tatlı, bal rengindeydi, kuvvetliydi. Mahir efendi, battaniyesini: «Kurşun sıksalar işlemez. İngiliz malı dedin mi bitti!» diye methederdi. Şimdi artık o da, ihtiyarlamıştı. Üstüne paltoyu koymadıkça, Murat'ı, inae pamuk yorganla beraber ısıtmağa yetmiyordu.

Murat paltoyu, çividen aldı. Battaniyenin üzerine serdi. Böyle paltonun altında yatmağa bir türlü alışamamıştı. Uykusunun arasında bile, üzerinden kayıp düşeceğini, sanki düşünerek rahatsız oluyordu. Düşse kirlenir diy© değil... Palto da, ceket gibi, artık kirlenmek kabiliyetini kaybetmiş, kirlenmesi kabil olamayacak kadar eskimişti.

Kış bastırınca, çaresiz kalmış, Kapalıçarşı'daki Bit-pazarı'ndan beşbuçuk liraya almıştı. Aldığı zaman, âdeta yeni gibiydi. Kendisine, bu kadar sert, böyle dar, kollan bu kadar kısa da gelmemişti. O zamandanberi boy atıp şişmanladığı iddia olunamıyacağına göre, o soğuk kış ikindisinde, ucuzca paltosuzluktan kurtulmak kendisini aldatmış olmalıydı.

Kumaşın hiç görülmemiş bir yeşil rengi vardı. Spor biçimi yapılmıştı. Bu spor biçimlerin, eski elbise giyenler için en faydalı şeyler olduğunu Murat biliyordu. Biraz dar, yahut bol, biraz kısa, yahut uzun olması ehemmiyetli değildir. Astarı, cep ağızları, yakası yeni gibi görünüyordu. Kalın siyah kaşlı yorgun gözlü Acem, tersyüz edilmediğine kalıbını basmıştı. Yedi liradan on para aşağı inemeyecek gibi davranması, dörtbuçuk verdiklerini duyunca, öfkelenmiş gibi, (malı) depoya göndermeğe kalkması da. Murat'ı aldattı. Beş liraya çıktı. Acem altıbuçuğa indi. Murat yürüdü. Başka yere bakacak, bu kadar münasibi-

zaman Acem seslendi.

Paltoyu arkadaşları da, ilk bakışta beğendiler. Eski ceketi saklıyor, Murat'a, caddede gezecek bir kıyafet temin ediyordu. Aldığından bir hafta sonra, bir gece, Beyoğ-Ju'na çıktılar. Dönüşte yağmura yakalandılar. Murat, sırsıklam olarak odaya geldi. Kendisine, ferah ferah üç sene böyle gidecek, sonra da tersine çevrilip daha bir o kadar hizmet edecek sanılan paltoyu, o gece, sırtından yeni olarak çıkarıp duvara astı. Sabahleyin, eskimiş, mahvolmuş bir halde buldu. Acem, bu' eski, her tarafı bitmiş, iplikleri çürümüş biçare şeyi, yeşil boya ve kola ile satılacak hale getirmişti. Meğer, yakası, kollan, cep ağızları, kamilen aşınıp beyazlanmıştı. Örgüsünün içinde, öteki ipliklerle yanyana gelemeyecek derecede çürük bir cinsi vardı ki, çoktan daha Acem'in rutubetli deposunda bunalmış ve eski satın almağa sıkılır müşteri beklerken çü-rümeğe başlamıştı. Murat çaresiz kalarak, arkadaşlarından terzi Enver'e gitti. Enver de, dışardaki cepleri sökerek, ötesine berisine yamadı. Asıl beden, yama tutacak halden çıktığı için, yamanan yerlerin hemen kenarları, birkaç gün içinde kendilerini koyuverdiler. Zaten eğreti boyası döküldükten, bilhassa cepleri alındıktan sonra spor biçimi palto, paltoluktan çıkmış, acaip bir Haham cübbesi haline gelmişti. Öyle ki, caddede giderken acelesi olmayan bütün gelip geçenier, bir kere dönüp mutlaka bu yeni modaya hayretle bakıyorlardı. Murat ta bunu farkettiği için sokağa çıkamıyor, mecbur olursa, sabahın erken saatleriyle, akşamın alaca karanlığını tercih ediyordu. Kıyafet düşkünlüğünün yavaş yavaş ahlâkını bozduğunu farketmiyor değildi. Gittikçe, insafsız, korkak, âdî bir herif oluyordu. Hele son zamanlarda, kendisini, apansız kalabalıkça bir yerde falan bulsa, birşey çalacağından, cüzdanlarını aşıracağından şüphelenecekler, maazallah, dalgınlığı esnasında eline bir sadaka tutuşturacaklar, yahut, (Oğlum şunu iskeleye kadar götürüver!) diyerek hamallık teklif edecekler diye ödü kopuyordu.

Soğuktan içi titriyerek, kitapların yanından yatağa ka-

başlamıştı. Demek artık kendisini lâyıkıyle kontrol edemiyor, bilhassa, yalnız kalınca sinirleri fena halde gevşiyordu. Gene «Deli mi olacağım?» diye düşündü. Sonra deli olacak adamın, deli olmak üzere bulunduğunu idrâk edemeyeceğini hatırlayarak kendisine cesaret verdi.

Pantolonunu çıkardı. Bu da ceketin kumaşındandı, onun kadar lekeli ve haraptı. Paçaları, arka tarafı, birer parmak genişliğinde aşınmıştı. Kıçı da yamalıydı.

Kunduralarını çıkarmak için iskemleye ilişti. Hele kunduraları öteki giyim eşyalarının hiçbirisiyle mukayese edilemez halleydi. Bir insanı değil, Taksim Meydanı'nı bile bu bir çift pabuç eskisi, derhal, ayyaş ve meczup bir dilenci haline getirebilirdi. Artık su ve çamur tutacak yerleri kalmamıştı. Boyatmanın da imkânı yoktu. Çamurda yürümeğe mecbur kaldığı günlerin sabahı, burada, çoraplarını ayağına giyerken gözlerinden kaç kere yaş gelmişti. Çoraplar buz tuttukları için... Böyle sabahlarda nasıl olup ta hâlâ ölmediğine şaşardı. Ölmüyordu, sefalete alışınca, insan bir manada yaşıyordu ama, bir senede üç senelik yıpranarak şüphesiz... Bir senede beş sene yıpranarak... Şimdi tam yirmi yaşına girmek üzereydi. Bu yaş, herşeyi sürüklüyor... Açlığı, yoksulluğu, bilhassa rezaleti...

San zamanlarda artık doymaz hale gelmişti. Helvacıya gidince evvelâ yüz dirhem ekmek istiyor, onu beş kuruşluk helvaya katık etmeğe çalışıyor, kendi kendine (Doymuyorum değil... İnsan yerken böyle olur. Bir bardak su için kalkarsam, doyduğumu göreceğim!) diyor, cehtediyordu. Yani beş kuruşluk tahan helvasını yüz dirhem ekmeğe yetiştirmeğe değil, ekmeği tahan helvasına denk getirmeğe... Fakat ellerini ne kadar kontrol etse, lokmalar, galiba pek büyük oluyordu ki, ekmek derhal bitiyordu. Henüz son lokma, avurdunda iken yüz dirhem ekmek daha istemek icap ediyordu. Hâsılı, öğle yemeği olarak, eğer peynir yahut helva yiyecekse, muhakkak, yarım okka elli dirhem ekmek lâzımdı. O da helvacıdan utandığı için... Utanmazsa daha yüz dirhem yiyecek... Kolayca... Zevkle... Bir gün sinemada, artistin yemek ye-

diye bağırmış ta arkadaşlarını şaşırtmıştı. Ekmek hakkında ihtisası vardı. Çenberlitaş fırının diğer fırınlardan yirmi para fazlaya sattığı taze ve pişkin ekmeğinden bir insan bir oturuşta ferah ferah bir okka yiyebilirdi. Beyazıt fırınındaki de ona yakın... Diğerlerinden taze olduğu takdirde üçyüz dirhem. Bayatsalar, yarım okka... Bazan Kara Kemal'le beraber rakı içiyorlardı da, bir küçük fıran-calayla bir miktar pastırma yiyerek doyan Kara Kemal'e şaşıyordu. Belki kendisi de eskiden böyleydi. Lâkin şimdi öyle olduğu zamanları unutmuş gitmişti. Bir sene içinde öyle olduğu, yani insan gibi yiyip doyduğu zamanları unutmak kabil mi? Kabil işte... Bunun yağlı yemediğinden, et, tatlı falan yemediğinden böyle olduğunu biliyordu. Bütün yaz, üzüm, peynir ve bütün kış, helva yemişti. Arada sırada, Şahap'lara, Hikmetlere misafir gittiği zamanlar müstesna... Bir de garson İhsan'Ia ve Kara Kemal'le içtikleri zamanlar...

Kunduraları, bizzat kendisinden saklamak için yatağın altına itti. Çoraplar parça parça ve kirli idiler. Hava bu kadar soğuk olduğu halde leş gibi kokuyorlardı. Bu kokudan yatakta bile vardı. Yatar yatmaz biraz rahatsız ediyordu ama, sonra duymaz oluyordu. Odayı tutarken. Komiser Eşref bey: «Sakın, karı falan getirirseniz! Bak bozuşuruz!» demişti. Ne gülünç bir söz! Bu pisliğin içine mi?

Murat yüzü kıpkırmızı, hışımla gömleğini çıkardı. Bu gömleği geçen hafta Şahap vermişti. Verdiği zaman kar gibi beyazdı, sabun ve kekik kokuyordu. Vücudunu yıkamadığı, eski ve kirli ten fanilasını değiştirmediği halde, bu temiz gömleğin ferahlatıcı tesirini sanki derisinde hissetmişti. Derisinde hissetmesi, biraz hayal ama, boynu, bir müddet rahatsız olmamıştı. Şahap pehlivan olduğu için boynu ve gövdesi Murat'tan büyüktü. Gömlek bu sebepten boynunu daha inoe gösteriyor, kendisine hastalıklı, hastalıklı değilse bile uzun ve tehlikeli bir hastalıktan yeni kurtulmuş gibi bir manzara veriyordu.

Murat yatağa girdi. Titreyerek yorganın bir ucunu

umıiu uıuı. ensesini nupuımuK için, oaşını aıışiK Dır na-reketle oynattı. Kitabın bükülü sayfasını buldu.

De Guiche Sirano'ya Donkişot'u okuyup okumadığı-ğını soruyor. Yeldeğirmenlere hücum parçasını.. Sirano: Onüçüncü parça diye cevap veriyor...

Sonra yavaş yavaş bu sefil oda, bu insafsız kış gecesi, yarın, öbürgün ve daha öbürgün, her şey, yerini Er-don Rostan'ın kavgacı ve bedbaht Gaskonyalısına bıraktı.

Artık, (Manzum piyes olmaz!), (Sirano pek uydurma!) falan gibi makûl düşünceler yok...

Edebiyat vazifesini yapmağa başladı. Soğuk rüzgâr, yırtık pabuç, pis yatak, doymak bilmeyen genç uzviyet falan filân, hep teferruat... Değersiz şeyler... Dünyada yalnız Sirano var... Pervasız, kavgacı, hatta biraz küstah... Yani gençlik... Yani hayat...

Le Bret biran sustuktan sonra Sirano'nun koluna girdi:

Fais tout haut e'orgueillieux et amer, mais tout bas, Dis-moi simplement qu'elle ne t'aime pas! (*)

Cyrano' birden bire: Tais-toi! (**)

Murat, Sirano'ya hak verdi. Böyle lâf olur mu «Seni sevmiyor!» Ne demek? Sevmek te, sevilmek gibi yalnız bir insanın arzusuna bağlı değil ki... Birisinin kendisine âşık olması kadının nasıl elinde değilse, kendisini sahiden seveni sevmemek te öylece elinde değildir. Elinde olmamak lâzım gelir... Seven adam bunun çaresini bulacaktır.

Murat «Ben sevsem, mutlaka bulurum. Zira başko
türlüsüne imkân olmaz ki...» dedi. Halbuki seviyordu.
Hiçbir çare bulamayacağını bildiği için de, sevdiğinin, farkında değilmiş gibi davranıyordu. (Fakir'i pürtaksir) ile Sirano arasında acaip bir benzerlik bularak şaşırdı.

(*) Herkese yüksekten at, dök içindeki kini / Ama benden saklama seni sevmediğini!

(**). Sus, yeter! (Siyavuşgil çevirisinden)

yordu.

Kitabın içinde kaybolmak için okumağa suratla devam etti.

VI

Murat sıçrayarak uyandı.

Eşikte, Ertuğrul Hikmet'in her zaman ısrarla (Abo) dediği Pehlivan Şahap duruyordu. Kapının tokmağını bırakmamıştı. Ona tutunuyor gibi -daha doğrusu- serhoş bir hâli vardı. Murat, Şahap'ı, haliyle, yangından yamru, yumru kurtarılmış kabataslak bir tunç heykele benzetti. Onu bir kere böyle görmüştü. Haliç idman kulübünde, her zaman yendiği bir güreşçi ile idman yaparken kendi oyunuyla yenildikten sonra minderde ayağa kalkıp seyircilere böyle bakmıştı.

Şahap: — Sahi uyuyor muydun? diye yavaşça sordu.

— Girsene... Saat kaç?

— Altı?

— Saat altıda bunu sormak için mi geldin...

Şahap içeri girdi, kapıyı kapadı. Yatağa doğru yaklaştı. Yarı yolda, döndü. Kitapların bulunduğu masalara gitti. Arkası dönük olarak:

— Haydi, kalk, dedi, giyin, gidiyoruz!

— Daha erken gözüm, çarşı açılmamıştır. - — Ne çarşısı?..

— Bayağı... Kapalıçarşı... Mahallebiçi güzeline gidecek değil misin?

— Kalk diyorum. -Bir kitap almış, yapraklarını çeviriyordu. Omuzları yalancı imişler gibi genişti. Sol kulağı, güreşte kırılmış, düz ve çirkin bir hal almıştı:- Kalk artık...

— Ben gidemem... Birisini bekliyeceğim. İstersen sana firaklı bir aşk namesi yazarım. Bankanota sarar

I

. Duyunıoıuc |juıı_ıı vuıııiif, ıımutı jufiv/uı.

Yakında da düğün...

— Annem öldü.

— Ne diyorsun!... -Murat, dirseğine dayanıp doğruldu- Yalana bak!

— Öldü. -Kocaman omuzlar birden sarsılmağa başladılar. Şahap elindeki kitapla döndü:- Mahvolduk biz... Mahvolduk...

— Saçmalıyorsun... Ağlama karı gibi... Nasıl yahu? İyi diyordun... Vah vah!.. -Kalkıp arkadaşını kucaklamak arzuları duyuyordu.- Vah, Azize teyze vah!.. Sus diyorum... Ver şuradan pantolonumu... Yahut dur, ben kalkarım...

Giyinmeyi bahane ederek Şahap'a arkasını döndü. Kendisini apansız uyandırdığı halde, saf bir dost yüzüne bakarak gözlerini açmanın sevinci birdenbire uçsuz bucaksız bir boşluğa inkılâp etmişti. Anası ölmüş bir evlâda, hiç bir şey söylenemeyeceğini, -teselliye dair hiç bir şey- biliyordu. İçinden «Vah zavallı Azize teyze... Vah zavallı Azize teyze!» diye geçirdi. Cehtettiği halde, kadının yüzünü bir türlü gözünün önüne getirmiyor, daima başörtülü gördüğü bu ufak tefek çirkin kadını, orta boylu güzel bir kadın olan ve güzel bir kadın olarak ölen kendi annesi Cansezay'a karıştırıyordu.

Şahap artık ağlamıyor olmalı... Hıçkırıkları duyulmuyor ama, şimdi dönüp gözgöze gelmek marifet... Gülüm-semeğe cebrederek omuzundan geriye baktı. Oğlan camdan dışarısını seyrediyordu. Elinde, hâlâ bir kitap var. Fransızca bir kitap... Moris Meterlen'in (Büyük Sükûttan sonrası) isimli eseri... Bu kitapta, ölümün ve ölümden sonrasının hikâyesi ne kadar budala bir entellektüel-ce yazılmıştır. Daha doğrusu uydurulmuştur.

— Neymiş hastalığı?

— Bilmem: -Şahap omuzlarını silkti:- İki doktor geldi. Birisi grip dedi. Birisi bronşit... Ben «Kanbur doktoru götürelim» demiştim. Fırsat elvermedi. Öylece... Şakacıktan öldü... Güzel güzel konuşup dururken... Babamla birbirimize bakakaldık...

69

— Geçe yarısı...

— Neden bana haber yollamadmız?

— Öyle şaşırmışız ki... Komşulara bile neden sonra seslendik... Hattâ babama kalsa, bunu da yapmayacaktı. Evin içi pek karışık olduğundan ayıp olurmuş... Böyle ölüm olmaz Vallaha! Hiç kuvvetini kaybetmedi. Aklı başında... Yarın, öbürgün kalkarım, diyerek yardımcı istemedi. Çamaşır yıkamış. Havalardan kurtulamadı. Herşey orta yerde... Bulaşıkları bile yıkamamıza razı olmadı «Ben kalkarım yarın!» diyordu. İnanılır şey değil ki.. Şimdi eve girersem sağ bulacağım sanıyorum.

Murat: «İlk zamanlarda herkes böyle zanneder!» diyecekti. Dudaklarını kısarak vazgeçti. Dudaklarının bu hareketiyle, hemen ıslık çalmak istedi. Bir tango tutturmak... Fazla üzülürse ıslıkla bir tango parçasını da öttürür... Üzüntüsü, öfkesi o gayrı ihtiyarî hiç seçmeden tutturduğu tango parçası sanki beraber yıpranır, dökülür, kaybolurlar.

— Birşey yedin mi?

— Ben mi? Hayır! neye sordun.

— Bak şimdi... Derhal karnımızı doyururuz. Sonra öteberi alır, eve gideriz. Ben Tahir amoama zorla

yediri-rim...

— Biz eve gitmeyeceğiz ki...

— Ya?

— Eyüp Sultana gideceğiz...

— Neye?

— Vasiyeti varmış. Eveldenberî babama söylermiş. (Ben
ölürsem muhakkak Eyüpsultana gömdürünüz.) diye... Biz gidip mezar kazdıracağız. Öğle namazını Eyüp-sultan camiinde kılacaklar.

— Ağlama artık... Ağlama! Çocukluk ediyorsun... Ne yapalım? Yaşadıkça bunlar mukadder. Senin gene ba-bqn var, benim o da yok ya...

— Biliyorum. Gece hep seni düşündüm. Komşu kadınlar
geldi. Çenesini bağladılar. Yatağını değiştirdiler. Mumlar yakıldı. Kur'an okunmağa başlandı. Ben hep se-

dim. Meğer hiç bir şey anlamazmışım. Arada bir annem huysuzluk edince, geç kadlığım zamanlar lüzumsuz merak, sinir gösterince, «dünyada annesizlik, babasızlık iyi» derdim.

— Üzülme herkes senin gibidir.

— Evet, herhalde... -Kitabı, hafif hafif, sol yumruğuna vuruyor, sanki birşey hatırlamağa çalışıyordu:- Babam, annemi acaba benden çok mu severmiş...

— Neden?

— Bilmem... Bana dün gece öyle geldi... Öyle geldi ki... Artık o da çok yaşamaz... Bir yeri çöktü âdeta... Bir aralık babamı tanıyamadım.

— Lâtifeci adamların ıztırabı, ciddî, somurtkan adamların kederinden daha kuvvetli oluyor.

— Başkası olsa, farketmez... Bir müddet öylece durdu. Sonra dişi ağrıyormuş gibi başını iki tarafa inleyerek salladı... Yüzünde gülümser gibi birşey bile farket-tim.

— Ne dedi?

— Evvelâ birşey demedi. Benim ağlamamı seyretti. Sonra... Çok
sonra... Komşuları çağırmak için ayağa kalktığı zaman, kapıda durdu. Sanki münakaşa etmişiz de o münakaşanın son sözü imiş gibi, iki kere: «Bize yazık oldu!» dedi.

— Tabi zor... Babalarımız, analarımızın ilk evlâtları sayılır. Düşünsene onlar, annelerimizi bizden evvel tanıyıp seviyorlar...

— Doğru... Öyle ya...

Murat, yeşil paltosunu Şahap'a hışımla uzattı:

— Tut şunu! Kolu kopacak diye korkuyorum...

Sonra şapkasını başına yerleştirdi. Bir an, yatağı düzeltmeğe davrandı. Beyhudeliğini kestirerek, yastığın altından cigara paketiyle kibriti aldı. Şahap'a bir cigara verdi:

— Bak hele... Kitabı bırak... Gidiyoruz... Sert bu işleri bilir misin?

— Hangi işleri?..

— Bilmem... Seni götürmemin sebebi de bu... Şaşırdım, kaldım.

— Ben de bilmem ya... Elbet bir bilene rastlarız. Haydi.

Aşağıda, çay, içmeği teklif etti. Şahap:

— Eyüp'te içeriz! diyerek razı olmadı. Garson İhsan, yüzlerine merakla bakıyordu. Dışarda gayet pis, çamurlu, bulanık bir Mart sabahı

vardı. Dehşetli soğuktu.

Şehzade Camii'nin köşesinden Vefa'ya giden yola saptılar. Bir yere yetişmek istiyorlarmış gibi hızlı hızlı yürüyorlardı.

Daha bozacıya varmadan Murat'ın delik kunduraları su almış, iki ayağı da vıcık vıcık ıslanmıştı. Ayakları böyle ıslandığı zamanlar, Zonguldak'ta giydiği ve eskimediklerine kızarak birgün amelelerden birisine veriverdiği, İngiliz madenci botlarını hatırlıyordu. Biraz kabaca, fakat ne sıcak, ne kuvvetli şeylerdi. Bir çift te kalın yün çorap oldu mu? İstersen dereyi yürüyerek geç... Bana mısın demezler!... Dün gece kumarbazların gelmeyişi de ne isabet!

Şahap:

— Kaçta yattın? diye sordu.

— Erken yattım, ne olacak?

— Geç yattınsa dedim... İhsan az kalsın beni yukarıya bırakmayacaktı.

— Boktan bir mesele için uyandıracaksın zannetmiştir. Söyledin mi?

— Söyleyemedim. Bu, yenilmek gibi bir şeye benziyor. Sanki kabahat benim imişçesine utanıyorum.

— Bilirim... Ben de öyle olmuştum. Kahvede ikindiye kadar oturdum da, ne söyledim, ne de arkadaşlar farket-tiler. Sonra birisi bir aralık, (Canseza teyzem) diye birşey söyleyecek oldu, galiba Necdet... Birdenbire kalbime birşey saplandı. Yavaşça, evet, sahi, tıpkı bir kabahat itiraf eder gibi: «Annem öldü!» deyiverdim. Halil vardı. Kenan vardı. Üçü de evvelâ inanmadılar. Sonra hep birden ağ-

t

— Neden? Ağlanmaz mı?

— Ağlanır elbet... Ben ağlayamadım işte... Daha doğrusu evelce çok ağladım. Annemin öleceği malûmdu. Aylarca evvel biliyorduk. Geceleri, korkulu bir rüya görmüşüm gibi sıçrayarak uyanır, büyük bir sıkıntı içinde, soğuk soğuk terleyerek annemin ölümünü düşünür, saatlerce ağlardım. Bir felâketi düşünmek, ona maruz kalmaktan zor. Böylesi daha iyidir sanırım.

— Hangisi?

— Hiç umulmadığı sırada geliveren... İnsan şaşırır da...

Şahap, itiraz etmeğe, kendi felâketinin başkalarının-kinden daha feci olduğunu ileri sürmeğe üşenerek sadece derin derin içini çekti.

Murat, yanlış mevzuda konuştuğunu anlamıştı. Sözü değiştirmek için:

— Ertuğrul Hikmet'e uğrayalım mı, diye sordu. Şuracıkta evi... Onu da alırız. Belki bildikleri vardır. Malûm ya, dünyayı tanır.

— Hayır istemiyorum!

— Niçin istemiyorsun?

— Sana gelirken ben de düşündüm. Hatta bir aralık, geçerken onu da alalım diye karar verdim. Sonra vazgeçtim. Ne bileyim... Vazgeçtim... Hikmet böyle sıralarda, aranmıyor. Onu keyifli iken bulmalı... Halbuki iyi şairdir. Senden daha iyi şair... Hassas yani... Ama hassasiyetinde bir acaiplik var. Sen amatör şairsin, o sahici, hadiseler karşısında daha soğuk...

— Yanılıyorsun! o belki de ağlardı... Bak ben ağlayamadım bile...

— Ağlayamadın ama... Ben biliyorum, dehşetli üzüldün... Sen dehşetli azap çekmenin ustasısın...

Murat, hayretle, fakat bu hayreti belli etmemeğe çalışarak Şahap'ın yüzüne baktı. Bu kaba saba, ablak pehlivan suratında şimdi inae bir hassasiyet vardı. İnsanları böyle tahlil edebileceğini değil, başkaları tarafından yapılan tahlilleri bile aklında tutacağını zannetmediği bu

hatırladı. İnsanları saadet mi olgunlaştırır. ıztırap mı? Verdiği cevabı şimdi cehtettiği halde bulamıyordu. Eğer şu anda defter önünde olsaydı, şöyle yazacaktı: «Elbette ıztırap... Saadetlerimizde, küstah ve hodgâm bir taraf var. Hem de fazlasıyle... Karşımızdakilerin zıddına basacak kadar...» ;>.'y > :¦'/

Çocuklar mektebe gitmek için hızlı hızlı yürüyerek' yanlarından geçiyorlardı. Tütün ameleleri de öyle... Bu saatlerde, evelden de, sokakta bulunmuş, gelip geçenleri görmüştü. İçlerinde iki delikanlının, böyle süratli adımlarla, mezar kazdırmağa gittiklerini neden hiç aklına getirmemiş? Evet, Şahap, Ertuğrul Hikmet için doğru düşünüyordu. Beraber olsaydı, şüphesiz, tuluat kumpanya-larındaki ermeni oyuncuların taklidini yapmazdı. O da kendileri gibi düşünceli davranırdı. Bunda; hatta, kendilerinden daha da samimî olurdu. Yalnız arada bir fark var: Hikmet, muhakkak, bu soğuk Mart sabahının mezarlık yolculuğundan bir şiir çıkarmağı tasarlardı. Bir yerde vaktiyle okumuştu: «Şairler annelerinin cenazesini götürürken, yazacakları şiiri hazırlamakla meşgul olurlar.» Yani, ıztırapı, işle karıştırarak gayri samîmî bir hâle getirirler mi demek istemiş herif? Kendisi böyle bir şiir yazacak olsa nasıl başlardı?

— Cigara mı vereyim?

Şahap'a bir cigara verdi. Hiç canı istemediği halde bir tane de kendisi yaktı. Ağzı zehir gibiydi. Simit mi almalı? Birşey yemek lâzım. Bu kocaman budalaya da zorla yedirmeli... Bunda utanılacak bir taraf yok ki... Ölüme ayak uydurmak mümkün değil... Cünki ölümde yürümek unsuru yok. Ölüm, mutlak duruş hâli... Abdülhak Hâmit Makber'i yazarken muhakkak, yeni bir sevgili bulmuştu. Yeni sevgilisiyle mesut olan canlı insafı başka, Fatma hanıma mersiye yazan betbaht şair başka...

— Unkapanı iskelesine vapur yanaşmaz ki... Acaba kayıkla mı gitsek?

— Evvelâ sorarız. Vapur varsa bekleriz. Yoksa, ka-

!,<*« S

gitmek olmaz.

— Ben de kürek çekerdim...

— Olmaz, dedim ya... Tamam kürek çekecek zamanı buldun...

İskelede birisi, on dakikaya kadar aşağıya vapur olduğunu söyledi. Bekleme salonuna girdiler. Burada kendilerinden başka yolcu yoktu. İçerde senelerdir odun yakılmış gibi duvarlar ve bunlara yapışık tahta sıralar, kirden simsiyah olmuştu. Güneşsiz günde, bu siyahlık bir çeşit rutubete benziyor, iskeleyi, uzun müddet denizin dibinde kaldıktan sonra vinçlerle dışarı çıkarıp buraya bağlamışlar zannını veriyordu.

Tozlu camların ötesi, sarımtırak bir çamurla dolmuş, ¦bir geniş nehir yatağına benzemişti. Haliç burada, karşıdan geçen kayıklara, havuzlanma sırasını bekleyen vapurlara rağmen denizin hatta andırmıyordu bile...

Murat, açlıktan yorgunluktan, üşüme hissetti. Eyüp-sultan'ı, kışın hiç görmemişti. Yazın, bazı,

Kâğıthane'ye gitmek için, bazan da, Kâğıthane'de dolaşıp, uzun bir yürüyüşle Edimekapıdan şehre dönmek için geçtiği bu büyük kasaba hakkında zaten hiçbir fikri yoktu. Mezarlıkları da kendisine uçsuz bucaksız gelmemişti.

— Benim annem de Eyüpsultan'da gömülü!

— Yok canım... Sahi mi?

— Evet... O da vasiyet etmiş... Bizim İstanbul kadınları, erkeklerin de çoğu öyle ya, mutlaka Eyüp sultan'a gömülmek istiyorlar.

— İyi öyleyse... Annenin yanında bir yer bulalım... Yalnız kalmamış olurlar...

— Ben annemin mezarını bilmiyorum ki...

— Yalana bak! O nasıl söz?

— Vallaha!

— Cenazede bulunmadın mı?

— Hayır!

— Neden?

— İşte öyle...

— İnsan annesinin cenazesinde bulunmaz mı?

75

Murui, uz. mjısiii, toprak örtülmesini görmeğe cesaret edemedim. Bu kadar kati bir neticeyi seyre yüreğim dayanmayacaktı. O manzarayı görmediğim için, şimdi, senelerden sonra bile, ölümün yalan olması ihtimali var gibi geliyor,» diyecekti. Gene kötü bir mevzu tutturduğunu anlayarak sustu.

— Sana söylüyorum.

— Bulunmadım işte... Birdenbire hastalandım da. Durmuş amcamla Âdil amcam razı gelmediler.

— Sonra gidip öğrenebilirdin!

Murat, biraz evvel, annesi öldüğü gün kahvede olduğunu söylemesine rağmen yalana devam etti:

— Hastalığım uzun sürdü. Bir aralık beni Adapaza-rı'na yolladılar. Sonra geldim. Durmuş efendi amcam ölmüştü. Âdil usta amcam da Anadoluya gitmişti.

'— Eee?

-- E si zaman geçti... Mezar kayboldu. Biz lahit falan yaptıramadık. Taş diktiremedik. Tabi demir

parmaklık ta çektiremedik...

— Vah vah! Arasıra gider, ziyaret ederdin! Biz taş yaptıracağız...

— Fena olmaz.

— Tabi... Siz, iyi yapmamışsınız...

— Para meselesi...

— İnsan, bulur buluşturur. Şimdi aklına gelmiyor mu? «Annemin mezarı belli olsaydı, giderdim. Biriki sûre okurdum.» demiyor musun?

— Hayır. Hiç böylesi aklıma gelmiyor. Bir, iki kere
Eyüpsultan'dan geçtim. Öyle sahibi belirsiz, mezarlar
çok... (Birisini anneminki farzedeyim) dedim. Olmadı. Yenilerini çok yeni buldum, eskilerini çok eski... Annemin ölüm tarihi malûm olduğu halde, orada bu tarih hiçbir işe yaramıyordu. Yeniler için çok eski bir zamanı eskiler için de, çok yeni bir zamanı gösteriyor sanki... Bir-şey okumağa gelince... Ben hiçbir âyet, sûre bilmiyorum. Sonra da ruha falan inanmıyorum.

— Ben de inanmazdım. Daha doğrusu bugüne kadar inanmam zannederdim. Fakat ölümün karşısında lü-

— Başka çare olmasa da, bu da çare değil... Ölen bir insandan bize aneak hatıraları kalıyor. Hatıralar da, ona değil, bize ait şeyler... Zaten eğer ruh sahiden ölmemiş olsaydı, yaşayanlar dünyada pek rahatsız olurlardı. Düşünsene... İlkbahar havalarını... İlkbaharın gökyüz-lerini... O renklerin, yaşama arzusu veren tazeliğin içinde vücudu ölmüş serserî ruhlar dolaşır da biz bunu hissederek rahatsız olmaz olur muyuz?

Şahap, cevap vermedi. Kabahatli bir küçük çocuk gibi kocaman, beyaz ellerini dizlerinin üzerine bırakmıştı. Murat: «Yahu! Ben ne haltediyorum. Felsefenin şimdi sırası mı?» diye düşündü. Gırtlaklarına kadar ölümün içine gömüldüklerinden bir türlü başka mevzua geçemiyordu.

Bereket versin vapur görünmüştü.

Biletleri almak için dışarı çıkarak, bu sükûttan, -ölüme dair konuşmaktan daha beter olan bu sessizlik- kurtuldu.

Vapur da pek tenha idi. Üçüncü mevkiin oturacak yeri parmaklıktan ibaret rahatsız sıralarında birer cigara daha yaktılar. Pervane dönerken ihtiyar tekne, öksüren bir adam gibi sarsılıyordu. Murat, Haliç vapurlarına bindiği zaman duyduğu ters hisse gene kapıldı. Sanki vapur duruyordu da, iki taraftan şehir yürüyordu. Bu da insana, başdönmesine yakın bir şaşkınlık vermekteydi.

Alışık bir hareketle bacaklarını bükerek kunduralarını sıranın altına saklamıştı. Bunu farkedince, utandı. Kendisini ne kadar saçma şeylerle rahatsız ettiğini şimdi daha iyi anlıyordu. Başka bir sebep için, aynı sokaklardan geçmiş olsaydı, kıyafetinden ne kadar utanırdı. Halbuki bu sabah caddeler o kadar kalabalık olduğu halde, kimseyi umursamamıştı.

«Ölüm karşısında günlük hayatın küçük zavallılıkları nasıl da pek değersiz kalıyor.» falan diye birşeyler düşünmeğe başladığını farkedince öfkeden yüzü bembeyaz kesildi. Cebinden bozuk para çıkarırken eli titriyordu.

— Şuradan bir simit falan bul, dedi, birşeyler al...

oıiiiiL mı: inci cue :

— Ağzımın içinde değil ya... Büfeoi vardır. Simit bu-lamazsan Acıbadem kurabiyesi bulursun...

— Peki... Para dursun... Bende var. Kaç tane alayım. Ben yemiyeceğim...

— Artık çok oluyorsun... Neden yemiyecekmişsin? Bu ne kadar sürer?
Geberinceye kadar yemiyeceksen diyeceğim yok! Eğer yarın falan yemeğe başlıyacaksan bu açlık grevi beyhude... Yallah!

Şahap, çocuk gibi itaat etti. Biraz sonra pek bayat, elden ele gezdiğinden susamları dökülmüş dört tane simitle geldi. Kendi payını da, obur gibi Murat'tan evvel yiyip bitirdi. Bu suretle iştihası açılmış olmalı ki:

— Acıbadem kurabiyesi yokmuş, dedi, hiçbir şey, yok... Çikletten başka.

— Aldırma...

Murat, başını dışarıya çevirdi. Kasımpaşanın üstünde, uzaktan pek heybetli görünen, işlemez saatiyle Bahriye Hastanesi duruyor, onun dibinde, sarı boyaları, denizin bulanıklığına pek yaraşan eski Bahriye Nezareti, bakır mangalın altında sırtını kamburlaştırmış şımarık bir Van kedisini hatırlatıyordu.

Eski Bahriye Nezaretinin muntazam rıhtımı ve kışın yapraklarını dökmeyen parkından sonra gemi leşleriyle dolu, ümitsiz bir tersane sahili başlamaktaydı. Burada, son 100-150 senenin bütün gemi modelleri vardı. Hepsi de, Murat'a, belki tarihi iyi bildiğinden hiç kullanılmadan eskimiş hissini veriyordu.

Hizmetten çıktığı halde, üstünü yelken beziyle sımsıkı örtmeği hâlâ ihmal etmedikleri, küçük saltanat vapurları... İlk icat istimbotlar... İlk icat mahmuzlu harp gemileri... Artık tayfasız kalmış ve hareket imkânını kaybetmiş, bütün teknelerdeki sefil ve bedbaht ümitsizliği sahil boyunca sımsıkı bağlamışlardı. Bacalardan hiçbir ¦* duman sızmıyor, merdivenlerinde, lombozlarında hiçbir hayat alâmeti görünmüyordu. Bayraksız, borazansız, var-dabandrasız bu ölü harp gemilerini seyretmek insana bir mezarlığa bakarken duyduğu şeyleri hissettiriyordu.

ğının arasında bir ferahlık gibiydi. Halbuki, buranın meşhur bahriye zindanını akla getirdiği için ferahlık duygusu da tam değildi. Manzara Hasköy'e kadar büsbütün harap, dayanılmaz, karmakarışık oluyordu. Haliç bile, burada, artık eskimiş ihtiyarlamış bir denizdi. Bir deniz değil, denize pek uzaktan akrabalığı olan ve gittikçe bu müşterek tarafları kaybederek, nesli münkariz bir başka cins haline

gelmiş acaip bir su... Güdük bir nehir... Leşler tarafından tıkabasa doldurulan ve doldurudukça daralan bir göl parçası... Teknelerin, dolaşmış bir yumağa ve aynı zamanda delikdeşik bir kocaman tenis ağına benzeyen ormanlarının arkasında, bir seyyar fotoğrafçının siyah perdesine benzeyen isten kapkara ahşap tamirhane binaları vardı.

Rıhtımda tersine çevrilmiş bir kayık teknesinin yanında iki çocuk koşuyordu. Hemen dağılacakmış zannını veren eski bir pazar kayığı, şirket vapurun dalgasıyle ihtiyar bir orospu gibi iğrenç bir cilveyle salındı.

— A! Gene o şamandırada bir şilep var.

Murat, yüksek sesle böyle söyliyerek Şahap'ın koluna vurdu.

— Hangi şamandırada?

— İşte... Ne tuhaf!..

— Tuhaf olan nedir? Şamandıra mı?

— Şamandıra elbette... Değil mi? Bir de martı kondu üzerine... Bu şilep burada ne arıyor acaba?

— Tamire gelmiştir. Eski birşey... Pek te küçük..

— Küçük evet... Ararat şilepi de böyle küçüktü.

— Ararat Şilepi mi?

— Böyle küçüktü ve muhakkak ki burada duruyordu. Öyleyse bu şamandıra eskidenberi burada olmalı...

— Ne zaman eskidenberi?

— İngilizlerin zamanında... Mütarekede...

— Bilmem...

— Ben biliyorum... Tamam buradaydı... Ararat Şilebine cephane yükletiyorduk.

— Evet...

— Sen kaç yaşındaydın?

— Galiba on yaşındaydım... Sonradan coğrafyada Ararat dağı sözü ne zaman geçse ben buraya demirlemiş; olan, eski Şilebi hatırlarım. Bence bu dünyada Ararat dağı diye birşey yok... O küçük, eski Şilep var...

— On yaşındaki çocuğun cephaneyle ne alâkası olur?

Galiba o zamanlar benim bundan daha tehlikeli işlerle alâkam vardı. Ben o zamanlar Salih Reis amcayı, Bilâl amcayı, gırtlağı oynayan amcayı, -Bu Yüzbaşı Hakkı beymiş... M. M. den... sonra öğrendim?- Kürtoğlu amcayı... Bu da Mülâzım Abdülvahap efendi... Bolşevik Mustafa amca... Lâz amca ama, kayıkçı lâz değil... Öteki lâz amca...

— Bolşevik Mustafa kim?

— İşte Bolşevik Mustafa... Benim adım da Bolşevik Murat'tı. Adil amcam böyle söylerdi de hep... Bir de İmam amca vardı.

— Dursun efendi dersin o mu?

— Hayır! Bu İmam amca, bir mescitte otururdu. Harbiye Nezaretinin arka tarafında bir küçük mescit var ya... İşte orada...

— Bunları tamamiyle hatırlıyor musun?

— Bana kalırsa, hatırlıyorum gibi... Halbuki bütün çocuklar öyledir. Büyüklerinden duyduklarını yaşadım sanırlar. Ben de, sonraları, marangoz Adil amcamdan, Süleyman amcamdan, Durmuş efendi amcamdan duyduğumu hayalmeyal hatırladıklarıma ekledim.

— Gemiye binmiş miydin? ""

— Evet... Hüsniye teyzemle beraber gittik. Kayıkçı da bizdendi. Apansız bir haber gelmiş. Haberde, İngilizlere ihbarat yapıldığı, yüklemeyi bırakıp geminin derhal Haliç'ten çıkması icap ettiği bildiriliyordu. Vaziyet birdenbire çok tehlikeli bir hale gelmişti. Çaresiz Adil amcamın karısile beni yolladılar. Kayıkçı Hızırağa, Yemiş'e

Hamallardan birisi Hızırağa gelince bize haber verecekti. Kadının telâşsız halini her zaman hatırlarım. Peçesinin altında dua eder gibi dudaklarını kımıldatıyordu. Bir kere bana (şeker alayım mı?) diye sordu. İstemez dedim. Annem böyle tenbih etmişti. Sonra, iki defa söyleyeceğim sözleri tekrarladı. Gemiye yakın geçeceğiz. Etrafta sesimizi işitecek kadar yakın sandal yoksa, Bilâl amcayı çağıracaktım. Yakalanırsak Hüsniye teyzem karısı, ben de çocuğu olacaktım. (Benim babamın adı Bilâl diyeceksin) diyordu. De bakayım!, «Benim babamın adı BelâN», «Be-lâl olmaz avanak Bilâl efendi!», «Bilâl efendi!», «Ya annenin adı?», «Bilmez miyim Canseza hanım!», Sen hiç akıllanmıyacaksın Murat! Annenin adı Canseza değil. Hüsniye! «Evet!..»

«Söyle bakayım, biz oraya neden gittik?», «Şeyden, evsahibi kira istedi. Para almağa gittik.», «Aferin!» İhtiyar bir hamal, iskeleye girdi. Hüsniye teyzeme işaret etti. Hızırağa gelmiş. Kayığa bindik. Hüsniye teyzem dualar okudu. Vapura yaklaşınca «Baba, baba!» diye bağırdım. Tayfalardan birisi: Kim senin baban? diye sordu. Hüsniye teyzemin yüzüne baktım. «Bilâl efendi!» diye fısıldadı. «Bilâl efendi benim babam!» dedim. Üstübaşı kir içinde, fesi kalıpsız, traşı uzamış bir adam geldi. Hızırağayı tanıyınca, ne istediğimizi sordu. Hüsniye hanım peçesini kaldırmadan yukarıya baktı. «Şeyhefendinin selâmı var!» dedi. Meğer parola bu imiş. Sonra sesini biraz alçaltarak emirleri tekrarladı. Hızırağa bizi Hasköy'e çıkardı. Okmeydanı'ndan, Kadınlarçeşmesi'nden, Piyale'-den dolaşıp bizim eve geldik.

— Cephaneler yüklenemedi mi?

— Bin ton cephaneymiş... Kırkbin tanesi tüfek kurşunu, üst tarafı, muhtelif çapta top mermisi... Bizim götürdüğümüz emir üzerine bir kısmı kaldı.

— İngilizler gemiyi bastılar mı?

— Hayır! Gemi ertesi sabah gün doğarken Haliç'ten çıktı. O
zamanlar, Unkapanı köprüsünde, işgal ordusunun casus barajı varmış. Tevfik bey isminde bir zabit

F. : 6

— Bin ton cephaneyi neden yükletemediler? Siz gittiğiniz zaman saat kaçtı?

— Öğle üzeri...

— Yanlış... Öğle üzerinden ertesi sabaha kadar, bin ton cephane yüklenmez mi? demek aklında iyi kalmamış...

— Sonra bunu Adil amcama ben de sordum. Vinç kullanılmıyormuş. Şilep oraya boyanmak bahanesiyle gelmiş. Sandıklar elden ele geçirilip, gayet tehlikeli surette anbara kaydırılıyormuş.

— Cephaneler nerden geliyor?

— Kalenderağa cephaneliğinden üç çift pazar ka-yıklariyle sebze küfeleri içinde getirip gece, gemiye yanaşıyordu. O zamanlar, İstanbul hamalları ikiye bölün-müşlermiş. Birisi Salih Reisin emri altında Kuvayi Milli-yeye çalışıyor, ötekiler Hızır ve Şaban Reislerin adamları, İstanbul Hükümetiyle İngilizlere taraftarlık ediyorlarmış...

— Hiç korkmadın mı?

— Çok küçüktüm. Korkuyu bilmeyecek kadar küçüktüm. Sonra yaptığımız işleri öğrenince artık bunların tehlikeli olmak hali geçmişti. Şimdi biraz cesur olmanın sebebi herhalde bu. Ne dersîn?

— Öyle... Haklısın...

— Bir de inanmak meselesi var. İnsan cine, periye, şeytana, ruha falan inanmazsa, birçok korkulardan kurtuluyor. Durmuş efendi amcam, «Vicdan, namus, şeref, bahisleri de böyledir ama ters tarafından.» derdi. Durmuş efendi amcam derdi ki: «Bunların lekelenmesinden korkmamak ta insana bir çeşit cesaret veriyor galiba, Zemzem kuyusuna işemek gibi bir marifet...

— Durmuş efendi amcanı görmeyi pek isterdim. O
kadar gayret ediyorum, dikkatle bakıyorum, ona pek uzaktan da olsa, benzeyen bir Hocaya raslamadım.

— İlle Hoca arıyorsun da ondan... Namuslu adamların... Hem namuslu, hem de cesur adamların bir

müşterek tarafları var ya... İşte ona bakacaksın...

82

Hoca herhalde çok enteresan olur...

— İhtimal...

— İhtimal değil muhakkak... Şimdi göreceksin ya... Diğerleri hep âdî, aşşağlık dilenciler... Öylesine adînin bayağısı şeyler ki, bir tabii hâdise olması lâzımgelen ölümü bile dayanılmaz bir rezalet, bir namussuzluk haline getiriyorlar.

— Sahi... Kaç kere cenazede bulunmak
mecburiyetinde kaldımsa, annemi mezara kadar götürmediğime memnun olmuşumdur.

Bugün, Murat'ın bütün gayretine rağmen söz dönüp dolaşıp ölüme, daha beteri anne ölümüne geliyordu. İkisi de, artık, Eyüpsultan'a kadar somurtarak sustular.

Tahteşşuurla inat etmek böyle üzüntülü sıralarda, işte belli birşey, pek beyhudeydi.

VII

Hani Akbabaların hayret edilecek bir tabiî insiyakları vardır. Nerede bir leş olsa oraya toplanırlar. Öyle ki, köylüler, gece dağda kalmış hayvanlarını ararken, derelere, kayaların ve çalıların arasında bakacak yerde, gökyüzüne bakarlar, Akbabalar, nereye doğru gidiyorlarsa, o tarafı tutarlar. Onların çok yüksekte uçup geniş dairelerle döndüğü yerin ortası, leşin bulunduğu mahaldir.

İşte Eyüpsultan'a çıktıktan sonra vuku bulan işler, tıpatıp buna benzedi denilebilir. Bir kahvenin kapısından uzanıp «Mezar kazdıracağız» cenazemiz var, derdemez, hâlâ sulu kar yağmasına rağmen, etraflarını, ağır tenbel, fakat açgözlü hareketleriyle sahiden akbabalara benzeyen, onlar gibi asırlardanberi yaşıyorlarmış ve yalnız bu hazin işle geçiniyorlarmış hissini veren bir takım insanlar çevirivermişti.

Elleri ve sarığı son derece kirli, seyrek dişleri ve kırçıl sakalı nikotinden sapsarı, kamburumsu bir ihtiyar, ön-, lerine düştü. Bu ihtiyar, peyda oluncaya kadar, intizam-

83

yenler birdenbire geri çekildiler. Fakat büsbütün uzak-laşmadılar da, onbeş, yirmi adım mesafede «Ölü sahiple-ri»ni gene de takip ediyorlardı. Mezar kazdırmak için, biryerden kâğıt almak lâzım geliyordu. İhtiyar adam, bu işi iki lira mukabilinde çabucak bitirdi. Belediye Dairesinden dışarı çıkınca:

— Ölü hanginizin? diye sordu.

— Benim! diyen Şahap'a bir kâğıt tutuşturdu.

— İşte, mezar muamelesi... Cebine sok... Lâhitli mi olacak, fıkara mezarı mı?

— Anlayamadım.

— Yani içine ve üstüne taş döşenecek mi?

— Bilmem... Babam bilir.

— Olur mu ya... Hazırlığı ona göre yapacağız. Tabutla mı gömülecek?

— Usulü nasıldır?

— Usulü bırak şimdi... İstersen tabutla gömülür, istersen kefenle... Hazırlığı ona göre yapacağız... Kefenle gömülecekse, tahta ister, "tabut ısmarladınız mıydı?

— Babam marangoza yaptıracaktı.

— Öyleyse tabutla gömülecek... Bak, havalar yağışlı oğlum, merhum, yahut merhume rahatsız olmasın... Gel, mezarı lâhitli yapalım... Sağlam olur.

— Çok pahalı mı böylesi?

— Parası kolay... İdare ederiz. Çocuklar benim sözümden çıkmazlar. -Sesini alçattı:- Elimin altında güzel taşlar var.

— Mezar taşları mı?

— Hayır lahit taşları... Bir zengin adam özenerek yaptırmış. Sonra akrabalardan birisi, buraya gömülmeğe itiraz etmiş te, Karacaahmet'e götürmüşler. Taşlar duruyor. Ucuza kapatırız. Merhum, yahut merhume.

— Annemdir.

— Allah rahmet eylesin... Allah sona uzun ömürler versin... Öyleyse daha iyi, kadın kısmına lâhitli mezar şarttır. Namahrem, bir de eksiketek... Kadın kısmının

uır vuku oaenmez... ıaşları yukarı taşıtayım. Ruhu şadolsun... Bize de sevap...

Uzaktan uzağa takip edenlerden birine seslendi:

— Abdullah... Derhal, aracı Rıza babaya koş... Ben ona bir takım lâhitlik taş bıraktım. Arabayı koşun... Sen de yardım edersin... Taşları içine atın, yukarıya çıkarıve-rin... Araba ücretini efendi oğlum verecek. Sana da bir tütün parası uydururuz haydi...

— Nereye gömülecek Şemsettin efendi?

— Herkes nereye gömülüyor eşşoğlusu... Tekke'nin karşısına... -Pek budalaca bir şey işitmiş gibi başını sallayarak, sanki kendi kendine konuştu:- Şu Abdullah aptalın birisi... Ben başka yere cenaze gömdürür müyüm? -Murat'a döndü:- Başkaları bunu bilmezler... Bilmeden eshabı mesalihin önüne düşerler... Utanmaz Herifler...

Dünya bozuldu. Mezarlıkta emniyet, uhreviyet kalmadu Şuraya askerler konmuş... Geceleri, meraz aralarında kötü kadınlar gezdiriyorlar, esrar, rakı içiyorlar, zina ediyorlarmış... Ben rastlamadım. Rabbim göstermedi, inşallah ta göstermez... Bir rastlasam zaten işleri tamamdır. Acemi klavuzlar, bunu bilmezler de, cenazeyi, yola yakın olsun, götürüp gelmesi kolaylaşsın diye bir eski çukura atıverirler. Ayıptır yahu, günahtır. Hepimiz o yolun yolcusuyuz... Allahutaâlâ, adamdan bunun vebalini sorar. Belediye çavuşu Ahmet efendi, eksik olmasın hatırımı sayar! Sizi görünce gönlüm sevdi. Belli bir şey müslümanzadelersiniz. (Tekke'nin karşısında mezar isterim) dedim. (Oraya gömdürmüyoruz. Kendin biliyorsun!) diyecek oldu. Sonra hatırım için razı geldi. Eyüpsutlan'da insana lâyık iki mezar yeri varsa, birisi de Tekke'ye mülâsık ve mücavir bulunanıdır. Birkere Tekke mübareke makam... Saniyen her zaman ışık yanar. Ölü kısmı, Ma-rifetname'de yerini gördüm, ışığa meftun olurmuş. Işıksız yerde rahatsızlık hissedermiş. Sonra malûmuâliniz, nisa kısmına mezarda bile tehlike vardır. Peri taifesi hatun kişi cenazesine meraklı olur. Elhasıl, uzaktan mübarek bir Tekkenin, mübarek bir Türbenin ışığı parlamalı... Can-

yoldaşı olmalı! Rabbim bize de böyle bir makam nasîp buyura, amîn!

Herif söyledikçe, Şahap'ın yüzünde ümitsiz bir korku, çaresizlikten gelen bir bîçarelik görünüyordu. Böyle şeylere inanmadığı halde, Murat bile bir ürperme hissetti. Şemsettin efendi, bir coğrafya âliminin coğrafyadan, bir betonik âliminin nebatattan, bir usta kimyagerin kimyadan bahsettiği kadar selahiyet ve teferruatie ölümden, ölüme ait o zamana kadar hiç bir şairin, hatta, Abdülhak Hamit beyin bile bahsetmediği, hayal etmediği şeylerden dem vuruyordu.

Yokuşun altında bir tahta barakaya uğradılar. Şemsettin efendi, kapıyı yumrukladı. İçerden:

— Hey! diye bir ses geldi.

— Açsana rezil!

— Kimsin?

— Aç diyorum. Benim, ben Şemsettin efendi!

— Sen misin? Nargilesi boklu... Defol, şimdi işim var.

— Gel buraya rezil! Ne işin var?

— Cicimama yiyorum.. Cicimama..

— Alayı bırak... Müşteriler bekliyor. Mezar kazılacak...

— Yalan söylüyorsun. Yağma yok... Beni kaç kere aldattın...

— Vallaha! Billaha...

— Sen yemine şerbetlisin rezil... -Bir fısıltı oldu, konuşan erkek sesi içerde birisine:- Yat diyorum orospu, diye çıkıştı, senin buraya geldiğini görmüştür. Rakıdan çimlenecek namussuz. Yat

aşağı... Bu havada cenaze olmaz, ben bilmez miyim? -Sonra yüksek sesle bağırdc-Haydi defol!... Başka kapıya...

— Aç Kadri... Aç ta bak... Bak ki yalan mı söylüyorum. İşte beyler de beraber... Gene bugün şaklabanlığın üzerinde...

— Nerde benim, kazma sapım... Eğer yalan söylü-yorsan, şartolsun kafanı kırarım moruk...

Kapı açıldı. Bir haftalık tıraşıyle, gözleri kan içinde

r

lanmıştı. Yüzünde derin bir yara izi vardı. Biraz da ça-purdu. Soyunmuştu. Beyaz donuyla beyaz gömleği kirden kurşuni bir hale gelmişlerdi. Ayakları da aylardır yı-

kanmamıştı.

— Sahiymiş ulan! Vay ölüsünü... Töbe estağfurullah...

Murat, rakı kokusunu iyice hissetti. Böyle serhoş bir adamın kazdığı çukura uzanıp yatabilmek için - Hem de bu yatışa ebediyyen diyorlardı- insanın ancak müdafaasız bir ölü olması lâzımdı. Bu adamın kazacağı çukur cennet-i âlâ'da bile olsa, manen bir çöptenekesi kadar kirli sayılmalıydı.

Herif, ensesini kaşıyarak bir müddet düşündü. Sonra omuzu üzerinden emretti:

— Şuradan pantolonla ceketimi ver... Sana dedim

kalltak..'.

Bunları acele giydi. Kasketini de istedi. Hareketleri henüz karar vermemiş olduğunu zannettirecek kadar müteredditti. Nihayet kasketini de kıvırcık, âsî, saçlarının üzerine yanlamasına attıktan sonra mezar kazmağı kabul ettiğini anladılar. Şemsettin efendiye:

— Birisini yolla da, Mehmet'i çağırsınlar, dedi.

— Nerdedir şimdi?

— Nah, ağzımın içinde... Mehmet nerede olur andavallı... Usturanın dükkânındadır. Çırağa bakıp geviş getirir namussuz...

Kulübe penceresiz olduğundan bir mağara kadar karanlıktı. Mezarcı, kapı çekmeden bu karanlıkta kaybolmuştu. Murat gözlerini alıştırıp içeriye baktı. Döşeme topraktı. Karşıda, duvara eski bir gaz lâmbası asılmıştı. Bunun tam altında perişan bir yatak, yatağın önünde, yuvarlak bir sofra tahtası duruyordu. Üzerinde bir rakı şişesi, kâğıtta mezelik öteberi, biraz da ekmek vardı. Yeşil ipek kombinezonlu, çıplak bacaklı, son derece esmer ve son derece çirkin bir kadın, başına bir yemeni örtmeğe çalışıyor, yüzünü yana tutarak kapıdakilerden saklıyordu.

Kadri, iki kazma, iki kürekle göründü. Bunlardan bir tanesini dışarıya, kulübenin tahta duvarına dayadı.

Kapıda biran durup birşeyler düşündü. Sonra kadına:

— Ben gidiyorum, dedi, bir saate kadar gelirim... Rakıyı tekmil bitirsen, bak keyfine... Kapıyı üstüne kilitleyeceğim...

— Kilitleme

— Yağma yok... Biz yukarda uğraşırken iki vizite yapar mısın orospu... Hem de bizim yatağımızda... Canımıza rahmet!

— Kilitleme...

— Kes diyorum. Sopa geliyor... Mehmet kapıyı vurursa, seslenme... Yahut seslen... Bunları alsın da çabuk yetişsin... dedi dersin...

— Olur.

Herif, kapıdaki halkalara bir asma kilit, geçirip katı bir hareketle kilidi kapattı, iyi oturup oturmadığını anlamak için de bir, iki kere çekti, muayene etti.

— Tamam! diye güldü, haydi bakalım.. -Kazma ile küreği omuzladı:- Anladın mı moruk? Bizde karı edindikten sonra kapıyı kilitlemeyecek aval gözü var mı baksana...

— Mehmet'ten mi korktun?

— Mehmet karıdan anlamaz. Ona oğlan olmalı... Eğer içerdeki oğlan olsa da, bunu da Mehmet sezse, öyle kilitler değil, Osmanlı Bankası'nın kasası olsa, parmağıyla açar da içeri gene girer, sen bekle dur, artık... Gözle ki Topçu Mehmet geleoek... -Murat'a, kurnaz kurnaz göz kırpıp güldü:- Sakın bunun sarığına aldanmayın efendiler, dedi, Nasrettin Hooa ne demiş, başını ne kadar yeşil sarsan da ben senin ne gâvur olduğunu bilirim demiş...

— Kadri, ayıp ediyorsun... Şakanın da sırası var. Beyler yabanei. Sahi zannederler. Senin şakacı olduğunu

bilmezler de...

— Şakaoı olduğumu, öyle mi?... Benim şakaoı olduğumu... Pekâlâ lahit mi olaoak dedindi?

— Lahit!

— Taş ne yapacağız?

— Geliyor. Herşey hazır...

— İyi öyleyse... Bizim şakaoı olduğumuzu mu demek?.. Pekâlâ!..

Murat'ı, ilk defa görüyormuş gibi, tepeden tırnağa süzdü. Soğuk hava aklını başına getirmiş olmalı ki, kıyafetini pek beğenmedi.

Lahit mi? diye tekrar sordu.

— Evet dedik ya...

— Pazarlık kesildi mi? Beş liradır. On para aşağıya idare etmez.

— Kolay...

— Kolaymış... Asıl zoru budur. Beş liranızı alırım. Helâlinden
beş kaymenizi... Sonra maraza olmasın ha! Ben başka mezarcılara benzemem. İşte bu sakallı papaz bilir... Başkaları hem' işin ehli değiller, hem de, namussuzluk
ederler. Geçenlerde ne oldu? Haydar'ın kazdığı mezardan ölüyü köpekler çıkarmışlar da paralamışlar... Fıkaranın leşini köpekler yedi. Polise haber verildi. Cinayet mi var? diyerek dünyanın
aynasızı birikti başımıza... Bereket doktor «Cinayet değil... Eski ölü!» demiş te, kurtulduk... Köpekler de azdı birader, hepsi çakal kesildi namussuzların, çakal kesildi. Mezar var, mezareık var. Mezar var, ölüyü bir haftada çürütür, mezar var, üç ay sonra açarsın, ölü içerde kız gibi yatıyor. İşte bu Şemsettin hoca denilen namert bilir. Biz, çekirdekten yetişme
mezarcıyız! Namımız yürümüş memlekette... Nice beyden, efendiden adamlar, (Kadri usta) diyere k adımıza, şanımıza gelirler. Ellere bir vereceklerine, bana iki verirler... Hamdolsun, bu yaşıma geldim, yani, yirmi senedir bu zanaattayım, ben diyeyim bin ölü, sen de, onbin ölü gömdüm. Birisini de köpekler paralamadılar. İşte, yüzü sorun söylesin! Öyle değil mi, nargilesinin marpucuna tükürdüğüm yobazı!

Şemsettin efendi, artık suratını astı. Cevap vermeyerek başını çevirdi. Kadri, bir müddet cevap beklemiş olacak ki, sesi çıkmayınca döndü:

— Yürü! Sen bugün saçmalıyorsun.

— Vay, küstün mü teres! - '

— Küserim elbette...

— Hayır, küsemezsin... Bir kere anzorotun kokusunu aldın bu, bir... Bir de karıyı gördün... Kara Şaziye'nin tadını sen bilirsin...

Şemsettin efendi, Murat'ın kulağına mahcup mahcup fısıldadı:

— Kusuruna bakmayın evlât! Meczubun birisidir. Yarı divana olduğunu burada herkes bilir de, böyle saçma sapan söylenmesine kimse aldırmaz. Bazan da, sofuluğu tutar. Oamiden çıkmaz. Kafasını, Eyüpsultan hazretlerinin türbe parmaklığına (Medet!) diye vurduğunu görseniz, acırsınız...

Esnaf koşar da bunu oradan cebren ayırır. Esnaf yetişinceye kadar kafasını pare pare yardığı çoktur. Bazan da işte böyle zındıklığı tutuyor. O fahişeyi neredense getirip kapatır. İçer, bağırır, çağırır... Kusuruna bakmayınız... Böyleleri tekin olmuyor. İki kere yangın olacağını bildi. «Ateş gördüm... Ateş düşecek... Ateş!» diye çarşıda seğirtti gezdi. Kalbi saf olduğundan Allah ona malûm ediyor. Besbelli... Zamanın (Behlûl'ü Dânajsı canım! Hiç farkı yok... O da, himmeti hâzır olsun, böyle melâmet içinde puyân imiş, gözü kapalı olan-lar. küfre müstağrak bilirlermiş...

ık" — Öteki mezarcıya da haber gönderseniz... Bir yerde oturuyormuş. Galiba o da Behlûl'ü Dânâ.

— Evet... Bunlar bir taifedirler... Peşlerinden gelenlerden birisine emretti: -Ali, koş Mehmet'i bul!.. Bir yerde oturur bilisin ya...

Çocuk omuzlarını silkti:

— Ben gitmem!

— Neden yavrum?

— İleri geri haltediyor. Boku ağziyle yese umurumda değil, el şakasına da başlıyor. İşte, Necip gitsin! Ahbabıdır. -Yanındaki sarı saçlı oğlana döndü:- Haydi oğ-Jum! Hazır, (Alacağım var pezevenkten) diyordun...

Oğlan biraz düşündükten sonra döndü.

merdivenli yolun, doğruca ölüme gittiği belliydi. Yeşile boyanmış demir parmaklıklar, çoğu meyillenmiş mezar taşları... Bir karmakarışıklık ki...

Mezarcılar şakalaşarak, birbirlerine çirkin kinayelerle takılırken Şahap'la Murat, etrafı dolaştılar. Her adımda, ıslak toprak .ayaklarına yapışıyor, yürümeyi zorlaştı-rıyordu.

Hocanın ışığını methettiği türbeye kadar gittiler. Pencere parmaklığına çeşit çeşit bezler düğümlenmişti. Ellerini iki tarafa, siper edip içeriye baktılar. Zemin altı köşeli tuğla ile döşenmişti. Çıplaktı. Ortada, iki mezar vardı. Boşaltılmış bir evde, son seferi yapacak arabayı bekleyen iki sandığa benziyorlardı.

Murat, pencerenin pervazındaki erimiş mumlara par-mağıyle dokundu. «Bunları buradan alırlarmış da çorapçılara satarlarmış...»

— Babamı yeniden evlendîrmeli!

Murat anlamadan arkadaşının yüzüne baktı:

— Ne?

— Babam evlenmeli diyorum. Bize kim bakar?

— Baban olmaz. Sen evlen...

— İmkânı mı var? Son zamanlarda hep bunu söylerdi: Nasıl bir kız olacağını... Düğünü nasıl yapacağını... Yüreğim dayanmaz...

— Yürek meselesi değil... Belki de baban tekrar evlenmeyi istemez...

— Kim bilir?..

Ellerini bellerine koyup, denize baktılar. Zülüftarağa köprüsüne doğru bir bağırsak gibi incelmişti. Orada, yosunlu tahtalara benzeyen birkaç yayvan ada vardı. Sonra gittikçe netliğini kaybederek uzaklaşan, İstanbul şehri...

— Burasını Piyer Loti pek severmiş. Dünyada seyyahtan daha budala mahlûk^olmaz.

— Neden?

— Bir de şimdi görmeli... Yazın gelirler... Burada gömülü ölüleri de yoktur. Kimbilir, bizi nasıl hayal edi-

yorlar. Kitaplardan anladığıma göre, Şark diyince bu av-rupa'lı züppelerde, bir masallar uydurma kabiliyeti başlıyor. Öyle ki... Her sabah ailemizden birisi ölür de buraya gömersek seviniriz sanıyorlar. Biz ölüme doğru yaşarmışız gibi...

— Böyle olmamız işlerine geliyor. Geçen gün bir-şey okudum. Köprülü Fazıl Ahmet Paşamı hangisi, Fransız sefirine: «Kiralınız o kadar büyük adam diyorsunuz! Bu ticaret işleriyle nasıl uğraşıyor?» diye sormuş. Ticaretle uğraşmayı ayıp sayıyoruz da..

— Ben de Piyer Loti'yi ayıplamıyorum. Kendimizi ayıplıyorum. Nerdeyse, (Aman Piyer Loti sonra bizi beğenmez!) diye korkuya kapılacağız... Herifi şuraya getirmeli... Bir tahta eve sokmalı... Ekmeğini de şuradaki elektrik fabrikasında çalışarak kazanmağa mecbur etmeli... Bilmem, kendisinden başka sevdiği var mıdır? Onu da veremden öldürmeli... Açlıktan.;. Buraya gömdükten sonra eline kalemi vermeli... Bakalım ne yazacak?

Şahap,

— Buralarda kahve falan yok mudur? dedi.

— Ne olacak?

— Bir şey içerdik.

— Soralım... Sahi! epî vakit var.

Kazılan mezarın başına döndüler. Burada, toprak, birkaç kere elden geçirildiği için yumuşaktı. Çukur,

daha şimdiden, heriflerin göbeğine geliyordu.

Şemsettin hocaya oturacak yer olup olmadığını sordular.

— Vardır. Buluruz, -dedi, sonra sesini alçalttı:- Bu serserilerin baştnda durmasak olmaz. İki karış eksik kazmayı kâr sanırlar... Nerdeyse araba da gelir. Taşlara bir kere bakarsınız. Lâhti gözümüzün önünde yaptırmaz-sam, yüreğim rahat etmez... Hele işimizi bitirelim... Oturmak kolay! -Damağını keyifle şaklattı:- Bir de yer bulduk ki... Sultan hanımlara mahsus... Şurada yatan kadın ermişlerdendir. Üzerine kangal kangal nur indiğini gözümle gördüm. Bir büyük Paşanın refikası imiş. Cenazeye bel-

\

polis te getirmiş. Gene bize başvurdular. Mezarın yerini biz beğendik. Hitamında on lira verdiler. Fakire fıka-raya dağıttıkları da başka... Cenazede paraya acımadın mı, mevtanın ruhu rahat eder. Zaten mevta kısmına ilk gecesi zordur. Münkir-Nekir meselesi bir... Bir de mübarek ayılır kalkmağa davranır da, başını tahtaya vurunca: «Eyvah! Ölmüşüm!» der. İşte bu sıralarda, arkasından verilen sadakadan başka yardımcısı yoktur. Siz hiç merak etmeyin! Akşamla yatsı arası buraya çıkarım. Bir Ya-sin-i şerîf okurum. Yüreği ferahlar rahmetlinin... Hepimiz o yolun yolcusuyuz...

Mezarın içindeki dinlenmek için biraz durdu. Şiddetle perdahlattığı yüzünde, derisi kemiklerine srmsıkı yapışmıştı. Sırtlağı da sipsivriydi.

— Ne okuyorsun sakallı domuz! diye lâf attı. . Şemsettin hooa telâşlandı:

— Bitti mi Mehmet Can? Bitirir canım! Bir tuttu mu dev gibi çalışır maşallah...

— Ne okuyorsun efendilere, dedim?

— Hiç, konuşuyoruz!

— Kara Şaziye aşağıdaymış. Kadri diyor ki: «Bahta, talihe! diyor, ne alırsa razıyım! Elden versin! Başımın üzerinde yeri var!» diyor.

— Münasebetsizliği bırak ta işine bak!

— Ulan, ablama söylerim diye korkuyorsan, bizden sır çıkmaz.

— İşine bak, dedim ya.. Zaten bizde kabahat! Sizin
gibi namussuzlara mezar kazdırıyoruz. Günaha giriyoruz ya... Semtli bulunmuşsunuz. Yüreğim rahat etmiyor. Peygamberimiz (Sana taş atana sen ekmek at!) buyurmuş.

— Hele
domuz! Peygamberin adını anma! Çarpılırsın! Ablam seni Kara Şaziye'nin kulübesinde basmadı mı? Yedi mahalle teneke çalmadı mı? Riza beye dua et... Ablam şartetti!

— E! Uzattın artık! Ben karıdan korkan herif miyim?

yapsın! Vallaha, Tallaha. Ben de eve oynaş alırım.» dedi. Ben de, (Bizim Şemsi hoca öyle şeylerden korkmaz. Almadığın kabahat!) dedim. Nasıl iyi demiş miyim?

— Tuu Allah belânı versin! -Murat'a gene başını salladı:- Latifeyi sever bu Mehmet? Kusuruna bakmayız! -Sonra mezarcıya çıkıştı:- Biz şuradayız! Tekkenin arkasındaki kahveye gidiyoruz. Lahit taşı getirecekler. Arabacıyı oraya yollarsın.

— Olur! Lâkin Kadri'nin pazarlığına birşey demedin...

— Töbe Yarabbi! Mezarcı arkadaşına güldü.

— İşte kabul ediyor. Bu Papazın (töbe) demesi, (Bert her bokta varım!) demektir... Acele uzaklaşmak isteyen Şemsi hocanın arkasından seslendi:- Kara Şaziye'yi canın çekmediyse, Nazlı Hüseyin'i getireyim... var mı bir diyeceğin namussuz!.

Şemsi hoca, (Dünya bozuldu!) diye bir şeyler söylüyordu.

Murat, büyük bir keder içinde, bir başka hocayt (Durmuş hocayı) hatırladı. Onu hatırlamak her zaman, kendisine ümit verirdi. Yavaşça öksürdü.

Mezardan hep acele uzaklaşırlar. Artık görünmez olduğuna kanaat getirilince yavaşlanır. Hele bu yağmurlu, soğuk Mart günü Murat bunu bir kat daha şiddetle hissetmişti. Yanında yürüyen Hikmet'e belli etmeden baktı. Hikmet'in kurt yüzü -Profilden kurta benzerdi- so-murtmuştu. Üçüncü gözetlemede gözgöze geldiler.

Hikmet sesini alçaltarak:

— Ne Kâbus! dedi.

— Hangisi?

— O Kur'an okuma faslı.. Kılıklarına baktım... O kadar paçavra, o altı adamın sırtında nasıl duruyor. Sanki üstüste zamka batırmışlar, her batırılışta didik-lenmiş paçavraların içinde yuvarlanmışlar... Kur'an da

Daha birisi besmeleyi yarılamadan öteki havadan kapıyor... Kavrıyor, pençeleriyle mıncıklıyor... Hüsniye teyze mahvolmuştur... Pisliğin hiç bir çeşidine tahammül edemezdi...

— Ben zengin cenazelerinde de bulundum. Onlara, kravatlı, kelli, felli Hafız efendiler geliyorlar... İçlerinde besteler yapanlar bile var. Manzara daha besbeterdi. Ne yapmalı bilmem ki...

— Rahmetli babam en güzel şekli bulmuş. Bilmez mi canım?

— Anlayamadım.

— Barbaros zırhlısı ile beraber batmış... Kendi isteğiyle... Ne güzel...

— Sen ne yapacaksın?

— Vasiyet edeceğim. Cesedimi yaksınlar, külünü rüzgâra savursunlar..

— Sahi! En temizi bu... Hep düşündüm. Düşünürken... -Etrafına bakıp Şahap'ı kolladı- gözümün önüne gelir. İlk gece. Öyle upuzun yatıyorum. Birşey evvelâ göğsümde gezinir. Sonra kefenin katlarını zorlar. Teması hafiftir ama ben gene de hissederim. İlk zorladığı yerden giremez. Döner bir başka aralığı tecrübe eder. Bu aralık kendisince birşey hissetmiştir belki de bir tehlike... Durup karanlığı dinler. Bütün yeraltı melekleri dikelir. Sonra daha itina ile tekrar başlar. Nihayet kefenin bir yerinden deriye girebilmiştir. Alışık olduğu için çeneye doğru
yürür. Sonra dudaklarımdan geçer... Burnumu yandan dolaşır... Nihayet gözüme...

— Ne diyorsun? Sus artık...

— Değil mi? Nihayet akrep...

— Şus rica ederim...

— İyi ama, ölüyüm... Tahta parçasından, temel taşından farkım yok!

— Biliyorum ama, gene de sus! Mutlaka yakılmağf vasiyet edeceğim...

— Birşey daha aklıma geliyor. Nedir bilir misin?

— Ne?

kati vardı. Ölümüyle beraber bu harikulade insan hissi, kadın duygusu heba mı oldu? Tanburî Cemil'in parmaklarındaki tanbur çalmak melekesi... Ne bileyim, Neyzen'in sanatı... Yahya Kemal'in başındaki şiir yapan şey... Ertuğrul Hikmet, durup Murat'ın yüzüne baktı:

— Korkunç adamsın bazan, dedi, kendine karşı bu kadar
hain oluşun kederini insan gibi gösteremediğinden... Farkında mısın?

— İnsan gibi... -Murat gülümsedi ve Ertuğrul Fikret'in bir mısraını tekrarladı:-
Yırtık kunduralarım bana bu hakkı verdi!»

Ertuğrul Hikmet, arkadaşının perişan ayakkabılarına istemeden baktı. Kabahat kendisinin imiş gibi utandı.

Şiirde (Bana) yerine (Ona) deniliyordu. Sevgilisi aşktan bahseden şaire gülmüş... Böyle alay etmek hakkını ona şairin eski kunduraları vermiş imiş...

Öfkeyle sordu:

— Sabahleyin bana neden uğramadınız? Murat işitmemiş gibi konuştu:

— Ölüm bazan ehemmiyet kesbediyor. İnsan bir oturuşta ona dair bir çok şiir yazarım sanıyor.

— Bana da olur. Sadrî'ye sordum. (Yapamazsınız sanırım) dedi.

— Neden?

— Ölüme dair yazabilmek için ölümü maddî varlığımızda biraz duymamız lâzım kanaatında...

— Yani bir yerimiz mi ölmeliymiş?

— Bu zaten olurmuş, bir muayyen yaştan sonra ölüm hiç sezdirmeden vücudumuza işlemeğe başlamış... Ekseriya damar sertleşmesi halinde... Bu hal başladı mı, bir müddet tedirgin olan uzviyet ölüm korkusuna düşer, ölümü düşünürmüş. (En iyi ölüm şiirleri bu sıralarda yazılsa gerek!) diyor. Lâkin ben doğru bulmadım. Şiirde hakikatin payı hemen hiç yoktur. Biz sonradan iktisap ettiğimiz bir zanaatle yazıyoruz, değil mi?

— Sabahtanberi düşünüyorum. Ölüm zor mevzu! Büyük bir ressam, (Ah, demiş tüylü bir beyaz havlu resmi

yapaDiısem!..j uıumae şiirde pek zor. Fazlası, fazla, noksanı noksan... Bugünkü hislerime uygun bir mısra bulamadım. Hâmit pek şairane geldi. Şairane bile değil... Pek akıllı... Frenklerde de birşey bulamadım!

— Kendin?

— Affet! Öyle berbat ki okumağa değmez!

— Hele hele!

— Fikrimi söyliyeyim de... O zaman dinlemek istemez misin. «Hayat, hatsız, virgülsüz bir cümledir ki onu birden okuyup sonuna da mezar denen bir nokta koyacağız..» Böyle birşey... Topu topu altı mini mini satır. Hepsi kırkiki hece...

— Okusana canım!

— Bir cümledir ki hayat -Ne bir virgül, ne bir hat-Birden okuyacağız! -Bazan genç bazan erken-Sonunda mezar denen,

Ertuğrul Hikmet yavaşça tamamladı:

— «Bir nokta koyacağız!.» hayır. Hiç beğenmedim. Sadri haklı...

— Haklı olmaz mı?

— Abo bu sabah sana mı geldi.

— Evet.

— İlk sözü neydi?

— Hep merak edersin... Dur bakayım1 Galiba: «Biz mahvolduk» dedi.

— İlk sözü bu mu?

— Hayır! Uyuyor muydun falan diye sordu da... Ölüme dair ilk sözü bu.

— Gelirken motorda hep seni düşündüm. Ben de bir felâkete uğrasam sana koşarım. Ama ne gibi bilir misin! Ben iki kişi olsam... Yani iki parça... Bir felâkete uğrayınca öteki parçamdan evvel sana koşarım...

— Mersi!

— Mersi ama, sen bize koşmazsın!

— Deli misin! Ben de size koşarım.

— Hayır! Neden sen bize koşmazsın da biz hep sana koşarız bilir misin?

F. : 7

— Hayır! Uydurmayacağım! Sende bir hal var, Sen
sana koşanları nasılsa kendine borçlu bırakmıyorsun... Dur biliyorum. Bunun farkında bile değilsin. Yani borç mevzuu bahsolamaz. İşte bizi sana koşturan da bu galiba...

Şahap yanlarına geldi.

— Motor bekliyormuş, dedi, Adliyeciler tutmuşlar. -Babası zabıt kâtibiydi:- Binelim mi?

Murat, hiç düşünmeden cevap verdi:

— Binelim. Doğru size gidiyoruz. Evi toplamak lâzım. Baban sonra gelsin!

Bu pratik ve tam yerinde bir teklifti. Başından bir kere daha geçmediği için bunu nasıl olup hatırladığına kendisi de şaştı.

VIII

Üçü baştarafta bulunuyorlar, rüzgâr insan yüzünü kesecek kadar soğuk olduğu halde aldırmıyorlardı. Halbuki Ertuğrul Hikmet'in pardösüsü inceydi. Murat'ın ıslak ayakları donuyordu. Şahap'ın ise sıtma nöbetine tutulmuş gibi içi ürpermekteydi.

Hikmet homurdandı:

— Şuna elbette deniz denemez... Belki zaman zaman Okyanus ta böyledir ama, Haliç aslını inkâr etmiş bir haramzade...

— Sen denizi eskidenberi sevmezsin!

—
Sevmem... Babama çok acırım. Deniz, bazı insanları, orospuca aldatır. Onları farkettirmeden değiştiri r. Kendisine bağlar. Babamı bir türlü anlayamadım. Aramıza bu cenabet giriyor! «Haydi Hikmet bey çabuk!» diye bağırmış.

— Kim?

— İkinci çarkçı... Bölmeleri su alıyormuş. Terk-i sefine emri çoktan verilmiş. Babam bir direğe dayanıp tırnağını kemirmekteymiş. Annem, âdeti olduğunu söylü-

başı elbisesi olduğuna göre, yüzü gözü de kir içindeymfş. Güverte zabitanına gemisi ile beraber batmağı yaraştırıyorum. Lâkin makine kısmına ne oluyordu? Şirket vapurlarında bazan boş bulunup, kafamı kapıdan kazan dairesine uzatırım. Yüzüme istim kokusu ve ıslak bir hararet çarpar! Belki cehennem de tıpatıp böyledir. O basamaklardan aşağıda, her zaman ışık yanan o pis, o daracık çukurda, bir şövalye bulunacağını nasıl kestirirsin? Çanakkale'den düşmanı geçirmeyeceklermiş... Haydi Cör-çil'le Loyd Corç serseri... Babama ne?

— Ondan sonra da o kadar çok gürültü oldu ki... Hikmet amcam pek yaşamazdı. O tabiatiyle...

— Makul bir surette ölebilirdi ya... Allah, Allah! Öylece bir demir direğe dayanıp tırnağını kemirerek... Su yavaşça, pusudan yaklaşmış gibi geliyor. Ayaklarında ıslaklığını duyunca, pişman olmuş, bir kere merdivene bakmış mıdır? Telâşla... Daha doğrusu can avliyle bir kere olsun atıldı mı? O menhus Barbaros nasıl da var kuvvetiyle üzerine çökmüştür. "

— Barbaros'un battığı günü iyi hatırlıyorum. Biz o zaman Kasımpaşa'da oturuyorduk. Bir Bayram arefesiy-di galiba?

— Kasımpaşa ekseriya Bahriye zabitlerinin, küçük zabitlerinin ve neferlerin oturduğu semttir. Haber gelince, koca kasabaya bir hal olduydu. Allah göstermesin... Ben bir milletin bir tek insan gibi başını yumruklayarak ağlamasını düşündükçe o gün gözümün önüne gelir... Sakin sokağa yavaş yavaş bir hal oldu... Nasıl anlatmalı? «Bir hal oldu!» Tam karşılığı...

— Demek hatırlıyorsun? Şahap tane tane söze karıştı:

— Hatırlamaz mı? Şuradaki şilebi görüyor musunuz? Mütareke de aynı şamandıraya bağlı bir küçük şilebe bunlar Anadolu için cephane yükletmişler.

— Bunlar kim?

— İşte bu Murat?

murttu:- Bir yalan söyle ki yalana benzesin!

— Vallaha! Sor da bak! Demin gelirken anlattı.

Başka zaman olsa Murat inkâr ederek Şahap'ı deliye döndürürdü. Şimdi, Hikmete karşı annesi ölmüş arkadaşı tutmak için macerayı kısaca hikâye etti.

Ertuğrul Hikmet'in kurt yüzünde vahşi bir gerilme olmuştu. Murat'a tepeden tırnağa baktı:

— Kaç yaşındaydın?

— Bilmem! Herhal onu doldurmadımdı sanırım... Sade o kadar mı? Bacağımdan büyük işlere girmiştim. Şimdi düşünüyorum da... Başıma kasket geçirip bir Bulgar sütçüye yollarlardı. Bir takım kâğıtlar alınır, verilirdi. Sonra yüksekkaldırım'daki Majestik sineması yok mu? Oraya giderdik.

— Ne olacak?

— Kâğıtları, M.M. gurubu istihbarat servisine orada karanlıkta teslim ederlerdi. İşte öyle bir işten dolayı gene gitmiştik te.. Babam Fransız zabitiyle çarşaflı kadını öldürmüştü. Hâlâ gözümün önündedir. Biz sinemanın antresinde, üç basamak yukarda duruyorduk.'Adil amoam bir de başkası vardı. O başkasını sonraları yakalamışlar da işkence ile öldürmüşler. Babam beni arkadaşlara teslim etti. Eli ceketinin dış cebinde bir suya girer gibi yük-sekkaldırım'ın akşam karanlığına karıştı. Mamafi, kıpkırmızı fesini alaca içinde kolayca takip ediyordum. Çeşmenin önüne,
dört yolağzına gelince silâhlar patladı. İyi atardı rahmetli... Sonra öğrendim. Zabite iki kurşun, kadına iki kurşun değmiş. Diğer üç kurşunu ne olur, ne olmaz diye atmamış. Fesini başından çıkarıp sola saptı.

— Evet, daima sola... Nur içinde yatsın Mahir amcam! Sonra...

Biz sinema gibi seyrettik. Hemen de sinemaya girdik. Kâğıtları teslim ettiler. Oturduk. Hiç unutmam! Bir acaip filmdi. Siyah mantolu bir adam vardı. Şato harabelerinde galiba bir hazine aranıyordu. Hep öyle değil midir? Hazinenin plânını sık sık gösterdiler. Bugünkü gibi

liyordu.

Gece eve döndük. Adil amcam bana sıkı sıkı tenbih etti. Anneme bile söylemeyeceğime dair yemin ettirdi. Zaten buna lüzum da yoktu. Hiç bir şey söylememeğe alışıktım. Adeta erkek gibi: «Dışarda olup bitenler karı kısmına anlatılmaz. Ayıptır.» derdim. Fransız zabitini babamın vurduğunu Annem aneak zaferden sonra öğrendi sanırım.

— Sonra?

— İşte bu kadar. Pardon! Sonra anladık ki kadın müslüman kadını değilmiş. O zamanlar, işgal ordusuna, böyle sahtekârlık yaparlarmış... Yazık oldu ikisine de, derim... Niye güldün?

— Ben neye gülerim! Kunduralarına baksana...

— Gene tuttu huysuzluğun. Bütün bunların yırtık kunduralarla ne alâkası var?

— Birisini tanıdım. Şimdi Paris'te okuyor. Biz yaştadır. O kadar zenginler ki... Eskiden de zengin imişler. Aynı tarihlerde... Yani senin Bulgar sütçüden mühim kâğıtlar alıp sinemada Kuvayı Milliyecilere teslim ettiğin sıralarda... Babanın yani Marangoz Mahir efendinin film çevirir gibi adam vurduğu zaman... Pederi biraz yaş-lıymış. Bir yerde sefirmiş. Valdesiyle beraber bir aralık bu dediğim arkadaş İstanbul'a gelmişler. Gelir gelmez de konaklarını, işgal ordusu zabitleriyle doldurmuşlar. Günlerden bir gün evin önünden elmaşekerci geçiyormuş. Ne zaman bir elmaşekerci görsem, macera aklıma gelir, gülümserim. Bizim arkadaş: «Anneme gideyim, para istiye-yim de, elmaşekeri alayım! ne olacaksa!» demiş yürümüş-müş... Çocuktur üstkat odalara acele bakar, merdiveni iner, salonun kapısını açar. Bir de ne görsün? Annesi, birisini arka üstü divana yatırmış, üzerine çullanmış. Divana yatırılan biçarenin yüzü görülmüyor ama, mavi çuha pantolonu ile parıl parıl rugan çizmeleri görülüyor. Belli ki annesi misafir zabitlerden birisini yatırmış. Meğer bizim arkadaş o sıralarda, hizmetçilerden birisinin kendi yaşında kızıyla güreş edermiş. Bu güreşi yaptıran ahçı-

başı, kuçuKDey kızı yere yaıırarı mı, «Yaşa KuyuKuey! sıkı bastır!» diye keyifle bağırırmış. Çocuk kısmı gramofon plâğı gibidir. Bakmış ki annesi de güreş oyunu oynuyor, fazladan «Mösyö»lerden birisini iyice yatırmış: «Yaşa Anne! sıkı bastır!» diye aşçıbaşı gibi bağırmaz mı?

— Uyduruyorsun? Böyle bir macera belki olmuştur. Lâkin o çocuk sana anlatmaz.

— Esas olması ya... Ben vallaha uydurmuyorum. Vakayı bana günün serbest güreş mağlubu Fransız zabiti anlattı. Sonraları burada ticaret yapıyordu. Güldü de... «İlk öğrendiğim Türkçe işte bu sözlerdir» dedi. «Fransız'ların dilimizi nasıl konuştuklarını bilirsin. Herifin bir: «Yaşa Anne! Sıkı bastır!» demesi var ki duymanı isterdim. Gene o Fransız ahbabıma göre: Biz az kalsın medeniyette Fransızları geçiyormuşuz! Anadolu'dakiler, herhalde Mahir amcalarım oyunbozanlık etmişler. Zira Fransa'da da böyle işler oluyormuş ama, oradaki çocuklar annelerine gayret vermeyi henüz bilmiyorlarmış. Sadece ayaklarının ucuna basıp edeple geri dönerlermiş.

— Şimdi hatırladım. Klod Farer'in (Les Civilises) isimli romanında var.

— Demek romanını da yazmışlar. Bir de kendimizi Avrupalılara tanıtamadık diye üzülürüz. Bir de sıkılmadan (Uyduruyorsun) dedin! Nasıl yalan mıymış?

— Bizdekini değil Fransa'dakini yazıyor!

— Daha iyi söyledin ya. Fransız kendi marifetini saklamadığına göre demek samîmi... -Suya tükürdü:- Annen asker dikişi dikeceğim derken verem oldu, arslanım, dedi, baban oğlumun yırtık kunduraları şair Hikmet'e gülmek hakkı vermesin diye evini yangından kurtarmak istersen geberdi... Ayakların şu anda su içindedir. Su kısmı da bir muayyen dereceden sonra buz tutar. Aç gezdiğin zamanları bilirim. Arkadaşlar (Mektepler paydos oldu. Kızları seyredelim!) diye tramvay caddesine çıkmak isteyince, sen kılığından utanıp bir iş bahane ederek bizden ayrılırdın... Bir de sıkılmadan, (Bunun ne alâkası var? tuttu huysuzluğun!) diyorsun. Alâkasını hâlâ anlaya-madın mı? Oyun böyle bitmeyecekti oğlum! Ben doğma

daki mezbeleliği çok kişi nedir bilmez! Arada karpuz sergisi kurarlar. Karpuz sergisini ne bileceksin. Halis oğlan kerhanesidir. İşte orada meşhur karakol vardı. (16 Mart şehitleri) derler. Her sene ihtifal falan yaparlar da, havaya kurusıkı kubur sıkarlar. Uyurken süngülenmiş Mahir efendiler, Ahmet çavuşlar, bilmem kimler... Koca bir milletin içinde sarı çizmeli değil, yalınayak, başıkabak Mehmetçikleri!.. Ne zaman Feridiye'ye işim düşse Abanoza uğrasam, nekadar sarhoş olursam olayım, altıma yatan kızın arkasında, bir tane 16 Mart şehidi, İnönü şehidi, Sakarya şehidi görür gibi olurum. Höst! Canım sıkılıyor. Lâfımı kesmeyeceksiniz! Şehitlerin elinden bibok gelmiyeceğini bilirim. Kızlarını kerhaneye koyanlara, vizitesini verip icabına bakanlara ne bu dünyada ne de öteki dünyada bir halt edemezler. Binaenaleyh ortada milli hakimiyete, misak-ı millîye dokunan bir cihet te yoktur. Bunlara da dokunmadıkça her söz beyhude sayılır. Gevezelikten ileri geçemez. Lâkin bir uzak tehlikesi var gibime geliyor. Ben bir daha Barbaros'la beraber batmam. Sen, bir daha üç muharebeye girip karını neticede veremden öldürtmezsin. Oğlunu yalınayak, dilenciden beter dolaştırtmazsın. O zaman işimiz, o dediğim arkadaşın hanım valdesine kalır. Düşmanlar gene kolayca gelirler. Hanım valde işi yoksa sertliklerini yumuşatmağa uğraşsın! Başa mı çıkar Murat yoldaş!

— Haklısın ama, bunu söylemek sana da bana da düşmüyor!

— Neden beğim?

— Babalarımız bu niyetle döğüşmediler...

— Netice böyle olsun diye mi -Parmağıyle Murat'ı gösterdi:- döğüştüler?

— Biz de çalışacağız! Senin şimdi facia halinde gördüğün şey, 50 liranın yokluğu. Elli lira ile keyfin yerine gelir. Ben şehzadeler gibi süslenirim. Rica ederim, rica ederim, ben babamın hatırasını 50 bin liraya değişmem!

— Annenin hayatını?

— Ananı ne kadar severdin biliyorum. O kadar severdin ki, bir şiir yazamadın. Bundan daha büyük ispat istemem... Bir gün içmiştik. Aklında mı? Ne dedindi? «Ölmeden evvel de böyle mi idim bilmem, dedindi, bilhassa şimdi, bu yoksulluk içinde iki dehşetli şey oldu. Ba-zan hülya kurarım. Milyoner olurum. Bir milyonerin malik olduğu şeylerin hepsine malik olunca. Yüreğim âdeta bir demir duvara çarpar. Bunları anneme götürememek... Ona (İşte al) diyememek duvarına... Elim, ayağım kesilir. Belki de iş bulamayışım da bundan. Bazan da... İnsanların öldükten sonra birşeyler görüp anlayacaklarına inanmadığım halde, milyonda bir ihtimalle annem beni seyrediyor, üzülüyorsa... derim... O anda herşeyi göze aldığım olur.» demedin mi?

— Dedim. Gene de öyledir...

— Annen halbuki, son günleri ben iyi biliyorum, seni doyasıya öpemedi. Hastalığım geçmesin! diye... Biri, bir kitabında galiba (Hizmetkâr idarehanesinde bu verem oimak korkusunu ne güzel anlatıyor. İşte bugün sen de o haldesin. Bu tehlikeye maruzsun. Mütemadi gıdasızlık, soğuğa karşı giyinememek, yarın ne yiyeceğim? nerede yatacağım? korkusu... Bunlara ilâveten anneni bahtiyar etmek imkânından mutlak surette mahrum kalmak...

— Hayır! İşte burada yanılıyorsun! Annemin hatırası için bütün Türk milletini bahtiyar edeceğim. Kayıtsız şartsız bütün Türk milletini... 15 milyon kişi bir tek Can-seza hanımmış gibi... Bunun içinde bana sataşan namussuz herif te var.

— Kim var? kim var?

— Sahi! Bu macerayı bilmiyorsunuz! Haydi onu da anlatayım da bitsin! Bu yazdı. Ne perişan bir yaz!.. Bir ay evvel tabancamı satmıştım. Üç gün evvel de o da güzel lâz bıçağımı. Hatırlıyor musun?

— Kemik sapıı değil mi? Evet!

— İşte onu! Yüz kuruşa sattım. Üç gün sonra tama-

Denize karşı bir sıraya oturdum. İnsan hiçbirşey düşünmeden yapamazmış. Yalan! İnsan, hiç kafası yokmuş gibi kendisini bile unutarak saatlerce dalıyor. Sana birşey daha itiraf edeyim: Açlık için birçok şeyler yazılmıştır. Galiba hepsini tok adamlar uydurmuş. Aylardır devam eden yoksulluk neticesinde, yavaş yavaş iliklere işleyen açlık, öğle yemeğinin bir saat gecikmesi sırasında duyulan mide kazıntısına benzemez. Ağız sulanması, mide kazıntısına benzemez. Ağız sulanması, midede sızı falan olmuyor. Bir yorgunluk ta değil... Bir uyuşukluk... Bir uyumak arzusu... Lâkin sahi zannedip uyumaya ni-yetlenmemeli... Uyku gelmez. Zaten uyku normal iştir. Sen tepeden tırnağa anormalsin... Birisinden işitmiştim. Uzun zaman aç kalan insanlar, zayiflamazlarmış. Bilâkis, şişman görünürlermiş. Deri şişiyor galiba! Sonra artık vücut kendisini bırakınca... Herhalde kalp hepsinden evvel oyunbozanlık etmeli ki... Koşup dururken yüzünün üstüne devrilirmişsin. Gelip çevirirlermiş ki ölmüşsün. O anda... Ne çırpınmak... Ne birşey! Yalnız, gözlerinden birisinin altı patlarmış ve oradan bir sarı su akarmış... Murat kederle gülümsedi: - Herhalde açlıktan ölen adam bu suretle bahtına ağlıyor olmalı... Ben o gün Gülhane Parkında henüz bahtıma ağlayacak halde değildim. Açlığı bir öfke şeklinde hissediyordum. Kendi şahsıma karşı bizzat alçaldığını için hiddetliydim. Sonra yavaş yavaş bir serhoşluk başladı. Keyifli birşey... Dünyayı bir umursamamak... Herşeyi âdî, değersiz, bayağı görmek... İşte içimde, beni (Murat) yapan her ne ise, o bir küçücük ışık, yahut, bir mini mini kız çocuğu gibi daracık bir yer: de oradan oraya koşarken yanıma birisi oturdu. (Merhaba) dedi. (Merhaba) dedim. Hafif sakalı vardı.
Sırtında cübbeye benzeyen bir siyah pardösü... Bilirsiniz... Anadolu'dan mal almağa gelmiş bir kasaba esnafı... Kolay bir tedaî ile bana rahmetli Durmuş hoca amcamı hatırlattı. Rahatlık hissettim. İstanbul'lu olup olmadığımı sordu. (Evet) dedim. Memnun olmuş göründü. Yabancılıktan dem vurdu. Beraber dolaşmağı teklif etti. Herhalde

pek uysal davranmışım ki... tiranna dukukuhi sumu en-ni önüme atmaz mı?

— Eyvah! Karakollara gitmişsindir... Suratını tersine çevirmişsindir!

— Hayır! Ne hale geldiğimi tasavvur edemezsin* Bir kere elimi bıçağıma götürdüm. İç cebime. Orada bulunmayışına, herifin hareketinden daha çok şaştım. Nasıl yerinde olmazmış... -Murat gülümsedi:- ama olmadığı da isabet... Bir an sürdü sanırım. O bir an bu adamı hemen yere devirip artık bıçaklayacak yeri kalmayıncaya kadar bıçaklamak lâzım geldiğine kanaat getirdim. Bunu yapamadıktan sonra durmak beyhude olacaktı. Nasıl bakmışsam bakmışım! Öyle bir korktu ki...

Sakalı titreyerek «Töbe yiğit! Töbe koçum! Haltettim. Töbe!» diye zıpladı kalktı. Bir ayağı da biraz topalmış. Arkasından kaybolunca kadar baktım. Sanki o herif duruyordu da, etrafında Gülhane Parkı yaylanıyordu.

— Bunu da mı bahtiyar etmek istersin!

— Evet... Bütün Türk milletini diyebilmek için...

— Yanlış seviyorsun arkadaş...

— Nasıl seveyim?

— Bütün dünyanın namuslu insanlarını... Bütün dünyanın... Ve ancak namuslu insanlarını...

— Orospular hudut harici mi demek?

— Her çeşidi... İster, kasaba esnafı kılığında olsunlar, ister, Fransız Yüzbaşısını oğlunun (Yaşa anne sıkı bastır!) teşviki önünde beğenenler oslun...

— Dursun amcam da böyle derdi. Sen ne diyorsun Şahap?

— Ben şaire hak veriyorum. Orospuları sevmek olmaz!

— İyi ama, demin bak bu şair ne dedi? Orospuların içinde 16 Mart şehitlerinin kızları da varmış.

Ertuğrul Hikmet elini kaldırdı:

— Haşa! Onlar orospu değil! Orospu... Biziz!..

Murat, o gün akşam üzeri girdiği Şahap'ın evini, o

bettinjin kıraat kitaplarındaki (Ey tamı şüheda'ya) makalesini hatırlamıştır. Bilhassa zabit gittikten sonra arkasında bıraktığı perişanlığın içinde, kadının açık kalmış bir konsol gözünü iade etmesini.

Babayı köşedeki kahveye bırakmışlardı. Eve yaklaşırken, Murat nedense bunun pek müşkül bir iş olaca-1 ğını, adamcağızın kalmak istemeyeceğini düşünerek nasıl hareket etmesi lâzım geldiğini tasarlamış, bir çare de bulamamıştı. Halbuki Tahir amca, şaşırmış bir çocuk gibi hiç itiraz etmedi.

Kapıda bekleyerek Şahap'ı anahtarı getirmek üzere babasına yolladılar.

Ertuğrul Hikmet:

— Annemi sırtlayıp getirsem nasıl olur? diye söylendi.

— İstemez. Çamaşır yıkayacak değiliz! Meydandaki ufaktefeği bir yerlere doldururuz. Zaten ne yapacağımızı da pek bilmiyorum ya... Hele girelim...

Şahap anahtarsız geldi. Babasında değilmiş. Komşulardan birisinde olmalıydı. İki kapı ötede buldular.

Ev altı rutubet kokuyordu. Karanlıktı. Bu karanlık ışıksızlıktan ileri gelmiyor, evin canı sönmüş tesiri veriyordu. Murat «Cenazeyi burada yıkamışlardır» diye düşündü.

— Bir kere paltoları, pardösüleri çıkaracağız... Ne oluyor Şahap?

— Hiç!

— Rica ederim, ağlayacaksan, burada istemem... Sus bakayım?

— Ağlamıyorum, Babam perişan... (Anahtarı!) dedim de... Yüzüme bakakaldı. Eminim ki beni tanımamıştır. Biz bu evde iki kişi barınamayız... Olmaz.

Murat, öfkeyle ayaklarını yere vurdu.

— Kunduraları çıkaralım, dedi, etrafı çamura boğarız. Haydi gelin arkamdan.

— Dur sana terlik vereyim.

liyorum, zordur. Lâkin dayanacağız...

— Mevlût ne zaman okutulur? Ertuğrul Hikmet patladı:

—
Başlatma mevlûtun geyik masalına şimdi... Yeter... Mezarın başındaki herifleri görmedin mi? İstemiyo rum.

— Âdettir de... Kırkında galiba...

— İyi birşey olsa, saklamazdık... Kes... Canımı sıkıyorsun!

Odaları dolaştılar. Ölü yatağı olduğu gibi duruyordu. Murat, havayı değiştirmek gayretiyle bunu evvelâ üstün-dekilerle beraber katladı. Bardak, tas, mendil gibi şeyleri bir dolaba soktular.

Şevket, acele katlanan şilteyi tekrar sererek içindekileri dikkatli dikkatli devşirdi. Yorganı, sanki birazdan kullanacakmış gibi katladı. Hepsi de bu işler pek uzun sürecek zannetmişlerdi. Kendilerini pek şaşırtan kısacık bir müddet içinde herşey yerli yerine geçti. Evde ölümden hiçbir iz kalmadı.

Murat:

— Öyleyse yemek hazırlayalım! diye elleri belinde teklif etti.

Şahap:

— İstemez, dedi, anahtarı aldığım Bedri beyler gön-dereceklermiş... Oturalım da birer cigara içelim.

— Dur canım! Aklımda birşey var diyorum. Sobayı yakmadık! Haydi Hikmet sen odun getir. Sen de Şahap bana biraz çıra bul... Çıradan evvel bir şey getir de sobanın külünü alalım.

Bunu acele yaptılar. Odanın akşam loşluğu içinde de, sobanın horultusu ve kırmızı oynak ışığı, ölüm hissini büsbütün uzaklaştırdı.

— Artık Tahir amcam gelsin!

— Ben gidemem. Hikmet getirsin!

— Daha iyi.. Sen de geceliğini hazırla!

Yalnız kaldıkları zaman, sobada ellerini ısıtarak, Şa-hap'ın yüzüne bakmadan konuştu:

mecburdur. Birbirinizi beyhude yere üzmekten birşey çıkmaz! Ne kadar acı duyduğunu bilirim. Lâkin, bazı yerde, evlâtlar babayı geçecek. Bilirsin zaten ağlamak hiçbir şeyi halletmiyor. İlk anlarda insanı biraz ferahlandırır gibi olsa da, uzayınea faydasızlaşır... Sen Kur'an okumasını bilir misin?

— Biraz... Senin kadar... İşte canım... (Yasin)i yan-lışsız okurum.

— Senin kadar dedin de ödüm koptu. İyi öyleyse... Birşeyler yemeğe çalışırız. Sonra ben teklif ederim. Abdest alırız. Birer parça Kur'an okuruz. Zaten Tahir amcam bîtap bir haldedir. Yatırırız. Sen de aynı odada kal bu gece... Ben yarın sabah erken gelirim. Babanı işe gönderirim.

— Gider mi?

— Hiç itiraz etmez... Bu akşam anladım.

— Nereden anladın?

— Kahveye oturmasından... Sen haydi, bir büyük kapla abdest suyu getir. Sobanın üzerine koyalım...

Kendisi annesine (Yasin) okumağı hiç düşünmemişti. Şimdi, bunu nereden çıkardığını araştırınca, ölüm karşısında, kederli bir insanı teselli için başka çare olmadığını anlıyordu. Kederli bir insan ama... Kendisi gibi değil... Tahir amca gibi...

Hikmet, Tahir efendiyi yukarı çıkardığı zaman, komşunun yolladığı yemekler de gelmişti.

Tahir efendi, büyük bir suç işlemiş gibi hep yere bakıyordu. Oğlunun getirdiği entariyi görünce hiç ses çıkarmadan soyundu. Sedirde, her zamanki yerine oturdu. Sofrayı önüne getirdiler. Birkaç lokma aldı. Murat'ın pişirdiği kahveyi, verdiği cigarayla beraber içti.

Mescitte yatsı ezanı okunurken Murat:

— Haydi amca abdest alacaksınız! dedi.

Eline su döktü. Sonra da kendisi ağzını, burnunu çalkaladı, yüzünü kollarını baştan savma yıkadı. Ayaklarını yıkamayı da unutmuş oldu. Zaten kimsede dikkat edecek hal yoktu. Şahap'tan sonra Ertuğrul Hikmet'e

Şair, başını (Ne olur?) manasına salladı:

— Abdest al. Sıra ile Kur'an okuyacağız!

— Ben beceremem!

— Biliyorum. Sen Kulhüvallah'ı okuyacaksın...

— Töbe estağfurullah...

Ertuğrul Hikmetin aldığı abdest te, pek abdeste ben-zememişti.

Murat, duvarda asılı kitabı indirdi. Tahir efendinin karşısına oturup, bir güzel Besmele çekti. (Elham)dan başladı (Elif, lâm, mîm)in çerçeve içindeki kadarını okuyup, Tahir efendiye uzattı.

— Ayınmim'den iki sûre de siz okuyacaksınız. -Sayfaları süratle aradı- İşte şunları...

Tahir efendinin sesi, uzaktan geliyor gibiydi. Dolgun ve pürüzlüydü. Murat onu dinlerken, Kur'anın burada bir itiyattan ibaret olduğunu, ne kalbe, ne de akla mahsus hiçbir his uyandırmadığını farketti. Buna rağmen gene de insana pek tabii geliyordu. Ölülerin arkasından niçin Hatim indirildiğini, Mevlût okutturulduğunu ilk defa bu kadar sarih anladı. Başka birşey verilemez olduğundan...

Ertuğrul Hikmet (Kulhüvallah) ta bile üç fahiş hata yapmış, kitabı Murat'a verirken:

— Ne kadar zormuş! diye mırıldanmıştı. Şahap'ın sesi güzeldi. Kur'anı da iyi okuyordu. Sanki öğretilmiş gibi aoele de etmedi.

(Yasîn) sûresinin devamı müddetince, Murat, bir kelimesini bile anlamadığı cümlelerin kafiyelerine dikkgt ederek, eskiden, babasıyla beraber gittikleri Teravih namazlarını hatırlayarak, ölümü ve ölüyü unuttu. Zaten umduğu da buydu.

Şahap susar susmaz, elini kaldırarak dua okur gibi birşeyler mırıldandı, acele:

— Artık yatalım! dedi, yarın sabah ben erken geleceğim... Cigaranız var mı Tahir amca?

— Var.

— Yoksa bırakayım!

— İstemez.

yataKiarı yaparsınız aegıı mrc

— Yaparım evet...

Tahir efendinin elini öpüp Hikmet'le beraber çıktılar.

Hava poyrazdan lodosa çevirmiş, kuru soğuk, yapışkan bir ıslaklığa dönmüştü.

Hikmet, neden sonra:

— Kur'an okumayı iyi akıl ettin, dedi, başka hiçbir şey de yapılamazdı.

— Ne hazindir...

— Hangisi?

— Hiç bir akıllı iş yapılamayacak yerde işe yaramak...

— Ben sana her zaman demez miyim?

— Hazin ama...

— Yook... İtiraz istemem...

— Ben dindar olduğum için itiraz etmiyorum. Bizim memlekette henüz sosyal fonksiyonu var...

— Ne biliyorsun? Senin (Bizim memleket) dediğin yer neresi? Bu memleketin hangi mıntıkalarını iyi tanırsın?.. Hangi zümrelerini... Her memlekette, köylü sınıfı ananelere sadık olur. Din'e bahusus! Bizim memleket bakalım böyle mi?

— Nasıl?

— Ben iki sene Anadolu'yu karış karış dolaştım. İstanbul çocuklarına orasını güzelce göstermeli ki... Val-laha, dinle alâkadar kimseye rastlamadık. En mütehassı-
bı kasaba esnafıdır, bizim kumpanyanın kızları için az daha birbirlerini kıracaklardı. Yoksa, İslâmiyette artık zina etmek haram değil mi?

— Öyle olmuyor ki... Devir meselesi... Hem zina ediyor, hem müslümanlığı sapasağlam kalıyor.

— Tamam! Ben de bu kanaattayım.

— Ne gibi?

— Benim müslümanlıkla hiçbir alâkam kalmamalı... Sen dilersen beni gene Mekke Şerifi kadar müslüman saymalısın!

lam kaidelerini neden kötüleyim! Hiçbir din, hiçbir Peygamber ümmetine kötü yol göstermez!

— En iyisi de islâmiyettir. Esareti ilgayı aklına getirmemiş... Bizim Allah İngiliz Lord'undan daha mı gaddar yahu?..

— Eskimiş ahkâmı yok demiyorum...

— Gene geldik, eski münakaşaya... Bu gece Kur'-anın bir faydasını görür gibi oldum. Belki yalnız bu geceki faydası kalmıştır.

— Belki mi?

— Tabii belki... Yarına kadar düşüneceğim. Aklım iyice yatmazsa bir bilene danışacağım.

— Neticeyi bana da bildir unutma!

— Hiç unutur muyum? Ben bu geceki faydasının da saçmalığına eminim! Soruşturacaksam senin hatırın için soruşturacağım.

— Bir duyan olsa, beni ham sofu zannedecek! Ben annemin canına
Kur'an okumuyorum... Aklında bulunsun! Hem Durmuş efendi amcam da, hoca olduğu halde, Kur'an okumazdı.

— Şahap'a da söyledim de... Şu Durmuş efendi amcanı görmek için ömrümden beş senesini severek verirdim. Nerdeyse adını anarken (Celle Celâlehu) diyeceksin.

— Adil amcamı sana göstereceğim. Onu görünce Durmuş efendi amcamı görmüş gibi olursun! Bak o zaman bana nasıl hak vereceksin! Hem sen Adil amcamla öyle güzel anlaşırsın ki...

— Neden?

— O da senin gibi komünist de ondan... Köşebaşında Hikmet:

— Sana güle güle, dedi, ben şuradan bizim kıza bir görüneyim. Günde iki
kere penceresinin önünden geçmezsem kavga ediyoruz,

— Bu gece olsun...

— Ne olmuş bu geceye?

— Şahap'ın annesi...

i

uiiuu

seleyi istismar ederek mahailebici güzeline kendisini nasıl açındıracağını düşünüyordur.

— Artık gaddarlık ediyorsun!

— Ölüm öyle tuhaf birşey ki... Hayatla içice bulunduğu halde, aynı zamanda hayatla hiçbir alâkası da yok... Tasavvur bile edemiyoruz. Bugün anlattığın akrep hikâyesinde bana feci gelen neydi bilir misin?

Neydi?

— Akrep'in senin gözünü oyması değil... Senin elini kaldırıp
onu defetmeyisin... Haydi Allahaısmarladık fakir'i pürtaksir!

— Güle güle Şair, - boksör, - gazeteci...

— Yeter... Hakaret oluyor...

— Kahveye uğrar mısın?

— Bu gece mi? Hayır! Erken yatalım!

— İnanmam. Paran varsa içersin.

— Vallaha içmem! İşte abdestimle sana bir de müs-îüman yemîni!

Hikmet, arkadaşının elini sıktı. Her zamdn böyle ayrılırlarken kendi şiirlerinden bir mısra söylerdi:

— Yolda ateş bulursam yakarım cigaramı!

Murat düşünerek yürüdü. Birçok hususlarda, Hik-met'le fikirleri taban tabana zıttı. Öyle olduğu halde, aynı şeyleri nasıl seviyorlardı, aynı şeylere nasıl kederleniyorlardı? Buna esasta ayrılıp teferruatta birleşmek mi demeli, yoksa teferruatta ayrılıp esasta birleşmek mi?

Esasta birleşiliyorsa, teferruat insanı nasıl oluyor da bu kadar ayırabiliyor, teferruatta birleşip esasta ayrılıyor-larsa, esasta ayrılanları teferruat böylece nasıl birleştirir?

Bir cigara yaktı ve yüreğinin adetâ sevinçli oluşuna evvelâ şaştı, sonra üzüldü. Hüsniye teyzeye dehşetli acıdığını biliyordu. Öyleyse?.. Saadete benzeyen bu gönül ferahlığı bir arkadaşa karşı vazifesini yapmaktan geliyor olmalıydı!

Ne kadar hazin olursa olsun vazife iyi şeydi.

Bu düşünce gönül ferahlığını bir misli, daha arttırdı.

Çünkü aynı zamanda Murat, kendisinin tenbel bir insan olmadığını da bir daha ispat ediyordu.

Nerdeyse ıslık çalmağa başlayacaktı ki, lodos'un yapışkan rutubetini yırtık pabuçlarının içinde, taban derilerinde iğrenerek hissetti.

«Hay Allah belâsını versin» diye söylendi.

IX

Garson İhsan, iyice merak etmişti. Sabahtanberi nerede olduğunu sordu. Şahap'ın felâketine çok acıdı. Büyük bir fincanla şekeri az bir kahve getirdi:

— Seni iki kere aradılar! dedi.

— Kim?

— Adını söyledi ya... Unuttum. Dur bakayım... Necdet mi? Necip mi?

— Necip olmalı... Defterden falan bahsetti mi?

— Tamam! Defteri sordu. (Yazdıysa alayım!) dedi. (Haberim yok!) dedim. İyi demiş miyim?

— Keski verseydin?

— Verememem. Tanımıyorum. Huyunu bilmiyorum. Şakalaşmağa kalkar... Bir de ona mı öfkeleneceksin! Demek böyle ha... Şahap iyi arkadaştır. Yazık, sabahleyin ondan mı gelmiş demek? Az kalsın, (Yok) diye siktir edecektim.

— Ondan gelmiş. Eyüpsultan'a gittik. Mezar kazdırdık. Şahap kederli ama, babası büsbütün berbat...

— Aldırma... Yarın yeni bir karı alır. Yeni karı bütün dertlerini avutur. Bizde bir lâf ederler. Derler ki: «Makbul karı iki senede ölür de yiğidi yeni baştan kız alır! Ölene dua eder.»

— Öyle değil!.. Tahir amcam fena!..

— Ben Şahap'a acırım. İnsan altmış yaşına gelse, anne, annedir. Hiç değil, gider de şımarırsın! Ben de bir iş mi buldu dedim? Yoksa başına bir belâ mı geldi? Senin boktan işlerin çoktur. Hem de bir kârı olsa canım yanmaz. Onun bunun meselesi...

— oımuı kıuık Myuıet perışun aa Kimseıer çağırmıyor. O cihetten rahatım... Üzülme.

— Nesine üzüleyim? Söz dinlemiyorsun ki... Bizde lâf ederler: «Akıl veren çok olur da ekmek veren bulunmaz!»

— Ekmek... Biz de kimseden şimdilik ekmek istemiyoruz ya, İhsan efendi.

— İstesen de veren nerde? Sahi unutuyordum. Bu gece bakara var. Patron geldi. Seni sordu. Selâm bıraktı.

— Getiren gönderen sağ olsun... Bu gece mi? Bir de yorgunum ki...

— Yarın akşama kadar yatarsın. Gene Şahap'ın anası ölecek değil ya... Bu sefer Mustafa Kemal gelse yukarı bırakmam... Gazinonun yarısı bizim. Ne de olsa üç, beş lira alırız.

— Care yok! Bekleyeceğiz! Kimler gelecek acaba?

— Eskiler tamam... Adana'dan iki tüccar gelmiş. Paralı heriflermiş...

— İyi. Pekâlâ!

Bakaraya saat onbirde oturdular. Üç seyirciyle Murat'tan başka dokuz oyuncu vardı. Murat hem fiş veriyor, mano topluyor, hem de kâğıt dağıtıyordu.

Oyun büyüktü. Büyük olduğu için de seyirci heyecanlıydı.

Bir meşhur operet bestekârı, bir doktor, Beşiktaş'lı Adana, Darülfünun'a gittiği söylenen zengin bir delikanlı, iki mirasyedi, iki yüksek rütbeli, zabit, iki de Adana'lı tüccar... Oyun sessiz ve terbiyeli devam ediyor, kazananlar da, kaybedenler de efendice davranıyorlardı. İkiye doğru Murat'tan rakı rica ettiler. İhsan bir şeyler uydurdu. Arkadaşının yorgunluğunu hesaplayarak, -Kendi yorgunluğuna aldırmadan- yardıma geldi. Kâğıt dağıtmayı Murat'tan aldı. Bu suretle, Murat'a kumarbazları seyir imkânı da vermiş oldu.

Birisi mi söylemişti. Bir yerde mi okumuştu. (İnsanın ahlâkını yaptığı iş tayin eder.) diye bir söz aklına geldi. İyi tanıdığı insanlar masaya oturup kâğıda el sürer

da, paralar da, artık kâğıt ve para değillerdi. İnsan oğlunun eğlenmek için icat ettiği bu resimli ve renkli kartonlar dönüp kendisini icat edene nasıl dehşetle hükmediyorlardı. Esası şüphesiz, kaybetmemek, mütemadiyen kazanmak olduğu halde, paranın nasıl da hiç bir değeri kalmıyor, esasta değersiz olması lâzım geldiği halde, birdenbire hayatî bir kıymet iktisap etmiş sayılan iskambillerin dönüp dolaşmasına basit bir vasıtadan ibadet kalıyordu.

Terliyorlar, sararıp kızarıyorlar, korkup seviniyorlar, birbirlerini gözetleyip kollayarak, tereddüt içinde veyahut gözünü kapayıp bir yere atlar gibi, çoluk çocuklarını, işlerini, sevgi ve nefretlerini unutmuş olarak görünüyorlardı.

— Banko!

— Kart!

— Elli liralık fiş verir misiniz?

— Bana da...

— Evet, gene dokuz buldunuz...

— Ne şans...

— Mersi..

— Rica ederim...

Ve arada, meşhur operet bestekârının güzel kahkahası...

Oyun sabaha karşı dağıldı.

Mano, -yani kumar evinin hakkı- 40 lira tutmuştu. Yarısını patrona ayırdılar. 20 lirayı da birisi ocakçıya mahsus olmak üzere üç pay yaptılar. Ayrıaa kazananlar İhsan'a birkaç lira bahsis bırakmışlardı

— İhsan, elinin tersini ağzına kapatarak esnedi:

— Yorulduk ama, değdi, ne dersin?

— Bu hafta da dehşetli şansım var. Böyle giderse ahlâkım bozulacak.

— Hiç bozulmaz. Aklı başında bir insan devamlı olmayan kazanca güvenmez... Bak unuttum. Hamdi bey uğradı. Sen gelmeden biraz evvel... Seni sordu ona kalırsa iş hazır diyor. Ne düşündüm bilir misin?

— Sana elden düşme bir elbise uydursak... Hamdi bey (Avukat yanına koyacağız.) diyor. Bu kılıkla gidemezsin.

— Nasıl uyduracağız? Yedi liraya elbise vermezler ki... Zaten yalnız elbiseyle de olmaz. Kundura, gömlek, şapka ister... Dur bakalım... Ben bir şeyler düşünüyorum. Bir çaresine bakacağım...

— Ben de biliyorum. Kundura lâzım... Öteberi lâzım. Dedim ki patrondan biraz avans alırız. Otuz lira şimdilik işimizi görür. Sen işe girince birlikte öderiz. Ne kadar maaş verirlermiş?

— Hamdi beyin sözü: 25 lira...

— Pek te az kardeş!

— Üstüste on, onbeş lira da çıkarı varmış.

— Ne gibi?

— Bilmem. Öyle söylüyor. Bahşiş falan olmalı... Bu da bir çeşit uşaklık... Uşaklık demiyelim, garsonluk gibi... Lâkin adı: Kâtip...

— İş olsun da... Böyle sürünmek daha mı iyi? Aklıma kaç kere geldi de nedense söylemedim.

— Nedir?

— Bu yaz münasip bir iş bulunmazsa garsonluğu de-nesek diyecektim.

— Neden diyemedin? Böyle işler bizde ayıp sayılıyor. Bizde dedimse, büyük şehirlerin bazı muhitlerinde... Halbuki İstanbul'da öyle garsonlar var ki günde beş liraya para demez. Bunu düşünmeyiz de, ille adı kâtiplik olsun diye zorlarız. Kendimiz de pek uydurmuyoruz. Muhit yadırgıyor. Takdir edecek yerde...

— Haydi artık yat! Böyle söylemenin ne faydası var. Bildiğin halde, sen bile yapamazsın. Peki buna ne diyelim- Vallaha ilk onbeş öldüm, öldüm dirildim. Hele birisi ilk defa paranın üstünü almadı. (Kalsın) dedi. Sırtımı ter kaplamasın mı? Bir ayıp geldi bana, hiç sorma! Sonra düşündüm. Düşündüm de, «Oğlum İhsan! İş senin bildiğin gibi değil, dedim, garson kısmını müşteriler bir vakit insan yerine koymazlar» dedim.

— Fena manada söylemiyorum ki birader! Yanı garson, garsondur. İhsan, Mehmet, Ahmet, değil... Yüzüne dikkatli bakmazlar. Bir beyaz önlük... Bu beyaz önlük her tıkırdıya kendiliğinden koşar. Emirleri alır, yerine getirir. Ben de öyleydim... Bu aklıma gelince cesaretlendim. Sonra da insan alışıyor. Şimdi artık kırk senelik garson gibiyim.

— Amerika'da, bir çok büyük adamlar küçüklüklerinde garsonluk, tezgâhtarlık, çıraklık ederlermiş.

— İşte bu iyi bir âdet! Onlar garsonun halinden anlarlar? -İhsan biraz düşündü:- Anlarlar, dedim ya, insan böyle şeylere hem kolay alışır hem de kolay unutur. Kulak verme... Hem garson kalmalı, hem de büyük adam olmalı ki garsonları unutmasın!

— Aferin İhsan! Ne doğru söyledin...

— Yat! Gevezeliğim tuttu. Bir yorgunum ki...

Murat, odasına girdi. Girer girmez, sabahleyin yatağını düzeltmeden çıktığına her zamanki gibi pişman oldu. Yorganı katlasaydı, üzerine delik deşik battaniyeyi çekseydi sefalet bu derece dehşetli görünmezdi. Şimdi ayakları çoktan kuruduğu halde sabahki ıslaklığın ızdıra-bını da yeniden çekmeğe başlamışlardı. Cebinde on liraya yakın para olduğu halde, on kuruş bulunmadığı zamanların azabını bilmesine rağmen hiç sevinmiyordu. «Devamlı olmayınca bir işe yaramaz...» İnsanın, sahici insan olabilmesi için ekmek parası, giyecek derdi, başını sokacak yer bulamamak korkusundan kurtulması lâzımdı. Buğdayın kilosu iki kuruşa, bir metre yerli kumaş iki-buçuk lira, bir yerli kundura üç lira, basmanın arşını on-beş kuruş ve bir odanın aylık kirası da üç lira olduğu halde, bunu temin edememek, bunun yokluğunu çekenlere temin etmeği aklına bile getirmemek şaşılacak birşey değil mi?

Kitaplarına kederle gülümseyerek baktı. Anket defteri hepsinden ayrı, daha yeni daha temiz duruyordu. «Halbuki ötekilere nazaran ne kadar feci derecede saçma!» diye düşündü. Yorgunluktan sırtı ağrıyordu. Panait

ıy ^< wı www w j M. .« ...

Sirano'yu aldı. Kaldığı yerden iki sayfa okudu. Elektriği söndürüp uyudu.

Ertesi sabah erkenden Şahap'lara gideceğini tama-miyle unutmuştu.

Necip, Anket defterini almak için ancak iki gün sonra uğradı. Ve ilk sözü:

— Hazır mı? diye sormak oldu.

— Hazır! Bir kere (Merhaba) derler. Sonra oturup bir kahve içerler..

— Bilmem ki bekliyorlar da...

Mekteptenberi bu tereddütlü halini insanın yüreğine merhamet veren bir sevimlilikle taşıyordu. Öyle ki, iki kere ikinin dört ettiğinde bile hâlâ müteredditgibi bir hali
vardı. .', ... ^A "•.--- --¦-¦•'-•<

Birşey unutmuş, yahut, şuracığa birşey düşürmüş te bulamamış gibi can sıkıntısı ile kapıya baktı. Nihayet içini çekerek oturdu.

— Hazır demek?

— Hazır canım! Ne kadar ehemmiyet veriyorsun. Huyunu bilmesem sahi zannedeceğim.

— Defter mi? Kardeşim, başımın etini yiyorlar. O kadar merak ediyorlar ki... Daha bir sürü yazacak adam varmış.

— Sen?

— Ben beceremem ki... Şaka edeyim diyorum olmuyor, ciddi davranayım diyorum olmuyor. Bana yazdırmak ta istemiyorlar. Zaten (Haydi) deseler, ben kendime münasip bir namı müstear bile bulamam... Aylar geçer...

— Kimler yazacakmış, Bak Necip, İnci hanım her kimse, rica ederim beni insafsız insafsız tenkit ettirmesin...

— İnci mi? Kuzinim... Seni dünyada tenkit ettirmez.
(Defterimin şaheseri!) diyor. Hem sana birşey söyliye-

muş. uoraunu sana geiırmege mecDurum. Ne yapacağım bilmem ki...

— Bunu benim için sorsan daha iyi edersin. Hem ben galiba bir küçük Anadolu seyahatine çıkıyorum. Artık geldikten sonra inşallah...

— Dur bakayım! (Anadolu) dedin de aklıma geldi. Senin annenin adı Oanseza hanım mı?

— Evet, ne olmuş?

— Öyleyse babanın adı da Mahir bey...

— Çanım ne olmuş?

— Ben bilmiyorum, dedim, gülüştüler. Mehmet Pa-şa'nın torunu Fatma hanımı tanıyorsun öyleyse...

Murat, telâşla gözlerini, kırpıştırdı.. Yutkundu.

— Fatma hanım mı? Hayır! Zannetmem!

— İyi vallaha! Bu (Zannetmem) bana mahsus bir söz değil mi? O seni işte pekâlâ tanıyor. Bir defterde Fakir'i pürtaksiri okuyorlardı (Kim bu kuzum?) diye sordu. Bizim Kuzin, (Benim defterime de yazıyor. Neoip'in arkadaşı Murat bey!) dedi. O zaman (Murat mı?) diye düşündü. Bir Murat tanıyorlarmış. Lâkin seni Anadolu'da biliyor. (Valdesinin adı Oanseza hanım pederi de Mahir bey... Pederleri bir yangında kazaya uğradılar,» dedi. Doğu mu?

— Doğru lâkin ben hatırlayamadım.

— O seni hatırlıyor ya, sen ona bak... Lâkin azizim dehşetli kız! Hem akıllı, hem de güzel... Ben o kadar tatlı esmer görmedim. -İçini çekti:- Öyleyse hazır ol kahveleri içince gideriz!

— Nereye?

— (Eğer o Murat beyse mutlaka getirin) dedi. Şimdi beni bekliyorlar. Kapıdan çıkarken bizim kuzin, (O Murat bey değil de Fakir-i pürtaksir ise, siz gene getirin!) emrini verdi. Sen daha şimdiden bir çok evlerde meşhursun.

— Yok canım!

— Ben zaten mektepten biliyordum. Tahrir vazifelerini hepimizden iyi yapardın. Çok da okurdun... Seni

\

remem. Nasıı aa aKiiıarınaa tutuyorlar. Bir sürü yanlışım» çıkardılar. Ben tashih etmeğe baktıkça büsbütün karıştırdım. Hasılı senin yüzünden berbat bir haldeyim azizim. Yürü gidiyoruz!

Murat, gülümsedi. Necip mi o kadar dalgındı. Kendisi, âdeti olduğu üzere kahvenin en kuytu köşesine oturduğundan mı, kılığı kıyafeti insanları dehşete düşürmüyor-du. Yoksa, erkekler sahiden teferruatı böyle görmezler miydi?

— Çok müteessifim kardeşim, dedi, gayet mühim bir randevum var. Defteri al götür. Hanımlara gıyabî hürmetlerimi söyle. -Bir an düşündü:- Fatma hanıma ayrıoa selâm ederim. Evet, şimdi, hatırladım. Tanışıyoruz. (Anadolu'dan gelmiş!) dersin işleri yüzünden valdeleri hanımefendiyi henüz ziyaret edemediğine pek mahcup.) dersin. İlk fırsatta Saide hanım teyzemin ellerini öpmeğe geleceğim. Nasıllar? Görüşmeyen iki sene oluyor. Fatma... Pardon Fatma hanım, büyümüştür değil mi?

— Ben küçüklüğünü bilmiyorum ki... Kocaman kız... Uzun boylu... Ne endam? Ben pek anlamam,

bilirsin. Lâkin kızlar bile kendisini beğeniyorlar!

— Onun anket defteri yok mu?

— Bilmem. Biraz kibirlice... Herkes, (Fakir-i pürtaksir! Fakir-i pürtaksir!) deyip dururken hiç lâkırdıya karışmamıştı. (Murat) denilince alâkadar oldu. Ben doğrusu
beğendim. Neden gelmek istemiyorsun anlayamıyorum. Bazan bir eğleniyoruz... Teyzem de hoş kadındır. Edebiyattan, musikiden öyle güzel bahseder ki... Derhal anlaşacağımıza eminim! Benimle hep alay ederler. Ben de aldırmam!

— İyi ediyorsun! Bir gün elbet gideriz. Teyzeniz hanımefendiye hürmetlerimi takdim ederim. Lâkin hanım arkadaşlarınıza rioa ederim, beni lüzumundan fazla şımartmasınlar!

— Seni pek beğenirler. Hep yüzünü, kalıbını, kıyafetini soruyorlar. Anlatıyorum. Onların hoşuna giden sözleri nereden bulursun Yarabbi!

ru sürdü:

— İşte! Dalgınsındır. Kaybedersen mesuliyet kabul

etmem!

— Doğru eve gideceğim. -Deftere biraz korkarak, birçok ta üşenerek bakıyordu:-
Ev şuracıkta, Lâlelide... Beraber geliversen... Cok iyi olurdu. Sevinirlerdi. Dans ta ediyoruz. Ben bir başıma haklarından gelemiyorum. Bazan kapıyı üzerime kilitleyip, bir odaya saklanıyorum. Bilirsin, saat makineleriyle meşgulüm. Lâkin rahat bırakmazlar... Biri gider, biri gelir... Sen olsaydın... Biraz başımı dinlerdim.

— Fatma hanım da dans ediyor mu?

— Şahane! Vücudu pek müsait... Bir endam! Hüner rakkaseleri gibi... Demek gelmiyorsun! Ne diyecektim?

— Acele bir randevusu varmış. Zaten böyle bir davetle şerefleneceğini bilmediğinden...

— İşte bir sürü lâf!.. Beni tekrar buraya gönderirler zannederim... Usandım canımdan!..

Ayaklarını sürükleyerek, birisine şımarır gibi, ağır ağır çıktı. Murat arkasından gülümseyerek baktı. Bazı hareketlerini taklit etmek arzulan duyardı. Rus romanlarında-ki acaip prenslere benzeyen bir tarafı vardı. Büyük bir çocuk...

Sonra Fatma'yı düşündü. Son gördüğü zaman 14-15 yaşında olmalı... Gene de, güzeldi. Lâkin boyu o kadar uzun görünmemişti. Demek serpilmiş... Bu yaşlar kızların çocukluktan genç kadınlığa geçtikleri çağlar... Kalbi sıcak sıcak vuruyordu. Ne uzak seneler... İki sene halbuki... İki sene ama dehşetli iki sene... Ölümle, azapla, yoksullukla ağzına kadar dolu... Gurbet... Falan... Elini traşlı yüzünden geçirdi. Yüreğinde yorgunluk -daha doğrusu -ihtiyarlık duyuyordu.

Boş fincanları almağa gelen İhsan :

— Defter gitti mi demek? diye güldü.

— Gitti, evet!

— Çoook... Bir sürü hazırlıyorlarmış. Biz bunu para ile yazsak epî kâr edecekmişiz.

— O zaman da yazdıran olmaz. Yağma yok! -Kapıya baktı. Eline aldığı fincanları acele masaya koydu:- Şahap geliyor... Ne diyeyim?

— Bana mı soruyorsun? Geçmiş olsun diyeceksin! İhsan elini uzattı.

— Geçmiş olsun Şahap efendi... Duydum da, çok üzüldüm.

— Sağol İhsan efendi! Ne yapalım... -Murat'a döndü:- Hani ertesi sabah gelecektin?

— Sorma! Uyandım ki öğle olmuş... Gece bir türlü uyuyamadımdı. İhsanla oturduk, dertleştik değil mi?

İhsan :

— Öyle! diyerek tasdik etti. Murat:

— Bizim pehlivana bir kahve yap! dedi. Otur... Nereden geliyorsun? Tahir amcam nasıl?

— Bugün işe gitti. Arkadaşları (İstersen birkaç gün biz idare ederiz) demişler. Lâkin bir yerlerde vakit geçilemiyor.

— Otur. Sen nerelerdeydin?

— Ben mi? Serseri olduk birader... Hâlâ inanamıyorum. Sana da böyle mi gelirdi?

— Herkese... Bu inanamamak iyidir. İnanamaya ina-namaya alışıyoruz.

— Çarşıya uğradın mı?

Şahap bir an söyleyip söylememeği hesapladı.

— Uğradım. Halimden o saat anladı. Gitti geldi, sordu. Babası içerde bir işle meşgulmüş bereket versin... Söyledim de ağlamasın mı?

— İyi kız! Eksik olmasın!

— Şaşırmışım... Duramadım. Tavukgöğsünü olduğu gibi bıraktım, çıktım. Ertesi gün uğrayınca babası: (Sizin tavukgöğsünü kaldırdık!) dedi. (Bekledik dönersiniz diye, baktık ki gelmediniz!) İyi insanlar değil mi?

yorlar...

— Ertuğrul Hikmet nerede?

— O da iki gündür görünmüyor! Bilmez misin! Dertli olduğu zaman bir yere kapanır. Kafayı çeker.

— İçki başına felâket getirecek diye korkuyorum.

— Aldırma! Hikmet'in parası ona, felâket getirecek kadar çok içki temin edemez.

— Orası da öyle ya... Babam her gece seni söylüyor. Ben onu serserinin biri sanırdım! İçinizde en yüreklisi, akıllısı oymuş! diyor. Eskiden bunu lâtife olsun diye söylerlerdi. Şimdi böyle konuşmak istemediği halde, gene de böyle konuşuyor.

— Alışmış!

— Alışmış ama, eskiden beni güldürürdü, şimdi ağ-
layasım geliyor! İşsizliğini söyledim. Ahbaplarına bakacak! Öyle dedi ama, hiç ummam! Şuraya gidince unutur, Dündenberi tutturmuş (İlle seni evlendirelim!) diyor. Canım sıkıldı.

— Canım! Ölenle ölünür mü? Er, geç..

Şahap, açık kestane renkli gözlerini hayretle kırpıştırdı :

— Sen mi söylüyorsun? Annemin ölümünden üç gün sonra...

— O başka... Size bir kadın lâzım be birader... İstersen mahallebici güzelinden Tahir amoama bahsedeyim!

— Hâlâ konuşuyor. Ben istemiyorum..

— Peki, peki! Ne zaman istersen haber ver! Kulübe gittin mi?

— Ne kulübü? Fakülteye bile uğramadım. Hem bert sana birşey söyliyeyim mi? Ben hukuktan vazgeçtim.

— Bir sene sonra iyi akıl! Ne yapacaksın?

— Kaptan olacağım. Bu sene Ticaret-i Bahriye'ye talebe alacaklarmış.

— Avukatlık, hakimlik hiç birşey bilmeden pek âlâ başarılır. Kaptanlığa gelinee, mutlaka bir serdümenin bildiğini bilmeğe mecbursun. Bak sonra karışmam!

kulak verme...

— Her sanat iyidir. Hakkından gelmeli...

— Sen de artık beni büsbütün...

İkisi de duydukları hakiki kedere rağmen ölümün süratle uzaklaşmış olduğunu farkederek şaşırdılar. Eskisi gibi lâtife etmemek için kendilerini zorladıkları meydandaydı. Gene somurtmağa çalıştılar. Murat, «Ölenle ölünmüyor! Doğru!» diye düşündü.

Bu esnada Necip'in tekrar içeri girmesi mevzuu büsbütün değiştirmiş oldu.

Necip, şapkasını ensesine atmıştı. Murat, uzun boylu olduğu için, somurtmak ona yaraşıyor! diye aklından geçirdi.

— Hayır ola?

— Kalk birader! Ben sana demedim mi? -Şahap'ı belki de sahiden görmemişti:- Kalk haydi!

— Ne var?

— Seni bekliyoruz. Pastalar ısmarlandı. Sen Fatma hanımın nişanlısı imişsin de bize neden söylemedin?

— Kimin nişanlısı imiş?

Bunu tehditkâr bir ifadeyle Şahap sormuştu.

Murpt kendisini toplamak için iki delikanlıyı tanıştırdı. Necip bir an, bir müttefik bulduğuna memnun gülümsedi. Ellerini masaya dayadı:

— Haydi!

— Hele otur. İmkânı yok! değil mi Şahap?

— Neyin imkânı yok! Nişanlı olmanın mı? İyi valla-ha!

— O lâtife canım... İşimiz var ya... Limana gideceğiz... Gayet mühim...

— Ne limanı, anlayamadım? Necip :

— Olmaz, diye yalvardı, hepsi geleceklerdi de, ben
bırakmadım. Burası Paris değil hanımlar. Şehzadebaşı Kıraathanesine genç kızlar henüz devam etmiyor, dedim. İyi demiş miyim?

— Peki iyi söylemişsin!

dest edip götüreceğim!

— Kim bu Fatma hanım? Gene Şahap soruyordu •

— Mehmet Paşa'nın torunu! Murat'ın nişanlısıymış!

— Ne demek? Murat gülümsedi:

— Bir çocukluk latifesi... Fatma hanımın pederi Selim bey Sakarya harbinde şehit düştü. Babamla aynı bö-lükteymişler. Orada, cephede, boş vakitlerinde konuşurlarken kızı bana vermiş oluyor. Sonra biz tanıştığımız , zaman... Küçüktük. Bana öğretirlerdi. Ben Fatma'ya... Fatma hanıma (Nişanlım) derdim. O kızardı, ağlardı. Ben. de (Çatlasan da, patlasan da sen benim nişanlımsın. Seni bana Selim amcam vermiş!) derdim. Annelerimiz gülü-şürlerdi. Demek ki bunu hatırlamışlar.

— Evet! Kendilerine sinema oynatırmışsın! Filmi bile hatırlıyor. Renkli bir inek filmi imiş. İnek başını salladıkça bir sevinirmişsiniz ki...

— Sahi öyle bir film vardı. Galiba da, ancak beş metre idi. Tekrar, tekrar çevirirdik...

— İşte gördün mü? Tamam! Yürü gidelim... Ötekr kızlar inanmıyorlar. Ötekiler inanmadıkları için Fatma hanım ısrar etti.

— Neye inanmıyorlar?

— Fakir-i pürtaksir'in Fatma hanımın nişanlısı olabileceğine...

— Neden?

— Fatma'yı sana lâyık görmüyorlar galiba... Kanaat-larınca sen, Balzak'tan daha büyük bir edipsin!

— İşte asıl bu sebeple gitmemek lâzım. Hanımlarr inkisar-ı hayale uğratmayalım! Şimdi beni iyi dinle Necip! Yorulduğun için özür dilerim. Hemen git! (Kahvede yok!) dersin.

Şahap ihtiyatla sordu :

— Neden gitmiyoruz?

— Gitmiyor muyuz? -Murat bir kaşını kaldırarak yüzüne baktı:- Anlamadım!

sunup uu uumşıı munusiıı umyuiuu;

— Yani... İşimiz var da... Beyfendiye onu demek istiyorum. Biz mutlaka limana inmeğe mecburuz.

— Kardeşim! Vallaha bilmem ki... Ben de (İşi vardır) dedim. Buraya kadar gelmeğe üşendiğimden...

İnanmadılar. (Bizi kırmaz) dediler. (Bu kadar kabalığı ummayız) dediler. (Homongolos mu bu?) dediler. Sonra yolda aklıma geldi. Şuradan döneyim de (Kahvede bulamadım.) diyeyim dedim. Lâkin işte Murat bilir. Ben doğruyu gidip, söylemeği beceremem. Yalan hiç olmaz... Yüzüme gözüme bulaştırırım... Gelse iyi olur. Hep beraber gideriz. N'o-lacak? Beş dakka sonra limana gidiverin... Kıyamet kopmaz ya...

Şahap, bu kadar mâkul bir teklif karşısında tekrar ümitlendi:

— Sana söylüyoruz hemşeri!

— Bana mı? Ne? Evet (Kahveden kalkmış) diyeceksiniz... Bir başka gün vadediniz. Meselâ, bir hafta sonra... Olur mu?

— Ne yapalım? Olacak! Lâkin pek üzülecekler. Bıı kız milletini bilirsin... Nuh der Peygamber demez! Şu halde burada yoksun!..

— Yokum!

— İyi... Birşey daha alacaktım. Haa sahi! Sen ne ci-garası içiyorsun?

— Ne yapacaksın?

— O cins cigaradan da ısmarladılar. Ben cigara içmediğim için adlarını bilmem. Sana sezdirmeden öğrenip alacaktım. Söylesene...

— İyi ama, ben gitmediğime göre artık hacet kalmadı!

— Sahi! Sen çok yaşa e mi? Ben döneyim! Selâm götüreyim mi?

— Sapıttın mı Necip? Hani ben burada bulunmuyordum.

— Öyle ya... İyi ki hatırlattın birader!..

Eliyle selâma benzeyen müphem bir işaret yaptı. Yalnız kaldıkları zaman Şahap sordur

I

— iNfciutsn yııııouiM

— Bir kere (Gitmedik?) değil (Gitmedin?). Kendini hemen araya sokuşturma... Sonra töbe Yarabbi! Şu kılığıma, kıyafetime baksana...

— Hiç aklıma gelmemişti. Öyle ya... Lâkin bu nişanlılık bahsinden ben kuşkulanıyorum.

— Neden? Eski hatıra... Annemin günlerinden... Hemen sustu.

Şahap birşey düşünerek gene somurttu ve neden sonra :

— Amma da arsız bir kızmış, dedi, elin adamına nasıl oluyor da (Nişanlım) diyor?

Bu söz Murat'ı sinirli sinirli güldürdü.

İhsan'la Murat akşam yemeğinde kendilerine bazı bazı yaptıkları gibi mükemmel bir ziyafet çektiler. Ziyafet tanesi yüzer paradan dörder köfte, beş kuruşluk yarımşar piyaz, bir de yüz dirhemlik rakıdan ibaretti.

Kahve, akşam ezanıyla yatsı arasında, bir saat kadar tenha oluyordu. Bu tenhalıktan istifade ederek, ocakta kurdukları sofranın karşısına geçerler, ekseriya, hiçbir şey konuşmadan, bazan da tek tek, rabıtasız gibi görünen mevzuları dolaşarak, ziyafetin tadını çıkarırlardı.

İhsan :

— Cok paran olsa her akşam içer miydin? diye sordu.

Bunu ikinci kadehten sonra mutlaka sorardı. Murat, elini salladı :

— Bilir misin? Sofra muntazam olmalı. Ahmet Ra-sim bey, (Mezeler göz içindir.) dermiş. Öyle, göz için bir sofra!.. Kar gibi tertemiz örtüler, en hâlisinden kristal kadehler... İki de aklıbaşında arkadaş... İki de küçük hanım... Sesleri güzel olacak... Zannederim ki, böyle olursa her akşam içilir.

— Sahi! Kaç kere karar verdim. Bir izinli günümde Beyoğlu'na çıksak
diyorum. Olmuyor. Köfteciden sonra

dirmez...

un t\cıc yıueısetı, seni egıen-

— Ya?

— Oraya yerleşmeli... Herkesi tanımalı, diyeceğim... Bu sefer de usanmak başlar. Hasılı boş!

— Boş moş! Bir gece davranalım kardeşim! Şöyl© Beyoğlu'na bir görünelim! Ertuğrul Hikmet bey ne güzel söyler: «Görsün bizi görmeyenler» diyelim.

— Olur. Hay hay! İş bulayım da sonra...

— Evet! İş bulmadan olmaz... Bir küçük şişe daha gelsin mi?

— Yok! Faydasız bir şey! Oturup birer kilo içsek ser-hoş olmalıyız! Yahu, bazen canım ne ister bilir misin? Kendimi kaybedecek gibi içeyim, derim. Hani bazısı efe-lenir... Bir hal gelir üzerine... Nâra atar, yalpalar...

— Mahsus yapar rezil! Ona mı imrendin?

— Bazı imreniyorum. Ben de aksine çok içtim mi, olduğumdan daha ağır davranıyorum. Serhoşluktan utanmış gibi... Halbuki insan neden içer? Serhoş olmak için içer...

— Yok! Serhoş olmak için içilmez. Birbirinin lâfından daha çok lezzet almak için içilir. Sonra türküler de insana, birkaç kadehten sonra, daha yanık geliyor.

— Ertuğrul Hikmet'te serhoşlanmaz. Yatar sızar da. sızdığı ana kadar aklı başındadır.

— Ekseriya, ayıklığında iyi döğüşenler böyle oluyorlar. Ayıklığında yumuşak adamların serhoşluğu fena... Zembereği boşanmış saat gibi... Durduramazsın. Gürültüsünden kafan kazana döner! Köfteleri biraz ısıtayım mı?

— İstemez, bitirelim! Doydun mu?

— Çoktan...

Ocakçı Veli dayı yemekten geldi.

— Keyfinize bakın Allaseniz, dedi, haber verseydiniz kalırdım.

Onun âdetiydi, böyle üzerine geldiği zaman delikanlıları mahcup etmemek için böyle söylerdi ve ekseriya.

Gene de öyle yaptı.

— Zahmet ettin dayı!

— Zahmet mi olurmuş Murat beyim! Allah şahit, seni çok severim. Hele bizim İhsan, sana tutkun âdeta! Biraz görünmesen somurtur. Arar...

— Eksik olmasın! Ben de sizi seviyorum. Kardeş gibi geçindik...

— N'olaoak yavrum! Ölümlü dünya bunun burası... Bir tatlı dil, güler yüz kalır.

Murat dışarı çıktı. Her zamanki köşeye kuruldu. Midesi sıpsıcaktı. Başında keyifli bir duman vardı. Bir iki gazete almıştı. Takip ettiği romanları ekseriya bu sıralar okuyordu.

; Daldığı için Ertuğrul Hikmet'in başueuna dikildiğini farketmedi:

— Dalmışsın ceride ummanına...

— Yok... Nerdesin hakikatsiz!

— Kurdun, kuşun yuvası var, insan oğlunun yuvasr

yok...

— Hay Allah belâsını versin, sana incil hediye eden Amerikan misyonerinin. Ben usandım.

— Hiç usanma! Öyle bir acaip üslûbu var ki... Bayılıyorum. İki bin sahifelik bir koca kitabı, inadına da küçük harflerle dizmişler... Bu iki bin küsur sahifede topu topu üç, dört tane esaslı yalan var. Bu üç, dört yalanı, bıkmadan, usanmadan ve en tuhafı zerre kadar utanmadan tekrar etmişler... Bayılıyorum dedim ya... Hele Davut Peygamber'in bir marifetini gördüm.

— Neymiş?

Davut Peygamberdir, bir gün can sıkıntısı ile pencereden komşu evlerin avlularına bakar. Gayet güzel bir hatun görür. Akıl başından gider. Tahkik ettirir. Bir yaman zabitin karısı olduğunu anlar. Sen Peygamber Davut olsan ne halt ederdin?

— (Töbe) derim! Malûm ya bir uygunsuzluk yaptığımız zaman (Ben Peygamber değilim ya birader,) deriz.

:; uıyc uuyıııılıo.

— Ne istiyor?

— Dinle iki gözüm! Hemen bir kâğıt yazmış. O sıralar Davut Peygamber'in orduları bir şehri muhasara ile meşgul imişler. O zabite bu kâğıdı verip doğruca kumandana yollamış.

— N'olacak?

— Kumandan, zabiti en tehlikeli yere hücum ettirip, civardaki askerleri birdenbire geri çekecek.

— Anlayamadım.

— Neden nur-u aynım! Zabiti geberteceğiz ki karısı bize kala! Bunda anlaşılmayacak ne var? ,

— Bunu Davut Peygamber mi yapıyor?

— Davut Peygamber, ne sandın?

— Kitaba neden yazmışlar? Allah Allah! Uyduruyorsun!

— Uyduruyorsun, dedin mi, demedin mi, yarın İn-cil-i şerîf geliyor. Bir oku da daha ne marifetler var, an-ta? Kardeşinin karısıyla çiftleşen mi istersin, öz babalarıyla yatan iki hemşire mi dilersin, can kaygusiyle nikâhlı karısını kızkardeşim diye takdim edip ellere ettiren mi ararsın?

— Bu namussuzlukları ne demeye yazıyorlar. Hıristiyan milleti de böyle işlere gayret versin, diye mi?

— Vay beyim var! Davut Peygamber'in kıssasını diler misin?

— Tabi!

— Karının kocası ölür. Davut Peygamber dul karıyı çekip alır.

— Sonra!

— Onlar ermiş muradına... Sonrası daha acaip... Kitabın belki yüz sayfasında, yüzlerce Davut neslinden melek geliyor. Hepsinin maceraları kısaca anlatılırken bir de mühim kayıt var: «Bu melek, Davut Peygamber'in Allah'a hoş gelen yolundan ayrıldı. Milletini gazaba uğratmağa sebep oldu!» deniyor. Yani, komşusunu öldürüp karısını almadığından besbelli...

— incil-l şeni yumı ycıiyoı...

— İstemem!

— Hayır! Gelecek... Dursana, ne sırıtıyorsun? (Hoh!) de! (Hoh!) de bakayım! Vallaha sen içmişsin namert!

— Yok canım! Dişim ağrıyordu da, bir kadeh bulup

gargara ettim.

— İnanırsam, asıl ben gargara etmiş olacağım...

Heie dur...

— İstemez! Vallaha istemez... Bak, içmem!..

— Dur, dedim.

Ertuğrul Hikmet, kendi tabiriyle «Kuş gibi uçup» gitti. Beş dakika sonra arka cebi şişkin olduğu halde geri geldi. Ocakçıya seslendi:

— Veli dayı mısın, ne kannağrısı namussuzsun! Birer çay gönder! Şekeri sakın içine atma!

— Bir namussuz sesi geliyor! Yavrum İhsan! Sese bak! Bizden mi?

Çaylar gelinoe birer yudum aldılar. Sonra her yudumun boşluğunu konyakla tamamlayarak, derin bir keyf içinde ağır ağır demlendiler.

Ertuğrul Hikmet büyük bir ustalıkla Şahap'tan annesinin ölümünden hiç lâf açmadı. Gene kızı vasfediyor-

du:

— Bir hoş ki... Kız kısmını insan oyuncak niyetine seviyor. Bir türlü ciddiye almıyor. Onlar halbuki bizi

dehşetli ciddiye alıyorlar. Düşünüyorum, sebep şu olsa gerek: Bizim onlar uğruna yaptığımız şeyler, erkek olmamız haysiyeti ile pek sudan işler. Meselâ, gece vakti tenha sokaklarda dolaşmağı ele alalım! Bu iş bir delikanlı için kalabalık sokaklarda dolaşmaktan daha tehlikesiz. Yani her zamanki hayatından daha basit! Fakat bir de genç kıza sor... O seninle beraber, iki adım atmağı büyük bir fedakârlık, kahramanlık sayar! Bundan ürkekliğine rağmen bir de budalaca güvenmesi vardır ki...

— Evet! Anlıyorum.

— Nereden anlayacaksın? Öyle bir soğuk herifsin ki... Kaç kere söyledim. Bizimkinin bir çıtıpıtı arkadaşı

var. Mebruke... Görmeli! Yeme de yanında yat! Ben bile arada sırada, (Şunu bıraksam da, berikine mi başlasam!) diyorum. Bir Cuma sinemaya gidelim... Karanlıkta kolay anlaşırsınız...

— Konyak kafana vurdu. Tam âşıkdaşlık edecek sıram ya benim?

— Başkalarının düşünmesi lâzımgelen şeyleri, hiç üstüne elzem olmadığı halde, neden düşünürsün? Kılık kıyafetine bu kadar ehemmiyet verişini bir türlü anlayamıyorum.

— Neden be yahu? Geçen gün Eyüpsultan'dan gelirken, bu kılık kıyafet bahsini nerelere götürdündü? Bir sözün bir sözünü tutmuyor ki...

— O zaman konyak içmemiştim. Aklım başımda değildi. Ben içmediğim zaman söylediğim sözlerden mesuliyet kabul etmem! Şimdiki sözüm doğru! Bırak, Mebruke hanım. (Ben bu kılıksız herifi ne yapayım?) desin! Belki demez!

— Ben haysiyetimi bir kız çocuğunun (Belki demez) ihtimaline teslim edecek adam mıyım?

— Haysiyet mi? Haysiyetin bu işle münasebetini kavrayamadım! Ayıp değil ya..

— Senin şiir!

— Yere batsın yahu! Keski yazmaz olaydım. Bir daha sana şiir okumayalım öyleyse... O lâfın gelişi... Haddine mi düşmüş! Kunduram yırtık diye benimle alay edecek ha!.. Ağzını yırtarım, ağzını... Hem sen bana baksana kuzum! Ben Ertuğrul Hikmet olduğum halde, kılıksızlığını bana karşı izzet-i nefis meselesi yapmıyorsun da, elin bîçare budalasına karşı nasıl böyle düşünüyorsun?

— Sen beni seversin!

— Belki Mebruke de sever!

— Aradaki (Belki) ye hiç mi dikkat etmezsin be şair!

İki arkadaş daha geldi. Cimdallı oynamağı teklif ettiler. Murat'la Hikmet ortak olarak karşı karşıya oturdu-ıar. Hikmet suret-i haktan görünerek sordu:

— Cigara falan var mı?

— Vay açıkgöz vay!

— N'olmuş? Mutlaka kazanacağımız ne belli?

— Hem Murat'la ortak olmuş, hem de (mutlaka kazanacağımız ne belli?) diyor. Sen bizi gözü açılmamış sığırcık yavrusu mu sandın? Birer çay içeriz!

— Peki canım! Var mı, yok mu diye sorduk! Günah

mı?

— Hem de günah-ı kebâir... Dolandırıcı!

Murat büyük bir süratle oynuyordu. En küçük kâğıda kadar hesaplamakla ve asla kaput olmamakla meşhurdu. Altıok iskambilde ustalığına da diyecek yoktu. Çok zaman bir kahve halkı, işini, gücünü bırakır, Murat'ın ustalık ettiği partiyi seyrederdi.

Ertuğrul Hikmet de fena oynamıyordu. Birinci partiyi kolayca kazandılar.

Kahve kalabalıklaşmış, domino, tavla gürültüleri artmıştı. Seyirciler de etraflarına toplanıyorlardı.

Murat, hep önüne baktığı halde, söylenmeden yapamazdı:

— Onlu geldi!

— Haydi oyununa bak!

— Niçin telâşlandınız? Ben sizin yerinizde oslam. Onludan evvel bacağı oynardım.

— Çok beklersin!

— Teşekkür ederim. Benzinin sararması hakikati haykırıyor!
Bre ortak! Demindenberi (Bacak) diyorum. Bizi mahvettin!

Ertuğrul Hikmet somurttu:

— Cebime mi sokaydim? Ben onu oynamağa mecbur değil miyim?

— Cebine elbette... Marifet cebine sokmaktadır. Dünya cebine sokmak üzerine kurulmuş...

— Bir daha rica ederim bacak, macak deme! Herifi kuşkulandırıyorsun. Onludan evvel oynardı.

— Hiç sana benziyor mu? Bu arkadaş adeta akıllı! Yani kendi aklı kendisine elverir. Vücudunu bir yere çarpmadan gezdirmeğe yeter!

i

— Bizimki?

— Ne diyeyim? Yar var, ağyar var! Allah selâmet versin!

Hamdi bey nedense bu akşam erken gelmişti. Murat'ın sözlerine fıkır fıkır gülerek yanında oturuyordu.

İkinci partiden sonra, Hikmetle tavlaya geçtiler. İkisi de oyunu yanlışsız oynarlar, birbirlerine zar da tutmazlardı.

Murat ta onları seyretmekten zevk alıyordu.

Hamdi bey:

— Vursana manzumeci! dedi.

— Kimi vurayım? Seni mi? Neden?

— Pulu... Beşi ben olsam vururdum.

— İşte ondan yeniliyorsun ya...

— Kim yenliyor? Aman Garson efendi birader! Lütfen tebeşir yetiştir. İnkâr edecek!

— Bilakis, inkâr etme diyerek sana üç oyun verdik!

— Şuna üç oyun der! Sinirime dokunuyor. Bir mars bir oyun...

— Üç etmez mi? Yoksa, üç buçuk mu sayılıyor?

— Marsın bir başka halâveti vardır. Gele mi? Neden gele atıyorsunuz? Bu suretle bir hamle kaybetmiş oldunuz?

— Sus! Zar duymasın! Zar bunun böyle olduğunu bilmiyordu. Bilse hiç gele gelir mi? Dört oldu.

— Biraz daha devam edelim. Bir düşeş atarsam!

— Elbette devam edeceğiz. Ben seni denemek için söyledim.

— Neyi deniyorsun?

— Tavla bilip bilmediğini!

— Netice?

— Bilmediğin meydanda! Zira tavlada mars diye bir-şey yoktur. Bir oyun almağa çalışacaksın! Mars

olur, kadere... İşte şeşbeş bir açık verdi. Gel Hamdi bey ne sana, ne bana!

— At ta kazan!

— Sonra (Eyvah!) dersin! Son pişmanlık fayda vermez!

— At uzatma!

__ Bir daha teklif ediyorum. Ne sana, ne bana! Zarları yuvarladı. - İşte gördün mü? Vuruldun! deminki sözünü yerine getiriyorum. Demin (Vur) demeseydin. valla-ha vurmazdım!

__ Oyna... Ben o kemiğin bıyığına tüküreyim! Gelmemeliydi ki...

— Bu da üç olur!

— Oyna! Yağma yok!

— Üç olur. Bir tavla bilen gelsin!

__ Oyna! Saçmalıyorsun! Ben işte bu sebepten bununla oynamağı istemem. Şiir yazar gibi oynar...

— «Beş attım da şeş oynadım - Gene Felek yendi beni!» Hesabı he mi?

__ Duydunuz ya müslümanlar! Sahtekârlık ettiğini

ağzıyla söyledi. Saymam!

— Sana kalsa çoktan savuşacaksın ama... Bereket versin, şahit çok... İstersen şeşyek kapısını vereyim...

Kızma!

— Aman şeşyek kapısını da öğrenmiş. Tevekkeli değil... Ne oluyor diyorum. Murat bey siz mi öğrettiniz?

— Yardımcı sayılmaz. Tavlada yekyekedir.

Bu esnada, (Türk Salonu)nun garsonlarından birisi, Murat'ın yanına geldi. Kulağına eğildi:

— Bizde bir arkadaşınız var. Sizi çağırıyor? dedi.

— Kim?

— Ben tanımıyorum. Buralı değil.

— Kendisi neden gelmiyor?

— Yanında bir hanım var. (Mutlaka gelsin) dedi. (Beş dakika getein de gitsin!)

Murat duvardaki saate baktı. Onbirdi.

— Nasıl bir adam?

— Esmer!

— Çok mu?

— Çok!

— Bildim. Zahmet ettiniz. Mehmet efendi, lütfen kendisine (İşi var!) deyiniz olmaz mı?

— Başüstüne!

Garson gidince Ertuğrul Hikmet sordu:

— Neymiş?

— Birşey yok!

— Neymiş Aİlasen?

— Birşey yok dedim ya... Dans müsabakası varmış, (girecekse Duyursun!) demişler.

— Girelim n'olacaksa... Bir de namımız danslara yürüsün! Hep tavlada yenecek değiliz ya...

— Kim yenilmiş. Dörde dört!...

— Hah! Bunu itiraf için söylemiştim. Durunuz Düşeş öyle mi? Oyunu biraz bilseniz, (Beş) diye bırakırdınız!

— Zehir gibi atıyor bu gece... Bu gece bunu güç yetmez! Sana gelen zarın yarısı bana gelmeli de...

— Tam yarısı gelirse, ben beş yapıncaya kadar, siz iki buçuk yapabilirsiniz... Bu da bir muvaffakiyettir. Benden iki buçuk oyun almak... Hey Yarabbi! İşte bir düşse daha... Bende pul kalmadı gözümün bebeği! Başka paran var mı?

Hamdi bey, kıpkırmızı olmuştu. Ne zaman yenilse beş dakika kadar dehşetli üzülürdü. Lâkin seyirciler de hak verdiler. Hikmet'e yenilmek başkasına yenilmeğe benzemezdi. Sanki karşısındakine tavlayı muhakkak öğretmeğe yeminliydi.

Şimdi gene meşhur hikâyesini, büyük bir ciddiyetle anlatmağa başladı:

— Herif hamama gitmiş! Bakmış ki bir delikanlı, göbek taşında oturuyor ve de kara kara düşünüyor. Herif sormuş: «Ne var oğlum! Yoksa senin ırzına mı geçtiler?» Delikanlı başını

sallayarak cevap vermiş: «Keski ırzıma geçseydiler dayı, beni yendiler!» Zordur Allah göstermesin! Düşmanlar başına... Pek, müşküldür... Ulan kemik!.. Senin kırk paralık namusun olsa Hamdi beye merhamet ederdin...

— Yarın akşam!

— Bu söz, Hamdi beyin öfkesini altettiğine delâletti. Yanaklarını çukurlaştırarak sevimli tebessümüyle gülümsedi. Tavla bahsi da burada bitti.

Üç arkadaş bir müddet susunca seyir için toplandılar, kibarlık ederek uzaklaştılar. Hamdi bey Murat'a:

— Bugün gene senin avukatla beraberdik, dedi. Kâtip galiba zannettiğimizden daha çabuk ayrılacak. Sevki-iyattan evvel Ankara'ya gitmek istiyormuş. Erkân-ı harbi-yede bir akrabası varmış. Onu görüp bir yere yerleşecek-miş. Bu sebeple hazırol!

— Ben hazırım!

— Oğlan yarın giderse, ben yarın seni gelir alırım!

Öbürgün giderse öbürgün...

— Başüstüne! Ertuğrul Hikmet:

— Hay Allah razı olsun Hamdi bey, dedi, korkuyorum, giderek ahlâkı bozulacak!

— Ne. gibi?

— Şey oluyor. Adeta ürkek oluyor. Ben, halbuki bilhassa Murat gibi ddamlar işsiz kalınca yırtıcı olurlar sanırdım. Hani teşbihte hata olmaz (Aç köpek fırın yıkar!)

îîıesabı!

Hamdi bey bir an düşündü:

— Değil, dedi, bilakis... Açlık insanı sünepe eder. Ne demişler (Yiğitlik atla, silâhla, parayla olur.)

Murat tane tane konuştu:

— Sünepelik bildiğimiz halde gelse, insan belki onu aklıyla defeder. Lâkin öyle gelmiyor. Bir başka türlü! Dünya birdenbire değersizleşiyor. Bu değersizleşmek biraz fazla sürerse, öyle sanırım ki, aç adam, şerefini dahi korumağa üşenir! Zaten her çeşit ahlâk düşkünlüğü de birdenbire başlamıyor ki... Yavaş yavaş, o kadar derinlere düşeceğini havsala almaya almaya... Nihayet bir daha yer yüzüne çıkmanın imkânsızlaştığı bir yere kadar indiğini şaşırarak farkedince... Değil mi?

— Herkes için değil... Yalnız sefalet her zaman bu neticeyi vermez. Başka yardımcı unsurlar da ister. Meselâ içki, meselâ ailede mütemadî geçimsizlik...

Ertuğrul Hikmet, Hamdi beyin arada sırada, böyle konuşmasına her zaman şaşardı. Hiç görüşmediği hal-

de, uzun senelerdir devam eden yalnız hayat, bu acaip yankesiciye demek felsefe yapmak, içtimaî şartları tahlil etmek imkânını vermişti. Zaten pis sanatına rağmen, diğer emsali gibi kalkmamak üzere düşmemiş olması da belki bundandı. Kitap okumayı sevdiğini, bir büyük ve kalın deftere beğendiği şiirleri kaydettiğini biliyordu. «İnsanı düşürecek unsurlar var ama, bereket versin büsbütün düşmesine manî olan unsurlar da var!» diye düşündü.

(Tülk Salonu) nun garsonu tekrar geldi. Gene Murat'ın kulağına eğildi:

— Affedersiniz! diye fısıldadı, arkadaşınızın adı Kara Cemal'miş. Cok müşkül vaziyette olduğunu söylüyor. (Bir dakika için gelsin de gitsin!) diye rica etti.

— Neymiş?

— Vallaha bilmem!

— Parası mı yok? Ama zannetmem! Serhoş mu?

— Değil!

— Ya?

— Galiba bir belâya çattı. Masasında Zifos Şükrü Oturuyor.

— Kız var dedinizdi?

— Kız da var.

— Zifos ne istiyormuş?

— Bilmem. Akşamdanberi beraber içiyorlar... Zifos'u bilmez değilsiniz. Adı üzerinde...

Ertuğrul Hikmet daha fazla sabredemedi. Garsona:

— N'oluyor Mehmet? diye çıkıştı.

Birşey yok Hikmet bey... Murat ağabeyi bir arkadaşı istiyor da...

— Ne biçim arkadaşmış. Biz burada ağaç gölgesinde oturmuyoruz. İşi olan herif kendisi gelir. İyi vallaha!

Murat bıyıklarını çekiştirerek düşünüyordu. Hikmet'-in ceketini ocaktan alsa da bir an gitse mi? Pantolonu da berbat... Hele kunduraları da berbat...

Kara Cemal'in yaza çıkmaz işleri çoktu. (Bre serse-rî! denilse... Şehzadebaşı'nın Türk salonu'nda ne

işin var? Beyoğlu dar mı geldi?)

Sözü uzatmamak için:

— Peki, hemen geliyorum! dedi. Garson'un arkasından düşünerek baktı.

— Neymiş canım?

— Bizim Kara Cemal..

— E?

— Serhoş galiba! (İlle gelsin) diye tutturmuş.

— Gidecek misin?

— Bir bakayım. Şimdi gelirim!

— Dur evvelâ ben sana bakayım? Otur oturduğurt yerde... Ben o züppeyi hiç sevmiyorum.

— Arkadaştır.

— Arkadaş olsa semte gelince evvelâ buraya uğrardı.

— Yanında kız varmış.

— Vay beyim vay! Dans salonunda .fink atan kızın hatırı için mi sana uğramamış. Peki uğramadıysa şimdi ne demeğe çağırıyor? Demin (İşim var) dedin ya...

— Yapışkandır. Ben gider gelirim... Siz savuşmayın!

Hiç olmazsa İhsan'ın ceketini almak için, bir de sustalıyı açıp hazırlamak fikriyle kahve ocağına doğru gitti. Zifos bulaşık herifti. Hele sarhoşluğu bütün İstanbul'a illallah çektirmişti. (Zifos) adı da zaten bundan geliyordu. Ayıkken şeker gibidir. Lâkin bir de içti mi? Hele bugünlerde Bahriye askeri de olmuş...

Ocakta, Veli dayıya göstermeden sustalıyı açtı. Ceketinin dış cebine soktu. Bu esnada, ceket değiştirmekten vazgeçmiş, orada birisi vasıtasıyla ya Kara Cemal'i, yahut Zifos'u dışarı çağırmayı tasarlamıştı.

Gülümseyerek caddeye çıktı. Kara Cemal iyi boks yapardı. Bilhassa sol yumrukları pek kuvvetliydi. Zifos'u saniyede tepeleyecek iktidarda olduğu halde... Başını salladı.

Arkasında hızlı hızlı ayak sesleri duyarak döndü.

Ertuğrul Hikmet, başı açık geliyordu.

— Hayırola!

— Ben de geliyorum.

— Olmaz.

] — Uzatma, ben de geliyorum. (Zifos) diye bir lâf

w duydum. Zifos ne oluyor?

— Zifos falan yok! Sen kahvede bekle... Şimdi geleceğim...

— Palton da yok... Dişlerin birbirine vuruyor haydi yürü!..

— Öyleyse riea ederim, işime karışma!

— Vay, iş te mi var?

— Karışma, dedim ya...

Dans salonunda cazbant sesi dışarıya vuruyordu. Müsteciri Asım bey, uzun boylu yakışıklı bir delikanlı, yağlı güreşte olduğu kadar dansta da ustaydı. Murat'ı gülerek karşıladı. Ağır bir sesle:

— İşin farkına vardım ama, hele ortalık biraz daha tenhalaşsın dedim, diye gülümsedi, lâkin Kara Cemal, ille sizi çağırdı.

— Daha iyi... Siz lütfen birisini yollayın da, (Zifos'u) bana çağırın!

— Gelmez. Cok sarhoş! Yahut ta numara yapıyor. Kaç kere adam gönderdik. Bir kere dışarı alsak... Ben hesabımı biliyorum.

— Bir de benim için çağırın!

— Ne diyelim?

— Murat geldi! Seni istiyor! deyiverin bakalım! Asım bey, garsonlardan birisini yolladı. Kendileri de

kapunun aralığından gözlediler. Herkes dans ettiği halde, Kara Cemalle kızı oturuyorlardı. Zifos, âdeti olduğu üzre üç iskemleyi birden işgal etmiş, birisine oturmuş, birisine kolunu, diğerine ayağını dayayarak yayılmıştı.

Garsonu, başı ağır serhoş gibi göğse düşmüş olarak dinledi. Sonra hatırlamağa çalışır gibi gözlerini zorla açtı:

— Buyursun yahu! dedi, Murat bey gelsin! Pekâlâ! Bunu kapı aralığından duymuşlardı. İyi bir tesadüf

eseri olarak Kara Cemal kapıya yakın bir yerde oturuyordu. Burasını salondan alçak bir bölme

ayırmaktaydı.

141

I HOI lliv

I i\j*-ovj ıvıuıuı in

I\UI IUUI VilVf l

remezlerdi.

Ertuğrul Hikmet'e adeta yalvardı:

— Sen girme! Ayıp olur! Bak ne kolay halledeceğim. Söz ver! Asım beyle burada duracaksınız!

— Vuruşursanız?

— O zaman girersiniz!

— İyi öyleyse...

Murat, süratle yürüdü. Bölmeye girerek, serhoş Zi-fos'un başına dikildi. Daha yaklaşırken ellerini kollamış» ikisini de meydanda, çıplak görmüştü.

— Merhaba arkadaşlar! diye gülümsedi.

Kara Cemal, büyük bir yükten kurtulmuş gibi sıçradı:

— Buyur. Neredesin yahu?

— Merhaba... Murat bey!...

— Vay Zifos ta buradaymış! Alem yaparsınız da haber vermezsiniz öyle mi? -Kıza döndü:-
Safa geldiniz efendim! Bunlar pek hakikatsiz olmuşlar ama, sizi görünce mazeretlerini anladım. Siz bir arkadaşı ihmal etmeğe fazlasıyla değersiniz.. Beni takdim etsenize...

— Nadire hanım... En sevgili arkadaşım, canım ciğerim, kardeşim Murat bey...

Murat kızın elini sıkıp Zifos'un ayağını dayadığı iskemleyi çekti oturdu.

— Canınız sıkılmıyor ya?., dedi, neden dans etmiyorsunuz?

Kara Cemal kekeledi:

— Ediyoruz.

— Hani nerde? Tango boşa gidiyor. Ben epîdir senin dansını seyretmedim. Kalkın bakalım!

Kız, büsbütün korkmuştu, hakkı da vardı. Çünkü yeni gelen Zifos'tan daha serserî idi. Kıyafetinden belli. Üç günlük sakalı da cabası...

Kara Cemal sözü ikiletmedi. Kızı piste koşturdu. Kalabalığa dalıverdi.

142

— N'oluyor Zifos!

— Bırak ağabey! Hemen dansa kalkın dersin. Biz burada akşamdanberi... Sen ne bileceksin!

— N'olmuş?

— Bu kız... Bu orospu! Töbe estağfurullah, yahu bizim başımızı belâya sokacak! Sen bunun yediği naneleri duysan kulağını kesersin namussuzum?

— Seninle bir alâkası mı vardı?

— Benimle alâkası olsa, şu da lâf mı Allasen, Karo oğlanı çoktan tepelerdim.

— Öyleyse...

— Bu kız, senin anlıyacağın bizim Mülâzım'ın dostu!

— Hangi Mülâzım'ın?

— Bizim Talim Taburunda...

— E?

— Bölük zabiti...

— Peki!

— Bir de baktım, burada oturuyoruz. Beyoğlu'ndan buraya neden atlamışlar. Mülâzım'ın korkusuna... Bizim Mülâzım yiğit delikanlı... Biz de bugüne bugün muteber sayılırız. Dostunu ellerle görünce can başıma sıçradı lâkin dur bakalım dedim.

— Evvelâ rakı içelim de dedin öyle mi?

— Evvelâ bir anlayalım, dedim, bizim Mülâzım Allah selâmet versin, yiğit delikanlı ama, orospu pozlarını hovardalık numaralarını pek bilmez. Olur ya, belki bir oğlan arkadaşıdır. (Şunu götür de biraz dolaştır, ben de arkanızdan gelirim!) demiştir. Külhanbeylikte bilmez değilsin, karı, silâh yabancıya teslim edilmez ama, Mülâzım bu?

— Sonra baktın ki öyle değil...

— Değil. Cinler tepeme toplandı. (Dans etmeyeceksiniz.) dedim.

— Bak Zifos! sana bu işi hiç yakıştırmadım.

— Hangi işi?

143

— Bu kadarcık işi sen bilirsin... Lâkin serhoşluk akimi karıştırmış.

— Nedir?

— Bu senin yaptığına düpedüz (Pezevenklik) derler. Ulan sen elin zabitinin dostunu kollayacak delikanlı mısın? Tuuu ervahına...

— Aman!

— Amanı, ben duydum, başkası duymasın! Haydi yavaşça savuş!

— İyi ama, zabitin...

— Başlarım zabitin sırmalarından... Defol diyorum. Bir de Zifos kodoşluk ediyormuş mu desinler? Eller Bahriye ocağına girince hiç yoktan yiğitlenir! Şuna bakın! Kalk savuş! Ben oğlanla kıza birşey belli etmem.

Zifos, bu lâflara kanacak kadar serhoş değildi. Buraya otururken (Anafordan birkaç kadeh yuvarlarım.) demişti. Birkaç kadeh te yuvarlayınca, (Şu kız, -Sahiden zabitin dostu olan Nadire'yi- bu gece de bizim zarımıza baksın!) diyerek fikri bozmuştu. Murat'tan başkası olsaydı, -Merkez memuru lâz Fehmi bey bile olsa- bu niyetini dayak yemeden değiştirmezdi. Kendisine Zifos lâkabı bıçak atmasından ziyade, dayak yeme kabiliyetinden dolayı verilmişti.

Lâkin Murat'ı tanıyordu. Görür görmez, işin içinden (Maraza olmadan) nasıl çıkacağını düşünmeğe başlamış, hemen de ayılmıştı. Murat'ın kendinden taraf olması hoşuna gittiğinden cilveleniyordu.

Bunu Murat ta gözlerinden anladı. Çünkü Zifos kavga etmeğe karar verse, öyle hain bakardı ki...

— Yuvarla şunu da bas! dedi.

— Gelseler de (Eyvallah!) desem...

— Bas diyorum. Canımı sıkıyorsun...

— Kız fena değil de Murat bey... Gel bu gece...

— Hâlâ söylüyor... Kızıyorum ama...

144

Zifos rakıyı dikip kalktı. Yumruğunu efece ağzına sürdü. Bir kere dans eden kalabalığa baktı.

— Bu gece sana bağışladım, dedi, lâkin bunları başka yerde bastırırsam, Allah kerîmdir.

— Ona sözüm yok! Eğer başka yerde bastırır da, kızın iman tahtasına çökmezsen namertsin!

— Hem fırsatı elimden alırsın! Hem de şu söylediğin söze bak!

— Geliyorlar. Defol!

Zifos kollarını kabartarak çıkıp gitti.

Murat arkasına dayandı. Kara Cemal'le kız, ta, yanına gelinceye kadar farketmemiş göründü. Sonra kibarca gülümsedi:

— Afedersiniz, Şükrü efendinin acele bir işi varmış. Gitti. Selâm bıraktı.

— Gelecek mi?

— Bu gece mi? Yok canım! Gitti gider, dâhi gider. Siz daha kalacak mısınız?

— Hayır, hayır! Şunu içelim de biz de gidelim değil mi cicim!

Kız, omuzlarını silkti. Murat'a dikkatle bakıyordu. Henüz belâdan tamamıyle kurtulduklarına emin değildi. Murat garsona seslendi:

— Mehmet efendi hesap! Sonra da arkadaşa bir otomobil bulunuz... Bana müsaade hanımefendi!

— Güle güle efendim: Kara Cemal atıldı:

— Oimaz. Şunu bitirelim. Sen de bizimle beraber geleceksin!

— içmiyorum. Doktor yasak etti. Sonra arkadaşlar bekliyor. A, baksanıza buraya kadar gelmişler. - Kapı aralığından bakan Hikmet'e elini salladı:-Geliyorum. Kalkti:-Allaharsmarladık!

— Yarın bana yazıhaneye mutlaka uğra!

Kara Cemal, komisyonculuk ederdi. Tehlikeden kurtulunca sanatına çok iyi giden yüksekten konuşma âdetini gene ele almıştı.

Murat ona mazur gören bir gülümsemeyle baktı.

Nadire'nin elini sıktı.

— Siz, dedi, Cemal'in şimdiye kadar tanıdığı en güzel hanımsınız. Bunu biliyor muydunuz?

— Pek çok hanım tanır mı?

— Bu da nasıl sual? O kadar iyi dans etmeği benimle öğrenmedi ya...

— Kızkardeşiyle öğrenmiş...

— Ellinci kızkardeşiyledir. Ama, siz de iyi dans ediyorsunuz.

— Nerden bildiniz?

— Şimdi seyrettim ya...

— Hayır seyretmediniz! Konuşuyordunuz?

— Mümkün mü? -Aynayı gösterdi:-Siz buradan bakıyordunuz, ben buradan... Bütün yollar Roma'ya çıkar, demişler. Bütün gözler, güzele bakar. Efendim. İyi geceler...

Ancak üç adım ayrılmıştı ki kızın merakla sorduğunu

duydu:

— Kim bu?

— Bir arkadaş!

— Ne tuhaf adam!

— Tuhaftır...

— Ne iş yapar?

Kara Cemal'in cevabını artık işitmedi.

Hikmet:

— Bu kadar mı? diye somurtarak sordu.

— Bu kadar.

— Neymiş?

— Anlatırım. Üşüdüm. Hızlı yürü!..

— Şaştım doğrusu. Benim bildiğim Zifos eşek sudan gelinceye kadar dayak yemeden söz anlamazdı! Ne

dedin?

— Anlatırım!

Kahveye girince, kahve çay söylemek bahanesiyle gene ocaklığa gidip sustalıyı kapattı. Pantolonunun

sağ cebine soktu.

— Bize üç çay! dedi.

Hikmet, Hamdi beye kapı aralığından seyrettiğini

naklediyordu. Zifos'u Hamdi bey de iyi tanıdığı için işin böyle kolayca halledilmesine şaşmıştı.

Murat anlatmak zorunda kaldı ve sözü şöyle bitirdi:

— Herkesin iyi anladığı bir konuşma şekli vardır. Ben Zifos'la nasıl görüşüleceğini bilirim. Başkası olsa arslanı öfkelendirirdi. Ben ona, (ulan, sen pezevenklik etmeğe utanmıyor musun?) dedim. Erkekliğine dokundu.

— İyi vallaha!..

— Duydun mu? Erkekliğine dokunmuş...

— Sen bu martavalları bize mi yutturacaksın!. Hikmet te, Hamdi bey de kahkahalarla gülmeğe başlamışlardı. Önce kendisini Hikmet topladı:

— Allah aşkına şunun doğrusunu söyle, dedi, geçerken yatmamışsa, komiser Fehmi beye anlatayım dp^ önce bir bahse gireyim... rakısına... Sonra anlatayım... Asker olunca sakın Zifos'un huyu mu bozulmuş! Hele anlat!

— Fehmi bey meseleyi biliyor. Bahse girmez. Girse de sonunda benim olduğumu bilince kendisini kaybetmiş saymaz. Ben bu Zifos'un adını duyardım. Kendisini görmek nasip olmamıştı. Malûm ya Şehzade'de pek görünmez. Mekânı Aksaray'dır.

— Evet!

— İki sene evveldi. Bir akşam rahmetli Durmuş efendi
amcamı görmeğe gittim. Kahveye çıkmış. Kahveye gittim. Baktım ki dama oynuyor. Damayı iyi oynardı rahmetli. Meraklıydı. Elini öptüm. Kenara oturdum. Seyre başladım. Ne zevkli adamdı. Ne kibardı. Bir an bırakmak istedi. Razı olmadım. «Öyleyse bu gece bizdesin yeğen!»
dedi. Annemin hastalığı sıraları... Uzatmayalım, seyredip dururken içeriye yalpalayarak birisi girdi. Evvelâ hiç umursamadım. Burası mahallenin ihtiyarlarına mahsus sessiz bir kahveydi. Böyleleri aneak birisine bakmak için gelir, hemen de çıkarlardı. Bu yavru, doğruca dama oynayanların yanına yaklaştı. Durmuş amcamın karşısında durdu. (Hoca! Sana geldim!) dedi. Durmuş amcam başını kaldırdı. Derhal canının sıkıldığını anladım. (Ne baktın

hoca? sana geldim diyorum.). (Neye geldin şuKru.'j, ımı lira daha
vereceksiniz), (Vermem dedim ya, vermemi), (Vermez misin? Allah Allah! Burası dağbaşı mı? Sen

adamı soyuyorsun), (Töbe estağfurullah!) (Bir de töbe
çekiyor, müslümanlık taslıyor! Ulan ben adamın sarığını boğazına dolarım da it leşi gibi sürürüm, sen beni bilir misin), (Oğlum ayıptır. Biz seninle pazarlık ettik. İki çerçeveye beş lira verdim. İşte kahveci Hasan ağa da içinde. Sonra iki lira daha istedin verdim. Ben sana her gün iki lira mı vereceğim?), (Elbet vereceksin! Pazarlık sarhoşluğa rastladı. Dolandırdın!) (Haydi işine git Şükrü! Ben senin akranın değilim! Ayıptır!), (Vay! Sen bana ayıp mı dedin? Ulan biz ayıbı senin gibi yobazlardan mı öğreneceğiz! Sen beni bilir misin? Bana kim derler. Uçlan paraları... Şartolsun bak! Sakalına dedirtme... Evinin tekmil camını çerçevesini aşağı alırım! Evini orospu evine çeviririm... Ben...) galiba daha da söyliyecekti. Fırladım. Tam ağzının ortasına bir yumruk... Birden kan fış-kırdı. (N'oluyor?) demeğe kalmadan, iki de çeneye... Düşmedi namussuz, ne dersin! Geri geri gitti! Sıçradım bir de şakağına çektim. Bu sefer yanının üstüne yıkıldı: Birisi: (Aman elinde bıçak var!) diye bağırmasın mı? Durmuş amcamın üzerine bıçağını hazırlayıp gelmiş. Baktım sahi! Kolunun içinde sustalı açık. Bileğini büktüm. Derhal bıraktı. Bıçağı alınca kıçına bir de tekme yapıştırdım. (Kalk namussuz!) dedim. Sarhoşluk falan kalmadı. Beni tanımağa çalışıyor. Sürüdüm. Kapıdan dışarı attım. Kahveci (Eyvah şimdi camı çerçeveyi indirir!) dedi. (Sesini duyayım, barsaklarını deşerim. Sen beni bilir misin?) diye kükredim. Savuştu. İhtiyarlar, (Berhudar ol! Ellerin dert görmesin!) dediler. Durmuş amcam: «Neden çattın elin itine» diyecek oldu. Pek öfkelenmişim. (Daha çatmak geride... Bu mahalleden defolmadıkça yakasını bırakacak değilim!) dedim. Lâkin dama partisinin de tadı kaçmıştı. Yarım saat kadar oturup kalktık. Yolda Durmuş amcam: «Oğlanın kabahi yok! dedi, şımartan var. Ötekinin berikinin üzerine salıyorlar. Bir güzel içiriyorlar da...» «Kim?» dedim. «Manavın damadı, diyorlar, birisi var, o!»

(İtlerle başın derde girecek! Teyzen duymasın!) dedi. Hava sıcak! Ceketi çıkarıp koluma almıştım. Bir taraftan da (Hergelenin bıçağını olsun peşi sıra atmalıydım. Delikanlılıkta ayıp!) falan diye düşünüyordum ki bir nâra ortalığı velveleye verdi. Meğer, neredense bir kocaman saldırma peydahlamış, yolumuzu kesmiş. Nâra da bilirsiniz korku alâmeti! Durmuş amcam! Dur gitme! demeğe kalmadan fırladım. Ceketimi başına atmamla bileğini kavramam bir oldu. Japon oyunu vardır. Ne güzeldir. Sağ elini alttan sokarsın ufak bir tazyik, ya bıçağı bırakacak, yahut kolu kırılacak! Pala, yere düştü. Bizim Şükrü efe, (Vay kolum!) diye haykırdı. Bu sefer daha fazla öfkelenmiş olmalıyım ki palayı aldım. Sırtı hilâfsız bir parmak kalınlığında kepenk demiri gibi bir alâmet. Boynuna, sırtına, omuzlarına, bacaklarına vurarak önüme kattım. Kaçsa kaçamıyor. Dursa duramıyor. Feryadı gökyüzüne çıkıyor! Ben sade (Yürümezsen Vallaha öldüreceğim!) diyorum. Durmuş amcam yalvarır... Mahalleli pencereleri, kafesleri sürdü. Çoluk çocuk toplandı. Kan kulağından sicim gibi sızıyor. Kemiklerine kemiklerine vurarak, oğlanı bir güzel yumuşatarak karakola soktum. Tesadüfen bizim Fehmi bey orada serkomiser değil mi?

— Bu Fehmi bey mi? Bizim şimdiki merkez memuru?

— İşte bu? Tanışmam oradandır. Şükrü (İmdat! Beybaba beni öldürüyor!) diye feryadı bastırınca, odadan fırladı. Ne iyidir bazan, hiç bir şey sormadan Şükrü'ye iki tokat çekti. Vallaha ben de beğendim. Sonra öğrendim ki âdeti böyleymiş. Haklı da olsa mutlak dayağı yermiş. Serkomiser adamını iyi bildiğinden bizim hikâyeyi (Malûm! malûm! Kaç para eder. Gebertmeliydiniz ki...) diye dinledi. Bu sırada Manavın damadı koşarak geldi. İtini kurtaracak! Beni görünce şaşırdı. İyidir bilmez misin?

— Hayrola sen burada ne arıyorsun? dedi. Meğer bir oynak gelin yüzünden Durmuş efendi amcam hatırını kırmış ta intikamını Şükrü'ye aldıracak ol-

verdim. Lâkin sustalıyı alıkoyaum. naıu unu ıu^ıhm. ~« zel bir İngiliz sustalısı... Yazın karpuz falan kesmeğe lâzım oluyor.

— Sonra?

— Sonra Şükrü ile birkaç kere Yenikapı'da karşılaştık. İçiyordum. Geldi. Masaya çağırdım. Rakı ısmarladım. Hep sopa çekilecek değil ya... Biraz da ziyafet çekilecek... O zamandan beri aramız iyidir.

— İyi olduğu belli! Yoksa vallaha bir araba odun yemeden, yakanızdan düşmezdi...

Ertuğrul Hikmet birden Hamdı beye döndü :

— Sen neden gelmedin? Gel diye işaret ettim ya!..

— Böyle oyunlarda beni bir kalem geçeceksiniz!

— Hele korkak!

— İstersen korkak de! Ben size şaşıyorum. Zifos Şükrü ile insan ne yapabilir. Vursan sana yazık! Vurul-san gene sana yazık! Bunlar cins adamlardır ki bırakmalı kendi cinsiyle vuruşsun!

Murat içini çekti:

— Ben de o kanaattayım. Lâkin bırakıyorlar mı? Bir de bu kıyafetle dans salonuna girdik... Beş dakika evvel, birisi benimle iddiaya girseydi, demek kaybedecekmişim!-Güldü:- Kıyafet dedim de aklıma geldi bakın Hamdı bey, beni avukata götüreceğiniz günden bir gün evvel haber

vereceksiniz.

— Neden?

— Benim de kendime mahsus bir hesabım var. Rica ederim. Olmaz mı?

— Hay hay!

— Ben burada yoksam, İhsan'a, yahut ocakçı Veli dayıya söyleyin! Daha iyisi bir tezkere yazıverin...

— Olur. Sen şimdi pikete var mısın?

— Demek tavlanın acısını benden çıkaracaksınız?

Varım. Evet!

Hamdı bey, Murat'ı pikette kolayca yendi.

— Geçen akşamdan bir çay alacağım vardı, dedi, bedavacılığı hiç sevmem! Haydi ağzınızla söyleyiniz.

150

— Evet!

— Neden?

— Kupaları atacağım zaman iki kere ayağıma bastı da yüzden kurtuldum...

— Vay! İşaret memurluğu da mı var beyim? Hikmet filozofça başını salladı:

— Her marifet var ama, neyleyim ki kâğıt şeylik etti... Anlarsın ya!..

— Bir daha elimi göstermem! Sizi çay ağaçları sizi!..

— Ağaçta olmaz. Ottur... Nebatat öğren...

— Ben piket öğrenirim daha iyi... İhsan çayları getirdi.

— Murat bey!

— Efendim!

— Haydi! Saat dokuz buçuk!

— Dokuz buçuk mu? Hani dokuzda uyandıracaktın? İhsan muzip muzip güldü:

— Öyle tatlı uyuyordun ki kıyamadım.

— Geç uyudum da... Bir türlü...

«Uyku tutmadı.» diyecekti. Gözlerini oğuşturarak sustu.

— Hava öyle güzel ki, pencereyi açayım mı?

— Fena olmaz!

— Saat dokuzda bir yere mi gidecektin? Keşke uyandırsaydım?

— Farketmez. Dokuzda uyansam dokuz buçukta giderim, demiştim. Şimdi onda giderim.

— Çayı buraya getireyim mi? Bir de simit?

151

ce kaldı. Dışarda güneş vardı. Işık, eski tavanı daha perişan gösteriyordu. Hafif bahar rüzgârı bir kâğıt parçasını hışırdatmaktaydı. Murat: «Yılan sürünür gibi!» diye düşündü. Gece bir intihar kararı verir

gibi sıkıntı içinde uzun müddet uyanık kalmıştı. Böyle tereddüde düştüğü sıralarda, herhangi bir kararın katî safhasını, sabaha bırakmak âdetiydi. Gün ışığı, hülyaları tartaklayarak, hakikate benzer hale getiriyor, karanlığın büyük facialar şekline soktuğu şeylerin böyle olmadıklarını kolayca meydana çıkarıyordu. Mamafi bu sefer, parıl parıl bahar sabah^ havadaki tatlılığı, rüzgârındaki serinliği, güneşindeki sıhhat ve neşe unsuruna rağmen gecenin tereddüdünü büsbütün bertaraf edememişti.

Bir an Ertuğrul Hikmet'i aradı. Şimdi tesadüfen gelmiş olsa ne kadar faydası dokunacaktı. Şair olduğu halde, bazan, hazan değil her zaman, ne bitmez tükenmez bir nikbinliği/manasızlıkları defedişi vardı.

Gözlerini kırpıştırarak dinler ve derhal kararını bastırırdı.

Murat, biraz kımıldadı. Kendisini bir fenalıktan alıkoymak istiyor gibi ağır hareketlerle bir cigara yaktı. Kibritini fırlattıktan sonra arkasından baktı. Şeker sandığının tam önüne düşmüştü.

— İşaret Tamam! diye kederle gülümsedi. Cigarayı bitirinceye kadar sabredemedi. Sanki biraz vakit geçerse kararından cayacak, kararından cayınca da herşeye yeniden başlamak icap edecekti.

Dün gece, Hamdi bey uğramış, (Yarın değil öbürgün... Yani Çarşamba günü gidiyoruz.) demişti. Tenbih ettiği üz-re birgün evvel haber vermiş oluyordu.

«Bugün Salı... Salı bir millete uğurluymuş... Bir millete uğursuz, bir de biz deneyeceğiz bakalım!»

Cigarayı da kibrit çöpünün yanına fırlattı. Sıçrayıp kalktı. Bütün kış soğukta kalınca kollarını hızlı hızlı açıp kapardı. Hava ılık olduğu halde gene aynı hareketi yaptı.

k ^WI||IWI\| VJ\A \J\^

ket, bu pantolonla değil bir avukat yazıhanesine, bir kö- mür ocağına bile girilemezdi.

Mamafi, şeker sandığına yaklaşmağa bir türlü cesaret edemeden pencereye gitti. Alçak damların ötesinde Lâleli yangın yerinden bir kısım ve daha ilerde Marmara Denizi'nden gökyüzüne benzeyen el kadar bir parça görünüyordu. Derin derin nefes aldı.

Koridorda bir ses duyarak telâşlandı. İhsan gelirse bütün tasavvurları bozulacakmış gibi sandığa koştu. Kapağını açtı. Paramparça olmuş birkaç iççamaşırının altında bir kırmızı bohça duruyordu. Bunu çıkardı. Bir an elinde, ağırlığını belki yüz misli fazla hissederek öyle tuttu. Sonra yatağa getirip yavaşça koydu.

Yüzünün kızardığını hissediyordu. Uzaktan uzağa saçmaladığının da farkındaydı. Eli belli belirsiz titreyerek kırmızı bohçayı açtı. Bu hareketinde bir çeşit ibadet ağırlığı vardı. Açık bal rengi ipek göründü. Murat o zamana kadar bunlara doyasıya bakmadığını hatırladı. Demek ki iki senedenberi sandığında durduğu halde, bir gün ayrılacaklarını sezmişti. Bunlara ebediyyen hasret kalacak, bu hasreti, sonraları hiç bir eşya telâfi edemiye-çekti.

Hoyrat, hatta hain hareketlerle katlarını açtı. Ahmet Haşim'in şiirlerinde görülen kadar güzel, kırmızı karanfiller... Ve bunların bir eski çini yeşilliğinde yaprakları...

Elini yavaşça üzerlerinde gezdirdi. Bu temasta ipek yumuşaklığından daha başka bir yumuşaklık hissediyordu. Annesinin gelinlik yatak takımı... Bütün sefaletlere, bazan açlıklara, ev kirası verilmediği aybaşlarında mal sahibi kadının insanı yerin dibine geçiren sözlerine rağmen asla satılmayan bir bunlardı. Çünkü Mahir efendi, birgün karısına: «Bunları Murat'ın düğününe saklarız.» demişti. Canseza hanımın vasiyeti vardı: «Baban istemişti. Düğününde bunları kullanacağız! Ben göremezsem, sen gene öyle yaparsın!»

Gözlerini biraz kıstı. Dünyada, bundan daha güzel

Annesinin gelinliğinde Fatma Sultan'ın hususî yaptırıp gönderdiği takım...

«Peki, şimdi kim yatacak bunda acaba?» Bunu düşünür düşünmez, birdenbire ferahladığını anladı. Bu ferahlık, ebediyen bu pis odada, bu pis yatağın üzerine koyduğu ve birazdan mutlaka satmağa mecbur bulunduğu mukaddes, cici ve temiz şeylere böyle bakamayacağından geldiği kadar, gece kendisine azap olan fena düşüncenin birdenbire değişmesinden gelmişti.

«Kim yatarsa yatsın... Birisi yatacak ya... Herhangi bir Türk delikanlısı...» Gözlerine yaş toplanmıştı.

«Hayvanlık bu bizim yaptığımız!» diye kendisine mahsustan çıkıştı ve şakalaşan bir çocuk gibi somurttu.

«Peki anneciğim! Müsaadenizle satıyoruz! Özür dilerim sizden... Başka çare yok ki...»

Hemen bohçayı kapattı. Kolunun altına aldı. Açık duran sandığa baktı. Artık bunlar gittikten sonra sandığa da ihtiyacı yok gibiydi. Kapatmak ta beyhude... Bir an gözü paltosuna ilişti. Ceketi mi, yoksa paltosu mu daha berbattı? Bunu kaç gündür bir türlü kestiremiyordu.

Böylece gitmeği daha münasip buldu.

Kapıyı burasını bir daha gelmemek üzere terk ediyormuş gibi olduğu halde bırakarak çekti. Kilidi takmağa da üşendi. Kendisine cesaret vermek istediği zaman yaptığı üzre gözlerinin içiyle gülerek aşağı indi.

— Geldin mi? Az daha tekrar uyudun diye...

İhsan bohçayı gördü. Bir an sustu. İşi sezmişe benziyordu. Lâkin birşey sormadan sözünü bitirdi:

— Yukarı çıkacaktım. Otur. Çay bir... Demli olsun!

— Hazır yavrum!

Murat, oturmadan ayakta çay içti. Büyük lokmalarla simiti acele bitirdi. Bu şimdi içinde bulunduğu anı, çok evvelden bir daha yaşamış gibi bir şey hissediyor, kahvenin bomboş masa ve iskemle kalabalığına, yeşil çuhalı bilardolarına şaşarak bakıyordu.

.

Birşey söylemeden çıkıp gitmeği çok istediği halde:

— Şunu satacağım! dedi.

— Sen bilirsin! Bir ay benim ceketi alsan diyorum. Belki bir de pantolon uydururduk.

— Olmaz. Satacağım. -Nedir? diye sormasını bekledi. Böyle bir sual gelmeyince minnetle gülümsedi:- Eyvallah!..

— Hacı İsa efendiye git... Bizim hocaya... Ziya'nın babası...

— Hay Allah senden razı olsun!

— Neden? Düşünmemiş miydin?

— Bilâkis... Nereye götüreyim diye hep düşünmüştüm de, aklıma gelmemişti... Eyvallah!

— Uğurlar ola! Değerini bulamazsan... Biz Veli dayı ile görüştük... Yirmi, otuz lira denkleştirecektik.

— Eksik olmayın... Bir bakayım da...

— Sen bilirsin...

Dışarda kendisini umduğundan daha kuvvetli hissetti. Demek ki İhsan'la Veli dayı dün, yahut daha evvelleri kendisini düşünmüşler... Böyle, diğer insanlar tarafından düşünülmek ne tatlı, ne güvenilecek bir haldi. Ayrıca Ertuğrul Hikmetin, Şahap'ın, Hamdi beyin düşündüklerini, üzüldüklerini de biliyordu. Bu baha biçilmez alâkayı hak etmek için bu insanlara hiç hizmette de bulunmamıştı.

— İyiliklerinin asıl kıymeti de burada işte!., diye gülümsedi.

Sahaflar Çarşısı'ndan çıkıp Kapalıçarşı'nın siyah kapısını görünceye kadar asıl mühim olanı hiç hatırlamadığını bilememişti. Daha ilk adımda koltukçular,

— Satılık mı? Bir görelim! diye yolunu kesmeğe başlar başlamaz, şaşırdı. «Kaça verecek? Ne eder? Piyasa...» Falan...

Hem gülümseyerek alıcıları geçiyor, hem de şiddetle düşünüyordu. Nihayet bohçayı, asla geri götüremiyece-' iğini, tekrar sandığın dibine yerleştiremiyeceğini, bunun

di. Annesinin gelinlik yatak takımı bir Kere satılmağa Karar verdikten, yani gözden çıkarıldıktan sonra bütün hususiyetini kaybetmiş sayılırdı. Her kaç kuruş verirlerse, verecekti. «Cebimde yedi yüz küsur kuruş var... Bizim işimizi şimdilik otuz lira görür... Eksik kalırsa kahveden doğrulturuz. Artık işsiz olmadığımızdan borcun zararı yok...» diye düşündü.

Kapahçarşı'nın rutubetli loşluğu kendisine pek rahat geldi. Örücüler kapısına giden yola saptı.

Ziya'nın babası Hacı İsa efendi, burada yazmacılık yapıyordu.

Uzun boylu, zaif, her zaman hiddetli bir adamdı. Şapka kanunundan sonra İlahiyat Fakültesi'nden istifa etmiş, burada yazmacılığa başlamıştı. Kapahçarşı'nın aklını başından alan divane herif! Pazarlıksız mal satmağa kalktığı halde, dört beş senedir batmayışma herkesin şaşıp kaldığı Hacı İsa efendi...

Gene çekmecenin önünde, kalın bir kitap okuyordu. Gözlüklerinin üzerinden Murat'a baktı. Murat'ı kendisine göre severdi. Eski terbiye iktizası, küçük bir hareketle gelmesine sevindiğini, yer vermek istediğini belli etti. Murat eline davranınca, daima temiz, daima hafif elini, delikanlının avucuna kibarca vurup çekti.

Oğluna :

— İskemle! dedi.

— Hayır! Oturmayacağım, efendim! Bir ricam var.

— Buyrun. Başüstüne... Ama gene de oturun... -Oğluna, her zamanki öfkesiyle âdeta çıkıştı:- Kahve!

— Zahmet etmeyin! Okuyordunuz...

— Bakıyordum. -Kitabı dizlerinin üzerinde dik tutuyordu:- Buyrun!

— Bir iş bulmak ihtimali varmış. Bir avukatın yanında kâtiplik gibi birşey! Bu kıyafetle olmayacak. Valdederr kalmış bir parça vardı. Satmak istiyorum. Delâletinizi rica edecektim.

İsa efendinin, her zaman sert bakan yeşil gözlerin-N

den süratle bir merhamet geçti. Hangi dine mensup olursa olsun sahici dindarlarda raslanan bir kuvvetle -Bu herhalde, dünyayı, dünya işlerini sahiden umursamamaktan geliyordu;- Kendisini topladı :

— Açınız! dedi.

Daha yorgan yüzünün bir parçasını görmemişti ki:

— Peki! Peki! diye telâşlandı. Namahrem karşısında gibi gözlerini çevirdi. Oğluna, her zamankinden daha büyük bir öfkeyle -Bana Kevork ağayı çağırın! dedi.

Kevork ağa, dükkânın tezgâhtarıydı. Sabah tenhalığından bilistifade, diğer dükkânlarda çene yarıştırıyor, çok sevdiği Hacı İsa efendinin pazarlık düşmanlığını çekiştiriyordu.

— He! Ne varmış? diye telâşla yaklaştı.

— Şunları alınız! Onnik efendiye benden selâm

ediniz. Derhal satmak istiyoruz. Mümkünse lütfen kendisi gelsinler...

— Olur... Elbette gelsinler... Kevork ağa bohçayı alıp gitti.

Hacı İsa efendi, saklamağa çalıştığı sinirli bir hareketle, kitabı bir yere koydu derhal yerini değiştirdi.

— Mehmet Akif beyefendiden mektup aidim, dedi, bir de güzel kıta ilâve etmişler... Ziya!

— Efendim?

— Mektup. Dün gelen mektup!

— Dedim ya, efendibaba, evde bıraktınız...

— Evde bırakmışım... Okumanızı isterdim... Gözleri daldı. Türk Salonu'nu işleten Asım, büyük

oğluydu. Mehmet Akif, Asım isimli kitabı biraz da, bu eski dostunun oğlunun adıyla yazmıştı. Hacı İsa efendinin en büyük kederi oğullarının ikisinin de okumayı sevmemeleriydi. Murat şiirle uğraştığı için gizlice takdir ediyor, şu anda kendisine müracaat ettiğinden dolayı memnun oluyordu.

— Gurbetten şikâyetçi mi üstad?

— Öyle birşey seziliyor. Daüssıla zordur. Siyasete karışmayacak bir adamdı. Karışmamalıydı.

— Hep aynı söze geliyoruz efendim? Karışmak mevzuu bahis değil ki... Herşey evvelâ siyasettir, sonra her-

neyse o...

— Bunlar Ertuğrul Hikmet beyin fikirleri... Siz de mi

böyle düşünüyordunuz?

— Evvelce bilmiyordum. Sonra kabul ettim. Size de haklı gelmiyor mu?

— Bilmem. Ben bunda haklı olmayı istemiyorum. Lâkin tarihe bakarsak, hep aynı şey olmuş. Şair, edip, sanatkâr, hasılı nerede kalem işlemişse...

— Fırça da...

— Herşey, siyasete doğru gitmiş... Hazin... nizi soğutmayın!..

Sessiz beklediler.

Ziya babasına sezdirmemeğe çalışarak bazı işaretler yapıyor, (Akşam buluşalım!) demek istiyordu. Kevork ağa eli boş döndü:

— Gelecek! dedi.

Murat: «Beğendi mi? Alacak mı?» diye sormak istediği halde, Hacı İsa efendinin konuşmasını merak içinde bekledi.

Hoca, duymamış gibi alt dudağını çiğniyordu. Neder*

sonra :

— Mısır'ı hatırlıyorum, dedi, şehirlerini değil... Arabistan kalbini... Bilhassa çöl, islâmiyete uygun gibi geliyor. Alâyişsiz tabiat... İslâmiyetin aslında fakr var... Haz-reti Ömer, muharebelerden getirilen ganimetleri görmüş te: «İslâmın arasına kervan yükleriyle nifak giriyor.» buyurmuş...

Ayıplar gibi ileriye baktı. Beyaz sakalının arasından mahcup mahcup gülümsedi:

— Biz de, baksanıza dünya malının mahşerine düştük. Peder merhum görse aklını oynatırdı. Bundan on sene evvel bana da birisi söylemiş olsaydı, bastonuma davranırdım...

— Peygamberimiz alışverişi hayırlı görmüşler..,

— Burada soygun yapılıyor. Alışveriş değil...

— Her koyun kendi bacağından asılacak.

— Hayır islâmiyette kötülüğe göz yummak yok!;

— Bir kişi düzeltemez ki...

— Bir kişi bozuyor. Bir kişi bozuyorsa bir kişi düzeltir... Hiç değilse düzeltmeğe çalışır. Biz gözümüzü yumuyoruz. -Ümitsizlikle omuzlarını silkti:- İşte böyle...

Murat, pek az insana karşı duyduğu bir hürmetle İsa, efendiye bakıyordu. Durmuş, efendi amcasıyle ne güzel konuşurlardı.

İkisi de aynı şeyi aynı zamanda hatırlamış olmalıdır ki Hacı İsa efendi:

— Rahmetliye giderek hak veriyorum, dedi. Bir çok. sözlerini saygısızlık zannederdim. Meğer dünya işine derinden vâkıfmış... Akif hocadan çok derin...

— Durmuş amcam mı? Nur içinde yatsın! Başkaydı! Geçenlerde bir arkadaşın valdesini defnetmekten dönüyorduk. Gene lâkırdıyı Durmuş amcamdan açtım. Bizim, şair ne dedi bilir misiniz? «Nerdeyse

adından sonra (Cel-le celâle) diyeceksin!» dedi.

— İnsansız yerde Allah ta yoktur. -Başını kaldırdi;-Buyrun, diye toplandı, sizi rahatsız ettik Onnik efendi...

— Estağfurullah hocam!.. -Kolunda bohça, hiç açılmamış gibiydi. -Murat korkuyla yutkundu:- Malsahibi burada mı?

— Malsahibi benim!

— Daha iyi... -Onnik efendi çokbilmiş bir gülümsemeyle Murat'a baktı:- Gayet ince iş. Saray işlerinden... Erbabına rastlarsa iyi para eder.

— Biz erbabını bekleyemeyiz! Kabilse siz bekleye--çeksiniz!

— İşte orasını arzedeceğim... Bugün moda başka türlü... Erbabını beklemek için alan tabi ona göre fiyat verir. Lâkin ben başka birşey teklif edeceğim... Bohçayı? derhal alırız!

— Neyi alırsınız?

— İçine sarılan bohçayı!..

— Anlayamadım.

Onnik efendi, bohçayı İsa efendinin önüne koydu. Murat ta ömründe ilk defa görüyormuş gibi hayretle,

inanamayarak bakıyordu. Bu, kırmızı atlastan eski bir-şey! İpekleri akmış, altında tüylü pazene benzeyen bir sarı astar bir bir meydana çıkmıştı. Üzerinde sarı sırmadan arap harfleriyle yazılmış birtakım yazılar vardı. Bu sırmalar da eskilikten bazı yerlerde ayrılmışlar, bu suretle altındaki astara karışmışlardı. Murat, annesinin bunu eskiden beri hamam bohçası olarak kullandığını hatırladı.

Antikacı Onnik efendi, iç tarafını çevirdi. O zaman bohçanın üç katlı asıl astarının kurşunî renk ipekten olduğu, arasına bir de sarı bez koyuldu görüldü.

— Halis Berberî işi... Vaktiyle... Yani yüz sene evveline gelinceye kadar Cezayir'de yapılırmış. Bu çok daha eski bir mal... Şimdiki halele, yatak takımından iki misli para eder. Düşündüm ki eğer ihtiyacı defederse, yatak takımı kalsın... -Murat yutkundu:- Bir münasip müşteri zuhurunda ben size haber veririm. Getirir, baktırırız.

Hacı Isa efendi, Murat orada yokmuş gibi yere bakarak biraz düşündü:

— Bohça ne eder? diye sordu.

— Sizden saklamam. Yüz lira eder. Lâkin beklemek lâzım. Ben seksen liraya alırım.

— Peki yatak takımı?

— Biliyorsunuz. Aynını yaptırmak istesek hem ustası yoktur, hem de ikiyüz liraya çıkmaz. Lâkin şu anda 30-40 lira ancak verirler. Demodedir.

— Peki bohçayı satıyorum! Seksenbeş lira vereceksin... Dur! Ben bu beş lirayı senden, açıktan alacağım! Ziya!

Son heceyi gene öfkeyle uzatmıştı:

— Efendi baba!

— Bir kâğıt getirsenize... Hayır, iki kâğıt demek istiyorum. Birisine bohçayı, diğerine yatak takımını sarınız... Önündeki çekmenin gözünü çekti:- Onbeş lira vereyim mi? Bozuk var mı?

— Veriniz!

Hacı İsa efendi onbeş lira verip iki tane elli lira aldı.

i

Bunları çekmecenin üzerine kırılacak birşey itinasiyle bıraktı.

Ziya, alışverişin her çeşidinden zevk alan bir çarşılı keyfiyle evvelâ bohçayı paketledi, kıvrak bir hareketle Onnik efendiye takdir etti. Sonra usta parmaklarıyla yatak takımının ipeğini zevkle okşayarak onları da sardı.

Murat, bu esnada, Kapalıçarşı'nın yedi, sekiz asırlık tavanı uçmuş ta çiğ bir güneş ışığı içinde kalmış gibi gözlerini kırpıştırıyordu. Sevinçten yüreği kamaşmıştı. Daha garibi artık annesinin gelinlik yatak takımı, elden ele dolaştığı ve bohçasını kaybettiği halde, kirlenmiş değildi. Bilâkis, pahalı bohça defedilince olduğundan da daha temiz bir hale gelmişti.

Son bir senedir, bir de para bulmak hülyasına kapıldığı zamanlar bile en büyük rakam olarak 50 liradan yukarıya çıkamadığı için, şimdi çekmecenin üzerinde duran bankanotiara korkunç bir şeylermiş gibi gizlice bakıyordu.

Hacı İsa efendi, oğlunun işini bitirerek yerine gitmesini bekledi. Ve kendilerini yalnız kalmış sayarak sordu:

— Çarşıda birşey lâzım mı?

— Herşey lâzım!.. -Murat kekeledi:- Herşey... Bir elden düşme elbise alalım demiştim... Biraz kullanılmış cinsten bir çift kundura... Gömlek, iç çamaşırı!..

— Pekâlâ! Kevork ağa!

— Buyur!

— Koltukçu Hacı'yı çağırır mısınız?

— Can başüstüne... Murat atıldı:

— Zahmet oluyor. Sizi meşgul ediyorum. Çok teşekkür ederim...

— Gelsinler de bakalım.. -Bir an düşündü.- Ben satmağa bir türlü alışamadım, dedi, dükkâncılık bile garip geliyor. Yatak takımını satsaydınız üzülecektiniz değil mi? -Cevap beklemeden devam etti:- Bu kadar zaman satmadığınıza göre... -Oğluna dargın baktı:- Müskilâtınızı söylemişlerdi. Lâkin artık kimse kimseye yardım edemiyor.

tf--

E

161

F. : 11

— Hiç böyle düşünmeyin. Siz olmasaydınız ben büsbütün beceremezdim.

— Buraya geldim geleli hep aklımdadır. Neler öğrendik... Evvelce çok şey biliyoruz sanırdık. Meğer hiç bir-şey bilmezmişiz!

— Estağfurullah.

— Hayat hakkında... Hayattan dışarıda rahatça yaşamışız. Burada çok gördük... Biz, asıl değeri, değerini kaybetmişin üstüne sarıyoruz. Değersiz muhafaza etmek için değerliyi feda etmek... - Kısa kısa, sinirli sinirli güldü:- Bilmediğimizden... Eski bir memleket... Uzun zaman talanla yaşamış... Her evde kimbilir ne kıymetler beyhude yere mahvoluyor. Meselâ bohça! Pek eski, işe yaramaz gibi durduğu halde... Böyle kitaplar da vardır... İçine yüz liralık bir tapu senedi yahut bir nişan beratı koymuşlardır da bir yere sokuvermişlerdir..

Kevork ağa, şişman çenber sakallı, kırmızı yanaklı bir adamla beraber döndü.

— İşte, dedi, n'olacaksa... Getirdik...

— Hele gâvur! Buyrun hoca efendi!

Bu seferki, antikacı Onnik efendiden başka türlü birisiydi. Hacı İsa efendi suratını astı:

— Bir işimiz düştü size, bize bir kat elbiseyle bir çift

kundura lâzım.

— Elbise İngiliz kumaşı mı olsun?

Hacı İsa efendi, hakaretle baktı: -.¦,;-

— Elbise dedim, tezgâhtarlık istemem. Tersyüz edilmemiş, az kullanılmış...

— Beden?

— İşte Murat bey oğluma...

Eskici hacı, Murat'a tepeden tırnağa baktı:

— İyi geldiniz, dedi, tam sırası... Dün bir elbise aldım. Bey oğlumuza biçilmiş kaftan!

Hacı İsa efendi:

— Rengi? diye sordu. «Kahverengi» cevabı üzerinö

Murat'a döndü.

— Olur efendim. Bir beis yok...

Hacı;

£, ^ ymöcuı, neni uunara aa yap-

tırmış. Son moda... Bir iddia üzerine gözünden çıkarmış... Astarı ipek... Lâkin biz biraz pahalıya aldık.

— Vah vah! Bu sefer öyleyse zarar edeceksiniz. Pahalı alıp ucuza satmak aksatada iyilik,getirmez diyorlar. Hiç denemedim ama... c ı,- <? 't

Hacı Isa çok nadiren şakalaşırdı. Kevork ağa, fırsatt kaçırmadan kahkaha ile güldü:

— Anladın mı ciğerim? diye Hacıya döndü.

Hacı, felâkete uğramış gibi iki tarafına medet arayarak bakınmağa başlamıştı. İsa efendi:

— Siz bize ihtiyaten birkaç kat getirin, dedi, ayakkabılardan da birkaç çift isteriz. Haydi bakalım!

Biraz sonra üç kat elbise ile iki çift kundura getirildi. Kahverengi kostüm, herifin methettiği kadar vardı. Henüz hiç giyilmemiş gibi duruyordu. Yüksek bir terzide itina ile diktirildiği, giyime meraklı bir adama ait olduğu belliydi.

Murat'a da pek uydu. Kunduralardan da siyahı tamam geliyordu.

Hacı Isa efendi, elbiseye de, kunduralara da baştarv savma bakmış, yüzünü ekşitmişti.

— Ne vereceğiz, diye sordu.

— Bunlara mı? Şimdi bunlar beğenildi demek?

— Aklından kurnazlık geçiyor. Ben görüyorum. N© vereceğiz?

— Kurnazlık dersin hocam! Pekâlâ! Sen münasibini söyle... Ben razıyım! Haydi!

Eskici hacı, bunu kurnazlık ederek böyle söylemiş^ ti. Hacı İsa efendi zerre kadar tereddüt etmeden: .

— Pekâlâ! dedi, yirmi lira veriyorum... Ziya!

— Efendi baba!

— Sar...

— Dur hocam! Ayaklarını öpeyim. Yirmidört liraya alınmışı bunun. İngiliz kumaşı... Biz dükkânı kapatalım mı yahu?

Ziya, elbiseleri sarmaK için Kauumuyu ^muh w"* misti. Hacı çaresizlikle Kevork ağaya döndü:

— Söylesene gâvur! İki lâf ta sen de!

— Çok verdi. Benim paramla onbeş bile etmez. Bizim efendi pazarlıktan ne anlar ki ciğerim?

— Peki, neden gülüyorsun? Gülmenden belli... Ben batıyorum yahu! Bak hocam, yirmibeşten bir kuruş aşağı olmaz... Yirmidört lira doksan dokuz dedin mi mallar bende kalır.

Murat, bugün ikinci defa sevindi. Kendisi de verilen fiatı pekaz bulmuş, elbiseyle ayakkabılara kırk lira baha biçmişti. Herifin daha şimdiden 25 liraya razı olması akıl

alır şey, değildi.

Lâkin Hacı İsa efendi başka bir hesap tutturdu:

— Üç liradan metresi... İkibuçuk metre ne eder?

Kevork ağa?

— Efendim! Üç liradan mı dedin? 7 buçuk lira eder.

— On lira da dikiş parası.

— Onyedibuçuk lira...

— Dün bizim Nedim efendiye kunduraları kaça al-

dındı. Yeni kunduraları?

— İkibuçuk liraya...

— Ne etti?

— Hepsi mi? Yirmi lira!

— Evvelce neden söylemediniz? Biz, yepyeni eşyaların bedelini, kullanılmış hurda şeylere vermişiz... -Gözlüğünün üzerinden hacıya baktı:- Yirmi lirayı alıyor musunuz? Yoksa sayayım mı?

— Pek zarar ederiz. Batmakla birdir... Ortağım duyarsa... -Ortağı yoktu, olmadığını Hacı İsa efendinin bildiğini de biliyordu:- Bizim ortak fenadır. Huysuz bir herif...

Hacı İsa efendi gülümsedi. Kevork ağaya bir elli liralık uzattı:

— Şunu komşulardan bozdurunuz!

Para bozulmağa gidince herif tekrar yalvarmağa girişti. Dört lira, sonra üç lira, sonra iki lira, daha sonra bir lira, daha sonra, hele Kevork ağa hızlı hızlı yaklaşır-

ağlayacak gibi buruşturuyor, «Batarız yahu! Biz iflah ol- mayız!» diye çırpınıyordu. Lâkin Hacı İsa efendi yirmi li- rayı verince, gözleri parladı. Dişsiz ağzını kapkara açarak güldü:

— Hak bereket versin! diye fazladan bankanotları birkaç kere de çenesine sürüp sevinerek yürüdü.

Kevork ağa arkasından:

— Bizi yere çaldın ya, gülersin namert! diye bağırdı.

Sonra yepyeni üç kat iççamaşırı, üç gömlek, bir şapka, bir süveter, bir kravat, üç çift çorapla birkaç mendile de topyekûn 16 küsur lira verdiler. Bu suretle Murat, insan içine çıkarmayan korkunç bir sefaletten 36 lira ile kurtulmuş oldu. Kendi yedi lirasıyle beraber cebinde 59 lira kalıyordu ki gireceği işin iki aylık maaşı demekti.

Çamaşırlardan bir katını, bir gömlek, bir çift çorapla beraber ayırdı.

— Ötekiler burada kalsın, diye yüzü sevinçten kıpkırmızı rica etti, ben bir kere hamama gideyim... Yıkanayım... Olur mu?

— Öyleyse, Kevork ağa! Murat beyle beraber lütfen gidin. Eski elbiselerini de getirin bakalım!

— N'olacak?

— Bakalım!

Murat hamamda acele soyundu. Sırtından çıkardıklarını Kevork ağaya teslim etti. Kendisini tellâklara temizce yıkattı. Çıkıp giyindiği zaman aynadaki delikanlıyı az kalsın tanımayacaktı. Bu, annesi öldükten sonra şaşkınlıkla sefalete düşüp orada kaybettiği bir daha da bulunmaz sandığı Mırat'tı.

Gözlerine hücum eden yaşları kimseye göstermemek için şapkasıyle meşgulmüş gibi biraz durdu.

Gebinde 59 lira... Sırtında insana lâyık elbise... Ve yarın iş...

Dükkâna döndüğü zaman, dört lira kendisini bekliyordu. Sırtındaki partallar da kimbilir neye yaramak için bu kadar etmişlerdi.

eıcıiuı

t

nuui e

etti. Paketleri yüklendi.

Artık caddelerden geçmesine bir mahzur kalmamıştı.

«İhsan ne kadar sevinecekti! Çocuklar bir sevinecekler ki...» Sırtındakilerin çarşı hesabiyle yirmibeş, otuz lira tutmasına bir türlü akıl erdiremiyordu. Çıkardıkları dört lira ettiğine göre demek aradaki fark ancak otuz liraymış... Otuz lira, nasıl oluyor da, bir insanı birçok şeylerden, muazzam, havsalaya sığmaz, mühim, zevkli, haysiyetli şeylerden mahrum edebiliyordu? Kendisi asıl kıymetinden zerre kadar kaybetmediği, bu kıymete bir zerre de ilâve etmediği halde... Bu akıl almaz fark nerden çıkıyordu.

«Bir traş olmalı! diye gülümsedi. «Evvelâ traş olmalı da kahveye sonra gitmeli!»

Bir seneye yakındır çektiği azap aklına geldi. Ne kadar budalalık etmişti. O sefaleti, ne kadar beyhude çekmiş meğer... Annesinin vasiyetini tutacağım diyerek... Açlıktan, soğuktan geberip gitseydi, sanki vasiyet yerine gelecek miydi?

Bir an durakladı. Annesinin hatırasına karşı hürmetsizlik edip etmediğini düşündü. Hürmet içinde hâlâ aynı kuvvetle mevcuttu ama, bu hürmetin kuvvetinde artık buruşmasından endişe bile etmediği yatak takımının kıl kadar alâkası kalmamıştı. O pis bohçanın nedense, 85 lira ettiği bir çarşıda, yatak takımlarını, bir çeşit hakarete uğradıkları muhakkak olmakla beraber artık hiç tereddütsüz 40 - 30 hatta 20 liraya satar, zerre kadar da üzüntü duymazdı.

«Sefalet adamı sersem ediyor!» diye dişlerini sıktı. Beyazıt Meydanı'nı güzel bir bahar güneşi tertemiz doldurmuştu. İnsanlar yürüyorlar, şık kadınlar tramvay

bekliyorlardı.

«Neden (Fakir'i pürtaksir) imiş, dedi, hayır! (Bolşevik Murat) ta değil. Bolşeviklikte zenginlik yokmuş... (Murat bey!) İhsan benim hakkım da, benden bile doğru düşünmüş...»

nuıuı vcıcıcn y

ucyıoı

şesinde tütüncüye yaklaştı.

«63 lira yemekle mi tükenir!..»

Acaip şey!.. Artık canı hiçbir şey de istemiyordu. Sevmediği yemekleri bile hatırladıkça ağzı oburca sulanan adam sanki o değildi.

«Tamam! İşte böyle birader!» diye gülümsedi.

— Lütfen bir Yaka verir misiniz?

— Kibrit?

— Evet. Bir de kibrit lütfen!

Bir senedenberi ilk defa kibrit alıyordu. Bir seneden-beri cigarasını hep başkalarından yakmıştı. Altmış para veremeyecek halde olduğu için...

Paketi oracıkta açtı. Siyah kâğıtlı ve ueu yaldızlı ci-garalardan bir tanesini ağzına koydu. Tutuşturdu.

Paketlerini topladı. Dükkân camekânlarında şapkasına, ceketine, pantolonuna bakarak ve kunduralarını görmeğe çalışarak saadet içinde yürüdü.

İKİNCİ BÖLÜM AVUKAT KÂTİBİ

I

Han, Karaköy'de, Murat'ın ömründe geçmediği dar sokaklardan birisindeydi. İnsan dışardan taş cephesine bakınca içersini tahmin ederim sanır, fakat kapıdan girer girmez yanıldığını derhal anlardı.

Hamdi bey!

— İşte geldik! dediği zaman, Murat, nerdeyse inanamayacak ve iş bulmanın neden bu kadar zor olduğunu hemen kestirdi. Zira burada bir iş olabileceğini tasavvur etmek bile mümkün değildi.

Dikkatle kıvrılmış bıyıklarıyla gayet yakışıklı bir delikanlı -Hanın Odabaşısı Sivaslı Hüseyin ağa- Hamdi beye gülümseyerek selâm verdi.

— Beyler yukardalar mı?

— Daha gelmediler. İsterseniz anahtarı vereyim? Sesinden bir acaip şaka ahengi vardı ve bunu söylerken istihfafkâr bir eda ile Murat'ı süzmüştü.

Hamdi bey:

— Fena olmaz, dedi, işte size yeni kâtip!

Kapıcı, kaşlarını belli belirsiz çattı. Bu sefer, Murat'ı, alıcı gözüyle tetkik etti.

— Öyle mi? Hoşgeldi, safageldi! Adı ne efendinin?

— Murat!

— Hayırlı olsun... Beyler iyilerdir...

Sesinde ilk kinayeli ahenk kaybolmuştu. Dört senedir hanın odabaşılığını yapıyor Hayret beyin, parlak çocuklardan kâtip almadığını, işi keyifle karıştırmadığını biliyordu.

Anahtarı verdi.

— Selim efendi de iyiydi, dedi, askere gitti fıkara!..

— İyi olmaz mı? Lâkin Murat beyi daha seversin. Hovardadır... Kafayı çekmesini bilir. Selim gibi ham değildir. -Murat'a izahat verdi:- Hüseyin Odabaşı yamandır HaaL Külhanbeyidir.

— İlâhi Hamdi bey... Ne arasın! Bizden geçti. İstanbul toprağı bizi yumuşattı. Kılıbık olduk. Karı sözünden çıkamıyoruz.

— Sen onu, Emine ablama anlat... Ben yutar mıyım?

— Sor öyleyse... Sor da bak... İki kadeh içmek için iki gün yalvarıyorum. Tam gönlü oluyor. Sofrayı kuruyorum. Aralıkta bir huy çıkarıyor. Yallah, ikinci kadehi yasak ediyor.

— Sakın, iki kadehle sızıp yatıyor musun? Öyleyse haklıdır.

— Yok canım... Töbe Yarabbi! Lâfı nereye getirdi şimdicik...

Murat'a ahbap ahbap güldü.

Hanın dışardan manzarası yeni bir bina gibi göründüğü halde, içerisi bir kurun-u vusta kervansarayı tesiri bırakıyordu. Merdivenler, döşemeler taştı. Yazıhanelerin dış kapılarını kalın demir kepenkler örtüyordu. Tavanlar yüksek, koridorlar loştu.

İkinci kat sahanlığında kenara koyulmuş bir tahta sırada, üç kişi oturmaktaydı.

Hamdi bey, bunlardan birisine:

— Merhaba Cemil usta! Erkenoisin maşallah! dedi.

— Bizim erkenci olmamız kaç para? Bey gelmedi ki... Bugün kâtip Selim efendi de yok.

\

ikâtip, Murat efendi!

— Murat efendi mi? İnşallah uğurludur. Rabbim

muradımızı verir öyle ise...

Koridorda üç tane demir kapı vardı. Bunlardan sağ-dakiyle soldaki açılmıştı. Demir kanatların arkasında, buzlu camla örtülü ikinci kapılar bulunduğu için içerileri görünmüyordu, fakat sağdakinden tıkır tıkır daktilo sesi

• geliyordu.

Hamdi bey (Bismillah!) diyerek ortadaki kapıyı büyük anahtarla, bunun ucuna bağlı küçük anahtarla da

• arkadaki camlı kanadı açtı.

Koridorda bekleyenlere:

— Buyrun! dedi.

Girdikleri yer, büyücek bir odaydı. Karşıda iki pen-

• ceresi vardı. Bunlardan birinin önüne, herhalde kâtibe ait olan, telefonuna rağmen mütevazi, bir masa koyulmuştu. Daha küçük bir diğer masada daktilo duruyordu.

Masanın karşısında iki eski kanepe, biribirini tutmaz bir kaç iskemle sıralanmıştı. Hamdı bey:

— Geç bakalım makamına Murat bey! dedi. Murat, gülümseyerek, ziyaretçilere mahsus iskemlelerden birisine oturdu.

— Neden geçmedin?

— Geçeriz kolay! Hele beyler gelsin!

— Vay, sen bana hâlâ inanmıyor musun? Murat, (sus) manasına kaşlarını kaldırdı.

Hamdi bey:

— Bari daktiloyu olsun gözden geçir, dedi, hiç çalıştın mı? Markası nedir?

— İki parmakla yazdıktan sonra hangisi olursa olsun... Beceririz. Beyler ayrı odalarda mı oturuyorlar.

— Hayır! Soldaki bekleme odasıdır. Bazan müşterilerden birbirini görmek istemeyen olur. Yahut, vekilinden başkasının yanında, velev ki şeriki de olsa, görüşmek arzu etmez. O zaman bu odaya

geçirirsiniz. Sizde düzen

»çoktur. İstersen gel bir dolaşalım.

170

Cemil usta:

— Evlât nereli? diye sordu.

— İstanbullu!

— İyi...

— Dâva ne alemde?

— İşte sürünüyoruz. Bir kere kazandık. Bir kere bettik. Bir kere daha kazandık. Geçenlerde Temyiz'de mü-

f'rafaa vardı. Onun neticesini öğrenmeğe gelcKm! ;' — İşin iş öyleyse, usta!

— Biz hayrını göremeyiz ya, çocuklar rahat etseler...

Cemil ustanın sağ tarafı inmeliydi. Bir ayağını sürüklüyor, eli her zaman titriyordu. Meşhur duvarcı ustası imiş. Dayı tarafından hiç umulmaz bir miras işi çıkmış.

— Keski çıkmaz olaydı, diye Murat'a gülümseyerek dert yandı, ele geçecek para, bizim gibi çaptan düşmüş fıkaraların rüyasına girmeyecek kadar çok. Aşağı, yukarı yedi, sekiz bin lira... Bir kere de hasedine kapıldık. İş güç te yok. Dava kovalamak avcılığa benziyor. İnsan bir kere kendisini kaptırdı mı, iddiaya bindiriyor. Avcı kısmı da böyledir. Sabahtan akşama kadar dolaşır, kundura, pantolon eskitir, can telef eder, havaya kurşun sıkar. İki bıldırcınla ya döner ya dönmez... Kırk gün davar eti, bir gün av eti demişler. Bıldırcının tanesi iki kuruş... Rahatça alıp yesene dersen öfkelenir. Dava kovalamak ta böy-leymiş. Ha kazandım, ha kazanıyorum, derken avukat yazıhanelerinde helak oluyoruz. Allah selâmet versin Hayret bey komşudur. O da Kadıköy'de oturur. Vaktiyle pederleri merhumun inşaat işlerinde hep biz çalışırdık. Eski hukuku unutmamış. Bize on para sarfettirmeden davayı takip ediyor...

Bu esnada Odabaşı Hüseyin ağa, tertemiz parıl parıl bir tepsi içinde en keyif ehli tiryakinin hoşuna gidecek zarif fincanlarla iki kahve getirdi.

Hamdi bey:

— Bizi mahcup ettin Hüseyin ağa, dedi, söylemeyi unuttuk!

171

Hoşgeldin Murat efendi! Buyur.

Murat, ihtiyar Cemil ustaya ve diğerlerine teklif etti. Özür dilediler. Kahve taptazeydi. Gayet kıvamında

pişirilmişti.

Hamdi bey cigara çıkardı. Bu sefer, şişmanca ve esmer adama sordu:

— Sizin iş ne civarda?

— Hep öyle... Kayıt suretleri bir türlü çıkmıyor. Tapu dairesi, bir daire değil, batakhane... -Lisanından ermeni olduğu belliydi:- Bugün, yarın diyorlar. Kâtip Selim efendi de, askerlik derdiyle bizim işe bakamadı.

— İşte yeni kâtip! Şıp diye çıkarır! Lâkin Kasapyan efendi, sen de adaletini gösterirsin!

— Beni bilmez gibi... Bugün çıkarsın. Ben vâdimde-yim... Selim efendiye bir kat elbise vadettim. İşte, beyoğ-luma da hepinizin huzurunda söz veriyorum. Kayıt suretleri çıktığı gün kumaşı kestiriyoruz. İstediği kumaştan.

— İngiliz!

— Elbette İngiliz... Yerli külüstürlerden alır mıyım

hiç?

— Haftaya elbiseyi hazırla...

— Haftaya dersen, iş başka oluyor! Elbisenin cebine helâlinden iki tane de on liralık koyacağız... Sen hele bir aydan haber ver!

— Öyleyse haftaya muhakkak... -Murat'a göz kırptı:- Ben sana yolunu öğretirim Murat bey!

Murat, kendi namına yapılan bu alenî pazarlıktan fena halde sıkılmıştı.

— Hiç olur mu? dedi, bizim vazifemiz... Elbise falan istemez!

Hırant efendi, pişkin bir gülümsemeyle cevap verdi:

— Sizin vazifeniz kayıtları çıkarmak delikanlı... Biz de kendi vazifemizi biliriz...

Murat, «Burada insanın canı hiç sıkılmaz,» diye düşündü.

Üçüncü müşteri -Bunlara burada (Gedikli) deniliyordu- bir cinayet davası için gelmişti. Kardeşi şoförmüş,

caret davalarında daha ziyade Hayret beyin baktığını, cinayet işleriyle de Halil beyin meşgul olduğunu söyledi. Telefon çalınca, sözünü keserek dinleyiciyi aldı.

— Alla! Hayret ve Celil beyler yazıhanesi... Kimi? Yoklar... Hayır! O da gelmedi. Başüstüne... Bir dakika... -Murat'a işaret etti: «Yazıver»- Bir dakika... Buyrun... 24800... İki, dört, sekiz, çift sıfır... Güle güle...

Dinleyiciyi yerine taktıktan sonra Murat'a gülümsedi:

— Kendileri yoksa isimleri yahut telefon
numaralarını bir yere kaydedersin. Varlarsa, hangisini istediler. Hayret beyi mi? Şu bir numaralı zile basacaksın. İki numaralı zilde Celil beyin, içerdeki telefonlarla onlar konuşuyorlar...

— Anladım.

— Hiç Adliye'ye gittin mi?

— İki kere...

— Pek azmış birader!

— Bir defa Hüseyin Rahmi'nin davası vardı. Bir defa da komünistlerin...

— Öyleyse bugün beraber gideriz. Acemilik çekine..

— Zahmet etmeyin! Zaten kâfi derecede rahatsız ettim.

— Nasıl söz? Öyle karmakarışık bir yerdir ki... Sonra yabancı görüp horlarlar. Mamafî Tahir beyde orada... Şahap'ın babası...

Murat bunu hatırlayarak pek sevindi:

— Sahi diye güldü.

— Hatırı da sayılır. Benim de birkaç ahbabım var. Diğer avukat kâtiplerini de tanırım.

— Hemen başladınız. Durun bakaılrn!

— Yoo... Artık kızıyorum ama. Ben pek güvenilir adam değilimdir ya. Bu sefer nedense bana güvenmenizi istiyorum. İkisi de beni dünyada kırmazlar. Hem efendim, onlar bize yalvarsınlar..

p mui auiiipic..... y>-"-v <-..^.-..w~_____ __

şiddetle açıldı.

Kısa boylu, şişman, yüzü kıpkırmızı, badem bıyıklı.

bir adam:

— Merhaba! diye adeta bağırarak içeriye girdi.

Bekleyenler hep birden kalkmışlardı. Murat ta sıçradı. Yalnız bey istifini bozmadı. Arkadan uzun boylu^ seyrek beyaz saçlı, matruş ve son derece mülayim yüzlü, zarif birisi daha göründü. Bu da Hayret beydi.

— Af buyrun! Beklettik mi? diye özür diledi. Celil bey, gözlerini kısarak Hamdı beye baktı:

— Hayrola! dedi, gene bir domuzluğun vardır.

— İşin gücün domuzluk... Aklın fikrin domuzluk... Hayret bey, tamamiyie aksi bir yumuşaklıkla:

— Teşekkür ederim Hamdi bey, dedi, kapıyı açmışsınız. Efendileri dışarda bekletmemişsiniz...

— Kâtiplik ettik. Bir de telefon numarası yazdık. Evvelâ beylerin işine bakın da...

Celil bey, şapkasını içeri odaya götürmüştü. Hayret bey kapının yanındaki çengellerden birine astı.

Ha!â ayakta duran Cemil ustaya yaklaşıp elini omu-

zuna koydu:

— Otursanıza... Rica ederim. Kaç kere söylüyorum. Ta buraya kadar yorulmayın. Eve uğrayıp bir telefon et-tirsenize... İşte gene beyhude geldiniz. Murafaaya girdik. Kararı bir hafta sonra kalemden alacağız. Eskişehir'deki arkadaş bize telefon edecek. Siz bir daha yorulmayın rica ederim. Ben size haber gönderirim.

— Sağol! Ömrün uzun olsun... Geçeyim de, bir bakayım dedim.

— Bir daha sakın deme... Olur mu?

Bu sırada, Celil bey de, kendi müvekkilini içeri çağırmıştı.

Hayret bey, Murat'ın ayakta durduğunu görünce:

— Oturunuz, dedi, oturunuz rica ederim...

Elli yaşlarında kadardı. Kıyafetine itina etseydi bu* yaştaki bazı erkeklerde görülen kadıncı tiplerden birisi

UIUIUU. ncı nuıcı\cıı, ocoımıı ııcı ımvıiiüı o^vıiiiii v& ıiiu-

nisti. Murat onu Celil beyden daha çok beğendi. Hırant efendiye:

— Vatan müdafaası işimizi aksattı efendim, diyordu, Selim efendiyi askere götürdüler. Ben de bir türlü, bakamadım. Lâkin bugünden itibaren ciddiyetle uğraşacağız... Önümüzdeki celseye yetişiriz. Mutlaka...

— Paradan çekinmeyelim. Korkuyorum... Bir şahit var... Nerdeyse geberecek...

— Allah göstermesin! Şahit kısmı ifade vermeden ölebilir mi? Hiç duyulmamış bir mesele... İcat mı çıkarıyorsunuz!

Müşterilerinin ellerini sıkıp selametledi. Hamdi beye; döndü:

— Şimdi geliniz bakalım Hamdi bey... Asıl ciddî işimizle meşgul olalım. Bir dakika bekleyeceksiniz! Adınız nedir sizin?

— Murat.

— Murat bey! Bir dakika...

— Rica ederim efendim...

Hamdi beye yol verdi. Asıl yazıhaneye girdiler.

Biraz sonra şoförün kardeşi de çıktı. Artık içerde Murat'ın mukadderatı mevzubahs ediliyordu.

Yüreği heyecan içinde bekledi.

Neden sonra bir zil sesiyle giriş kapısına baktı ve yavaşça:

— Giriniz! dedi.

Zil devam ediyordu. Nihayet kendisini çağırmaları ihtimalini düşünerek telâşla kalktı. Ara kapıyı vurdu:

— Buyrun!

— Beni mi istediniz efendim?

Karşı karşıya iki büyük yazıhane vardı. Hamdi bey Hayret beyin yanında bir koltuğa kurulmuştu. Celil bey:

— Evet! Gelin bakalım! Adınız (Murat) öyle mi?

— Evet!

— Şöyle buyrun Murat efendi -Yazıhanesinin önündeki maroken kaplı iskemleyi gösterdi:- Oturun... Galatasaray'da mı okudunuz? .

'i?

I

— bvet!

— Bitirdiniz mi?

— Son sınıfa geçtim. Bıraktım.

— Pekâlâ! -Bu sefer Fransızca devam etti:- Neden bitirmediniz?

Murat hiç tereddüt etmeden aynı lisanla cevap verdi:

— Ailevî mahzurlar zuhur etti. Annem öldü. Baktım ki zorlamak beyhude olacak.

— Sonra!..

— Bir sene kadar Anadolu'da bir mektep arkadaşımın ticaret eden babasının yazıhanesinde çalıştım. Aye-tullah bey öldü. İşlerini tasfiye ettiler. İstanbul'a döndüm.

— Geçindirmeğe mecbur olduğunuz kimseler var mı?

— Hayır! Hiç kimsem yok.

— Affedersiniz. Bunu verebileceğimiz ücreti düşünerek, bir de tahsilinize göre bunun pek az olacağını hesaplayarak sordum.

— Rica ederim.

Bu sefer, Türkçe konuştu:

— Sakın imtihan saymayın. Bir de yazıdaki süratinize bakacağız. Ben delidolu söylerim de... İşte kâğıt... Başlıyoruz.

Bir istida müsveddesi dikte etti. Murat bunu eski harflerle gayet süratli yazdı. Sonra uzatırken:

— Yazım çirkindir! dedi.

Celil bey bir bakışta aradığını görmüş gibi:

— Çirkin ama okunaklı ve doğrul dedi -Ortağına döndü:- Bir şey soracak mısınız?

— Hayret'in çoktanberi her imtihana karnı tok!

— Gene mi şiir? Pekâlâ! Siz lütfen bir dakika dı-şarda bekleyin!

Biraz sonra zil gene çaldı. Murat gene kapıyı tıkırdattı.

— Buyrun canım! Biz bize iken kapıyı vurmak bile lüzumsuz! Şimdi beni dinleyin! Hamdi beye inanmak lazımsa biraz kavgaoı imişsiniz!

Murat, Hamdi beye döndü. Kabul mü, inkâr mı etmek lâzım geldiğini kestirememişti. Hamdi bey:

— Kavgacı da söz mü? diye adeta methetti, semtte namı söylenir.

— Doğru mu?

— Kuru gürültüyü pek sevmem de efendim... Rahatsız olursam...

— Anlaşıldı. Silâh taşır mısınız?

— Evvelce taşırdım. Şimdi kullanmıyorum. Neden?

— İyi atar mısınız, diye soracaktım.

Hamdi bey, kendisine ait bir eseri methediyorlarmış gibi keyifle gülümsüyordu. Murat ciddiyetle cevap verdi:

— İnkıta yapmazsa vururum, biraz...

— Aferin! Ben her zaman böyle şarap fıçısı gibi yusyuvarlak değildim oğlum! Bir zamanlar Makedonya'da komiteci kovalardık. İttihatçı artıklarındanız. Severim yürekli delikanlıları... Sıra sizin Hayret bey!..

Hayret bey gözlerini kırpıştırdı:

— Şiirle de meşgulmüşsünüz.

— Okumasını severim efendim.

— Yazar mısınız?

— Beğendiğim bir kıta, bir beyt, bir mısra bulursam, evet, bir deftere biriktiririm.

— Öyle mi canım? Bizzat yazarmışsınız!

— Estağfurullah efendim... Hamdi bey:

— Yazar, dedi, lâkin arkadaşları arasında da böyledir. Okuduğuna rastlamadım.

— İyi yazdığına delâlettir bu! Ne demiş! «Malûmdur benim suhanım mahlas istemez - Farkeyler ânı şehrimizin nüktedanlan.» Kimindi Yarabbi?

Murat boş bulunarak:

— Nedim'in... dedi, sonra derhal özür diledi.

— Birde... «Hâyîde sunuhâtı tıraş etmeğe memur -Allaha şükür cümlemizin berberi vardır.»

Murat bu sefer ses çıkarmadı

— Kimin?

— Bilmem ki...

— Hele hele...

— Abdülhak Hamit'in sanırım...

— Bravo! Şimdi Murat efendi, biz size lâyık olduğunuz parayı verecek değiliz. Lâkin gene de arkadaşlığınızdan istifade etmeği istiyoruz. Vaziyet-i hazıra malûm. İktisadî buhran dünyayı kasıp kavuruyor. Bundan biz de zarar görüyoruz.

Celil bey atıldı:

— Bre niye uzatırsın! Oğlum biz sana ayda otuzbeş lira vereceğiz. Esas burada kâtip maaşı 25 liradır. Şiirden anladığına hürmet beş lira bizim arkadaş veriyor, silâh-şörlüğüne hürmet, beş te ben ilâve ediyorum ediyor 35 lira... Hamdi bey sana yollarını öğretir, ayda 10-15 lira da muamelattan çıkaracaksın. Etti mi (50) lira? Büyük bir dava kazanıldığı zaman bizim yüzümüz güler, bundan sana da ayrıca hisse çıkar. Hayret bey, fena şairdir ama, iyi patrondur. Bayramlarda elini keseye atmayı unutsa, biz hatırlatırız. Hasılı geçiniriz. Oldu mu?

— Teşekkür ederim. Faydalı olmağa elimden geldiği kadar gayret ederim.

— Seni büsbütün buraya bağlayacak ta değiliz. Bizim işimiz ne de olsa kolay döner. Biribirimizi iyi tanırsak... Burası bir piyasadır. Burada kendini iyi tanıtırsan istikbali yüksek bir yere, meselâ bir şirkete falan geçebilirsin. Lisan biliyorsun.

— Teşekkür ederim.

— Sabahleyin saat dokuzda burada bulunacaksınız. Hamdi bey (Yapılacak işleri ben göstereceğim!) diyor. Öyle mi?

— Evet! Bugün Adliye'ye beraber gideceğim. Daireleri göstereceğim. Kâtiplerle tanıştıracağım!

— İyi... Pekâlâ! Şimdi söyle bakalım Murat Aka, ilk aylığına mahsuben avans falan ister misin?

— Teşekkür ederim. Param var efendim!

— Mânâsız çekingenlikten hazzetmem. Dobra dobra konuşmayı severim. Paran yoksa, kendini lüzumsuz yere

sıkıntıya koyacaksan, bu hal zekânı ispat edecek değildir. Koskoca bir Mesnevî yazmış bile olsan!

Hayret bey:

— Mesneviyi karıştırma diye kaç kere rica ettim! diyerek adeta yalvardı.

— Gene mi (Mesnevî) dedim? Yahu kültür meselesi... Şiir bahsinde işte ben cim karnında bir noktayım... Aklıma bir Mesnevi gelir... Bir de âşık Ömer dîvanı...

Hayret bey bu sefer, korkuyla yüzünü buruşturdu:

— Rica ederim...

— İşte gördün mü? Mamafi, bitti. Hepsi bu kadar... Demek para lâzım değil!

— Hayır!

— Bir defteriniz olsun! Bazan bizim hesabımıza masraf edersiniz. Oraya yazınız. Para tükenince isteyin.

— Kolay efendim! ir t

— Şimdi makamınıza geçiniz. Zile basıp odabaşıyı çağrın. Dört kahve emredin. Teşrik-i mesaimiz şerefine içelim. Bana bazıları deli Celil derler, bazıları Celalli Ce-C lil... Başkalarından, meselâ, bu Hamdi bey olacak şeyden duyacağınıza ben söyleyip kurtulayım. Şerik-i cür-müm de Kibar Hayret bey tesmiye olunur. Kibarlığı şeyden gelir...

— Rica ederim. Hemen başladınız mı?

— Yahu! Nasıl olsa bir evin adamıyız! Üç gün sonra öğreneceğiz...

— Rica ederim diyor. -Murat'a sahibi kibarlıkla:-Kusuruna bakmayın, dedi, neylemeli! (Deli) olduğunu peşin söylüyor. Deli utanmazmış ta sahibi utanırmış. Sizin için değil ama, umumiyetle her yerde tekrarında fayda vardır: Avukat yazıhanelerinde gayet havaî gibi görünen sözlerin bile söylendikleri yerde unutulması lâzımdır. Bize -Yani bu biz sözünde artık siz de varsınız!- bir çok • aile sırları tevdi edilir.

— Tabi efendim! Bu cihetten müsterih olmanızı rica ederim.

— Biliyorum. Hamdi bey sizi o kadar methetti ki... Biz de kendisine, en az kendimiz kadar güveniriz. Umu-

mî mahiyette konuştum. ı-ıayaı sız Kunveıen mucu ouy.c-yin. Birisi gelirse oturtup haber vereceksiniz.

— Telefon etmişlerdi efendim. Hamdi bey numarayı

yazdırmıştı.

— Sahi! Unutuyorduk. Teşekkür ederim. Numarayı bulunuz da arayan zata burada olduğumu

bildiriniz!

Murat, sevinç içinde çıktı. Oturacağı oda, küçük masası, eski kanepeleri, umumiyetle böyle bekleme odalarında rastlanan hazin çıplaklık, kendisine son derece şirin gelmişti.

Evvelâ kahveleri mi söylemeli, yoksa telefonu mu

bulmalı? diye düşündü.

Duvardaki zile bastıktan sonra telefonu açtı. Santral hanımdan bırakılan numarayı istedi.

Dinleyici elde beklerken, kapıda küçük bir oğlan çocuğu göründü.

— Siz mi çaldınız?

— Evet. Dört kahve getireceksiniz. Beylerin nasıl içtiklerini bilir misiniz?

— Biliriz. Hayret bey sade içer... Celil bey şekerli.

— Öyleyse... Birisi sade üçü şekerli olacak. Çabuk. -Telefona döndü:- Allo! Burası Hayret ve Celil beylerin yazıhanesi. Bizi aramıştınız da.. Evet... Buradalar... Hayret beyi mi? Veriyorum efendim!

Zile bastı. Hayret beyin (Allo!) demesini bekledi. Dinleyiciyi yerine bıraktı.

Ellerini zaptedemediği bir sevinçle oğuşturdu.

Artık seki şüphesi yok! Bir iş sahibi olmuştu.

Sevinç gayet az sürdü. Daha evvelki gün kâbus içindeydi. Hem de ne biçim kâbus?.. Ancak şimdi hatırlarken ne kadar dayanılmaz olduğunu daha iyi anlıyordu. Dehşetli bir yorgunluk hissetti.

Kahve ne kadar lezzetliydi. «Dört kahve emrediniz!» demişlerdi. «Teşrik-i mesaimiz şerefine içelim!» Acaba parasını verse münasebetsizlik mi etmiş olurdu?

Bunu düşünüp dururken çırak önüne bir takım yuvarlak tenekeler bıraktı.

— Nedir?

_____, viiuiiu. UU IUIIC.

— Parasını? Durunuz!

— Parasını beyler verdi. Âdet böyle. Marka sende durur, parayı beyler verir! Sen daha yenisin de bilmezsin!

— Sağol delikanlı! Sen bana bilmediklerimi öğret! Oğlan dişlerini göstererek güldü.

Celil bey yarım saat sonra giderken masasının üzerine bir ajanda bıraktı:

— Buyur, dedi, eski kâtipten sona kalan iki mirastan biri budur. Bunda mahkeme, temyiz, icra ve murafaa günleri yazılıdır. Her akşam ikimizden de defterlerimizi ister o gün kaydetmediğin davaları kaldıkları günün hanesine kaydedersin. Her sabah o günkü dava dosyalarını dolaptan çıkarır, masalarımızın üzerine koyarsın. İkinci miras, çanta... Nerede çanta?

Beraber aradılar. Masanın alt gözünde siyah meşinden güzel bir çanta duruyordu.

— Dosyaları buna doldurursun. Bizden evvel mahkemeye gidersin. Hamdi bey sana orada ne yapacağını gösterecek. Çantayı, ajandayı görüp pek mühim birşey-ler zannetme! Bir haldir canım...

Elini, ümitsizce salladı. Murat arkasından baktığı zaman ceketinin altında büyük bir rovelver farketti. Avukatın silâh taşımağa neden mecbur olduğunu düşündü. Ve Celil beyin babacanlığını biraz daha beğendi.

Sanki işe başlamasının birinci gününü saymışlar gibi öğleye kadar başka bir müşteri de gelmedi. Murat, bundan istifade ederek makineyi gözden geçirdi.

Hayret beyle Hamdi bey, içerde fısıl fısıl konuşup gülüşüyorlardı.

Öğleye yakın çıktılar. Patron:

— Defteri aldınız mı? diye sordu. '

— Evet efendim?

nız Hamdi bey sizinle beraber kalıyor, tsoyıe ş hemen usanır. Sizi ne kadar sevdiğini bundan anlıyorum. Tebrik ederim.

— Eksik olmasınlar. Hepinize minnettarım efendim!

— Minnet mevzuu bahis değil... -Hamdi beye döndü:- Kalıyor musunuz?

— Kalıyorum.

— Yemek yeseydik.

— Biz Murat beyle beraber yeriz. Haydi size uğurlar olsun! Biraz da daireyi gezdireyim. Evrak dolabını falan göstereyim...

— İyi olur!

İkisi kalınca, Hamdi bey mesut bir gülümsemeyle:

— İşte oldu arkadaş, dedi, iyi adamlardır. Sahiden İyidirler. Âhır zamanda Muhammed ümmeti, ne kadar iyi olabilirse... Senin ne üstüne lâzım. İşine bakarsın! Dünyayı düzeltmeğe memur değilsin...

Böyle gelmiş böyle gider.

— Tabi canım! Eksik olmayın Hamdi bey... Bu iyiliğinizi sonuna kadar unutmayacağım.

— İyilik falan yok!.. Şimdi evvelâ bekleme odasından başlayalım. -Soldaki kapıyı açtı- Perdeler her zaman kapalı durur. Buraya müşteri aldın mı, elektriği yakarsın!

Oda, kâtip odası kadardı. İki koltuk, bir kanepeden başka, iki kanatlı, gayet büyük, eski dolapla iki hafif ci-gara iskemlesi bütün mobilyasını teşkil ediyordu.

Patronun odasına geçtiler. Murat burasını bu sefer dikkatle gözden geçirdi. Yerde kıymetli olması lâzım gelen büyük bir halı vardı. Mobilyalar, yeni maroken kana-pe ve koltuklar daha pahalı cinstendiler. Müteaddit, ayaklı abajurlar, bilhassa şöminenin üzerindeki mermerde birkaç heykel, küçük vazo, duvarların ağırbaşlı kâğıtları burasını bir iş ciddiyetiyle beraber zevk sahibi insanlara ait olduğunu da gösteriyordu. Yazıhaneler bir örnekti. Üzerinde kalın camlar, kıymetli yazı takımları, bazı minimini süsler, kalın ciltli kanunlar, düsturlar vardı.

-virip sürmeyi yukarı itti. Dosyalar büyük sarı zarflara koyulmuşlardı.

— Üzerlerinde sıra numarası yazılı. Bir haftaya kalmaz hepsini öğreniriz. Şimdi halvete buyur.

— Nereye?

— Halvet!

Bir kapı açtı. Burası tek pencereli küçücük bir odaydı. Büfeye benzeyen siyah ağaçtan bir dolap, bir de kadife kaplı, ayakları ve baş tarafı gayet ince işlenmiş bir divan, sütun biçimi bir sehpa üzerinde kırmızımsı bol kocaman abajuriyle bir elektrik ampulü duruyordu. Pencerenin storu aşağıya kadar inik olduğu için içersi loştu. Hamdi bey, sütuna gidip düğmeyi çevirdi. Odayı kırmızı bir ışık doldurdu.

— İşte burası halvet! Hayret bey çocuklarını, Celil bey hatunlarını bazı bazı burada kabul eder. Konsültasyon meselesi... Gizli iş olduğundan meslek sırrı dediler ya...

— Anlıyorum. Beni alâkadar etmez!

— Artık orasını sen bilirsin. Yalnız ben şu kadarını söylemeğe mecburum: Hayret bey rica ediyor. «Sakın benim çocuklarımla alâkadar olmağa kalkışmasın! Ossaat bozuşuruz!» dedi.

— Aklımın ermediğini... sözünü bile sevmediğimi söyleseydin!

— Söyledim. Son derece sevindi. Daha şimdiden gözüne girdin! Celil beye gelince: Hoş adamdır. Onun zamparalığına da benim aklım ermez. Ben, malûm, Hayret beyin mezhebindenim. Lâkin Celil beyin bir huyu var ki severim. O da dedi ki: «Bize gelen hatunları sen bilirsin, dedi, kâtibi gözüm tuttu benim, dedi, hepsini lütfen

îbana muhtaç etmesin, bir ucundan da o başlasın!» dedi.

— Rica ederim.

— Vallaha şaka değil... Hayret beyin çocukları kıskanıp, Celil beyin kadınları kıskanmamasına şaşmaz mısın? Tarihte meşhurdur. Zamanın sadrazamına mı, ser-

misler. (Asker namuslu namussuz uuMmyuı, ¦¦< ediyor) demişler. (Kaldırıp beni... değiller ya...) buyurmuş. Hayret bey arkadaşının bu sözünü beğenmedi de aynen böyle cevap verdi. Yani, hatun cihetine fermanlısın!

— Bırak Allesen! Benim kadın düşünecek sıram mı?

Bilmez gibi...

— Bir hafta sonra görüşürüz. Celil bey, bu lâkırdıyı keyfinden söylemiyor. Yiğitlik bende kalsın diye söylüyor! Sen istemedikçe büsbütün üstüne çökerler... Burası neresi? Avukat yazıhanesi... Bak kulağında bulunsun Allanın melâikesi olsa, benim karım bir avukat yazıhanesine on dakika girdi mi, boşarım!

— Gene lâfa yekûn tutmadın Hamdi bey!

— Bilmem! Yüzde birisi doğruysa, yüzde doksando-kuzu öyledir... İstisnalar... da kaide olamaz! Kendin de göreceksin ya... Şimdi bu ilk ders! Yürü, yemek yiyeceğiz. Bugün bana misafirsin!

— Olmaz... Bilakis! Bugün sen bana misafirsin!

— Şimdi darılırım haa... Bugün sen benim çırağım sayılırsın. Çırak ustaya tâbidir. Gel arkamcek!.

O günkü mahkeme dosyalarını çantaya yerleştirdiler. Bunu besmele çekerek Murat eline aldı.

Kapıyı kilitleyip anahtarı aşağıda, Hüseyin ağanın küçücük hücresinde duvardaki numaralı yerine astılar.

Hamdi bey çırağa Tokatlı'da bol biralı bir ziyafet çekti.

Tramvaydan Sultanahmet'te indikleri zaman, Murat saat bir bir buçuk arasında Ayasofya Camiinin önündeki yolun kalabalığın ve bu kadınlı erkekli kalabalığın bir aralık meşrutiyet mebuslarının toplandıkları muazzam ahşap binaya girdiklerini ilk defa farketti.

Doğruca ikinci kata çıktılar. Burada avukatların, şapkalarını, paltolarını bıraktıkları vestiyer vardı. Şişman bir adam, Hamdi beyi gülerek karşıladı. Murat'ın elini sıktı.

Celil beyle Hayret beyin şapka astıkları çengelleri gösterdi.

_____ .nvıım^ıiıcıcıiiii uuıuşuıar. namaı Dey,

buralardaki tanıdıklarına Murat'ı tavsiye etti. Aralıkta, kâtiplerden birine, bir de dolma kalem sattı.

Müddeiumumilik'te Şahap'ın babası Tahir beyi gördüler. Alt katta icra dairelerini gezdiler.

Asliye Cezada Celil beyin bir dâvası. Hukukla Ticarette Hayret beyin üc davası vardı. Hamdi bey kapıya asılmış listelerde, sıraları bulup kâtibin gelmiş olduğunu avukata bildirmek üzere kenarlarına birer işaret çekti.

— Dolaşacaksın! dedi, mahkemeler yapılıp sıra size yaklaşınca orada hazır bulunmağa çalışacaksın. Mübaşir bağırdı mı, eğer avukat henüz gelmediyse, yahut bir başka mahkemeye girmişse, içeri dalıp (Şimdi gelecek efendim!) diyeceksin!

— Hakim dinler mi?

— Âdettir. En sona bırakırlar da yeniden çağırırlar... Bir kere mahkemeler bitirilir, kalemlerdeki işler bilahare takip edilir. Celp çıkarılır. Lâyiha tebljğ olunur. İlâm
harcı yatırılır. İcraya koyulur. Hacze gidilir. Şimdi bütün bunlar karmakarışık gelir ama, bir haftaya kalmaz, benden usta olursun. Az daha unutuyordum. Asıl mühim yeri atladık. Mahkeme veznesini. Gel bakalım.

Yeni kâtibin şerefine iki avukat da, âdetleri hilâfına o gün Adliye'ye erken gelmişlerdi. Bilhassa Hamdi beyin yardımıyle davaları beklemek pek kolay oldu. Kalemleri Hayret beyle beraber bir daha dolaştılar. Bu arada, Hamdi bey Murat'ı birkaç avukat kâtibiyle tanıştırdı. Bunlardan birisi Tapu'da bir işi olduğunu lâf arasında söyleyince, Hamdi bey sabahki ermeniyi hatırladı.

Hayret beye meseleyi anlatıp Tapu'ya gideceklerini söyledi.

— İyi olur! Sen gidersen işi bir solukta çıkarırsın!

— Hayır bizim Murat beyin ahbapları daha çoktur.

Numarayı alıp beraber Tapu dairesine gittiler. Hamdi bey mahzeni, evrak memurunu tanıyordu. Bir kenara çekti. Biraz konuştuktan sonra Murat'ı çağırdı:

— İşte Mehmet efendi söz verdi, dedi, yarın akşam

tini verir.

Sultanahmet meydanına çıktıkları zaman anoak üç-

buçuktu.

Hamdi bey.

— Usulü bozmayalım arkadaş! dedi, bir avukat kâtibi işlerini bu kadar erken bitirdi mi, bir saat tavla, kâ-

•tğıt oynar!

— İmkânı yok! Ben yazıhaneye gitmeliyim... Ayıptır.

— Asıl gidersen ayıp! Gel diyorum. Sıra kahvelerden birisine girdiler. Güle güle iki parti tavla oynadılar. Murat yenildi ve hemen kalktı.

— Gidiyor muyuz? diye sordu.

— Artık sen yolu belledin! Yalnız başına umarım ki "yazıhaneyi bulursun! Biraz da ben çalışayım kardeş!

— Sahi! Meşgul ettik...

— Bugün de bir (meşgul ettik) tutturmuşsun. Geçe kahvede buluşuruz. Görüşemezsek ben yarın gene yazıhaneye uğrarım.

— Rioa ederim, benim için yorulmayın..,

— Hak oyunu üçtür. Mümkün olursa üç gün beraber dolaşacağız... Dördüncü gün yalvarsan gelmem!.. Haydi güle güle... Dur az kalsın unutuyordum. Geçerken Kara-¦ köy'de Hırant'a uğrarsın. Adresini yazıver. -Söyleyip yazdı:- On lira alırsın. Yarın akşam Tapudaki Mehmet efendiye beş lirasını verirsin.

— Beş lirası?

— Affedersin. Artık nerdeyse sana (Avanak) diyeceğim. Beş lirası da senin.

— Olmaz. Ayıp. Hem patronlar duyarsa...

— Onbeş lira almadığına üzülürler. Meraklanma! Böyle iş üç senede bir gelir... Âdet böyledir. Hiçbir yerde âdetleri bozmağa çalışmamalı. Elbise meselesi de şaka değil... Hırant'ı bilirim. Namussuzdur. Lâkin ben de ondan aşağı kalmam. Elbiseyi kestiririz.

— Ben utanıyorum.

ucyu, uıUI,uım._ı.£.oım. un 19c uuşıuuık. işe uuşıaaıgımız zamanlar aklına geliyor mu?

Murat'ın içi sızladı ve bu acaip yankesiciye minnetle baktı. Ona karşı duyduğu borç hissi, dünyada pek az jnsanın tanıdığı ağırlıktaydı.

II

Yazıhanenin bulunduğu katta, bir diğer avukat yazıhanesi ile bir daktilo makineleri tamir atölyesi bulunuyordu.

Odabaşı Hüseyin ağa ile hizmet dolayisıyle selâm-laşan Murat, bu sayılmazsa evvelâ, bitişik

yazıhanenin kâ-tibiyle tanışmıştı.

İşe başladığının ertesi günü öğle üzeriydi. Peynir ekmek almış, çay söylemişti. Gece verdiği karara göre birkaç ay kabil olduğu kadar az masraf edecek, bir kere kahvenin üstündeki o perişan odadan kurtulacaktı.

Çayı bırakıp çıkan çırağın birisiyle konuştuğunu duydu ama, aldırmadı.

Kapı vurulduğu zaman ağzı doluydu:

— Buyrun! diye müşkilâtla seslendi.

Camlı kapı evvelâ aralandı. Sarı kıvırcık saçları, pembe beyaz tombul yüzüyle otuziki dişini göstererek gülümseyen delikanlı, Fransızca:

— Girebilir miyim? diye sordu.

— Fakat, tabi...

Çok uzun boyluydu. Gayet şık giyinmişti. Parmağında üstün markalı kalın bir altın yüzük, kolunda, büyücek bir altın kaplama saat vardı. Gayet tatlı bir esans kokusu getirmişti.

— Afiyet olsun aziz meslektaşım! Ben, avukat mösyö Andstan'ın kâtibi Panayot Yordanidis...

— Memnun oldum. Bana da (Murat) derler.

— Müşerref oldum mösyö Murat!

Fransızcayı pek güzel konuşuyor, Rumluğu zerre ka-

— Bir iki lokma alır mısınız? İnmeye üşendim.

— Teşekkürler... Öğle yemeğini eksеriya yemiyorum. Çünkü göbekten korkuyorum... Baksanıza...

Bembeyaz, güzel tombul elini şişmanca insanlara pek yaraşan bir hareketle karnına vuruyor, kederlenmiş gibi açık sarı kaşlarını kaldırıyordu.

— İşte, daha iyi söylediniz... Burada yemek yok... Kahvaitı... -Kapıyı açan çırağı gösterdi:- Çay mı?

— Çay! Peki... -Oturdu:- Sizi dün akşam gördüm. (Anlaşacağız) dedim. Biz artık bu zanaatta insan sarrafı, olduk. Fransızcayı ne güzel söylüyorsunuz!

— Mektepte öğrendim. Hocalarımız Parisliydiler.

— Bana mı söylüyorsunuz? -Gözünü kurnaz kurnaz: kırptı:- Fransızlar ne derler: «Lisan yatakta öğrenilir» derler. Ben bu güzel telâffuzun arkasında cilveli bir Fransız: kızı görüyorum.

— Değil... Hayır!

— Beyhude... Aldanmam... Biz de kudretimizce zan-parayız azizim.

Zanpara olduğu kıyafetine gösterdiği itinadan anlaşılıyordu ama, bu kadar acele samimiyet Murat'ı şüphelendirdi. Hemen yatakta lisan öğrenmekten bahs açması ya, bir maksat içindi, yahut da delikanlı, irikıyım güzel erkeklerin ekserisi gibi biraz safçaydı.

Murat bunu anlamak üzere ihtiyatla sordu :

— Sizin kapıda iki isim var!

— Birisine kulak asmayın. Yerli Rum... Siz nasıl dersiniz -Türkçe söyledi:- «Tatlısu Rumu!» -Sözünü kendist de beğenerek keyifle güldü:-

— Asıl patron mösyö Anastas İngiliz tebaasıdır.

— İngiliz tebaası olanlar burada avukatlık yapabiliyorlar mı?

— Burada... -Elini (Adam sende) mânasına salladı. Sonra parmaklarını biribirine sürterek para işareti yapti:-İsterling her yerde geçiyor.

— Anlayamadım. Para mı kazanıyorsunuz? Para mı dağıtıyorsunuz?

^u^., ¦x^ıyıoıiiuuı\ıiiırı buzu üzerine Kendiliğinden meydana çıkıvermiş bir şakadan ibaret olduğu halde, mösyö Yordanidis göğsüne vurmuşlar gibi vücudunun üst kısmını arkaya çekti. Gözlerini kırpıştırarak Murat'a şüpheyle baktı.

— Anlamadım? diye tereddütle sordu.

— Ne bileyim! (Para) dediniz de... İsterlingten bahsettiniz. Sizin patron avukatlığı üste para vererek mi yapıyor? dedim.

Yordanidis asıl şaka buymuş gibi kahkahalarla güldü:

— Sarman! Sarman! Mon diyö! = (Gharmant! char-mant! Mon Dieu!) derken ellerini dizlerine vuruyordu:

Murat, onun bu (Sarman, Mon diyö!) sözünü sık sık tekrarladığını ve yalnız birinci kelimede bütün İstanbullu Rumlar gibi (Ş) yerine (S) dediğini biraz sonra öğrendi.

Yordanidis'in anlattığına bakılırsa, mösyö Anastas, burada birçok İngiliz firmalarının umumî vekili, hukuk mü-şaviriymiş, hükümetle, bankalarla, belediyelerle işleri olunca, kanunların bazı maddelerini anlamak isterlerse, bir mukavele imzalayacakları zaman mösyö Anastas'a müracaat edlermiş. O da bizzat göremediği işlere şeriki olan Türk tebaası avukatı koştururmuş.

Mösyö Yordanidis:

— Siz de bizim yazıhaneye mensup sayılırsınız aziz meslektaşım! dedi. Murat'ın şaşırmasını bekledi. Bu şaşkınlığı görünce pek sevindi. (Sarman! Sarman!) diye ellerini dizlerine vurup keyiflendikten sonra izah etti:

— Türkçe evrakın bir kısmını, bizim ihtiyar yazar... Bir kısmını Selim efendi buraya gelmeden evvel noterdeki daktiloya tape ettirirdik. Selim efendi gelince ona verdik. Fikir benimdir.

— Siz?

— Ben İngilizce ve Fransızca kısmı idare ederim. Türkçeleri burada yazdırmak benim de işime geliyor. Notere kadar gitmekten kurtuluyorum. Sizi pek beğendim. Bize yardım edeceğinizi umarım.

— Bilmem ki vaktim olur mu? İsterim tabi...

— Bedava değil. Patron, kesesi elinde bir centilmen-

dir. Meselâ bir sürü vekâletname sureti çıkarmak lazım gelir. Beherine elli kuruş veririz. Bir defada beş tane çıkarırsınız. Ekseriya, beher vekâletnameden 15-20 tane lâzım oluyor. Biz İngiliz usulüyle çalışırız. Birisine Bayram tebriki yollasak, bir de musaddak vekâletname sureti iliş-.

tiririz. Güzel değil mi?

Burada gene sarman kelimesini kullanmış, gene ellerini dizlerine vurmuştu.

Murat, dünyanın en sevimli budalalarından birisiyle karşı karşıya olduğuna iyice kanaat getirerek rahatlaştı.

Çocuk çayı getirince mösyö Yordanidis, yüzünü ekşiterek, berbat bir Türkçeyle:

— Temiz mi bu? İçinde sinek yok ya?., diye sordu. Fakat derhal yüzüne tebessümünü takarak hiç titizlenmeden biraz ekmek kopardı. Peynir aldı.

— Sizi memnun etmek için... diyerek iştihayla yemeye başladı.

Kolayca şişmanlamak istidadında olan genç uzviyet sun'î olarak aç bırakıldığından, daimi bir açlık çekmekteydi. Yordanis'e peynir, ekmek, Murat'a göre birkaç misli daha lezzetli geldiği halde, her lokmada yüzü azarlanmış bir çocuk gibi asılıyordu. Nihayet içini çekti.

— Açlıktan ölüyorum dostum, dedi, lâkin bizim matmazel razı değil... Çantasında bir ip var. Her buluşmamızda onunla karnımı bir kere ölçüyor. Eğer ip kavuşmazsa darılıp derhal gidiyor.

— Aman!

— Evet! İsterseniz ekmek yiyiniz, o zaman cicima-ma'dan mahrum kalıyorsunuz. İsterseniz nefis bir

kadınr gute ediniz, o zaman da böylece ekmeği koklayacaksınızî

— Korse taksan!

— Ne diyorsunuz siz? Başıma gelen felâket hep korseden doğuyor. Bir gün bizimki korse kullanan bir ihtiyar adamla kalmış... Nefret etmiş... Öyle olacağım diye.

— Kalmış mı? Anlayamadım.

— Eskiden, yani benimle arkadaş olmadan evvel randevu evine gidiyordu. Lâkin görmelisiniz. Benden iki, üç yaş büyük olduğu halde, 15 yaşında mektep talebesi sa-

nırsınız... Görmelisiniz dedim! Mutlaka görürsünüz. Buraya gelir. Bazan tabi... Bir şeye ihtiyacı olursa...

— Hakikatte kaç yaşında?

— Yirmibeş.

— Affedin! Bunu sizin yaşınızı da beraber öğrenmek için sordum. Demek 22 deşiniz.

— O kadar... Beni ihtiyar bulmuyorsunuz ya!

— Nasıl bulurum. Aramızda, ancak üç sene fark var. Bilâkis pek çocuk buluyorum ki menfaatim icabıdır.

Mösyö Yordanidis yarısına kadar içtiği çay bardağını kaldırarak derin bir kedere kapılmış gibi şikâyet etti:

— Kadınları çok seviyorum. Bütün felâketim de budur. Kadınları... Bir tanesini, beş tanesini değil... Bütün kadınları... Sizin padişahınız Abdülhamit'i düşünürüm. Dünyada kıskandığım biricik erkek odur. -İçini çekti:- Halbuki bir tanesinin bile hakkından gelemiyorum.

— Ne demek?

— O mânada değil... Hayır, çok şükür, kuvvetli erkek olduğuma inanınız. Beceremiyorum. Birisine kapıldım? mı? Kendimi kurtaramam! O beni bırakıncaya kadar. Şimdiki kadınları da elbet bilirsiniz. İyi kazanan, eli açık, yüreği merhametli bir kavalyeden kolay ayrılmıyorlar. Meselâ, benim Şarlot iki seneliktir. Şimdi gitse, kilisedeki sadaka kutusunu bir günlüğüne doldururum. Mamafi, erkek erkeğe itiraf edeyim ki henüz kendisine doymuş da değilim. Beni acaip bulmuyor musunuz?

— Herkes biraz öyledir. Sizi samimî buluyorum!

— Mersi! Ben insan sarrafıyım! Sizi görür görmez beğendim. Selim efendi de iyiydi ama, biraz tutuktu. Sonra lisan bilmezdi. Derdimi bir türlü anlatamazdım. İçer misiniz?

— Biraz!

— Ne içersiniz?

— Rakı!

— Olmadı. Zanpara değilsiniz... Beyhude yalan söylemeyin. Dünyada inanmam!

— Neden canım?

— Zanpara kısmı ağzına bir damla rakı koymaz. Beni

zanpara olduğum için daima bira içerim. Bira, doktorlar söylüyorlar, erkeklik kuvvetini kat kat arttırırmış. Bir deneyin de bakın... ben, eğer karnım, buluştuğumuz gün ölçüyü aşmamışsa Şarlot'a amanallah çağırtırım. Şimdi söylesem inanmazsınız... Bir gecede... Dokuz defa... Evet, mübalâğasız! Dokuz defa... Kız, az daha (polis) çağıracaktı. Güzel değil mi?

— Pek!..

Murat da karşısındaki gibi ellerini dizlerine vurarak (Sarman) diye fıkır fıkır gülmüştü.

Mösyö Yordanidis, bu hareket, kendisinin imiş de, biz-.zat kendini aynada seyrediyormuş gibi bir an baktı. Sonra zevkle tekrarlayarak :

— Harikuladesiniz Mösyö... mösyö...

— Murat!..

— Mösyö Murat... Harikulade... Anlaşacağız. Lâkin "bir şartla: Siz beni rakı içmeğe zorlamayacaksınız. Ben sizi bira içmeğe dilediğim kadar zorlayacağım... Mutabık mıyız?

— Hayır!

— Hayır mı? Öyleyse bir sahte Türkle konuşuyorum. Kimsiniz mösyö? Hangi millettensiniz?

— Türk iftiharla...

— Olamaz. Türkler kadıncıdırlar. Size birayı kaç kere tecrübe ettim diyorum.

— İyi ama... Ben inanmıyor değilim ki... Bilâkis inandığım için olmaz dedim.

— Ne gibi? Neden?

— Çünkü nasıl anlatmalı... Benim henüz matmazel Şarlot gibi dayanıklı bir partönerim yok...

Mösyö Yordanidis, şimdiye kadar kullandıklarının hepsinden daha şiddetle bir (Sarman!) çekti ve dizlerini acıtana kadar şamarladı. Gözleri yaş içinde:

— Vah zavallı dostum! Zavallı dostum! dedi. Sizi temin ederim ki çok daha dayanıklılarını bulacaksınız. Asla (Polis) diye bağırmayacak olanlarını... Burası neresi? Siz
işin merkezinde bulunuyorsunuz... Elinizi uzatmağa .bile hacet kalmayacak. Görürsünüz... İşin merkezinde...

192

-Sonra kapıya bakarak sesini alçalttı:- Bir dost nasihati: Sakın bir tanesine bağlanmayın. Sakın bana benzeme-yin! Henüz ömrünüzün gelecek çağında bulunuyorsunuz... Her çiçeğin bir ayrı tadı vardır... Bal da ayrı ayrı çiçeklerden toplanır. Bir tek çiçek! ne kadar güzel olursa olsun giderek tadını kaybediyor. -Tekrar içini çekti:- Ben mahvolmuş bir adamım! Siz bari kendinizi müdafaa ediniz.

— İşin merkezi dediniz? Merkez nerede?

Mösyö Yordanidis sahiden şaşırdı ve dünyanın en şaşkın mânasıyle dolu bir (Sarman) çektikten sonra anlatmağa başiadı.

— Merkez burası... Bu içinde bulunduğunuz oda... Burasını bir tavuk kümesi farzediniz. Anahtarını size teslim ettikleri bir kümes...

— Bizde bir söz var: Kurt komşusunu yemez! derler.

— Komşu mu? Hani komşu? Siz nerede oturuyorsunuz?

— Şehzadebaşı'nda...

— Neresidir bilmem! Lâkin bu Karaköy'de olmadığı malûm. Burada, bu odada bile otursanız gelenler gene de size komşu sayılmazlar... Nerelerden geliyorlar? Uzaklardan... Allah bilir.

— İnsan ekmek yediği yere fena gözle bakmayacak.

— Rica ederim. Günahımı çıkaran papaz gibi konuşmayın. Demin ne söyledim. Siz elinizi uzatmayacaksınız. Şöyle dönün bakayım! Yakışıklı adamsınız... Kadınlar sizin tipinizi benim tipimden daha çok beğenirler.

— İltifatınıza minnettarım.

— İltifat değil... Hakikat! Burası (Merkez) dedim. Bu da hakikat! Ben bu merkezden zerre kadar istifade edemem. Bu da bir üçüncü hakikat... Hem de en fecii!

— Neden?

— Bir kere Şarlot'tan korkarım. Çünkü yalan söylemesini beceremem. Neredense biliyor. Kulaklarım kızarı-yormuş. Sonra sizin kadınlar tuhaf! Hıristiyanla yatmağı

193 F. : 13

âdeta günah sayıyorlar. Öyle gülmeyin! Bizim kızları aa-ha hoş bulmuyor musunuz?

— Anlayamadım?

— Onlar da size karşı milliyet yahut din gayreti güt-

selerdi...

— Evet, sizinkiler daha hatırnaz!

— Bizimkiler daha akıllı... Mesele bu! Mamafi, zengin Türk ailelerinde ecnebilerle yatıp kalkanlar çok...

Murat, itiraz edecekti. Türklük ve islâmlık dâvası gütmek için yeri de, mevzuu da pek münasebetsiz buldu.

— Demek, buraya birçok güzel kadın mı gelir? Ben dündenberi buradayım. Henüz çirkinine bile rastlamadım.

. — Kıştan yeni çıktık. Havalar kararsız. Şimdi kışlık elbiselerle gelemiyorlar, baharlıklarını ya yaptırmaktadırlar, yahut da havaların kararsızlığından giyip çıkmağa cesaret edemiyorlar. Havalar böyle giderse bir hafta sonra

sizinle konuşuruz.

Hesap, Mösyö Yordanidis'in safiyetine uymuyordu.

Murat:

— Bunu nasıl tecrübe ettiniz? diye sordu.

— Tecrübe etmedim. Bizim Matmazel söyledi. Nitekim kendisi bir haftadır gelmiyor. Bu akşam da telefon

etmezse...

Bu esnada kapı açıldı. Hamdi bey, âdeti olduğu gibi

yüzü ter içinde göründü:

— Çanta hazır mı çırak? Ben geç mi kaldım?

— Buyrun! Hep aynı sözü söylemekten ayrıea utanıyorum. Zahmet ediyorsunuz.

— Geç efendim!

— Tanışır mısınız? Komşularımızdan...

— Bilmez miyim? -Hamdi bey, ağızdan kapılmış kısacık Fransızcasıyle sordu:- Nasılsınız mösyö Yordanidis?"

— İyiyim... Siz nasılsınız? -Mösyö Yordanidis de aksine, Türkçe konuşuyordu. İkisini dinlemek

pek hoştu:-Murat beyle tanıştık. Bir arkadaş ki!..

Hamdi bey Türkçeye çevirdi:

— Yoo... Kıskanırım haa... Ben onun nasjl arkadaş olduğunu senden öğrenecek değilim BalikaryaJ.

— İyi arkadaş... Selim efendiden lytv^

— Hele getirdiği misale bak! Haydi efendi gidiyor muyuz?

— Gidelim! -Yordanidis'ten özür diledi:- Mahkemeler başlar. Kusura bakmayın!

— Rica ederim,.. Ben sizi lâfa tuttum. -Hamdi beye parmağını salladı:- Nasıl çoouklar?

— Hangi çocuklar?

— Bir de soruyor! -Murat'a göz kırptı:- Bu da Hayret beyin cinsinden... Bunlar oğlansı... Kızdan anlamıyorlar...

Hamdi bey:

— Hele kâfire hele... Senin işin yok mu? diye mahsustan çıkıştı.

Yordanidis :

— Nasıl olsa öğrenecek... Murat bey akıllı adam... Siz onu Selim efendiye yutturursunuz. Buraya geldi. Aradan aylar geçti. Bir gün ne dese beğenirsiniz? «Hayret beyin amma da çok yeğeni var!» dedi. «Ben biribirine karıştırıyorum. Hergün bir başka elbise giyiyorlar da fark rm edemiyorum? Yeğeni bol vesselam!» dedi de beni az daha gülmekten öldürecekti. Güzel değil mi?

Hamdi beyi parmağıyla tehdit ederek çıktı. Hamd» bey arkasından hışımla bakarak :

— Yahu kendisi daha kaç sene işe yarar... diye söylendi.

Murat:

— Yasak! diye atıldı, istemiyoruz! Fikri kendinize saklayın. Biraz saf ama, fena çocuk değil...

— Biz fena mı dedik birader? Sen dün akşam Hı-rant'a uğradın mı?

— Hırant'a mı? Uğradım. Evet... Yazıhanede yokmuş...

Hamdi bey gözlerini bir an kıstı:

— Tabi efendim, diye somurttu, dün bir bugün iki derhal avukat kesildin. Başka memleketlerde nasıldı bilmem. Bizde henüz avukatlık yalandan ibaret! Doğru söyle!

— Doğrusu! utandım Hamdî bey!

— Peki utandın! Bugün akşam üzeri ıvıenmei efendiye uğramıyacak mısın?

— Uğrayacağım. Uğranmaz mı?

— Beş lira?

— Ben cebimden veririm de...

— Yahu sen adamı deli edersin! Sen Hırant'ın kim olduğunu bilir misin?

— Buranın müşterisi!

— İyi vallaha! Burada çeşit çeşit müşteri var. Hı-rant'a elini veren parmaklarını sayıp alacak. Dünyayı kafese koymuş namussuz! Töbe estağfurullah... Haydi düş önüme... Sen galiba elbise bahsine aldandın...

— Yok canım! Hiç bu kadarcık iş için insan elbise

yapar mı?

— Bir kere iş (Bu kadarcık) değil. Tapu'dan kayıt çıkacak! Hem de dedem zamanının kaydı. Meseledir. İki elbiseye değer...

— Lâkin mahkeme resmen sormuş. Nasıl olsa cevap

verecekler!

— Kim verecek, Tapu mu? Bir kere mahkemenin ancak onuncu tekit
tezkeresi evrak kaleminden odacının defteri arasına ancak girer. Ondan sonra tekrar bir o kadar tekit tezkeresi yazılacak ki Mehmet efendi, gözlüğünü takıp bir kere lütfen okusun! Hoş yeni harfleri de bilmez ya... Birisine okutacak...

— Peki!

— Elbise bahsi, senin acemiliğine karşı atılmış bir olta... Az kalsın Hırant'ı dün bozacaktım. Sonra düşündüm ki, kendi oltasıyle kendisini avlamak daha lezzetli olacak. Şimdi yürü yanımsıra... Mutlaka lâkırdıya karışma!

Beraberce Hırant efendinin yazıhanesine gittiler. İçerisi sokaklara bölünmüş bir kocaman hanın bir köşesinde, etrafı camekânia çevrili bir büyücek dolaba benzeyen yazıhanede, Hırant efendi emlâk komisyonculuğu ediyordu. Yazıhane bir eski masa, iki iskemle, bir de bu minimini aralığa değil en geniş manifatura mağazasında bile iriliği göze çarpacak bir hantal kasadan ibaretti.

— Seni arıyoruz ağa?

— Buyrun!.. -Hırant efendi, çipii gözlerini kırpıştırarak Murat'ı tanımağa çalıştı. Telâşlanmıştı. Fakat avukat kâtibi olduğunu çıkarınca telâşı kalmadı. Güldü:- Siz rrm siniz? Buyrun! Bir haber var mı? Tapudan?

— Bir kere Mehmet efendi işin sana ait olduğunu biliyor.

— Etme!

— Numarayı yüzümüze fırlattı. Kendisi gelsin, dedi.

— Aman! Nereden bilmiş?.. Dâva bana ait görünmez.

— Bilmiş! Bilmez mi? Kaçın kurası...

— E?

— E si? Haydi beraber gideceğiz?

— İmkânı yok! Bugün kalsın! Gördünüz mü? Ne fena tesadüf! Bir mühim satış var da... Mal sahibi ile alıcıyı bekliyorum.

— İstersen şeytanı bekle... Yalnız aklında bulunsun, sen gelmedikçe iş olmayacak. Veyahut biraz şey yapacaksın!

Hırant gene gözlerini kırpıştırdı. Dudaklarından kurnaz bir şey geçti:

— Söylesene birader! Lâfı neye dolaştırıyorsun?

— Ağzını topla! Bir kere ben senin gibi namerdin biraderi olamam!

— Ne biçim lâf! Birisi duysa, nikâhına zarar verecek sanır! Hey oğlum!

— Onbeş lira vereceksin. Yirmi ya... Onbeş elverir!

— On vereceğim!

— Onbeş elverir... Lâfı bitirmeden fırsat vermiyorsun ki... Arada elbise olduğu için 15 elverir.

— Elbise kolay! Kayıtlar mahkemeye gelsin elbise hazır... İşte Karabetyan'ın tabelâsı! Bizim terzimizdir. Hesabımız var. Tüccar terzi. Malı Avrupa'dan getirir! Hilesi yok!

— Karabetyan'ın hilesi olmadığını bilirim. Lâkin Hı-

vadedildi. İki sene sürdü. Selim efendiye devrolundu. bir buçuk sene de onun ardından dolaştı. Şimdi Murat beye ciro ettin! Lâkin hak oyunu üçtür Hırant baba! Bizde en yaman çekirge ancak iki kere sıçrar. Hakkı ile Selim işinde karışmadım. Güldüm. Seyrettim. Celil bey kaç kere söyledi. Hayret bey rica etti. Sen utanmazsın. Sermayen

de budur.

— Gene atıyor beyzadem! Olmaz mı dedik de sen bu lâfları böyle katar ediyorsun ciğerim?

— Ciğerini itler yesin! Tetkik-î İtiraz Komisyonunda iki dalavereli işin var.

— Sus! Allah belânı versin.

— Kâtibi aldatmışsın. Evraka birşeyler olmuş. Reisi tanırım. Bir duyarsa Zeyrek yangını gibi yandığın gündür. Kayıtlar bu akşam hazır. Murat beyin eniştesi Tapu'da müdür muavini! Elbiseyi kestiriyor muyuz? Yoksa Mehmet efendiyle görüşmeğe beraber mi gidersiniz?

— Allah belânı versin! Nedendir Yarabbim? Ayasof-ya'nın büyük imamı ölüyor da, bu Hamdı olacak rezil sırıtarak karşımda dolaşıyor! On lira... On liraya razı mısın? -Murat'a döndü:- Bey oğlum! Bak Tapu müdür muavini eniştenmiş. Bir kibarzade olduğun tavrından belli! Bunun lâfına uymak yaraşmaz! Bunu bir öldüren olsa, kızımı vereceğim ötesi yok! pnJjraJL

— Onbeş! Elbise kesilecek. İşimiz acele Hırant efendi kardeşim! Sen acele işten anlarsın ciğerparem!

— İnsan ciğerparesine böyle mi yapar? Sabahtan-beri siftah etmedik.

— Vay burası manav dükkânı mı? Onbeş lira... Nerede buranın bekçileri?

— Ne olacak?

— Dükkânı beklesinler. Terziye gideceğiz.

— Benim yüreğim mi dayanır? Selâm söyleyin! Ölçüyü alsın!

— Ulan gâvur! Töbe yarabbi! Sen bu numaraları bana mı yapıyorsun? Bundan evvelki kâtiplerin ölçüleri kaç kere alındı? Kart yazacaksın! O da makbul değil ama,

rini elden alacağım. Elbiseye bir yerinde hile yaparsan yırtacağım! Mehmet efendi seni gözlüyor. (200) lira borçlu imişsin. Dört defa yalan söylemişsin.

— Her şeyi de biliyor kardeş! Git! Gözüm görmesin! İnşallah tramvay aitında kalırsın! İnşallah...

— Hoşt köpek! Kartı yaz! Parayı çıkar!

Hırant efendi, birdenbire hem gülümsedi, hem de ki-barlaştı. Murat'a:

— Biz fena adamlar değiliz evlât, dedi, Hamdi bey de, ben de iyi insanlarız! Elbise sana helâl olsun!

Kartı yazdı. Onbeş lirayı da verdi. Sonra :

— Bu iş bitsin! Ayrıoa bahşişi de unutmam! Hamdi ijey şahit! dedi.

— Murat bey benim arkadaşımdır. Oyun istemem. Bu dünyada kimsesi yok!

Hamdi beyin sesi son kelimelerde bir tuhaftı. Murat, onun kendisiyle bu kadar meşgul olmasında, yalnızlığının tesiri bulunduğunu sezdi. Kendisi de bu dünyada kimsesiz bir adamdı. Demek ki, bazan kimsesizlik de bir çeşit akrabalık oluyordu.

Terzinin merdivenlerini tereddütle çıktı:

Hamdi bey tokmağa elini koyunca, telâşla sordu.

— Patronlar birşey söylemesinler!

— Neye? Hırant'ı yere vurduğumuza mı? Yahu sen ne diyorsun? Bu akşam Celil bey bana bir de ziyafet çeker.. Hayret beye gelince biraz hasistir. Lâkin bir kocaman kıta yazacağına bahse girerim.

Elbiseyi lâcivert İngiliz kumaşından ısmarladılar. Üç gün sonra hazır olacaktı.

Hamdi bey merdivende onbeş lirayı Murat'a verdi.

— Beş lira da caba bizim çırak, dedi, yarın stajın sonu... Her saatime beş lira versen beni arama! İnsanlara fazla yardım etmeği sevmediğim gibi, ender olarak yardım etmek istediğim adamları da uzun uzadıya sırtımda gezdirmeği sevmem! Gözünü aç! Bu da bir oyundur ama,

— Öğreneceğimi hiç sanmıyorum. Yüzüme gözüme bulaştırırım gibi...

— Zannetmem. Sana zorla öğretirler. Çünkü sen de benim gibi yenilmeği sevmiyorsun!

Murat bugün başka başka adamlardan, ikinci defa (zorla öğretirler) sözünü işitiyordu. İşin acemisiydi ama, sözlerin yerine göre kıymetini takdirden âciz değildi. Çantayı tutan elini var kuvvetiyle sıktı.

Karaköy saati biri on geçiyordu. Hamdi bey, boş geçen bir otomobili durdurdu. Murat'a :

— Haydi! -dedikten sonra şoföre emretti:- Gayet süratli! Tapuya gidiyoruz!

— Evvelâ mahkemeye gitmiyecek miyiz?

— Hayır! Evvelâ Tapu'ya! Beş lirayı verelim. Aklında bulunsun, peşin para iş gördürtmek için daima iyidir.

— Bir şey sorsam!

— Sor!

— Bakıyorum da, birçok ahbabınız var. Birçok işlerden haberdarsınız. Muameleden de anlıyorsunuz! Neden böyle bir iş tutmadınız?

— Nasıl bir iş?

— Muakkiplik diyorlar. Bir yazıhane açardınız. Yahut bir avukatla teşrik-i mesai edersiniz!

—Yapsam iyiydi ya... Bir türlü yapamadım. Bakın Murat bey! (Dünyada iki çeşit adam var) derler. Birisi insanları maiyetinde çalıştırmak kabiliyetine malik adam! Diğeri de, mutlaka birisinin maiyetinde çalışmağa muhtaç insan! Öyle mi?

— Evet!

— Halbuki öyle değil... Arada bir üçüncü çeşit insan vardır. Ne birilerini maiyetinde çalıştırmağı becerir, ne de birisinin maiyetinde çalışmağa... Buna kısaaa (Serseri) diyelim... Durun çanım! Biz ne de çok (Estağfurullah!) kullanırız. Bu benim dediğim, daha doğrusu temsil etmeğe çalıştığım (Serseri)tipi bizde henüz yok gibidir.

_____ »^^unıuıı, yunul Ul[pC^K-ta şarap şişesi, et konservesi kutusuyla yan gelmiş sakallı... Bir torbası, bir de değneği olur ekseriya... Bildiniz mi?

— Evet!

— Başka çeşidi. (Bohem) dedikleri şehir serserisi-dir. Parayı nerden bulur? Nasıl yaşar? Kendisi de pek bilmez. İşte bu tip ne başkasını idare etmeğe kalkar, ne de kendisini bir başkasının idaresine verir!

— Ben size bir yazıhane açınız! dedim.

— O zaman da yazıhanenin emrinde olacağım. Her yazıhanenin kendisine mahsus kanunları var. Yazıhane sahibi de onların emrindedir. Yazıhaneyi kendi keyfim için açmıyacağım ya! Meselâ sizin bir işinizi takip edeceğim. Bunu kabul ettiğim anda size bağlanıyorum. Uğradığınız zaman orada bulunmağa mecburum.

— Tabi.

— İşte gördünüz mü? Yazıhane bize (patron) oldu. Zaten uğramıyayım desem içim rahat etmez. Günüm, yahut günlerim bana zehir olur. Halbuki bazen cebimde beş. para olmaz. Mahalle bakkalındaki kredime güvenerek beş gün evden ayrılmam. Tenbelliğin tadını çıkarırım.

— O zaman da işin zevki size aynı hisleri vermez mi?

— Bilmem! Belki de verir... Lâkin denemeğe hiç de niyetim yok! Yorgunluk meselesi galiba! Kendimi şimdilik yorulmuş hissetmiyorum!

— Evlenmeği de düşünmüyor musunuz?

— Bütün bu sözlerden sonra mı? Hoş adamsınız doğrusu... Yahu! Dünyada kadından, bilhassa nikahladığınız kadından daha müstebit bir patron olmaz ki...

Hamdi bey kıkır kıkır güldü.

Tapu dairesinin önünde otomobilden indikleri zaman:

— Şoförün parasını veriver! dedi. Bana da lütfen beş lira ver.

Murat söyleneni yaptı.

Tapu dairesi henüz kalabalıklaşmamıştı. Önündeki.

vade, bazı korkunç ruyaıaruu msum ı\uuuo n^...,~~-------

ve bir türlü çıkış yolu bulunmadığı için ter içinde uyandıran kısma geçtiler. Mehmet efendiyi, gayet büyük, yıpranmış defterlerle dolu bir odada yapayalnız buldular. Hamdi bey selâm verdi:

— Hazır mı bizim kayıtlar?

— Hangi kayıtlar?

— İyi vallaha! Dün numarasını bıraktık ya...

— Evet... Şu mesele. Dur bakayım... -Defterlere ümitsiz ümitsiz baktı:-

— Evet, zahir!

— Hay Allah razı olsun! Kocakarı bir dua edecek ki... Fakir bir kocakarı... Yüzyirmi bilmem kaç sehimde onyedi buçuk sehim mi nedir? İşte sana helâlinden beş

lira...

— Fakirse vermeseydiniz...

— Zaten para diye vermiyoruz.. Dua niyetine veriyoruz. Kiminin parası, kiminin duası demişler.

Mehmet efendi, sol eliyle yazıyordu. El hareketi her hafta bir kere durakladığı için seyri insana iç sıkıntısı vermekteydi. Defterdeki kayıtları vaktiyle kimbilir ne için basılmış, şimdi müsveddelik olmuş bir kâğıda çıkardı. Mahkeme müzekkeresiyle beraber Hamdi beye uzattı:

— Buyur. Boş bir daktilo bulunuz! Birkaç kuruş verdiniz mi hem temize çeker hem de imzalayacaklara imzalatır. Bu usulü beğeniyorum. İmzacılar karşılarında körpe kızı gördüler mi, okumuyor bile... İstersen borç senedi imzalat, istersen idam fermanlarını... -Kederle gülümse-

di:-

— Öyle... Bir de genç tapucularla daktilo hanımları

beğenmezsiniz bunaklar!

— Böyle kuru kuru beğenmeği ne yapayım! Onlar da beni beğenmediler ki...

— Ablama söylerim. Sen beni bilir misin? (Fikri bozdu bu herif! Gözünü aç!) derim.

— Vallaha sevinir!

— Sevinir mi?

ki idman sayesinde bize de bir sehim çıkar diyerek... Aklı varsa sevinir!

— Hay Ailah müstahakkını versin! Bu hiç aklıma gelmemişti.

— Nerden gelecek! Zamane gençlerinde akıl ne arasın!

Gülüşerek çıktılar. Hamdi bey:

— Sen doğru mahkemeye koş, dedi, listelere bak! Bugün çok mahkeme var mı?

— Çok... Yedi tane...

— Yedi tane çok değil... Bazan onbeş tane olur! Sen idare etmeğe çalış. Bizim burada tanıdık bir daktilo hanım olacak. Mesai başlamadan şunu çıkarttırıvereyim.

— Bozuk para...

— İcabederse ben veririm. Hesaplaşırız. Haydi koş...

Murat Mahkemeleri dolaştı. Listelere işaret etti. Hepsini işitmek kabil imiş gibi, merdiven başında durdu. Çeşit çeşit adamlar inip çıkıyorlar, koşuyorlar, bağırıp çağırıyorlardı. En fazla beyaz sarıklılar nazar-ı dikkati celp ediyordu. Din adamlarının, dünya işleriyle, bu kadar şiddetle meşgul olmaları acaipti.

Murat, işiyle alâkası bulunmayan mevzulara dalmak üzere olduğunu anlayarak silkindi. Ticaret mahkemesini yokladıktan sonra cezaların açılıp açılmadığını anlamak üzere aşağı kata indi.

İş esasında pek ciddî görünmüyordu. Pek ciddî görünmeyen bir işin, bir sürü insana ekmek parası temin edişi ayrıca şaşılacak bir şeydi.

Hamdi bey geldiği zaman avukatlar da gelmiş bulunuyorlardı. Bu suretle Ticaret mahkemesinde bir tek dava açıkta kalmış oluyordu. Onu da oradan başka yerde davası bulunmayan bir avukat kâtibine emanet ettiler.

Hamdi bey çırağını bugün İcra'da çalıştırmak istemişti.

— Çantaya koy! dedi. Hırant türlü domuzluk düşünür. (Bakayım) diye köpek gibi yalvarır. Sakın gösterme!

r •

istemez ya... Şimdi gelelim icra işlerine... icra ışıerı avukatlığın yarısıdır. Senin için ayrıca kârı vardır. Meselâ bir senet icraya koyulacak değil mi?..

Murat'ın var gayretiyle su gibi ezberlemek istediği bir çok yeni ve mühim şeyler söylüyordu. Bunları akılda tutmak, bir yere böylece yazmadıkça imkânsız gibiydi.

«Ciddi mi değil! Ben de ne kadar budalayım! Her iş bilmeyen için ciddiden de beter... Buyrun bakalım? Öde-rne emri nedir? Haciz kararını nerden alacağız?»

Ill

Murat, gazeteyi dikkatle katladı. Önüne koydu. Katladığı yer, çerçeve içinde bugünün 1 Nisan olduğunu, okuyucuların aldanmamak için dikkatli davranmalarını ihtar

ediyordu.

Birisi (Puvason Davril) yapmak isterse Murat, bunu

gösterecekti.

İşe başlayalı dört gün olduğu halde, sevinci de, heyecanı da henüz yatışmamıştı. Gece uyanıp «Çok şükür! Boşta değilim!» diye kendi kendine gülüyor, sabahleyin erken kalkıyor, insanları daha çok seviyor, kızları daha güzel buluyor, manzaraların hepsinden hoşlanıyordu.

Yüreği, şiir yazamayacak, birşey okuyamayacak kadar ferahtı. Yazıhane şurada dursun, koskocaman ve karmakarışık İstanbul Adliyesini de âdeta benimsemişti. Başka herhangi bir iş, bu kadar zevkli olamaz sanıyor, İş Bankası'nın İstanbul Şubesi'ne Müdür tayin etseler kabul etmeyeceğine emin bulunuyordu.

Ertuğrul Hikmet, iş bulduğuna umduğu derecede sevinmemiş, Şahap, avukat kâtipliğini ona lâyık görmemişti. Yalnız garson İhsan, kendisi kadar mesut ve heyecanlıydı.

— İşsizlik ne cenabet şeydir bilirim, diyordu. İnsanı ürkek eder namussuz! Darüleytam'da bir hocamız vardı,

(boş oıuracagınıza, bedava çalışın!) derdi. Kendini kuvvetli hissediyorsun değil mi?

— Daha değil kardeş! Sanki şaka gibi geliyor. Rüya gibi... Uyanacağım da... Yalan olduğu meydana çıkacak... Böyle bir şey...

— Sana belli etmemeğe çalışırdım ama, senden fazla üzülürdüm.

— Biliyorum eksik olma;

— Biraz para biriktirmeiisin...

— İmkânı mı var? Aklımdakileri bilsen...

— Bırak şimdi aklındakileri... Ertuğrul Hikmet beye kulak asma! (Ziyafet) lâkırdısını beğenmedim.

— Yok... Bir ziyafet hakkettiniz! Şöyle bir gece dünyanın anasını satacağız!

— Gene sen bilirsin! Lâkin biraz daha beklemeli...

— Anafordan bir elbise geliyor. Aldığım gün... Aldığım gün değil, aldığım günden sonra senin ilk izninde ziyafet hazır arkadaş!..

— Gel şunu şakön pursuva... Yapalım...

— Ayıp! Ertuğrul Hikmet duymasın... (Para kazanmak bazılarını hasis eder!) diye lâf dokunduruyor. Sonra da (Benim sözüm tabi sana raci değil! Ahlâksız heriflere mahsus!) diyerek bir de işi sağlama bağlıyor.

— Kendisi bir baltaya sap olmadı da ondan... Anlaşıldı ziyafet verme desem de vereceksin. Bari masrafı bana bırak..

— Bu olur! Peki! Vekilharçlığı sana veriyorum. Söz... Murat bunları hatırlayarak gülümsedi. Odası, yaz kış

güneş görmüyordu. Bu sebeple bir çeşit akvaryum loşluğu vardı. Buna rağmen burada bulunmaktan memnundu. Odabaşı Hüseyin ağadan sıkılmasa, böyle saat sekizde değil, altıbuçuk, yedide gelecekti. Halbuki, Hüseyin ağa, acemi kâtibin yeni hevesine karşı, usulü, erkânı öğretmek, bir de lüzumsuz yere aptallık etmesine mani olmak için: «Dokuzda işbaşı yapmalı! demişti, erken geldiğini, müşteriler sezerse onlar da erken gelmeğe kalkarlar. O zaman da biraz geç kalsan söylenirler. Avukat yazıhanesine kim gelir? derdi olan gelir! Derdli adamın gö-

züne de bir vakit uyku girmez! Gene sen bilirsin Murat

efendi!»

Murat'ın bileceği, buradan hazzediyordu. İlk sevine, geçsin, ne güzel! Biraz çalışacak, şiirlerini derleyip toplayacak, ilerde bir de kitap çıkaracak!.. Zile basıp kahve söyleyerek, sessiz, sakin, yaz babam yaz!.

Dışarda birileri fısıldaşıyorlardı. Nihayet kapı kibarca

vuruldu:

— Buyrun!

Sol bitişikteki daktilo makineleri tamir atölyesinin ya-hudi matmazeli, dişlerini gösterip gülümseyerek: . — Müsaade var mı? diye başını uzatmıştı.

— Rica ederim!

— Yalnız mısınız?

— Artık değil...

— Henüz tanışmıyoruz ama... Çaresiz... Bir de komşu demek akraba demektir. Bizim patron da gelmedi. Her taraflar kapalı... Bir lira bozuk para rica edecektim. Birazdan iade ederim.

Murat, derhal elini cebine attı. Sonra bir an durdu. Gazetenin (Sakın aldanmayın, bugün 1 Nisan!) yazısı gözüne çarpmıştı. Lâkin bu bir anlık tereddüdü matmazele

belli etmeden:

— Sevinçle... -diyerek dört tane yirmibeşlik ayırdı -

Adım Murat'tır.

— Şereflendim mösyö! Bana da Reçina dersiniz... Paralara bakarak bir kaşını kaldırmıştı. Kurnaz kurnaz düşünüyordu.

— Birazdan... Patron gelince... Borcumu öderim.

— Ne zaman isterseniz...

Kız, paraları aldı. Sarı saçlarını başının güzel bir hareketiyle arkaya attı. Göğüsleri, kalçaları ve baldırları dolgun olmasına rağmen vücudünde gene bir incelik, tenasüpten gelen bir atiklik vardı. Murat: «Yüzü çocuk yüzü* gibi masum ama, gözleri şeytan mı!» diye keyifle düşündü. Bu masum bebek yüzünde yalnız belli belirsiz boyanmış kalın dudakları kadıncıydı.

— Mersi mösyö!

— Bir şey değil...

— Ben ne kadar budalayımdır. Affedersiniz... Bugün ayın kaçı?

— Biri.

— Mayıs'ın mı?

— Hayır! Nisan'ın!

— Nisan'ın biri mi? Ne diyorsunuz! Mahvoldunuz zavallı komşum!

— Efendim?

— Mahvoldunuz... -Nefis bir dalgalanışla gülmeğe başladı:- Sizi soydum... Vah vah! - Dışarıya seslendi:-Mösyö YordanidisL

Yordanidis:

— Ben size söylememiş miydim, diye gülerek göründü. Türkler, esmer insanlardır, şekerim, sarışınlara dayanamazlar. Akılları derhal karmakarışık olur!.. Murat'a gözünü kırptı:- Somurtmayın! Beş liradan ne çıkar?

Matmazel Reçina tashih etti:

— Ancak bir lirası varmış. Onu verdi!

— Ne demek? Ben ömrümde sizin kadar merhametli bir yahudi görmedim. Yani, pardon, (Merhamet) yahudi-de olunca ne mânaya gelir, bilirsiniz!

— Mösyö Yordanidis!...

— Hayır! Pardonu geri alıyorum. Bu dakikada, dünya üzerinde, Murat beyden daha bahtiyar bir başka Türk bulunmaz. Peki ne olacak?

— Altı lira yeter!

— Nerede yetermiş? Ben tek başıma altı liralık bira içerim...

— Matmazel Şarlot gözünüzü çıkarır...

— Bir Nisan'da da mı yasak? Şu bizim Şarlot, Lejyon etranjer yüzbaşısı olmalıydı. -İçini çekti! eki benden niçin beş lira istediniz.

— Siz eski ahbapsınız, Mösyö... -Murat adını tekrarladı:- Mösyö Murat henüz yenidir. Sonra huyunu bilmiyorum. Belki şakayı sevmez!.

— Siz her şeyi istediğiniz kadar sevimli yapabilirsi-

niz Matmazel bu bir, bir de ben asıl somurtmaktan hoşlanmam! Ne iyi ettiniz.

— İki senedir böyle yapıyoruz. Mösyö Yordanidis iki senedenberi muntazaman beşer lira kaybeder.

Bugün öğle yemeğinde beraberiz. Mamafi gelecek seneyi bilmem! Bu sene yemek paranızı kendiniz ödemiş oluyorsunuz.

Yordanidis filozofça konuştu:

— Ben kadınları çok sevdiğim için mi tanıyamıyorum bilmem ki... Hep beni aldatırlar. Şimdi Şarlot'u göreceksiniz. Öğle üzeri gelecek... O matmazele de benzemez. Beni cebren aldatıyor. Beş lira ister. (Puvason Davril yapacaksın! Olmaz!) dedim. «Ne Puvason Davril'i! Ben bugünün ne olduğunu bile bilmiyorum! Ben ciddî konuşuyorum! Sen işin alayındasın. Ver beş lirayı!» Veririm. Birçok güler... «İşte Puvason Davril! diye ben buna derim! Benim avanak sevgilim!» der... Güzel değil mi?

— Siz de niçin üzülüyorsunuz? İnsan bazan da mahsustan aldanıvermeli!

Yordanidis, böyle söyleyen matmazel Reçina'ya ümitsiz ümitsiz baktı:

— Aldanmanın şakası bile hoş değil... Murat kendisini yeni toplamıştı:

— Otursanıza, diye rica etti, birer kahve içelim. Ben görüyorsunuz, pek beceriksiz bir ev sahibiyim.

Yordanidis hemen oturdu. Lâkin matmazel Reçina özür diledi.

— Patron gelir. Sabahları ekseriya öfkeli oluyor, çatacak yer arıyor. Bu Ruslar kendi memleketlerinde, bu sabah öfkeleriyle nasıl yaşarlar bilmem ki?

— Patronunuz Rus mu?

— Muhacirlerden. (Ben beyaz Rus'um!) diye iftihar eder. Bunların siyahı da mı var? diye düşünürüm. Yordanidis:

— Kızılı var meleğim! diye izahat verdi.

— Onlar da sabahları böyle öfkeli midirler?

— Duyduğum doğruysa onlar günün yirmidört saa-tında öfkeli olurlarmış...

— Öyleyse kimseyle geçinemezler!

Doğrudur.

— Sahi mi? -Kız biraz düşündü, Murat'a gamzeli bir tebessümle baktı:- Öğle yemeğine kadar orövvar!..

Kız kapıda durup döndü:

— Nişanlınız varsa davet edebilirsiniz!.. Şaka edelim derken size sıkıntı vermek istemem!

— Bir tane olacak matmazeli. Lâkin annesi henüz doğurmadı... Bu sebeple daha uzun müddet bizimle

beraber yemek yiyemez. -Güldü:- Mamafi yemekte gene dört kişi mi olacağız?

— Ne demek?

— Aynı şeyi teklif ederim. Nişanlınızı getirebilirsiniz... Değil mi? Mösyö Yordanidis?

— Matmazel Reçina'nın nişanlısı da sizinki ile yaşıt sanırım. Eğer
dündenberi birdenbire büyömediyse...

Kız, ciddiyetle:

— Yemekte dört kişi olunacaktır, diyerek çıktı. Mösyö Yordanidis gürültüyle damağını şaklattı:

— Ne kız!.. Haydi kahveyi söyleyin bakalım!

— Beni sabahleyin insafsızca soydurduğunuz için mi? (Bir sudan iki kere yıkanılmaz!) derler.

— Bu kadar aptal olduğumu iki üç gün içinde ner-den anladınız beyefendi! Ne kadar bedbahtım!

— Estağfurullah...

— Öyle ya... Hem Reçina gibi bir prenses tanıtıyoruz, hem de şikâyet ediliyor. Ben bunun değerini takdir edemeyecek adam mıyım? Af buyrun! Henüz lâyıkıyle tanışamadık galiba! -Azametli bir hareketle cüzdanını çıkardı. Bir kartı alıp uzattı:- Lütfen sizde kalsın... Şuraya bir yere çivilemenizi tavsiye ederim. Hakkımda hüküm verirken bir göz atarsınız!

Murat kartı aldı :

Yordanidis Dr. d'Amour

F. : 14

— Fevkalâde! Böyle bir mesıeymı uıouı. .«---------

Tekrar müşerref oldum!

— Ne zannettiniz! -Bu esnada gazeteyi gördü. Gözlerini kısarak baktı:- Dehşet! diye bağırdı. Sizi tebrik ederim aziz meslektaşım! Elinizdeki kart benden ziyade size

lâyık.

— Neden?

— Bir lirayı verirken bu gazete... Hay Allah! Bizim yarımkan İngiliz duymasın! Saçım başını yolar!

— Kim?

— Benim patron! Anası İngilizdir.

— Neden?

— Türkler akıllanıyorlarlar, diye.. Demek ki matmazeli bir bakışta ölçtünüz. Puvason Davril'e razı oldunuz! O biçare de kandırdım diyerek sevinir! Söyleyeceğim!

— Rica ederim. Tamamıyle ters düşünüyorsunuz! Bu gazete bilâkis, benim dalgın bir adam olduğuma delildir. Kendime güvensem önüne koyar mı idim! Sanki önüme koydum da bir işe mi yaradı...

— Nefis adamsınız azizim! Anlaşacağız. Şarlot sizi sever! Şarlot'a meseleyi anlatayım da, aptal yahudi ile

gizlice eğlensin!

— Matmazel Şarlot hangi milletten?

— Öyle karışık ki... Evvelâ, üç göbek evvelki dedesinin hangi milletten olduğunu bulmalı... Bir kâğıt ister... Yazarak aşağıya doğru ineceğiz: Büyük babasının babası Polonya'lı imiş. Babası Rus, anası Yahudi bir melez adam... Oğlu bir Alman'la evlenmiş... Onun oğlu bir Fransız karısı almış... Gelelim kadın tarafına... Büyük ananın anasının anası İtalyan, Yahudi ana bir İsveçli'den doğmuş... Oğlunun aldığı karısının anası bir İspanyol'muş... Şarlot'un annesi olan Fransızın annesi Maltız... Kaç oldu!

— Bilmem!

— Ben birgün üşenmeden saymıştım. Galiba sekiz millet... Zaten Şarlot gibi şâhâne bir kızı ancak sekiz ayrı milletin karısıyle erkeği bir araya gelip gayretlerini

çileyi üç senedir nasıl çekeriz arkadaş!

Yordanidis'i, Karadağlı hademe çağırdı. Delikanlı:

— Patron! diye kalktı, birazdan sizi götüreceğim!

— Nereye?

— Bizim patronla tanışırsınız! Âdettir.

— Rahatsız etmiyeyim!

— Dünyada rahatsız edilemeyecek birisi varsa, o da benim patrondur.

— Niçin?

— Her şeyi evvelden dikkatle hesaplar. Sizi tanımak için beş dakika ayıracaktır.

— Mühlet biterse...

— Öteki odaya geçer... Siz «Sonra...» gelmesini isterseniz tam üç gün beklersiniz!

— Sarman!

— Değil mi?

Yordanidis gülerek çıktı. Murat, onun kadar derbeder bir sevimliliği asla olamayacağını biraz da hasetle düşündü.

Kart önünde duruyordu. «Doktor d'Amour! Aşk doktoru!» Dikkat etti. Hayır daktilo ile yazılmamış. Bir matbaaya ısmarlanmıştı. İnsanlar nelerle uğraşıyorlar, nelerden zevk alıyorlardı? Beyhude gibi geliyordu ama, insanlardaki hususiyetleri meydana getirip, hayatı yeknesaklıktan çıkaran da bu mini mini budalalıklar değil mi?

Artık hiçbir faydası kalmadığı için gazeteyi bir kenara koydu. Ajandasını açtı. O günkü davaları bir küçük kâğıda yazdı. Dolaptan dosyaları çıkarmak için patronların bürosuna geçerken Yordanidis'e istediği kahveyi ısmarlamadığını hatırlamıştı. Adeta kederlendi.

İlk gelen müşteri, uzun boylu, âdeta kanbur, altmışlık, fakat dört günlük traşına rağmen dinç bir ihtiyardı. Saçları ve sakalları çoktan beyazlanmış olduğu halde, yüzünde gene de bir esmerlik vardı. Bu esmerliği, galiba geniş kenarlı eski fötr siyah şapkasiyle, rengi güneşten kır-mızılaşmış perişan paltosu veriyordu. Ceketi, pantolonu da siyahtı. Ayağına mest-lâstik giymişti. Bu sene sıcak-

M

i—

3

h

o

ro ro

a

I i

r-f •

=r. co ¦ q

II. §•>¦

It

cd a

CD X-

¦< Q

CD N

3 Q

i

i

x- a

Q

r* CD

5' (Qt CD =

>

CO X" CD

x1 co ¦< Q

Q> O CD (Qc -r^' Q- nT z^

Q

-co

3

CD 03

3 5

_ Q

S. O

¦< 3 CD

O" £

CO Q

3

a co

CD

CD N

¦< CD

CO C-Q.

-CO CD ^

¦¦O CD ^

3

CQ<(Q

3 CT§

C: Q 2. Q- N — Q. D

3

5T CT — O C £

3

S CQ<-<

u X- 3 Q. • q_ q =:

3< ğ \

-w x- q ^

ct § s |

=: ° 3 o--O ? c. CO x- j-* 3

^,(0 Co q -L- 3 =: X- 3 CD -Q —•__i

•i- -CO rt jj

CT " 3 c ~ CT Q ^ X-CD _. Q

s =¦ •:.

(Q < 5' O

^ Q

O O

Q =.

Q. Q

CQ< 3

3

3 <

5 =i 2 ~ Q.-C0 -co m

§§?§ Q "q

CD ' 2

CD

is

N Q-

3

9-

CD 3

a 3

CD

3 CT CO

T3 Q

CT

2;

3

3

C: -CO

CO

c

CO

a

3

I l&li I.

l

CD <

¦<_ Q

^ CD CD 3 CQ 3. _ Q.

mi

I I: I I S " I

CD

-CO

o

g 3

Q CD

- 9: -CO

|

CD q CO .

cd :

Q O Q C

5 3

o

cp_ 3

-S c?

f g.-

cd a â 3

CD

3" Q.

.* CD CD 3 7T

a. c •o

co"

3

3

^ S» D 3" Q. q

9. CT

a Q

< «» a 2. 3 cd

5 n § 3 £3

< 5 3 2. 3 S o ~ < ¦< H 3

— ""^ i CD O — CD Q. CD 3" CQ; a

Q CT

3 9.

CD

3

CT Z*

E! ^> 3 "5'

CT CD

a. CO 5'

CD ?

3

^ CT

Q. O Q.

C= —

Q

CQ CD

3

CD

c 3

Q

a

X o'

S-a$R =

Q CT Q "

•a-g i-g!

n> r> 5- § ;

C:" 2. O CD X" CQ <5 , CD g. CTS-

x- & — N

?.-

Q. ^- CD 9

»

! CQt

S q--co 3-

- _; _, Q

5- 3 Q 5

• « -J Q ^ "2

>CDdcdcdcq2ct3 2 9-

R 3-S'» §9. F^c7?CTg

3

co' Q

=

ct -o

3 §- «- a

a 8 5

-co

Q -CO Q

-03

ro

«a

CO

-i ~ 3

§ 3

3; <

cd

C: CD

i,3

CD CD

3 S- 3"< 5 3

x-3 5 5- •- 5- w

CD 3" N

°- > 3,

C Q, -<'

' Q CD

O X- S

Q Q C

^<-2 Q Q 9-

. °2°3 S-<

9- g § ct q -a a

o

a

55 5

rt Q

3

2.

CD

-T

CQ

cp_

CD O CD

D o en

Q I

7> a

CD CD

s§

3-: —

Q Ç:

Ü 3

Q. Q g

CD Q- 9t

3 •o

"•CO

i

Q

3 Q

i

Q 3 Q "CO

f

3 Q "CO

l~r ST CD CT CD ^;

-i CO

_ CT CD "~\ 0

(Q

3 '03

O O Q

CQ

^? n- Q>

tiff

CD CD Q

if

CD 3

C 3

X

Is

§

< C

| if

3

-co -

o

I

Q ÇP_

3 §

2q

CD -co -Il

Q CT ı-

x- cr

-CO ^ 3

3 cd

!.§3 cd-55'

f 8:cİQ.a

Û « x? Q. O; ¦'" c Q ¦<. q_ -

• 3 D CD £ Q O X- c

=¦ Tf, — u: «

—•=¦ O -

O _. Q

2. E-3

CO

3

-i" =: Q q "^ o q -co

CD 5 t- ,X -*- l~t-

5 9-3 =o 5 g _

§¦ °! 2 2_ e - 5 S.

_ __, ^ ^ X" Q — O:

C:

ı

0

Q -t

CO

CD

ffl

3 3" —

g

3 3--' Q Q -^

O" CD ^

3 ==.-

Q Q

9-CT -"

ci

£

x- 5"

3 Q

CD ^ 3 -CO

-CO CD = 3 Q

q a

3 C CD

-< x-

O Q- 05 T^- C CD

2 N

3 CD

^ 5! ^

§: -I' ro 3" S

_ o

Q Q 3'

s s<

X" X" T"

a

ro

3

ro ro

3 Cp 3" -•

3" 3 Q Q_ Q.

^ a ~

-CO g- C:

*^ O i-

Q 3 C! "2 q q

Q. — rn

D S Q 3. ™

Icfllo-o- 3 2 "" 3

C-ffl Q< 1

E S 2.

3 CT .—

~S CT CT -• CD

lara girdim desenize -Durun bakayım! tsuraaa un kası vardı. Siz yeni mi geldiniz?

— Evet! Selim efendi askere gitti!

— Ne söylüyorsunuz, o babam yaşındaki herif daha

askerliğini de mi yapmamış?

— Ben kendisini tanımıyorum efendim! Beyefendi

tanıyorlar!

Mösyö Samoil, gazetenin üzerinden kadına bir kere

baktı, duymamazlıktan geldi.

— Bir yaşıma daha girdim. Hastalıklı falan olmalı... Geri kalmıştır. Ferah otuzundaydı ayol! Yerinden kımıldamağa takati yoktu. Askerlikte ne yapar zavallı!

Murat, halbuki selefini böyle düşünmüyordu. Kadının ısrarıyle hayalindeki arkadaşını birbirine uyduramadı. Yadırgadı.

— Bizim dava öğleden sonra mı?

— Evet!

— Hep karıştırırım. Bazan öğleden evvele koyuyorlar.
Buraya gelmezsem unutulur, gidilmez sanıyorum, içim içime sığmıyor. Cehennemin de bir ucu. Biz Ayvansa-ray'da oturuyoruz... Ablam orada iskele memuru Raif efendi ile evli... Tanır mısınız?

— Hayır!

— Öyleyse Haliç'le alâkanız yok. Vapurla gidip gelirseniz mutlak tanırsınız. Köse Raif derler. Rabbim dağına göre kar verir. Tevekkeli herifi köse yaratmamış... Başımı ateşlere yaktı. (Gel enişte? Üstüme varma! İstemem!) diye az mı ayak direndim. İyi adammış... Kâmil adammış... İyi adammış, kâmil adammış da, iki karısı neden oturmamış... Köse'yi bizim ahlâksız herifin tatlı dili ile iki dükkânı aldattı. Dili de tatlıdır. Bilmeyen (Ne halûk adamcağız) der. Bir de gelip bana sormalı... Beni bu taze yaşımda avukat yazıhanelerine düşürdü. Mahkemelerde süründürüyor. Biz görmedik... Benim babam, Ayvansa-ray'ın Başimamı'ydı. Yirmi beş sene muhtarlığı var. Babam, göbeğine kadar sakalı varken bir kere bile karakola girmiş kul değildi. Zahir nazara geldik... Bu kapıyı öğrendik. Allah beterinden saklasın!

ama, bu şikâyet bizim, evlilikte bedbaht olmuş orta halli İstanbul kadınlarının acılı dert yanmasına da benzemiyordu. Bir başkasına, pek candan acımadığı birisine, baştan savma tercümanlık yapar gibi bir hali vardı. Gergin pembe yanakları ona her zaman utanmış bir genç kız hali vermese, insan büsbütün şaşırır, acaba seviniyor mu diye tereddüde düşerdi.

— Şahitleri getirmedim, dedi, lâzım mıydı? Hayret bey (Ben size haber veririm!) demişti.

— Ben bilmiyorum efendim. Birşey söylemediler.

— Evvelce şahit dinlettik. Hayret bey (Daha iki tane olsa iyi olur.) dedi. Şaştım kaldım. İstemiyorum efendim! Bir halini görmezsem istemez miyim?

— Çapkın mı yoksa?

— Kim? Murtaza denilen hımbıl mı çapkın? Keşke çapkın olsa... Herkesin başındaki bir hal... Elbet birgün gelir, uslanır dersin! Horoz benim değil mi, dilediği çöplükte eşinir de gene gelsin! dersin! - Başını iki tarafa edalı edalı salladı:- Benim derdim kimselerinkine benzemez. Allah gâvura, çıfıta vermesin... -Murat, mösyö Samoil'i düşünerek telâşlandı. Lâkin gazete kımıldamadı bile.- Benim derdim... İçi beni yakar, dışı seni... Hesabı... Oturup kimselerle dertleşemiyorum. Sabır taşı dayanmaz!.

Murat, yavaş yavaş merak etti:

— Kumarbaz falan mı?

— Kumar erkek işi kardeşim... Benimki ahlâksız... Söylenmez ki...

Murat: «Oğlan mı öyleyse...» diye düşünerek belli belirsiz kızardı.

— Kaç senelik evlisiniz?

— Dört sene... İlk zamanlar iyiceydi. Sonra sonra azdı. Dağlara taşlara Yarabbi!

Kapı şiddetle açıldı. Hepsi de avukatlar geldi zannederek baktılar.

İki hanım müşteri içeri girdi.

Gayet şıktılar. Bir örnek giyinmelerinden hemşire oldukları anlaşılıyordu.

Murat: «Sökün etti nisa taifesi!..» diye düşünerek:

— buyrun eTenuım: ucuı.

Kadınlar evvelâ yanlış gelmişler gibi durakladılar. Büyüğü -Otuz yaşında kadar olanı Küçüğüne- Yirmiüç, yirmidört gösterene- Fransızca:

— Şaşırdım! dedi. Sonra Murat'a döndü. Türkçe sordu: - Yeni kâtip siz misiniz?

— Evet efendim, buyrun!

— Eğer geç kalacaklarsa beklemeyelim.

— Gelirler sanırım. Daha gecikmezler.

¦ Birisi İnci hanımın yanına oturdu. Öteki bir iskemle

aldı.

Murat, bugünkü davaların içinde bunları alâkadar edebilecek dosyanın hangisi olduğunu bulmağa çalıştı.

Genç hemşire:

— İşiniz uğurlu olsun! diye gülümsedi.

— Teşekkür ederim efendim!

— Adınız ne sizin?

— Murat efendim!

— Hukuk'a mı gidiyorsunuz?

— Hayır efendim!

— Öyleyse şahadetnameniz yok!

— Yok efendim!

— Vah vah!

Büyük hemşire Fransızca:

— Bıraksana çocuğu rahat! dedi. Öteki:

— Ya anlıyorsa!., diye cevap verdi. Büyüğü gayet pişkin Murat'a Fransızca sordu:

— Bu lisanla görüşüyor musunuz?

Murat, bazı bazı yaptığı gibi, anlamazlığa vurdu.

— Efendim? diye Türkçe sordu.

— Fransızca bilir misiniz demiştim.

— Ben mi? Hayır! Neden sordunuz?

— Sordum. Hiç... Şimdi asansörcüler bile konuşuyorlar da...

Murat'ı insan hesabına koymadığı belliydi. Delikanlı: «Alışmak lâzım!» diye kendisine cesaret vermeğe ça-

aeyı ınuınp yuzunu göstermişti.

Yeni gelenler onu aynı zamanda süzdüler. Beğenmeyerek burun kıvırdılar ve anlayan bulunmadığına tama-miyle emin olarak gayet güzel, gayet işlek bir Fransızca ile serbest serbest görüşmeğe başladılar:

Küçük hemşire:

— Benim burada hemen canım sıkılır. Kuyu gibi! dedi.

— Senin erkek olmayan her yerde hemen canın sıkılır.

— Neden? Erkek yok mu?

— Hani? Gazete okuyanı mı söylüyorsun?

— Küçük kâtibi... Ne tuhaf kaşları var...

— Ne varmış kaşlarında...

— Bilmem. Birisi yukarıya kalkık gibi...

— O şimdi moda yavrum! Hepsi öyle yapa yapa kaşlarının birisine yer değiştiriyorlar.

— Ağzı da fena değil...

— Neden ağzına indin? Bıyıkları daha hoşuna gitti. Doğrusunu söylesene...

— Hemen alınırsın. Ben bıyık meraklısı değilim!

— Biliyorum... Dişlerine bak kazma gibi... Sapsarı...

— Sarılığı cigaradan... -İçini bir tuhaf çekti:- Şimdi gene kızacaksın! Bu cigara içen erkeklerin öyle bir tadı oluyor ki...

— Aşifte seni...

— Vaüaha!... Halbuki tütün esasta o kadar tatlı değil... Neden bilmem.

— Senin saçlarını yolarım... Küçük kız gülüverdi.

İnci hanımın Frenkce'den canı sıkılmış olmalı ki, ne olursa olsun diyerek sordu:

— Sizin de boşanma davanız mı var hemşire? Sual daha ziyade büyük hemşireye sorulmuştu.

«Şimdi asansörcüler bile Fransızca.» demesine rağmen, gene de dünya üzerinde bu lisanı kendisinden başka bilen yokmuş gibi davranan hanım, hakarete uğramışçasına suratını astı:

¦kurtarsın!

— Amin kardeşim... Bir daha mı töbeler töbesi...

— Birincisi miydi?

— Hayır... -Bir an tereddüt etti:- Üçüncüsü...

— Üçüncüsü mü? -Güldü:- kurtulamayacağınıza bahse girerim. Siz evlenmeden yaşayamayan kadınlardansınız... Nafile (Amin) dediniz!

— Vallaha aklımda fikrimde yoktu. Köse eniştemi siz bir bilseniz... Aklına koyduğu işi mutlaka yapar.

Az mı yalvardım. (Beni dertli halime bırakın! Vallaha kendimi kuyuya atarım!) dedim. (Rahmetliden sonra bana erkek yüzü haram olsun!) dedim.

Küçük hemşire Murat'a bakarak gülümsedi. Bazı Meryem tablolarındaki o ince, o sarışın güzelliğe benziyordu. Kelebek gibiydi. İnsan dokunsa, hususiyetini teşkil eden yumuşak bal ve ipek gibi renkler elinde kalır zannederdi.

Ablası, şişman kadının derdini hiç merak etmemiş ^olacak ki kurtulmak için tekrar Fransızca'ya başvurdu:

— Gitsek te sonra mı gelsek...

— Ben merdivenleri bir daha çıkamam...

— Peki! Kahve içer misin?

— Hayır!

— Ben içeceğim. -Çantasından küçük yassı bir tabaka çıkardı. Tabaka altın kaplamaydı. Cıgara aldı:- Kâtip bey, kibrit bulunur mu?

— Var efendim!

Murat, kibarca ateş verdi. Az kalsın:

— Kahve söyliyeyim! diyecek, Fransızca'yı anladığını belli edecekti.

Kadın:

— Mümkün olsa da bir kahve söyleseniz! dedi.

— Hay hay!

Zile bastı. Gene ajandası ile meşgul olmaya başladı.

Küçük kız:

— Kibar çocuk! Gördün mü? dedi, bundan evvelki

pek budalaydı.

ıtıcuoıı uıiiuuiii iicmcıı:

— Bilmez miyim?

— Fazla kibarsa... Ben düşünürüm. Bakalım buraya bunu kim almış... Eğer Hayret bey getirsiyse... Lüzumundan fazla kibar olmalı...

— Ne diyorsun? Sahi...

Küçük kız Murat'a bir çeşit hakaretle, hatta iğrenmeyle baktı. Murat, kendisini var kuvvetiyle zorlayarak zaptedebildi. Söz gayet feci bir manâ taşıyordu. İlk fırsatta bu korkunç şüpheden bu terbiyesiz kadınları kurtarmağa karar verdi. Ömründe bir daha bildiği bir lisanı bilmiyor görünmeğe de yemin etti.

Çırak gelince, küçük kıza:

— Şekerli mi olsun? diye sordu.

— Ben içmeyeceğim?

— Sizinki efendim?

— Şekerli olsun!

— Siz içmez misiniz?

İnci hanım sadece su istedi.

Mösyö Samoil içini çeker gibi yavaşça:

— İçmem! demişti.

Ancak bu kelime üzerine, Murat onun yahudiliğini ve bu suretle de Fransızca bilmesi ihtimalini düşündü. Hemşirelere karşı duyduğu öfke bir misli arttı.

İşin içinden nasıl çıkacağını, şüpheye düşen namusunu nasıl temizleyeceğini düşünüyordu ki, kapıyı Yor-danidis açtı:

— Bir dakika gelir misiniz lütfen! dedi.

Murat az kalsın kalkıyordu. Yalanını bu anda meydana çıkarmağa cesaret edemiyerek aptal bakışlarla baka-kaldı.

Büyük hemşire:

— Fransızca bilmiyor, mösyö! dedi, ne istiyorsanız bize söyleyin.

— Bilmiyor mu?

— Evet!

Yordanidis gözlerini kıstı. Yutkundu. Sonra güze! gü-lümsemesiyle dişlerini göstererek:

— Sahi nerden bilecek zavaııı, aeaı, ninen

ne söyleyin. Biz bitişik yazıhanede oturuyoruz. Patronum kendisiyle görüşmek istiyor.

— Patronunuz Türkçe biliyor mu?

— Ortağı bilir.

— Peki! -Murat'a döndü:- Bitişik yazıhanede oturu-yorlarmış. Patronu sizinle görüşmek istiyormuş.

— Ben bilmem... Ne yapalım?..

— Orada bir Türkçe bilen varmış...

— Pekâlâ şimdi oldu. Dışarı çıkıp kapıyı çekti.. Yordanidis:

' — Bunlar ne numara! Arkadaş! diye fısıldadı, sende

iş çokmuş...

— Sorma! Bir kere (bilmem) dedim. (Ne konuşacaklar bakalım!) diye... Bir daha töbeler töbesi...

— Seni beğenmediler mi?

— Bilâkis pek kibar buldular.

— Daha ne istiyorsun!

— Efendim, alışmak meselesi... Ben bu kadar kibarlığı ne becerebilirim, ne de becermeğe kalkarım...

— Kibar demeğe de kızıyor Allahım! Daha evvel bilseydim, patrona söylerdim. Haydi gel! Seni bir methettim ki... Patron meraklandı. Elini su bardağına götürünce müsaade ister kalkarsın. Usulümüz böyle.

— Su bardağına mı?

— Evet göreceksin ya!..

Murat, bitişik yazıhaneye ilk defa giriyordu. Kapı, küçük, daracık bir koridora açılıyor, bir bekleme sırası, burasını bir kat daha daraltıyordu. Yordanidis'in kitabet odası sağdaydı. Koridorun tam karşısında bir kapı, bir de solda başka bir kapı vardı. Karşıdaki kapı asıl patronun yazıhanesine açılıyor, bu yazıhaneye Yordanidis'in odasından ikinci bir kapı ile de girilebiliyordu. Yordanidis. işte bu ikinci kapıyı vurdu. Cevap beklemeden açtı.

— İşte! diyerek Murat'a yol verdi.

Oda bir bölme ile ikiye ayrılmıştı. Arada kapı kanadı
yoktu. Koyu kahverengine boyanmış bölmenin önünde

__ „___,.-,v,ww». muinli u ıırv

bakışta nedense, İngiliz tebaası oluşu yalan gibi geldi. Zayıftı ama, sanki bütün İngilizler ve onlarla tebaalık alâkası bulunanlar uzun boylu olmağa mecburmuşlar gibi, bu adam bilakis kısaydı. Yeşil kirpiksiz gözleri, saçları tamamiyle dökülmüş yuvarlak kafasiyle bir yerli insana benziyordu.

— Bonjur mösyö! diye elini uzattı, Fransızca görüştüğünüzü söylediler.

— Evet!

— Lütfen oturunuz. Memnun oldum. Bizim ufak
tefek işlerimiz oluyor. Yardımınızı esirgemezseniz seviniriz.

— Becerebilirsem hay hay!

— Çalıştığınız işlerin aynıdır. Bazı vekâletname suretleri isteriz. Bazı diplomatların tercümelerinden de suretler çıkarılır.

— Hay hay! Uğraşırım Mösyö!

— Teşekkür ederim. Yordanidis işleri öyle hazırlar ki sizin yazıhanenin iş sırasını bozmamış oluruz. Zaten Hayret bey dostumdur. Bir mahzur görmez sanırım. Ayrıca ben kendisiyle görüşeceğim...

Bu sırada telefon çaldı. Adam telefonla konuşurken Murat etrafa baktı. Köşede ince kâğıtlara kopye çıkarmak için kullanılan siyah kollu bir sıkıştırıcı vardı. Bundan başka, gerek oda, gerek patronun masası şaşılacak kadar boştu. Masada bir yazı makinesi duıuyordu. Bu makine, herhalde, yazı makinelerinin ilk icadında yapılmış numunelerdendi. Murat bir eşini henüz hiçbir yerde görmediğine emindi. İşte yalnız bu yazı makinesi, sahibinin İngilizliğini meydana koyan bir maddî anane delili sayılabilirdi. Masada makineden başka yarısına kadar dolu bir su bardağı duruyordu.

Bu yarım bardak su, Murat'a, eczalı imiş, yahut, burada, bir tehlikeli hasta varmış da, öldürücü krizler geldiği zaman bu suyun yardımıyle bir meçhul hap yutar, kurtulurmuş gibi birşeyler düşündürdü.

Patron İngilizceyi, dişlerinin arasından, tane tane ko-

ıiuçuyuiuu. __

yapmış gibi düşünerek:

— Yes! dedi. Telefonu kapattı, pardon, diyerek Murat'a gülümsedi, sonra... Vilâyette yabanct diplomaların, vekâletnamelerin mühürlerini.tasdik eden bir makam var. Yordanidis size orasını gösterir. İcabında vekâletname, diploma asıllarının mühürlerini oradaki numunelerle karşılaştırıp tasdik ettirirsiniz. Bunlar için sizden evvelki arkadaşlara birer küçük ücret

veriyorduk. Değersizdir bilirim. Fakat bugünkü imkânlar daha fazlasına müsaade

etmiyorlar.

— Rica ederim... Komşuyuz! Biribirimize yardım etmeğe mecburuz. Ücret olmasa da ben elimden geldiği, kadar faydalı olmağa çalışırım.

— Nerede okudunuz?

— Galatasaray'da...

— İyi mektep. İyi talebe... Teşekkür ederim efendim... Görüştüğümüze memnunum. -Elini bardağa uzattı.- Hayret beye sevgilerimi söyliyebilir misiniz?

— Hay hay! Müsaadenizi rica edeyim. Bir sürü müşteri var ki...

— Güle güle...

Yordanidis kapıyı kapattıktan sonra Murat'a sevinçle elini uzattı:

— Ortak olduk, diye fıkır fıkır güldü. Patron sizi beğendi.

— Nerden belli?

— Cok şeyden belli. Bir kere mektebi sordu ki ben yedi senedir yanındayım, bu üçüncü sefa vuku buluyor. Her halinden anladım canım... İyi...

Murat, Yordanidis'in odasını acele gözden .geçirdi Patronun makamına nazaran burası on kere daha şıktı. Hele son sistem Amerikan yazı makinesi, içerdeki korkunç eskiliğin sebebini büsbütün anlaşılmaz hale getiriyordu.

Yordanidis, Murat'ı kapıya kadar, kolu omuzunda

getirdi. Kapıda kulağına fısıldadı:

— Aklında bulunsun! Pazar gönleri burası senin

yer...

— Ne demek?

— Anlamadın mı? Pazar günleri bizim patronlar olmaz, Cuma günleri seninkiler...

— Sahi! Birader mösyö Yordanidis, kadın meseleler rinde hakikaten doktor imişsiniz!

— Operatör - Doktor!

— Evet!

— Şimdi bir imtihan daha kaldı.

— Nedir?

— Öğle üzeri bira imtihanı... Oradan da tam numa-, ra alırsanız...

— Gayret ederim. Bir şartı var mı? Benim bilmediğim!..

— İçeceğiz. Sarhoş olmayacağız.

— Pek zor ama, uğraşırım... Pek zor!

— Zor tabi... Allah yardımcınız olsun!

— Amin!..

Mösyö Samoil, gazeteyi bitirmişti. Eski perişan bir deftere, tutulmasına imkân kalmamış gibi görünen mini mini bir kurşun kalemle birşeyler kaydediyordu... Rakamlar, tabi... Murat henüz yahudiden bir - şair görmemiştir ki...

İki hemşire Celil beyin müşterisiydi. Tesadüfen evvelâ Celil bey geldi. Âdeti olduğu üzere:

— Vay efendim! diye haykırarak içeri girmiş, haykırmayı hiç kesmeden, müşterilerini hemen göndermişti. İstida ve lâyiha müsveddelerini evde hazırladığı, avukatlıkta henüz konsültasyon usulü pek yerleşmediği ve tez-canlılığı yüzünden müşterileri böyle ayak üzeri savdığı için Murat, Celil beyin akşama kadar ne işle meşgul olduğunu bir türlü anlayamıyordu. Zaten yazıhanede pek oturduğu da yoktu.

— Arayan olursa öğieden sonra Adliye'ye gelsin, ya-

I

I

du.

Zaten pek mecbur kalmadıkça celse saatlerini ikisi de öğleden sonraya koyduruyorlar ancak, İstanbul Ad-liyesi'nde olmayıp meselâ Beyoğlu, Beşiktaş, Kadıköy, Üsküdar mahkemelerindeki işlerini sabahları görüyorlardı.

Hayret bey, dört gün içinde Murat'a iki lâyiha dikte

ettirmişti.

Celil bey, yazıhanede on dakika dursa, saatlerce taş taşımış gibi yoruluyor, sanki dinlenmek için

müşterilerinden ve kendi tabiriyle «Dükkânından» firar ediyordu. Buna mukabil, Hayret bey, yazıhaneye adeta bîtab gelmekte, kapıdan girer girmez, üzerindeki yorgunluğu nasılsa atıp zindeleşmekteydi. Onu da aksine, yazıhanede bulunmak, müvekkilleriyle uzun uzadıya görüşmek dinlendiriyor gibiydi. (Bunun iki istisnası vardı ki Murat az zamanda öğrendi.)

O gün Hayret bey, Celil bey gittikten sonra geldi.

Bekleyenleri başıyla nazikâne selâmlayıp geçti.

Böylece kâtibini herkesten evvel görür, telefon bekleyenler varsa evvelâ onlarla görüşür, sonra müvekkillerini geliş sırasıyle kabul ederdi.

Murat, patronunun arkasından yazıhaneye girdi:

— Ne var ne yok? sualine:

— Telefon eden olmadı efendim, dedi, bitişikteki avukat arkadaşınız sevgilerini söylememi bildirdi.

— Teşekkür ederim. Bir işleri olursa yaparsınız. Bizce bir mahzuru yoktur. Tabi bizim işlerimizi aksatmamak şartiyle...

— Tabi efendim.

— Ve tabi ücret mukabilinde... Zaten ücretsiz yaptırmazlar. Sıra kimde?

— O fıkara yahudide efendim.

— Hangi fıkara yahudi. Samoil mi?

— Evet efendim!

Hayret bey, gözlüklerinin üzerinden kâtibine sahici

:bir hayretle baktı:

— Bir insanın sizce zengin sayılması için servetinin hangi rakkamla başlaması lâzım? diye kâtibini ürkütme-meğe çalışarak sordu.

Murat, derhal şüphelendi ve maksadı anlamamış görünerek:

— Meselâ: 100.000 lira! diye zenginlik başlangıcı saydığı hakiki rakkamın on mislini söyledi.

— Öyleyse azizim, bizim Samoil efendi, sizin hesapla sekiz, dokuz misli zengin..

— Aman efendim! Yani milyoner mi?

— Evet! Tam rakam bu civardadır...

— O kıyafet... O hal... Bir tek simit yedi. Acıdım da... Cay ısmarlamağı akıl etmediğime üzüldüm.

— Ismarlasanız içerdi ve size bir çok da dua ederdi. Meşhur madeni eşya fabrikasının, Beyoğlu'nda üç tane muazzam apartımanın, müteaddit 'dükkânların sahibidir! Şimdi oğluna bir kontrplâk fabrikası açmayı düşünüyor. Bazı ecnebi şirketlerde de mühim sermayesi işler. Evet, acınacak bir adamcağızdır. 35 lira maaşla çalışan bir kâtibin merhameten ısmarlayacağı çaya bile muhtaç!.. Sakın bir daha işin esasını öğrenmeden merhamet etmeğe kalkmayın. Haydi getirin şu mendeburu! Pardon! Mendebur sözü kendisine aittir. Bizim için en kıymetli müşteri! Ücreti dolgun ve peşin verir. Garazı şahsınadır.

Murat, dışarı çıktı:

— Buyrun mösyö Samoil! diye yol verdi.

— Mersi oğlum!

İçerde az durdu. Hayret bey, bu kılıksız milyoneri kapıya kadar getirdi. Onu selâmetlerken, İnci hanıma da:

— Buyrun! demişti.

Samoil efendi, kâtiple yalnız kalmasından bilistifade, kurnaz yahudi gözleriyle delikanlının yüzüne baka-•rak Fransızca sordu:

— Kadınların gevezeliğine ne dersiniz yavrum?

— Terbiyesizliğine deyiniz!

— Bence gevezelik terbiyesizlikten daha büyük bir ¦suçtur da... Aldırmayın! Bir daha da bildiğiniz bir lisanı

bilmiyor görünmeyin. Eğer size fena söylenmesini istemezseniz...

— Peki, siz nereden anladınız?

— Fransızcayı bildiğinizi mi? Onlar konuşurken bizzat kendi yüzüne bakmış olsaydınız siz bile bu lisanı bildiğinizi anlardınız. Biraz şüphe bile kalmış olsa, sizi çağıran delikanlının tabii hitabı, işi meydana koyardı. -İhtiyar adam gülerek içini çekti:- Ne çare ki böyle gevezeler bakacakları yerde konuşurlar... -Gözlerinden bir tebessüm geçti:- Lâkin küçük yosma fena değil... Sizi beğenmemiş de sayılmaz... Mutlaka öc alacaksınız kabil gibi-

görünüyor...

— Hayır! Öç almayı düşünmedim ama... Bir donabildiğim lisanı bilmiyor görünmeğe töbe ettim.

— İşi eğlence olarak kabul ederseniz tatlı bir şeyden kendinizi mahrum etmiş olursunuz. Size biraz evvel verdiğim nasihata kulak asmayın. Ben de aynı suretle davrandım. Söz bana dönseydi, benim için kimbilir neler söylerlerdi. Bereket versin, gençlerin bulunduğu yerde, kadınlar ihtiyarlarla velev ki, eğlenmek için de olsa meşgul olmuyorlar. Gençliğimde tarketmedim ama, bu da bir fıkaralık imiş... Bu maceranın nasıl bittiğini merak edeceğim! Eğer öç almağa karar verir, bir neticeye de varırsanız, sırrınızı bu ihtiyar adamcağızdan saklamayın! Ama bilmem ki, buna öç almak kadar sevap işlemek de;

denir mi?

Elini birisine öfkelenmiş gibi sallayarak çıktı.

Mösyö Yordanidis, Matmazel Şarlot'u ilk tanıdığı» adama gıyaben «Baş belâsı» diye takdim ettiği halde,, onunla öğündüğünü de saklamağa ICzum görmüyor, bunu her sözüyle belli ediyordu.

Murat, hele sekiz ayrı milletin birleşmesinden meydana geldiğini hesapla çıkardıkları kızı pek merak etmişti.

Görür görmez, gerek giyinişini, gerek hareketlerin»

ve gerekse kusursuz güzelliğini pek beğendi. Şariot sahiden melezdi. Esmerliğini İspanyollardan, saf bakışlı mavi gözlerini İsveçlilerden, vücudunun en küçük kımıldanışında hissedilen kadın hassasiyetini Fransızlardan, hâsılı, saçını, ellerini, sesinin ahengini bir başka milletten almış, hepsini birbirine hiç yadırganmayacak şekilde kaynaştırarak insanın nefesini kesecek bir terkip meydana getirmişti.

Murat'ın elini eski bir ahbap gibi sıktı. Kederlenmiş gibi:

— Demek yenildiniz mösyö! dedi.

— Öyle memnunum ki matmazel!

— Yenildiğinize mi?

— Evet! Başka türlü sizinle tanışmak saadeti kimbilir ne kadar gecikirdi.

— Mersi! Üç gündür bizim efendi... -(Efendi)yi Türkçe söylüyordu.- Sizden bahsediyor. Âdetidir de kulak asmam! Herkesle hemen samimi olur. -Yordanidis'e döndü:- Rica ederim, dedi. Murat beyden bazı şeyler öğrenebilirsiniz. Meselâ, herhangi bir hususta olursa olsun yenilmeği bu kadar centilmence kabul etmeği mutlaka öğren...

— İyi ama ruhum! Bu yenilmedi ki... Hile yaptı!

Matmazel Reçina güzel gözlerini merakla kırpışty-dı.

— Kime? Nasıl hile?

— Kime olacak! Size elbette! Murat:

— Rica ederim! İnanmayın! dedi. Yordanidis hiç umursamadan izahat verdi:

— Halbuki yahudiler açıkgöz olurlar, diye duyarım. Siz sakın valdenizin oyununa kurban olmayasınız Raçi-na!

— Ne gibi?

— Olur ya pederiniz meşgulken... Bir ufacık kabahat...

— Siz neler söylüyorsunu... Baksanıza Şariot!

— Hele bir qnlayayim da bakarım elbette!... Ne olmuş?

— Bu lirayı kazandım diye seviniyor sevgilim. Bir de baktım ki Murat beyin önünde bir gazete... Hem de dikkatle katlanmış bir gazete... Katladığı yer ne yazıyor bilin bakalım! (Bugün Nisan'ın bir'i. -Aldanmamağa gayret edin!- İşte böyle birşey!

Reçina Murat'a baktı:

— Anlayamadım.

— Hayır! matmazel! Uydurur... Siz beni yere vurdunuz! Gelecek sene acısını mutlaka çıkaracağım!

— Olmadı. Eğer böyleyse... Masrafın elli kuruşuna iştirak edeceğim...

Yordanidis keyifle güldü...

— Fena etmezsiniz... Doğrusu bu! Sizin elli kuruş biralara bir başka lezzet verecek... Az kalsın unutuyordum. Bakınız Şarlot, sevgilim... Bugün bira içmekte ta-mamiyle serbestim!

— Neden?

— Mösyö Murat'la iddiaya girdik!

— Ne olacak?

— Hangimiz daha evvel sarhoş olacağız diye...

— Yok canım! -Murat'a döndü:- Bizim efendiden evvel sarhoş olabilmeniz için bir kahve fincanı bira ile masanın altına devrilmeniz lâzım... Çünki bizim efendi, iki kahve fincanı île tamamdır!..

Yordanidis:

— Görürüz! diye kabardı. Murat özür diledi:

— Maalesef, bu keyifli maçı bugün kabul edemiye-ceğim. Saat birbuçukta Adliye'de bulunmağa mecburum!

— İşte bu olmadı! Durunuz bakayım! Sakın şu mesele mi?

Kızlar:

— Hangi mesele? diye sordular.

Yordanidis, bir mühim şey keşfetmiş gibi ciddileşti:

— Bunun bugün bir marifeti daha var matmazeller,
dedi, esasını öğrenemedim. Düşünüyordum. Şimdi bizi hemen bırakıp savuşmak istemesinden galiba bir netice

— Neymiş?

— Nasıl yardım?

— Efendim! Bu (Bey), bugün bir numara daha yaptı. Şimdi lütfen sualime dikkat edin. Düşünerek cevap verin. Murat bey denilen bu emsalsiz sahtekâr Fransızcayı nasıl görüşüyor?

— Fransızcayı nasıl mı görüşüyor? Çok güzel!

— Sizce Matmazel Raçina?

— Fevkalâde...

— Peki! Eğer size dersem ki Fransızcayı bu kadar güzel, bu kadar fevkalâde konuşan adam, gene bu sabah Fransız lisanını bilmediğinden benimle anlaşmak için bir tercüman aradıysa...

— Siz neler söylüyorsunuz kuzum? demedim mi? İşte ikinci bardakta serhoş oldu.

— Hayır sevgilim serhoş değilim... Hani bir kadın var. Bir kere Garden Barda rastlamıştık. Seninle biraz konuşmuştu da ben (Gözlerini hiç beğenmedim) demiştim. Sen de kahkahalarla gülmüştün. Hatırlıyor musun?

— Hayır!

— Olmaz! Hatırlayacaksın... Gözleri hoşuma gitmeyen kadın... Bir Türk kadını... Yanında o gece de sarı saçlı bir kız vardı. Erkek gibi bir kadın.

— Durunuz! Sakın Adalet hanım olmasın!

— Tamam! Adalet hanım... O gece de söylemiştiniz.

— Peki!

— İşte Adalet hanım bunların müşterisidir. Yanında bir sarı saçlı kızla beraber gelmişler. Bu nedense Fransızca bildiğini saklamış. Ben kendisini bir iş için çağırmağa gittim. Fransızca söyleyince kadın bana ne dese iyi? «Fransızca bilmiyor.» dedi. Sonra da aramızda tercümanlık etti.

— Bundan ne çıkar?

— İşte şimdi de bizi hemen bırakıp gitmek istediğine göre...

— Hayır! Mösyö Murat'ın hangi sebeple öyle hare-

hanım için olamaz.

— Neden?

— Çünkü... Olamaz. -Bir tuhaf güldü. Raçina'ya göz kırptı:- Adalet hanımı sen de bilirsin dedi. Murat bey de bilir belki... Onu tanımayan yoktur. Meşhur randevucu Adalet... Bir adı da Zanpara Adalettir.

Murat merakla sordu:

— Nasıl dediniz efendim?

— Şu halde bilmiyorsunuz! Randevuculuğu kadar seviciliği de meşhurdur. Şimdiki dostu Kadriye... Sarı saçlı bir kız değil mi?

— Adını bilmiyorum. Sarı saçlı. Evet!

— Şimdi onu seviyor -Yordanidis'in yanağını okşadı:- İşte bu sebepten onların Murat beyle bir alâkası olamaz anladın mı?

— Peki ama... Daha kendisi de pek güzel... O kadar yaşlı da sayılmaz!

— Zevk meselesi tontonum! Bir de mazereti var. Diyor ki: «Nasıl olsa ihtiyarlayacağım. Bir gün erkekler beni bırakıp gidecek. O gün param olsa da, param sayesinde kendime erkek bulsam, bulduğum oğlan, (Aman şu kocakarıyı atlatsam da sevgilime gitsem!) diye kıvranır! İyisi mi, erkek denilen hodgâm mahlûku şimdiden unutayım!» Bir fikir! Ne dersiniz?

Murat tereddütle konuştu:

— Hastalık... Şimdi biraz rahatladım. Raçina:

— Benim böyle çapraşık fikre aklım ermez! dedi.

Şarlot:

— Benim de, diye güldü, mamafi mesele sade fikir meselesi değil... Kendisi daha pek körpe iken

Aryeta'nın eline düşmüş. Senelerce onunla dost yaşadılar. Öğrendiğini satıyor. Aryeta'yı bilirsin değil mi?

— Bilmez miyim?

Raçina bu cevabı «Yürümeği bilirim» der gibi söylemişti.

Murat, Adalet hanımın mahiyeti ile beraber Şarlot'un

öğrenmiş olduğuna sevindi.

Saat biri çeyrek geçiyordu. Müsaade istedi.

O senenin 1 Nisanında Murat için enteresan şeyler öğrenmek mukadder olmalı ki Adliyede kendisini bir baş-. ka acaiplik bekliyordu.

İnci hanımın işi basit bir boşanma davası olduğu halde, tıpkı cebren ırza geçmek celselerinde yapıldığı gibi. Reis salonu boşaltmış, dinleyicileri dışarı çıkartmıştı.

Murat, bundan birşey anlayamadı. Kadının gerdan şişirerek derdini yanamamaktan ayrıca şikâyet etmesini tıatırladı. Büsbütün meraklandı.

Nihayet dayanamadı. İşlerini bitirip çıkarlarken Hayret beye bu ciheti sordu:

Avukat, gayet tabiî birşeyden bahsediyor gibi:

— Sahi, sen bilmezsin, dedi, kocası mahbubperest galiba... Gayrı tabiî tekliflerde bulunmuş... Boşanma sebebidir. Davayı kazanacağız! Doğru yazıhaneye gidersin. Benim biraz işim var. Temyiz lâyihası bugün biter mi?

— Evet!

Ayasofya Camiinin minarelerinde müezzinler «Al-fah'u Ekber!» diye kıyameti koparıyorlardı.

IV

Cuma günü yazıhane kapalı olduğu halde, Murat Yordanidis'lerin bazı işleri için, öğleden sonra Han'a uğradı.

Odabaşının üç yaşındaki oğluna bir küçük teneke otomobil aldı alalı kattaki itibarı artmıştı. Adamcağız anahtarı koşturdu:

— Kahve arkandan gelir Murat efendi! diye gülümsedi, şekerli öyle ya?

— Şekerli... Bizim arslan ne yapıyor?

— Oğtatı mı? Ellerini öper. İyidir.

— Dediğim gibi... Oğlan kısmına fiske vurulmaya-

edersiniz... sonra Köymu^e...

Yazıhanenin kapısını açtı. Yordanidis'e geldiğini haber vermeden evvel, patronların masalarını düzeltmeğe karar vermiş, bunu, dün kendilerine de söylemişti.

Tetkik için çıkarılmış dosyalarla kanun ciltlerini yerlerine koydu. Lüzumsuz kâğıtları desteledi. Okunup cevap verilmiş mektupları çekmecelerdeki yerine yerleştirdi.

Daktiloyu da hazırladıktan sonra Yordanidis'e baktı.

Rum delikanlısı harıl harıl yazıyor, çalışırken bir kat daha sevimli oluyordu.

— Geldin mi kardeş! İyi! diye dalgın dalgın gülümsedi:

— Burada mı oturalım, sizde mi?

— Sen bilirsin!

— Burada oturalım. Gelen giden olur.

— Peki!

— Kahveleri söyledin mi?

— Hayır.

— İşte bunu beğenmedim... Marko!

Karadağ'lı ihtiyar hademe, her zamanki gibi beyaz bıyıklarını aşağı çekerek -Bu onda bir çeşit önünü ilikleme hareketiydi:- göründü:

— Bize iki kahve söyle... Dur, nereye? Bir de kendi-ne söyle... Haydi!

— Eyvallah!

— Şimdi şuraya otur bakalım... İşte gazeteler...

— Daktiloyu getirsem de bir taraftan başlasam.

— Sahi! Ben böyle şeyleri hiç düşünemem! İşini bitirince ne yaparız bilir misin?

— Hayır!

— Nereden bileceksin? Şarlot gelecek. Sana bir

sürpriz var.

— Ne gibi?

— Söylememeğe söz verdim.

— Sana bunun kolayını öğreteyim mi? Belki birgür» mühim bir yerde lâzım olur.

— Söylememeğe söz verdin! Canın da ille söylemek: istiyor. Hem sözünü tutup hem de canının istediğini yapmak, pekâlâ, kabildir.

— Nasıl?

— Meselâ: söyleyeceğin şeyi beş kısma ayırırsın. Dördünü söylersin. Bir tanesini alıkoyarsın.

— İyi vallaha!.. Hiç aklıma gelmemişti.

— Değil mi? Yemin etsen başın ağrımaz! Mamafi mademki matmazel Şarlot ille sürpriz yapmak istiyor, söyleme...

— Esasını ben de bilmiyorum. Bilsem hiç duramam... Sen o gün lokantadan kalkınca arkadan bir müddet konuştuk. Kızlar seni eğlenceli adam buldular. Yalnız benim Şarlot korkaklığını ayıpladı.

— Neyimi? Anlayamadım?

— Korkaklığını...

— Nereden anlamış. O kadar da gayret ettim.

— «Korkak olmasa, bizi bırakıp acele gitmezdi. Şu» halde patronlarından pek korkuyor!» dedi.

— Doğru söylemiş. Keski gitmeseydim... Beni müdafaa etmedin mi?

— Cesaret meselesinde lâf söyliyemem. Kız benine patronlardan korkmadığımı iyi bilir. Lâkin gürültüyü sevmediğimi de bilir...

— Öyleyse, bana bir ceza mı tertip edildi. Yoksa cesaret vermek için tecrübe edilmiş bir usul mü tatbik edilecek?..

— Bilmem! Yalnız, şu kadarını söyliyeyim! Yalnız kalınca (Murat bey Reçina ile arkadaş olsalar, nasıl?) de--dim. İşte o zaman (Benim bir sürprizim var. İşi berbat edersen sonra karışmam! Yahudi kızları erkeklerle paralarının hatırı için konuşurlar. Sonra Reçina'nın huyunu* ben sevmiyorum.) dedi.

— Pek hoş! Elin kızı sanki razı oldu da... Bizim taraf beğenmiyor!

— Neden razı olmayacakmış. Yalnız, sonra düşün-..

.ğildir.

— Neden?

— Bir kere çabuk usanırsın. Bazı kaçamak yapmak , lâzım olur. Buraya birisi gelir. Hâsılı, tatsızlık çıkar.

Murat, Yordanidis'in ciddiyetine uzun uzun güldü.

Şaka ediyor gibi:

— Zaten olmaz mösyö Yordanidis, dedi, benim böyle işlere girişeoek zamanım değil...

— Anlayamadım. Böyle işlere kırk yaşınızdan sonra

mı girişeceksiniz!

— Hayır! O manâda söylemedim. Hiçbir surette lüzumsuz masraf etmek istemiyorum.

— İyi ama, azizim, bu senin elindeki bir iş sayılmaz.
Daha şimdiden ben Reçina'nın niyetini beğenmiyorum. Reçina yaban kızdır. Bir kere aklına koyarsa hapı yutarsın!

— Hiç te yutmam! Sana devrederim. Operatör doktor olduğun için...

— Sakın ha! Sakın bana güvenme! -Bir an tereddüt «etti. Sonra kederle içini çekti:- Bir kere denemedim mi

sanıyorsun! Bir tokat attı. Kooa han tepeme yıkıldı zannettim.

— Yok çanım! Sarman!

— Hem de ne sarman! Bir de üstelik, (Şarlot'a söy-sliyeoeğim!) diye
tutturdu. İki çift ipek çorap aldım da

vazgeçirdim!

— Arkadaş oldukları içindir.

— Arkadaşlıklarına sanki ne zarar gelirdi? -Kapıya >,bakarken sesini alçalttı:- Patronlar gidince eigaraları getirteceğim...

— Olmaz. Yazıhanede ioap etmez!

— Yahu sen de yazıhaneleri kiliseye, camiye ben-iZettin! Benim patronun çekmecesinde halis İskoç viskisi

hiç eksik olmaz.

— Onun patronu yok!

— Vay eanına! Şu kadınlar, bizim ruhumuzu nasıl rkolayca keşfediyorlar! Sen hakikaten korkuyorsun!

hştılar. Murat, fırsat buldukça düşünüyor'du. Sahiden herkesin bir görüşte anlayacağı kadar korkak mı olmuştu? Şu halde, İhsan haklı! Her zaman (İşsizlik insanı ödlek eder. Fenalığı burada!) demez mi? Her çeşit ahlaksızlığın başı da korku... Tövbe estağfurullah!..

— Birer kahve daha!..

— İstemez!

— İstemez olur mu?

— Öyleyse bu sefer benden...

— Birader, nasıl bir söz! Geçen sefer sanki benden miydi? Dayansın patron! Sen karışma!

Yordanidis bir aralık bir yere telefon etti. «Evet!» Burada, beraberiz. Bir saatlik işimiz kaldı!» demesinden Şarlot'la görüştüğünü Murat anladı.

Gene korku meselesi aklına geldi. Bu münasebetin aldığı şekilden korktuğu hakikatti. Hem kızlarla gezip tozmak hoşuna gidiyor, hem de bu suretle verdiği kararı tatbik edemeyeceğinden ürküyordu. Bir hesapla, yüz liraya ihtiyacı vardı. Bir küçük odacığı okumayı yazmayı seven bir insana lâyık bir surette döşemek için belki bu bile az gelecekti. Bir karyola, bir komodin, bir elbise dolabı, iki iskemle, yere bir küçük seccade. Kitapları için ya bir do-iap daha, yahut raflar...

Onbeş, yirmi gün evvel, elbise derdi çekiyordu. Pır-tılları iğrenerek çıkarıp iğrenerek giyer, soyunmak ta, gi-ginmek te kendisine dert olurdu. Şimdi iki kat kostümü vardı. Kahvenin üzerindeki berbat odada bunları nereye, koyacağını şaşırmıştı. Duvara asıyordu. Lâkin duvarlardan birisine güneş karşıydı. Elbiseyi bu suretle berbat edecekti. Öteki biraz yağmur yağsa ıslanıyordu.

VekâJetname suretinin bir yerinde durarak: «Bak hesapta perde yoktu. Perdesiz olmaz!» diye düşündü. Gene yapacağı masrafı bir kâğıda yazıp kaç lira tutacağını cemetmek arzusuna kapılmıştı. Perdesiz olarak (80) lira hesap ettiğine göre, perdelik basmalara da gitsin gitsin beş lira gitsin...

— Neye daldınız beyefendi?

— Kadın gelmiştir. Baksana ilkbahar! uuşunauKçe içime keder doluyor. Bir taraftan da inanmıyor, benimle eğleniyorsun sanıyorum.

— Hangi hususta?..

— Hiçbir kadınla alâkam yok diyorsun! İnsan nasıl

yaşar? Ben ölürüm.

— Sen operatör - doktorsun... Biz avukat kâtibiyiz!

— Şarlot ta inanmadı. (Bu zamanda böyle şey olmaz.) dedi. (Seninle eğlenmiş) dedi. Ben yemin edince (Başıma gelenler!) diye elini yanağına götürdü. Öyle yapması bir şirindir ki...

Evvelâ, yerli Rum patron gitti. Babayanî, güler yüzlü bir ihtiyardı. Burası bir yolmuş kendisi de yabancı bir yolcuymuş gibi sessiz ve alâkasız gelip gidiyordu. Asıl patron, çıkmadan evvel Yordanidis'i çağırmış, bir müddet görüşmüştü.

Şapkası başında görünce Murat hayret etti. Sanki çıplak yazıhanesinin arkasında, su bardağıyle beraber oturan yorgun adamcağız bu değildi. Yaşına göre çok şıktı. Bastonunu ve eldivenlerini gayet kibar kullanıyordu.

— Bonsuvar efendiler! demişti. Yordanidis rahat bir nefes aldı:

— Artık patron benim! diye bağırdı. İşte ispatı! Murat'ın daktilosunun üzerine yedi lira bıraktı.

— Nedir?

— Seni bedava mı çalıştıracağız! Burası İngiliz müessesesi ama, sen çok şükür Hintli değilsin. Cebine sok!

— Demek peşin mi?

— Her zaman! Patronun bir bu huyu iyidir. Bir de üstüne lâzım olmayan işleri hiç görmez!

— Evli mi?

— Anasından bekâr doğanlardan... Fena da yapmıyor. O suratla değil mi? Karısını başkalarına muhtaç etmekte bir zevk yoktur... Hey Marko! Neredesin ihtiyar

kurt!

Marko, bir eli bıyığında, gülümseyerek göründü.

— Serbestsin. Ben izin veriyorum. Yarına kadar! Ge-

çerken kiliseye uğra. Babamın canına bir mum yak!

— Zaten akşam oldu mösyö Yordanidis!

— Tabi... Her zaman öğle vakti kulacak değil ya...

— Yani, izninize teşekkür ederim demek istedim.

. — Birşey değil... Giderken bize Hüseyin ağa'yı gönder! Unutma! Bir kâğıda yazayım mı?

— Gene keyiflisiniz, Mösyö Yordanidis, unutur muyum?

— Ne bileyim? Ben olsam unuturum. Hatta şimdi bile senden ne rica ettiğimi unuttum... Elektriği de yakı-ver! Eveî! Tamam! Mersi Mösyö Marko!

Murat, okunaklı olsun diye üç kopye çıkarıyordu. Sona iki tane kalmıştı. «Bu gidişle zengin olacağız!» diye hafif bir ıslık öttürmekten kendini alamadı.

— Nedir?

— Hiç!

— Bir ses geldi de... Severim ben o sesi! «Burada bir neşeli adam var!» demektir.

— Her şeyi biliyorsunuz. Sizden birşey gizlemek kabil değil!

— En fena tarafım! Bu dünyada rahat etmek için, bilmemek lâzım halbuki... -Kapı vuruldu:- Buyrun! Ooo! Siz misiniz Hüseyin Ağa! Ne o?

— Çağırmışsın mösyö!

— Ben mi çağırmışım! Ne diyorsunuz? Sizinle kim eğlendi!

— Marko dedi ki...

— Ah! Demek bütün Sırplar şakacı insanlar... Haydi doğru söyleyin! Ziyafet olduğunu sezdiniz de kendiliğinizden geldiniz değil mi?

— Ne ziyafeti?

— Bfr de sorarsınız! Bayağı ziyafet! Biz Murat beyle bir iddiaya girdik. Hatta bu iddiaya başladık bile... Lâkin bir sebepten dolayı yarım kaldıydı. Şimdi ben (Müsabakaya Hüseyin ağa da karışsın! Bakalım hangimiz kazanacağız?) dedim.

— Neye karışacağım?

— Maç var. İçeceğiz. Hangimiz daha evvel yıkılırsak paralar ondan. Var mısınız?

Hüseyin ağa'nın gözleri parladı.

— Bizim kırat her tarafa işler mösyö Yordanidis, dedi ve de bizim kıratın ölümü arpadan olsun!

— Bira mı, rakı mı?

— Siz bilirsiniz!

— Sen dört şişe bira al... Bir kenara koyarız. İki şişe de rakı... Rakıları acele içeriz. Bizim matmazel gelecek. O gelirken biraya çevirириz. Her zaman öyle yapmıyor muyuz kuzum?

— Başüstüne! Meze?

— Salam, peynir, turşu! -Murat'a sordu:- Siz birşey istemiyor musunuz?

— Elverir! Yahut biraz tuzlu badem de alalım. -Demin yan cebine sokuverdiği banknotları çıkardı:- Ben vereyim de sonra hesaplaşırız!

Yordanidis gözlerini kocaman kocaman açarak hayretle sordu :

— Nedir? Para mı? Neye?

— Öteberi için...

— İyi ama azizim, Karaköy'de bizim alacaklarımız-parayla satılmaz ki bedavadır, değil mi Hüseyin ağa! Oda-başı'ya göz kırptı:- Haydi, hâlâ burada mısın, Türk!

— Sıcak birşey de yaptıralım, diyorum.

— Burası senin evin sayılır. Yaptırırsan kendi asilzadeliğindir. Yalnız madam bize kızarsa, karışmam!

— Ne haddine! Sen sopayı uzak bellersin ya, o kafanda gülü gülüverir.

Hüseyin ağa meçhul bir hasma efelenerek çıktı. Yordanidis :

— İyi adamdır, dedi, iyi de içer... Hovarda canım!" Karıyı da başkasından kaçırmış. Karı da karı!... Bir giy-dirsen!..

— Sus yahu! Ayıp!

— Methediyoruz. Hey Türkler! Birisini methetmek te mi günah! Doğrusu karının yüzünü iyice görmedim. Lâkin küçük kızkardeşinden belli!

1

ş Kaç yaşınaaY

— Görmedin mi?

— Hayır!

— İyi vallaha! Sizin yazıhaneyi kim temizliyor. Küçük madam temizlemiyor mu?

— Bilmem! Hem küçük diyorsun, hem de madam diyorsun!

— Hem küçük, hem de madam olmak kabildir. Hem de iyidir. Kız ufak tefek! Lâkin ablasından daha akıllı! İstanbul'a küçükken gelmiş. Burada evlenmiş. Sonra boşanmış. İstanbullu sayılır. Yüzünü örtmüyor. Bana gülüyor. Lâkin bir kere elini tutayım, dedim, ateşe değmiş gibi çekip kaçtı. Bir daha ben buradayken içeri girmiyor. Sizin-kadınlar sizden daha müslüman!

— Sen de herkese sataşıyorsun birader! Bir gün başına bir belâ gelir ya... Bakalım!

— Aman Şarlot'tan daha beter bir belâ mı gelebilir?

— Bunu da ben matmazel Şarlot'a söylerim. Lâfa' tutma da işimi bitireyim!

Yordanidis ile Hüseyin ağa, sofrayı hazırlayıncaya1 kadar Murat ta son vekâletname suretlerini makineden çıkardı.

Yorgunluktan sırtı ağrımıştı. Arkasına dayandı. Rakı kokusunu lezzetle kokladı. Çalışarak yorulmak, ücreth peşin almak, içkiyi hakettiğini bilerek, dinlenmek ve neşelenmek için içmek... Yumuşacık bir keder hissediyordu. İnsanlar ne kadar kolay bahtiyar olabiliyorlar.. Gene öyleyken dünyada ne kadar işsiz Murat var... Sıkıştırılmış-aç av hayvanları gibi ay ışığının, deniz kenarının, güzel kızların sevincini tadarak yaşayamayan sürülerle Murat'lar...

% İşe başladı başlayalı, daha doğrusu, sırtına rabıtalı bir elbise giydi giyeli, Necip'in kendisini, bir gün kızların yanına götürmek için ne kadar ısrar ettiğini hatırlıyordu. O gün pek farkedememişti ama, yüreğinde birşey kırılmıştı. Bu kırılan şey her neyse,, daha uzun müddet tamir kabul etmeyecekti. Buna emindi.

— Haydi beyim!

— Geliyorum Hüseyin ağa! Handa kimse kalmadı

»mı?

— Bizden başka kimse yok!

— Kapı kapalı mı?

— Yengen bekliyor. Matmazel gelecek... Öyle değil mi mösyö Yordanidis!

— Gelecek, acele edelim.

Pek az konuşarak üçüncü kadehleri içtiler. Hüseyin ağa, bir Anadolu hovardası gibi rakıyı zorla içiyor, içtikçe ağırlaşarak sofraya bir iş ciddiyeti veriyordu. İşrete alışıklığı, şişeyi biribirine müsavi dokuz kadehe pay etmesinden belliydi.

İkinci şişeyi de arkasına vurarak kolayca açtı.

Bu sırada kapı tıkırdadı. Hüseyin ağa :

— Kim o? diye diklendi.

Cevap yerine tıkırdılar tekrarlanınca:

— Gelsene kız! Yabancı mı yar? diye seslendi. İçeri giren olmadı: Tövbe Yarabbi! İnsanı rahatsız ederler. Bunlar insandan hariç bir insanlar! Hayvan gibi bir insanlar...

Küçük bir tepsi ile döndü. Tepsi parıl parıldı. Üç tane bembeyaz peçetenin üzerine üç tane tertemiz çatal koyulmuştu. Ortada yağda yumurta...

— Haydi, şunu soğutmadan yuvarlayalım... Misafir umduğunu değil bulduğunu yer...

Yordanidis, kurnaz kurnaz sordu:

— Yenge neden girmedi?

— Yenge değil... Bizim baldız. Bir de İstanbullu geçinir. Murat beyden utanıyormuş...

— Bunu o mu hazırladı?

— O hazırladı. İstanbul usullerini biliyor. Bizi beğenmiyor haspa...

— İyi servis! Aferin! -Saatine baktı:- Vay! Yedi olmuş. Doldur Hüseyin ağa! Matmazel nerdeyse gelir.

Murat gittikçe neşeleniyordu. Hele Yordanidis'le Hüseyin ağanın Türkçe konuşmaları tuluat kumpanyalarında görülecek manzaralardandı. Yordanidis, duraklıyor, dü-

şünüyor, böyle kendisini sıkışmış farzettiği zaman tombul delikanlı sevimliliği arttığı için Murat yardım etmiyordu. Asıl garibi, hemen her Türkte görülen haldi. Sanki cümleleri berbat ederse Yordanidis daha kolay anlayacak-mış gibi Hüseyin ağa da lisanı perişan etmekte ondan ,aşağı kalmıyordu.

Kapı bu sefer gürültüyle açıldı:

— Bonsuvar efendiler! diye gülerek Matmazel Şar-iot girdi. İşte buna darıldım. Beni beklemediniz mi?

Yordanidis ayağa kalkmıştı.

— Beklemez miyiz? Biraları soğutuyoruz.

— Bu rakı? Hohla bakayım! Hohla diyorum.

— Ben, bir kadehçik içtim... Bir kadeh bile değil. Yarım kadeh... Birdenbire midem ağrımasın mı? Midemin ağrısını bilirsin ya, dişime vurur. (İlle dişçiye gideceğim! Şunu çektirip kurtulacağım!) dedim. Murat bırakmadı. Rakı iyi gelirmiş.

— Ne gevezedir görüyor musunuz? İstersen bir fıçı dolusu iç! Yusyuvarlak oluyorsun. Seninle beraber gezmeğe utanıyorum.

— Neden şekerim, hâlâ nasıl olmuş ta zayıflatama-mış derler diye mi?

— Terbiyesiz! Seni yiyecek değilim ya...

— Bilmem ki...

Şarlot şapkasını, Kovboy filmlerindeki süvariler gibi, arkasına attı. Tayyörünün kollarını, şaka olsun diye yukarıya kıvırdı.

— Haydi! Nerede soğuk biralar! dedi.

Hüseyin ağa şişeleri meydana çıkarınca güzel bir Türkçeyle konuştu.

— Sizin madama söz verdim fazla içirmeyeceğim!

— Karışamaz. Yalan!

* — Karışamaz mı? Bizim yanımızda kazaklık ediyorsunuz. (Cok içerse keyfine... Ben yapacağımı bilirim) dedi. Benden söylemesi...

— Şimdi, deli gönül ne diyor? Git, iki şişe rakı getir, •diyor!

— Bir başka yol var mı?

— Ne yolu?

— Kapıdan başka bir yol!

— Hayır.

— Öyleyse gidemezsiniz. Kapıda karınız oturuyor...

— Canım matmazel, Murat bey sahi zannedecek. Sen de bizi büsbütün berbat ettin. Eşekten düşmüşe çevirdin!

— Haydi şerefinize. Murat bey de sizden daha cesur değil. Hatta o sizden bile korkak...

— Neden belli?

— Sizin hiç olmazsa karınız var. Korkuyorsunuz ama, gene de evlenmişsiniz. Eğer duyduğum sahi ise, Murat bey, kadınların gölgesinden bile korkuyormuş.

— Korkarım matmazel!

— Neden? Size birşey mi yaptılar?

— Dinler misiniz? Hani bir Azrail var. İnsanların canını alan Melek!

— Evet!

— İşte o Azrail, bir gün Allah'tan izin istemiş. (Ben yoruldum. Yerime bir müddet birisi çalışsın! İstirahat edeceğim!) demiş. Allah da ona on sene izin vermiş. Azrail dünyayı dolaşmış. İstanbul'u her yerden fazla beğenmiş... Buraya yerleşmek istemiş. Bir orta yaşlı adam şeklinde Fatih'e gelmiş. (Nalbant Hacı Mehmet ağa) ismiyle bir dükkân açıp yerleşmiş. Aradan bir iki ay geçmeden mahalleli yakasına sarılmışlar. (Biz seni sevdik. Evlendireceğiz) demişler. (Durun! Etmeyin!) demesine meydan bırakmadan, evlendirmişler! Bir kadın almışlar. Bir seneye varmadan bir de oğulları olmuş. Kadın kavgacı, geçimsiz bir mahlûk imiş ki Azrail'in anasından emdiği süt burnundan gelmiş. Bırakıp gidecek lâkin evlâda kıyamıyor. Nihayet oğlu on yaşına basmış. İzni de bitmiş. Giderken oğlunu bir kenara çekmiş. (Ben annenin şerrinden savuşuyorum. Sana bir iyiliğim dokunsun! Doktorluğunu ilân et! Nerede bir hastaya gidersen, beni orada görürsün. Ayak ucunda duruyorsam, hasta iyi olacak. İlâç diye bir kaç damla su ver! Baş ucunda duruyorsam, hasta mur hakkak ölecek. Ona göre konuş! Beni de senden başka-

sı göremez!) demiş. Savuşmuş. Oğlan babasının nasihati üzerine doktorluğunu ilân etmiş...

Murat (Doktor) kelimesinin her geçişinde Yordani-dis'e bakarak gülümsüyordu.

Nihayet Türkçeyi iyi anlayamayan delikanlı Fransızca sordu :

— Ne oluyor?

— Meraklanma kendimizi müdafaa ediyorum. Şarlot:

— Sonra? dedi.

— Sonrası efendim! Oğlan meşhur doktor olmuş. En ümitsiz hastaları iyi etmeğe, bir şeyi yok gibi görünenlerden bazısının öleceğini söylemeğe başlayınca namı dünyayı tutmuş. Günlerden bir gün bizim padişahın kızı hastalanmış. Padişah meşhur doktoru çağırmış. (İki damla ilâçla en ümitsiz hastaları tedavi ediyormuşsun. Kızımı kurtaramazsan vallaha billâha kafanı keserim.) demiş. Oğlan kızın odasına girmiş, bir de bakmış ki babası baş ucunda duruyor. Başlamış yalvarmağa... Lâkin Azrail Allah'tan emir aldığı için (Care yok!) diye başını sallıyor-muş. Doktor bir aralık dışarı çıkmış. Tekrar içeri girmiş. Aradan bir dakika geçmeden dışarda bir gürültü kopmuş. Azrail: (Ne oluyor?) diye meraklanınca doktor kapıdan başını uzatmış. Sonra Azrail'e dönmüş: (Birşey değil baba, demiş.

Annem burada olduğunu haber almış da içeri girmek istiyor!) Azrail bu sözü duyunca pencereden atlamış kaçmış. O sultan hanımın hâlâ yaşadığını söylerler. Bana gelince: Hiçbir zaman Azrail'den daha cesur olduğumu iddia etmedim.

— Pek şık! Anladın mı Panayotaki?

— Hayır! Ne olmuş? Neye gülüyorsunuz! Ben gene bir pot mu kırdım?

4 — Değil canım! Murat bey kadınlardan niçin korktuğunu anlattı. Lâkin ben hiç de merhametli bir insan değilim! Başına geleceği bilse...

— Ne gelecek. Bilsin daha iyi!

— Murat bey, elinde çanta, çantanın içinde ruj ba-tonundan başka bir şey gezdirmeyen matmazellerden kor-

T

kuyor. Bu gece kendisini birisiyle tanıştıracağım.

— Kimle?

— Gece gündüz silâhla oynayan bir kızla...

— Anlayamadım.

— Daha iyi. Görünce anlarsın! Ne dersiniz Murat

bey?

— Eğlence uzun sürmez derim.

— Neden?

— Ben eskidenberi silâhtan korkarım matmazel. Hele bir kadının elindeki silâhtan ödüm kopar. Bizde bir lâf var. (Boş silâhı şeytan doldurur) derler. Çekinirler. Bir de (Kadın da şeytandır.) lâfı var. Hem şeytan tarafından doldurulan, hem şeytanın elinde bulunan bir silâha Aşıl bile karşı koyamaz. Yüreğime iner de... Uzun müddet zevk

alamazsınız!

— Siz alay edin bakalım! Görüşürüz!

Yordanidis gözlerini kırpıştırarak düşünüyordu. Nihayet :

— Sarman! diye bağırdı.

Şarlot'un ne yapmak istediğini kestirdiği anlaşılıyordu. Murat'a başını salladı:

— Mahvoldunuz azizim! Maalesef size ancak bir suretle yardım edebilirim. Bir kâğıt veririm. Şuracıkta vasiyetnamenizi yazarsınız!

— Pek mi fena vaziyetteyim?

— Her hususta... Lâkin Şarlot pek insafsız davranıyorsunuz!

— Bizi bırakıp gitmesinin bir cezası olacaktır. -Murat'a ciddiyetle sordu:- Tüfek atmasını bilir misiniz?

— Atmak denilen şeyin hiçbir çeşidini bilmem!

— Hiç tecrübe etmediniz mi?

— Hayır!

— Ondan bilemiyorsunuz. Herkes de sizin gibidir. Tecrübe etmeden evvel demek istedim. Görürüz! Şerefinize yeni avcı!

Murat'ın ısrarı üzerine erkekler için iki şişe rakı, Şarlot için de bira getirttiler! *

Hüseyin ağa'nın karısı vakit çok geçtiği için kapıyı

yalnız gozıerı görünüyor, du surene Kocasmu öfkelenmediği pek belli olmuyordu.

Şarlot birkaç Rumca tango söyledi. Hüseyin ağa'nın gayet kuvvetli bir sesi vardı. Mahpusane havası, deveciyi falan çağırdı.

Bir aralık söz nasılsa randevucu zanpara Adalet hanıma geçmişti.

Murat, o günlerdenberi merak ettiği bir ciheti sordu :

— Adalet hanım da, yanındaki kızcağız da Fransız-cayı güzel biliyorlar. Nerede öğrenmişler. Pratikse şaşılacak şey!

— Hayır! Adalet hanım Fransız rahibelerinin mektebinden mezundur. Aryeta'ya düşmeden evvel stajı rahibelerden görmüş. Bu evlenmeyen dindar kadınlarda marifet çoktur.

— Öteki?

— Öteki de aynı mektepte okuyor. Zaten Adalet hanımın evine ekseriya mektep kızları gelir. Rahat bir ev! Öğleden akşama kadar çalışırlar. Gece ekseriya kimse bulunmaz! Sonra herkesi de almazlar. Kulüp gibi canım! Kayıtlı zanparalardan iki tanesi tavsiye edecek... Kızlar piyasa malı olmadığından, tanıdıklara rastlamak ihtimaline karşı tedbirli davranıyorlar. Müşteriler evvel salona alınırlar. Sermayeler gözetleme yerlerinden bunlara bakar. Tanıdık olmadığına iyice kanaat getirmedikçe içeri girmezler. Kadın çok para kazanıyor. Lâkin hovardalığı da bırakmaz! Bazan bara gitti mi, etrafına belki

10 tane kız toplayıp onlara konsomasyon yaptırır. Fazla serhoş olursa şampanya açtırır. Aynaları falan da kırar... Biraz çiftetelli oynar... Biraz ağlar... Öfkesini alamazsa elbisesini parçalar. Otomobile koyup götürürler.

% — Biraz sert görünmüştü ama, böyle çamur olduğu belli değildi.

— Siz nerden bileceksiniz?

Murat gülümsedi. Sahiden bilmiyordu ama, kendi cahilliğinden Şarlot'un âlimliği daha şaşılacak birşeydi. Şar-

i-

lot, kapalı kelimelerle kini şeyıcı u...___

paraya, Murat da bunları kızararak dinleyen bir mektepli

kıza benzemişti.

Handan saat ona doğru çıktılar. İki taraflı yazıhanelerle dolu bu dar sokaklardan Murat, geee vakti hiç geçmemişti. Bir ortaçağ şehrinde dolaşıyorlarmış gibi tuhaf şeyler hissederek Şarlot'un yanında yürüyordu. Serin bahar rüzgârı serhoşluğuna, tatlılık katmaktaydı. İki sevgilinin seslerini duyduğu halde ne konuştuklarına dikkat bile etmiyordu.

Şarlot'un iki kere ve katiyetle:

— Olmaz! demesi üzerine alâkadar oldu.

— Ne var?

— Şuradan bir otomobile binelim diyorum. Razı gelmiyor.

— Nereye gideceğiz?

Şarlot cevap verdi:

— Şuracıkta... Tophane'ye varmadan... Yüz adımlık yol... Bu benim erkeğim korkuyor. Korktuğunu da itiraf

etmiyor.

— Neden korkuyor?

— Geç olmuş. Galata'da uygunsuz adamlara, sarhoşlara rastlarrmşızl Biz de serhoşuz! Serhoş insan iyidir. Zıddına basmazsan gülüp geçer, değil mi?

— Evet!

— Neye (Evet!)? Siz de mi otomobile taraftarsınız?

— Hayır! Ben size tabiim! Nasıl isterseniz öyle hareket edelim.

— Siz Galata'daki serhoşlardan korkar mısınız?

— Korkarım ama, gene de yayan gidebilirim. Yani dizlerim kesilmez, dudağım çatlamaz!

Yordanidis keyifsiz bir sesle:

— Beyhude inat! dedi, bir otomobile binsek kıyamet

mi kopar?

— Binmeyeceğiz. İstemiyorum. Siz isterseniz otomobile bininiz. Bizi orada bekleyiniz. Murat bey benimle beraber gelecek! Öyle değil mi?

— Tabi!

un... ner laraî apaşlarla doludur. Serhoş herifler... Ne lüzum var?

— Öyle istiyorum. Canımı sıkıyorsun!

Tramvay caddesine çıktılar, Yordanidis, Şarlot belki fikrini değiştirir diye cigara almağı bahane ederek karşı kaldırıma geçti.

Şarlot:

— Çocuk gibi bir adam! dedi. Ben böylesini sevmem cima, bir hoş tarafı var. Hiç olmazsa korktuğunu saklamıyor!

— Evet samimî arkadaş! Ben pek beğeniyorum.

— Hemen acele etmeyin. Bir çeşit hainliği vardır. Neden öyle hainlik yapar anlayamadım.

— Nasıl hainlik?

— Anlatılmaz ki... Bir müddet sonra rastlarsınız. Yaptığı hareketin hainlik olduğunu mu bilmez!.. Hâsılı garip...

Yordanidis arkalarından yetişti. Çocuk aldatır gibi:

— Aklıma bakın, ne geldi, dedi, Beyoğlu'na çıksak... Bir yerde otursak! Sizi bara davet ediyorum. Otomobille Boğazkesen'den dolaşırız. Gelirse Safo'yu alırız. İşini bi-tirmemişse ben tekrar döner getiririm. Otomobille...

— Otomobili bu gece aklınızdan çıkarın! Yayan gideceğiz!

— Sarman!

Her zaman keyifle saklayan kelime bu sefer, bir yenilgi halindeydi. Murat gizlice güldü.

Yordanidis beyhude telâş ediyordu. Bir kere Galata, tramvay caddesi demek değildi. Sonra herhangi bir münasebetsizliğe uğramak için buraya devam etmiş olmak, buranın kızlarıyle alâkalanmak lâzımdı. Şarlot'un nerede ¦oturduğunu sormamıştı ama, Galata'da olmadığına nere-«dense emindi.

Mamafî Yordanidis'e (hain) diyen bu kız, şimdi gözünün önünde sevgilisine lüzumsuz bir surette hainlik ediyordu. (Niçin insanoğlu, kendi zâfını mutlaka başkasına ımaletmek ister!) diye birşeyler düşündü.

Abdullah efendi lokantasının m/.uoı..^-.. ... , rıma geçmişlerdi. Birkaç zararsız insan burda tramvay bekliyordu. İki taraflı dükkânlardan bir işkembeci ile bir iki manav ve bir iki meyhaneden başka hepsi kapalıydı. Bu hal, aydınlık caddeye emniyetli bir hal veriyordu.

Murat, arkadaşlarını belli etmeden «Ne olur ne olmaz!» diye düşünerek sustalı çakısını ceketinin dış cebine aldı. Şapkasını geriye attı. Yanında kadın bulunduğu sıralar, birisinin en ufak terbiyesizliğine tahammül edemiyordu. Bu terbiyesizliğin kendi şahsına yapılması da şart değildi. Yanında kadın bulunanlara haklı haksız demeden kaç kere yardıma girişmişti. Kanaatınca bir kadınla beraber gezen erkek, ne kadar kavgacı olursa olsurt

kimseye çatmazdı.

(Siyah Gül) barına beş on adım kala, Şarlot:

— İşte geldik, diyerek, bir nişancı dükkânının tezgâhı önünde durdu.

— Bonsuvar Safo!

— Bonsuvar Şarlot Seri! Oo, bonsuvar mösyö Yor-

danidis!

Şarlot Murat'ı gösterdi:

— Size bir avcı getirdim! Avcı değil! Bu akşam, birdenbire tüfek atmağa merak sardıran bir arkadaş! Adı Murat'tır. Yordanidis'le beraber çalışıyorlar! Lâkırdı nasılsa tüfekten açıldı. Pek ısrar etti. (Yarına kalsın) dedimse

de dinletemedim.

— Kolay! -Safo, Murat'a gözlerinin içi gülerek bakti:-

Hâlâ fikrinizi değiştirmediniz mi? >

— Hayır matmazel!

— Mutlaka bu gece atıcılığı sonuna kadar öğren~

mek mi istiyorsunuz?

— Sonuna kadar.

— Söz mü? diye arkadan lâfa karıştı.

Murat bir pusu sezerek Şarlot'un hainlik bahsini hatırladı.

— Söz elbette!

— Arka arkaya on tane vuruncaya kadar atacaksı~

nız!

— Durunuz! Bir şey söyliyeyim! Bunu da matmazel Safo'dan işittim. İyi bir atıcı olmak için, bu tüfeklerden^ birisinin namlusunu altından yaptıracak kadar para ver-meliymiş.

— O hesaba aklım ermez. Cebimdeki kadar ataca-

Cebinizdeki kadar değil mösyö! Öğreninceye kadar. Öyle zannederim ki derhal öğreneceksiniz!

— Neden matmazel!

— Bir gözünüzü, hem de sol gözünüzü biraz kıstınız. Bu nişancılık alâmetidir.

— Cigarariın dumanı kaçmıştı. Ben farkında değilim.

— Öyleyse evvelâ cigarayı bırakın! Sonra tavsiye ederim, tetiği çekeceğiniz zaman nefes almayacaksınız! İşte size tüfeklerimin en doğru atanı! Bir dakika! Bakınız! -Durduğu yerde döndü. Pek nişan almadan attı! Tavşan; düştü:- İşte ispatı! Haydi!

Murat, tüfeği acemi acemi tutmuştu. Bir müddet hedef beğendi. Sonra sırasıyla atmağa başladı. Öyle derirr derin nişan alıyor, öyle itina ediyor, fakat öyle vuramıyor-du ki, yirmibeşinci, yahut otuzuncu atışta seyirciler nasıf olup ta tesadüfen bir kere bile vuramadığına şaşmağa başladılar.

Safo bir aralık :

— Bu gece bu kadar idman yeter! diyecek oldu. Yordanidis:

— Söz verdi! Parası bitinceye kadar atacak! diye bağırdı.

Gelip geçenlerden iki üç kişi seyir için durmuşlardı. Murat, tüfeği her göze alışta muhakkak bir kere

Şar-lot'a soruyordu :

— Hangisini vurayım Yenge!

— Tavşanı!

— Hay Allah kahretsin! Peki şimdi hangisini?

— Trompetçiyi...

— Hay Allah! Şimdi?

— ördeği

249

değmekte boş bir ses çıkarmaktaydılar. Yordanidis korkusunu unutmuş, sevinç sesleri çıkarmağa başlamıştı. Bütün ömrü şaşkınlık ve bir nevi bunalma içinde geçtiğin-deh bir başkasını o halde görmek hoşuna gidiyor olmalıydı.

Arada sırada :

— Kaçıncı? diye soruyordu.

Safo, tüfekleri gittikçe daha müterediddit doldurarak:

— Artık sayamıyorum. Baksanıza bir avuçtan fazla saçma birikti! dedi ve Şarlot'a Rumca birşey söyledi. Şar-lot omuzlarını silkti. Seyirciler de, bu beceriksiz fakat inatçı atıcıya gülmeğe başlamışlardı ki, Murat dolu tüfeği elinde tutup yorulmuş gibi alnını kaşıyarak yavaşça

sordu :

— Peki! Şurada parlayan delikler nedir?

— Onlara bakmayın! Siz tavşan avcısısınız!

— Nedir rica ederim!

— Onlar mı? Arkasında ışık var. Camı kıranlara bir paket cigara veriyoruz. Beher atış beş kuruştur. Vurursanız beş kuruşa bir Yenice cigarası alırsınız!

— Daha evvel neden söylemediniz matmazel? teessüf ederim!

Seyircilerden birisi:

— Hele arslan hemşerim! diye sevindi.

Murat, bu sefer tüfeği pek gözüne almadan, tıpkı Sa-fo'nun attığı gibi attı. Cam kırılmış, ışık sönmüştü.

Deminden beri keyifle gülümseyen tıraşı uzamış patron bir sönen ışığa, bir de Murat'a baktı. Murat ondan daha çok şaşırmış olarak -.

— Şimdi Yeniceyi kazandım mı matmazel? diye sordu.

— Tabi kazandınız!

— Peki yanındaki ışığı da söndürürsem!

— Bir Yenice daha alırsınız!

— Yarabbi! Sen yardım et! *

— İkinci ışığı da söndürdü.

Bu sefer Yordanidis sevinçle ellerini çırptı.

250

Murat tüfeği indirdi.

— Hayır bu akşam bu kadar yeter! Ben bu işi öğreneceğim!

Patron bu fikirde olmamalı ki:

— Bir kere daha atınız bakalım! dedi.

— Nereye atayım?

— Gene camlara...

Murat güldü. Tüfeği eline aldı. Amerikan filmlerinde-,ki herifleri hatırlatan bir tavırla dirseğini tezgâha dayayıp patrona doğru hafifçe uzattı:

— Şimdi atacağım. Vursam sayılmayacak!

— Neden? Sayılsın!

— Sayılmayacak! Çünkü patron, yüz defa atsa m vururum.

— Hele siz atınız!

— Yordanidis te :

— At! Hiç aman verme! diyerek teşvik etti. Seyircilerden deminki adam da :

— Hak oyunu üçtür! diyordu. Murat, üçüncü defa ışığı söndürdü. Patron öfkelenmiş olmalı ki:

— Devam edeceğiz! dedi. Tüfeği bu sefer kendisi doldurdu. Bir dakika ışıkları yakacağım! Camları takacağım!

— Siz bilirsiniz!

Patron hedeflerin arkasına geçince Murat Safo'ya fısıldadı:

— Atacağım ama sayılmıyor matmazel!

— Neden? Sayılsın! Fena mı kazanıyorsunuz!

— Hayır sayılmıyor!

— Benim cebime bir şey girecek değil!

— Biliyorum. Lâkin fıkaraların fıkaraları soymasını iyi bulmuyorum.

İlk yanan ışığı derhal söndürdü. Patron artık geri gelmeğe vakit bulamamıştı. Cam koyup ışığı yakınca Murat atıp vuruyordu.

Yordanidis'in keyfine diyecek yoktu.

I

— YOSSO! aiye uuymyuı, yum mu: Uı)u ~..----------

rüyordu.

Nihayet Murat, oyundan usanmış gibi:

— Mersi matmazel, diye tüfeği kabul etmedi. Sizi biraz eğlendirdimse sevinirim. Gel artık patron! Biz hesap ettik. Attığımla vurduğum denk geldi! Yeniceler sizde;

kalıyor!

— Olur mu delikanlı? Bari ilk üç tanesini alsanız... Ben bunca senedir bu sanattayım. Böyle atan görmedim.

— İdman meselesi... Değil mi matmazel Şarlot?

— Hayır idman meselesi değil! Yalancılık meselesi! Teessüf ederim.

— Sakın ha... Eğlenesiniz diye böyle hareket ettim. Emin olun başka bir marifetim de yoktur. Bu marifet t& pek mühim sayılmaz. Çünkü matmazel! Safo da fevkalâde atıyor.

Şarlot yalancı somurtkanlığını bırakarak elini uzattı:

— Tebrik ederim Murat bey, dedi, hoş oldu. Artık bunun şerefine patron da bu gecelik Safo'yu bize yarım saat erken verir.

— Olur! Peki! Haydi kızım! Ben geçerken eve söylerim.

— Bilmem ki... Pek yorgunum! Sizi rahatsız edersem...

— Hâlâ söyleniyor! Nerede bunun beresi?

Safo, beresi elinde dışarı çıktı. Tezgâhın arkasınday-ken bu kadar ufak tefek olduğu anlaşılmıyordu. Şimdi, yanlarındayken bir orta mektep talebesine benzemişti.

Şarlot Yordanis'e döndü:

— Demindenberi otomobil diyordunuz, dedi, haydi şimdi bir tane çeviriniz bakalım! Siz benim kadar uysal* kızı zor bulursunuz.

— Nereye gideceğiz?

— Herhalde uyumaya değil! Amavutköy kimbilir ne> güzeldir.

Geri dönüp Karaköy'den bir otomobile bindiler.

Yordanidis şoförün yanına oturmuştu. Kızlar bir müd-<det Rumca konuştular. Sonra Şarlot, Murat'a :

— Marko'ya gidelim, olur mu? dedi.

— Ben oraya hiç gitmedim.

— Sahi mi?

— Evet! İşitirim. Bana göre bir yer değil!

— Neden?

— Zengin harcı! Ben fakir bir insanım matmazel... Q kadar çok para harcayamam.

— Ayda ne kazanıyorsunuz?

— 35 lira... Maaşım budur.

— Gene şakalaşmağa başladınız. Baksana Yordanidis!

— Efendim! i * ;

— Arkadaşınız gene bizimle eğleniyor!

— Sözüne inanmak yok! Geçti! Allah bir dese nafile...

— Ayda 35 lira ile çalışıyormuş.

— Ha bakın bu doğru!

— Doğru mu? Haydi canım! Ya siz yalan söylüyorsunuz yahut Murat bey!

— Neden?

— Siz de avukat kâtibisiniz, 150 lira alıyorsunuz. Açıktan 50-60 lira kazandığınızı söylüyorsunuz.

— Evet?

— İyi para aldığınız harcayışınızdan belli. Nasıl oluyor da aynı işi yapan Murat bey bu kadar az alır?

— Evet?

— İyi ama sevgilim onun patronu Türk!

— Türk olsun! Aynı iş bu kadar fark edemez!

— Eder! Türkler, kârı, yanlarında çalıştırdıklarının maaşından keserek çıkarmak isterler. Bilhassa İngilizler, tersine yanlarında çalıştırdıklarına çok vererek kâr etmeği biliyorlar. Başka meseleler de var tabi...

f

— Şimdi, Murat beyin 35 liraya çalıştığı sahi mi?

— Evet! 35 lira alıyor. Açıktan da birşeyler kazanıyor ama, aylığı 35 liradır.

Kız biraz düşündü, sonra kederli bir sesle özür diledi:

— Affedersiniz Mıfrat bey! Ben sizi de Yordanidis.

kadar kazanıyor zannetmiştim. Maaşınızı o sebepten sordum. Kusura bakmayın.

— Rica ederim.

— Bir de açık yürekliliğinizi tebrik ederiz.

Bunu Safo söylemişti. Murat, sokak fenerlerinin ışığında süratle girip çıkan arabanın loşluğunda kızların yüzüne baktı.

— Mersi! dedi.

Şarlot:

— Öyleyse Marko'nun gazinosuna gireceğiz, diye lâfı değiştirmek istedi, orada iki gazino vardır. Buradan giderken birincisi Marko'nun... Daha küçüktür ama, servis daha iyidir. Sonra Marko ut çalar. Şarkılar da yapıyormuş.

— Siz bilirsiniz! Pekâlâ!

— Allah vere de tenha olsa... Henüz erken... Belki

tenhadır.

— Neresi erken matmazel! Saat geceyarısına geliyor!

— Amavutköyü için erken sayılır. Oraya çok defa

Beyoğlu kapandıktan sonra giderler.

Akıntıburnu'nu dönecekleri sırada, Şarlot şoföre:

— Marko'ya gidiyoruz, dedi, tam kapıda durmayın. Biraz beride ineriz. Bakalım kimler var.

Şoför, arabayı gazinoya beş altı metre kala durdurdu.

Şarlot evvelâ indi:

— Canım o kadar istridye istiyor ki, diye yürüdü. Aydınlığa girmeden camdan baktı. Ve bakmasıyle geriye çekilmesi bir oldu.

Murat, Safo ile beraber yaklaşmıştı. Kızın yüzündeki sahici korkuyu gördü:

— Ne var? diye sordu.

— Çabuk, arabaya!

— Ne var canım!

— Girmiyeceğiz! Ben girmem!

— Neden?

— Feyzi bey var.

— Kim bu Feyzi bey?

— Çolak Feyzi derler. Arabacılar kâhyasıymış... Duyamadınız mı?

— Hayır!

— Öyleyse bilemezsiniz! Pek edepsiz bir adamdır. Bir kere serhoş oldu mu, bir memleketin polisi zaptede^ mez. Beyoğlu'ndan iki kızı götürdü de, çiftliğinde aylarca hapsetti.

— Sizi tanıyor mu?

— Bir alâkam yok! Lâkin alâkalı olmağa bağlı değil... Sonra benim kasap oyunumu pek beğeniyormuş. Şimdi girersek mutlaka beni oyuna kaldırır. Kalkmasam olmaz.

— Neden?

— Korkarım.

Yordanidis yanlarına gelmişti:

— Ne duruyoruz? diye sordu.

Şarlot'un anlattıklarının yarısını dinlemeden:

— Dönelim! dedi. Murat:

— Saçmalıyorsunuz, diye sesi biraz sert konuştu, yalnız mı bu herif?

— Hayır! İki kişi daha var. İki de kadın getirmişler. Murat, camdan baktı.

Çolak Feyzi bey, yanında Turşucu ile Edimekapı'lr arabacı kör Ömer, oturuyordu.

— Haydi birşey olmaz! Gireceğiz! dedi.

— Dünyada girmem!

— Sonra ben kızarım! Hem böyle külhanbeyleri yanında erkek olan kadınlara ters bakmazmış. Ben böyle duydum.

— Bilmiyorsunuz da...

! s

— Olsun! Bir bakalım... -Safo'ya döndü:- Siz de kor-;kuyor musunuz?

— Ben korkmam!

— Neden?

— Bana istemediğim bir şeyi hiç kimse yaptıramaz.

Evvelâ öldürmedikçe...

— İyi! Haydi öyleyse... Geliniz Şarlot! Göreceksiniz bu gece size kasap oynatmayacaklar!

— Neye güveniyorsunuz? Bu iş saçma tüfekle cam

kırmağa benzemez!

— Ben iyi taliime güveniyorum. Sezar kayıkçıya ne
demiş: «Korkma! Sezar'ı ve taliini taşıyorsun!» demiş.

Haydi girelim.

Şarlot delikanlıya bir an baktı. Onun sakinliği sinirine dokundu. (Ya, peki!) mânasına başını sallayarak ve belli belirsiz gülümseyip öne geçti.

Yordanidis:

— Bu gece eve sağ selâmet girebilseydim... diye

homurdandı.

Safo, Murat'ın koluna girdi. Murat bu harekete şaşırarak yan gözle baktı. Hayır! Korkmuştan ziyade, birisine meydan okumağa hazırlanmış gibiydi. «Yaman bu küçük!» diye sevgiyle dişlerini sıktı.

Şarlot, içerdekileri görmemezliğe gelerek büfe tarafına doğru yürümüştü. Aksine onlardan başka da müşteri yoktu. Garson dipteki masanın iskemlelerini çekti.

Şarlot, arkasını Feyzi beyden tarafa dönerek oturdu.

Murat Safo'ya sordu :

— Ne içersiniz? ,

— Rakı tabi!

— Siz matmazel!

— Ben de!

Murat somurtmuş oian Yordanidis'e keyifle göz

'kırptı:

— Yaşadık ahbap!

— Bilmem ki... Bana kalsa ben Şarlot'un sözünü dinîlerdim. O hepimizden iyi bilir.

— Onu da dinleriz. O sizi nasıl dinledi. (Otomobile

joı, aaeıa ınıeaı:

— Öyle bağırmayın canım!

— Bağırmadım ki... Seslendim... Ne bileyim! İmdad isteyerek Safo'ya baktı. Kız kendisini tetkik

ediyordu. Murat bu işi rahatça yapsın diye başını çevirdi.

Feyzi beyin masasında ut ve şarkı başlamıştı. Murat :

— İşte ne güzel dedi, tenha bir yer... Hem çalgı, hem tenhalık ekseriya bir arada bulunmaz!

— Haklısınız! Güzel!

Safo, böyle söylenerek, dişlerini gösterip gülmüştü. Böyle gülmek ona pek yaraşıyordu. Pek yaraşıyor ne demek, fevkalâde... Murat biraz daha dikkatle bakınca kızdaki acaip güzelliği birdenbire sezdi. Bu ancak bazı Rum kadınlarında rastlanan hareket güzdlliği idi. Öyle ki en mini mini hareketiyle, meselâ gözlerini kırpmasiyle sanki hudutsuz bir ölçüde güzellik, daha doğrusu cazibe istihsal ediyor, denebilirdi. Murat ilk hayranlığının hemen arkasından sebepsiz bir korku hissetti.

Safo yalnız hareket cazibesiyle değil, heykel olarak da kusursuz bir vücude malikti. Ufak tefekliği ilk bakışta bu kusursuz heykel güzelliğini saklıyor, fakat dikkat ettikçe her azasının ayrı ayrı ve bir arada mükemmel olduğu anlaşılıyordu. Yaşını tahmin etmek te müşküldü. Bir haliyle ondört, onbeş yaşındaydı, bir haliyle onsekiz, on-dokuz... Murat, aynı zamanda korku ve hayranlık duymaktan memnun: «Nefis bir kız» diye keyifle düşündü.

Kadehleri doldurdu:

— Hele üçleyelim... Adet öyledir değil mi? dedi.

— İyi olur!

Küçük kız, rakıyı da güzel içiyordu. Kılı kıpırdamadan...

Yordanidis, daha şimdiden Sarıyer'de börek yemekten bahsetmeğe başlamıştı.

Murat duymamazlığa vurdu. Safo'ya doğru eğilerek:

— Sahiden rahatsınız ya? diye sordu.

F. : 17

— Rahat olmanızı istiyorum...

— Rahatım! Ben Şarlot'a benzemem. Aramızda fark var. Biz ikimiz de doğma büyüme Galata'lıyız. Lâkin o son zamanlarda Beyoğlu'na geçti. Ürkekliği bundan ileri geliyor.

— Galata'lılar korkmaz mı?

— Korkar! Çok defa korktuklarını belli etmezler.

— İşte ben bunu istemiyorum.

— Ben de şu anda hiç bir şeyden korkmuyorum. Çünkü baktım, siz korkmuyorsunuz!

— Benim korkmadığıma demek eminsiniz?

— Tabi...

— Teşekkür ederim. Şimdi yüreğim ferahladı!

İlk defa gözlerini biraz kısarak, Şarlot'u korkutanların; masasına baktı. Üç erkekte de kibirli bir ağırlık vardı. Feyzi ile Turşucu tam karşısına düşmüşlerdi. Kör Ömer'in arkası dönüktü. Gülümsedi.

Şarlot:

— Rica ederim, başkalarıyla meşgul olmayın! diye-

yalvardı.

— Ne yapayım bilmem ki?.. Haydi falınıza bakacağım! Veriniz bana elinizi Şarlot.

— Olmaz canım! Başka birşey zannederler.

— Hani başkalarıyla meşgul olmayacaktık! Veriniz! -Adeta zorla elini tuttu:- Ne güzel! -diye gözlerini küçülttü:- Bir kere ömrünüz gayet uzun! O kadar uzun ki yüz yaşından fazla yaşayacaksınız. Senet veririm! İhtiyar olacaksınız! Yüzünüz buruşmuş muşambaya benzeyecek te torunlarınızın torunları bugünkü resimlerin size ait olduğuna bir türlü inanmayacaklar!

Safo, bir çocuk gibi kahkahalarla gülmeğe başladı. Şarlot korkuyla elini çekti. Kıza Rumca çıkıştı.

Kahkahalar durmadığı için Feyzi ile Turşucu bu tarafa baktılar. Bir şeyler konuştular. Ömer de başını çevirince Murat gözlerini indirdi ve bu sefer Safo'nun eiirjl

tuttu:

— Bu akşam talihli eller görmek varmış, dedi. İşte

bir matmazel ki, aşktan yana şansı pek parlak!

— Ne gibi?

— Kendisini birisi seviyor. Yahut sevmek üzeredir. Bu matmazelin şansı sevgiden yana açık. Yalnız sevgiden yana... Çünkü kendisini seven daha doğrusu sevmek üzere olan delikanlı öyle pek sevilecek bir matah değil, vah vah!

— Nasıl?

— Bir kere zaif! Sonra fakir... Sonra dedim ya, çirkin...

— Kaşları siyah mı?

— Evet!

— Saçlarından bir tutamı alnına mı dökülüyor?

— Tamam!

— Tüfek atmakta mahir mi?

— Yeni başlamış kendisi öyle söylüyor.

— Sonra şey mi?.. Cesur mu?

— Kendisi söylüyor. Bilmem!

— Biraz da yalancı...

— Değil!

— Öyleyse çirkin de değil... Yüreği de yüzü gibiyse işime gelir...

Murat avucundaki küçücük eli sevgiyle sıktı. Kız bu hareketi sezmemiş gibi davrandı. Elini çekmeden ciddiyetle devam etti:

— Bu (İşime gelir!) sözünü ben ilk defa söylüyorum. Delikanlı buna emin olmalıdır.

— Emindir.

Eğilip bu küçük avucu öpmek lâzım mı diye düşünürken garson bir şişe rakı getirip masaya koydu:

— Ömer Ağa gönderiyor, dedi, Şehzadebaşı'lı Murat beye...

Murat başını kaldırdı, gülümsedi:

— Eyvallah Ömer ağabey, diye keyfiie bağırdı. Gördüm ama, görmemezliğe geldim. Bir de bana sofuluk satarsın!

— Ben gene bildiğin gibiyim. Bunları görüyor musun? Zorla getirdiler.

\,

I

— Sen zora gelir misin, gelmez misin, benden başkası pek bilmez. Teşekkür ederim.

— Birşey değil. Çalgı ister misiniz?

— Keyfinize bakın. Hep bir aradayız!

Eğilip Safo'nun avucunu yavaşça öptü. ;

Kız:

— Mersi! dedi.

Şarlot, bir baş hareketiyle san saçlarını dağıttı. Bir anda işi anlamış ferahlamtştı. Dargın dargın baktı:

— Demek onları tanıyor muydunuz? dedi. Neden daha evvel söylemediniz?

— Hayır! Feyzi ile ötekini tanımam! Siz de bana Ömer

ağadan bahsetmediniz!

— Feyzi bey maiyetinde bir sürü koyun gezdirir hepsini nerden bileyim!

— Yanlış efendim! Başkalarını bilmem. Yalnız bu gece sizin Feyzi dediğiniz Ömer ağanın maiyetinde sayılır!

— Ne demek?

— Öyle olmazsa, bize kendi namına rakı yollayabilir miydi? Külhanbeylikte de usuldür. Masaya da ştrafa da en hatırlısı hükmediyor. O masanın en hatırlısı Ömer

ağadır.

— Feyzi beyden hatırlı külhanbeyi olduğunu hiç işit-

memiştim.

— Birkaç tane var. Onlar da, Feyzi bey külhanbeyi oldu diyerek evden çıkmıyorlar. Ben esasında, Ömer ağayı iyi tanımam! Benim tanıdığım Ömer ağanın da ağası-

dır...

— Yok çanım! Kim bu?

— İşte öyle değil mi ruhum? Safo :

— Evet! dedi.

— Murat, kadehini doldurdu. Bir yudumda içti. Yumruğunu efece ağzına sürdü.

— Oh! Ne mesudum! diye içini çekti.

Bu hareketin ve bu sözün kendisine pek yaraştığını biliyordu. «Kıza rol kesiyoruz!» diye kaşlarını çattı.

260

Beş gün sonraydı. Hayret bey Üsküdar'a 11 vapuruyla geçtiği geceler yaptığı gibi hiç işi olmadığı halde hava kararıncaya kadar oturmuştu.

Murat yazıhaneyi kilitleyip aşağı indiği zaman saat yedibuçuğa geliyordu. Anahtarı Hüseyin ağaya verirken oğlu Mehmet koşarak dizlerine sarıldı.

— Ne o Mehmet? Baban sana para vermedi mi?

— Vermedi!

— Öyleyse ben vereyim. Neden yukarı gelmedin. Hani kavlimiz böyle miydi? Günde bir kere gelecektin ya... -Çocuğun önüne çömelmişti. Beş kuruş verdi:- Şimdi beni kucakla bakalım...

— Murat bey bu para vermek huyunu sevmiyorum.

— Neden ağa?

— Olmaz. Çocuk kısmi parayı ne yapacak?

— Eğer senin söylediğin gibi olsa, Mehmet'in parayı almaması icap eder. Birşey yapacak ki alıyor. Hem sana söylemedim mi? Yeğenlere amcaları karışır! Bana hep amcalarım karışırdı. Hem de ne amcalar... -Aklına birşey gelerek güldü:- Hâlâ da karışıyorlar da, işimi bozuyorlar. Geç kaldım bak...

— Nereye! Gel gitme! Bu gece biz bize bir papaz uçuralım. Taraçaya sofrayı kurdurayım. Musa çavuştan gramofonu da aldırırım. Ne güzel!

— Dedim ya... Birisini bulacağım. Birisini bulacağım da bir yere yetişeceğim. Söz veriyorum bir gece taraçada biz bize eğleniriz...

— Bu gece olmalıydı. Kaç para eder.

Murat kalktı. Elini çoouğun başına koydu. Yumuşak tüylere böyle dokunmak ve aşağıdan yukarıya kendisine bakan bebek yüzü seyretmek hoşuna gidiyordu.

«Allahısmarladık!» diyeoeği sırada, karşı köşede duran siyahlar giymiş kıza gözü ilişti.

Hayal görmüş te korkmuş gibi:

— Safo! diye bağırdı!

I

— Kız orada mısın? Tövbe Yarabbi! Hüseyin ağa merakla baktı.

— Tövbe Yarabbi! diye Murat'ın sözünü tasdik etti. Bir saattan fazladır orada duruyor. Sakın seni mi bekliyordu.

— Bilmem ki... -Murat hızla yürüdü. Elini tuttu:- Gel-sene... Seni aptal seni! İnsan haber vermez mi?

— Belki istemezsiniz dedim, patronunuz birşey söyler diye...

— Ne münasebet! Epidir bekliyor musun?

— Hayır! Şimdi geldim.

— Yalancı seni... Gel buraya... -Elini bırakmadan Hüseyin ağanın yanına götürdü:- İşte ağa, dedi, bunu arayacaktım. Allah gönderdi. İyi bak bir daha köşe başlarında görürsen kolundan tut getir... Biraz vahşidir:

— Demek matmazeli bulmağa mı gidecektin?

— Evet!

—t Hay Allah razı olsun! Ayağına geldi desene... Matmazel çok yaşa e mi? Sofrayı hazirlıyayım... Taraçada otururuz!

— Olmaz! Bu gece bir başka yere davetliyiz! Gelecek hafta söz veriyoruz değil mi Safo?

— Evet!

— İşte gördünüz mü? Gelecek haftaya hazırol... Kızın koluna girdi. Bu ince kolu göğsüne sıkıca bastırdı. -Ne iyi ettin?., diye sevinçli bir sesle konuştu:- Ben de sana gelecektim.

— İnanmam! Üç gecedir nerelerdesin!

— Anlatırım. Ben ne haltlar ettim. Hem üç gece uğ-ramadım, sana haber de yollamadım. Hem bu gece ziyafet hazırlattım. Sanki seni evde bulmamak ihtimali yokmuş gibi...

— Neden gelmedin?

— Anlatırım, dedim ya... Teşekkür ederim ne iyisin? Nasıl da düşünmedim. Geleceğini tahmin etmeliydim.

— Nereye gidiyoruz?

«yor!

omu nıoufi seni oeK-

— Hiçbir şey anlamıyorum.

— Ben de... Böyle aptallıklarım vardır. Taliime güvenirim. Taliime de değil... Doğrusu sana güvendim. Umdum ki evden çıkmazsın, beni beklersin! Doğru mu düşünmüşüm?

Köprübaşı'nda bir otomobile bindiler. Murat:

— Doğru Şehzadebaşı! dedi. Safo:

— İstanbul tarafına mı? diye korkuyla sordu.

— Evet, ne var?

— Bilmem ki... Ben ömrümde belki dört defa geçmedim. -Delikanlıya sokuldu:- Kusura bakma! Korktum onladın mı?

Murat, sevgilisinin, boyasız çocuk yüzüne muhab-betie baktı. Parıl parıl siyah gözlerine bakmağa doyamı-yordu. Boya kullanmadığı gibi koku da sürünmüyordu. Lâkin vücudunun bir temizlik kokusu vardı.

— Dinle beni. Eve biraz geç dönsen olur mu?

— Sen bilirsin!

— Mersi! Bak ne yaptım? İşe girmeden evvel çok sıkıntı çekmiştim. Bu sıkıntı zamanında bana her hususta yardım eden arkadaşlara bir ziyafet vermek icap etmez mi?

— Doğru!

— İşte bugün, daha doğrusu dün akşam, bu işi hazırladım. Seni de pek merak ediyorlardı. (Siz herşeyi tamamlayın getiririm! Peki) dedim. Zaten ziyafeti, sen izin-Jisin diye bu gece veriyoruz.

— Dün, evvelki gün, daha evvelki gün neredeydin?

— Anlatacağım! Rica ederim somurtma! Hayır. Şimdi yalan mı soyliyeyim: Somurtmak sana dehşetli yaraşıyor. Sana gülmek te yaraşıyor sevgilim... Sana herşey yaraşıyor.

— Neredeydin diyorum?

— Acele iyi değil... Biraz sabret! Ziyafette Kimlerin olacağını merak etmiyor musun?

— Hani ikinci defa buluştuk ya... Ertesi akşam, bu-

I

dala gibi süslendim. Saat onbiri iple çektim. Patron aıay ediyor. Ben gizlice seviniyorum. Garsonu bekliyordum. Gecikince canım sıkıldı. Ama, (Olsun, dedim, her zaman beni birisiyle davet edecek değil ya... Giderim) dedim. Koştum (Siyah Gül)'ün kapısını açtım. Masamız boş! Garsona sordum. (Gelmedi.) dediler. Dükkâna dönmek, patronla beraber eve gitmek ölüm oldu. Ertesi gün öfkeli kalktım. (Ben ona gösteririm!) diyordum. Fakat buluşma saati yaklaştıkça öfkem azaldı. Nihayet hiç kalmadı. (Kim bilir ne işi çıkmıştır! Ne kadar yorulmuştur.) diyordum. Gene garson gelmedi. Gene o perdeli kapıyı açtım... Sen fena bir adamsın anladın mı? Bir yalan olsun uydur. Neden gelmedin?

— Sen cevap ver! Bizim yazıhanenin orada olduğunu nereden öğrendin?

— Yördanidis'in hanını biz biliriz. Şarlot'la iki defa gitmiştim. Şarlot bir zamanlar orada çalıştı. Bir daktilo tamirhanesi var ya...

— Evet!

— İşte orada... Şimdi aynı yerde Reçina çalışıyor.

— Sen Reçina'yı da tanıyor musun?

— Tanımaz mıytm? O da Galata'lıdır. Zaten onu da oraya Şarlot yerleştirdi. Şarlot iyi kızdır ama, biraz şeydir...

— Nedir?

— Anlamamış gibi... Şeydir işte...

— Peki peki! Şimdi söyle bakalım! Canın ne istiyor!

— Seninle bir tenha yerde kavga etmek istiyorum. Bir haber gönderebilirdin?

— Kavga kolay sevgilim! Ziyafeti rica ederim ihmal etme. Asıl senin şerefine verilen bir ziyafet!

— Dost gecesi mi demek?

— Hayır! Bak, ne biçim oldu. Ben arkadaşlara bir ziyafet verecektim. Aramızda yabancı kimse bulunmayacaktı. Doğrusunu istersen ziyafet aybaşında verilecekti. Sen araya girince, bir hafta evvele aldık. İhsan izin gecesini bir defaya mahsus olarak değiştirdi. Onlar henüz seni tanımadıkları için ziyafeti sana hazırlamış oluyorlar...

— Kaç kışı oıacagızy

— Bir hesapla... Dur bakayım! Nesibe abla, kocası, Nuri... Ertuğrul Hikmet, Zekiye, Şahap, bir de İhsan, bir de seninle ben... Kaç oldu?

— Bilmem! Bir düğünlük...

Murat isimleri tekrarladı. Safo, parmaklarıyla saydı.

— Sekiz kişi!

— Bir de Hamdi bey var. Lâkin gelmiyor! Ona da ayrı bir ziyafet borcumuz var. Aklında bulunsun!

— Eğer her ziyafet verdiğinde üç gün görünmeye-ceksen.. Bozuşuruz...

Murat, narin vücudu kendisine doğru çekti. Saçlarını derin derin kokladı.

— Ama gene de seviniyorsun değil mi? diye sordu.

— Hiç cevap verir miyim?

— Seviniyorsun! İşte belli birşey!

Murat, arabayı Şehzade camiinin köşesinde d urdur--du. Şoförü kahveye yolladı.

— Garson İhsan efendi var, dedi, onu bulunuz! Beklediğimizi söyleyiniz! Olur mu?

İhsan, Ertuğrul Hikmet ve Şahap şoförle beraber geldiler. Ertuğrul Hikmet:

— Nerede kaldınız? Bu zaman ne zaman? diye çıkıştı.

İkisi şoförün yanına oturduğu için içerde sıkışma-mışlardı.

Şimdilik Safo'ya birer ihtiyatkâr (Merhaba) çekmişlerdi.

Murat:

— İşte Ninem, seni üç gün üzen adam bu kurt suratlı şairdir! dedi.

Kız da, Ertuğrul Hikmet de birşey anlayamadan bakıştılar. Şair:

— Dur hele.. Aman Abo!

Şoförün yanından Şahap homurdandı:

— Babandır.

— Evlâdım! Niçin kendinden bir lâf bulamazsın!

bunu bir yerde okudun. Dûşûn ki senin okuduğunu bir başkası da okumuştur. Meclis-i Mebusan'da oluyor. Ba-banzadelerden birisinin adını yoklama sırasında kâtip (Yaban) diye haykırmış. Adamcağız: (Bdban'dır, Baban!) diye cevap vermiş. Öyle değil mi matmazel!

— Anlamadım efendim!

— Sanki ben anladım mı? Yalnız şu kadarını söylenmeliyim! Ben sizi şu anda tanıdım. Buna olsun şahitsiniz ya... Daha doğrusu henüz tanışmış bile sayılmayız değil

mi?

— Evet!

— Öyleyse bu Fakir-i Pürtaksir bize bir iftira hazırlıyor matmazel! Rica ederim sağlam durunuz! Sizi ben tanımadan nasıl üzebilirim.

Şahap önden söze karıştı:

— Mutlaka üzmüşsündür! Fenalığı nasılsa yaparsın! İyilik olsa, inadım yok! Fenalığa geldi mi, tanışmana falan hacet kalmaz! Biz senin ne domuz olduğunu biliriz!

— Matmazel (Sağlam durunuz!) dememde nasıl hak-lıymışım! Gördünüz mü? İki oldular. Öteki ince uzuna gelince: Ses çıkarmadığına aldanmayın! O bu Murat olacak iftiracının baş yalancı şahididir. Murat, elli yaşında olsa, "bu bizim İhsan-ı bî iz'an onbeş yaşında bulunsa, yirmi sene evvel Murat'ın başından bir iş geçse de şahit iktiza etse bu herifi gösterir. Bu herif de Kur'an'a el basarak gözleriyle gördüğüne yemin eder... Aman sağlam duralım...

İhsan kendi kendine konuşur gibi: — Şimdi iyice kanaat getirdim, dedi, domuzluk şairde...

— Neden?

— Sende olmasa burada sessiz sedasız oturan adama arkasından iftira etmezsin. Ne yapmış Murat bey? Mühim bir şeyse, fazla sürdürmiyelim! Atıverelim dışarıya.. Bıktım canim!

— Matmazel sıkı duralım..

Safo Muratla buluştuktan beri ilk defa sahiden gül--dü.

uuvıuıiui:

— Bre Şair! Nereye?

— Eyvah! Aklını kaçırmış. Matmazel zaten kendi başına iken bunun aklı yetişmezdi de, ben benimkinden biraz verirdim sevabıma... Böylelerine sevdalanmak hiç yaramaz. Bir senedir gidip geldiği evi unuttu.

— Ben unutmadım mendebur! Zekiye yengeyi alacak değil miyiz?

— Pardon! O ciheti söylemedim! Kavga ettik! Fahişeyi defeyledim. Talâk-ı selâse ile boşadım.

— Şakayı bırak! Bu gece böyle şeyler istemiyorum. Döneceğiz!

Şahap lâkabına yakışan bir homurtu ile:

— Nafile, dedi, yemin ediyor. O kadar yalvardık. Razı edemedik! Bir oyun var ya, Allah beterinden saklasın!

— Nasıl oyun?

— Bu herif, o arsız kızdan ayrılsaydı, şimdi çoktan küfelik olurdu. Kafasını duvarlara vururdu. Üstünü başını parçalardı. Bakıyorum aklı başında... Bir taraftan da yemin bırakmıyor ediyor.

Safo:

— Ne olmuş? diye yavaşça sordu.

— Bilmem! Anlarız. Ertuğrul Hikmet beyin sevgilisi de gelecekti. (Darıldık) diyor.

— Lütfen bu gecenin şerefine barışsınlar. Kabahat beyde ise iyi olur. Kabahat matmazelde ise daha iyi olur.

— Hayır matmazel! Bizim dinimizde bir (Talâk-ı Selâse) vardır. Erkek kısmının ağzından bir kere çıktı mı bitti!

Şahap :

— Nerede o erkek? Kimden bahsolunuyor? diye ¦ «ordu.

İhsan'ın tarifiyle yürüyen şoför, nihayet Langa'da bir tarafı bostan olan toprak bir sokağa sapmış, iki katlı bir tahta evin önünde durmuştu.

Murat:

— Borcumuz! dedi.

İhsan, şoförün söylediği miktarı ödedi.

I

I

vetiyle çeviriyor bir taraftan da :

Vardım baktım demir kapı sürgülü Benim yarim annesinden görgülü

diye mırıldanıyordu.

Kapıyı misafirlere Zekiye açtı.

— Nerde kaldınız siz? diye somurttu.

Şahap, kuvvetli pehlivan kollarıyla Ertuğrul Hikmet'e

sarıldı:

— Geri! Namahremdir. Giremezsin!

— Bre Abo! Salıver!

— Hayır sen cehennemliksin! Ben Zekiye yengemi severim! -Kıza çıkıştı:- Başını örtsene aşifte! Bunun de-mindenberi ne haltettiğini bilsen?

Murat, Safo'ya yol verdi. Taşlıkta Zekiye ile tanıştırdı.

— Kucaklaşmanızı rica ederim, dedi, haydi Zekiye-

bacı, şunu benim yerime öp!

Zekiye, kızı bir an tepeden tırnağa süzdü:

— Ne cici yenge! diye sevinçle bağırıp boynuna sarıldı. Sonra elinden tutarak merdivene doğru götürdü ve

yukarıya seslendi:

— Nesibe abla! Bir görsen!.. Öyle güzel ki bebek,

gibi...

Murat, Şahap'a yüksek sesle :

— Bu kızın aklı, iz'anı, zevk-i selimi olmasa, bizim şair bir tek mısra bile yazamaz! dedi.

Ertuğrul Hikmet:

— Ah benim Zekiye diye mırıldandı, ne yalancıdır. Bu huyunu değiştiremedim gitti. Nafile...

Erkekler merdivende itişirlerken Nesibe'nin sesi duyuldu:

— Sahiden cici bu kız! Beklettikleri için kızmıştım!

ya... Buna bağışladım... Ne şeker şey! Murat:

— Nerede Nuri efendi? diye sordu.

Kalın bir ses : .

»cevap verdi:

Nuri efendiyi görür görmez erkekler hep birden kahkahaları koyuverdiler. Önüne bir peştemal çekmiş, kollarını sıvayıp omuzuna bir havlu atmıştı. Başına, herhalde bir beyaz torba geçirmiş olmalıydı. Elinde bir delikli kepçe tutuyor, ancak Âl-i Osman sülâlesinde görülen kemerli burnu, incecik dudakları ve azametle çatılmış kaş-larıyle (Aşçıbaşı) rolüne çıkmış bulunuyordu.

Nesibe hanım :

— İşte böylece sizi bekliyor, diye şikâyet etti, ölüp gidecek hâlâ oyunu bırakmayacak!

Nuri sadece :

— Mayonezi abd-i âciz yaptı, dedi, hanımlar (Biz yaptık diyelim) dedilerse de, bizim ev merhum pederden kalma, hacı evidir, yalan girmez... -Safo'ya gülümsedi:-Mayonezden anlar mısınız?

— Severim.

— Keşke Allah'tan bir başka şey dileseydim. Bunlar ağızlarının tadını bilmezler. (Emeklerim boşa mı gidecek Yarabbi) demiştim. Öyleyse... Haydi! Sofra başına!

Sofra, bostana bakan odaya yuvarlak bir masa üstüne kurulmuştu.

Nuri efendi, -Bahriye muzikasında Gedikli Başçavuş-iskemlelerin arasındaki biricik koltuğu Safo'ya göstererek :

— İşte makamınız! dedi. -Sonra hışımla Murat'a döndü:- Bilirsin ki insanlara adlarıyle hitap etmeyi severim. İnsanı insana takdim ederler.

— Sahi! İsmi (Safo) dur. -Kıza güldü:- Bunları sıra-siyle saymak lüzumsuz. Sen hepsini birdea aklında tutamazsın... İyi insanlar sevgilim. Hepsi de namuslu insanlar... Ablamın adı Nesibe'dir. Bu da Zekiye yengem. Söy-Je bakayım!

Safo:

— Oraya Nesibe ablam otursun, dedi.

— Olur mu cici gelin! Sana hazırladık. Bir gecelik ben yerimi sana veriyorum.

I

— Teşekkür ederim. Aldım kabul ettim. Lâkin siz otursanız pek sevinirim. Biz de hemşiremle...

Zekiye...

— Zekiye hemşiremle beraber iki yanınıza otururuz.

Ertuğrul Hikmet işi kestirip attı:

— Bu küçük dehşetli kurnaz! dedi, dikkat edin arkadaşlar... Bizi harap edecek. Maksadı anladın mı kadın?

(Kadın) Yani Nesibe gözlerini kırpıştırdı:

— Neymiş?

— Ortaya otursa iki yanına mecburen siz oturacaksınız? Murat'tan ayrı kalacak. Halbuki sen ortaya geçersen Murat belki bunun yanına düşer! -Birdenbire Safo'yo dönüp sordu:- Öyle değil mi küçük iblis!

— Tabi öyle...

Safo bunu o kadar güzel söylemişti ki Nesibe hanım onu tutup öptü:

— Peki şekerim dedi, kuvvetli mazeret! Haydi, ben ortaya oturacağım! Benim kocam hasretime bir müddet dayanır. Siz sağ tarafa geçiniz. Zekiye sen de soluma... Murat'la Hikmet yerlerini şaşırmazlar. -Kocasına göz kırptı:- Sen de şekerim, tabi karşıma otursun! İhsan'la Şahap serbesttirler.

Ertuğrul Hikmet kendi kendine söylendi:

— Tabi öyleymiş... Şu herifin de Allah için sevilecek yeri var ya...

Nuri, bandocu olduğundan resmî ziyafetlerde çok bulunmuştu. Sofrayı güzel idare ederdi. İlk kadehleri Safo ile Murat'ın şerefine ikincileri, Nesibe ile Zekiye'nin adına içirdi. Üçüncü kadeh umumiyetle Sıfat İlâhı Apollo'nurt şerefine kaldırılırdı.

Murat, kadehler fazlalaşmadan Safo'ya bir meseleyi izah etmek istedi:

— Şimdi arkadaşlar, diye ciddiyetle söze başladı, birisi birisinin işine lüzumsuz yere karışırsa... Bu karışma, diğer biriki insana zarar verirse... Ne olur?

yc un ub^u tenıp olunur ki.. Münasebetsizlik, eden mahşere kadar unutmasın!

— Şimdi size meseleyi kısaca anlatacağım.
Hükmünüzü verirsiniz... Ben bu gördüğünüz matmazeli, alnımın teri, elimin hüneri ile kazandım.

— Anlayalım...

— Ne demek?

— Açık konuşulsun!

— Pekâlâ! Hani, tüfekle nişan atılan yerler var ya...
Bu matmezel onlardan birisinde çalışıyor. Geçiyordum. Baktım ki orada tek başına duruyor. Baktım ki pek te fena değil... Biraz karakuru ama, neylersin... Koyunun bulunmadığı yerde...

— Sen onu affetmişsin!

— Aldırma şekerim eski münasebetsizliğidir...

— Ömründe hiç böyle kız görmemiş ki... Safo:

— Peki canım! Hele bitirsin! diye yalvardı.

— Elbette bitireceğim!.. Tezgâha yanaştım. Baktım-ki bir budalaca adam duruyor. Patron! «Baksana arkadaş, dedim, şu kadar hedefe şu kadar saçma isabet et-tirirsem, bana şu kızı verir misin?» dedim.

Ertuğrul Hikmet:

— Sakın herif razı mı oldu, diye hayıflandı, senin saçmacıbaşı olduğunu bilmedi mi? Eyvah!

— Bilmedi ne dersin! Razı oldu, ben de hedeflere vurdum. Neticede bu bizim oldu. Artık bizim malımız ya... Ertesi gece gittim. Dükkâna uğrasam işime gelmiyor. İş yeri daima kendi kaideleriyle çalışır... Bu matmazel de biraz asabi imiş... Bir terbiyesizin kafasına tüfeğin dipçiğini vurduğu oralarda meşhur...

— A, kim söyledi?

Safo bunu hayretle ve biraz da utanarak sormuştu. Böyle bir hâdise vardı. Galata bir senedir söyleye söyleye bitiremiyordu. Serhoş herif: «Hele bir ver!» demiş, sonra bir daha «Hele bir ver!», bir daha «Hele bir ver!» Dördüncüde kız cinası anlamadı diyerek: «Hep mi böyle vere-

gözünü uydurup eğilmiş... «Hayır böylesi de van» aıye-rek diğer bir tüfeğin dipçiğini kafaya indirmiş... Biçareyi . eczanede ayıltmışlar.

Murat güldü :

— Sizin dükkândaki tavşan! derken efendim! Biz bir tenha meyhaneye oturduk. Garsonla haber yolladık. Bir de baktım. Koşa koşa geliyor. Beğenmedim.

— Neden?

— Neden olacak? Kız kısmı biraz nazlanır! (Olmaz) der! Hemen koşmalı mı? Filhakika biz bunu patronundan kazandık ama... (Neyse biraz arsızca ama, ilerde düzelir inşallah) dedik. İşte yüzü... Belli bile ettim mi Allah için söylesin...

— Uzatma!

— Peki ablacığım! Ertesi gece gene öyle yaptık. Tam birer duble içtik içmedik ki kapı açıldı. İçeriye Galata'nın en meşhur efeleri, hatırlı külhanbeyleri, Kürt Süleyman, Topal Şükrü, Piç Ali girmesin mi?

— Korktun mu yüreksiz?

— Tuu Allah belânı versin, bari kadınların yanında

söyleme...

— Gördünüz mü müslümanlar Şehzadebaşı'lılığın namını berbad etmiş...

— Korkulmaz mı? Deniz aşırı... Gurbet eli... Ben toplanmağa vakit bulamadan yiğitler doğruca üzerimize geldiler. Bizim masaya oturdular. Neden sonra işi anladım...

— Neymiş?

— Birisi, demin söylediğim münasebetsizliği yapmış. Benim Galata'da bir nişancı dükkânında bir kız kazandığımı Kerim bey amcama söylemiş... Kerim beyi siz bilirsiniz ya, matmazel bilmez. -Safo'ya döndü:- (Binbaşı Kerim bey) derler. Eski Bahriye Binbaşılarından... Rahmetli babamın en aziz ahbaplarındandır. Hem de İstanbul'un en hatırlı külhanbeyi!... Hani ilk gece Arnavutköy'ünde bir kör Ömer gösterdimdi.

— Evet!

— İşte onun ağası... Bizim kaptan amca meseleyi

yujuHou Huyuiuıı oıvumıış. ı\uç seneaır uğramadığı uaia-ta'ya inmiş. Eski tanıdıkları bulmuş. Bizi tavsiye etmiş. Zaten Galata'da kaç tane delikanlı varsa bu karakuru kızın peşindeymişler. Ne kazanıyorlarsa (ille bunu belki nişanda sol böğründen vurur alırız!) diye patrona veriyor-larmış. Bizim üzerimizde kaldığı duyulmuş. (Vay! Ne demek olsun! Bir mektepli züppeye biz Galata'dan kız mı kaptırırız.) demişler.

— Kaptan amca zamanında yetişmiş desene... Yoksa seni Galata'lılar parçalardı alimallah!

— Değil mi? Amca yetişmiş... Efelere söyledikten başka: «Merkezde kim var hele bir bakayım!» demiş. Bir de ne baksın! Merkez memuru Naci bey de eski omuzdaşlardan... Hâsılı her tarafı sımsıkı bağlamış. -Safo'ya döndü:- İnanmazsan bunlara sor sevgilim, diye ciddiyetle konuştu. Ben himaye altında gezmeyi sevmem. Halbuki kaptan amcama göre daha kollanacak çocuğum... Canım sıkıldı. O sebeple gelemedim. Beni affedersin de ğil mi?

Safo Murat'ın yüzüne upuzun bir bakışla baktı. Sonra gülümseyerek başını çevirdi:

— Ayıp oldu, dedi, anlayamadım. Değil mi ablacı-ğım?

— Dur hele bunu Ertuğrul Hikmet yapmıştır. Cezayı ona vereceğiz!

Ertuğrul Hikmet:

—¦ Elbette yaparım, diye öfkelendi, herifi biz avukat kâtipliğine verdik. Galata caddesinde keklik avcılığı hesapta yoktu. Bir gece bekledik gelmedi. İkinci gece ortada görünmedi. Üçüncü geee gene çıkmayınca, İhsan'-la vaziyeti görüştük. Bu İhsan ağzını aradı. Duyar duymaz, can başıma sıçradı. Sen olsan ne yaparsın. Nuri kardeş? (Hele şurada bir ihtiyar adamcağız var. Bakalım ne der bu işe?) dedim. Cat kapı Kerim beye... Önce kızdı. (Ben ona gösteririm!) falan diyordu. Sonra yaptığı tahkikat nasıl netice verdiyse... (Zarar yok! Buyurdu. İyi yerden aldım. Yürekli kızmış. Bizimki turnayı gözünden vurmuş!) dedi. Bir de fazladan sırıtıverdi. Bilmez misiniz,

ne kadar talilidir. beyazıa ıvuıeöinueıi uıouıuı UIun,u.....

üzerine düşer. Ben Murat'a birşey demem! Şu kızı Kerim bey nasıl beğeniyor, ona şaşarım...

— Sus!

— O nasıl lâkırdı!.

— Haketti... Değil mi Zekiye Yenge!

Zekiye:

— Pek beğendi de ondan, diye kırıttı, bana da böyle yapar!

— Hoppala! Bre içelim. Bunlar hep ortaoyununa çıkmışlar.

Nuri böyle söyleyerek kadehleri doldurdu. Sonunda

ut'u duvardan indirip karısına uzattı:

— Haydi karıcığım, dedi, bakalım bizim ut bu işe ne

diyor?

— Ceza?

— Müzevirliğin1 burada hiç mi cezası yok?

•— Ceza sonra tayin edilecek... Havaya göre... Haydi sen karıcığım!

Nesibe hanım ut'u fevkalde çalıyordu. Kısa bir taksimden sonra: «Yeter ey gözleri sevda dolu esmer güzeli» şarkısına başladı.

Halbuki sarışın bir kız olan Zekiye'yi ilk getirdikleri gece: «Sarı saçların sırma telleri...» şarkısını çalmıştı.

Nesibe hanımın ut'u, işte böyle akıllı bir ut'tu. Nitekim, Ertuğrul Hikmet'in cezasını da: «Biz Heybeli'de

her gece mehtaba ç-ıkardık!» türküsü ile gene bu ut tayin etti.

Yemekten sonra Yenikapı'da sandallar tutuldu. Dünyanın en güzel mehtabında iki sandal yan yana uzun uzun dolaştı.

Nesibe evden darılmazlarsa kaydiyle misafiri gece yatısına alıkoymak istedi ama, Murat: «Merak ederler...» diyerek razı olmadı.

Safoyu otomobille evine götürdüğü zaman saat biri

geçiyordu.

Sokağın karanlığında tanıştıklarından beri üçüncü

defa öpüştüler.

Murat:

— Artık yazıhaneye gelirsin, olur mu? dedi.

— Peki!

— Nasıl bizim arkadaşlar...

— Çok sevdim. Onlar da beni sevdiler değil mi?

— Çok.

— Peki öyleyse... Haydi git...

— Beni rüyanda gör e mi?

— Ah elimde olsa...

Bekleyen otomobile binip arkaya yaslanınca ilk düşüncesi: «Sahiden seviyorum!» demek oldu. «Sahiden sevmesem aklıma yatmak gelmez mi?»

Ve (Yatmak) kelimesinden sonra, küçücük ve tama-miyle müdafaasız gibi görünen Safo'ya karşı uçsuz bucaksız bir merhamet duydu. Hiçbir manası olmadığı halde: «Peki!» diye mırıldandı.

— Peki ama, birader sen milliyetçi gençlerimizden-sin! Bu nasıl olacak?

— Hangisi? Anlayamadım.

Ertuğrul Hikmet, münakaşaya hazırlandığı zamanlar yaptığı gibi başını iki kere salladı:

— Neden be birader! Seviyorum diyorsun? Sevginin sonu, senin gibi adamlarda evlenmeğe gider. Bir

kere kız olduğuna emin misin?

— Eminim!

— Nerden geliyor bu emniyet!

— Şuradan... Bir kere kızlar için, kadınlar için bir sürü dedikodu yapılır. En küçük vesileden istifade edilir değil mi?

— Evet! Hiç alâkası olmayanlar da, varmış gibi konuşurlar. Millî huylarımızdan birisi de bu!

— İşte Safo'da aksine... Hiç kimse, hiçbir söz söy- lemiyor. Değil kızlık kadınlık meselesi... Birisiyle arkadaşlık ettiği vaki değil... Zaten beni görür görmez Galata işte bu sebeple hop oturmuş, hop kalkmış... Kerim

amcama hem Galata'lılar, hem de merkez memuru söylemiş.

— Peki! N'olacak?

— Hep düşünüyorum.

— Düşünmek zorlu milliyetçilere pek yaramaz!

— Milliyetçilik başka milletten kız almayı yasak mı ediyor. Bana ne zararı dokunabilir?

— Sana bir zararı dokunmaz. Lâkin çocuklarına dokunur. Hele bir de geçimsizlik olursa...

— Ben de hep çocukları hesaplıyorum... Bir tuhaf olurlar... Hele küçükken ister istemez annesinin tesirinde bulunacaklar... Ama sevilmeğe lâyık değil mi? doğru

söyle...

— Bence yalnız sevilmeğe değil, evlenilmeğe lâyık... Hele Zekiye bir sevmiş ki... Söyleye söyleye bitiremiyor. Ne yapacaksın?

— Hiç! Henüz ortada ne var?

— Henüz ortada birşey yok da sen üç gündür aynı sözle benim kafamın etini neden yiyorsun?

— Ben hemen evleneceğim diye mi?.. Şuna bak!

— Oda tutmaktan eşya almaktan dem vuruyormuş-sun. Bunlar hayırlı haberler sayılmaz. İnsanoğlu kendisini ateşe atarken tıpkı böyle davranır. Biraz sabretsen iyi olur sanırım. Bir kere yerine iyice yerleş... Yer de bir yer olsa... Seni hiç kimse, hatta -kendin bile- benim kadar

bilemez!

— Deli misin! O sefaletten sonra...

— Sefaletin hiçbir değeri yok. Hem çoktan unutulmuştur. Doğru söyle.

— Sahi! Giderek rüya haline geliyor. Sanki şakay-

mış gibr...

— Cünki gayrı tabiî idi. Gayrı tabiî olan bütün hayat parçaları hemen unutulur. Zaten unutmasan başımıza bir ay içinde bu Safo belâsını çıkarmazdın?

— (Belâ) diyorsun. O seni bir seviyor ki...

— Benim (Belâ)lann her çeşidini hem de çok çok sevmediğim ne malûm? Sanki Safo hanım (Belâ)da, Zekiye hanım (Belâ) değil mi? Bunlar hep aynı mal.. Biz de

ların üzerimizdeki kepaze tesirini...

— Neymiş?

— Hemen dikenlerini çıkardın? Evlenme şekli, devamı, neticeleri daha insanca olsa, sen de, ben de şu anda ne kadar mesut olurduk. Kızlar da mesut olurlardı.

— Gene olaoaklar?

— Peki neden tereddüt ediyoruz öyleyse?

— Bilmem!.. Emniyet istiyoruz.

— Emniyet neden yok?

— Canım hesaplamadan emniyet nasıl olsun?

— Hesap meselesi değil aslanım! Para meselesi... Para herhangi bir hatayı bugün pekâlâ tashih edebiliyor. Vicdan azaplarının falan şeklini değiştiriveriyor. Paralı adam kendisini de, kendisine bağlananları da, yapacağı bu kabil işleri de, emniyette hisseder. (Bir belâ gelse, eline ikibin lira veririm! Yallah!) diyemediği için...

— Ne münasebet? Bir kere böyle gaddarca hesap olmaz. Böyle gaddarca hesap yapılsa bile, o birleşmeden hayır çıkmaz! Sonra, eğer zenginler senin söylediğin gibi hareket etseler, sık evlenip boşanmaları ve nihayet aradıkları kadını bulup mes'ut olmaları lâzımdır. Öyle mi hepsi...

— Gene aynı meselenin başka cephesi geldi! Biz şimdi fıkara olduğumuzdan zenginleri kendi fıkara hesabımıza vuruyoruz. Halbuki zengin olsak evlenmeği de zengince düşüneceğiz. Yani dengimizi arayacağız. Araya, böyle Safo'lar, Zekiye'ler karışsa, o zaman hesabımızı evlenmek üzerine

değil, eğlenip, eğlencenin bedelini ödemek üzerine kuracağız! İş bizim için emniyetli bile görünse, Zekiye ile Safo için aynı emniyetin mevcut olduğunu iddia edemezsin sanırım...

— Ne karmakarışık bir söz! Fikirlerin bu kadar karmakarışık olduğu için bir türlü güvenemiyorum. Aldatılıyorum gibi bir hisse kapılıyorum. Zor yaşıyorsun Şair! Bu kadar ayrı cepheli bir kafayla insan daima sıkıntı içindedir. Hiçbir şey sende kati değil...

kati değil... Ben ne haiteaeyımı

— Herkes senin gibi? Ben neden daha rahatım?

— Sen (Daha rahatım) zannediyorsun! Korkak olduğun için (Acaba bu hissim doğru mu?) diye araştıramı-

yorsun!

— Ben mi korkağım?

— Bir manada elbette korkak değilsin!

— İşte gene geldik çatal yola... Bir insan hem korkak, hem cesur olur mu? Yani (Hiç korkmam) demiyorum. Lâkin (Cesur adam) deyince bu en az, (Cesareti korkusuna galip adam) demek olmaz mı?

— Mevzua göre... Bizim Sadri (Dünyada hiç bir şey mutlak değil!) der. Bu basit görünen sözü bıkıp usanmadan da tekrarlar! Bak aklıma geldi. Sen bu hatun için Galata'nın bütün kopuklarıyla -netioesi ölüm bile olsa-dövüşmekten korkmazsın! Lâkin Safo'yu doludizgin
sevmekten, bu sevmenin tabiî neticesi olan evlenmekten daha lâf açılır açılmaz korkuyorsun! Birinde ölüm var.

Birinde yok...

— Bilâkis. Daha beteri var. Şerefsizlik...

— Geldik şeref bahsına: -Ertuğrul Hikmet içini çekti:- Hep böylesiniz zaten sizinle konuşurken küçük kafesinde bir kanarya kuşu seyreder gibi olurum. Fırıl fırıl

dönersiniz...

— Bırak da cevap ver!

— Şeref ölümden de mühim bir iş ise, senin Safo işinde yüzde elli, yahut yüzde bir şerefsizlik ihtimali varsa bu işe neden giriştin? Neden devam ediyorsun. Kızı mutlaka almayacaksan, onunla gezip dolaşman biçarenin şerefini az da olsa lekelemez mi? Başkasının -bilhassa seni seven seni sevmekten başka günahı olmayan bir kızcağızın- şerefini düşünmeyen adamın şerefi ölümden ileri tuttuğuna beni sen değil, senin paşa baban da inandıramaz!

— İyi ama ben yalan söylemiyorum. Seni şu anda bu şeref sözüyle aldatmak istemediğimi pek alâ biliyorsun. Ben bir hali izah etmeğe çalışıyorum.

— Bilmez miyim? Keski aldatmağa çalışsan... O za-

,,,uıı um mum, uır maKsaaın olur. Şuurla hareket ediyorsun demektir. Şimdi yalan söylüyorsun. Hem yalnız kendini aldatıyorsun. Bunun bile farkında değilsin! O kadar feci ki söylediğim halde anlatamıyorum.

— Söylediğin doğru gibi... Lâkin milyonlarca insan benim gibi düşünüyor.

— Milyonları bilmem! Bildiğim bir şey var: Safo'yu seviyorsun! Tıpkı milyonlarca insanın birer Safo'yu sevdikleri gibi... Sevdiğin Safo için vazifen bu olduğu halde, mesuliyet kabul etmeğe yanaşmıyorsun. Bahsettiğin milyonlar da kendi Safo'larma karşı böyle hareket ediyorlar. Sonra birisi sana bunu anlattı mı? Ya vazifeyi mertçe omuzlamak yahut Safo'yu sevmek zevkinden kendini mahrum etmek gibi iki kafi karar zarureti hasıl oluyor. İşte burada, sen ve seninle beraber olan milyonlar kalleşlik ediyorsunuz...

— Öyleyse sen Zekiye'yi neden almıyorsun?

— Ben de kalleşlik ediyorum be birader!.. Yalnız aramızda minimini bir fark var. Ben bunu söyleyecek kadar cesurum, -ki bu cesaret de öğünülecek bir matah değil. Sen ve milyonların bunu itiraftan korkuyorsunuz! Öğünülecek bir matah halinde bulunmasa da cesaret cesarettir. Korkunun her çeşidinden iyidir. Ne dersin?

— Düşüneceğim! Peki! Neye güldün?

— Düşünmek burada hiç bir şeyi halledemez!

— Neden?

— Mesele sana bağlı değil... Sistem meselesi... O bahsettiğin milyonlardan ayrılıp, yani onların temsil ettiği sistemden ayrılıp bir başka sisteme bağlanmak meselesi ki...

Ertuğrul Hikmet ümitsizce elini salladı. Kurta benzeyen yüzünde kederli bir gülümseme vardı.

Murat: «Hayır! haklı olamaz!» diye düşündü.

Böyle neticesiz münakaşalardan sonra birbirlerine kısa bir müddet için de olsa bir müddet için de olsa gizlice kırılacaklarına bilakis sevgileri daha çok artardı.
Zaten aralarındaki bağ, çekişmelerin parça parça getirip

I

farkına vardırmadan kuvvetlendiraıgı samuı uuonu^.v.

dandı.

Ertuğrul Hikmet:

— Hele bir cigara ver! dedi.

Saat onikiyi vurdu. Garson İhsan, kahve ocağına dayanmış ayakta uyuyordu. Yüzü bembeyazdı. Kâat gibi...

Murat, birden ürperdi. Ertuğrul Hikmet haklıydı. Sa-fo'yu tanıdıktan sonra evvelce verdiği oda tutmak ve bu/ odayı rabıtalı bir şekilde döşemek fikrine bir de kızı alıp o odaya götürmek tasavvuru müphem bir surette karışmıştı.

Kızı götürmek ama... Nikâhsız falan...

— Hani cigara yahu? Daldın deryalara!..

— Cigara... Evet!

Paketi çıkardı. Bir tane de kendisi yaktı. İhsan, başı önüne eğildikten sonra birden uyanmış, utanarak etrafa bakıyordu.

«Bir insan alçak olsun... Alçak olduğunu bilmesin!

Acaba kabil mi?»

Murat bunu kendisi için düşünmüştü.

Hamdı bey, hava pek sıcak olduğu halde âdeti üzre pardösüsü kolunda, içeri girdi. Pardösüyü sanatını kolaylaştırmak için taşıdığını Murat biliyordu.

«Sanatı yankesicilik! Gene de iyi adam... Hem de nasıl gülüyor! Tertemiz!»

Yankesici Hamdi bey sevimli tebessümüyle yaklaştı.

— Merhaba! dedi, prafaya var mısınız?

— Geç değil mi?

— Onbeş kasa oynarız. Hey kahveci! Getir şuradan prafaları... Bana da bir çay yap!

Parmaklarının insana zevk veren usta hareketleriyle kâğıtları dağıtıyordu.

Murat korkuyla düşündü: «Belki demin bu parmaklar iki tane kalem çalmıştır! Hani hiç belli değil!»

Ertuğrul Hikmet:

— Pas! dedi. Murat da:

— Pas! dedi.

280

L

— Kupaya oynayın beyler! diye fıkır fıkır güldü. Oynamadılar ama, tabi, oyun gene devam etti.

VI

Murat, ilk maaşıyle hemen bir masa takvimi almış, bunun üzerine gerek mahkeme celselerini, gerek telefonla verilen randevuları kaydetmeğe başlamıştı. Elli kuruşla temin edilen bu basit vasıta, yazıhane işlerini birdenbire kâtibin gözü önüne koymuş oldu. Patronlar, işlerin intizam peyda ettiğinin hemen farkına vardılar. Yeni kâtip, kendilerine hiç bir şey teklif etmeden, mesleğin hususiyetlerini nazara alarak, hizmetleri düzenlemişti. Artık lâyihalar son dakikaya kalmıyor, bu yüzden ayrıca car» sıkıntısı çekilmiyordu.

Celil bey müsveddeleri zaten evinde hazırlamaktaydı. Murat, onun dosyalarını bir gün evvelden çıkarmağa başladı. İlk defa sabahleyin, Celil bey:

— Yanlış oğlum! Yarınki işi bana bugün yaptırdın! dedi.

Murat:

— Hayır efendim, diye cevap verdi, bakınız nasıf düşündüm. Lâyiha ve istida yazmak hususlarını akşama bırakacağım! Müşteriler gittikten sonra ben oturur, bunları rahatça hazırlarım.

— Bazan geç olur. Yorulursun!

— Bilâkis... Gündüz hafif geçtiği için yorulmam. Yalnız yazıhaneden geç çıkmış olurum. Kahvede oturacağıma burada çalışmak daha iyi. Sizae bir mahzuru yoksa böyle yapalım. Hem işler aceleye gelmez. Bazan tekrar okumağa vaktiniz olmuyor. Bir kaç kere, ben lâyihaları arkanızdan yetiştirmeğe çalıştım.

— Peki! Bana göre hava hoş!

— Bir tecrübe edelim de... Bakınız ne güzel olacak.

281

BU iş, nayreı ueyıe uu nuuuı ı\«->ıuy uım^u.. . ,o7,~-bey, her zaman zaruretlerin cebriyle çalışıyor, herhangi bir vazifeyi zamanından bir saat evvel yapmak sopa yemek gibi zoruna gidiyordu.

Murat, üç gün üstüste, öbürgünkü dava dosyalarına ait müsveddelerin yapılmasını teklif etti. Meseleyi anlattı.

— Neden çanım? (Bugünün işini yarına bırakma) demişler. Bunu diyenler aynı zamanda (Yarının işini de bugünden yapma!) demişlerdir de, dedelerimiz ikinci maddeyi

unutuvermişler. Hayır!

— Göreceksiniz! pek rahat olacak. -Gülümsedi:- bu suretle önünüzde daima bir boş gün bulunacak. Kendinizi pek yorgun hissederseniz, bu aralıktan faydalanırsınız.

— İşte şimdi faydalanayım diyorum.

— Hayhay! Ben size bir kahve söylerim. İçer dinlenirsiniz. Arada gelen olursa savarım. Telefonlara (Yok) cevabı veririm. Zaten o kadar kolay dikte ediyorsunuz ki... Arada birisi lâfa tutmasa yarım saatte bitiririz...

— Faydası?..

— Hiç bir şey aceleye gelmez... Ben müsveddeleri makineden geceleri çıkaracağım. Gündüz, pek müstacel bir mesele zuhur etmedikçe yazı ile uğraşmayacağız.

— Ben beceremem ama... Bir deneyelim. Haydi kahveyi ısmarla! Allah Allah bu delikanlı beni yeniden avukat stajiyeri yapacak...

Murat birşey söylemedi ama buna ikisinin de ihtiyacı vardı. İkisi de her gelen davayı kaçırmadan alıyorlar, bunları kabul ederken yalnız ücreti vekâletin peşin kısmını hesaplıyorlardı. Sanki davayı kazanmak imkânsızdı da, kazanmak imkânsız olduğu için ücretin mütebaki kısmını hesaba katmak saçma birşeydi. Belki de bu sebepten dava dosyasını tetkik etmek, tevhid-i içtihat kararlarını karıştırmak, kanun ve tefsirleri tekrar tekrar gözden geçirmek, şerhleri okumak ancak birkaç büyük davaya inhisar ediyor, diğerleri Allaha emanet bırakılıyor,

racaat olunamıyordu.

Abone olunduğu için muntazam gelen resmî cerideleri gözden geçirmeğe bile sanki vakitleri yoktu. Murat bunları, kendisinden evvelki kâtiplerin nasılsa akıl ettikleri şekilde aylık olarak biriktiriyor, her ay sonunda sicimle bağlayıp dolaplardan birisinin alt gözüne yuvarla-yıveriyordu.

Zenaat, feci bir surette klişe haline gelmişti. O kadar ki, dava arzuhallerinde çoğu kerre, (Delail-i kanuniye) kısmına -Mevzua göre- Ceza Kanunu'nun yahut Ticaret Kanunu'nun yahut Kanun-u Medenî'nin mevad'ı mahsusası denilip geçiliyordu.

Murat işe başlayalı kırk gün olduğu halde, patronlarının bütün sırlarını öğrenmişti. Celil bey, maruf tabiriyle (Keskin zanpara) idi! (Keskin zanpara) tabirindeki hususiyet, kadın seçmemek, dolayısıyla kadın sevmemekten ibaretti. Keskin zanpara hiçbir kadını, güzel-çirkin, genç-ihtiyar, cahil-okumuş, şık-derbeder diye ayırmadığından -Hele Celil bey gibi ebedî bekâr ve zengin ise- o kadar çok kadınla aynı zamanda münasebette bulunmak zorunda kalır ki, içlerinden birisini ayırıp sevmesi âdeta imkansızlaşır...

Yazıhaneye dört tane meşhur randevucu devam ediyor, bunlardan başka tek başlarına çalışan (Kokot) denilen birkaç hanımefendi uğruyor, bunlardan başka kendi tabiriyle «Elleri altında daima gözü açılmamış ev piliçleri» bulunan bir iki bohçacı kadın gelip gidiyordu.

Birini veya bir kaçını birden peylediği için koca değiştirmek ihtiyacını duyanlar da, emsallerinden aldıkları tavsiyelerle Celil beye koşmaktaydılar. Bunların yirmi senedir fasılasız devam eden bu hayat neticesinde, mevcut unutulmuş tanıdıkları, eski gözağrılarını da ilâve edince Celil beyin ne kadar ağır, fakat Murat gibi genç bir delikanlıya göre ne derece tatlı bir yük altında bulunduğu anlaşılıyordu. Adamcağızın cepleri, çantası, hatta bazı dalgınlığına geldiği için dava dosyaları, yazıhane gözleri, irili, ufaklı, kadın fotoğraflarıyla doluydu. Bunların içinde

4

beis görmeyen profesyonel hanımlara kadar her çeşit kadın vardı. Ayrıca mahut pis çiftleşme resimleriyle dolu iki kocaman albümle, yaldızlı defterlere, herhalde bir hattat tarafından itina ile temize çekilmiş (Bahname), (Kaymak tabağı), (Zanbak) suretleri gözlerden birisini doldurmuş bulunuyordu. Celil bey, işin hülyasına muhtaç olacak is-tirahati asla bulamadığı için bunlara senelerden beri el sürülmeiTiiş olduğunu Murat, üzerlerine birikmiş tozlardan anladı.

Celil bey, babasından kalma, gayet büyük gayet eski bir konakta (Dadı) dediği bir ihtiyar kadınla beraber, oturuyordu. Arada sırada, bu Konağa her milletten muvakkat hanımlar getirmişti ama hiçbirisi, beyin -kendi tabiriyle- bamtelini bulup yakalayarak yerleşememişti.

Celil beyin bir gün bir arkadaşına söylediği şu sözler, Murat'a bu keskin zamparanın neden evlenmediğini biraz anlatmış oldu:

— Saçımın teli kadar kadınla yattım. Hepsinin muayyen bir tarifeye uygun bir ücreti vardı. Öyle rahattı ki bu hal... Artık ustası da oldum galiba... Bakar bakmaz'. Baremin şu derecesinde diyorum. Ekseriya da yanılmıyo-

rum.

— Hiç olur mu? Hep o yollarda gezdiğinizden... Ücretine baha yetişmez namuslu kadınlar da vardır.

— Varmış evet! İnanılacak dostlardan duyarım. Merak da
ederim. Ben henüz rastlamadım. Evlenmediğim de belki bundandır. Eğer böyle bir kuşa tesadüf etsem, para ile razı olmazsa, deli olurum, ötesi yok! Kendimi öldürecek değilim ya... Derhal izdivaç teklif ederim. Lâkirv rastlamadım. Bizimkisi kumaş beğenir gibi... Tutuyorsunuz, ovucunuzda sıkıyorsunuz... Bazan dükkânın loşluğundan kapı önündeki güneşe çıkarıyorsunuz! İki metre seksen santim kestiriyorsunuz...

— Hayatınızda bir derbederlik... Bir boşluk hissettiğiniz olmuyor mu? Çocuk ihtiyacı gibi...

— Asla! Boşluk mu? Bilakis... O kadar doluluk hissediyorum ki başkaca bir kadına neden lüzum olacağını

r

-anlayamıyorum. gocuKiara gelince: Bir çok var. İçlerinde zabit olanlar, mühendis mektebine

gidenler... Arar mısınız? Hoca biz erkekleri en sonunda anamızın adıyla çağı-.rır? Ben bunu unutur muyum?

Celil bey yaşlandıkça kadın ihtiyacı artan garip tiplerdendi.

— O kadar yorulmuyorum ki, diyordu, bir gün vazife başında, alnımın akıyla şehit olacağıma eminim! Bir an uyanıp kızcağızın yüzünü görmek, görüp gülmek isterdim. Temennim odur ki bir fakir kızcağıza tesadüf etsin! Malûm ya, cüzdanımda her zaman bin liradan fazla para gezdiririm. -Burada hüzünle gülümsüyordu:- Bilmem ki uzanıp ücretini almağa cesaret eder mi? Hani (Ben şehit badeyim dostlar demim yad eylesin!) diye başlayan bir şiir var ya... Bakalım bizim Hayret vadetti. Böyle şerefle geberirsem, bir tane de bana yazacak! «Ben şehit zanparayım.» diye mi başlar dersiniz!..

Son zamanlarda az içiyordu. Murat buraya gelmeden evvel, sokakta kalp krizi geçirmiş. Birkaç hafta hastanede kalmıştı. Bunu hatırlattıkları zaman:

— Halbuki ben bu meredi hiç te kullanmadım. Oyunbozanlığına ne dersiniz? diye gülüyordu.

Hayret beyin yazıhane gözlerinde de mesleğe ait olmayan eserler ve şahsî sırlar vardı. Nedîm dîvanı, Süru-rî divanı, Mahrupname'den başka birinci sayfasında güzel bir talik yazıyla«Şairiz şîn veririz şanımıza - Giremez fahişe dîvanımıza» beyti yazılmış henüz basılmamış kendi divanı bulunuyordu.

Büyük bir san zarf, yakışıklı delikanlı resimleriyle doluydu. Yazıhanenin en alt gözünde Murat, bir acaip muhaberat dosyasına rastlamıştı. Bu dosyadaki mektuplara bakılırsa Hayret bey, Türkiye Masonlar Locasında oldukça yüksek mertebede bir (Kardeş)ti. Bir sürü içtima davetiyelerinde Murat'ın anlayamadığı noktalı işaretler ve unvanlar bulunuyordu.

Murat bunu öğrendiği zaman, merak ettiği ve bir manâ veremediği bir başka hususu da anladığını zannetti. Bu husus, .mahkemelerde hiç bir davaları, yazıhaneyle

hiçbir iş alâkası bulunmayan ziyaretçilere aitti. Bunlar, şimdilik, birisi mebus, birisi mahkeme azası, diğerleri muhtelif serbest mesleklere mensup olmak üzere, 6-7 kişiydiler. Hepsi de istisnasız kibar adamlardı. Hayret beyle büyük dostlukları bulunduğu halde, eğer geldikleri zaman yazıhanesinde değilse Murat'la otururlar, edebiyattan, şiirden bahsederler, alçak gönüllülük gösterirlerdi. Yalnız bir tanesini Murat bunlara katmıyordu. Bu zat, otuz yaşında olduğu halde, daha genç görünmeğe çalışan, ekseriya malûm delikanlılardan bir iki tane getiren, gürültücü, herkese tepeden bakmağa çalışır. Hayret beyle olan hususiyeti ile öğündüğünü her hareketiyle belli eder birisiydi.

Murat, onun, azametine rağmen görmekte olduğu işi daha ilk görüşte tahmin etmiş, sonra da yanılmadığını anlamıştı. Hayret beye çocukları Cemil isminde olan bu herif bulup getiriyordu. Sanatının inceliği ve şerefiyle de haklı olarak mağrurdu.

Lâkin gururunu Hamdi bey de çekemez olmalı ki pek ağzı sıkı bir adam olmasına rağmen bir lâkırdı sırasında: «Kendisini de az kullanmadık! Kibirlenecek? Hakkı mıdır?» demiş. Murat'a işin bir türlü kendi kendine tahmin edemeyeceği bir diğer cephesini de anlatmıştı.

Ve gene bir aya varmadan Murat anladı ki, diğer kellifelli ziyaretçilerin zannettiği gibi masonlukla bir

alâkaları yoktu. Mason bile olsalar, hiç değil, buraya gelişleri Meşrık-ı azam'ın emriyle, Locanın hizmetleri için vuku bulmuyordu. Bu oğlancılar, zanparaların aksine takım halinde çalışıyorlar, zevk işlerinde birbirlerine yardım ediyorlardı. Hangisi eline yeni bir parça geçirirse ötekilere derhal haber yollamakta, cemiyeti toplantıya çağırmaktaydı. Murat bunu anladıktan sonra bir müddet Hayret beyin çocukları adeta kıskanmasına mana veremedi. Lâkin nihayet işi sezdi. Kıskançlık, kulüp azalarından gay-rısına karşıydı. Aralarında mütekabiliyet esası carî olsa gerekti.

Murat'ın akıl erdiremediği diğer bir nokta da, kullanılan malzemenin pek körpelerden intihap edilmemiş*

dikkat olunması idi. (Çok sonraları bir gün Hamdi bey bu hali, kanunen gayrı mümeyyiz çocukları baştan çıkarmış olmamak gayretiyle izah etmeğe çalışmıştır.)

Hayret bey, kıskançlığına rağmen zenaatında, ortağı Celil beyin prensibini kabul etmiş görünüyor, mahbup-perestliğine rağmen gelip gidenlerin içinde bir tanesine bir başka muamele yapmıyor, hususiyet tesis etmiş görünmüyordu.

Murat, bir diğer hususa daha dikkat etti. Celil beyin, evi müsait olduğu halde, gelen hanımları bitişikteki bekleme odasına almaktan, orada uzun uzadıya kalmaktan herhalde zevk alıyor olmalıydı.

Buna mukabil Hayret bey, delikanlıları asla yazıhanede kabul etmiyor, buraya hangi sebeple olursa olsun geldiklerini hatta istemiyordu. Böyle sıralarda, derhal telaşlanmakta, kendisine hiç yakışmayan sinirli bir aceleyle:

— Ne var? Evet! Bir şey mi dediniz? Peki, bir dakika... Efendileri -yahut hanımları- göreyim! der, sözü kısa keser, müşterileri savdıktan sonra:

— Evet! Buyrun gidelim! diye delikanlıyı önü sıra dışarı çıkarır, Murat'a, bakmamağa çalışarak:

— Bir şirkete uğrayacağım. Adliye'ye geç kalırsam, davaları talik ettirmeğe çalışınız! emrini verirdi.

Kırk gün içinde dört kere böyle söylediği halde bir kere bile davaların talikine meydana vermemiş, biraz geç te olsa celselere yetişmişti.

Patronların hususî hayatlarına ait olan bu haller, ister istemez işin ciddiyetini bir mühim miktarda sulandırıyor, kâtibe, ne de olsa biraz havailik veriyordu.

Zaten aradan bu kadar az bir zaman geçtiği halde, Murat, bir avukat yazıhanesindeki işin de nihayet bir nalbant dükkanındaki iş kadar kaba ve yeknesak olduğunu anlamıştı.

Bir kere bütün müşterilerde bir müşterek taraf vardı: Dertli olmak. Filhakika herkes derdini kendi kültür ve mizacına göre yanıyordu ve herkesin derdi birbirine hiç

3

oenzernıyuıuu umu, ı^ı^ı a~..^__,_____

dertli adamların öldürmekten bahsettikleri sıralarda dahi, bir yalvaran tarafları oluyordu. Zaten avukat yazıhanesine gelmek başlı başına zaaf alâmetiydi. Zaafın da manzarası insanı çabuk usandırıyordu.

Murat, ilk zamanlarda değişik maceralar, değişik tipler görerek hiç sıkılmayacağını zannederken bu kanaatın-da yanıldığını anlamıştı. Hele patronların ahvali, işin ciddiyetini bozunca, usanma daha çabuk geldi. Celil ve Hayret beylere muhtaç olan, onların yardımını para ile temine çalışan, bilhassa, saatlerce sıkıntı içinde bekledikleri, şikâyet etmedikleri halde, kapıdan görünür görünmez, ümitle ve hürmetle sıçrayıp selâma duran bu bîçarelere eskisi kadar acımaz, dertlerini ciddiye almaz oluyordu. Bu hal, kira otomobilinde gidenlerin, yayalara, tiyatro localarında oturanların parterdekilere tepeden bakmalarına benzemekteydi.

Hediye hanımın -Sıska bir Boşnak karısı- gösterdiği bir fotoğraf üzerine bütün işleri yüzüstü bırakarak savuşan Celil beyi hasta göstermek, oğlan tellalı Cemil'in «Haydi çabuk» Vallaha gider haaa... Bir nazlı ki...» diyerek iki ayağını bir pabuca soktuğu Hayret beyin bir şirket meclis-i idaresinde olduğunu söylemek Murat'ın nazarında, müşteri (Müvekkil) denilen bîçare insanların itibarını dehşetli kırıyordu.

Dışarda işler de evvelâ pek karışık göründükleri halde, yavaş yavaş basitleşmişler, nihayet kaba bir hale gelmişlerdi. Uçsuz bucaksız Adliye binasının avuç içi kadar-lığı, memur kalabalığının esasta kalabalıkla hiç alâkası olmadığı bir aya varmadan anlaşıldı. Avukatlar gurup guruptular. Her gurubun her dairede bir mutemedi vardı. , Bu mutemet, bazı bazı yazıhaneye uğrar, patronlarla hususî görüşürdü. Bu sebeple kâtibin işi pek kolaylaşıyor, girdiği her dairede mutlaka bir «Kapı yoldaşı» bulunuyordu. Bu sebeple İcra Reisine ödeme emri havale ettirirken «Lütfen üçüncü icra memurluğuna.» demek bile garip bir hareket değildi. Buna göre Müstantiklik, Ceza mahkemeleri de kısım kısım ayrılmıştı. Hatta avukat kâtipleri bile

288

ıvıuraı yumız: uu Kaıaeyı koduı etmemiş, eskidenberi her yerde imdadına yetişen kolay dost olmak ve emniyet kazanmak kabiliyeti ile bütün avukat kâtipleri ile aynı zamanda ahbap olmuştu. Adliyedeki işlerinde Şahap'ın pederi Tahir beyle, Hamdi beyin dostlarından da yardım görüyordu.

Hasılı, yeknesak ta bulsa, işi kavramıştı. Rahattı.

Dört gündenberi de yeni bir eğlencesi vardı. Meşhur randevucu Zanpara Adalet hanımın dostu Kadriye hanım, öğle vakitleri muntazaman geliyor, Murat'ı terbiyeli ve asîl bir baş hareketiyle selâmladıktan sonra ciddiyetle soruyordu:

— Beni telefonla arayacaklardı efendim?

Bir keresinde, saati hangi taraf şaşırdıysa aramışlardı da... Bu kalın sesli bir ecnebi erkekti. Murat'ın bütün ısrarlarına rağmen adını söylememiş, üstüste özür dileyerek biraz sonra tekrar rahatsız edeceğini bildirmişti.

Diğer defalar, Kadriye hanım orada bulundu. Murat, onun yanında Fransızca bildiğini belli etmemek için adamcağızın:

— Matmazel Kadriye oradalar mı? sualine, üstüs-te-

— Efendim! Anlamıyorum. Türkçe söyler misiniz? diye cevap vermiş, kızı sabırsızlandırmış, neden sonra:

— Evet! Sizi arıyorlar! diyerek telefonu bırakmağa razı olmuştu.

Kadriye hanım, patrondan iltifat gördüğü bir yazıhanede, bîçare, dil bilmez bir kâtibe ne kadar ehemmiyet verilirse ancak o kadar aldırış ediyor, ilk günün insiyaki çekingenliğini kaybederek muhavereyi üstü açık bir hale getiriyordu.

Dün büsbütün azıtmış:

— Hayır! Olmaz! Beni bütün yemişsiniz! Ablam boy-numdaki çürükleri gördü de... Halbuki siz Fransızlar, ka-

muştuk! demişti.

Herifin döktüğü diller üzerine de:

— Şaka ettim canım... Size acemi bir erkek demek haksızlık olur. Şimdi bile gözümde tütüyorsunuz... diye cilvelenmişti.

Çok güzel kızdı. Fransızca'yı çok güzel konuşuyordu. Kendisini, bilhassa lisan bilmediği için erkek yerine koymuyor gibi davransa, bir başka erkekle aralarında geçen en mahrem hadiselerden böyle açık açık bahsetse de dinlemek Murat'ın hoşuna gidiyordu. Zaten bu sebeple:

— Öğle üzeri burada mısınız? diye sorduğu zaman:

— Her zaman! Saat birbuçuğa kadar buradayım, cevabını vermişti:

— Yemeğe çıkmaz mısınız?

— Burada birşeyler yerim. N'olacak!

— Peki! Beni bir arkadaşım arayacak ta... Buranın telefonunu verdim... olur mu?

— Hay hay!

İşte bugün de beşinci ziyareti bekliyordu.

Hesabına göre Kadriye hanım merdivenlerde olmak ¦ lâzımdı.

Nitekim kapı açıldı. Sarışın ve harukulâde bir çiçek gibi göründü. Aynı hesaplı bas işareti... Aynı lakayt,

hatta insihfafkâr gülümseme...

— Bonjur efendim! Beni aradılar mı?

— Henüz aramadılar hanımefendi. Buyrun!

— Sizi rahatsız etmiyorum ya...

— Hayır! Görüyorsunuz ki hiçbir işim yok... Nedense, bu sefer, kız izahat vermek lüzumunu hissetmişti:

— Bir ev almak istiyoruz, dedi, tapu muameleleri de pek uzuyor.. Sabahları çıkmak zorunda kaHyorum. Bu telefonla görüştüğüm adam emlâk tellalı ihtiyar bir erme-nidir. Mızmızlığı ablamın canını sıktığı için benim başıma attı.

— Öyle mi efendim? Hayırlısı olsun da...

„.....„... „,... /-»Mum ucum. oen istemiyorum. Ablam fsrar ediyor.

— Ablanız haklı. Mal, maldır. Bir müddet sustular.

— Burada böylece usanmıyor musunuz? Ben çatlarım doğrusu...

— Vazife... N'aparsmız?

— Evli misiniz?

— Hayır!

— Ben de aptal gibi.. Kusura bakmayın...

Telefon çaldı. Murat dinleyiciyi kaldırdı. Beklenen herifti. Gene Fransızca olarak sordu:

— Kadriye hanım oradalar mı efendim?

Murat bu sefer, en güzel Fransızcasıyla cevap verdi:

— Af buyrun... Kimi istediniz... Burası avukat Hay-! ret ve Celil beylerin yazıhanesi... Ben kâtipleriyim...

— Kadriye hanımı arıyorum...

— Anlayamadım efendim. Celil bey yoklar Nakli-yat-ı Hariciye Türk Anonim Şirketinin -Uyduruyordu ve mahsustan lâfı uzatıyordu- Meclis-i idare içtimaına gittiler. Lütfen adınızı söylersiniz ben kendilerini telefonla haberdar ederim, yahut geldiklerinde bildiririm. Sizi ararlar efendim?

— Kadriye hanım...

— Kadriye hanım mi dediniz? Bin defa affınızı dilerim mösyö... Evet buradalar efendim. Veriyorum. Birşey değil... Memnuniyetle... Kıza döndü. Aşağıdan yukarıya bakarak gülümsedi: - Sizi istiyorlarmış. Emlâk tellalı ermeni olacak. Buyrun!

Kadriye'nin önünde ölmüş bir adam dirilseydi bu kadar şaşırmaz ve ürkmezdi. Çantasıyla eldivenlerini masaya bıraktı. Tekrar aldı, tekrar bıraktı. Telefonda kısaca:

— Akşam buluşuruz dedi. Sözleri uzatmadan dinleyiciyi yerine koydu.

Gözlerini açarak:

— Fransızca biliyordunuz öyle mi? dedi.

— Hayır bilmıyoraum. vj yun ¦•»... —---------

gelmiştiniz ya... Konuşuyordunuz. Pek hoşuma gitti. Öğrenmeğe karar verdim. Burada gazete okuyan bir ihtiyar vardı. Hatırladınız mı?

— Evet!

— Onun adı mösyö Samoil'miş. Ben de bilmiyordum. Fikrimi ona açtım. Ders vermeği kabul etti. O günden beri çalışıyorum. -Fransızca konuştu:- Becerebildim mi? Ne de olsa insan acemi olunca korkuyor. O kadarcık lâkırdıyı söyledim ama bir de bana sorun.

— Alay ediyorsunuz! Bir ayda imkânı yok...

— Rica ederim... Bana cesaret veriyorsunuz! Mama-ti bizim cinsimizde lisan öğrenmek bir istidattır. Babam Türkçeyi iki haftada öğrenmiş. Annem Çerkesçeyi bir ayda...

— Hiç olur mu? Beni budala yerine koyuyorsunuz!

Teessüf ederim.

— Neden canım? Babam Türktü. Annem de Çerkeş...

— Siz de mutlaka Fransa'da bulundunuz. Böyle görüşme pratikle olmaz.

— Fransa'da değil, Galatasaray'da hanımefendi.... Oturmaz mısınız, bir çay içelim... Hem de biraz pratik yaparım. Bana iyiliğiniz dokunur.

— Hiç oturabilir miyim? -Birşey hatırlamıştı. Sahiden mahcup olduğunu Murat anladı:- Gevezeliğimizden dolayı özür dilerim. Ablamın münasebetsizliğini lütfen

affeder misiniz?

— Madem ki siz emrediyorsunuz. İnsan sizden hiçbir şey esirgeyemez ki...

— Pek tuhaf... Sizde kabahat var. Neden sakladınız?.. Sonra bu kadar lisan biliyorsunuz avukat kâtipliğinden başka bir iş bulamadınız mı?

— İşimden pek memnunum...

— Anlaşılıyor. İnsanlarla eğlenmek hoşunuza gidiyor .olmalı. Hukuk'a mı devam ediyorsunuz?

— Hayır! Doğruca burada çalışıyorum. Maaşım da

35 lira...

— ıiiunıiiuiii: ı uy r\uun mı: -cıuıvcıiıcı lyıe cumasını, Murat elini tutacakmış gibi çekinerek aldı:- Gideyim ben dedi, müsaadenizle...

— Yarın öğle üstü bekleyeyim mi?

— Hani bizi affettinizdi... Rica etmiştim.

— Affedilecek bir hadise olmadı. Ben ev alım satımında ermeni tellalla yapılan görüşmelerin her çeşidinden zevk alırım...

Kadriye parmağını tehdit eder gibi cilveyle salladı:

— Varamaz sizi! Unutun bakalım... Beni rezil ettiniz!

— Fransızların (Mezar gibi sır saklar) diye bir sözleri vardır. Bana da arkadaşlar öyle söylerler. (Murat'tan sır çıkmaz!) derler.

— Adınız Murat mı? Müşerref oldum.

— Evet... Sadık hizmetkârınız... Yarın gene gelin, e mi! Söz veriyorum. O sırada dışarda bir işim olacaktır.

Kadriye bu sefer ciddiyetle elini uzattı:

— Kibarsınız... dedi, arkadaş olalım, olur mu? Murat hemen ayağa kalktı. Uzatılan eli bir erkek arkadaş gibi sıktı:

— Pek şereflenirim. Siz de benim kusuruma bakmayın. Sonuna kadar sabretmeliydim. Fransızca bilmeyen bir Türkün sevişme dilini, hangi lisanla olursa olsun, anlamayacağına kanaatiniz var gibi geldi. Halbuki ben, bu dünyada, Türkler kadar sevişmesini bilen bir başka millet yok diye öğünürüm.

— Yoo. Hani arkadaş olacaktık. -Elini çekti:- Beni meraklandırmayın bakalım... Tecrübe etmek istersem, bir belâya çatacağımı seziyorum...

Bu esnada, kapı terbiyeli terbiyeli vuruldu. Murat:

— Buyrun! diye bağırdı.

Safo, her zamanki gibi ürkek bakışlarıyla aralıktan baktı.

Murat:

— Gelsene ruhum! diye sevinçle bağırdı, gir canım! Bak sana yeni arkadaşımı takdim edeyim... - Kadriye'ye

dondu:- işte sorunuz, dedi. Bitarar Dır şanıtı benim Dırı-cık sevgilim. Sevme kabiliyetimden memnun mu değil mi? -Safo birşey anlamadan bakıyordu:- SorsanızaL Kadriye:

— Pek şeker şey! diye samimiyetle beğendi, insan bunu oturup yer.

— Hayır okşar... Sahiden - sever. Adı (Safo) ama, tarihteki o yaramaz kadınla hiçbir münasebeti yok. Kuzu gibidir benim sevgilim... Kuzu gibi de değil... Arslan gibi...

Kadriye kendi adını söyleyerek Safo'nun elini sıktı.

— Tebrik ederim matmazel, dedi, eğlenceli bir arkadaşınız var. Sır sakladığını da iddia ediyor. Yarın, öğle üzeri buraya gelir misiniz?

— Neden? Gelirim!

— Geliniz de efendinizin sahiden sır saklayıp saklamadığını anlayalım.

— Nereden?

— Gözlerinizden canım...

— İkisini de bir el hareketiyle selâmlayıp çıktı. Safo:

— Ne oluyor? dedi.

Murat, macerayı başından sonuna kadar anlattı. Safo gülmeden:

— Kim bu? diye sordu.

— Belki bilirsin. Meşhur bir randevucu zanpara Adalet hanım varmış. Aklının ermeyeceğine emin olduğum bir şekilde bu kızı severmiş.

— Biliyorum. Bilmez miyim? Bundan evvelki dostu (Eleni) idi.

— Ya, biliyorsun demek? Daha iyi! İzahı kolaylaştı. Sonra, bu küçük hanım o işten usanmış olmalı ki bir delikanlı bulmuş... Buradan telefon etmeği de tehlikesiz saymış! Bazı lisanı zor öğrenenler, o lisanı kendilerinden başka bilen bulunmaz zannederler. Aptallıklarını kolayca meydana koyarlar.

Anladın mı?

— Sen böyle güzel aptalların, aptallıklarını meydana çıkarmakla uğraşmasan, daha iyi edersin.

.— Vay kıskançlık mı?

— Elbette kıskançlık... Ben sahici kadınım... Böyle sokak süpürgesi değil...

Sesinde sevimli bir iftihar vardı. Murat onu sıkıca kucaklayıp öptü.

— Haydi, Arnavut piyazcıya gidiyoruz, dedi, sana
bugün beyin salatası ısmarlayacağım. Bugüii ben hem zengin, hem de bir koca kuzuyu tek başıma yiyecek kadar açım...

— Belli gözlerinden... Kötü adam... Koluna girip göğsüne yaslandı.

— Seni bir seviyorum ki! dedi.

— Ya ben?

— Sen sevmesini ne bileceksin?

Murat kapıyı kilitlerken Matmazel Reçina sabun kutusu elinde dışarı çıkmıştı. Safo'yu görünce evvelâ hayretle durdu. Sonra hafif bir sevinç çığlığı ile kollarını açtı. Kucaklaşıp öpüştüler. Reçina:

— Murat beyi nerden tanıyorsun? diye sordu.

— Tanıyorum. Çoktan...

— Çoktan da benim neden haberim yok?

— Bilmem ki...

— Dur bakayım... Sen buraya geçen gün de geldin. Bir arada merdivende görmüş gibi oldum. Yukarı çıkınca Yordanidis'e gittim. (Hayır! Buraya gelmedi) dedi. Bizim yazıhaneye baktım. Belki bana gelmişsindir, diye. Orada da görmeyince (Şu halde benzetmişim.) dedim. Meğer küçük kızın sevgilisi sağ kolumuzun altındaymış ta, haberimiz yokmuş... Hele anlat!

Murat lâkırdının uzayacağını sezerek Reçina'yı da yemeğe davet etmesini Safo'ya söyledi. Kız biraz nazlandıktan sonra:

— Âşıkları rahatsız etmemek lâzım ama, ben, işi, benden gizlediğiniz için size ceza olsun diye kabul ediyorum! dedi.

Ellerini yıkayıp hazırlanmasını bekleyerek parmaklığa dayandılar.

Bu esnada, merdivenden çıkan garip kıyafetli bir de-

I

Ukanlı Murat'ın tahmini hilâfına Safo'ya bir kere bile bakmadan doğruca kendi yazıhanesinin kapısına dayanmıştı. Demir kapıyı kapalı gördüğü halde bir, iki kere tartakladı. Sonra yumruğuyla döğmeğe başladı. Murat ses çıkarmadan, gülümseyerek seyrediyordu.

Delikanlı, içerden cevap bekleyerek durduğu zaman, yüksek sesle konuştu:

— Açık dediler! Nasıl iş... Hey kâtip bey!... Kâtip adam!.. -Tekrar yumruklandı:- Avukat bey... c-> &l(Wf

Murat, daha fazla üzmemek için: '¦-¦¦*'° ,------x

— Bir şey mi istediniz? diye sordu.. Delikanlının hareketlerinden ziyade ruhunun telâşlı

olduğu neredense belliydi. Evvelâ birşey anlamamış gibi gözlerini kırpıştırarak Murat'a baktı. Gümüş çerçeveli demode gözlükleri vardı. Şişman kırmızı yüzü matruştu. Tıkız vüoudüyle tepeden tırnağa siyahlar giyinmiş olduğu halde, kısa boylu görünüyordu. Kıyafetine acaiplik veren şey, siyah kırayatı idi. Bu kıravat dönük papyon şeklinde bağlanmıştı. İnsana 19. asrın Fransız bohem şairlerini hatırlatıyordu.

— Kapıcı yukarda adam var, dedi, Hani yoklar!

— Ben varım... Gidiyorum. Öğle yemeği zamanı... Acaip delikanlının yüzündeki usanç ve alâkasızlık hemen kayboldu.

— Siz mi? diye şaştı, bir başka kâtip olacak nerede?

— Askere gitti. Şimdi kâtip benim!..

— Söylesene kardeşim... -Bu kelimeyi, kaşim, diye söylüyor zaten diğer kelimeleri de yuvarlıyordu ki, ruhu telâşlı tesiri yapması da belki bundandı:- İyi öyleyse... Hayret bey yok mu?

Murat, yüzünü belli belirsiz buruşturdu. Adalet hanı/ mm bir gün kendisine kibarlık (!) izafe etmesine ne kadar üzüldüğünü böylece unutuyor, bilhassa delikanlılar karşısında gizli bir nefret hissediyordu:

— Ne yapacaktınız efendim?

— Ben onun arkadaşıyım!

— YaaL

— Evet. Belki benden bahsetmiştir. Ben de şairim... (Şairim) derdemez, Murat:

— Hay Allah kahretsin! diye keyifle haykırdı. Delikanlıyı ancak şimdi tanımıştı.

Bu kadar gecikmekte hakkı vardı. Zira kendisini ancak iki kere görmüştü. İki keresinde de gözlüksüzdü ve sırtında Bahriye Gedikli Başçavuş elbisesi taşıyordu.

— Siz galiba şair İbrahim Rıza beysiniz?

— Evet ama... Nereden tanıyorsunuz?

— Müşterek dostlarımız var. Sonra bizi bir kere tanıştırdılar. Ondan sonra da bir kere daha buluştuk. Lâkin aradan zaman geçti. Hatırlamazsanız da haklısınız... Nesibe hanımlarda... Düşünün...

Şair gözlerini tekrar ve ceht sarfettiğini meydana koyarak kırpıştırdı. Sonra yüzü saf çocuk gülümsemesiy-le açıldı.

— Aklıma geliyor. Size şiirlerimi okumuştum. Adınız... Şeydi... Durunuz bulaağım!

— Murat...

— Sahi! Murat! demek şimdi buradasınız! Pek memnun oldum. Hay Allah razı olsun... -Anoak şimdi Safo'-yu görmüştü:- Affedersiniz! dedi, pek dalgınım... Berbat bir iş... Peki nereye gidiyorsunuz?

— Yemeğe.

— Öyleyse sizi davet ediyorum

— Rica ederim. Biz sizi davet edelim.

— Olmaz. Dünyada olmaz. Benim davetlimsiniz... Sonra da bana Hayret beyi nerede bulacağımı söylersiniz.

— Kolay! Beraber Adliye'ye gideriz, Adliye'ye nasıl olsa gelecek...

— Sahi! Öyle ya... Hiç aklım başımda yok kardeşim... Gemiden geldim. Bir sürü iş... Bir sürü inanılmaz macera... Bir koca kitabı dolduracak felâket... Haydî buyrun...

— Bize misafirsiniz!

— Hayır! Gücenirim. Beni kırarsınız. Pek kederliyim... Pek...

Böyle diyordu ama tombul vücudunun her çeşit ke-

deri büyük bir inatla içeriye sokmadığına gene de insan emindi. Zaten sesinde de kederli bir şaire mahsus ahenk-ten zerre hissedilmiyordu.

Murat, sözü misafirlik mevzuunda uzatmadı, Safo'ya döndü:

— Şair İbrahim Rıza beyi size takdim ederim, ded, misafiri olmağı kabul eder misiniz?

— Başüstüne ama, bizim bir misafirimiz daha var. •Mösyö bunu bilmeli.

— Daha memnun oldum... nerede.

— Şimdi gelecek hazırlanıyor. Murat, takdime devam etti:

— Arkadaşım matmazel Safo!

— Memnun oldum matmazel. Türkçeyi ne güzel söylüyorsunuz. Adınızı duymasam sizi Türk zannederim.

— Teşekkür ederim... Öyle mi? Murat:

— Hatırladın mı cicim, dedi, hani bir gece Nesibe hanımlara gitmiştik.

— Hatırlamaz mıyım?

— İşte, İbrahim Rıza bey, onların en iyi dostlarından-dır. Ben kendisiyle ancak iki kere görüşebildim ama, Fransızlar ne derler: «Dostlarımızın dostları dostlarımızdır.» Beyefendi şairdirler. Yani poet!

— Yok canım! Pek sevindim. Bir poet'le tanışmağı eskiden beri isterdim.

İbrahim Rıza, hiç te tevazu göstermeden: /

— Mademki öyle ben de size bir akrostiş yazacağım! dedi.

Reçina'yı da şaire takdim ettikten sonra dördü beraber lokantaya gittiler. Şair evvelâ:

— Rakı! diye kükredi.

Fakat Murat, Adliye'de ağzının kokacağını ileri sürerek mani oldu.

— Öyleyse bize bira getir, garson adam! Soğuk bira... Benim içim yanıyor...

Bunu gene derdinden mütevellit bir yanıklık olarak

ileri suruyorau ama, sabahtan beri içmekte olduğunu da saklamadı. Yüzünün âdetinden fazla kızarması da bunu zaten meydana koyuyordu.

Bereket versin, derdini sofrada açmamağı akıl etmişti. Yahut da yeni yazdığı birkaç şiiri Murat'a okumak istediği için fırsat bulamadı.

Nesibe hanımlarda diğer bazılarını dinlediği bu şiirler Murat'ın üzerinde gene o zamanki basit ve boş tesiri yaptılar. .- ¦/¦•<?.
."¦/.<•> ¦' .-¦ . ,'-•-

Vezin, lisan, cinas, hatta his tamamiyle eskiydi.

Hele «Dokunma cigarama, küçük ellerin yanar,

O benden de talihsiz bir dakkalık ömrü var!..» diye başlayan uzunca bir manzume bu ilk beyit için yazılmışa benziyordu. Nitekim şairi de aynı zamanda şiirin ilhamını da anlatmış olarak büyük bir teknik hatası irtikâp ederek bunu saklamamıştı.

Bir yere misafirliği gitmiş. Bir cigara yakmış. Tabloya koymuş. O sırada, bir küçük çocuk gelmiş. Cigaraya dokunmak isteyince, şair şiirin birinci mısraını irticalen «Vezinli olarak» düşürmüş. Daha doğrusu doğduğunu görmüş...

Şiirin adı (Cigara dumanları) idi. Hazırlanan kitaba -Kitabın ismi (Zindan) olacakmış- bir ayrı fasıl olarak ilâvesi lâzım gelmişti.

Erkekler âdeta kabalık yaparak kızların canını sıkacaklarını düşünmeden bütün yemek boyunca edebiyattan bahsettiler.

Murat, şairin Reçina'nın güzelliğiyle arsızca alâkadar olmamasını beğendi. Yemeğin sonunda kırk yıllık dost haline gelmişlerdi.

Belki de bu dostluk hissiyle, Murat ilk kitabını bastırmağa hazırlanan bir şairi günlerden bir gün bir öğle üzeri bir avukat yazıhanesine koşturan (Dert)i sahiden merak etti.

Kızlardan ayrılınca, dünyada şiirden başka bir işe asla ehemmiyet vermediğini anladığı için bunu sormakta bir mahzur görmedi. Ne çare ki şiirlerinde sade - basit olan şair, (Faciat!..) diye vasıflandırdığı muazzam der-

dini yanmakta aynı sadeliği ve Dasıtıgı g^ biribirini tutmaz birkaç kelime ile «Ailevî bir mesele...» deyip tekrar (Zindan)a dönmüştü.

Murat Zindan'ın çıkacağına da, çıkmadan evvel müsveddelerin baştan sonuna kadar bizzat şair tarafından kendisine okunacağına emin oldu. Çünki daha şimdiden İbrahim Rıza bey :

— Bu akşam beraberiz kardeşim, diyordu, bir kenara oturur, birkaç kadeh çeker, edebiyattan konuşuruz!

— Nuri bey de izinli mi?

— Bilmiyorum. Dertten bir tarafa bakamadım. Belki gelmiştir, belki gelmemiştir.

— Onlara gidelim mi diye sormuştum.

— Hayır! İyi çocuktur. Lâkin havaîdir. İlle karısına ut çaldıracak! Ben şiirle meşgul olmak istiyorum. Şiir okuruz. Sonra da istersen Nesibe'lere gideriz. Bir Fransız şairi (Her şeyden evvel müzik!) demiş. Ben (Her şeyden evvel şiir!) diyorum. Hayret beyi görünce size izin alacağım...

— Sakın haa... Rica ederim... İşimiz zaten çabuk

biter...

— Hiçbir mahzur olamazdı. Şair adamdır. -Birbuçuk saatten beri ilk defa şiirden başka bir mevzua geçti:- Biraz oğlancıdır ama, ahlâksızlığı bizi alâkadar etmez, -Tekrar şiire döndü:- (Zindan)ı ona okudum. Beğendi. Hatta bir de şiir itham ettim. Size de bir tane ithaf ederim.

— Bu kadar lûtfa. kendimi nasıl lâyık göreyim?..

— Hayır. Şiirden anlıyorsunuz... Sahi matmazele de bir akrostiş vadetmiştim. İsmi de pek hoş. Yunan mitolojisine kadar gidiyor. Şair Salih Zeki bey pek beğenecek... Bu gece yazar, yarın yazıhaneye getiririm. Ben şiiri pek kolay yazarım... Bir oturuşta beş altı tane yazdığım olur. Bazı arkadaşlar lisan öğrenmemi tavsiye ediyorlar. Halbuki düşünüyorum. Lisan öğrenmediğim daha iyi... Tesir altında kalmıyorum. İlhamım, serbest ve bakir bulunuyor. Yedi Meşale'ciler nedir öyle... Frenkçeden tercüme edası veriyor... Abdullah Cevdet bey benim şiirlerimi çok se-

gün üstada götüreyim. Kabul gününde gideriz.

— Olur mu? Tanımıyorum.

— Ben tanıyorum ya... Pek hoş adamdır. Pek hoş... Ona da bir şiir ithaf ettim.

— Ne iyi...

— Efendim?

— Siz hiç borçlu kalmazsınız...

— Orası öyle... Şiir yazmadan duramam. (Şiir ruhun gıdasıdır.) demişler. Gayet-doğru... (İçtihat)'ta bir sürü şiirim çıktı. Diğer mecmualarda da intişar ettiler ya... İçtihat'ta devamlı neşrettim. Bilmem gördünüz mü?

— Maalesef, bir ay evvelisine kadar İstanbul'da değildim.

— Zarar yok! Bende her nüshadan birkaç tane vardır. İhtiyatı severim. Size bir seri vereyim... Zaten kitaptan da vereceğim... O kadar çok arkadaş var ki... Koca bir liste oldu. Şairlere yollamasam icab etmez. Biz şairler biribirimize kitaplarımızdan vermeğe mecburuz...

Tramvay ahalisi onları dinlemeğe başlamıştı. Zaten şair İbrahim Rıza bey konuşmasa da, dökük papyon kra-vatıyla derhal nazar-ı dikkati ceibediyordu. Ve bilhassa ilk eserini çıkarmağa hazırlanan bir şair için öyle olması icap ederdi...

Her yerde halkın nazar-ı dikkatini celbetmek belki de bir saadetti. Halbuki, zilini öttürerek Sultanahrned'e doğru koşan bir tramvaydaydılar. Şair, (Facia) diye tavsif ettiği ailevî bir derdi avukata anlatmağa gidiyordu?

Dünya garipti vesselam! Nasıl garip olmasın! Mesut adamın gömleği, dişleri sağlam ihtiyarın yiyecek bir şeyi bulunmuyordu.

vn

Şair İbrahim Rıza ile karısı Müzeyyen hanım, evlendiklerinin üçüncü ayında boşanmağa karar vermişlerdi. Bu üçüncü ay sözü, başka insanlar için taşıdıkları belli

kasında Gedikli Başçavuş olan İbrahim Rıza efendi, eve ancak haftada, yahut onbeş günde bir gelebilmişti. Bu suretle bütün evlilik hayatı, onyedi günden ibaretti. Şairin lâf arası: «Bunca senelik aile yuvasını temelinden yıkıyoruz. Kolay değil!» sözü, herhal bir seneye bile yakın süren ve mütemadî ayrılıklarla geçtiği için delikanlıya olduğundan da daha uzun görünen nişanlılık devresinden kalmış olmak lâzımdı.

Müzeyyen hanım, açık kumral saçlı, yeşil gözlü, mütenasip vücutlu. -Bacakları pek az çarpıktı ama, bu ona kuvvetli bir kadın hissi veriyor, âdeta güzelliğini tamamlıyordu.- Ciddî bir kızdı. Bir bankada daktiloluk ediyordu. Şair İbrahim Rıza beyle bir düğünde tesadüfen tanışmışlardı.

Böyle işler ekseriya şairlerin başına gelir olmalı ki, İbrahim Rıza, hiç farkında olmadan tutuldu. Yahut, araya giren bir kocakarı hassas delikanlıya bunu ustalıkla telkin etti. Mesele şuydu ki, kızcağız üvey baba elinde bulunuyordu. Hayatı cehennem gibiydi. Yetim büyüdüğünden başı yumuşak, daima baskı altında tutulduğundan eteği tertemizdi. İbrahim Rıza gibi okumuş -kâmil, bilhassa, ömrü Donanma'da- yani evinden uzakta- geçen ve dünya üzerinde bir tek akrabası bulunmayan bir insan için, böyle boynu bükük, sessiz, dünyanın bu bozuk devrinde adım sokak işlerine sakız etmemiş bir kız, ele geçmez bir devlet kuşu, bir piyango, bir Allah'ın nimeti sayılırdı.

Artık bilinmez, esmer ve kısaca boylu bir delikanlı olan şair, her tip zıddına müptelâ olur, kaidesine göre, uzun boylu sarıya yakın tipte olan Müzeyyen'e sahiden âşık mı olmuştu, yoksa, erkeklerin yüzde doksan dokuzu gibi evlenmeden duramadığı için (Nasıl olsa birisini alacağız! İşte bunun nesi var?) mı demişti. Her ne hal ise, şaka gibi başlayan bir söz, bir haftanın içinde ciddileşti. . İbrahim Rıza beyi, ertesi hafta tatilinde kızın da tesadüfen (!) bulunduğu bir ahbap toplantısına çağırdılar. Yenildi, içildi. Böyle bir maksat için hazırlanmış toplantıların, baş göz edilecek delikanlıya tatlı gelen bir tarafı

4.

s... nuiiu, peK yaşıı Kocakarılar tarafından saçları, yüzü okşanmak, her sözüne gülünmek gibi cihan değer iltifatlarla, insana, bir daha bir daha evlensem dedirtiyordu.

Müzeyyen hanım, bu toplantıda da düğünde olduğu gibi bir tarafa oturmuş, arada sırada tebessüm ederek, lâkırdıya hiç karışmadan, hatta, verilen yiyecekleri de inatla kabul etmeyip, usluluğunu, kibarlığını İbrahim Rıza'ya ispat etmişti. Kızcağızın bu çekingenliği kadınlardan âdeta korkan, onlara ne yapacağını sahiden şaşıran İbrahim Rıza beyi bile cesarete getirmiş, âdeti olmadığı ve hiç beceremediği halde lâtife olsun diye:

/ — Hanımefendi galiba dilsiz! Vah vah! demiş, hâzı-rûnu kırmış geçirmişti.

ibrahim Rıza'ya kalsa, hazır toplanılmışken oracıkta sözü kesip işi bitirmeğe dahi kalkışacaktı ama, Nesibe hanımın dehşetli bir kaş çatması, bu pek orijinal ve candan harekete mani oldu.

Geç vakit, dilsiz tazeyi yol üzerinde bulunan evine teslim edip kendi kendilerine kaldıkları zaman, Nesibe hanım lâfı doğruca mevzua getirip :

— Fena kız değil, dedi, bir yerde çalışıyor, diye duydum. Nerede?

— Bankada!

— İyi! Oradan tahkik ederiz.

— Ne lüzumu var abla! Güzel kızın düşmanı çok olur. Birisi bir iftira etse!..

— N'olacak?

— Ben dakikasında anlarım.

— Daha iyi! Beş saat kadar bir arada bulunduk... -Kocasına seslendi:-

— Nuri efendi beş saatte kaç dakika var?

— Beş saatte mi? Dur... Olsa 600... Tamam 300 dakika var...

— Teşekkür ederim... -İbrahim Rıza'ya güldü:- Senin hesabınla kızı üç yüz defa anlamış olman lâzım. Haydi anlat!

•dim. Tenhada...

— Şu mesele... Herhalde yeni bir usul olmalı... Tepeden tırnağa soyunması... Bir divana falan uzanması da lâzım gelecek mi?

— Hep alay edersin. Ben bak nasıl anlayacağım? Ertesi gün İbrahim Rıza bey, bir yahudi doktordan

kapı kadar rapor alıp bunu bir istida ile beraber Donanma Kumandanlığına gönderdi. Bu suretle onbeş gün kazanmış oluyordu. Paçaları sıvadı.

İki akşam bankanın önünde gizliden nöbete girdi. Kızcağız, kız arkadaşlarıyla bile ünsiyet etmeden, başı önünde tıpış tıpış evine gidiyor, ne vitrinlere, ne de lâkırdı atan terbiyesizlere dönüp bakmıyordu.

Üçüncü akşam, kat'î kanaate gelmiş bulunan İbrahim Rıza bey (Şimdi) bunun yanına nasıl sokulmalı? terslerse, rezil ederse...) diye düşünerek on adım gerisinde yokuşu çıkarken, yüz sene yaşasa, eline geçeceği umulmaz bir tesadüf imdadına yetişti. Bir bahriye askeri -ibrahim Rıza biraz dalgın olduğu için bunları birbirinden ayırdedemezdi ama, iyi tesadüfle tanıyordu:- Kıza musallat oldu. Omuzu başına sokulmuş, başını uzatarak -burnunu âdeta saçlarının arasına sokarak- mırıl mırıl birşey-ler

söylemeğe başlamıştı ki, İbrahim Rıza dayanamadı. İle;

ri atıldı.

— Defol! Şimdi seni tepelerim! diye kükredi.

Şairin binde birinde bulunmayan dehşetli bir bilek kuvveti vardı. (Galiba bütün kuvveti de bundan ibaretti.) Bunu askerler de arkadaşları da biliyorlardı. Zaten kuvvetli bile olmasa, bir Gedikli Başçavuşuna, bilhassa, şahsan tanıştıkları takdirde, bir neferin karşı gelmesi pek nadir vukuattandı. Delikanlı:

— Pardon Başefendi! diyerek uzaklaştı.

İbrahim Rıza, sivil iken asla şapka giymez, sık kıvırcık saçlarını arkasına tarayıp sokağa öyle çıkardı. Baş eğip selâm vermesini de bilmiyordu.

— Affedersiniz Müzeyyen hanım... diye kesik kesik söylendi. Aksi gibi aklına esaslı bir lâf da gelmemişti.

ne çare ki ancak kızdan ayrıldıktan sonra kabul etti.

Müzeyyen hanım, gülümsedi. Yardımına teşekkür etti.

— Dünyada ne terbiyesiz insanlar var! Meobur olmasam, kırk yıl sokağa çıkmam... dedi. Sesinde keder vardı. İbrahim Rıza'nın şair kalbi parçalandı. Tepesine bir duman çöktü. Nasıl olduğunu hâlâ bilmez, on adım mı dese, bin adım mı dese, işte böyle müphem bir mesafe içinde evlenmeği kararlaştırmış oldular. Daha doğrusu, bir karanlık tünele girdiler... Oradan sözlü çıktılar.

İbrahim Rıza, ertesi gün icap edenleri annesine yollamak kavliyle kızı mahallesinin sınırında bıraktı. Bir otomobile atlamasiyle Nuri'lere dayanması bir oldu. (Murat'la işte bu sıralarda tanıştılar.)

— Nesibe hanımın:

— Hele dur! Sen delirdin mi? Olmaz! demesine ikisi de -Yani hem İbrahim Rıza, hem de Nuri beyler- feryad ederek karşı geldiler.

— Sen çok oluyorsun? Nesi var?

— Vallaha ablacığım melek.

— Canım ben melek değil mi diyorum...

— Karı, kafamı kızdırma. Biz kaçın kur'asıyız! Bize Bahriyeli derler. Ocakdan yetişmeyiz.

— Vallaha ablacığım, ben anladım.

— İyi ya, olmaz ki... Her şeyin bir usulü erkânı var... Bir kundura almağa gidiyoruz da birkaç dükkân

dolaşıyoruz.

— Bre hatun! Bu kundura mı ki... Biz hayat arkadaşı alacağız! Ben kızı geçen gün çaktırmadan tetkik ettim. Olursa bu kadar olur.

— Vallaha ablacığım! Üç gündür peşindeyim. Allah'ın kulu bir kere sağ tarafına dön de bak... Başını önüne eğiyor da...

— Böylesine yere bakan, yürek yakan derler diye korkuyorum!

— Nesibe! Eğer usulün böyle olduğunu bilseydim, ve hem de bu usulü tatbik etseydim ben seni almazdım.

evlenmek işinden vazgeçeceğim... Usandım.

— Öyleyse ben karışmam. Bana ne demeğe bir de danışıyorsunuz! Ne haliniz varsa görün. Bu benim kocam zaten haftada, bir kaç düğün görmezse canı çıkar... Kızla ne konuştunuz?

— Vallaha ablacığım! Ne konuşulur. Ben neler söyledim farkında değilim. Sonunda «Allah takdir ettiyse n'a-palım? Birisini yollar annemden istersiniz! Ben annemin sözünden çıkamam!» dedi. Otomobile atlamamla buraya seğirttim'. Şimdi birisini yollasak da...

— Hemen istesek mi? Gecenin bu saatında... Hiç de

fena olmaz!

— Vallaha ablacığım... Ben görücü mü yollasak diyorum. Ben birisini yollasak da birkaç şişe rakı aldırsak... Nişan şerefine şurada içiversek diyorum.

Nuri keyifle güldü :

— İşte doğru bir söz! Haydi koş Rızacığım! Biraz da buz getir... Ben de mayonez...

Nesibe kükredi:

— Mayonez istemiyorum... Vallaha alır başımı giderim...

— Peki, peki!

O geoe kararlaştırdıkları gibi Nesibe ertesi gün yanına bir başka arkadaşının karısını da alarak görücü git-t.i Annesi kızından daha sessiz, daha kadın kadıncıktı. Nesli yavaş yavaş münkariz olmuş, çarşı pazar bilmez ev kadınlarından... Kırk meteliği avucuna doldur, uzanı-ver, lirayı elinden çek al... Saymaktan haberi yok, aklında tutmaktan haberi yok.

— Bir kere efendiye danışalım! Üvey müvey ama, ne de olsa evin bir erkeği, dedi. Bunu da belki on kere

tekrarladı.

Evin erkeği biraz yaşlıydı ama, gözü çöplükte hovardalardandı. Hem de' rakıyı öküz gibi içiyordu maşallah... Nuri'nin ahbaplarından Mavnacılar kâhyası Hızır Reis'le canciğer ahbap olduğu anlaşılınca, Divanyolu'ndaki köftecide bir akşam oturdular. Hesapta kayınbaba hatırı sa-

.»,.—/ | yMıluyu^Ml\IUIUI. 1 UI\Ul

birinci binlik devrilip ortalığı samimiyet tufanı kaplayınca. Hızır Reis, Nuri'nin (Aman!) demesine meydan vermeden, çırağı yakındaki kahveye koşturup İbrahim Rıza'yı getirtti. El öpüldü, alın öpüldü. Bardaklar tokuşturuldu. Otomobile dolunup Beyoğlu'na uzanıldı. Gecenin saat ikisine kadar girip çıkmadık yer kalmadı. Daha muhabbetin yarı yerinde, damat hangisi, kayınpeder hangisi Nuri ayırt edemez oldu. İbrahim Rıza, hem içkiye dayanıklı, hem de gayet ciddi çocuktu. İçtikçe ciddiyeti artar, bilmeyenlere sıkıntı bile verirdi. Halbuki kayınbaba aksine içtiği her bardağın birkaç misli cıvıyordu. Bahriye ocağından yetişme uçarı delikanlılarla, dünyanın kıçına parmak attığını her cümlede tekrar eden Sefer Reis bile herifin peşi sıra ye-tteemez oldular. Soluk soluğa koşarken: «Yaman herif! Kopuğun domuzu! Yaşadın Rıza oğlum! Böyle kayınbaba dostlar başına!.. Gayrı karşılıklı çekersiniz kafaları... Kırmadık ceviz bırakmazsınız!..» Kayınbaba bu pohpohları duydukça coşuyor:

— Bizim şansımız her tarafa işler.

— Vay siz bizi gözü açılmamış sığırcık yavrusu mu bellediniz?

— Şu sokakta da bir ev olacaktı?

— Asıl malın gözleri, Sidikli'nin evindedir...

— İşte şu kırmızılı yok mu? Bir çiftetelli oynar... Bir
oynar.. Bakarken iliklerin gevşer, Nuri bey kardeşim... İnsan gücü tahammül etmez!

Nuri gözünü sabaha karşı, bir otomobilde açabildi. Ormanımsı bir yerden geçiliyordu. Hızır Reis, kayınbaba çoktan hapı yutmuşlar, leş gibi serilmişlerdi. Yalnız İbrahim Rıza, dimdik oturuyor, bunca senelik tiryaki olduğu halde nedense, acemi hareketlerle cigara içiyordu.

Sokağın köşesinde, kayınpederi zorlukla uyandırdılar. Bir müddet meçhul kimselere sövüp saydı. Nihayet, yurda geldiklerini farkedince, Nuri ile Sefer Reis'in yakalarını toparladı:

— Dinim Rabbena hakkı için olmaz... Bırakmam! Ne

II1

demek olsun!.. Yoo buraya Kaaar bi/xieyuıı\... uun^u,. sonra bizdeyiz! Değil mi damat!

— Öyle efendim!

— Bizdeyiz! Şimdi bize gireceğiz! Bir sofra kurduracağım, sofra adına lâyık... Çivi çiviyi söker demişler. Değil mi damat!

— Söker efendim!

— Yahu! Hay Allah! İşte ben böyle bir damat isterim. Allah sizden razı olsun! Damat kısmı itaatkâr olmalı! Değil mi damat?

— Evet efendim!

Çok söz edildi. Yeminler, şartlar, su gibi aktı.

— Mahalleliden ayıp olur, dediler. Kayınpeder:

— Mahallelinin geçmişini, geçeceğini!... diye dikildi.

— Evden ayıp! dediler. ,

— Evdekilerin bilcümle sülâlesini... diye kükredi.

— İbrahim Rıza beraber olmasa, gene neyse ne... İcap etmez! dediler.

:— Şimdi başlarım İbrahim Rıza'nın damatlığına, diye ayaklandı.

Nihayet, nedense birdenbire yumuşadı. Yalpalayarak evin kapısına kadar kendi kendine gitti. İçeri girdi.

İşte o zaman, akşamdan beri, münasebetli münasebetsiz her sözü konuştukları halde, evlenmek bahasına temas edemediklerini Nuri ile Hızır Reis anladılar. Bir an, serhoşluk kuvvetiyle kapjyı çalmağı düşündüler. Bereket İbrahim Rıza'nın aklı başındaydı.

— İhtiyaç yok sanırım, dedi, kayınpeder, bana vîra (Damat) dedi. Bu söz razı olduğuna delâlettir.

— Ne demek? Açık konuşacağız! (Olur) demeli!

— Söz almadan bırakır mıyım? Benim Hızır Reisliğim nerde kalır?

— İstemez canım... Hele kayınpeder bir uyusun, uyansın... Kahvede buluruz! Göğe çekilmeyecek ya bu adam!

Serhoşların aklı biraz yatar gibi oldu. Nuri'nin Nesi-be korkusu başlamış, keyfi kaçar gibi olmuştu.

remiyordu.

Hızır Reis, kesin kes söz alamadığı için şerefini pay-mal edilmiş sayıyor, küfürün birini bir paraya savururken arada:

— Olmaz! Köfteciyi açtırıp yeniden başlayacağız (Sil baştan! Hesabı!) Tuu namussuz Hızır... Tuu Allah belânı versin! Seni bir adam bellediler de... Seni önüne düşürdüler. Ben senin ne bok olduğunu bilmez miyim? Ben o herifin yerinde olsam, kızı vallah billah vermem! Lâkin o herifte böyle vicdan ne gezer. Çek oğlum! Şoför birader, çek köfteciye!

4- Köftecide gün doğmadan ne var ki... Biz şimdi doğr/üca hamama gideriz. Siz ikişer soda içersiniz! Yıkanır biraz uyuruz! Sabah ola hayır ola!

— Ne mümkün! Bilmez gibi Rıza! Aşkolsun! Senin yüzünden biz evde seferberlik mi ilân edeceğiz. Nesibe'-nin huyu malûm! Hâlâ uyumamıştır. Yemek te yememiştir. Doğru bize gidilecek...

— Köfteciden başka yere gitmem. Köfteciye giderim. Çırağı gönderir, herifi çağırtırım. Kızı isterimi Verirse ne âlâ! Vermezse yapacağımı ben bilirim.

— Ben size gidemem! Nesibe ablamdan korkarım! Nihayet, Nuri'nin yalvarmalarına dayanamadılar. Oto-

mobil yürüyebildi.

İbrahim Rıza hem yetim hem öksüzdü. Darüleytam'-da okumuş, oradan Gedikli Küçükzabit mektebine gitmiş, Mızıkacı olmuştu. Dünya üzerinde dikili ağacı olmadığı gibi, bir başkasına ait dikili ağacın altında biraz nefes almağa oturmak için serecek eski hasırı da yoktu. Bütün eşyası, bir kat siyah elbise -bu da zenaatı iktizası, bazı konserlerde sivil bulunmak mecburiyetinde kaldığı için yaptırmıştı.- İki tane beyaz gömlek, bir rugan pabuç, dört tane de dökük papyon kıravattan ibaretti. Beyliğin verdiği gömlek ve donu giyer, çok zaman da gemiden ayda bir kere çıkardı. Buna rağmen boğazına düşkün bir şair-

di. KazlQuan şıırıennı umiMiemıc uy p düşkündü. Bunu temin edebilmek, yani şiirlerini dinleyecek adam bulabilmek için her önüne geleni yemeğe, içmeğe davet eder, bir kere (Haydi!) dedi mi eline geçen adam ancak İbrahim Rıza müsaade edince, yani körkütük serhoş olunca kurtulurdu.

Bir oturuşta, elli köfte yemesi âdî vukuattan olan şairin birikmiş on parası da yoktu. Nişan merasimini hususî mahiyette küçük bir toplantı halinde yaptılar. İki tarafın pek samimî birkaç ahbabı bulundu. Yüzükler takıldı. Takılır takılmaz, kızın bir fazileti daha meydana çıktı. Müzeyyen yalnız sakin, terbiyeli, silik bir hanım değildi. Bankada çalıştığından olmalı hesaba falan dehşetli aklı eriyordu. İbrahim Rıza'yı bir kenara çekti. Vaziyeti öğrenince kalem kâat almasını, söyleyeceklerini yazmasını emretti.

On dakikada bir koca liste meydana getirdiler. Bu. kocaman liste (Aile yuvası) denilen müessesenin demirbaşını tesbit ediyordu. Başa, iki kişilik, somyalı, kesme bronzdan bir karyola yazılmış, önüne bir halı atılmış, iki koltuk bir kanape, altı sandalye, bir orta masası, bir komodin, bir gardrop, aynalı bir tuvalet takımı, büfe, hâsılı aile yuvasına mutfaktan aptesaneye, aptesaneden yatak odasına kadar ne lazımsa alt alta sıralanmıştı. Karşılarına tahminî fiyatlarını da kondurdular. Şair eldeleri unuttuğu için bir müddet terleyerek muvakkat yekûnu bulmağa çalıştı. Nihayet sevgili nişanlısını sabırsızlandırdı. Kız

kâadı kalemi çekti, elektrikle işler bir hesap makinesi süratiyle üçyüz küsur liralık mütevazi bir hasıl-ı aemi meydana getirdi.

O sıralar İbrahim Rıza, diğer arkadaşları gibi ayda 47 lira küsur kuruş kazanabiliyordu. Acem Kralı'nın «Bunlar yahşi düdük çalıyor,» diye beğenerek adam başına dağıttığı bir tek Aeem altınından başka biriktirilmiş parası da yoktu.

Gözünü, dişini, kemerini, ne kadar sıksa, müesseseyi kurup açabilmek için bir sene geçmesi lâzım gelecekti.

uşmuaı. uzuı-medi de:

— Evet, ben de öyle düşünmüştüm, dedi, bir sene... Ayda 30-35 lira biriktireceksiniz! Bir kere izinli geldikçe bir pansiyonda kaldığınızı söylediniz. Buna lüzum yoktur. Eşyalarınızı bize getiriniz. Sonra erkekler savruk olur. Her ay biriktirmeği kararlaştıracağınız parayı bana teslim edeceksiniz! Sevinç, İbrahim Rıza'nın boğazına sıcak bir nefes halinde tıkandı:

— Olur sevgilim... Başüstüne! diye kekeledi.

— Bu müddet zarfında ben de işe gideceğim. Tabi biz buraya yalnız sizin alacaklarınızı yazdık. Ayrıca ben de birçok şeyler alacağım. Sonra düğün için sakın masraf
düşünmeyin! Nişan gibi yapacağız! Ben gürültüden hazzetmem! Hele bana sormadan gazetelere ilân ettirme-, ğe kalkarsanız karışmam! Biz babayanî insanlarız. O işler kibar, zengin takımının marifeti... İşte böyle... Bu liste bende kalsın. Para toplandıkça birer ikişer alırım. İzinli günlerinizi burada geçirirsiniz! Olur mu?

İbrahim Rıza'nın saadetten gözleri yaşardı. Hemen eevap veremedi. Demek ki Haktaâiâ, dağına göre kar veriyordu. Bin yıl arasa -böyle binlerle anılan rakkamlar şair ölçüsüdür,- elinden yüzbin kız geçirse, böylesine rastlayamazdı. Tam istediği gibi... Artık kendisini gönül fe-rahlığıyla şiire verebilir... Deryalar gibi şiir yazar... Düğünden sonra gene para biriktirileceği anlaşılıyor. Her üç ayda bir cilt şiir neşretti mi, Babıâli, neye uğradığını şaşırır... Varsın sasırsın... Ve hem de gözü kırk yılda bir şair görsün!

Hemen müjde vermeğe Nesibe'ye koştu. Lâkin daha ilk sözde yanlış kapı çaldığını, herkesin saadetini nedense kıskandığını anladı.

Nuri'nin karısı biraz dinlemiş, sonra:

— Hiçbir şey anlayamadım! Sen, içgüveysi girecek bile olsan,
eşyalarını kendin alıp, kendin götürmelisin! Ayrılmak icap ederse...

— Ayrılmak mı? Sen ne söylüyorsun abla!..

— uanım, nemen ayrıiauunamız., ucmıyuıum. uuuju bu... Neler olur... Ben seni düşünüyorum.

— Beni düşünüyorsun! Lâkin Müzeyyen'i tanımıyorsun! Sen bu kızı sevemedin gitti.

— Ne demek? Koynuma alacak değilim ya... Senin karın! Evime gelirse hoşgeldi, safageldi. Ben gidersem, iyi muamele ederse bir daha giderim! Etmezse uğramam.. Lâkin senin için söylüyorum.

— Teşekkür ederim. Sen ne diyorsun Nuri?

— Nesibe Görümcelik ediyor. Aldırma... Kız iyi kız!.. Ben Bahriyeliyim! Ocaktan yetiştim... Bize numara sökmez... Bırakın şimdi boş lâfı. Bir mayonez...

Nesibe kaşlarını çattı:

— İstemem!.. Yeminli olduğumu bilmiyormuş gibi... Bayrama kadar mayonez yasak bu evde..

— Peki neden bayrama kadar?..

— Cünki bayramda eğlenmek hakkındır. Terleyeceksin, çırpınaoaksın. Madem hoşuna gidiyor, pekâlâ! Ben de seni seyreder eğlenirim!..

İbrahim Rıza, o günden sonra dünyayı terketmiş deli keşişler gibi perhize girdi. Gemiden mümkün olduğu kadar az çıkıyor, asker cigarası içiyor, asker karavanası yiyordu.

«Alacağım kızı memnun edeceğim!» derken az kalsın bütün gedikli arkadaşlarını darıltacaktı. İlk günler ayıpladılar. Fakat yüzüne karşı birşey söylemediler. Sonra araya en aziz dostu Nuri'yi soktular. Kulak vermeyince kızdılar. Bir müddet konuşmadılar. Sonra alaylar başladı.

— Çocuklar zabitlerden birisine yalvarsak da şunu emirber alsa...

— N'olacak?

— Orada kemik yalar. Erzak çiğden çıkar. Çiğden çıkan erzakı satar da, evine bir divan yastığı alır...

Saf çocuk olduğu için daha bir hafta geçmeden neden böyle davrandığını herkese söylemişti. Şimdi onun cezasını çekiyordu. Bereket versin şairdi. Muhiti ile bu

^yuu om -uıruz ua nişanlısına Karşı duyduğu sev- gi- imdadına yetişmiş, Rıza'yı gerek delirmekten, gerek elinden bir kaza çıkmasından bunlar korumuştu.

Bir oturuşta 50 köfte az pilâv yiyen şair asker kara-vanasıyle ilk zamanlar biraz süzülmedi değil, fakat vüeut buna ünsiyet peyda edince tekrardan eski tıkızlığını elde etti. Ve aynı müddet içinde sabahtan akşama kadar şiir yazdığı için rekor yaptığı söylenen Viktor Hügo'dan daha fazla ölçülü kafiyeli şiir yazdı. Bunlar hep, sevda üzerine, nişanlılık üzerine, evlilik üzerine nasihatlar, dualar, methiyelerdi.

Şu devre birçok arkadaşların zararına devam etti. Bunlûr yazılan şiirleri dinlemek, bazan da beğenmek ba-hastiia içkili ziyafetleri kaybedenlerdi. Fakat asıl mahvo-lan Nuri oldu. Çünki bu sefer, bütün yazdıklarını ondan başka dinletecek bulamamış, üstelik rakıyı da ona aldırır olmuştu.

Nesibe, bu aylarda, şiirin kendisinden de, lâkırdısından da, ahenginden de öyle usandı, kadıncağızın

asabı o derece bozuldu ki bir gün bamya ayıklarken gayrı ihtiyarî yüksek sesle :

Evlilik âlemi bir başka âlem

Ne keder var, ne ıztırap ne elem!

dediğini farketti. Şaşırdı, korktu. Var kuvvetini toplayarak bunu İbrahim Rıza'yı dinlerken mi dalgınlıkla ezberlediğini araştırdı. Yoksa kendisi mi uyduruyordu. Nihayet kendisinin uydurduğuna kanaat getirince bamyaları yere saçıp sinir nöbetiyle hüngür hüngür ağlamağa başladı. Ve o günden sonra da evde her türlü şiir okumayı katiyyen yasak etti.

İbrahim Rıza hayatında bu şiir okuyamamak mecburiyetinde kaldığı sıralarda çektiğinden daha müthiş bir ıztırap hatırlamıyordu. Bir kere apandisitten ameliyat olmuş, kendisini operatör bıçağına kuzu gibi teslim ettiren kör bağırsak krizi bile bu derece feci olmamıştı. Filhakika çaresizlik başgösterince şiirlerini nişanlısına okumağa

Daşıamışıı. /luıvu uwoi^c u^ ^.»v...— a zın tamamıyle başka şeyler düşünerek bir alâkasız dinlemesi vardı ki, hassas bir şairi değil, en kaba bir inşam bile çileden çıkarırdı.

Bereket ki, bu aylar, maceranın son perdesine rastlamıştı. İlk kararda tesbit edilen demirbaş miktarı nihayet tamamlandı. Nüfus tezkereleri bir gün besmeleyle jrıa- halle imamına verildi. Tarafeyn zührevî hasîalıklardan^ycî- <; na muayene olundu. Vesikalık fotoğraflar çektirildi. Kâat-tar bir yerlere asıldı. Müddet tamamlanınca sessiz sedasız nikâh dairesine gidildi. Aldın mı aldım, vardın mı vardım denildi. İmzalar atıldı. Formalite tamamlanıp şair İbrahim Rıza beyle bankacı Müzeyyen hanım -Şair (Daktilo) demeğe namus ettiğinden, soranlara (Bankacı) demeyi âdet edinmişti:- evlenmiş sayıldılar.

Sevimli adamlar olan bahriyeliler en mütevazi bir toplantıyı şahane bir ziyafet haline getirmenin sırrına her devirde vakıf idiler. Bu devrin bahriyelileri de meslekdaş-larından aşağı kalmadılar. Hele damadın mızıkacı olması işi daha kolaylaştırdı. Sessiz sedasız olacağına iyice karar verilen nikâh merasimi birdenbire sakin mahalleyi velveleye uğrattı.

Bütün alaylara, öfkelere rağmen, arkadaşlardan birisinin, galiba Hamdi'nin! (Deli utanmaz, hacı utanır! Davranalım yoldaşlar!» feryadı da tesir etti. Öğleye kadar horoz sesleriyle nazlı nazlı dinlenen Kasımpaşa'nın bir ahşap sokağı birdenbire sanki ordu baskısına uğramıştı. Tam çalgı, kıyametleri koparıyor, eline ilk geçeni başına atan kadınlar, sokaklara uğruyorlardı. Ev bir anda mahşerden numuneye döndü.

— Bizim İbrahim Rıza'nın düğünü var. Haydi basalım! diyen, güveyin hangi sebeplerle masraf etmeyi istemediğini de bildiklerinden rakılarını mezelerini sepetlere doldurup, çoluk çocuk kapıya dayandılar. Evin bu mahşeri kabul etmesine maddeten imkân yoktu. Bitişik komşular da, mızıka sesiyle muhabbete geldiler. Hiç hazır olmadıkları halde sofaları açtılar Bahçelerin aralarındaki tahta havaleler -ki başka bir sırada bir yongasına doku-

..u.^v»" *--.¦¦«¦¦ n.ı.<-ııv,u rvıyumtn Kupuraı- Dizzat sahipleri tarafından göz yaşartacak bir gayretle alaşağı edildi. Eli işe yatkın birkaç delikanlı, başta her dem taze kayınbaba olduğu halde çoktan

bellerine birer futa dolayıp hizmete girişmişlerdi. Kalabalıktan hazzettiğini kendisi bile o güne kadar bilmeyen mahalle karakolunun Komiseri de şapkayı basıp kapıya dayandı. Kürt bekçiyi gizlice bir kenara çekti. Dişlek gâvura bir selâm uçurup halisinden birkaç gaz tenekesi kaçak rakı yarattı.

Hasılı, semtin hâlâ vasfını ede ede bitiremediği koca meydan düğünü Allah tarafından kuruluverdi.

Kocakarılar bunu oğlanın, saflığına, kızın namusluluğuna/ anasının evcümentliğine) babasının delidolu ama, temiz kalbli olduğuna verdiler. Herkes bu çorbada bir tutam tuzu bulunsun istedi.

Hele kafalar tütsülenince kendi keselerinden otomobilleri Sulukule'ye koşturup köçek getirtenler, ayrıca zurna ile zilli maşa, darbuka temin edenler zuhur etti. Daima öfkeli olduğundan yanına salâvatla varılanların şıkır şıkır göbek attığı iki kişinin yanında adını söylemeğe utanan sıkılganların üst perdeden gazel çektiği, ömründe mantar tabancası kullanmamışların hele komiserden yüz bulunca peder merhumdan kalma Karadağ altıpatlarını sandıklardan çıkarıp havaya havaya boşalttıkları görüldü. «Benim kız şanı şöhreti ne yapacak?» sözünün boşluğu anlaşıldı. Ricalin himmetiyle dağların devrildiğinden, milletin elbirliği sayesinde olmaz olmaz olduğundan, en işkillilerin bile zerre kadar şüphesi kalmadı.

Heyheyler o derece gemi azıya aldı ki, kadınlar tarafında gelini erkekler tarafında güveyi gören tanıyan kalmadı. Belki de, düğünün bu hale gelmesinin başlıca sebebi de bu oldu. Herkes bizzat kendisine ait bir cemiyet varmış gibi canını dişine takmış, şerefini ortaya atmıştı. Bereket Nesibe, geceyarısına doğru aklını başına devşirdi de, bütün bu gürültünün asıl maksadını, monolog söylemeğe hazırlanan kocasına anlatabildi. Bir taraftan gümbürtü gökyüzüne çıkarken çoktan unutulmuş olan gelinle güveyi birer köşe bulup bir senedir türlü mahrumi-

I

yetlerle dayanıp döşenen geraeK oaasına sotuuıur. rsu-pıyı bir güzel kapattılar. Düğün ehli o kadar kendi âlemine dalmıştı ki, ayrıca kapıya bir nöbetçi koymağa' lüzum dahi görülmedi.

Nuri, karısını kolundan çekerek, âdeta cebren, söyleyeceği KayseriTı monologunu - hani şu plâklara almam şeyi- dinleyebileceği bir yere götürdü.

Çalgıya işaret edip susturduktan sonra, omuzunda meddah mendiliyle ortaya çıktı.

— Kayseri'den bir eşek yükü pastırma sardık... diyerek cana can katmağa girişti.

İbrahim Rıza, bütün heyecanlarını samimî olarak şiire vermiş bir delikanlıydı. Böyle bir şeyin -bu şey ne olursa olsun- «Fenafil»i olanların, o şeyden hariç diğer bütün hususlarda gösterdikleri temkin, ağırlık, kendilerini kıymetlendiren itidal, İbrahim Rıza'da bol bol vardı.

En uçarı erkeklerde bile nikâh defterini imzalarken başlayan ve el titremesi gibi tecelli ederek gerdeğin malum ve basit hususiyetinin bir safhasına kadar devam eden heyecana, şair olduğu halde ve apansız koca bir düğünün damatlığını yüklendiği halde, zerre kadar kapılmamıştı.

Zaten hayatında şiirlerinden başka yerde kızlara, kadınlara kur yapmasını, kur değil, birşeyler yaparak kendisini bir başka türlü beğendirmesini beceremezdi. Binaenaleyh Müzeyyen'i şaşırtan, bir

soğukkanlılık gösterdi. Sakin bir sesle :

— Haydi sevgilim soyununuz! dedi!

Bir genç kız için bu sükûnet ve bu emir, ayrıca ve yepyeni bir korku oluyordu ki İbrahim Rıza bunu aklına bile getirmemişti.

Nitekim, tamamiyle başka sebeplerle gelin ağlamağa başlayınca bir an şaşırdı. Bir senedir bu gece için hazırlanılmıyor muydu? Türlü mahrumiyetlere bu gece için katlanmamışlar mıydı? Hatta şu anda bile dışardaki muazzam gürültü, onların bu odada, yalnız demirlerine 42

uru vcruiMtjrı şu Kuryoıuaa yapacaKiarı taDıı Dır iş, bir vazife için değil miydi? Öyleyse, şimdi, son dakikada, gösterilen bu arifane tecahül veya cahilane ariflik ne demekti?

— Rica ederim ağlamanın sırası mı? -Biraz bekledi:-Çocukluk vallaha... Çocukluk -Şakasının bile kıyametleri koparacağına emin olduğu halde ve gaddarlık ettiğine biraz da üzülerek devam etti:- Beni sevmediğini zannederim sonra Müzeyyen!.. .....4 ^^'V.v i-i^tpna/v

— Seviyorum... Seni sevmez olur muyum? -Dünyada en çok kullanılan bu fersude kelime kızın imdadına ye-tişmjş gibiydi:- Sevmesem bu azabı çeker miydim? Sen beni... Sen beni -bir hıçkırık...- Sen beni...

/ _ Evet!

— Mahvettin! Ben ölmeliydim. Sen beni yaşattın!

— Ölmeli miydin? Ne demek bu?

— Ben ölmeliyim! Ben... -Bir hıçkırık ve mindere kapanış!- Ben sana lâyık değilim!

Şair evvelâ, kızın şimdiye kadar göstermediği, ağır başlılığı yüzünden göstermediği bir sevda tezahürü karşısında bulunduğunu zannetti. Ne de olsa basit bir daktiloydu. Bir koca şairle... Değil mi efendim?.

— Bana lâyık olup olmadığını ben takdir edeceğim... -Hiç alışık olmadığı halde böyle üst perdeden konuşmak hem garibine gitti, hem de hoşuna. Öksürdü:- Zaten seni lâyık bulmasam evlenir miydim?

— Hayır! Bilmezsin... Ben alçağın biriyim... Ben ölmeliyim!

İbrahim Rıza, belki kötü bir şairdi, bu üçüncü defa söylenen (Ölmeliyim) sözünün feci bir şekilde hançere-den fırladığını sezmeyecek kadar da, mâna ve cümle selikasının yabancısı değildi.

Telâşla cigara paketini aradı. Bir yerde unutmuştu. Hay aksi Şeytan...

— Söyle bakalım bu ötmek lâkırdısı ne demek? Bunu artık deminki mağrur şair, birisini kendisine

lütfen lâyık gören büyük sanatkâr sormuyordu. Telâş-lanmıştı.

öyle asîl, öyle yüksek...

Omuzlarını sarsan hıçkırıklar olmasa kız derdini döküp ferahlayacak ya... İbrahim Rıza, çaresizlikle, canı dehşetli cigara isteyerek ve Nesibe'yi imdada çağırmak arzulan duyarak önüne çömeldi:

— Söyle ama... Bitir ki... Hiçbirşey anlayamıyorum.

— Ben âdî bir kızım... Sana lâyık değilim... Senin yaptığın büyüklüğe lâyık değilim. Beni öldürmelisin. Beni öldür...

Çünkü, efendim, vaktiyle bir cahillik etmişmiş... Birisi kendisini namussuzca iğfal edip... Falan, filân...

— Haydi beni öldürsene... Beni öldür artık... Bana azap verme...

İbrahim Rıza üstüste yutkundu. Düğün gürültüsü bir beyninin içine girmiş gibi yaklaşıyor, bir, Okmeydam'na doğru uzaklaşıyordu. Yaklaştığı zaman, pencereyi açıp var kuvvetiyle:

— Sizin işten haberiniz yok! Düğüne paydos! diye bağırmak arzusuna kapıldı. Kendisini müşkülâtla zaptetti.

İşte bu esnada, komodinin üzerindeki Yenice paketi ve kibrit... -Cigaranın Yenice olduğunu nasıl farket-tiğine hâlâ şaşar- gördü. Sıçrayıp kalktı.

Hayat arkadaşı, bu sıçramadan dehşete düşerek:

— Ay! diye hafif bir çığlık koyuverdi.

— Cigara!.. Bir cigara yakayım da... Konuşuruz! Of! OOf!

Oh Yarabbi şükür! Müzeyyen'e arkadaşlarından birisi -böyle bir gece, böyle bir odada, böylece ölmek arzuları duyan tecrübedîde bir arkadaş- «Of çekmeğe baş-.' larsa korkma!» demişti.

J^ Mukavva hışırdadı, kibrit sakladı. Derin iç çekişlere

benzeyen nefeslerle şaşkın güvey ninemi tütünden almağa başladı.

Neredense Hamdi'nin sözü hatırına geliyor biteviye tekrarlıyordu: «Deli arlanmazsa Hacı arlanfr!» «Deli arlanmazsa Hacı... Deli arlanmazsa... Deli...»

— Kim bu?

Onu elime vermeliler de...

— Kim? Nasıl oldu? Neden onunla...

— Neden mi evlenmedim. Sevmiyordum. Sevilmeğe değil, selâm vermeğe lâyık değildi. Hemen anladım. Lâkin o zaman da iş işten geçmişti. Bir zaaf ânımdan namussuzca istifade etti. Daha pek de çocuktum. Annemi düşündüm. Kendimi öldürsem kadıncağız helak olacaktı. Sonra önüme sen çıktın! Önüme çıkmasaydm ben ölünceye kadar evlenmeyecektim. Seni sevdim. Bütün kuvvetimi kaybettim. Tam bir sene düşündüm. İki yol kalıyordu. Ölüp kurtulmak, yahut senin mertliğine güvenmek... Ölmek zor değildi, senden ayrılmak imkânsızdı. Hele se-nj/bir başkasıyle nişanlanmış, sonra da evlenmiş düşündükçe deli oluyordum. Beni affetmeni isteyemem. Buna hakkım yok... Beni hizmetçi diye kabul et... Cariye diye.^. Sana ölünceye kadar, ölünceye kadar değil, benden usanıp beni kovuncaya kadar hizmetçilik edeyim... N'olur...

Bu kadarını Müzeyyen de ümit edemiyordu. Kendi sözlerine kendisinin de ağlayası gelmişti. Demek kul sıkışmayınca Hızır yetişmiyordu. Karşısındaki taş olsa buna takat getirmemek lâzımdı. Zaten şair olduğundan yüreği yufka hesabı da vardı.

Hakikat İbrahim Rıza, böyle bir yalvarışa dayanacak katı kalbli heriflerden değildi. Sonra, kıza -pardon kadına-karşı hissettiği sevgi de, şairden arta kalmış bir acaip nesneden ibaretti. Meselâ bir güzel otomobil, bir güzel sandal da belki böyle arzu edilirdi. Zaten bir akıllı adam ne demiş? «Kız kısmı bir defacık kız olarak kullanılır! Sonrası hep duldur.»

— Bir şey söyle... Bana hakaret et... Razıyım...

— Efendim! Kimdi bu herif... Neciydi?

Güvey razı olmuş görünüyordu. Kimin artığını yediğini öğrenmek istemesi herhalde bundan ileri gelse gerekti.

Müzeyyen, yüzünü kollarıyla sakladığı için rahatça düşündü: (Adî bir adam) dese kocasının erkeklik şerefini belki de kırabilirdi.

— bir zaDii! ueuı.

Karşısında aynı zamanda bir şair değil de sahici bir Gedikli Çavuş bulunsaydı, bu iş bu büyük hata yüzünden, düzelmeğe yüz tutmuş bir haldeyken berbat olabilirdi.

— Bahriyeli mi? Nizamiydi mi?

— Nizamiyeli... .

— Şu dangalaklardan birisi desene... Şimdi nerede?

— Bilmem! Kaç senedir görmedim... Şarka gitmiş

galiba... İnşallah geberir... İnşallah...

— Peki... Nasıl oldu?

Müzeyyen bunu soran yüzü görmek ihtiyaciyle kıvrandı. Neyi görmek istediğini de bir türlü

kestiremiyordu. En iyi cevabı ağlamak olacakti. Başladı. Bu sefer, dişlerini de takır takır birbirine vuruyordu.

Cigaranın bitmesi işte bu sıraya rastladı:

— Sen dürüst bir kızsın. Buna eminim! Bir ahlâksız tarafından aldatıldığına da eminim... Artık ağlama!.. Benim şerefim ikimize de yeter...

— Hayır! -Bu bir zafer çığlığı halinde çıkmıştı. Korkarak miyavladi:- Olur mu? Ben lâyık...

— Bırak şimdi. Haydi kalk... O, yaptığı alçaklıkla kalsın... Bak bakayım bana...

— Hayır! Yüzüne nasıl bakabilirim?..

— Bak diyorum.

— İmkânı yok... Bana merhamet et... Yalvarırım sana... Şu ışığı söndür...

Söndürecek mi? diye nefes keserek bekledi. Oh! Ya-rabbi şükür! Oh! Kuvvetine, kudretine kurban olduğum Allah'ı! Elektrik düğmesi ne güzel bir sesle saklarmış!.. Karanlık ne güzelmiş... Sinema tevekkeli bu kadar tatlı...

İşte böylece karanlıkta, sanki Müzeyyen hanımın kocası bitişik odada uyuyormuş gibi sessiz sedasız yattılar. İbrahim Rıza, gösterdiği büyük civanmertliği, merhameti, insanlığı hesaba dalmasaydı; bir kerecik aldatılmış olduğunu söyleyen karıcığının, giderek, ustalık bırakmayıp çıkardığını farkeder, (Ustası acemisinden iyidir) diyerek belki şansına da hayran olurdu.

UUUUıncrııı uyunuıgı anaa, gecenin kepazeliğini göğsüne iğne batırmışlar gibi acı acı hissetti. Bir hata mı işle.mişti? Korkarak karısına baktı. Taptaze, dalgalı kumral saçlariyle karnı doymuş bir çocuk uykusuyla uyuyordu.

Rahatsız rahatsız kımıldanınca Müzeyyen gözlerini açtı:

— Uyandın mı şekerim, dedi, rica ederim cigara yakma! Sabahleyin cigara içen erkeklerden hoşlanmam!..

Anlaşılan köprüyü geçinceye kadar ayıya dayı demek Müzeyyen hanımın izzeti nefsini fena halde yaralamıştı. O geceki zelil yalvarışlarını, -bunlar rol icabı da olsalar- İbrahim Rıza'ya bir türlü bağışlayamadı. O za- . mana kadar kendisini gaddarca terkeden zabite -bunu doğru söylemişti:- fena halde kin tuttuğu halde, gerdek gecesinden sonra bu hissin tamamıyle değiştiğini hayretle gördü. Giderek, ilk göz ağrısı eski tatlılığını alıyor, hatta, budala kocasına, peşinen oynadığı lezzetli oyunda, kendisine yardım ettiğinden dolayı minnet hisleri bile duyuyordu. Bu hislerin giderek hafif hafif özlemeğe, sonra âdeta hasrete, sonra dayanılmaz bir şiddetle gözde tütme-ğe, (Gebe kalırım) korkusuyla yapılmış yarım yırtık şeylerden başka türlüsünü bir de onunla denemeği ihtirasla arzu ettiren kemikleri sızlatıcı, sinirleri gerici bir deliliğe döndü.

İbrahim Rıza fizik bakımından kuvvetli erkekti. Daha kızken zaaf anına düşen ve ilk geceki

marifetleriyle kabahatini affettiren karısından zevcelik vazifelerini istiyordu.

Müzeyyen'in başından böyle acıklı bir serencam-^ geçmemiş olsaydı, şair, bu vazifeyi bu kadar serbestçe, belki de istemezdi. Fakat kendisini her cihetçe haklı gö-ren bir vaziyet vardı. İlk günler, tıkırında giden işler.. Da-ha bir hafta geçmeden bozulmağa yüz tuttu. Arkadaşın-da bir gönülsüzlük başladı. Bereket alınan 15 günlük izin bitmişti. İkisi de bir müddet çalışıp para biriktirmediği, ancak; ciğerpareden bir işaret peydahlanırsa, hanımın evde oturmasını kararlaştırdılar.

İbrahim Rıza yeni evlilik hızıyle her hafta izinli çık-

mağı beceriyordu. İşte bu haftada Dır geıışıer, yemi nu-nıma daha ikinci ay pek ağır göründü. Aybaşı sancıları, baş ağrıları, sinir nöbetleri, birbirini kovaladı. Nihayet bunlar öyle bir hal aldı ki; evlenmeden evvel başına felâket getirenin hangisi olduğu anlaşılmaz bir şekle girdi. Sanki hanımefendi, kocasının başına gelen böyle bir felâketi o zaman lütfen af buyurmuştu da düşündükçe nefretini yenememeğe başlamıştı.

Şair koca, buna bin türlü hissî, ruhî, asabî mânalar veriyor, bizzat Müzeyyen'in bile kendisini mazur göremediği yerlerde, bir mazeret uydurup işin içinden çıkıyordu. Lâkin, fedakârlığın da bir hududu ve bir işe yararlığı olmak lâzımdı. Haftada bir gece evinde kalan yeni evlenmiş genç, kuvvetli bir erkek aynı karyolada yatan genç karısından istifade edemezse, velev ki şair bile olsa, aklına bin türlü şüphe girmek mukadderdi.

Gösterdiği âlicenaplığa karşı filhakika ihanet mevzuu bahsolamazdi. Lâkin sebepler herhalde kendi bulduğu psikolojik saiklere uymuyordu. (Şunu keşfedeyim de dermanını bulayım?) diye karar verdi. Bir gün hafta arası izinli çıktı. Tebdile soyundu. Bankanın kapısında nöbete girdi. Karısı iki dirhem bir çekirdek göründü. Köşedeki pelerinli zabitin koluna girmesiyle yallah Tünel istikametini tuttu. Gözleri dönen âlicenap koca, ilk gayretle savlet edecek oldu. Yaklaşınca karısının konuşmakta olduğunu duyarak: «Hele ne diyor?» diye dinledi:

— Çok geciktim mi ruhum, diye şakıyordu, dün de sen beni beklettin! ':e<t

— Demek bana mukabele-i bilmisil mi yapıyorsun! Ben şimdi sana gösteririm.

— Ne göstereceksin?

— Hele eve gidelim. Tövbe deyinceye kadar...

Şair kalbinin derununda muazzam bir boşluk hissederek durakladı. Bir tek yumrukta, insanlara tövbe ettirmekle öğünen boz pelerini çivi gibi toprağa geçirerecek kadar kuvvetliydi. Lâkin bunun beyhudeliğini de aynı zamanda ezmek arzularıyla olanca kuvvetiyle beraber his-

r

setti.

322

w a«v— ~.~ unut yov yun. rvunsı aa yeni gelmişe benziyordu. Sabahtan akşama kadar bankada, eshab-ı mesa-lihin işlerini görüp paydostan sonra da dört saat fazla mesai yapan bir genç kadın ne kadar harapsa Müzeyyen de o kadar haraptı. Kocasını görünce kendisini pek zorlamadan somurtuverdi. Hemen hastalığından bahis açtı. Başına bir eşarp sarıp bir de asprin yuttu. Nerdeyse sol yanına devrilip kendinden geçecekti ki (Boşanma) kelimesiyle zembereği-
boşanmış oyuncak maskara gibi zıpladı. Gözleri parıl parıl, rüya mı, hakikat mı? Allah bu muradına da nai! mi ediyor? diye baktı. Neredense bu duasının da kabul edildiğini anlayarak başından eşarpı sıyırdı,. Dünya çapında muahedeler müzakere edecek bir kaşarlanmış diplomat edasıyla ayak ayak üstüne attı.

Şair, gene insanlığı elden komayıp kulağını ensesinden göstermeğe kalkışmıştı ki Müzeyyen hanım, çoktan hazırlanmış olduğu anlaşılan boşanma projesini burnuna dayadı: Bir kere kendisi hayatından memnundu. Lâkin mutlaka boşanmak istiyorsa, buna da olmaz demeyecekti.

— Ben nafakadan vazgeçerim, siz de eşyalardan vaz geçersiniz... dedi.

— İyi ya ben mahkemeyi düşünüyorum...

Karıyı boşamağa karar verdikten beri, Hayret beyin yazıhanesine boşanmak için gelen kadınların rezaletlerini hatırlamış, yüreği sızlamıştı. Ne de olsa boşanıncaya kadar kadın nikâhı altında sayılırdı...

— Pek mi zordur?

— Avukat tutmak lâzım.

— Benim avukata verecek param yok. Kendi işimi hamdolsun kendim takip ederim. Adliye'de elbette bir ahbap bulunur.

— İşte onu düşündüm. Benim bir avukat ahbabım var. Sana onu tutarım.

— Siz?

— Bana avukat istemez. Hayret bey işi çabucak bitirir!

323

— Benden parq istemesin de, isterse çuuuk. uıuıino-

sin...

İbrahim Rıza o gece, -Saat onbire doğru- ilk geldiği gibi, bir kenara atılmış eski bavulunu alarak Madam Ka-tina'nın pansiyonuna döndü.

Bunları şairden öğrenmiş olan Murat, bugün İbrahim Rıza ile karısının gelmelerini bekliyordu. Dehşetli kederliydi. İnsanlığından nefret ediyor, insanlığından nefret ettiği sıralarda alttan alta kabaran dehşetli öfkelerinden birisini de aynı zamanda bekliyordu. Böyle öfke nöbetlerinde tamamıyle başka bir adam

olduğunu bilirdi.

Daha şimdiden okuduğu kitabın -okuduğu değil, önünde açık tuttuğu ve zaman zaman sayfalarını gelişigüzel çevirdiği kitabın- her tarafını imzasiyle doldurmuştu. Bereket versin, geveze müşterilerden kimseler yoktu. Samoil efendi âdeti olduğu üzre bir tek susamlı simitten ibaret kahvaltısını lezzetle yapmış, gazeteyi aralarına perde gibi gererek kendisini yalnız bırakmıştı.

İbrahim Rıza ile karısını Notere götürmek, kadından Hayret bey namına bir boşanma vekâletnamesi almak icap etti. Her müvekkilden istedikleri bu işi Murat nedense düşünmemişti. Her zaman da vekâletname için lüzumlu iki şahitten birisi kendisi olurdu. Noterdeki daktilo bu sefer de adını ve adresini hiç sormadan yazdığı için aynı kâadı bu kadınla beraber imzalamak büsbütün azap oldu.

Fırsat buldukça farkettirmeden bakıyor, bu kadar basit bir kızcağızın bir koca kitabı dolduracak hayasızlığı, bu kadar kolay, üzerinde hiçbir pislik bırakmadan nasıl becerebildiğine şaşıyordu. Bir müddet de, kendi başına gelse ne yapacağını tahmine çalıştı ve kendisine böyle bir iş yapamayacaklarına, bunun imkânsızlığına âdeta emin olduğunu görerek şaştı.

İbrahim Rıza da tuhaftı. Macerayı bilmese, karı koca olduklarından haberdar olmasa kız kardeşinin işleriyle meşgul bulunan bir ağabey zannederdi. O kadar tabiî gö-

rünüyordu. Acaba, böylece fedakârlıklara devam etmekte bir tamir ümidi de mi vardı?

Sabahtan beri çektiği azabın, kadından nefret etmekten ziyade, artık sevmeğe başladığı İbrahim Rıza'dan iğrenmek korkusu olduğunu anladı. «Evet! Benden başka türlü düşünüyor. Tamamıyle başka türlü düşünüyor. Belki bu dünyada herkes birbirinden tamamıyle başka türlü düşünür,» dedi.

İş bitince Murat'ın her şeyi bildiğinden zerre kadar şüphelenmeyen Müzeyyen kendisine ağır bir kadın -daha beteri namuslu bir kadın- hali veren ciddî bakışlarıyle Murat'a baktı.

/— Teşekkür ederim. Zahmet verdim efendim, de* mi^ti, başka bir iş kalmadı ya...

— Hayır efendim!

— Peki. Bankaya gidiyorum Rıza... Siz gelmeyebilirsiniz... Teşekkür ederim.

— Güle güle...

Şair, karısının elini sıktı. Resmî kayıtlara göre daha bir müddet karı koca görünen bu iki insan oracıkta ebe-diyyen ayrılmış oldular.

Murat: «Öyleyse... Orospuluk kolay!» diye düşündü.

Akşam, patronlar gittikten sonra, müsveddeleri makinede yazmağa oturdu. Bunlardan bjr tanesi de Müzeyyen hanımın zevci İbrahim Rıza bey aleyhine açtığı boşanma dâvasının arzuhaliydi.

Medenî Kanun ahkâmına uysun diye sebep olarak (Ruhî imtizaçsızlığı) göstermişlerdi. Arzuhalin bir sureti mahkemede kalacak, diğeri İbrahim Rıza'ya tebliğ edilecekti.

Şair, şu anda, Murat'ın masasının bir ucunda bir şiiri defterine temize çekmekle meşguldü.

— Adres?

— Hangi adres?

— Size bir adres lâzım. Bu pis şeyi gemiye göndert-mek istemezsiniz ya...

— Pansiyona gelsin...

Murat, adresi yazdı. Hâlâ şiirle uğraşabilmesine kız-

malı mı, gülmeli mi? Acaba, hâdise karşısınaaKimn ç na geldiği için mi kendisine bu kadar feci görünüyordu. Kendi başına da gelse, böyle tabiî mi karşılardı?

— Bak, burasını değiştirdim.

— Oku!

— «Sen çocukken daima Yüzükoyun düşerdin. Şimdi hep arkaüstü düşüyorsun, ne tuhaf!»

Nasıl olmuş?

— Bir daha oku!.. Eli çenesinde ibretle ve korkuyla dinledi: Durunuz bakayım... İşte bu fevkalâde İbrahim Rıza... Bu güzel... Hiç bunu bu kadar güzel anlatan şiir

duymadım.

—¦ Sahi mi? -Şair bütün yüreğiyle mesut güldü:- Ben de daha güzel olacağını anladım da... Evvelâ: «Sen eskiden daima...» demiştim. (Çocukken) daha manalı...

— Fevkalâde tebrik ederim... -Mısraları yavaşça tekrarladı:- Evet...

Dündenberi nasıl defedeceğini bilemediği şaşkınlığı -demek hissettikleri nefret, acıma falan değildi:- İlk defa ve birdenbire dağılmıştı. İçinin temizlendiğini, bir sabah uyanınca, çirkin yaranın tamamıyle kapandığını görür gibi hissediyordu.

Bereket versin, insanların adilikleri, faziletleri gibi ömürlü değildi. «Anormal olduğundan herhalde... Halbuki fazilet normaldir.»

Karşısında izzet-i nefs imkânının son boğumuna kadar yaralanmış bir erkek vardı. Bu erkek aynı zamanda fena şairdi. Fakat arada demek böyle güzel şiirler de söyleyebiliyor, daha fevkalâdesi, en müşkül zamanda sanatına ilticayı beceriyordu. «Hele şükür birader!» diye gülümsedi.

Bu esnada telefon çaldı. Murat dinleyiciyi aldı.

— Alo!

— Orası neresi? -Bir kadın Fransızca görüşüyordu.-

Kim var?

— Burası avukat Hayret ve Celil beylerin yazıhanesi.

Kimi istediniz efendim?

— Ben kâtipleriyim?

— Adınız yok mu? •

— Murat.

— Murat bey siz misiniz?

— Evet efendim? Lütfen kim görüşüyor?

— Bfrisi... N'apıyorsunuz?

— Rica ederim! -Murat güldü:- Telefonunuzu bek.i-yordum.

— Öyleyse ben kimim?

— Şimdi duyduğum sesin sahibi... Dünyanın en güzel sesinin sahibi...

/— İnanmam... -Güldü:- Hoş adamsınız. Yanınızda kimse var mı?

— Hayır! •

— Demek, yapayalnız mısınız?

— Yapayalnız... Allah gibi...

— Susunuz canım... Ben korkarım... Demek yalnızsınız.

— Evet.

— Yanınızda olmağı isterdim.

— Kolay. Hemen geliniz!

— İmkânı yok.

— Neden?

— O kadar uzaktayım ki... Hemen yola çıksam, ancak yarın sabah gelebilirim...

— Öyleyse emrediniz ben geleyim!

— Sizin için mesafelerin başka bir ölçüsü mü var, korkunç adam!

— Şimdi anladım. Beni tanımıyorsunuz!

— Neden?

— Tanışanız kuzu gibi olduğumu bilirdiniz! Beni size çekiştirmişler. İnanmamanızı rica ederim. Olur mu?

— Madem ki öyle istiyorsunuz... Sizden hiçbir şey esirgenemez... İyi geceler ruhum...

— Durunuz... Bir saniye... Telefon kapandı, ibrahim Rıza:

— N'oiuyor yanu.' ucuı, u*. nuıgm girecektin?

— Sahi! Bu arzuyu biraz duydum.

— Kimmiş bu kâfir? Ne ister?

— Ne istediği malûm ama, kim olduğu meçhul.. Birisi bizimle şakalaşıyor şair!

— Erkek mi, kadın mı?

— Kadın!

— Bizim askerden birisi bir lâf etti: «Erkekle şaka edersen fena olur, kadınla şaka edersen zina olur.» Bunu bu kefere hatun bilmiyor mu?

Murat, başka birşey düşünüyordu. Nihayet:

— Buldum! diye elini havada sallayarak parmaklarını şıkırdattı.

Zinadan korkmayın bu şakacı hanım, muhakkak, zan-para Adalet hanımın melek kadar güzel dostu Kadriye

hanımdı.

Murat «Ne ses! Bal gibi!» diye içini çekti.

VIII

Avukatlar Temyiz murafaalarında bulunmak için iki günlüğüne Eskişehir'e gitmişlerdi.

Murat işe başladıktan sonra ilk defa yazıhanede yalnız kalıyordu. Mahkemeler buna göre talik edildiği için Adliye'de; umumî vekili bulundukları bir iki şirkete ve devamlı müşterilere evvelce haber verdiklerinden, yazıhanede iş yoktu.

Murat, dün gece başladığı bir şiiri bitirmeğe çalışıyordu. (Aşk soneleri) serisinin üçüncü şiiri olacaktı. Dün gece tamamını yazdığı halde, sabahleyin beğenmemiş, ata çıkara ortada, bir kafiye ile üç mısra kalmıştı:

Ve sevda ruhumuza akan deredir kızım!

..... başka kimse,

Benim kadar inanmaz sendeki aşka kimse, Önümde kalbin açık bir penceredir kızım!

328

¦ uuuuı, munisin r\uutıuıu oı yu^lüiym IBK-

rar tekrar temize çekti. Sonra daktiloda yazmağı denedi.

İşte önümüz sıra omuz omuza gölgemiz İşte yeşil ve beyaz, işte kızıl ve sarı! İşte deniz ye dağlar ve martı kanatlan İşte Allah ve sevda ve işte sen tertemiz!

Dur sevgilim! Bir tanem! Ruhum! Bir düşün hele Sevmek ebediyyet mi? Rüya mı, bir anlık mı? Saadet mi, acı mı, hayat mı, karanlık mı? Neyi tüketiyoruz böyle alelacele?..

Halbuki böyle bir şey yazmağı ne düşünmüş, ne de istemişti. İçinde bir kendini ayıplama hissi vardı. Murat, şüphenin hiç bir çeşidini sevmiyor, bunun pişmanlığa eri yakın duygu olduğunu biliyordu. Pişmanlıksa ne kadar müsbet olursa olsun, mükemmel bir yenilmeden başka birşey değildi.

Telefonla yapılan küçük bir ahbap şakasının kendisini böyle şaşırtmasına da kızıyordu.

Nerdeyse «Fakirlikte başlı başına bir fazilet var.» diyecekti. Şu anda 35 liraya çalışan, fakirin fakiri bir insan olduğu halde, bir iki ay evvelkine nazaran ne kadar değişmişti.

Kadriye denilen karmakarışık ve terbiyesiz kızla Sa-fo'ya ihanet etmeye hazırlanıyor, bunu bizzat kendisinden bile saklamak için uydurma aşk şiirleri yazmağa kalkıyordu. Bereket versin kim, ilham denilen, kuvvet namusluydu. Edepsizliğini işte acık açığa yüzüne çarpmıştı.

Bir an, kâatları yırtıp kurtulmağı düşündü. Bu da kendisine ayrı bir konaklık gibi geldi.

Kederli bir ıslık öttürerek yorgun bir hareketle arkasına dayanmıştı ki kapı vurulmadan acildi. İçeriye birisi gayet zaif, hastalıklı, birisi gayet tıkız ve sağlam iki kadın girdi. Bir örnek giyinmiş olmaları hemen nazarı dikkati celbediyor, birisinin sırtındaki zengin biçarelik, öteki-

329

nin USXUriUtJ UN yu^ciim »v^^.™-. ----------

Murat kâatları eliyle kapayarak, kapıyı vurmadıkları için biraz dargın sordu:

— Bir şey mi istediniz efendim?

Sıska kadın, Murat'ı, sürüden kurban seçen bir usta. celep.gibi, gözden geçirdi.

— Yeni kâtip sen misin?

— Evet!

— İyi öyleyse... -Yanındakine döndü:- Burada mı

oturalım?

— Neden içeri girelim! -Güzel kadın, her güzel kadın gibi lüzumsuz yere somurtmağı sevmiyor olmalı ki Murat'a gülümsedi:- Ablam, Hayret beyin refikalarıdır efendim, dedi. Ben de baldızlarıyım tabiî...

Murat, ayağa kalktı:

— Safa geldiniz efendim, dedi, buyrun... Hayret beyin Eskişehir'de olduğunu elbette biliyorsunuz... -Ara kapıyı açtı:- Buyrun! -Arkalarından yürüdü:- Kahve söyleyeceğim. Şekerli mi emrediyorsunuz?

— Evvelâ su isterim. Lâkin bardaklar temiz olmalı. Aşağıdaki pis çırak getirecekse burada ne kahve içilir, ne de su...

— Siz efendim?

— Ben de kahve isterim.

Murat, odasına dönüp zili çaldı. Tekrar içeri girmek istemiyordu. Sonra beyhude yere öfkelendiğini anlayarak gülümsedi. Bizim kadınlarımız... Hele çirkinseler, hele patronunun karısı bulunuyorlarsa... Maiyetlerine niçin (Sen) demeyeceklermiş?..

Yordanidis'in odasına gitti. Meraklı patronunun yarım düzine su bardağı olduğunu biliyordu. Bunlardan iki tanesini hademe Marko'dan istedi. Bizzat sabunladı. Bir tepsiye koyup içeri girdi.

— Buyrun, dedi, ben elimle yıkadım. Temizdir.

— Sakın musluktan mı doldurdunuz!

— Evet!

Sıska kadın pek fena birşey görmüş gibi yüzünü bu-

ıuoıuıuu. ııuıuıyıı&jı uuıuuyı uıuıyı iv"' LJir UUKIŞia OflU

dehşetli ayıplayıp Murat'a emretti:

— Bana Taşdelen getirteceksiniz. Terkostan bir yudum içsem, bir ay hasta olurum.

— Başüstüne... Bilmiyordum. Derhal...

«Bir yudum terkosla bir ay hasta yatan bu kocakarıyı bizim Hayret bey, bir bardak terkos içirip neye öldürmez ki... »diye kendi kendisiyle lâtife ederek çırağı bekledi. Fincanları gözden geçirdi. Tepsiyi aldı. Bir şişe Taş-delen ısmarlayarak gene yanlarına döndü. Kahveleri verdi. Öigara paketini çıkardı. /— Kullanırsanız!..

Patronun hanımı eliyle sinek kovar gibi defetti. Hemşiresi aynı işi/nazik bir tebessümle yaptı. Çantasından gümüşten zarif bir tabaka çıkardı. Bundan ince bir kadın cigarası aldı. Alışık bir hareketle -Bu harekette yalnız güzelliğinden gelen bir sevimli kibir vardı:- Ateş bekledi.

— Mersi! dedi.

Bu müddet içinde, Hayret beyin karısı, buraya hiç istemeden girmiş, şüpheli bir yer olduğunu biliyormuş, şimdi neredense birileri saklandıkları yerden fırlayıp üstüne atılacaklarmış gibi korkulu bakışlarla etrafına bak;-yor, tehlike sezmiş, sıska bir köpek gibi havayı âdeta kokluyordu. Murat, ne diyeceğini merakla bekledi:

— Buraları pek bakımsız kalmış... Hayır. Dediğim gibi... Biz bir kâtip bulduk! O da rahmetli Abid efendiydi. Hatırladın mı?

— Şu hoca bozuntusunu mu söylüyorsunuz abla! Rica ederim...

— Nedense o bîçare ile senin yıldızın barışmadı. Lâkin sadık adamdı bu bir... Bir de değme ev kadınından titizdi. Ne zaman gelsem, elinde bir bez, buraların tozunu alır rastlamıştım.

— Yeni harfleri bilmiyordu. Bir türlü de öğrenemedi. Daktiloya gelince: Galiba gâvur icadı diyerek, el sürmek bile istememiş... Günahtan korkmuş.

— Beye söyledim. Hiç değilse emektardır. Burada,

hademe giDi munaiazu bucıuh, ucunu. ııy dim. Hangi sözümü dinledi ki... Aksine, zıddıma basar gibi zavallıya yol vermiş... -Murat'a birdenbire sordu:-Siz nerede oturuyorsunuz?

— Şehzadebaşı'nda?

— Anneniz, babanız var mı?

— Hayır!

— İkisi de mi yok?

— Hayır!

Patronun refikası: «İşte gördün mü?» mânasına kız kardeşine baktı. Kız kardeşi:

— Vah vah! diye ablasınıın yerine de teessüf etti.

Çirkin kadın, bu sefer, Murat'a, sorguya çektiği maznunu apansız yakalamak isteyen bir Müstantik tesiri veren garip ifadesiyle gene birdenbire sordu:

— Bizi nasıl buldunuz, bakalım?

Murat evvelâ anlayamadı. Kaşının birisini kaldırarak ağır bir sesle:

— Anlayamadım? dedi. Güzel hemşire izahat verdi:

— Ablam, sizi enişte beğime kimin tavsiye ettiğini

soruyor!

— Hamdi bey isminde birisi... Tanışıyorlarmış.. Selim efendi askere gidinoe, o Hamdı bey beni tavsiye etmiş...

— Hamdi bey!. Şu ahlâksız herif değil mi? Ben onun-buraya gelmemesi için kıyametleri kopardım. Hem geliyor, hem de adam getiriyor öyle mi?

Murat, fena halde telâşlandı. Herhangi bir hususta Hayret beyle refikası hanımefendi arasında tatsızlık mevzuu olmayı aklından bile geçirmemişti.

Dış kapı açılıp örtüldüğü için, kırdığı pota da bir çare düşünmek fırsatını kaçırmamak isteyen Murat dışarı fırladı. Taşdelen şişesini aldı. Fakat artık bunlara hizmet etmeği canı hiç istemiyordu.

Bardağa boşaltıp -İçinde birkaç damla Terkos kaK masına dikkat etmişti:- Şişeden doldurdu. Yürürken de:

yapar acaba?» diye gülüyordu. — Buyrun!

— Temiz mi?

— Kapalı şişe...

— Kimbilir... -Çantasından bir küçük mendil çıkardı. Bardağın kenarına gerdi. Biraz sola dönüp yüzünü saklayarak birkaç yudum içti:- Pek soğukmuş... Daha yaz gelmeden bunları neden böyle soğutuyorlar?

Murat, tepsiyi bırakmak bahanesiyle odasına döndü. Yerirfte oturdu. Oturmak, asabını mı düzeltti

nedir, hem Hayret beye, hem de karısına birdenbire hak verdi. Oelil bey de ortağının aile saadetini yakından bildiği için evlenmemiş olmalıydı.

Demin yazdığı şiirden bir mısra gözüne ilişti:

«İşte Allah ve sevda ve işte sen tertemiz!»

Acaba bu sinirli, dertli kadıncağız da bir zamanlar, birisine, böyle bir mısra ilham edecek güzellik ve tazelikte bulunmuş muydu? Güler yüzlü olduğu bir hayat parçası yaşamış mı? Kadriye hanım ve daha beteri, Safo, birçok haklı haksız sebeplerden dolayı meselâ yirmi sene sonra bu hale gelebilirler miydi?

Zil çaldı.

Murat somurtarak ayağa kalktı.

Patronun karısı da ayaktaydı. Murat'ın aklına «Öteyi beriyi mi karıştırdı?» suali geldi. Güzel hemşiresi, herhalde, hazırlanan konuşmaya taraftar bulunmamalı ki eline bir Düstur cildi almış, bunun arkasına âdeta saklanmak istemişti.

Murat, öksürerek kendisine cesaret vermeğe çalıştı. Birşey olursa kabahat Hayret beyindi. Evde böyle bir tehlikenin mevcut olduğunu insan çıtlatamaz mı? Haydi kendisi çıtlatmadı, diyelim, Hamdi bey vasıtasiyle, yahut babacan Çelil bey vasıtasiyle...

— Buraya kimler gelip gidiyor bakayım?

— Nasıl kimler?

— Yanı minici : ocu ı

— Siz kimi soruyorsunuz?

— Buraya bir takım uygunsuz çocuklar geliyor. Ben

biliyorum!

— Evet! ,

— İşte bunları soruyorum. Geliyorlar mı? Kaç kişidirler? N'apıyorlar?

— Beni bu yazıhaneye (Avukat kâtibi) olarak tuttular hanımefendi! Bana dediler ki... Buraya her çeşit insan gelir. Kadın, erkek, genç, ihtiyar, ahlâk sahibi, ahlâksız... Bunlar bizim müşterilerimizdir. Sana verilen parayı biz bunlardan kazanıyoruz. Sen müşteriler arasında fark gözetmeyeceksin. Hepsine aynı muameleyi yapacaksın. Fazla meraklı olmana da razı değiliz! Avukat yazıhaneleri...

— Maşallah, siz bizimkinden daha baskın avukatmış-

sınız. Dersinizi iyi yerden almışsınız!..

— İyi yer!.. Evet! Hayret beyle Celil bey böyle söylediler.

— Siz istediğiniz kadar inkâr edin. Ben herşeyi biliyorum. Yalnız şu kadarını söyiiyeyim ki benimle iyi geçinmezseniz burada ekmek yiyemezsiniz!..

Kız kardeşi:

— Abla rica ederim... diye araya girmek istedi. Sinirli kadın, onu bir el işaretiyle susturdu:

— Ben bunlarla nasıl konuşulacağını bilirim. İlk zamanlar Âbit olacak miskin de beni aldatmak için Kur'-an üzerine el basıp yemin etmeğe kalktı. Şimdi bana bak oğlum! Benim kocam ahlâksız bir adamdır. Ben yirmi se-nedenberi neler çekiyorum. Belki de hakikatte ahlâksız değildir. Lâkin (Kişi refikinden azar) demişler. Fena insanlar kocamı baştan çıkarıyorlar. Bir kere Hamdi bey dedikleri serseri, sonra Cemil denilen, namussuz, daha birkaç tane var... Şimdi isimleri aklıma gelmiyor. Bunlarla konuşmasını yasak ettim. O da bana söz verdi. Senden istediğim, bunlar her zaman geliyorlar mı? Yalnız mı geliyorlar. Telefon edip bizimkini çağırıyorlar mı? Bana söyleyeceksin?

_.-, . .ufivı. uur uuyull IOIUIIUUI UU DU-

lunsaydı, sizinle tamamıyle başka türlü görüşecektim; Fakat yoklar. Gelince bir defaya mahsus olarak gene kendileriyle bu hususta konuşacağım.

— Hayır! Onun haberi olmamalı... Ben öyle demek istemedim!

— Ben sizin ne demek istediğinizi anlamayacak adam değilim. Lütfen bir dakika... Ben buraya ayda 35. liraya muhtaç olduğum için geldim. Bukadarcık bir paraya muhtaç olmasaydım, sizinle tanışmak şerefinden belki ebediyyen mahrum kalacaktım. Söze evvelâ, buraların bakımından başladınız! Bana pencerelerin, masaların tozunu alacağım vazife olarak verilmedi. Teklif edilseydi, belki kabul ederdim, belki de etmezdim. Bugün acaip bir hal almış bulunan sevgili dünyamızda, herşeyin para ile alınıp satıldığını, herşeyin para ile ölçüldüğünü de biliyorum. Gene biliyorum ki iyi bir garson bugün ayda 70-80 lira kazanıyor. Ben kâtip olacağım diye 35 lirayı 80 lira ile değiştim efendim, yoksa, 80 liranın içinde iki tane 35 lira ve bir tane de 10 lira bulunduğunu hesaplamaktan âciz değilim.

— Ben o maksatla söylememiştim.

— Bilmez miyim? Ö maksatla söylemediğinize emin olduğumdan bunları anlatıyorum. Kahveleri bizzat verişim, su beğendirmeğe çahşışım da Türk olduğum, sizi misafir saydığım içindi.

— Pek azametlisiniz...

— Azamet olur mu? Küçük bir insanım. Şimdilik haysiyetimden başka da müdafaa edecek bir şeyim yok. Ben de, küçük bir insan olduğum halde, bir tek şeyi, herkese karşı her türlü vaziyet içinde mükemmel müdafaa edebilirim. Gene o Abit efendi misaliyle bana burada olup bitenlerden sizi haberdar etmem lâzım geldiğini anlatmak istediniz. Celil beyi kaç senedir tanırsınız?

— Ne demek? Kocamla yirmi senedenberi ortaktırlar.

— Yirmi senedenberi tanıyor musunuz?

— Tanıyorum. N'olmuş?

335

fair o kadar zamandanberi tanımaktasınız. Burada olup bitenler hakkında en doğru malûmatı bu iki zattan çok daha mufassal olarak alabilirsiniz! Ben geleli henüz iki ay bile olmadı.

— Onlar bana söylemezler ki...

— Onlar söylemezlerse ben nasıl söyleyebilirim?
Yalan söylemediğimi, hoşunuza gitmek, teveccühünüzü
kazanmak gayretiyle birşeyler uydurmadığımı nereden, nasıl tahkik edersiniz?

— Ne zorunuz var?

— Belli mi olur efendim? Sonra bir noktayı daha arzedeyim de bitsin! Sözlerinizden burada olup bitenlerden haberdar bulunduğunuz, bunları beğenmediğiniz de anlaşılıyor. Bu haberdar oluşla beğenmeyisin tarihi eski olmak lâzım! O zamandanberi nasıl olup ta düzeltemediğinizi ve benim yardımımla neyi, nasıl düzelteceğinizi bir türlü anlayamadım.

— Siz ne çenesi kalabalık adammışsınız...

— Ben aklıma gelenleri doğruca söylerim. Bir öğün-düğüm tarafım da budur. Siz Hayret beyin refikaları hanımefendisiniz! Sizi Abit efendi denilen o bîçare ile fısıl
fısıl konuşur, zevcinizi çekiştirir hayal ettikçe müessir oluyorum: Ben henüz pek tecrübeli bir yaşta sayılmam. Fakat bir kadın için kocasını istemediği yoldan çevirmenin çaresi bu olmasa gerek...

Güzel hemşire sözün yarısında alâkadar olmuş, kitabı kapatıp Murat'ı seyre başlamıştı. Nihayet:

— Cok doğru! diye lâfa karıştı, adınız ne sizin?

— Murat!

— Doğru Murat efendi! Ben bunları bunca senedir ablama söylerim. Belki de böyle anlatamadım. Dinlemez, kendisini helak eder. Hakikatte aramızdaki yaş farkı ikidir. Bakınız, kendisini yiyerek ne hale geldi!

Murat, patronunun karısına baktı. Baktığına da pişman oldu. Bîçare nerdeyse ağlayacaktı. Yirmi senedir enine boyuna düşünüp bir türlü halledemediği bir işe tek-

336

Sesini yumuşattı:

— Ben babamı çok küçük yaşta kaybettim efendim, dedi, o sebepten Hayret bey yaşındaki bütün insanlara, baba nazarıyla bakarım. Hatalarına üzülürüm. İyilikleriyle iftihar ederim. Annemi kaybettiğim zaman pek te bebek sayılmazdım. Lâkin anne kaybı için yaş mevzuubahis olamıyor. Bu felâket kırk yaşımızda da başımıza gelse, bizi bir küçük çocuk gibi vurur. O sebepten, -Gülümsedi:- sakın yanlış anlamayın! Benden yaşlı hanımları da, onlar beni evlâtlığı ister lâyık görsünler, ister görmesinler, anne sayıyorum. Size her hususta hizmet etmeğe, yardımda bulunmağa hazırım. Fedakârlık etmesini hem severim, hem de beceririm. Lâkin yapacağımız iş, beni ve bilhassa sizi asla küçültmemeli... Sizin bir türlü anlayamadığım bir hissinizi tatmin etmek için ben adınıza kavga mevzuları gönderecek adam değilim.

— Bravo Murat bey. Gördünüz mü abla? Ne kadar ayıp oldu?

— Ben fena mı söyledim. Ben öyle demek istemedim ki... Bir kötülüğe elbirliğiyle mani olmak...

— Hayır! Siz fena söylemediniz! Aile yuvanızı müdafaaya uğraşıyorsunuz. Bu bir kadının en şerefli, bence seyrine de doyum olmaz hareketidir. Lâkin hareketin şerefli, vasıtalara dikkat etmeği icap ettiriyor. Aklıma geldi. Siz, bu konuşmamızdan Hayret beyi maazallah haberdar etseniz. O da daha sorsa, ben de size söylediklerimi ona tekrarlamak zorunda kalsam... Bu hal, müdafaa etmek istediğiniz aMe birliğini herhalde kuvvetlendirmez. Kötülüklerden temizlemez. Babam, yirmi senede üç muharebeye giderek elde edebildiği biricik evimizi yangından kurtarmak isterken yaralanıp öldü. Annem, beni okutmak için asker çamaşırı dikerken verem oldu. Ben size karşı Hayret beyin hareketlerini müdafaa etmiyorum. Onu ben de ayıplama gücümün son haddiyle ayıplıyorum. Lâkin, düşünmelisiniz! Madem ki bırakılıp gidilemiyor. Katlanmayı, daha ulvi bir hale getirmeği olsun becermeli. Size

medi. Biraz insaflı düşünürseniz, ışın DugunKu naıe gei-mesinde belki kendi kusurunuza da raslarsınız...

— Hayır! Benim ne kusurum olabilirmiş?

— Var demiyorum. Haşa! (Kişi refikinden azar) dediniz. Refik, muhit, sonra, içyüzünü bilmiyoruz, bir sürü ruhî, irsî tesirler... Hayır affedin... Hiç kimseyi mazur görmediğimi bir daha hatırlatırım. Ben size dayanma ve dayanmayı ulvî bir hale getirme yollarını araştırırsınız diye anlatıyorum. Beceremediğimi de biliyorum...

— Bilâkis çok iyi becerdiniz! Bu gün o kadar söyledim. (Gitmeyelim abla!) dedim. Beni dinlemedi. -Kabadayı bir hareketle elini salladı:- Erkek kısmının üstüne o kadar düşmeğe gelmez... Hem gelmez, hem değmez...

Abla, gönlü rahat, olduğu anlaşılan hemşiresine döndü:

— Bulmuşsun Allah'ın bîçaresini de... Şimdi geniş

geniş, akıl veriyorsun!..

— Neden bîçareymiş. Ben de az mı çektim? Bilmez gibi... Rica ederim... Sağ yanına inme indirinceye kadar sürttü. Ben de senin gibi davransaydım, şimdi çoktan verem olmuş ölmüştüm.

— Ne yapayım, elimde değil... Ben istiyor muyum?

— İstemiyorsun ama, bir çaresini de bulamadın! Murat bey sanki yanımızdaymış gibi söyledi. O Abit olacak yobaz eskisinin zamanında az kalsın bunca senelik eviniz yıkılacaktı. Şimdi o günleri unuttun! Yeniden başlamak istiyorsun!

— Peki, bir çare düşünmeyelim mi?

— Canım Abla! Aç değilsin, çıplak değilsin... Enişte beyim de artık âşık olunacak kadar genç sayılmaz... Bırak bakalım. Çoğu gitti azı kaldı. Yakında yorulur. Değil mi efendim?

Murat, ciddiyetle Hayret beyin karısına taraftar çıktı:

— Bize basit geliyor ama, hanımefendiden istediğimiz fedakârlık ta kolay değil. Sonra bu mesele, af buy-run bana kıskançlıkla alâkadar görünmüyor. Hanımefendi

— Tabii... Fenama gidiyor!

— Bilhassa ben o sebepten söyledim. İzzetinefs meselesi yaparken izzetinefsi tekrar tekrar zedelememeğe dikkat etmeli! Sonra şu kadarını temin edebilirim ki hûdi-se nihayet bir vakit geçirme, muayyen bir muhite devam şeklinden ibaret sanırım. Bazısı kulübe gider kumar, oynar, bazısı avcıdır, bu işe meraklı ahbaplarıyla yaz-kış, dağ-bayır gezer. Hayret beyin muhiti de, bir manada şairler muhiti... Peki, öyle olmasa da meselâ Celil bey gibi olsa razı mıydınız?

— Bırakın şu ihtiyar çapkını... O benimkinden daha rezil!

— Gördünüz mü? Her damın altında böyle, ufak büyük bir facia saklanıyor.

— Orasını da düşünüyorum. Bu dünya ölümlü dünya Padişahlar sıkıntı çekmişler, (Sana n'oluyor. Yedi çocukla mağarada mı kaldın?) diyorum. Bazı bazı ferahlıyorum. Bazan da bütün cinler tepeme toplanıyor.

— İşte asıl, cinler tepenize toplandığı zaman kendinize hakim olacaksınız. Değil mi efendim?

Murat, bunu küçük hemşireden sormuştu. İnmeli kocasına rağmen kıyafetini, yüzündeki sıhhatli neşeyi böyle muhafaza edebilmesi marifetti.

— Boş sözler! Ablam bunları ancak beş on gün dinler, sonra tekrar mızmızlanmağa başlar. Mamafi burada iyi bir müttefik buldum. Elbirliği edersek işi her zaman tehlikesiz bir halde tutabiliriz. Gelirken bir korkuyordum ki...

— Neden efendim?

— O Abid olacak rezil gibi birisine rastlarsak, diye... pek metin davrandınız. Güzel de konuşuyorsunuz! Hu-kuk'a devam etmeniz kabil değil mi?

— Değil. Hem de Hukuk'la güzel konuşmanın hiç bir münasebeti yok. Çünkü bizim mahkemelerimizde müdd-faa bir başka türlü cereyan ediyor.

— Sahi! Ben Enişte beyimin nasıl avukatlık ettiğine şaşarım. Şairdir. Öyleyken parlak konuşmaz. Acaba bi-

ra başka avuKauaru uu u^

gibi...

— Bunda mahkeme usullerinin tesiri olduğu kadar

memleketin içinde bulunduğu şartların da tesiri var.

— Ne gibi?

— Söz tehlikeli... O heyecanla ağızdan birşey kaçarsa... Bunu nereden mi biliyorum... Şiir yazarken kalemim çok zaman...

— Şimdi anladım. Şairsiniz de... Tebrik ederim.

— Hayır efendim! Öyle birşey demek istemedim. Yani (Şairler yazarken...) dedim.

— Anlaşıldı. İyi konuşuyorsunuz ama, yalanı kötü söylüyorsunuz! Haydi abla! Gidelim mi? Daha bir sürü yere uğrayacağız!..

— Gidelim. -Hayret beyin karısı kâtibe ilk defa gülümsedi:- Burada konuştuklarımızı kendisine söylemeyeceğinize eminim! Değil mi?

— Teşrif ettiğinizi de bildirmeyecek miyiz?

— Hayır! Geçerken uğradığımızı bize kahve ikram

ettiğinizi söylersiniz...

— Teşekkür ederim. Sizi bir an bile üzdümse özür

dilerim... Beni affettiniz değil mi?

— Ne münasebet? Ben sizi üzdüm! -Kızkardeşine

döndü:- Ne hoş çocuk!

Murat onları koridora kadar geçirdi. Orada birden hatırladı:

— İsterseniz bir araba çağırsaydık... Telefonla...

— Hayır! Tünel'le çıkarız. Mersi!

Murat parmaklığa dayanıp arkalarından baktı. Küçük hemşire, merdivenin dönemecinde başını kaldırdı. Kendisine pek yaraşan erkekçe bir el hareketiyle veda ederek kâtibin bu alâkasını mükâfatlandırmış oldu.

Murat: «Lüzumundan fazla mı akıllı, ne?» diye gülümsedi.

Bir cigara yaktı. Bir büyük zafer kazanmış gibi içi

ferahlamıştı. Belli belirsiz kibirleniyordu da... Annesi ölmeden evvel de kadınlarla az konuşmuştu. Sonra kaç-

maktan kovalamağa vakit bulamamış, yaşıtlarının kız peşinde koştukları sıralarda, ekmek kavgasına atılmıştı. Anadolu'da geçen birbuçuk seneyi de dar bir kasaba muhitinde bu ihtiyacı en basit, en kolay, daha doğrusu en kaba şekilde tatmin edivermiş, başı ve sonu kopmuş bir hayat parçası üzerinde daha derli toplu birşey düşünmemişti.

İstanbul'a döner dönmez, iş aramak gayretiyle -ilk günlerde bunu kolay zannederken birdenbire kapıldığı korkuyla- gene kızlardan, kadınlardan uzak kalmıştı. Hele parası bitip, kılığı, kıyafeti de, insanı dehşete düşürecek bir süratle perişanlaşınca (Kadın) lâfını ağzına bile almaktan çekindi.

Şimdi, iki ay içinde, bu tehlikeli cinsle olan münasebetini düşünürken gururlanmakta kendisini haklı buluyordu.

Kadınlar eskiden de Murat'tan hazederler, bunu sak-lamazlardı. Lâkin Murat bu hali, bir çeşit pısırıklık saydığı huyuna vermişti. Kimseye rahatsızlık vermek istemez, bundan şiddetle kaçınırdı. Herhalde tehlikesiz bir insan olduğunu anlıyorlar, ona göre samimi muamele ediyorlardı.

Bir yerde, bir Entelicens Servis ajanının (Alman casuslarının en tehlikeli tarafı insanın yüzüne dimdik, gözlerini hiç kıpıştırmadan, içleri gülümseyen masum bakışlarla bakabilmeleridir) diye birşeyler yazdığını okumuştu. Esasında zönparahğa özenmediği, erkeklerin bir çoğu gibi kendisiyle alâkadar olan her kadından birşey istemek hakkı olduğunu aklına getirmediği için galiba Alman casusları gibi hareket edebiliyor, ilk tanıştığı dakikada, hangi tabakaya mensup bulunursa bulunsun, kadınların yüzüne içleri gülümseyen masum bakışlarla dikedik bakmasını beceriyordu. Kendisini zorladığı taraf - Buna ekseriya «Rol kestiğimiz» diyordu: -onlarla bir erkek arkadaş gibi konuşmağa çalışmasıydı. Bazı bazı tabiiliğini kaybederse kendisini çabuk toplar, hemen karşısında meselâ Ertuğrul Hikmet varmış gibi davranır, birden ta-biileşerek, uydurma incelikten -hakikatte bir çekingenlik-

ten, hatta bir çeşit korkudan ibarettir- vazgeçerdi.

Bunu ona, sevgi işlerinde pek acemi olduğu halde, bir erkek arkadaştan daha tok sözlü davranmasını ne-redense öğrenmiş bulunan Safo da bir kere anlatmış:

— Öyle hoşsun ki, demişti, bilmem, öteki erkekler de böyle midirler... Ama sanmıyorum. En külhanbeyi... Bizim Galata kopukları bile kadınlara karşı bir şaşırırlar. Ya büsbütün tutuk, yahut, bu tutukluğu saklamak için olmalı, büsbütün kaba olurlar. Sen hatırlıyor musun? İlk gittiğimiz gece ovucumun içini öpmüştün. Pek zanpara-ca olması lâzım gelen o hareketi bile ben hiç yadırgamadım... Adet olsaydı meselâ Şarlot da, aynı tabiilikle yapardı. Ama ben budalayım! Sen bunları elbet bilirsin!

— Hayır Hiç bilmiyorum. Teşekkür ederim.

— İşte şimdi, gene öyle davrandın! Bu cevabı başkası da belki böyle söyler. Lâkin insan, yalan mı söylüyor diye şüphelenir. Sende buna hemen emin olunuyor.

— Ben hiç mi yalan söylemem! İşte bu olmadı. Bugün böyle adam hiç yoktur.

— Mesele yalan söylemekte değil... İnandırmakta... Sana insan hemen inanır!

Murat biraz durakladı. «Sana insan hemen inanır..» sözünde korkunç birşey vardı. Bütün münasebetlerinde, diğer insanların suçu, kendisine hemen inanılan insana geçiyordu.

«Safo'ya şiir yazarken, Kadriye'yi düşünmek... Sonra da, samimiyetine nedense herkesi inandırmak!.. Pis iş!»

Telefona canı sıkılarak baktı. Şimdi tekrar o meçhul sesi duymayı ne kadar istiyordu. Kadriye olduğuna yüzde yüz emindi. Bir sevici kadının dostu olan ve hiç sıkılmadan bir Fransız delikanlısıyle sevişen bu tamamıyle mahvolmuş kadınla, «Sana hemen inanır!» diyen genç kızı gene yanyana düşündü.

Kadriye ile alıp veremediğinin ne olduğunu bulmağa çalıştı. Galiba gayrıtabiiliğini merak ediyor, birşeyler tahkik etmek istediğini...

«Bizzat kendimizi de mi aldatacağız!.. Tuu... Yüzümüze! Yırt şunları... Haydi!»

Kâatları yırtacağı sırada, telefon çaldı.

Murat, mutlaka birşey yapması lazımmış gibi tereddütle dudaklarını yaladı. Dinleyiciyi kaldırdı:

— Alo!

— Alo! Neresi?

— Hayret beyin yazıhanesi! -Telefon eden Kadriye değildi!- Kimi istediniz?

— Celil beyi... Ben arkadaşlarındanım. Canakkale-den geldim. Nerede bulabilirim.

— Eskişehir'e gittiler. Ancak yarın akşam dönecekler! -Bu esnada kapı acildi. Murat arkası dönük olduğu halde, eliyle gürültü edilmesin, manasına bir işaret yaptı:- Lütfen adres bırakınız... Bilirler mi? Adınız Hamit... Vahit... Evet Hamit bey... Gelince söylerim efendim. Estağfurullah güle güle...

Hayal inkisarına uğramış olarak dinleyiciyi yerine koyup döndü.

İkisi aynı zamanda:

— Vay Ali!

— Vay Murat ağabey! dediler.

— Ne o? Buyur? Hayrola?

Ali, onaltı yaşlarında güzel bir çocuktu. Murat onu garip tesadüfle Şehzadebaşı'ndaki kahvede tanımıştı. Nerede oturduğunu bilmiyordu. Ama Şehzadebaşı'lı olmadığına emindi. Bu sebeple her zaman kahveye gelişini de bir müddet yadırgamıştı.

— Sen burada mı çalışıyorsun?

— Burada!.. -Bir an durdu. Kendisi için gelmediğini cmlamıştı:-

— Ne istiyorsun?

— Hayret beyi görecektim.

— Sen Hayret beyi nereden tanıyorsun?

— Tanıyorum. Bir işimiz vardı da...

— Neydi işiniz!

— Yok mu?

— Yok. Söyle bakayım... İşiniz ne?

— Hiç! Bana bir yerde bir iş bulaoaktı.

— Şu mesele... Bugün gelmeni mi söyledi?

— Hayır! Ben geçerken uğradım. Gelmez mi?

— Bugün gelmez. Eskişehir'de... -Çocuğun yüzü kederlendi:- Yahut öbürgün dönecek...

— Peki... Ben gene uğrarım. Hoşça kal... -Kapıya doğru yürüdü. Tekrar döndü:- -Bana kızmadın ya Murat ağabey?

— Neden? Hayır!

— Ben biliyorum kızdın! -Gülerek masaya yoklaşti:-Vallaha aklına gelen gibi değil.

— Nedir benim aklıma gelen?

Murat, yavaş yavaş öfkeleniyordu. Kaşının birini hafifçe kaldırdı.

— Söylesene!..

— Ben biliyorum. Lâkin vallaha öyle değil... İşte sana yemin...

— Ya, nasıl?

Bunu hiç düşünmeden sormuştu, sorar sormaz do pişman olmuştu. Edepsizliği deşip durmanın ne âlemi vardı? Zaten bu sualin kendisini inandıracak cevabını, bu hayasız oğlan değil Haktaâlâ bile veremezdi.

— Şey! Bu Hayret beyde ince zenaat var!

— Ne var? Ne var?

— İnce zenaat... Anlarsın ya... Karı tabiatlı bir adam. Öteki türlüsü değil... Vallaha...

— Tuu Allah belânızı versin! Defol rezil...

— İşte gördün mü? Bana kızdın!"

— Defol diyorum... Yallah!

— Demek inanmadın mı? Hamdi beye sor da bak....

— Sen gider misin, kafana birşey atayım mı? Çocuk hemen çıktı. Fakat arkasından, odayı ağzına

kadar dolduran, tahammül edilmez bir iğrençlik bırakmıştı.

Bir gün, kahvede cimdallı oynarken... İyi hatırlıyordu. Bu rezil yanına oturmuştu. Oyun arası Murat bir çekişme 'farketti. Birisi, ticaret mektebine gittiği söylenen,

her zaman serhoş ve daima küstah bir talebe, bunu bt-lardo oynamağa davet ediyordu.

Murat evvelâ aldırmadı. Lâkin sözler gittikçe tuhaf-laşınca ister istemez alâkadar oldu.

— Kalksana ulan! Kalk diyorum.

— Ben bilmiyorum Mehmet ağabey...

— Kalk! Nasıl bilmiyorsun? Kaç kere oynadın!

— Param yok!

— Biz vereceğiz... Kalk haydi.

— Hayır! O herifler seyrediyor. Adama lâf atıyorlar... İstemem!

Murat, bazı adamların, bilhassa genç çocuklar bilardo oynarken yapışkan ve inatçı bakışlarla onları seyre daldıklarını bilirdi. Yan gözle karşı sıralara baktı. Üç tanesi oradaydı. Mehmet'in çocuğu getirmesini bekliyorlar, daha şimdiden gevişe benzeyen hareketlerle çenelerini ve gırtlaklarını oynatıyorlardı.

— Kalksana haydi.

— İstemiyorum. Seyrediyorlar. Lâf atıyorlar.

— Sanki namussuz! Ne çıkar. Göze yasak mı var?..

— Olmaz.

— E, uzattın... Sonrasını sen düşün serhoşluğuma rastlarsan...

— Vallaha ağabey... Başka birşey söyle başımla beraber.

Murat, çocuğun korktuğunu anlar anlamaz, kâğıtları bırakıp başını çevirdi. Fena bir sesle sordu:

— Serhoşluğuna rastlarsa n'olurmuş?

Mehmet bir an şaşırdı. Fakat Anadolu delikanlılarının ekserisi gibi İstanbul çocuklarını nazik kibar sayıyor, ehemmiyete almıyor. Ağa oğlu olduğu için de henüz el yumruğu yememişti. Kendisininkini Bozdoğan armudu sanmaktaydı.

— Bana mı, dedin diye sordu.

— Sana ya? Sen serhoş olursan n'olur?

— Ben mi? Ben serhoş oldum mu? E serhoş olmalıyım da görmelisin!

Oiddiye almayan bir ifadeyle güldü. Bu müdahaleden

sonra çocuğu mutlaka kaldırmak izzetinefis meselesi olmuş gibi bileğini tuttu:- Kalk... Uzattın...

Ali, bileğini kurtarmağa uğraşarak Murat'a adeta iltica etti.

Murat:

— Baksanıza oynamak istemiyor! dedi.

— Sen karışma! Oyununa bak... Neme lâzım!

— Lâkin ben karışmadım ki birader! Ben karışsam böyle karışırım! Ve oyun yazıları yazılan büyücek arduva-21 Mehmet'in suratına yapıştırmasıyle yumrukları peşi peşine indirerek bunaltması bir oldu. Karşısında oturan Er-tuğrul Hikmet de -Âdet olduğu üzere- ayırmak bahanesiyle araya girmiş, Mehmet'in kollarını tutmuştu. Saniyenin içinde bilardo meraklısı delikanlının suratı kıpkırmızı oldu. İhsan da bir taraftan «Ayıptır!» diye bağırırken bir taraftan pirinçten yapılmış kalın ayakkabı çekeceğini ensesine birkaç kere indirmişti.

Nihayet bîçareyi onlara teslim ederek Murat, seyircilere doğru yürüdü.

— Bilârda seyretmek istemişsiniz, dedi, ben oynar-sam, seyreder misiniz?

— Biz mi? Kim söylemiş... Haltetmişler! Sen beni bilmez misin Murat bey...

— Defolun!.. Gözüm görmesin!.. Allah belânızı versin!..

— Herifler kuzu gibi gidinoe, Memet yanlış yere çarptığını anlamıştı. Birkaç gün (Ben bu öcü alırım!) diye dolaştı. Taraftar aradı. Lâkin en güvendikleri:

— Murat iyidir yahu! Sen de gittin kime çattın? dediler.

Sonunda işi, bilardo seyircilerinin yabancılığından istifade ettiğine vererek evvelâ tanıştılar, sonra da barıştılar.

O günden sonra Ali kahveye girince Murat'lar bakar, oradaysa gülümseyerek yaklaşır, edeple selâm verir, yanına otururdu. Her lâfa karışmaması, arada birşey almağa koşması, cigarasına kibrit tutması Murat'ın hoşuna gidiyordu.

«Her sene mübarek (Ramazan) ayında her tarafa kangal kangal (Nur) yağar! Mübarek (Ramazan) ayı geçince, (Nur) kısmı duracak değil ya... Çekilir geldiği yere gider. İşte bu mübarek ayda, her sene, yalnız Şehzade-başı'na (Nur) yerine, haşa huzurunuzdan, (Orospu çocuğu) yağar. İşin garip tarafı, (Nur) kısmı gibi, mübarek (Ramazan) defolup gittikten sonra geldiği yere dönmez... Bizim Şehzadebaşı'mıza yerleşir, kalır!»

Bunu Ertuğrul Hikmet söylerdi. Ali için de, kavgadan bir müddet sonra gene aynı sözü tekrarlamış, yalnız: «Bu bir acaip orospu çocuğu ya Allah encamını hayra tebdil eylesin! Amin!» demişti.

Murat öfkeyle gülümsedi. Sonra Ali'nin Hayret bey için söylediğini hatırlayarak etrafına şaşkın şaşkın

baktı. • .İ Bulunduğu yerde, lâtife tarzında dahi sözünü ettirmeyeceği bu namussuzlukların işte, gelip orta yerine kurulmuştu.

Yavaş yavaş bir başka mesele düşündü. Seneler geçtiği, üzerinde uzun uzun düşündüğü halde, hayatını belki on kere anlayamadığı işler dolayısıyle ölüm tehlikesine hiç düşünmeden atmış olan Mahir efendinin, evini yangından kurtarmak isterken can vermesinin sahici sebebini bulamamıştı. (Mal canlısıydı desem... Ne zaman boru çalınmışsa koşmuş... Üstüne elzem olmayan yerlerde ileri atılmış...)

Sakın, ayda kazanılan otuzbeş liranın, bu kadar müthiş, bu kadar namussuz, bu kadar kancık birşey olduğunu gene bu kadar korkunç bir sarahatle anladı mı acaba?

Ayda 35 lira annesini belki veremden kurtarırdı. Aynı 35 lira, kendisine de bu çirkefe sürünmeden yaşamak imkânını verebilirdi. O zaman elbette bu işler olmayacak değillerdi. Fakat asırlardır çaresizlik çekmiş, çaresizliğin bütün hacîl edici çeşitlerini en sahici insan ıztırabını çekerek denemiş Türk milleti «Göz görmeyince gönül katlanır!» rahatlığını, bu pis aldanışı belki de, daha müsbet işler yapmak için elde ederdi.

i

Üzerine şiir yazdığı kâatları yavaş yavaş yırtıp sepete attı. Babasını haklı bulmasının garip sevinci, bu haklı buluşun şimdi hiç bir işe yaramadığını ümitsiz ümitsiz hissetmesiyle bütün manasını kaybetmişti.

Tıpkı kendisi gibi, bir türlü bırakıp gidememiş olan bir kadını -Hayret beyin karısını- takdirle hatırladı. O do kendisi gibi, belki de ekmek parası için bırakıp gidememişti. Onun ekmek parası ölçüsü 35 lira değildi de, meselâ ayda 150 liraydı. Fakat bu ikisinin de aynı zaruretlerle aynı batağa saplanıp kaldıkları hakikatini değiştiremezdi ki... Yalnız burada bir mühim nokta vardı. Kadın yirmi sene sonra da, faydasız olduğunu, bile bile tekrar tekrar mücadeleye atılıyordu. Bakalım, bu mahvedici, alçaltıcı gidişin içinde, yirmi sene sonra değil, iki sene sonra Murat, aynı mücadele gücünü, şu anda daha iyi anladığı bu sahici kahramanlığı, kendisinde bulabilecek mi? Korkuyla etrafına baktı. Dudaklarını yaladı. Telefon çalınca anlamadan bir an baktı. Dinleyiciyi yılan tutar gibi çekinerek aldr.

— Alo!

— Alo! Siz misiniz Murat bey? Murat, öksürdü:

— Kimsiniz?

Pekâlâ biliyorsunuz? Biliyorsunuz da gene soruyorsunuz?

Murat bu karışık halet-i ruhiye içinde kendisiyle kaç gündür eğlenen hanıma hazırladığı tuzağı apansız kurmaktan kendisini alamadı. Türkçe olarak:

— Şimdi karşımda kim oturuyor biliyor musunuz? diye sordu.

— Anlamıyorum. Lütfen Fransızca...

— Pekâlâ anlıyorsunuz!.. -Böyle demişti ama, telin öbür tarafında, umduğu tereddüdü bile bulamamıştı:- İsminizi tekrar rica ederim... Üzüntü verdiğinizi biliyorsunuz. Size gaddar diyeceğim ama, bu üzüntünün bile beni ne kadar sevindirdiğini tahmin ettiğinizi düşünüyorum... Kelime haksız olacak...

— Orada olup bu cümleleri nasıl söylediğinizi sey-

şıyor. tsenı Diraz sevsenız Kim olduğumu derhal keşfederdiniz! İşte bu kalpsizliğinizin cezasını çekiyorsunuz!. Sakın gene yalnız olmayasınız...

— Tabi yalnızım...

— Yazık! Dünyanın en güzel fırsatlarından birisini daha kaçırıyorum desenize... Şimdi orada olmalıyım!..

— Ne yapardınız?

— Tahmin edemiyor musunuz?

— Hayır! Hiç!

— Pek de safsınız sevgilim... Sizi öyle öperdim ki... Bir tek öpüşte bütün öpmek kabiliyetinizi tüketirdim. Başka hiçbir kadına bir zerre bile kalmasın diye... Allahaısmarladık...

— Durunuz... Rica ederim... Bakınız ne diyeceğim!

— Yalan! Allahaısmarladık.

Telefon kapandı. Murat, artık bütün sıcaklığını kaybederek bir anda ölen kendi telefonuna dünyanın en bü- , yük çaresizliklerinden birisiyle bir müddet baktı. Ve bu <; sefer, tamamıyle başka bir manada dudaklarını yaladı,

«Bu işle ciddi suretle meşgul olmalıyım!» diye keyifle düşündü. Telefon şirketinde çalışan birisini bulup kendisiyle biraz evvel görüşenin kim olduğunu nasıl öğreneceğini sormalıydı. Santraldaki matmazel, son defa o kadar rica ettiği halde, bilemediğini söylemiş sonra:

— Yoksa memnun değil misiniz? diye gülerek muhavereleri dinlediğini de anlatmak istemişti. Bir kadın, diğer bir kadının sırrını mutlaka saklamağa karar verince, buna hiçbir çare bulunamayacağını Murat biliyordu.

Bugün aksi gibi, bir iş bahane ederek Safo da gelmeyeceğini söylemişti.

«Yordanidis...» diye birşeyler düşünmeğe henüz başlamıştı ki, Rum delikanlısı içeri girdi:

— Bir dakika uğradım, dedi, hemen gidiyorum. Çok düşündüm azizim Murat! İki taraflı vicdan azabı çekiyorum. Bu münasebetsiz azabı iki taraflı çekmektense bir

I

I

te ati li bul hisse

bir k kend misti selâ le a^ di ki sene s. mücadeU gidişin içıı rat, aynı ' sahici ka

Kork'

T yılan

su

gü ma

ö1 m nı

rr

iv nıuıiiuaıuıu ı\uı-

şı birbirimize yardım etmekle mükellefiz. Zaten başka türlü da haklarından gelemeyiz ki...

Murat ümide kapılarak sözünü kesti:

— Bitirecek misiniz? Meraktan çatlıyorum...

— Bırakmıyorsunuz ki... Ne diyordum: Haklarından gelemeyiz. Yalnız rica ederim... Siz de elbette bir fırsatta size karşı gösterdiğim bu dostluğu unutmaz, bana yardım edersiniz.

— Neymiş canım? Telefon...

— Bırakın telefonu... Kızlar bize, bize değil yalnız size büyük birşey... Hazırlıyorlar.

— Ne?

— Bir sürpriz!

— Ne gibi?

— Bir büyük gezintiye karar verdik... Perşembe akşamına kadar...

— Nereye? Safo ile matmazel Şarlot mu?

— İyi bildiniz. İkisi... Ne oyunlar canım! Ne plânlar!.. Bir sürü çıkaracaklar... Sizi telâşlandıracaklar. Mamafi, benim sırlarını ele verdiğimi bilmesinler diye siz gene öyle davranınız...

— Nasıl davranayım?

— Onların istediği gibi...

— Onların ne istediğini bilmiyorum ki...

— Kadınlar ne istediklerini bize kolayca anlatırlar. Meraklanmayın.

— Nereye gidilecek...

— Boğaz'a...

— Gece Boğaz'da mı kalacağız?

— Evet... Asıl sürpriz burada... Otelde odalar çoktan tutuldu. Yalnız hanımlar vapuru kaçırmış olacaklar... Telâşlanıp nazlanacaklar... Falan... İşte bilirsiniz...

Murat: «Acaba telefon eden aşifte Şarlot mu?» diye düşündü. Sonra bu düşüncesini, Yordanidis sanki anlayabilmiş gibi telâşlandı. Zaten bu anda, kendisini sevin-

yüzü gözünün önüne geldi. Ondan başka herşeyi unutarak sevinçle güldü.

— Müjdenize teşekkürler... Kahveyi hakettiniz, dedi.

— Yalnız kahveyi mi? Ben sizin kadar soğukkanlı bir Türk daha görmedim.

Yordanidis böyle söyledi ama, garsonu çağırmak için zile de bastı.

Birinci Cildin Sonu

Kemal Tahir _ Hür Şehrin İnsanları Cilt1

BİRİNCİ BÖLÜM «KÖR UÇUŞ»

I

Murat o gün İngiliz kumaşından kostümünü ilk defa giymişti... Perşembeye hazırlanan gezmeden evvel, birkaç kere kullanıp yabancılığını bertaraf etmek istiyordu.

Adliye'de diğer kâtipler kıyafetini pek şık buldular.

— Hayrola! Bir iş mi var Allasen?

— Bir iş mi var olur mu? İş olduğu belli birşey! Aman çocuklar peşini bırakmayalım...

— Ya, birer şerbet ısmarlarsın, yahut parmağımız içinde... Sonunu sen düşün! diye takıldılar.

Boşanmağa uğraşan, bu sebeple hiç değilse mahkeme bitene kadar erkeklerden nefret etmeleri icap eden hanımlar, bir kocakarının tabiriyle «Maşallah fidan gibi oğlan» dediği delikanlıyı göz hapsine almışlar, evlenmek için yaşlarını tashih etmekle meşgul nişanlı kızlar, beğendiklerini saklamamışlar, hele daktilolar, kumaşın fiyatını soracak kadar ileri gitmişlerdi.

Tesadüf te bir hayli fırsat verdi. Topu topu üç dâva vardı. Ücü de on dakika içinde talik olunmuş, belki de, o gün için dünyanın en şık avukat kâtibi, akşama kadar serbest kalmıştı. Kibirli olmamağa çalışan ağır bir yürüyüşle Alemdar sinemasının önünden geçiyordu ki, yarı

manav, yarı tütüncü dükkânında birşey alan uzun boylu birisi, kendisine dikkatle baktı. Sonra da:

— Murat sen misin? diye ciddiyetle sordu.

— Vay Necip! Merhaba!

— Yahu anlaşılmaz bir adamsın. Bir bakıyorum, hamal gibisin, bir bakıyorum Prens dö Gal'e dönmüşsün! Beğendim! Ook beğendim.

Daima dalgın olan ve daima dünyaya ait olmayan şeyler düşünerek bizzat kendisi de dahil olduğu halde, insanlara asla dikkat etmeyen Necip'in bu iltifatı, kıyafetini yadırgayan Murat için pek kıymetliydi. Bu garip ta-biatli mektep arkadaşına bu alâkasından dolayı mutlaka birşey ısmarlamak ihtiyacı duyarak:

— Nereye? diye sordu.

Necip, kederli ve ümitsiz omuzlarını silkti:

— Bilmem ki...

— Ne demek?

— Bilmem... -Çenesiyle ileriyi gösterdi:- Bu baş belâlarına sormalı... -durdu. Müşkilâtla birşey hatırladı:- İyi tesadüf! Beni canımdan bezdiriyorlardı. Gel seni takdim edeyim de kurtulayım. -Hemen koluna girdi:- Rica ederim gel...

— Dur, kime takdim edeceksin?

Beyazlar giyinmiş üç kız, yokuştan aşağıya iniyordu.

— İşte... Buradalar!.. Başımın etini yiyorlar... Şu ktzı hayırlısıyla evlendirseler de, derdi üzerimden defol-sa...

— Kimi?

— Bizim hemşireyi! Ben usandım... Gel...

Kızlardan birisi, kavalyelerinin dalgınlığını, bu refakati pek gönülsüz kabul ettiğini biliyor olmalı ki kaybetmemek için dönüp baktı. Birisini kolundan çekerek gelmekte olduğunu görüp durdu.

Aralarında beş adım kalmıştı ki, Neoip, muzaffer bir sesle:

¦— İşte buyrun hanımlar! dedi, o kadar istiyordunuz!.. Size Fakir'i pürtaksiri takdim ederim.

Necip'in kızkardeşi Muallâ:

— Yok canım! Ne saadet! diye eldivenli küçük elini kaldırdı.

Sarışındı. Kanarya kuşuna benziyordu.

Kumral olanı, -Anket defterine (İnci) diye imza atan hanım- inanmadığını saklamadı. (Fakir'i pürtaksir) in her zaman derbeder gezdiğini, kıyafetine itina etmediğini duymuştu.

Üçüncü kız, esmerdi. Bu esmerlik, geniş kenarlı hasır şapkasının altında tarif edilmez nüshalarla öyle tatlı bir hal almıştı ki, durup bir pastel portre seyreder gibi hayran hayran bakmamak elde değildi.

— İşte hanımlar! Buyrun! Size teslim. Kaçarsa mesuliyet kabul etmem!

Üçü de, gözleriyle delikanlıyı yokladılar. Bu yoklayış. elle temas kadar doğrudan doğruya olmuştu. Nihayet Muallâ:

— Sahi mi? diye Murat'a sordu, Necip ağabeyim dalgındır. Onu aldatmıyorsunuz ya...

— Hayır efendim! İnci:

— Pek tuhaf bir fıkarasınız! diye gülümseyerek elini uzattı, defterimi kıymetlendirdiğiniz için teşekkürler... Biraz geç kaldım ama, kabahat sizin!

— Akıllı sualler soran bir defterin ciddiyetini bozduğum için özür dilerim.

Ve esmer kıza gözlerini kırpıştırarak baktı. Sonra korkmuş gibi durdu:

— Fatma! Siz misiniz? diye sordu.

— Benim elbette... Muallâ:

— Demek sahiden tanışıyordunuz! dedi. Fatma o kadar söyledi de inanmadımdı.

— Artık tanışıyorduk, denemez! Şimdi yeniden tanıştık. Başka bir yerde görseydim mümkünü yok çıkaramazdım.

— O kadar mı büyümüş?

— Hiç ummadığım kadar... Ben onu her zaman o kü-

çük. huysuz, bir türlü memnun olmaz fakat gene de haşarı kız çocuğu kalacak sanırmışım! Görüşmeyeli ne kadar oldu?

— Beş sene...

— Siz beni tanır mıydınız?

— Bilmem ki... Bir bakıma tanırdım gibi geliyor... Yüzünüzde büyük değişiklik olmamış... Bıyık sizi fazla değiştirmemiş... Yürüyelim mi efendim!

— Fakir'i pürtaksiri de beraber sürükleyerek...

— Elbette!

— Biz, Saraybumu'na gidiyoruz!

Necip:

— Belki işi vardır hanımlar! demeği nasılsa akıl etti.

— Hiç bir mazeret dinlemiyorum! diye Muallâ ayağını yere vurdu.

İnci:

— Onu bir güzel imtihan edeceğiz! Buna çoktanberi

karar verdik! diye güldü.

Beraber yürümeğe başladılar. Murat, Fatma'ya:

— Valdeniz hanımefendi, nasıldırlar? diye sordu.

— Şimdilik size dehşetli küsmüş bulunuyorlar... -Sonra Murat'ın annesi Canseza hanımın öldüğünü hatırlamış olmalı ki, yüzü kederlendi:- bizi dost saymadığınıza ayrıca üzüldük, dedi, insan büyük ızdıraplara rastladığı zaman, eski dostlarını ararmış. Belki bu söz hakikat değil, belki biz sizin böyle sıralarda arayacağınız dostlardan sayılmıyoruz.

— Beni ne kadar sevdiğinizi bilerek mi, sizi dost saymıyorum. Şimdi ceza olarak adınızı söyliyeyim de siz de

görün!

öteki kızlar, ısrar ettiler. Murat küçükken Fatma'yı (Kara Fatma) diyerek ağlatıncaya kadar kızdırırdı. Evvelâ bu (Kara Fatma) sözünü, Anadolu harbine iştirak etmiş bir kadından bahsedilirken duymuş, Fatma'yı üzeceğini aklına getirmeden söylemişti. Aynı yaştaki bütün çocuklarda olduğu gibi

karşısındakinin kızdığını anlayınca, ısrar etti. Fatma darıldı. Annelerine şikâyet etti. Canseza oğlunu sahiden payladı. Murat hiç aldırmadı.

360

Şimdi Fatma, gene o zamanki gibi alt dudağını hafifçe ısırmıştı. Sanki ağlamağa hazırlanıyordu.

— Neymiş?

— Haydi!

— Bize böyle bir başka adı olduğunu hiç söylemedi...

— Öğünmek istememiştir de ondan... Fatma hanıma küçükken biz, (Hanım Sultan) derdik. O kadar nazlıydı.

— Kime naz ederdi?

— Herkese nazlanırdi ama, galiba nazını en çok ben çektiğim için bana bir etmediğini bırakmazdı.

— Meselâ?

— Meselâ, en gaddarcasını söyliyeyim: Fatma hanım gelince, ben hemen tavanarasına çıkardım. Oralarını canım çıkarak süpürür, temizlerdim. Minderler taşırdım. İğneyi ellerime batırarak sinemanın perdesini tamir eder, çekici parmaklarıma vurarak gererdim. Elektrik yerine kullandığım küçük lâmbaya gaz koyacağım derken bir kere, şişeyi kırmıştım. Hiç unutmam, çarşıya kadar koşarak gittim, hiç durmadan koşarak geldim. Nefes nefese... İşte bu kadar fedakârlıklardan sonra, (Fatma Sultan)! bin yalvarmayla sinema salonuna çıkarırdım. Mahallenin diğer çocukları da, bu eğlenceye kimin sayesinde nail olduklarını bildikleri için Hanım Sultan'a nasıl yaltaklanacaklarını şaşırırlardı. Fakat gene de kendilerini memnun edemezdik.

— Neyi beğenmiyor?

— Filmi? Benim boyalı filmimi... İneğin sahici inek gibi başını salladığı akıl almaz derecede harukulâde filmimi... Gala müsamerem için itina ile sakladığım harika-yr...

— İnek n'apıyordu bakalım?

— İnek n'apabilir ki efendim... Filmin boyu topu topu beş altı metre idi. İnekceğiz, başını ahırından çıkarıp ancak bir kere sallayabiliyordu. Şimdi düşünüyorum da, belki bu biricik sailayış bile tamamlanamıyordu.

Muallâ:

— Ben Hanım Sultan'a hak verdim! dedi.

361

İnci:

— Hayır! diye ciddiyetle itiraz etti, mesele ineğin

kısacık görünüşünde değil, bir misafiri memnun etmek için sarfedilen samimi gayrette... Fatma Sultan haksız-

mış.

— Sizin kalbiniz sahiden inci! Baksanıza, Fatma hanım, hâlâ eski kanaatlarında ısrar ediyorlar ki... Bir şey

söylemediler...

— Hayır! Bana Hanım Sultan demezdi. (Kara Fatma) derdi. Beni ağlatırdı. Şimdi ne zaman etraflarına keder veren gaddar erkeklerden bahsolunsa ben bu Murat'ı hatırlarım. Daha garibi nedir bilir misiniz? Buna benim harap olduğumu bir kere anladıktan sonra... Çekiştiğimiz zaman bir kere olsun yanılıp ta söylemedi.

— Daha ne istiyorsunuz?

— Dinlesene şekerim, benim kendisine en çok sokulduğum, onu en çok sevdiğim sırada söylerdi. Kendisini sevdirmesini bir bilirdi ki... Böyle arkadaş hiç görmedim. Yemişlerin en iyilerini seçip size verir. Hizmetinize koşar. İnsan küçükken bunlara çok seviniyor. Her şeyi unutur, tatlı tatlı gülmeğe başlardım ki: «Kara şey-ciğim, derdi, Fatmacığım! buyrun!» İki tane kirazı yanya-na getirmiş uzatıyor. Hani böyle bir çocuk falı vardır. Annemizle babamızı tutarız. Kalbim vurmağa başlar, yalvarırım: «Hani söylemeyecektiniz Murat? söz vermiştiniz!», «Ben mi Kara Fatma'cığım! Aldırma!.. İşte tuttum. Beğeniniz bakalım Kara Fatma hanım!», «İstemiyorum!», «İyi ama siz sahiden karasınız! Ben uydurmuyorum ki... Bir ayna getireyim mi? Hele şunlardan birisini beğeniniz de...», «İstemem! Canseza teyzeme söyleyeceğim! Bir daha evinize gelmeyeceğim!», «Ben size gelirim Kara Fatma hanım! Hem siz giderek daha fazla kararıyorsunuz. Arap Bacı'ya dönerseniz hiç şaşmayacağız!»

— Peki sinema için söyledikleri?

— Onlar doğrudur. Beni eğlendirmek, güldürmek, sevindirmek için her fedakârlığı yapardı. Fakat sonunda (Kara Fatma) diye zıddıma basmak için. Zaten Süheylâ, -İnci'nin adı buydu:- müstear defterine verdiği cevaplar-

dan da ne kadar şey olduğu zaten belliydi.

— Ne olduğu?

— Merhametsiz olduğu... -Murat'a çocukluk günlerinde olduğu gibi kibirli bakışlarıyla baktı: Sonra güldü:-Ben de onu (Merhametsiz) diye kızdırırdım. Buna nedense pek kızardı. Sonra hatırladıkça şaşardım. O yaşta garip değil mi? Halâ kızıyor musunuz?

— Hâlâ!.. (Merhamet) insanın ayaklan üzerinde yürümesi kadar aslî maddelerden birisidir. Olmadı mı, o şahıs bir ucube sayılır. Reşat Nuri, Acımak'ta bunu ne güzel anlatmıştır...

— Evet! Ne güzel! diye Fatma tasdik etti. Gülhane Parkı'nın, şehrin kaldırımlarıyla içice duran

ve bu sebepten insana biraz suni gibi gelen büyük ağaçlarının arasında denize doğru gidiyorlardı.

Murat, çocukluk günlerine dalmış, adeta bu rabıtasız hayat parçaları arasında kaybolmuştu. Kendisini ne kadar kurtarmak istiyorsa o kadar çok maziye gidiyordu.

Fatma'yı kızdıran iki kelime daha vardı. Murat'ın ona (Nişanlım) demesi, bir de (Kız!) diye hitap etmesi...

Süheylâ:

— Sizi annem pek istiyor, dedi, bilir misiniz? Annem ressamdır.

— Ne iyi! İki misli annedir.

— Bilâkis, ben tersini düşünüyorum. Sanatkâriar hodgâm olurlar. (Yarım Anne) desenize daha doğru!

— Sakın ha... Annenizi sahiden kederlendirirsiniz! Böyle düşündüğünüzden hatta şüphe bile etmemeli. Sanat, hisleri inceltiyor. Annelik te öyle... İkisi bir arada ise, insan yaşamağa doyamaz. Valdeniz Hanımefendiye hürmetlerimi takdim etmek isterim. Ellerini öptüğümü lütfen söyler misiniz?

— Ne kadar sevinecek! Mersi! Muallâ:

— İşte (Deniz) diye ben buna derim! diye adeta sevindi.

Necip:

— Bunda yüzülmez, insanın ağzına su kaçar, diye» karşılık verdi.

— Yüzmek için değil... Yelken için...

Kızlar, Fakir'i pürtaksiri sahiden imtihana karar vermişlerdi. İnci yani Süheylâ:

— Siz ne fikirdesiniz? diye sordu.

— Ben de Muallâ hanımın kanaatindeyim, deniz çarşaf gibi olursa deniz bile değildir. Deniz denize benzemeli...

Avukat yazıhanesinin çıplak kâtip odasında «İşte deniz ve dağlar ve Martı kanatlan» mısraını nereden bulup çıkardığını düşünerek sustu.

Fatma, düşüncesini sezmiş gibi...

— Denizi en iyi anlatan şiir? diye sordu.

Muallâ, Yahya Kemal'in bir şiirini hatırlattı. İnci Fikret'ten Mavi Deniz'i söyledi. Murat, süratle düşündüğü? halde, içinde bulundukları halet-i ruhiyeyi ifade eden bir-şey hatırlayamıyordu. Aklına gelenler, hep kederli şeylerdi. Halbuki şu anda, bütün boyaları, hatları ve hareketleriyle tabiat ve bu tabiatın içinde beyaz elbiseleriyle şiirler düşünen kızlar insanı yoracak kadar ümitliydiler.

Fatma, biraz kalın, fakat çok ahenkli sesiyle, minidendi:

— «Ufuklardan ufuklara...

Ordu, Ordu!

Köpüklü mor, dalgalar koşuyordu. Hazer rüzgârlarının dilini konuşuyordu. Balâ'm Konuşup coşuyordu» Nasıl?

Murat, kaşlarını hafifçe çattı. Bu komünist şairi sevmemek için epi zamandır var kuvvetiyle kendisini zorlamaktaydı.

— Deniz, için değil, dedi, göl için yazmış!

— Bilmem ki... Bu göl için yazılmış, yoksa (Mehtabı sürükledin sularda) mısraı mı?

; — Efendim?

— Öyle ya... Seslere bakın... Viktor Hügo'da ayn»

seslere rasladım. Bir mısraı şöyle bitiyordu galiba...

«...Les flots vers naus» (*) Sonundaki kelimenin deniz *ie güzel. Nazım Hikmet de bu sesin bize daha mükemmeli var: «Devrilen

bîr atın

sırtından

inip Şahlanan

bir ata

biniyor kayık!»

Bir kere dalgaların kıvraklığını veriyor. Sonra (Kayık) kelimesini (Kayıkhh!) diye okunacak ki... Türkmenistan'lı dümencinin yanındaymışsınız gibi suyun küpeşteye hışımla sürünmesini dinleyeceksiniz!

Murat, demin hatırladığı mısraa güvenerek bir başkasına aitmiş gibi kendi şiirini okumağa

hazırlanmıştı. Fena halde utandı. Bu Nazım Hikmet ne zaman araya girse, vezinli şiirlerin hepsinde bir kifayetsizlik, tıknefeslik. İnsanı öfkelendiren bir aciz başlıyordu.

— «Denize dönmek istiyorum. Mavi aynasında suların

Boy verip görünmek istiyorum.» Burada ¦da (Boy verip) sözü var. Şairlerde bir ilâhî kuvvet olmalı. Bunu akıl bulup buraya koyamaz gibi... İyi şiirde kelimeler, artık her zaman kullandığımız aletler değil... Meselâ buradaki (Boy verip) bir başka varlık...

— Şiirin tamamını biliyor musunuz?

— Tabi...

— Haydi öyleyse... -Azkalsın Kara Fatma diyecekti. Sözü süratle değiştirdi:- Lütfen...

Fatma, delikanlının içinden geçenleri anlamış gibi güülmsedi:

— Boy verip görünmek istiyorum.

Gemiler gider engin ufuklara gemiler gider.

Gergin beyaz yelkenleri doldurmaz kader

Elbet ömrüm bu gemilerde bir gün nöbete yeter!

(•) Dalgalar bize doğru geliyor.

Ve madem ki bir gün ölüm mukadder Ben sularda yanan bir ışık gibi

Sularda sönmek istiyorum. Denize dönmek istiyorum, denize dönmek istiyorum!»

Bizim şairler denizi şimdiye kadar bir başka şeye dekor olarak kullanmışlar. Ekseriya aşka... Hem de ümitsiz aşka... Nazım Hikmet'in denizi de elbet bir sembol... Fakat dekor değil... Madde-i asliye... Burada bilâkis bizzat şair kendisini dekor haline koymuş...

— İyi okuyorsunuz! Tıpkı böyle okuyor dediler.

— Siz dinlemediniz mi?

— Maalesef. Bir arkadaş pek meraklıdır. O hep okur.

— Neşredilmişlerden başka şiirlerini de okur mu?

— Evet!

— Hangisini... Bir (Karıma mektup) varmış.

— Var.

— Biliyor musunuz?

Fatma bunu heyecanla sormuştu. Murat sakin cevap verdi.

— O kadar çok tekrarlandı ki galiba ezberledim... Bunu lâf olsun diye söylemiyordu. Hakikatti.

— Rica ederim, okur musunuz?

— Ben sizin gibi duyarak okuyamam. Çünkü şairini hiç sevmiyorum.

— Ne diyorsunuz? Bu şair sevilmez mi? İnanmam!

— Kendisiyle hiç bir alışverişim yok. Fikirlerini sevmiyorum.

— Fikirleri beni de alâkadar etmiyor. Birşey anlamıyorum. Şiirleri güzel. Haydi okuyun bakalım!

— Bir tanem!

Son mektubunda yüreğim sızlıyor,

başım sersem diyorsun, Seni asarlarsa,

Seni kaybedersem diyorsun

Yasayamam! Yaşarsın kancığım,

366

Dağılır bir duman gibi kederin rüzgârda Yaşarsın NazınVın kızıl saçlı bacısı Ancak bir yıl sürer,

Yirminci Asırlarda,

Ölüm acısı!..

Ölüm, bir ipte sallanan bir ölü! Bu ölüme bir türlü

Razı olmuyor gönlüm Bir seher vakti

Bir çingenenin kıllı bir örümceğe benzeyen eli Takacaksa ilmeği boğazıma Mavi gözlerinde korkuyu görmek için Beyhude bakacaklar Nazım'a! Ben alaca karanlığında son sabahımın Siz dostlarımı düşüneceğim Ve yarı kalmış bir türkünün azabını

Toprağa götüreceğim Karım benim,

İyi yürekli.

Gözleri baldan tatlı arım benim Neden yazdım istendiğini idamımın Daha dâva ilk adımında Ve henüz

bir şalgam gibi koparmıyoriar

kafasını adamın Bunlara aldırma boşver Paran varsa eğer Bana bir fanile don al, Tuttu gene bacağımın siyatik ağrısı Unutma ki Daima iyi şeyler düşünmeli bir mahpusun karısı...

Ötekiler şaşkın bakakaldılar. Fatma yaşaran gözlerini saklamak için başını çevirdi. Neden sonra :

— Bunu bana lütfen yazınız! dedi. Siz çok güzel okuyorsunuz. Ne de olsa erkek sesi daha iyi gidiyor. Biliyorum; Çünkü erkekçe yazılmış.

Murat da Ertuğrul Hikmet'i tıpkı tıpkısına nasıl olup da taklit edebildiğine şaşmıştı. Önce bir kere bile böyle

yüksek sesle okumadığı halde, bu nasıl mümkün olabilmişti. Lâf olsun diye:

— Evet, bir acaiplik var, dedi, başka hiçbir tarza... benzemiyor. (Boşver) sözüyle (Siyatik ağrısı) ve (Fanile don) hiç değilse böyle bir şiire giremez sanılır. Bazan da bilâkis ne kadar sade yazar. Galiba asıl cesareti de buradadır. Meselâ:

Gece gelen telgraf

Dört heceden ibaretti. «Vefat etti.»

Bir şeyler öğrenmeğe mecburuz. Anlıyorum. Her yeni şey gibi, bu da eskinin hatalarını birdenbire önümüze çıkardı.

İnci hanım ihtiyatla konuştu:

— Hele bir de, o (Hatalı) dediğiniz eskilerden dinleyelim...

— Hayır! Onu hep ezber biliyoruz. Şu Fakir-i Pürtak-sir'den birşeyler olsa...

— Şu Fakir-i Pürtaksir diyorsunuz... Ve de (Birşey olsa...) Birşey olsa Fakir-i Pürtaksir olur mu?

Galiba pek yumuşak itiraz ettiği için, Fatma yüzüne korkuyla bakıyordu. (Karıma mektup) tan sonra hangi şairin eski tarz şiiri okunsa mahvolmağa mahkûmdu. Böyle birşeyin Murat'ın başına gelmesini istemediği anlaşılıyordu.

Murat, bu gizli himayeyi minnetle kabul etti. Fakat

hiçbir şey belli etmeden :

— Başüstüne! dedi. Bu da bir mektup!

«Sana ne menekşe gönderdim,

ne gül!

Sana gönül verdim Birden,

İki çıplak ayakla bir göğüs pupa yelken yol aldı içimde.

368

Gece mehtaba bakıp sarması rdık, Kaçak mal kaçırır gibi

İyi günler taşırdık

Sırtımızda. Sen benim ilk gözağrımsın

Hani çocuk kalbimizin

yalnayak gezdiği zamanlardan... Ay derdin, Oy derdin Beni soy derdin

A kızım!

Bak ben yine yalnızım! Sen sallandığın beşikte Şimdi ikinci yavrunu sallıyormuşsun Gitti gelmez o gönül

gitti diyormuşsun Gitti evet! Ve hepsi bitti evet!

Ötekilerin alkışları arasında Fatma gözlerinde daha büyük bir korkuyla yavaşça sordu:

— Bu sizin mi?

— Benim olur mu eski dost! İlhami Bekir'in... Ama, pek seviyorum. Pek...

— Okuyuşunuzdan belli!

— İşte Nazım Hikmet'te olmayan budur. O kocaman şeyler yazıyor. Şiir mi sahiden büyük, yoksa, şiire o büyüklüğü v«ren kendisine göre mühim olan mevzular mı insan kestiremiyor.

— Bunu görüp Nazım Hikmet'e söylemelisiniz?

— Ya Bursa'ya gitmeliyim! Yahut daha dörtbuçuk sene beklemeliyim. Malûm ya altı buçuk sene hapse mahkûm!

— İkisine de değer... Evvelce görmediniz mi?

— Hayır! Fırsat düşmedi.

— Yazık! Onunla aynı zamanda yaşamakta olmak insana gurur veriyor.

Murat, zıddına basılıyor gibi rahatsızlık hissetti. Boş

369

bulunarak «Peki Kara Fatma! Size öyle çarpuk çurpuk satırlarla şiirler yazacağım! Yanıldığınızı anlamak için...» diye düşündü.

— Rahmetli pederinizle benim babama bir mânada çatıyor ama, dedi.

— Dedim ya... O tarafları beni zerre kadar alâkadar etmiyor. Ben edebiyatçıyım.
Yalnız edebiyatı bilirim.

— Pederinize söven bir edebiyat olsa bile mi?

— Beni korkutamazsınız! Evet...

— Sizi korkutmak imkânsız Fatma! Ben korktum.

— Bir de şöyle düşünüyorum. Böyle bir şair, bilmeden söylemez. Babam sahiden iyi adamsa Nazım Hikmet onu mutlaka sever. Buna sanatı bakımından mecburdur. Sanatta bir seviye var ki... Bundan hep şüphelenirdim... Şimdi daha sarih anladım. Size bu yardımınızdan dolayı teşekkür ederim. Evet... Bir seviye var ki, oradan sonra sanatkâr, fenalık edememek lâzım... İyilerle beraber olacak... Siz bu mevzuda peşin hükümlerle hareket ediyorsunuz... Birçokları da sizin gibi... Haksız olmanızdan hiç şüphelenmediniz mi?

— Bunu düşüneceğim... Düşünmeden evvel, iyi şair olduğunu kabul ettiğimi söylemeliyim.

Bugün Yordanidis'in kızların sürprizine ihanet etmesi, Murat'ın işine yaradı. Yoksa, Fatma'nın Perşembe akşamı yemek davetini, İnci'nin Cuma günü kendisini annesiyle tanıştırmak isteğini kabul ederek işi karmakarışık bir hale getirecekti.

Necip vasıtasıyle kararlaştırıp bir gün buluşmak üzere parkın kapısında ayrıldılar.

Perşembe günü yedi vapuruna nefes nefese yetişmişler, ancak kalabalık güvertede bir yere sıkışınca bi-ribirlerinin yüzlerine bakabilmişlerdi.

Safo, belli belirsiz tuvaletiyle bu akşam, bir başka türlü güzeldi. Çalışırken giydiği mektep önlüğüne benzeyen koyu renk entarileri ve boyasız yüzüyle pek ufak gös-

terdiği halde, şimdi, hafif pudra, hafif ruj, bir de omuzlarını olduğundan daha geniş, göğsünü daha kabarık gösteren tayyörü, bilhassa geniş kenarlı hasır şapkası ve eldivenleri onu yeni evlenmiş bir genç kadın haline getirmişti.

— Nasılım? diye yavaşça sordu.

— Bilmem ki...

— Neden?

— Gözlerim kamaşıyor sevgilim... Bir daha bu kadar güzel olma e mi?

— Yalancı! Ben hiç beceremem! Bunlar Şarlot'un marifetleri... Beğenmezsin diye korktum. Sen zaten böyle şeylere dikkat de etmezsin değil mi?

— Ben senin yüreğine dikkat ederim.

— Nasıl?

— Onu da bilmiyorum ama, sen yanımda olunea, içim rahatlıyor. Bir emniyet hissi...

— Ben de.. -Eldivenli elini kolunun üzerine koydu:-Sana birşey söyliyeceğim. Biraz gel! -Murat başını eğdi:-Bu gece beraber kalıyoruz haberin var mı?

— Bunu birdenbire söylemezler... Sen beni sevinçten öldürecek misin?

— Vallaha! Senden saklayacaktık. Vapuru kaçırmış gibi davranacaktık. Bir vasıta bulalım diye telâşlanacak-tık... Sus... Şarlot duymasın... Sevindin mi sahi!

— Çook... Ama ne fayda ruhum, gene de sana doyamam...

— Tabi... Bilmez miyim?

Murat, bir an, kolundaki eldivenin kendisini, bütün Safo'dan mahrum bıraktığını zannetti. Şöyle, (Ay) kadar tenha bir yerde bir namütenahi günler ve geceler, hiç kımıldamadan, bu kızla beraber bulunmağa hayal etti. Bu kalabalık dünyada, ne kadar bir arada hatta aynı yatakta yaşasalar şu anda arzu ettiği yakınlığı bulamayacağını anlıyordu. «Gözü arkada kalmak!», «Gözü açık gitmek» sözleriyle halkın neler anlatmak istediğini ancak, yeni seziyor gibiydi.

Şarlot'un (R) leri hafifçe peltekleştirip (ğ) haline ge-

tirdiği güzel Fransızcasını, kelimelerin manasını anlamadan ve anlamak istemeden bir şarkı gibi dinliyor, Safo'yu boylu boyunca ruhunda hissediyordu. Biletleri Yordani-dis aldığı için hangi iskelede ineceklerinden haberi yoktu. İçini çekti.

— Çok mu yoruluyorsun?

Murat, anlamadan baktı. Gülümsedi.

— Ben mi? Neden?

— Yazıhanede diyorum!

— Hayır! Ondan değil!.. Sana da öyle mi olur. Ben çok mesutsam, bir tatlı yorgunluk duyarım.

— Elbette... Herkes öyledir...

Vapurun süratiyle şapkasının önü sarsılıyor, saçlarından bir tutamı «Nazla» kımıldıyordu. Bir aralık, ellerini ustalıkla kullanarak bir şeyler anlatan Şarlot'a baktı. Onu Safo ile mukayese etti. Pek de farkına varmadan yaptığı bu mukayese pek hoştu. Birçok milletlerin hususiyetlerini almış olan güzel kızın cilveli hareketleriyle, eski bir milletin tek hatlı güzelliğini temsil eden Safo nasıl da biribirinin taban taban zıddıydılar.

Şarlot, Yordanidis'e söyleyeceklerini tamamıyle söyledikten sonra Murat'a döndü:

— Aynı vapurla döneriz enişte bey, -(Enişte bey) sözünü Türkçe söylüyordu:- Olur mu?

— Neden? Bir yere oturmalı da başka bir vapurla '

dönmeli...

— Geç kalırız diye çekiniyorum. Bu gece saza gideceğiz! Değil mi mösyö Yordanidis?

— Evet. Saza...

— Olur. Bakalım... Ben mehtabı düşünmüştüm. Ay erken doğuyor. Boğaz'da seyrine doyum olmaz.

— Başka bir gece... Sen hiç konuşmuyorsun Safo?

— Dinliyorum... Beni boyadın ama, bak Murat beğenmedi!

— Sahi mi? Bunu yüzüne karşı söylediyse, pek kabalık etmiş... Hem de sana karşı değil, bana karşı!

— Neden masör?

Murat, Şarlot'a şaka olsun diye böyle hitap ediyordu.

— Çünkü sevgiliniz kırk yılda bir kere boyandı. Biz her zaman boyalıyız! Demek yüzümüze az bakmanız bundan...

Murat, birdenbire meçhul telefon muhaverelerini hatırladı. Bir münasip sırada, kimseye belli etmeden bu sırrı öğrenmeğe karar verdi. Uzaktan konuşma imkânından bilistifade kendisine cömertçe ilânı aşk eden âşifte eğer Şarlot ise ona bu gece insanla alay etmesini öğretecekti. Hemen işe başlayarak doğruldu. Safo'ya:

— Üşüyor musun? diye şefkatle sordu.

— Hayır!

— Hava sert... Dur bakayım... -Kolunu beline do-layıp ince vücudu kendisine çekti:- Üşürsen ceketimi veririm.

— Hayır! Böyle iyiyim... -Ancak seven bir kızın becerebileceği iki mini mini hareketle delikanlının göğsüne yaslandı:- Böyle...

¦— İşte gördün mü? Üşümüşsün. Sen ne bileceksin?

— Evet! Sen beni düşünürsün tabi... Sen bilirsin!

— Oigara vereyim mi?

— Sonra... Bir tane içerim... Şimdi rahatımı kaçırır.

— Bu gece şarkı söyliyeceğiz...

— Rica ederim. Ben hiç bilmem!

— Hâlâ... Şuna bakın! Ben duymadım mı? Sesin pek güzelmiş.

— Öyleyse görürsün. Söylediğine de pişman olursun. Horoz gibi bir ses... Mahalleli yalvarır... Söyliyeyim diye değil, (Aman susayım!) diye...

Şarlot eldivenlerini çıkardı. Ayak ayak üstüne attı. Bir cigara yaktı. Dumandan muhafaza etmek istiyormuş gibi gözlerini kısarak baktı. Sol bacağının diz kapağı eteğinden dışarıda kalmıştı. Balrengi çorabının içinde bu diz kapağı şeffaf gibi duruyordu. Murat, telefondaki ses için (Bal gibi) dediğini bu manzara karşısında hatırladı.

— Siz geçen gün bana telefon ettiniz mi Şarlot? diye birdenbire sordu.

— Ben mi? Hayır! N'olmuş?

— Hiç! Birisi telefon etmiş. Bana olduğunu da bilmiyorum ya... Onbaşı ortalığı temizliyormuş.

— Kadın sesi mi?

— Pek anlayamamış. (Gâvurca birşeyler söyledi. Bir «Murat» dediğini anladım.) dedi.

— Hayır!

Doğru söylüyordu. Murat'ın hiç şüphesi kalmadı. Hatta bir aralık telefonda konuşanın Şarlot olabileceğini zannettiği için kendisini ayıpladı. Kadriye olduğunu neden bir türlü kabul etmiyordu!.. Anlaşılmaz birşey...

Şarlot, dirseğiyle Yordanidis'in karnına dokunup Sa-fo'yu gösterdi:

— Baksana, yerini nasıl bulmuş! Bir de küçük dersin!

— Bizim milletin erkeği budala olur. Hangi millet sevişmesini bilmiyorsa budaladır. Hangi milletin hangi cinsi sevişmesini daha iyi biliyorsa o en akıllı sayılır. (Yunan medeniyeti! Yunan medeniyeti!)

diye tarihleri dolduran marifetler bizim kadınların sevme kabiliyetlerinden doğmuşlardır. Bir kere sevmeyi akıllarına koysunlar... Yunanistan gibi küçücük bir toprak parçasını dünyanın mihveri yaparlar.

— Erkeklerinde bu marifet neden yok?

— Neden yok? Şuna baksana... Birşey bırakıyor

mu?

Safo, yarı mahcup, yarı mağrur güldü. Murat'ın yüzüne aşağıdan yukarıya doğru bakarak sordu:

— Siz ne dersiniz efendim?

— Operatör - Doktor mösyö Yordanidis haklıdırlar. Şarlot, ciddi bir sesle:

— Teklifinizi bir şartla kabul ederiz Murat bey! dedi.

— Hangi teklifi?

— Başka vapurla dönmek teklifini!

— Nedir?

— Şart mı? Gayet basit. Bu akşam, ikiniz de bizim misafirlerimiz olacaksınız.

— Nasıl misafir?

— Masraf bize ait. Yordanidis'le bana...

— Siz bir kere kendinizi araya katmayın. Almanya'da değiliz. Masraf işi erkeklere ait!

— Peki, öyleyse bu vapurla döneceğiz. Masraf işi erkeklere aitse istedikleri yerden, istedikleri zaman, istedikleri vasıtayla dönmek de kadınlara aittir. Sonra ben gene insaflıyım! Sizin bu küçük sevgilinize kalsaydı, yalnız ikimize verdiriyordu. Kendisiyle bana...

— Bu da yeni icat mı?

— Efendim? Davet bizim olduğu için... Bereket versin, benim Yordanidis'im kıyametleri kopardı. Ya, enişte bey, bu kız, böyle masum görünür ama, içinde ne şeytanlıklar vardır. Ben sizin yerinizde olsam ona hiç güvenmem.

— Güvensem onu böyle sımsıkı tutar mıyım!

— İyi ediyorsunuz! Pek iyi... Mektepte de böyleydi. Acaip fikirlerle bîçare sörleri şaşırttı. Hele bir ihtiyar sör Jeanne vardı. Biz ona kısacık boylu, tombul tombul olduğu için (Jandark) derdik. Aklında mı Safo, hani birisi ağabeysine bir de resim yaptırmıştı. Resim değil, bir fotoğraf hiylesi... Şişman bir

şövalye vücudüne sör Jan'ın başını yapıştırıp tekrar çektirmişti.

— Bırak şu pis kadını!

— Neden seni pek severdi. -Murat'a döndü:- Bunu yere bastırmak istemezdi.

— Bırak dedim ya... -Yüzünü Murat'ın omuzuna sürdü:- Ahlâksız bir kadındı sevgilim, bana sataşırdı.

— Nasıl?

— Bayağı... Şey gibi... Adalet hanımın huyundan...

— Hem de Sör öyle mi? Başında da o beyaz külahı var mıydı?

— Olmaz mı? Şarlot güldü:

— Bu Safo anlaşılmaz bir kız! Kadın seni seviyordu. Dikkat edin! Enişte, bunun küçüktenberi huyudur. Kendisini fazla sevenlerden hazmetmez!

— BHiyorum. Bunu mutlaka çok fazla sevmek lâzım. Benim gibi! Değil mi?

Sofa, gülerek Şarlot'a başını salladı:

— Ne cevap! Aferin Murat bey!.. İşte böyle... Tarabya'da vapurdan indikleri zaman ortalık kararmak üzereydi. (Yeniköy)e doğru yavaş yavaş yürüdüler.

Küçük bir otelin önüne geldikleri zaman Yordanidis:

— Bir dakika matmazeller! dedi, şurada bir işim var!

— Nedir? İstemiyorum!

— Bir mini mini iş... Rica ederimi...

— Hayır! -Şarlot mahsustan itiraz ediyordu:- Biz acıktık. Bir yer bulup yemek yiyelim.

— Olur. Bir dakikada dönerim. Gayet mühimdir, gayet!

Kapıdan kayboldu. Biraz sonra, alt kat pencerelerinden birisinde göründü. Ceketini çıkarmıştı. Şapkasızdı:

— İmdat! diye bağırdı, beni soydular! Beni mahvettiler! İmdat! Şarlot telâşla bağırdı:

— Kim? Ne haddine? Murat bey... Silâhınız var mı?

— Veriniz... Çabuk...

— Eşkıya inini mi basacaksınız!

__ Hiç durur muyum? Damarlarımda Malta şövalyelerinin kanı var. Haydi... Beni seven arkamdan gelsin!

İhtiyar otelci tıpkı Yordanidis'lerin hadamesi Marko efendiye benziyor, Türkçeyi aynı surette konuşması bu benzerliği büsbütün arttırıyordu.

Çok eskiden kalmış bir reveransla müşterileri selâmladı.

— Buyurunuz efendim! Otelimize şeref verdiniz!

Şarlot:

— Anladım, diye fısıldadı, bunlar Sicilya'lı haydutlar. Hep böyle nazik olurlarmış. Hele kadınlara karşı... Ben şimdi n'apayim?

Murat:

— Beni dinlersen, dedi, kılıçlı muharipler basamakları tutmadan şu merdiveni çıkalım.

İkinci kat sofasında, kendilerini daha geniş bir reverans bekliyordu. Yordanidis, İngiliz Kralı'na takdim edilen şakadan bir Lord karısı gibi iki büklüm olarak denize bakan bir odanın açık kapısını gösterdi:

— Prensler sofra hazırdır!

— Teşekkür ederiz! Pisi balığı var mı?

— En tazesi...

— Istakoz!

— Âlâsı! ..

— Bira!..

— Buzlu!

— Aşk!

— Ölüme kadar...

— İşte bu çeşidini pek severim. Bir de canım istiyordu ki... Mersi mösyö! -Safo ile Murat'a yol verdi:- Değil mi?

Safo cevap vermeden, büyük bir fedakârlık yapıyormuş gibi başını kahrama/ıca kaldırıp en öne geçti.

Oda, dışardan tahmin edildiğinden daha küçük görünüyor, bir otelden ziyade zengince bir evin küçük salonuna benziyordu. Eşyalarda otel havası veren hiç bir-şey yoktu.

Sofra geniş balkona kurulmuştu. Takımlar da ancak zevk ehli bir ailenin kullandığı cinstendi.

Sonra harikulade Boğaz akşamı... Harikulade bahar renkleri... Harikulade canlılığı ile deniz... Ve sessizlik vardı.

Murat, evvelâ ceketini çıkarmak arzusu duydu. Etrafı kendisiyle beraber gözden geçiren Sofa'ya gülerek sordu:

— Ceketi çıkarmama müsaade eder misiniz?

— Rica ederim! Evvelâ bana yardım etmeyecek misiniz?

Eldivenlerini, çantasını uzattı. Sonra, vücudu çıplakmış gibi arkasını dönerek tayyörünün üstünü çıkardı. Yakası işlemeli bir beyaz bluz giymişti. Şapkasını da kaldırınca gene o şirin kız çocuğu halini aldı.

Yordanidis, fıkır fıkır gülerek izahat veriyordu:

— Bazısı avcılığıyla öğünür. Ben av köpekliği ile öğü-nürüm. Daha yirmi adımdan yüreğim iki kere hopladı. Bu yakında hazır bir sofra bulunduğuna delâletti. Böyle sıralarda, gözler adamın başına belâdırlar. İnsanı şaşırtırlar... Hemen onları sıkıca yumdum. Burun yordamıyla burasını buldum. Siz de aynı şeyi hissetmediniz mi? İnsan buraya girer girmez, evine girmiş gibi soyunmak arzusu duyar. İnanmazsanız. Şarlot'a sorunuz! İlk geldiğimiz gün... Bundan iki sene evvel... Etekliğini de.:.

— Susar mısınız? Başınıza sürahiyi fırlatayım mı?

— Ne diyordum. Evet! Bu arzuyu veren döşemelerdir. Ev gibi... Servisi de ev gibidir. Sükûnet de. Bazıları içeri girince (Yatak yok mu?) diye korkarlar. Lüzumsuz bir korku! Yatak! İşte! -Kalın bir perdeye doğru yürüdü. Bunun kordonunu çekerek iki tarafa açtı. Geniş bir karyola duvarın içine yerleştirilmişti. -Buyrun banyo! O da hazır... -Parmağıyle sol tarafta bir başka perde gösterdi:- Burası! Fevkalâde bir daire... Şaştığım şey, bunları kaç senedir, bir Karadağ'lı nasrl berbat etmeden kullanır? Herhalde, hesaplarını ve hükümetle olan muamelelerini mösyö Yordanidis isminde bir akıllı adam idare ettiği için olmalı.

— Nutuk bitti mi? Alkışlayacağız da!..

— Bitti. Alkışa lüzum yok! Bu nutuk alkış isteyen bir nutuk değil matmazel! Bunun mükâfatı... -Şarlot'u tutup dudaklarından sıkıca öptü. Oh! İşte budur!

— Alçak! Irz düşmanı! Zaafımdan istifade ediyorsun değil mi? Ver! geri ver! Vallaha polis çağırırım! Şeyimi geri istiyorum.

Bir daha öpüştüler. Yordanidis:

— Acırım o insanlara ki hemcinslerinde iyi bir hareket görürler de onu derhal ve aynen taklit etmezler!

Murat gülerek sordu:

— Incil-i şeriften mi bu ayet?

— Bütün sevgi anıları İncil'dendir. İsa insanları severdi.

— Isa insanları severdi. Bizim Muhammed bilhassa kadınları sever...

— Öyleyse yaşasın! Otelci kapıyı vurup girdi:

— Gramofonu buraya mı getireyim? diye sordu.

— Buraya... Balık hazır mı?

— Hazır... Derhal!..

— Biz kendimize hizmet ederiz. Garson istemez. -Arkadaşlarına döndü:- Sofra başına! Marş marş!

Kızlar daha birer şişe bira içmeden, bu içkinin hiç de yeri olmadığını anlayarak, evvelâ Murat'ın rakısına ortak çıktılar, sonra arpa suyunu, bin türlü faydasından bahseden Yordanidis'e bırakarak rakıya başladılar.

Hava, kuyuda soğutulmuş bir desti suyu gibi serindi. İnsana rahatlık veren bir karanlık vardı. Canlı cansız herşey sanki bir hadise bekliyordu.

Derken, suyun ötesinde, tam karşılarına rastlayan tepenin üstü yavaş yavaş kızardı. Sonra keskin bir yaldız çizgisi toprakla gökyüzünü ayırdı ve nihayet erimiş altına benzeyen koskocaman bir Ay doğdu.

Bu, inanılmaz birşeymiş gibi ses çıkarmadan bakıyorlar, kanayan büyük bir yara karşısında duyulan çaresizliği hissediyorlardı.

— Orada olsam uzanıp tutarım gibi geliyor... Bunu, Murat'ın kulağına Safo yavaşça söylemişti.

Nefesi rakı kokuyor, sesinin ahengi yüreğe serhoşluk veriyordu.

Dünyamızın eski bir arkadaşı... Vefalı bir arkadaşı... Senin gibi sevgilim...

Murat birşey daha söyleyecekti. Kız, manzaraya pek yaraşan ağır bir sesle, bir şarkıya başlamıştı. Evvelâ, yalnız kendisi için söylüyor sanılırdı. Sonra bunu Murat için söylediğini hepsi de anladılar.

— Gönlüm gözündeki mehtaba daldı. Sen mî Ay'dan, Ay mı senden nur aldı...

Üçüncü satırda Murat ona cesaret vermek istemiş gibi elini tuttu. Eli buz gibi... İnsan, bazan birisine, elini

tutarken bile hiçbir şey veremiyordu. «Sevmek bazıları için zor iş! Pek mi ciddiye alıyorlar ki...«

Murat da meyanın tekrarında beraber söylemeğe başlamıştı. Böyle seslerinin içice bulunuşu, bir çeşit öpüşmeğe benziyordu.

Şarkı bitinoe ikisi de aynı zamanda:

— Mersi! dediler. Gülüştüler. Murat:

— Fevkalâde söylüyorsun! diye kolunu omuzuna koydu, haydi bir tane daha..

— Yoruldum...

— Ben de yoruldum. Beraber söyleriz. Haydi...

«Yeter ey gözleri sevda dolu esmer güzeli!» diye biten bir ağır şarkı daha söylediler. Sonra Murat, piyasada pek tutmamış bir başka türküye geçti. Bu türkü ile:

— Bozmadım ettiğim büyük yemini, Kalbimin içine çizdim resmini. Dudağım anacak her an ismini

Ben seni bir türlü unutamadım! diyordu.

— Ben bunu duymadım... Bir daha söyle...

— Hele içelim de... Sonra bu işin bir nizamı vardır. Sırayla söylenir! Şimdi sıra arkadaşlarda...

— Sahi! Onlar ne iyi söylerler...

Şarlot, başını, Yordanidis'in göğsüne dayadı. İki sesle bir Rum tangosuna başladılar. Bir müddet sonra onlara Safo da iştirak etti. Murat da, parmaklarını masanın kenarına vurarak tempoyu tamamladı.

Ay'ın kızıllığı yavaş yavaş kayboluyor, denize düşen ışığı gittikçe açılıyordu. Bu renk değişmesi, manzaranın ve manzarayla yüreklere çöken manânın kederli taraflarını götürdü.

Yordanidis, zaten beyhude yere kederlenmeyi hiç sevmezdi. Güzel ve kuvvetli sesiyle oyun havalarına geçr ti. Murat Anadolu'da öğrendiği bir marifeti gösterirki iki boş bardağa kurşunkalemle vurup oynak zil sesleri çıkardı. Bu hal Yordanidis'in o kadar hoşuna gitti yerinden

kalktı. Elektrikleri yaktı. Gramofona Kasap havası plâğını koydu. Kızları da sürükledi.

Murat bu oyunu eskiden de seviyordu. Fakat Safo'yu seyrederken, sevmekte acele ettiğini, bu küçük ayakları, gülümseyen güzel yüzü, manalı mendil sallayssları görmeden buna hakkı bile olmadığını anladı.

Yordandis plâğı bir Arjantin tangosıyle değiştirince Safo, Murat'ın önüne geldi.

— Kabul ederseniz beraber oynayalım! diye nazik bir kavalye gibi eğildi.

Bu tango, Murat için, ibâdete de benzeyen sahici bir dans oldu. Kız, tüy gibi hafifti. Başını göğsüne sıkıca bastırmıştı. Bir leylâk bahçesi gibi kokuyordu. Yavaş yavaş başlayan serhoşluğa ve bir otel odasında bulunmalarına rağmen yaşamakta oldukları zamanın şehvetle hiçbir alâkası yoktu. Biribirlerinin hararetini bu kadar yakın hissettikleri halde, aşktan başka hiçbirşey istemiyorlardı.

— Ne diyor, bilir misin?

— Hayır ama, iyi ve doğru birşey diyor elbette!

— «Sevmek günah değil sevgilim! Sevmek kahramanlık!» diyor.

— Demedim mi?

Safo, mısraı, başını iki yanına hafif hafif sallayarak -bu hareketiyle yanağını Murat'ın omuzuna sürüyordu:-Dişlerini açmadan mısraı inler gibi tekrarladı.

Yordanidis elektriği birdenbire söndürmüş, odaya yavaş yavaş Ay ışığı dolmuştu.

Edvar dö Biyankö'nun Grup tangosu başladı.

Şarlot, bunu lezzetli birşey çiğner gibi söyledi. Sonra:

— Of! Usandım! diye bağırdı. İnsan deli oluyor.. Ner-de rakı?

Tekrar içmeğe başladılar.

Ay yükselmiş, gökyüzünde, seyredenlere yorucu gelen yolculuğunu tutturmuştu. Şimdi deniz, yalnız mehtapla dolu bir cam tekneye benziyordu. Peş peşine iki sandal geçti.

Güzel bir erkek sesi:

— Ne hole girdim bilsen, zehirmiş meğer busen çırpınarak ölürken

bir zehir daha versen! diye yalvarmaktaydı.

Yordanidis:

— Dur! demelerine vakit bırakmadan, buna bir Rum tangosiyle cevap verdi. Sesi o kadar büyüktü ki, adeta karşı sahile vurup geri dönüyor zannedilirdi. Sandallar evvelâ yavaşladılar,
sonra küreklerini şıpırdatarak yaklaştılar.

Yordanidis susunca, bir alkış koptu. İki kadın sesi bu hatırnaz müdahaleyi karşılıksız bırakmak

istememişler gibi Moris Şövaiye'nin bir şarkısını söylediler.

Şarlot, Yordanidis'in yeniden davranmasına meydan

bırakmadı:

— Rica ederim, diye çıkıştı, senin için mutlaka kalabalık mı olmalı?

Murat onlara Yahya Kemal'in ses şiirini okudu. Bazı

mısraları izah etti. Safo:

— Bir daha söyleyin! dedi.

Murat bu sefer, Faruk Nafiz'den (Kıskanç) a başladı. Bitirdikten sonra:

— Anladın mı? diye kızın saçlarını hınçla tuttu, ne

diyor?

— Hayır! Ben şarkısına dikkat ettim.

— Diyor ki... Sevgilisine (Çirkin) demişler. Bütün güzellere düşman olmuş... Sevgilisine (Dinsiz) demişler. Allah'a diş bilemiş... Sen kahbelik' bile etsen, ben sana değil, ahlâka kızarım. Diyor.

— Sen de böyle mi düşünüyorsun?

— Ben hiç düşünmeden seni seviyorum. Seni böyle sevdikçe anlıyorum ki sevgi üzerine söylenen sözler tekmil kuru kalabalık... -Sonra kızı yavaşça kendisine çekip kulağının memesini öptü:- -Haberin var mı? dedi, senin için de böyle şeyler yazmışlar.

— Kim? Hani?

— Birisi... Bak ne diyor:

Benim kadar sevemez seni bir başka kimse İnanmaz benim kadar sendeki aşka kimse Önümde kalbin açık bir penceredir kızım!

Anladın mı?

— Anladım. Bunlar senin sözlerin...

— Ne demişim?

— Beni sahiden seviyorsun! Zaten başka türlü olmaz... Haksızlık edersin...

Yordanidis, Volga kayıkçılarının rumcasına başladı.

Kocaman sesi, manzaraya da, şarkıya da hepsinden daha iyi uymuştu. Murat, büyük bir nehrin bazan denizden daha heybetli olduğunu anladı. Yahut da her nehir böyle değildi ve Volgaya bu büyüklüğü veren biraz da Maksim Gorki idi.

Rus milleti bir azametli millet olduğu halde, bolşe-vikliği nasıl kabul etmişti? Sonra Gorki, o Rus milleti kadar büyük yüreğiyle, nasıl şaşırmıştı?

Bu biraz havaî, biraz dalgın, hâsılı pek saf Rum delikanlısına, bir koluyla sevgilisinin belini tutarken, Vol-gayı hatırlamak nereden geliyordu?

Şarkı, mahkûmların ayak sesleriyle beraber uzaklaştı. Hepsi de aynı yorgunluğu duymuş olmalılar ki Safo birdenbire, doğruldu. Arkasına dönüp kırmızı bir ışıkla dolu olan odaya baktı. Murat onun nedense korktuğunu anlamıştı. Bir müdafaa insiyakiyle kolunu tuttu.

Kız utanmış gibi dişlerini göstererek güldü:

— Biz nerede yatacağız, Panayot ağabey? diye sordu.

— Nerede mi? Yatmak zamanı geldi mi ki?

— Çoktaan... Ben yoruldum.

— Öyleyse... İsterseniz burada yatınız... Biz karşı odaya gideriz.

— Hayır! Karşı odaya biz gidelim. Hazır mı?

— Hazır...

— Peki! Haydi Murat!

Murat, şaşırarak, hemen ayağa kalkan kıza baktı.

Bu yatma işinin bu gece nasıi cereyan edeceğini arada sırada düşünmüştü.

Şarlot da, Murat kadar şaşırmış olmalı ki:

— N'oluyor? diye sordu, Safo?

— Ey!

Şarlot rumca birşeyler söylemeğe başlamıştı. Safo onu durdurdu.

— Kime numara yapıyoruz şekerim?

— İyi ama... Gelirken ne söylüyordun? Sen kız değil misin?

— Ben mi? Amma da iş... Galata'da, benim yaşımda kızı kim görmüş! Bilmez gibi... Dokuz yaşında baş!a: maz mıyız? Eğer üvey babamız, üvey ağabeyimiz, eriştemiz yoksa, bu işi bize sevaplarına komşular yapıver-mez mi?

— Bilmem... Kendin diyordun!.

— Hiçbir şey demedim halbuki... Değil mi Murat? Yüzüne dikkatle bakıyordu. Murat, büyük bir sevine

duydu. Gülümsedi. Kız sordu:

— Söylesene...

— Ne söyliyeyim canım... Haydi. Herkes yerine... -Belinden tuttu.- Biz gidiyoruz! diye muzafferane haykırdı.

Odanın ortasına geldikleri zaman Yordanidis'in sesini duydular:

— Tam karşıdaki kapı... Zaten bizden başka da müşteri yok. İyi geceler!..

Koridoru, kolları birbirlerinin bellerinde geçtiler. Murat karşı odanın kapısını açtı. Safo'ya yol vermek için biraz çekildi. Kız bir an tereddüt etti. Sonra içeri gireceğine delikanlıya sarıldı. Dudaklarını âdeta öfkeyle öptü. Kollarını boynuna sımsıkı dolamış, sağ eliyle sol bileğini kavramıştı. Murat, ağzını kurtarmağa lüzum görmeden boynuna asılan bu incecik vücudu kucağına aldı. Kız ihtirastan titriyordu.

Oda, bahçe üzerindeydi. Ağaçlara vuran Ay ışığı buraya denizdekinden başka türlü aksettiği için ötekinden daha hoş görünüyordu.

Murat, bu sevgili yükü, nereye koyacağını bir an tasarladı. Sonra götürüp yavaşça kanepeye bıraktı.

— Kapıyı kapa! Hemen yatalım!

— Hemen!

Murat kapıyı örttü. Hışırtılardan Safo'nun soyunmakta olduğunu anlamıştı. Dönmeden sordu.

— Işığı yakayım mı?

— İstemez. Hayır!

Kızın içini çeker gibi soluduğunu duyuyor, «Ne ihtiraslı şeyler bu Rum kadınları!..» diye zevkle düşünüyordu.

Karyolanın somyası gıcırdadı. Dişleri biribirine vuran bir ses:

— Gel artık! dedi.

Murat, bir müddet sonra ancak aklı başına gelince, tamımıyle yalnızmış gibi bir hisse kapıldı. Bunu

evvelâ şaka zannetti. Öylece dinledi. Ve derhal telâşlandı, sonra korktu.

— Safo! diye fısıldar gibi seslendi.

— Bitti mi?

Dehşet içinde cevap bekledi. Bir taraftan da (Bitti mi?) sözündeki garip ahengin hangi manâya gelebileceğini başının içinde süratle araştırıyordu.

Aynı zamanda öyle şaşırmıştı ki yapılacak biricik hareketin öpmek olabileceğini zannederek yüzüne uzandı.

Safo'nun yüzü ter içindeydi. Yumruğuyla ağzını kapatmış olduğunu sezer sezmez:

— Sen ne yaptın hayvan! diye adeta bağırdı.

— Kızdın mı? Ben şey olursun... demiştim.

— N'olurmuşum?

— Memnun olursun diye... Düşündüm ki... Sana bir hediye vermeyi kaç zamandır istiyordum. Bunu verebilirim eledim... İstemez miydin?

— Rezil seni... Bunu, namuslu bir erkek bir kızdan değil, anoak o kızın annesinden ister...

— İyi ama... Demin kız olmadığımı duyunca neden sevindin?

— Kim? Ne demek?..

Murat kıpkırmızı kesildiğini hissetti.

— Sevindin sevgilim! Sevinmeseydin belki de sonuna kadar cesaret edemezdim... Aldırma... Bir şey değişmedi... Nasıl olsa...

«Sen beni almazdın!» diyecekti. Murat sözü bitirmesine meydan bırakmadan, elini ağzına kapattı.

— Evet! dedi, sevindim. Bazan birdenbire ne dehşetli birer alçak oluyoruz. Bilmem ki beni affeder misin?

Kız, ovucunun içini öpüyordu. Murat onun yarı kalan sözünü tamamladı:

— Peki! Nasıl olsa olacaktı. Böyle olmasaydı belki daha iyiydi ama. Senin bu kadar budala olduğunu nasıl kestirebilirdim. -Okşar gibi yanaklarını, gözlerini, boynunu, omuzlarını, sonra da ellerini öpüyordu. Hayvan sevgilim benim!.. Budala sevgilim... O kadar alçalmışım ki kabadayılık yaptığını bile anlayamadım...

Nihayet elini ellerinin içinde sımsıkı tutarak meydan okur gibi:

— Lâkin ben, karımın benden daha kabadayı olmasına tahammül edemem! dedi. Cevap bekledi.

Safo, mesut bir sesle:

— Biliyorum! dedi.

Murat, icabedeni vaadetmekle her işin tamumıyle yoluna girdiğine yüzde yüz emin olmuştu.

Bu sefer kızı, başka türlü öpmeğe başladı. Safo'nun da, korkusu geçmiş olmalı ki, gerinir gibi kımıldadı. Artık iki kişi idiler... Gece ağzına kadar zevkle dolu geçti.

II

Murat, beş gün sonra, Safo'yu Galatasaray Lisesi binasında açılmış olan Yerlimallar Sergisi'ne götürüyordu. Tünele binmişlerdi.

Araba henüz hareket etmişti ki, Murat'ın arkasından

bir ses :

— Bizi niçin ihmal ettiğini şimdi anladım, dedi.

Bir başkası da:

— Ama değer kardeşim, ben Murat beyi mazur görüyorum! diye cevap verdi.

Murat, dönüp baktı. Fatma ile Süheylâ'yı görünce ayağa kalktı.

— Buyrun hanımlar, diye güldü, hanginiz daha yaş-lıysanız... Onun için bir tek yerim var..

— İkisi de:

— Ben! dediler.

Fatma oturdu. Safo'yu bir bakışta tetkik edip gülümsedi:

— Affedersiniz!.. Murat bey benim nişanlımdır da... Onunla böyle şakalaşmağa hakkım var.

Murat, kızları biribirine tanıttı.

Fatma onların sergiye gittiklerini öğrenince,

— Ne iyi tesadüf, dedi, biz de bir dolaşalım demiştik! Rahatsız etmeyiz ya matmazel?

— Hayır efendim! Memnun oluruz!

— Sakın nişanlılık meselesini sahi zannetmeyin! Çok eskiden tanışırız. Kardeş gibi bir arada büyükdük. Ben küçükken, Murat'a (Nişanlım) derdim de onu kızdırırdım!

Murat:

— Hayır, tersi! dedi, bilâkis ben ona (Nişanlım) derdim de hüngür hüngür ağlardı.

Fatma, mahsustan içini çekti:

— Çocukluk budalalık... Öyle değil mi? -Birdenbire sustu:- Cuma günü Murat'la beraber olan hanım sizdiniz? Uzaktan gördüm.

— Evet! Nerede gördünüz?

Murat, böyle kurnazlıkları sevmezdi ama, suratını astığı halde Fatma'ya yardım etti:

— Vapurda görmüşsünüzdür... Boğaz'dan geliyorduk!

— Evet vapurda...

Murat, Süheylâ'nın şaşırdığına dikkat ederek: «Ne demek bu?» diye düşündü. Safo:

— Keski yanımıza gelseydiniz, dedi, o zaman tanışmış olurduk. Murat'ın erkek arkadaşlarından bazısını tanıyorum ama, sizi hepsinden evvel tanımayı isterdim.
Bana çocukluğundan, bilhassa annesinden hiç bahsetmiyor.

— Canseza teyzemden mi? Çok güzel kadındı. O

kadar güzeldi ki...

— Adı ne dediniz?

— Canseza!

Safo, bu ismi iki kere tekrarladı. Murat, annesinin adını sevgilisinin ağzında birkaç misli daha beğendi.

— Murat'ı çok severdi elbette!

— Çook tabi...

— Küçükken de böyle miydi?

— Nasıl meselâ?

— Böyle... İşte bu halde... Baksanıza nasıl bakıyor...

Fatma, dimdik ve uzun uzun Murat'ın yüzüne baktı:

— Hayır! dedi, sizden sonra daha manâlı olmuş. Malûm ya aşk adamı hassas yapar, derler. Değil mi Sühey-

lâ?

— Bilmem! Ben Murat beyi daha evvel tanımıyordum. Tanıdığım zaman da matmazelle arkadaş idiler sanırım... -Safo'ya başını salladı:- Geçen Salı tanıştım. O kadar yalvardık da Cuma günü bize gelmedi. Şimdi sizi görünce hak verdim. Lâkin sizi de pekâlâ getirebilirdi. Yahut böyle güzel bir mazereti olduğunu söyleyebilirdi.

— Teşekkür ederim. Güzel olan sizsiniz. Ben hiç te güzel değilim. Murat da bu fikirdedir.

— Bunu başkası söylediyse iftira etmiş, kendisi söylüyorsa yalan... Siz güzel olmaz mısınız?

Fatma:

— Madem ki bizden gizledi, kendisine bir ceza tertip edelim! dedi.

— Nasıl?

— Cuma günü bize matmazeli getirsin. Biz de onları hiç yalnız bırakmamağa çalışırız. Beraber dans etmelerine fırsat vermeyiz. Olur mu?

Safo, gülümsedi:

— Murat öfkelense de, ben her zaman kendi cinsimden tarafım. Haberiniz olsun! Dans etmekten zaten hoşlanmıyor. Bir başka ceza bulmalıyız!

— Siz Cuma günü gelmeyi kabul edin. Cezayı bizde de tayin ederiz. Değil mi Süheylâ?

— Hem böyle tatlı bir gelinimiz olacak, hem de ceza mı düşüneceğiz? İnsana ne demezler... İstemiyorum.

— Doğrusu ben o kadar yufka yürekli değilim... Ceza lâzım.

Büyük Fransız kitaphanesine uğradılar. Murat hanımlara istedikleri mecmualardan veya kitaplardan almalarını rica etti.

Safo, yolda giderlerken daima Murat'ın koluna girip kendisine sokulurdu. Bu sefer, Süheylâ ile Fatma'nın arasında bulunmağa dikkat etti.

Mektebin bahçesine yan kapıdan girdiler. Murat, sabahları burada adlarını nasıl yazdırdıklarını anlattı. Aradan henüz üç dört sene geçtiği halde, talebelik hayatı, ne kadar uzakta kalmıştı.

— Hatırlaması bile insanı yoruyor! diye kederle güldü.

Bahriye Bandosunu görünce İbrahim Rıza ile Nuri'yi hatırlayarak sevindi. Safo'ya:

— İşte merak ediyordun, dedi, Nuri ağabeyin sazını şimdi göreceksin.- Sonra diğerlerine anlattı:

— Bandonun davulcusu arkadaşımdır. Evinde kendisine her zaman takılırız. (Ne olur, sazını bir gün getir de, şöyle tenhada biz bize çal. Dinleyelim.) deriz!

Sınıf bahçelerini biribirinden ayıran demirlere bir an hasretle baktı. Bir eliyle tutup vücudunu bunların üzerinden ne kolay aşırırdı. Eğer ortalık biraz tenha olsaydı.

— Böyle bir marifetimiz de vardır. En az pilâvımız kadar meşhur! diyerek kızlara bunu gösterecekti.

— Evvelâ bahçeyi gezelim, dedi, arkadaşlara da bir görünürüz. İşleri bitinoe bizi beklesinler. Safo Nuri ağa-

beysini pek sever. Ben de bu fırsattan istifade ederek size sahici bir şair takdim ederim.

— Sahi mi?

— Siz sahici şair değil misiniz?

— Ben mi? Bunu da nerden çıkardınız?

— Geçen gün Necip ağabey kahveye geldiği zaman arkadaşlarınıza şiir okuyormuşsunuz! Necip bey hiç anlamadığı halde, (Ben beğendim!) dedi. Eğer ilhamını matmazel Saf o veriyorsa iyi olduklarına şahit istemez... Sizin bu işten haberiniz var mı matmazel?

— Hayır! Ben anlamam, diye, haber vermiyor!

— Anlar, yalan! Şımarmasın diyerek söylemiyorum. Sonra bana etmediğini bırakmaz, diye... Siz politikayı

nerden bileceksiniz?

Orkestra için yapılmış balkona yaklaştılar. Bereket versin, Bando küçük parçalar çalıyordu. Eğer bir opera icra etmekte olsaydı, Murat, kendisini arkadaşlarına zor

gösterirdi.

İki parça arasında, her zaman kalabalıkla alâkadar olan Nuri, kendilerini gördü. Hemen davulun arkasından. İbrahim Riza'ya işaret etti.

Süratle aşağı indiler. Evvelâ Safo'dan başka kimse yok zannetmişlerdi. Diğerleriyle beraber olduklarını anlayınca büsbütün kibarlaştılar. Nuri:

— Size yukarda yer buluruz, dedi, yarım saat sonra da serbestiz! Nesibe'nin gelmemesi ne fena oldu: Hep seni söylüyor, cici gelin! Bir de hakikatsızmışsınız ki...

— Efendim! Ben her gün gelmek istiyorum. Murat (Olmaz!) diye kaşlarını çatıp beni korkutuyor.

— Neden olmazmış?

— Bir kere de ben sizi davet etmeliymişim! (Türk usulünde pek ayıptır, pek!) diyor. Bilmem ki...

— Duydun mu İbrahim Riza? Şair her zamanki gibi dalgındı.

— Mühim birşey mi var? diye sevinçli bir merakla

sordu.

— Bir insan, bir yere bir kere gitti mi, mukabilinde

gittiği yerin insanlarını davet etmeden bir daha oraya ayak basmayacakmış...

— Sebep?

— Türk usulü böyleymiş! Sen Türk değil misin ki, bizi bir defa bile davet etmeden her zaman evimize gelirsin?

— Bunu da kim uyduruyor? Nuri, muzafferane Safo'ya baktı:

— İşte cevabı, cici gelin! dedi, Siz Murat'ı öyle mi sandınız? Hem uydurur, hem de sahi gibi uydurur, tehlikeli adamdır... Serâpâ tehlikelidir. -İbrahim Riza'ya emretti:- Koşsana dört iskemle bul... Yoksa bunları bu mahşerde bir daha ele geçiremeyiz!

Murat:

— Bakınız. Ne yapalım? dedi, ben hanımlara bahçeyi gezdireyim. O zamana kadar da sizin işiniz biter. Kuleden inmezsiniz. Ben aynı zamanda kulağımı sizin gürültünüzden ayırmam! Ses kesilir de millet halâs olursa koşar geliriz! İçersini de beraber dolaşırız.

— Otursaydınız! Bizde âdet böyle... Nesibe Ablan olsaydı, şimdi şurada otururdu.

— Zarar yok biz dolaşalım...

— Bak, sonra karışmam! -Safo'ya parmağını salladı:- Cici gelin sana güveniyorum. Bilmem bilir misin? İlerde bir yol bulur da, vallaha savuşur. Bizi iki gün iki gece kulede bekletir!

— Geliriz mutlaka...

— İşte o kadar...

En baştaki Diş macunu pavyonundan başladılar. Er-tuğrul Hikmet burayı ilk gezdikleri gün- «İşte! Yarı müs-temlekelikten kurtulmuş bir acemi burjuvazinin kanat alıştırmaları...» demişti. «Fransızlar bunu 1800 bilmem kaçta yapmışlar... Herhalde yüz küsur sene evvel... Diş macunu yapabiliyoruz diye ne kibir yarabbi!»

Bütün sergilerde olduğu gibi, pavyonlardan ziyade, insanlar, bizzat teşkil ettikleri kalabalıkla eğleniyorlardı.

Murat, aynı zamanda kısacık mektep hatıralarını da anlatmaktaydı:

— Şu ağacı gördünüz mü? Bir gün burada futbol oynuyorduk. Milli takım beki Ali, bir şüt çekti. Tam suratıma... Kendimi kaybetmiştim. Beni kucağına alıp eczaneye çıkarmış, eczacı Saffet bey vardı, Allah selâmet versin! Kim gitse... «Ver şu bizim arslana bir Kordiya!» der işin içinden çıkardı.

— İşte bu peronların altında küçük taşlardan Fut-bul toplarıyla dehşetli maçlar yapardık. Leblebi Mehmet, Muhlis, Rebii, Necdet hep buradan yetiştiler.

Nihayet bir nişan pavyonunun önüne geldiler.

Murat,

— Haydi hanımlar kendinizi gösterin! dedi.

Süheylâ:

— Ne güzel! diye ellerini çırptı.

Fatma:

— Ben beceremem! diye adeta çekindi. Safo'nun gördüğü işi gören sarı saçlı kız:

— Atacak mısınız? diye sordu. Murat:

— Tabi, dedi, doldurun bakalım!

Evvelâ Süheylâ denedi. Hiç vuramadı. Vuramayaçagı da, tüfeği tutuşundan belliydi. O kadar acemilik ediyordu ki nihayet üçüncüde Safo, tahammül edemedi, vücudunu elleriyle düzeltti.

Fatma iki defa attı, ikisinde de vuramadı.

Sıra Safo'ya gelince-.

— Hangisini vurayım? diye sordu.

Misafirler şaka ediyor sandılar. Ve onlar gösterdiler Safo vurdu. Onlar gösterdiler Safo vurdu. Nihayet Süheylâ dayanamadı:

— Şimdi anlaşıldı, dedi, Murat beyi avlamak için hiç değilse bu kadar iyi avcı olmak lâzım.

Safo, tüfeği, erkekçe tutup cevap verdi.

— Bilâkis efendim, o beni böyle avladı.

— Siz neredeydiniz?

— İşte şurada... -Hedeflerden birisini gösterdi:- Tam

burada...

«Şaka ediyor» diye gülüştüler. Fakat Murat para ve-

receği sırada, kenarda oturan patron müdahale etth

— İstemez dedi, matmazel Safo, sanattandır. Güle güle...

— Olur mu canım?

— Pekâlâ olur! Yoksa Pandeli usta etmediğini D>-rakmazl

Safo teşekkür etti ve Fatmaya dönerek:

— Gördünüz mü? dedi, yalan mıymış. Ben de böyle bir nişan dükkânında çalışırım. Bir geceydi... Ne hayırlı bir gece... Bu geldi... Ben ömrümde bu kadar oyuncu adam görmedim... Hem o kadar rol kestiğini görüp, hem insan bununla iddiaya girer mi? Bizi az kalsın bastırıyordu.

Vak'ayı kısaca anlattı ve kızlara rastladıklarından beri ilk defa Murat'ın koluna sımsıkı girdi.

— İşte o geceden sonra... O gece, çünki, beni kazandı. Bir güzel atıyor ki... Hani filmlerde vardır. Şapka-sibı ensesine eğer de kovboy... Yorgun bir gülümsemeyle... İşte öyle...

— Bu marifetini bilmiyordum.

— Kimbilir, daha ne marifetleri vardır. Lâkin meydana çıkarmaz. Sabırlı olup beklemeli...

Meselâ, ben sabrettim bir marifetini daha gördüm. •— Nedir o?

— Fransızcadan anlamaz gibi yaptı da, dünyanın en güzel kızını az kalsın kandırıyordu. Bereket versin, ben tam zamanında yetiştim. Ne çekiyorum kardeş! Ben bunun yüzünden neler çekiyorum. Kimbilir belki Ingiliz-ceyi de en az İngiliz Kralı kadar konuşur da, şimdilik meydana vurmaz... Çok fena...

Murat, arkadaki havuzlu bahçeden mutfağa yürüdü.

— Ekseriya imtihan günleri burası talebeye serbest olurdu, diye anlattı. Büyük talebeye tabi... Biz de

burada sereserpe uzanır, hanımlardan konuşurduk.

Süheylâ birşey hatırladı:

— Necip daima öyle dalgın, öyle usanmış gibi miydi?

— Tıpkı... Hiç değişmedi. Artık bilmem, ya pek ça-

touk ihtiyarlayacak, yahut da Doryan Grey'in portresinde olduğu gibi asla ihtiyarlamadan yüz yaşına basacak...

— Evet! İhtiyarlamaz... Aklında hiç bir şey tutamıyor. Ne kadar ferah bir hal değil mi?

— Haklısınız! Belki de bizi hatıralar ihtiyarlatır! Dönerken bir yerde çivilere halkalar atıldığını gördüler.

— Bir denesek mi diye sordu. Murat Safo'ya:

Kız, gözlerine dikkatle bakarak:

— Bilir misin yoksa? dedi.

— Biraz beceririm. Unutmadımsa...

— Peki... -Halkaları attıran ihtiyarı görünce kolunu tuttu:- Hayır! Memet ağa'ya yazık!

— Kim Memet ağa?

— İşte Memet ağa! Beş tane çocuğu var. Hepsi de her gün açtırlar.

— Zarar yok şişeleri geri verirsin!

Murat, beş halka aldı. Beşini de eliyle koymuş gibi geçirdi. Demindenberi beyhude yere para verenler, intikamlarını alıveren bu delikanlıyı gayrete getirmek için:

— Hele gayret!

— Şunları da kardeşim!

— Bizi bitirdi yahu! Aferini bellesin! Memet ağa, şaşırmış, Halkaları uzatarak:

— Hele at... Aferin! Hele bir yol daha! diyordu. Safo:

— Bu sefer, birer defa da biz atacağız! diye araya girdi.

— Kız kara şeytan! Sen misin? Dur, atarsınız! Efendi oğlum cümlesini sınasın...

— Bırak efendi oğlunu... Bize ver onları bakalım!.. Seyirciler:

— Matmazel! Dur, aman... diyorlardı.

Kızlar sırayla beşer halka attılar. Hiçbirisini de hedefe geçiremediler. Nihayet Safo:

— İşte bu kadar Memet ağa, dedi, Hanife teyzeme

selâm söyle... Şişeleri sana bırakıyoruz. Bunu bilemedin mi? Nişancı Murat efendi... Hani bizim usta anlatıyordu.

— Hey Yarabbi! O mu bu? Bunun on parmağında on hüner var desene... Başka bir işin mi yoktu hay oğlum! Sen Mehmet'le Pandeli'ye belâ mı geldin? Bereket bizim kara şeytan'a... Ne demişler, «Dinsizin hakkından imansız gelir!» demişler. Bu da sana elverir! Eğer benim bildiğim Safo ise...

Döndükleri zaman orkestra dağılmış, kulede yalnız Nuri ile İbrahim Rıza kalmıştı. Müşterek pavyon haline getirilmiş yemekhaneleri, alt kat sınıfları dolaştılar. Sergi bir küçük Kapalıçarşı halindeydi. O kadar hüviyetsiz ufak-tefek vardı ki, hiçbirine ayrıca dikkat etmek mümkün değildi. Hele erkekler, ancak satıcı hanımlarla gezen hanımlara, o da, pek baştan savma, pek geçerayak bakabiliyorlardı.

Fatma bir ipek tezgâhının önünde durup eşarpları görmek istedi. Kırmızısı ve lâciverdi bol, gayet şık bir tanesini beğendi. Nasıl olacağını görmek için Safo'nun başında bakmağı rica etti.

Kız derhal beresini çıkardı. Saçlarının üzerine hafifçe ariyeten attı:

Fatma, böyle koymayı kâfi görmemiş gibi, eliyle düzeltti. Sonra çenesinin altından düğümledi. Bir adım geri çekilip baktı.

— Sahiden güzelmiş! dedi, çok güzelmiş bu cici gelin!

Sonra Safo'nun elini tutarak kibarca rica etti:

— Bir küçük hediye... Kabul etmezseniz çok üzülürüm!

Safo Murat'a baktı. Murat, bir an düşündü:

— Bir şartla kabul ederiz Fatma! dedi, aynından birer tane de siz alır, hem de burada bağlarsanız... O da size Safo'nun hediyesi olur.

— Bula bula bunu mu buldunuz? Bir de size şair diyorlar. O zaman benimki hediye olmaz. Alış veriş olur. Hem de kârlı bir alışveriş. Bire iki... Beğenmedim Murat bey...

Süheylâ:

— Zaten bizim birer tane var. Geçen gün aldık. Tıpkısı!., dedi.

— Peki mahcup oldum. Şair! Birşey söylesene..

— Fatma hanıma bir şiir yazarız. Akrostişi!

— Yahu bir akrostiş bellemişsin! Şurada şiirin sırası mı?

Fatma:

— İki akrostiş isteriz! dedi, bir de Süheylâ için...

— İstediğiniz akrostiş olsun efendim!..

Nuri:

— Kıyamet alâmeti! diye içini çekti İbrahim Rıza'nın-şiiri işe yarasın! Birisi söylese kavga hazırdı birader!

Safo:

— Teşekkür ederim, dedi, hiç unutmayacağım... Ne

kadar iyisiniz!

— Haydi yürüyün canım. O kadar güzelleştiniz ki, Murat nerdeyse küçük dilini yutacak...

Dışarda dondurma yemek için bir masa bulup oturdular.

Hanımların ısrarı üzerine İbrahim Riza büyük bir ciddiyetle defterini çekip çıkardı. Müsaade ederseniz Murat okusun, benden iyi okur! diyerek Murat'ın önüne sürdü.

Nuri:

— Şimdi anladım, diyordu, bu oğlan kendisini zorla şair sırasına geçirecek... Şiirin yeri mi şurası müslüman-lar!.. Kıyamet kopuyor...

Hakikaten Sergi'nin gramofonu, son boğumuna kadar açılmış
oparlöründe Komparsita'yı haykırmaktaydı.

Fakat kızlar, Nuri'nin fikrinde olmadıklarını dikkatli dikkatli dinlemek ve yer yer beğenmekle ispat ettiler.

Cuma günü için şair ve Nuri de davet edildi. Nuri her zamanki gibi gene bir düğün işiyle meşguldü. Özür diledi. İbrahim Rıza:

— Cumaya Murat bey, beni de getirirse, akrostiş'ler hazır... diye kahramanca söz verdi.

İbrahim Riza, vadettiği okrostiş'leri, bıkıp usanmadan ve yüksek sesle okumakta ısrar ettiği için Murat,

tramvayın tenha oluşuna şükrediyordu. Tramvay tenhaydı ama, ta ön sırada oturan iki kadınla, biletçi nihayet bu şarkının ne olabileceğini merak ederek cemiyete açıktan açığa iştirak ettiler.

Şair, hiçbirinin farkında değil:

— Hele bir daha dinleyin! diyerek başladı: Akrostiş:

faydasız diyorum şair gurbetin Asil bir güzellik sıfattan yüce! Tekmil varlığınla tekmil kudretin Mjazzam bir işin önünde cüce!

A|(ıl başka bir şey, his başka bir şey! Ferhad başka bir şey! Yiğitlik susmak! Artık yeni bir şey söylemiyor ney! Tamamdır bu fasıl yalnız dinle bak!

Mazî rüyalarla dolu bir âlem!

Ancak bu âlemde bahtiyar gölgem! - Nasıl?

— Cok güzel! Bu kadar olur bu!

— N'apalım? İşe doğrudan doğruya aşkı getiremiyoruz. Ayıp düşer! Benim sevgilim olsaydılar, yüz kere daha ateşli yazardım.

— Tabi..

— Şimdi bir de ötekine bak! Akrostiş:

Sükûn gözlerinde bir bakış gibi derin Ümid bir gülüş gibi doğar dünyaya sizden

Her gün bize bir bakış ve bir tek gülüş verin!

Erisin bütün eski kederler kalbimizden!

Yepyeni bir dünyanın geçip bahçelerini Leylâ'yı bulan Mecnun gibi ölmek isterim. Aşkın sanat yolunda en büyük zaferini Rab'be giden bu yolda taşısın alın terimi! - Kızın ismi yedi harfli olduğundan, kıt'ayı tamamlamak için sonuna kendi adımın ilk harfini koymağa mecbur kaldım. Bi-çimsiz olmadı ya...

— Fevkalâde! Ne yapabilirdin ki?.. Ben kızları merak ediyorum. Doğrusu ben onların yerinde olsam, zor tahammül ederim.

— Ne demek?

— Yani derhal aşık falan olurum!

— Rica ederim... Baksana Safo hemşire! Bu senin adamın hep böyle edepsizdir. El birliğiyle şunu tashih etsek...

— Fena mı diyor?

— Şu sebepten fena diyor? Ben matemdeyim! Benim kadın kişi yüzüne bakacak zamanım değil... Uğradığım felâket yüz sene aşka töbe ettirdi. Töbe! Hayır! Sen, rica ederim, bir münasip sırada, hanımlara felâketimi an-latıver. Akıllarına böyle birşey gelmesin!..

— Ne diyeyim?

— Karısıyla boşanıyorlar. Şiir bile yazamıyordu ama, söz verdiği için mecbur kaldı, dersin!

— Peki, onlara yazdınız da bana neden yazmadınız?

İbrahim Riza, saf bakışlarıyla Safo'nun yüzüne baktı. Çok müşkül vaziyete düşürülmüş bir çocuk gibi boynunu büktü:

— Sen bu adamı daha bilmiyorsun? Neye kızar, neye kızmaz, belli değil!.. -İçini çekti:- sana da bu yazsın! İyi birşey yazıversin!

Safo, Murat'ın koluna sıkıca girdi.

— Birşey söyleyeceğim, diye şımardı, Fatma hanımdan seni öyle kıskandım ki... Bana eşarp hediye edinceye kadar.

— Eşarp hediye edince tehlike geçti mi?

— Geçti elbette... Aynada kendime baktım. Eşarp* bana pek
yakışmış. Müslüman kızına benzemişim. Aklında fenalık olsa bile beni güzelleştirir miydi. Değil mi?

— Benim budala sevgilim! Hani sen beni hiç kıs-kanmayacaktın?

— Gene de, Şarlot'tan, Reçina'dan kıskanmam! Onlar başka!

— Hangiler?

— Fatma hanımla Süheylâ hanım! Bizimkileri ben bilirim... Marifetlerini falan hep bilirim. Onlarla boğuşurum. Kendime güveniyorum. Lâkin sizin kızlardan hiç haberim yok. Tünelde, nişanlım deyince az kalsın ölecektim. Senin ne haber olacak!

— Yavaş söyle... Bunları bu şair duyarsa bizi şiire koyar ki... Tefe koyulmaktan beterdir.

— Koysun! Böyle dedim ama ben gene de korkuyorum! Bir çok kız olursa... Güzel kızlar... Ben kara-kuru birisiyim! Beni artık beğenmezsen... Ne yapsak bilmem ki... Şurada inip geri mi dönsek...

Böyle boynunu bükme! Vallaha seni ailemin içinde öperim!

— Hani keski...

— Biri karakola götürürler...

— Orada bir araya mı hapsederler?

— Galiba!

— Haydi öp! Haydi rica ederim!.. Biliyorum, yafvar-dıkları zaman nazlanırsın... Ne katı kalpli insan! Ah şimdi Ertuğrul ağabeyim olmalı ki... Sana haddini o bildirir!

— Haltetmişsin... Ben Ertuğrul ağabeyinden korkar mıyım?

— Öyle korkarsın ki... Sana bir bakıyor! Kurt gibi... Ben bile korkuyorum. Halbuki Ertuğrul ağabeyim beni seviyor. Bana hep (Bacı) diyor! Ne güzel!

İbrahim Riza, ağır bir silâhmış gibi, ayrı kâatlara itina ile yazılmış akrostişleri tekrar kaldırdı.

— Hele bir dinle yahu diye yalvardı. Şurayı bir kere daha dinle de kafiyeye dikkat et...

— Bırak birader! (Olmadı) dersem geri dönüp tekrar makineden mi geçireceğiz! Pekâlâ!

— Sanat uğruna niçin dönmeyelim! Otomobille bir solukta gider geliriz!

— Sen artık çok oluyorsun. Benim canım sıkıldı. O hanımlara ben (Fakir'i pürtaksir) namına ne saçma sapan şeyler yutturdum...

— Sen yutturursun kardeşim, şanslı bir adamsın... Bakalım bizim tali nerelerde geziniyor! Şair bunu gayet ciddi söylüyordu ve böyle ciddi ciddi konuşurken gayrî tabii bir surette büyüyüvermiş beş yaşında bir çocuğa

benziyordu.

Fatma'nın annesi Aliye hanımefendi, bilhassa Safo1-yu -Murat'ın sebebini çok sonraları anlayabildiği- umulmaz bir sevgiliyle karşıladı.

Murat'a elini öptürdükten sonra şahane gözlerini biraz kısarak bakmış:

— Pek değişmişsiniz! demişti. Mamafi, yüzünüzün hatları gene öyle kalmış... Değişen bu değil... İşte Çerkeş elmacık kemikleri... Türk çenesi... Melez gözler...

Sonra derhal Safro'ya geçti:

— Bu küçüğü nerede buldunuz. Kuzum, diye güldü, Fatma methede ede bitiremiyordu. Sahi güzel! Biraz daha toplamıyor mu?

— Bilmem ki...

— iyi yemelisiniz! Bilhassa kahvaltılarda kuvvetli şeyler alınız... Sonra da az dans ediniz...

Fatma söze karıştı:

— Anne! Murat ağabeyim onunla hiç dans etmez-

miş!

— Sen de hemen inandın mı? -Artık şaire döndü:-Geliniz bakalım oğlum! Siz, bizim kızları uykusuz bıraktınız... Hani defteriniz?

— Yanımda efendim! Vadettiğim akrostişleri de getirdim!

— Bilmem ki bu yaşta bunlar böyle ciddi iltifatlara lâyık mıdırlar? Şımarırlarsa, size beddua edenler olur.

İbrahim Riza, her zamankinden daha beter bir cid-

diyetle defterini uzattı. Akrostişleri ayrıca öteki elinde tutuyordu.

Murat, manzarayı zihnine iyice nakşetmek için dikkat kesilmişti. Gayet pahalı döşenmiş bu salonda, -eskidenberi burada bu hissi duyardı:- gayet iyi giyinmiş Aliye hanımın karşısında, siyah elbiseli, dökük kravatlı şair, 18. asrın mutlaka bir salona yamanan meşhur sanatkârlarından
acaba hangisini andırıyordu?

Murat, bir taraftan böyle düşünürken, bir taraftan Aliye hanımefendi teyzesinin ellerine dikkat etmekten kendini alamadı. Bu eller, yalnız bu eller değil, bu balık etinden biraz daha şişman, son derece beyaz, ve şahane denilen cinsten güzel kadın kendisine daima çok eskiden annesiyle beraber ziyarete gittikleri Naile sultanı hatırlatıyordu.

Yan gözle Fatma'ya baktı. Bu parıl parıl, kar gibi annenin yanında bu kız, nasıl olmuştu da bu kadar esmer kalmıştı. İkisini bir arada her görüşte, rahmetli Selim amcasının pek esmer mi olduğunu sormağa karar verirdi. İşte resmi!.. O kadar esmer görünmüyor ama, resme güvenilir mi? Rötuş falan...

Bir genç Rum hizmetçisi kahveleri getirdi.

Fatma:

— Bizim salon hazır mı Kalyopi? diye sordu.

— Hazır küçük hanım!

— Mersi!

— Murat, Safo'yu gizlice tetkik etti. Hiç te rahatsız, sıkılmış görünmüyordu. Bu sakin görünüşüne rağmen çekindiğini ve bu hissi saklamak için ne büyük ceht sarfet-tiğini bildiği için «çok yaşa benim kahraman sevgilim!» diye gülümsedi.

Aliye hanım defteri, hareketleri daima ölçülü bir salon hanımefendisi gibi ne fazla merakla, ne de ehemmiyet vermemiş görünmeden biraz çevirdi.

— Meselâ, şunu şairden dinlesek! diye sayfaların üzerinden baktı!

— Başüstüne efendim! Muratm bey benden iyi okuyorlar. Müsaade ederseniz...

401

F.: 26

Aliye hanım, gülümsedi. Şairinden dinlemek istemişti. Yeni gençlerin şairleri bile sözlerin mânasına artık dikkat etmiyorlardı.

Defteri Murat'a verdi.

Gözlerini yere indirerek sonuna kadar öyle tuttu.

— Pek hoş, dedi, tebrik ederim. Şimdi birde bizim Fatma'ya yazdıklarınıza baksak!

Murat, onu da okudu. Aliye hanım, şairin bir genç kıza karşı azamî hürmet ve itinayla hareket ettiğini derhal anlayarak büsbütün memnun oldu.

Murat'a teşekkür eden bakışlarla baktı:

— Bu kadar iyi bir şairle... Bir de bu kadar güzel bir gelinle beraber gelmeseydiniz, sizi dünyada affetmezdim, dedi, insan böyle değişinceye kadar bekler mi? Sokakta görsem tanımazdım.

— Ben sizi tanırdım!

— Sahi mi? Halbuki Fatma beni çok ihtiyarlamış buluyor!

— Hayır! Babamla ilk geldiğim zamanki gibisiniz!

— işte şimdi inandım. Fatma sizin de şiirle uğraştığınızı söylemişti. Bu mübalağa anoak şairlerde bulunur. Sahi! Onu soracaktım. Neredesiniz? Darülfünun'a gidiyor musunuz?

— Hayır! Liseyi bitiremedim. Avukat kâtipliği yapıyorum.

— Avukat kâtipliği mi?.. -Bir an düşündü. Yüzünden bir memnuniyetsizlik geçti. Murat, Aliye hanımefendi teyzesinde bunu çok görmüştü:- Biraz daha rabıtalı bir iş bulabilirdiniz! Neden bana gelmediniz?

— Fena değil. Geçiniyorum.

— Geçinmek başka, istikbal başka... Fikrinizi değiştirince bir kere bana uğrayın!

— Olur...

— Haydi, artık, sizi daha fazla sıkmıyayım... Bir ihtiyar kadınla beraber bulunmak gençleri her zaman usandırır...

Kalktılar. Kapıdan çıkacakları vakit Aliye hanımefendi seslendi:

— Gelin hanım, sakın bu sözümden başka mana çıkarmayın! Bu ihtiyar kadın gürültünüzden rahatsız olmaz. Bilâkis hoşlanır!. Kabil olduğu kadar fazla gürültü etmeğe çalışınız!

Safo, dışarda, Fatma'ya bir daha sarıldı:

— Ne güzel anneniz var, dedi, insan seyrine doyamıyor...

— Evet! Ailemizdeki kadınların bütün güzelliğini annem almıştır. Bize hiç birşey kalmadı.

— Siz ne diyorsunuz? Eminim, anneniz de sizin için böyle konuşur! -Sonra uzanıp bir sır verir gibi kulağına:-Asıl güzel olan bizleriz, dedi, esmerler... Beyazlara kulak asmayın!

— Bunu Murat mı söyledi?

— Murat söyledi, evet! Murat hiç bir zaman yalan söylemez!

— Demek sizden sonra huyunu da değiştirmiş. Eskiden pek yalancıydı.

— Bunu Murat'a söyliyebilir miyim?

Halbuki artık yüksek sesle görüşüyorlardı. Murat:

— Gördüğünden başka şeye sakın inanma! Peygamber bile söylese!., diye kendi kendine söylendi. Fatma:

— Ben Fakir'i pürtaksir için söyledim, dedi. Safo, merakla sordu:

— Nedir o?

— Fakir'i pürtaksir mi? Hele sorun beyinize bakalım!

Murat durdu. Parmağını havaya kaldırdı.

— Günahı çok... Günaha batmış bir fakir! demektir.

— Sen misin bu fakir?

— Benim!

— Neymiş günahın?

— Canım Safo! Bir de Ertuğrul Hikmet ağabeyini sevdiğinden bahsedersin! Ne diyordu, unuttun mu?

— Sahi! «Fakir adamın kudreti nedir ki günahı olsun!» demişti. Haklı benim Ertuğrui ağabeyim!.. Sonra

Fatma'ya, suratı kurta benzediği halde gene de pek iyi adam olan Ertuğrul ağabeysini methe başladı.

Necip kızkardeşi Muallâ ile onun arkadaşı, Leylâ'yi getirmişti. Biraz sonra da son davetli göründü.

Bu, gayet sade giyinmiş, belki de gayet sade giyindiği için gayet güzel görünen kumral bir kızdı. Fatma:

— Doktor Lûtfi beyin kızı Ayşe! diye takdim etti. Ayşe, (Safo) isminde bir an duraklamadan başka bir

fevkalâdelik göstermedi. Hatta (Şair) sözüyle de pek alâkadar olmamıştı. Necip'i evvelden tanıyordu. Süheylâ:

— İşte bizim meşhur Fakir'i pürtaksirimiz! deyince akıllı gözleriyle Murat'a bir baktı, gülümsedi:

— Siz muhalefeti temsil ediyorsunuz, dedi, bizim bir riyaziye hocamız vardı. Derdi ki: «Bizde muhalefetin en yaman şekli şiir halindeki Hiciv yahut hümordur. Nasrettin Hoca bile işte bu tarafıyle yazar.» Öyle mi?

— Muhalefetin şekli hususu, hatta üzerinde hiç düşünmedim ama, Hoca'nın muhalifliği belki doğrudur; bana gelince, ben asla muhalif değilim. Ben Mustafa Kemal Paşa'ya taparım. Öyle ki, gözümün önünde bilerek hata yapsa da, (Bu hatadır.) dese, ben (Hayır! Senden hata sadir olmaz.) derim.

— Neden?

— İşte burası canımı sıkıyor! Neden olduğunu pek de bilmiyorum. Yahut pek eski bir tesir... Çocukluğumu alâkadar eden hatıralardan...

— Ne gibi?

— Ben babamı çok severdim efendim, her zaman da babamdan ayrı yaşadım. Son ayrılıkta, biraz daha aklım eriyor olmalı ki, babamın bana tekrar geri gelmesiyle bu Mustafa Kemal adı pek biribirine karıştı. Giderek mantıksızlığını anlamadım değil. Lâkin öyle düşünmek hâlâ hoşuma gider. Arkadaşlar... Hele bir tanesi, beni ayıplıyor. Diyor ki: «Bugün Mustafa Kemal Paşa'nın senin

yardakçılığına -Af buyrun kelime onun burada pek sevdiği bir kelimedir.- hiç ihtiyacı yok. Arabası maşallah güzelce gidiyor. Sen beyhude koşuluyorsun. Farkında bile olmadığını da biliyorsun. Eğer arabası bir sebepten do-iayı böyle güzelce gidemez olursa, o zaman sen ve senin gibiler o arabayı, Paşa'nın arzu ettiği gibi süremezsiniz. Bu muvafıklıktan bir kârın da yok! Anlamıyorum!» diyor.

— Kim bu?

— Bir arkadaş. Ertuğrul Hikmet... Şairdir.

— Bir kere son derece fena bir şair olmalıdır. Çünkü bu kadar kötü düşünen, ahlâksız bir adam iyi şair olamaz.

Safo, Murat'ı şaşırtan bir öfkeyle atıldı:

— Görseniz böyle demezsiniz... Öyle iyi bir adamdır ki... -Fatma'ya döndü:- Demin size anlattığım Ertuğrul ağabeyim...

Ayşe, evvelâ Rum kızının Türkçeyi bu kadar güzel söylemesine şaşmış gibi kaşlarını çattı. Delidolu fikirleriyle kendilerini güldüren Fakir'i pürtaksirin bir Rum kızını sevdiğini Süheylâ'dan haber almış, buraya sanki kavga etmeğe gelmişti. Mektepte tok sözlü olmasıyle ve Mustafa Kemal'i deli gibi sevmesiyle meşhurdu. Her şeye bir kulp takan Fakir'i pürtaksir ile ilk ağızda takışacağını beklerken, Murat'ın Mustafa Kemal sevgisinde, Ayşe'den bile ileri gitmesi keyiflerini tam kaçırıyordu ki, Safo imdada yetişmiş oldu.

Ayşe gayet dik bir sesle:

— Siz Rumsunuz değil mi? diye sordu.

— Evet!

— Biz Rumları yendik! Nasıl oluyor da bir Türk delikanlısı ile sevişiyorsunuz?

Murat, böyle bir milliyet münakaşasının bilhassa Sa-fo'ya karşı açılacağını zerre kadar ummadığı için gafil avlanmıştı. Kendisini toplamağa çalıştı. Kıza fena fena baktı. Bereket versin, bir tesadüf olmuş, sual aynen bir başka yerde, fakat tamamiyle şaka tarzında Safo'ya bir daha sorulmuştu. O zaman orada bulunan Ertuğrul Hik-

met'in verdiği cevabı kız aklında tutmuş olmalı ki, gayet sakin cevap verdi:

— Bir kere siz fena Rumları yendiniz! İki taraf dö-ğüşürken bir taraf haksız olur. Türkler yenilmişlerdi, silâhsızdılar. Bizim fena Rumlarımız bu fırsattan istifade etmek istediler. Size saldırdılar. Buna iyi, namuslu Rumlar razı olamazlardı. Haklı taraf kazandı. Her zaman haklı taraf kazanmaz ama, bu haklı olmadığını da göstermez! Ben iyi Rumlardanım!

— Anlayamadım! Sizin için (Millet) diye bir şey yok

mu?

— Her milletin iyisi var, kötüsü var. Kötüler bir tek millet, iyiler de bir tek millet... Başka türlü olur mu?

Süheylâ:

— Aferin cici gelin! diye ellerini çırptı, oh olsun Ayşe!..

Ayşe, dediği dedik bir inatla sakin sakin cevap verdi:

— Bir de Murat beyi dinlesek!

— Ben mi? Hiç birimiz, Rumları şu tarafa bırakalım, Yunanlılara Mustafa Kemal kadar kızamayız! Bugün Venizelos'la dosttur...

— O siyaset meselesi...

— Siyaset olur mu? Hakikat!

— Ben tek başına Mustafa Kemal sevgisini pek anlayamıyorum. Mustafa Kemal demek Kuvayı Milliye demek, Kuvayı Milliye demek, cephede ölenler demek... Cephede ölenler demek, haksız bir taarruza kurban gidenler demek... İşte bir tanesi bizim Fatma... Babası Sakarya muharebesinde şehit düşmüş... Ben onun yerinde olsam, Mustafa Kemal-Venizelos dostluğundan hiç bir şey anlayamam...

İbrahim Riza, ekseriya dalgın olur, şiirlerini düşünürdü. Bugün nasılsa vaziyeti birden iyi gördü. Ayşe'nin yalnızlığını hissederek, pek büyük tesir yapan bir sadelikle:

— İşte pek haklı bir söz! dedi.

Murat, nasıl olup ta bu kadar haklı olduğu halde,

kendisini ve kendisiyle beraber Safo'yu lâzım geldiği gibi müdafaa edemediğine, şaştı. Ayşe:

— Milletlerin biribirleriyle böyle sevişmeleri için çok zaman ister, diye aynı zamanda yeni bir şey düşünüyormuş gibi tane tane konuştu, bugün İngilizlerle meselâ Mustafa Kemal'le Venizelos'un dost oldukları gibi dost değiliz. Bir delikanlımız da karşımıza bir İngiliz yengeyle çıksa, yahut daha fecii var, meselâ ben size Londralı bir enişte getirmeğe kalksam...

Murat, yüreğine vurmuşlar gibi nefesini kesti. İlk defa Ertuğrul Hikmet'in yokluğunu hissetti. Yapmakta olduğu işle düşündüğü, inandığı şey biribirini tutmuyordu. Kendisine Safo'yu sevmek hakkını veren her ne ise, Ayşe'ye bir İngiliz delikanlısı sevmek hakkını nasıl vermez?

Bereket şair imdada yetişti. Mantıkla zerre kadar alâkası olmayan bir katiyetle:

— Olmaz! Ne münasebet! O başka bir hal... Razı gelmeyiz efendim! dedi.

— İşte bunu anlayamıyorum! -Safo'ya gülümsedi:-Sakın matmazel, sizi sevmedim, beğenmedim zannetmeyin. Murat beyin size galip gelmesi gururumu bile okşuyor. Biz umumiyetle konuşuruz. Bizim erkeklerimiz bir tuhaf... Rica ederim beni ayıplamayın!

— Hayır! Neden ayıplayacağım! Ben fena bir iş yapmıyorum. Murat'ı sevmeğe hakkım var. Bunu yaparken hiç kimseye zararımız dokunmuyor. Siz birşeyler düşünüyorsunuz! Belki de

haklısınız! Doğrudur. Ama, ben severken düşünmeyi beceremem... Bu işte tecrübem var, zannetmeyin. Bunu öğünmek için de söylemiyorum. Severken düşünülmüyor. Yeni denedim! Siz de severseniz belki düşünmezsiniz! İngiliz delikanlısı severseniz demek istedim.

— Allah göstermesin! Bana da düşünmeden sevmek olmaz gibi geliyor. Şuursuz hiç bir şey doğru gitmez. Doğru olup olmadığını nerden anlarız, değil mi efendim?

Murat yavaş yavaş kendisini topladı. Bu toplanışta

Ertuğrul Hikmet'le yaptıkları uçsuz bucaksız münakaşaların şimdi tesiri olduğunu anlıyordu. Bu «Ukalâ dünbe-leği» -bunu iki kere aklından geçirmiş hem beğenmemiş, hem de kendisini Ayşe'ye karşı da âciz, pek haksız bulmuştu- kıza karşı, kendi, fikirleriyle değil, her zaman kifayetsizliğini bile bile itiraz ettiği, Ertuğrul Hikmet'in fikirleriyle çıkmaktan başka çare yoktu. Öfkelendiği zaman kullandığı yorgun çocuk gülümsemesiyle, gülerek:

— Şuur buyurdunuz, dedi, şuur işe karışınca his kalmaz. His kalmayınca anlaşmak daha kolay olur. Çünkü ben böyle hissediyorum, n'apayım? denemez! Siz haklı gibi görünen bir milliyet ölçüsü ileri sürdünüz.

— Haklı gibi görünen değil... Haklı!

— Bakacağız!.. Misal olarak bir İngiliz delikanlısı ile evlenmiş bir Türk kızı var. Bu bizim şairi... -Yalnız şairi değil, şu anda münakaşaya karışamamak vaziyetinde olan beni- telâşlandırdı. Acaip bir hodgâmlıkla bunu asla kabul edemiyoruz. Siz bir İngiliz delikanlısından bahsedecek yerde meselâ: Bir Arap, yahut Arnavut, yahut Çerkeş delikanlısından bahsetseydiniz!

— Anlayamadım. Ne münasebeti var?

— Niçin efendim? -Kızı sıkıştırmağa başladığını sezdiği halde, bu zaferinden bir kat daha utanıyordu. Çünkü getirdiği misal, Ertuğrul Hikmet'e aitti. Kaç zamandır buna karşı ikna edici bir cevap araştırıyordu:- Biz Türk mil-letindeniz! Bunlar başka milletten...

— Bir kere müslüman...

— Din ayrı şey! Ben hem Türk olurum. Hem de Hıristiyan olurum. Bu benim Türklüğüme zarar verir mi?

— Sonra biz bunları kendi kültürümüzle, ananelerimizle, harsımızla eritmişiz!..

— Bir İngiliz tüccarının oğlu da burada doğsa,
bizim mekteplerimizde okusa... Hiç İngiliz'e benzemese sizin bütün facia gene bir anda ortadan kalkacak mı?

Ayşe, sahiden üzüldü. Bunu Murat anladı ve büyük bir vicdan azabı hissetti. Kız yavaşça:

— Benim ne demek istediğimi pekâlâ, anlıyorsunuz,

diye adeta yalvardı, olmayacağını biliyorsunuz! Bu kadar haklı gibi görünen bir başka haksız daha olamaz... Bizzat (Hak) buna tahammül edememeli... Cehaletimize şu anda üzüldüğüm kadar hiç bir zaman üzülmeyeceğim! Murat, bu açık yürekli kızın saçlarını okşamak; onu kızkardeşiymiş gibi şımartıp ferahlandırıncaya kadar teselli etmek arzuları duydu. Fakat bir kere açmaza düşmüştü. Kendisini ve bilhassa Safo'yu şiddetle müdafaa etmek mecburiyetindeydi. Kederli bir sesle:

— Bir Petkof amca tanıdım, dedi, Bulgardı. O zaman da ben galiba 8-9 yaşımdaydım. Bazı meseleler için dükkânına giderdim. Annem namazda bu Petkof amcama da dua ederdi.

— Artık alay ediyorsunuz rica ederim!

— Hayır! Vallaha değil... Petkof amcam Kuvayı mil-liye'ye çalışırdı.

— Yoksa siz de, yedi yaşınızdayken bu işlere karıştığınızı mı iddia edeceksiniz?

— Bunu elbette ben bilerek yapmadım. Öyle icap etmiş. Babam, Adil amcam, Durmuş efendi amcam... Süleyman amcam... Daha bir sürü amcalar... Bazan bir küçük çocuğa da ihtiyaç oluyor.

Ayşe, güzel gözlerini var kuvvetiyle açarak, söylenen sözlerin hakikat mı, yalan mı olduğunu anlamak sanki kabil olurmuş gibi Murat'ın yüzüne baktı.

— Bulgar da mı Kuvayı Milliye'ye çalışıyordu? diye yavaşça sordu?

— Evet! Hint müslümanlarından Mustafa Sagir'in asıldığı, Çerkeş Ethem'in isyan ettiği, iki taraflı on göbek sülâlesinin bütün kanlan yüzdeyüz Türk olan Çapanoğul-ları ayaklandıkları, en asil Türk ailesi olması lâzım gelen Osmanoğullarının son Padişahı Vahdettin düşmanla beraberken, Afyon'da bazı Yunan tabyalarına. Yunan komünistleri, yarmanın en tehlikeli gününde Türk bayrakları çekmişler... Aynı gün Ali Kemal burada neler yazıyormuş... Neler -Elini uzatıp Ayşe'nin elini tutmamak için kendisini zorlukla zaptetti:- Ama, birşey daha itiraf etmeliyim Ayşe Bacı, diye kederle gülümsedi, demindenbe-

ri size karşı değil, bizzat kendime karşı konuşuyorum. Safo'yu sevdiğim gündenberi, hakikatte hata ettiğimi anladığım halde, şimdi bile aynen sizin gibi düşünmekteyim? Beni affetmenizi rica ederim... Durunuz, Safo'yu sevdiğim için değil, haşa! Sizi, daha doğrusu ikimizi tatmin edecek hakikati henüz bulamadığım için... Amerikan'hükümetinin resmi niyeti Türkiye'yi bir manada parçalamak iken, burada Amerikan mandasından bahsolu-nurken, bazı Amerikalılar, iki Türk insanı vasıtasıyle, Anadolu hükümetine o zaman pek büyük bir para sayılan 50 bin Dolar iane vermişler. Tayfasının yarısı ve kaptanı Rus olan ve bir Fransız kumpanyasına ait bulunan 6>yXbir Şilep... Bizzat Türklerin dolandırıcılık ithamlarına rağmen Anadolu'ya cephane götürmüş... Ben bu Şilep işine de bir aralık karışmıştım. Herhangi bir çarşaflı teyzeyle beraber. Bu işler bizim kesip attığımız kadar basit olmasa gerek... Kuvayı inzibatiye taburları Geyve üzerine yürürken benim Safo'm, iki, üç yaşındaydı. Büyük babam, öz büyük babam, öz dayımla aynı Geyve boğazında biribirlerine sahiden kurşun attılar! Ben bunu Reşat Nuri'nin piyesinden okumuyorum. Hakikat bu!

— Ama, bir kaide bulmağa mecburuz değil mi? Bu böyle olamaz ki...

— Şaştığım nokta bunu akıllı olanlar neden hâlâ bulamadılar? Bizi tatmin edecek şekilde demek istiyorum. Adil amcam söylerdi. Şahıs geçimsizliğinden dolayı en tehlikeli sırada Rafet Paşa, Mustafa Kemal'e küsmüş te, Aydın ormanlarında istirahata çekilmiş. Aynı günlerde Sovyet Generali Frunze yeni teşkil edilmekte olan Kuvayı Milliye Ordusunun en küçük birliklerini teftiş, teşci etmekten bıkıp usanmamış... Şaşılacak işler!..

Ayşe bir an düşündü. Gene kederle güldü:

— Neden şaşıyoruz? dedi, hepimiz bir ucundan kendimize göre tefsire giriştik. Nerdeyse, döğüşüp ölenlere (Aptal) diyeceğiz! -Sert bir hareketle başını kaldırdı:-
Pederiniz Anadolu'da döğüşmüş. Fatma söylemişti. Fatma'nın pederiyle cephede tanışmışlar öyle mi?

— Evet!

— Birşey sorayım! Lâkin rica ederim deminki gibi, kendinize rağmen cevap vermeyin. Kılıcı, Apoletleri, İstiklâl madalyası şu anda nerdedir?

— Nesi? İstiklâl madalyası mı?

— Evet! Meselâ, Fatma'nın babasının İstiklâl madalyasını birgün tesadüfen gördüm. Bir çekmecenin dibine atılmıştı. Üzerinde Fatma'nın artık hiçbir değeri kalmayan birkaç mektep defteri ile terzi faturaları duruyordu. Az kalsın ağlayacaktım. O kadar rica ettim, hâlâ da rica ederim, bir basit çerçeveye koyup şuraya! -Parmağıyla duvarda bir yeri gösterdi-: Şu suluboya pis Venedik manzarasının altına olsun astıramadım sizinki de öyle mi durur?

Murat, (Ne hoş kız bu!) diye sevgiyle düşündü. Sonra ciddiyetle cevap verdi:

— Apoletleri zaten yoktu. Kuvayı Milliye Ordusu apo-letli bir ordu değilmiş. Bit icindeymişler. Kıçlarına yama vuracak el kadar birşey bulamazlarmış. Üstü Âyetlerle dolu, bir yaman kılıcı vardı. Maalesef Muharebe kılıcı değil, yaverlik kılıcıydı. Mahir efendinin, yani evlâdı
bulunmakla şeref duyduğum adamın yenisini almağa parası da yokmuş. Üç muharebede onu sürüklemiş. Sonra... -keyiflenmiş gibi gülümsedi:- Parasız kalınca sattık. Abdül-hamit'in verdiği bir sürü nişanla beraber... Sattık gitti. Şimdi, o kılıç, belki de, av meraklısı bir beyefendinin armasında boynuz saplı bir av bıçağı halinde durur.

Ayşe, alt dudağını ısırdı. Ağlamağa çalıştığı belliydi. Gözlerini kaçırmağa çalışarak, Murat'a öfkelenmiş gibi:

— Peki! İstiklâl madalyası? diye yavaşça sordu.

— O mu? O mevcut efendim? Bakınız anlatayım: Evvelâ, gene kendimden
bahsetmek zorunda kaldığım için sizden -bunu yalnız ondan olduğunu anlatacak surette söylemişti - özür dilerim. Bir aralık bu İstiklâl madalyası meselesi beni de şiddetle alâkadar etmişti. Adil amcama söyledim, dedi ki: «Aklına geliyor mu? dedi, hani Durmuş efendi amcan hastalanmıştı da, sen bir müddet bir mescitte kara sakallı amcayla beraber bulunmuştun?» «Evet!» dedim. Bunu zaten iyi

hatırlıyordum. Dur-

411

muş amcamın hastalığı dolayısıyle, mekteplerin tatil bulunmasından istifade ederek beni götürmüşlerdi. Basit bir mahalle mescidiydi. İçinde bir kara sakallı hoca amca oturuyordu. Buraya bazı bazı diğer amcalar gelirdi. Bilhassa bir kokucu amca gelirdi. Böyle birisi geldi mi, ben lâstik topumu elime alır, etrafı kollardım. Avluya giren olursa bu lâstik topu mescidin içine fırlatacaktım. Onlar da üstlerinde eğer mühim evrak varsa evvelce hazırlanmış olan bir yere saklayacaklardı. Adil amcam: «Orada bir tüfek alım satımı meselesi geçti. Aklında mı?» diye sordu. Burasını pek hayal meyal hatırlıyorum, yahut hiç hatırlamıyorum da sonra yanımda birkaç kere konşul-duğu için bundan teferruatını sanki o yaşta aklımda tu-tabilirmiş gibi hatırlıyorum sanıyorum. Bir İngiliz müteahhidi Vrangel Ordusuna 50 bin İngiliz mavzeri götürüyordu. Gemi İstanbul'a gelince Vrangel Ordusunun yenildiği haber alınmıştı. İngiliz müteahhidi ne yapsın? E\ altından bu silâhları Kuvayı Milliye'ye satmak istedi. Araya bir Yahudi ile bir Türk Bahriye zabitini koydu. Tüfekler 10 liradan yarım milyon lira tutuyordu. Yahudi ile Türk zabiti bu bedel üzerinden yüzde yirmi komisyon alacaklardı. O zaman Anadolu'da nerdeyse tahtadan tüfek yapılıyor, askerin yarısı silâhsız döğüşüyordu. Teklif mescitteki kara sakallı amcaya geldiği zaman, kara sakallı hoca amca, az kalsın sevinçten şıkır şıkır oynayacaktı. O anda o kadar parası bulunsaydı, çıkarıp verirdi. Buna eminim! Lâkin bir yerlere yazmak, para istemek lâzım geliyordu. İki üç gün geçti. Haber getiren kokucu amca, Terkos tahsildarı amca, az kalsın telâştan, aceleden has-talanacaklardı. Biz bu tarafta öyle uğraşırken, ötede Ya-hudinin komisyon ortağı olan Türk zabiti de, karısını ta-lâk-ı selâse ile boşamış, hazırlık yapıyormuş!

— Ne hazırlığı?

— Macar kapatmasıyle Avrupa'ya atlayacak. Orada yaşayacak! Bu sıralarda, (Çek hazır) deniliyordu ki, kara sakallı amca, (Hele biraz duracağız!) deyiverdi. Gelip gidenler, deliye döndüler. Yahudi komisyoncu saçını başını yolmağa başladı. Tüfeklerin fiyatı onar liradan iki-

412

şer liraya kadar indirildi. Nihayet benim- kara sakallı amcam, hiç unutmam, kokucu amcanın telâşına gülerek (Bir liraya da işimize gelmez! dedi, çünkü bedava tüfek bulduk!) Akılları varsa denize döksünler! Meğer, Vrangel Ordusunu yenen Bolşevikler, bize silâh yardımına başlamışlar. O Bahriye zabiti, iş sürüncemeye binince intihardan bahsetmiş, aile saadetinden bahsetmiş... İhanetten bahsetmiş...

— Nasıl ihanet?

— Yani benim kara sakallı amcalarım Anadolu'ya ihanet ediyorlarmış. Nihayet Adil amcamı bulup yalvarmış. Karısını talâk-ı selâse ile boşadığından, tekrar alabilmesi için Hülleci yazmış. Bunu bilmem ki bilir misiniz? O zamanlar bir erkeğin ağzından (Üçten dokuza boşadım) lâfı çıktı mı, kadın bir başkasıyla evlendirilmedikçe tekrar eski kocasına nikâh kıyılamazmış. Bu aralıktaki marifer kocaya (Hülleci) derlermiş. Bu zenaatla geçinen insanlar bile varmış. Hasılı bizim zabit efendi, böyle birisini bulmuş, neye uğradığını, hâlâ anlayamayan iki çocuklu karısını bu zata nikahlamış. İkisini kendi eliyle gerdeğe koymuş. Ertesi sabah hülleci kadını boşamış, bizimki tekrardan Halile'sine kavuşmuş. Sonra da parasızlıktan Anadolu'ya geçmiş...

— Ne diyorsunuz?

— Bir de İstiklâl Madalyası kazanmış. Adil amcam bunu bana böylece söyledi. (Onda var oğlum! dedi, lazımsa, kolay, bir de sana alalım! Lâkin ne yapacağını merak ediyorum! Sen biraz düşünsen, İstiklâl madalyasını bulursun... Sizde bu madalyadan, birkaç tane olacak! Hele bir düşün de gel!) Gittim, düşündüm, sahiden İstiklâl Madalyasını da buldum. Gene o günlerdeydi. Yani benim mescit avlusunda lâstik top yuvarlayarak nöbet beklediğim günlerde... Son gün. Artık ertesi sabah Durmuş amcam işinin başına gelecekti. Bana ihtiyaç kalmamıştı. Silâh işini kökten hallettiğimiz için kara sakallı amcam keyifliydi. Bana bir takım sualler sordu. Dışarda olup bitenleri evde anlatıyor muydum? Annem, benim böyle sabahleyin çıkıp akşam gelişime ne diyordu? Meraklanıyor muy-

du? Kendilerine öfkeleniyor mu, beddua ediyor muydu? Ben de olduğu gibi cevap verdim. Annem, evet ağlıyordu, fakat beni korkutmamak için ağladığını bana göstermiyor, Adil amcamı, Süleyman amcamı. Durmuş efendi amcamı üzmemek için de zerre kadar şikâyet etmiyordu. Beni her zaman pencerede beklemekteydi. Koşup kapıyı kendisi açıyor, beni sımsıkı kucaklıyordu. -Murat, burada kederle gülümsedi, yutkundu:- Sonraları anlattı. Bana bir korkuç mahlûkmuşum gibi bakarmış. Büyümüş te küçülmüşüm gibi... İçine karıştığım işleri bilmiyordu. Hiç birimiz söyleyemezdik! (Kadın kısmının böyle şeylere aklı ermez! Erkek kısmı dışarda olup bitenleri evde söylemez!) İşte bunlar benim ilk öğrendiğim erkeklik kaideleriydi. Fakat seziyordu. Bunlar, 8-9 yaşında bir çocuğun ağırlığı altında sinek gibi ezilmemesine ihtimal verilemeyecek kadar büyük işlerdi ki, ben her dönüşte sanki birkaç yaş birden büyür, âdeta korkunç derecede akıllı, korkunç derecede tecrübeli bir çocuk haline gelirmişim! Bunlar annemin düşünceleriydiler. Bana gelince: Ben tabi işi oyun halinde görüyordum. İşte bunları kara sakallı amcaya anlattım. Annemin beddua değil, dua ettiğini, Petkof amcaya bile dua ettiğini söyledim.

Hiç unutmam! Kara sakallı amcam oturuyordu. Ben önünde' ayakta duruyordum. Ellerimi tutmuştu. Gözleri bir tuhaf oldu. Çocukken insan her şeyi bir başka türlü kolay anlıyor... (Dinle beni Murat! dedi, eve gidince annene benden selâm söyle oğlum! Annene ellerini öptüğümü söyle) Bu sözdeki dehşeti şimdi size anlatamam! Kara sakallı amcam, kocaman bir adamdı. Yani boylu bosluy-du. Sonra ucan kuşa hükmediyor, kokucu amcam şemsi-yeli amcam, öteki amcalar gelip ellerini öpüyorlar, ba-zan da emirber neferi gibi karşısında hazırol vaziyetinde duruyorlardı. O da onlara: «N'apıyorsunuz! Rahat!» diye gülerdi. Ben kara sakallı amcamın annemin elini öptüğünü anneme bir türlü söyleyemedim. Lâkin o günden sonra, ufak tefek, genç bir kadın olan annemin ellerine ne zaman baksam, kara sakallı amcamın sözleri çoouk-luğum için aynı korkunç, ihata edilmez mânasıyle aklıma

gelir. Kara sakallı amcam kimdi bilir misiniz? M. M. şeflerinden bir arkânıharp miralayı... O zamanlar, böyle er- '* keklerin bugünkü gibi, kadın eli yalamaları henüz âdet olmamıştı. Annemin elleri, çok sonra, beni okutabilmek için asker dikişi dikmekten, parça parça oldulardı. İşte o parça parça olan ellere, Kuvayı Milliye kavgasının en mühim mevkilerinden birisinde bulunan sahici döğüşçü ve sahici kahraman kara sakallı amcamın gönderdiği öpüş benim İstiklâl Madalyamdır. Hangi çerçeveye koymamı emrediyorsunuz?

Ayşe'ye gülümseyerek, şakalaşıyor gibi bakıyordu. Safo, elini tutmuştu. Ayşe, bir an gözlerini kırpıştırdı. Elini ağzına götürdü.

— Peki, dedi, (Fakir-i Pürtaksir) imzasiyle o maskaralıkları nasıl yapabiliyorsunuz?

— N'apalım? Bana İstiklâl Madalyasını sormuyorlar ki... Herkes (Fala inanır mısınız?) diye soruyor. Herkesin de cebinde Mustafa Kemal'in resmi yerine, Polâ Neg-ri'nin fotoğrafı var...

Ayşe, yere bakarak gülümsedi. Sonra Safo'ya döndü :

— Şimdi anlıyorum matmazel, dedi, Murat ağabeyim sizi sevmekte haklı... Ama benim, İngiliz delikanlısını sevmeğe hakkım yok... Herkes haddini bilmeli... Sahici İstiklâl Madalyası olmayanlar bilhassa... Sizi yordum Murat ağabey, anneniz sağ mı?

— Hayır!

— Mezarına giderken bir gün beni de götürür müsünüz? -Safo'ya güldü:- Haydi beni davet edin yenge!

Murat annesinin mezarını bilmediğini söyleyemedi. Anlattığı hikâye ile herkesin kederlendiğini anlayarak derhal mevzuu başka cephesinden aldı. Babasının muharebede değil, evi yangından kurtarırken öldüğünü söyledi. Hakikî kahraman olan Selim amcasının, Fatma'nın muharebede ölen babasının İstiklâl madalyalarının şimdilik olduğu yerde kalmasının doğru olacağını ilâve etti. Bir

ara da Fatma'nın konuşulanlardan diğerlerine nazaran az müteessir olduğunu hayretle anladı.

Sonra piyano çaldılar. Dans ettiler. Şiirler okundu. Necip bütün dalgınlığına, patavatsızlığına rağmen bazı salon oyunları biliyordu. Ayrılırken, herkes, Ayşe bile neşeliydiler. Gelecek Cuma Süheylâ'larda buluşacaklardı.

Gece Safo'yu evine bırakırken, sokağın köşesindeki karanlıkta son defa öpüştüler, Safo boynuna sarılmış olduğu halde:

— En çok o Ayşe hanımı beğendim haberin var mı? dedi, beni evvelâ korkuttu... Hem bana eşarp ta hediye etmedi ama, o yürekli kız... Ben de annenin ellerini öperim. Rüyanda görürsen söyle, e mi?

Murat sevgilisini, nefesini kesinceye kadar öptü. Safo âdeti olduğu üzere ağzını inleyerek kurtardı. Ve âdeti olduğu üzere :

— Oh! Bittim! Ne güzel! dedi.

Ill

Telefonla şakalaşmakta devam eden hanım Murat'ın artık canını sıkmağa başlamıştı. Konuşma gittikçe sa-mimileşiyor, ancak yatakta cereyan edebilir bir hal alıyordu. Murat, meçhul sevgilisinin bir müddet günlerden bir gün (İşte ben geldim!) diyerek kapıdan girmesini bekledi. Hesabına göre bir kadının bu kadar uzun zaman sabredememesi, ya usanıp bırakması, yahut gelip görünmesi lâzımdı. Telefondaki muzip hanımın Kadriye olduğundan artık şüphesi kalmamıştı. Bu kat'î kanaat iki üç sebepten ileri geliyordu. Fransız'la da buna yakın şekilde konuşması... Muhaveredeki açık saçıklık... Ve en mü-Jhimmi, içinde bulunduğu vaziyet dolayısıyle erkek ihtiyacı duymaması...

Merakı arttıkça, bir çare aramış, nihayet Adalet hanımın adresini öğrenerek bir gece uğramayı kararlaştır-

mıştı. Kızla iki dakika konuşsa, rşi anlayacağına emindi.

Sıcak bir ikindi üzeri yazıhanede bomboş oturuyordu ki kapı açıldı. Kadriye, ablası Adalet hanımla beraber içeri girdi.

Gene bir örnek giyinmişlerdi. Gene insan hangisini .beğeneceğini şaşırıyordu.

Adalet hanım :

— İyi! Kimseler yok! diye somurtarak söylendi. Sonra Murat'a bir tuhaf bakarak:

— Gene bir icat çıkarmayın rica ederim, dedi, başka müşteri yok diye söyledim! Bonjur!

— Buyrun efendim!

Kadriye gidip elini sıktı. Sonra ablasına:

— Biz Murat beyle arkadaş olduk, haberin var mı? •dedi.

— Sen hemen arkadaş olursun... Bakıp anlamadan... Nerede arkadaşlık kahve bile söylemiyor!

Murat zile bastı.

— Yalnız kahve ile kurtulacağınızı sanıyorsanız hayal olur, dedi, zorla dondurma yiyeceksiniz!

— Nerede Celil bey... Erken gelmezse hiç beklemeyelim. Ben telefonla sormayı düşünmüştüm. Kadriye (ille çıkalım!) dedi. Sonra sizinle de bir küçük hesabımız vardı...

— Nasıl hesap?

— Şu Fransızca meselesi... Ben her zaman geveze değilim. O gün nasıl da boş bulundum. Bunları, size zannettiğim adam olmadığınıza iyice kanaat getirdiğim için
söylüyorum. Kusura bakmayacağınızı da Kadriye temin ediyor.

— Estağfurullah... Sayesinde Fransızca öğreniyorum. Kadriye hanım beni Silâber'den imtihan etti de ümit-Ji buldu!

— Haydi! Saçmalıyorsunuz! Murat, çırağa dondurma söyledi.

Adalet hanım, ayak ayak üstüne attı. Cigara çıkardı. Murat koşup kibrit yaktı. Kadın bir taraftan ateşe uzanırken bir taraftan:

— Beyhude yavrum, dedi, beyhude zahmet! Şarlot isminde bir kız tanıyor musunuz?

— Şarlot mu? Evet! Bir arkadaşın arkadaşıdır.

Geçenlerde bize gelmişti. Onun bu handa bir hovardası varmış. Kadriye oradan lâf açarak sözü size getirdi. Ben de kulak verdim. Hikâyesi inanılır şey değil... Meslek iktizası bazı hususları bilmeğe mecburum. Hele bu benim salak kızım, arkadaş peydahlamak sevdasına kapılırsa değil mi?

— Bana güvenebilirsiniz! Hiç te tehlikeli bir adam değilim... Bir fıkara avukat kâtibi... Haddini bilir bir adam-eağız...

— Beyhude demedim mi oanım! Bir de biz anlatalım; Halen Galata'nın en güzel kızının -dikkat edin (karısının) değil- dostu imişsiniz! Akıntıburnunda meşhur Kör Ömer, size rakı ısmarlamış. Çolak Feyzi, Şariot'u bir o geoe herhalde hatırınız için kasap'a kaldırmamış... Ga-
latalılar Siyah Gül'de sizi görmeğe, tanışmağa gelmişler. Safo'yu baştan çıkarmanıza...

— Hayır! Yanlış...

— Biliyorum canım lâf gelişi!.. Seslenmemişler. Çolak Feyzi'ye lâf arasında sordum. (Ben tanımıyorum! Bulaşık bir herifmiş...) dedi. Baktım, sizden konuşmpyı sevmiyor. Şehzadebaşı'lılardan sordum. (Allah kimseyi onunla tabanca, bıçak, yumruk oyununa düşürmesin!) dediler. (İyidir ya zıddına basmayacaksın!) dediler.

— Düşmanlarım... Bütün iftira!.. Ben yumuşacık bir adamım... İnanmazsanız Kadriye hanıma sorunuz!

— Kadriye ne bilecekmiş! İkide bir, (Kadriye! Kadriye!) demeyin. Sinirime dokunuyorsunuz! İşte asıl bu sebeple sizinle konuşmak istiyorum. İşte ikinizin de yüzü. Ben sizin arkadaş olmanıza taraftar değilim... Durunuz bitireyim: Bildiğimiz külhanbeylerinden olsanız ehemmiyeti yok. Yahut bildiğimiz züppelerden olsanız gene aldırmam... Siz aklımın ermediği bir adamsınız!.. Kadriye'yi rahat bırakacaksınız! Buna karşılık sizi bir gece bize davet ediyorum. Beni her zaman bu tavda bulamazsınız!

— Davetinize teşekkürler... Acaba sizinle arkadaş

olmağa kalksam, Kadriye hanım da aynı şeyleri mi söyler?

Demindenberi bir kız anası gibi davranan Adalet hanım, hayretle gözlerini açtı. Kadriye kahkahalarla gülmeğe başladı:

— Gördün mü abla! diyordu, ben sana (Ağzının tadını pek biliyor.) demedim mi?

— Bu nasıl söz? Her ağzının tadını bilenin ben yoğurt kaşığı mıyım? Pek açıkgözsün delikanlı...

— O kadar güzelsiniz ki fazla açıkgöz olmağa ha* cet bile yok... Rica ederim... Benimki basit bir merak... Bütün şartlarınız, bunlar benim için ne kadar azaplı olurlarsa olsunlar, peşinen kabul ediyorum. Çoktan beri erkeklerin sizden hiç bir şey esirgeyemeyeceklerini tabiî denediniz! Bu sözüme

hayret etmezsiniz...

Kalkıp garsondan dondurma tepsisini aldı. Bizzat takdim etti.

Adalet hanım :

— Siz Fransız zanparası cinsindensiniz, dedi, biz o çeşit zanparaya şerbetliyiz oğlum! Aksaraylılar pek şa sırırlar... Bir de benim aptal kızım, aldanmaz ama, aldan-mış gibi davranmaktan hoşlanır. Size bir ceza tertip edeceğim. Evin adresini Celil beyden öğrenin. Bir miktar terlersiniz...

— Hangi evin efendim? Tarlabaşı'nda 12 numaranın mı? Yoksa Gümüşsuyu'ndaki apartımanın üçüncü dairesinde...

— Zannettiğimden daha tehlikeliymişsiniz delikanlı... Bitti. Kadriye bir daha buraya ayak basamaz!

Kadriye, dondurmayı, şehvetli bir hareketle ağzında eriterek peltek peltek konuştu:

— Beni niye karıştırıyorsunuz? Son (Pey) size sürüldü. -Murat'a göz kırptı-.- Hep böyledir bu benim ablara! Suçu bir türlü kabul etmek istemez!

Bu esnada telefon çaldı. Murat, müsaade isteyip dinleyiciyi aldı. Daha ilk kelimeyi duyar duymaz, gayrı ihtiyarî: «Hay Allah kahretsin!» diye yüksek sesle söylendi.

Meçhul şakacı konuşuyordu.

— Alo! Murat, sevgilim!

— Evet... Alo... Kimsiniz?

— Yeniden mi başlıyoruz ruhum! Pekâlâ biliyorsunuz. Gene yapayalnız mısınız? Allah gibi...

— Ben mi? Evet!..

— Durunuz bakayım! İşte bu olmadı sevgilim!.. Bu (Evet) her zamankine benzemiyor. Sakın yalan söylemiş olmayın...

— Neden yalan söyleyecekmişim? Yalnızım, tama-mıyle...

— Tuhaftır. (Aşk insanları kör eder) derler. Ben de aksine... Pek açık göz olurum. Kilometrelerce uzakta, duvarların arkasında olup bitenleri görürüm... Doğruyu söyleyin gözümden düşmek üzeresiniz!

Murat «Lahavle...» diye başını salladı:

— Peki! Doğruyu söylüyorum, dedi, iki tane müşteri var!

— Nasıl bakayım? Erkek mi, kadın mı?

— Erkek...

— İkisi de mi?

— Evet!..

— Olmuyor efendim! Bu (evet) gene... Şey... Deminki (Evet) ten... Darılırım ama...

— Pardon, yanılmışım! Kadın diyecektim.

— Olur. Dil sürçmesi... Nasıl kadınlar... İhtiyar mı?

— İkisi de ihtiyar!

Adalet hanımla Kadriye de alâkadar olmağa başlamışlardı. Murat onlara göz kırptı.

— Pek ihtiyarlar...

— Peki! Neden böyle tekrarladınız! Az kalsın inanacaktım. Siz yalan söylemesini hiç beceremiyorsunuz! Karınız, eğer biraz akıllıysa, sizinle pek mesut olur. Yahut ta pek bedbaht... Yalan beyhude azizim, ben görüyorum.

— Sizi belki böylesi daha memnun eder diye...

— Benim hangisinden memnun olacağımı sonra anlarsınız! Misafirlerinizin yaşlarını söyleyin!

— Yaşları. Bir tanesi (16) yaşında... Öteki de. yirmi...

Adalet hanım: «35» diye sufle etti...

— Yirmisekizindeymiş... -Adalet hanım tekrarladt: «35 diyorum.»- Pardon! Yirmisekiz sene yedi ay... -Telefonu eliyle kapattı, Adalet hanıma cevap verdi:- İşte gene bir (Otuzbeş) rakamı elde ettik. Bana ait bir kadın olsaydınız kendinize böyle gaddarca iftira ettiğiniz için kulaklarınızı çekerdim.. -Telefona döndü:- Hayır buradayım! Yirmisekiz...

— Güzeller mi bari?

— Güzelliklerini nasıl tarif etmeli meleğim! İkisi de meselâ sizin sesiniz kadar güzel... İkisi de galiba en az sizin kadar insafsız...

Adalet hanım, dondurma tabağını bırakıp hızla kalktı:

— Bizimle eğleniyor bu musibet! -diye telefona geldi. Dinleyici çekip aldı. Fransızca sordu:- Alo! Kim var orda... Polis müdüriyeti mi?

— Hayır madam! Bir meraklı kadın!

— Tahkikat yapıyordunuz da... -Murat'a sordu:- Sa-fo mu bu?

— Hayır! Ben de bilmiyorum. Bu böyle bir aydır devam ediyor! Bütün tanıdıklarımın günahını birer kere aldım. O kadar yalvardığını halde adını söylemiyor!

— Ses sahiden güzel! Size küçük bir yardım: Bu henüz yirmi yaşına girmemiş bir kadın... Buyrun! Hayırmı görün!

— Amin!

Telin öbür tarafından:

— Orada neler oluyor? diye soruldu.

— Beni öpüyorlar sevgilim! İmdad!

— Siz onları öpmezseniz yalnız öpülmenin hiçbir zararı yoktur. Metin olunuz!

— Metanet para etmeyecek... Yardıma gelmezseniz, iş işten geçiyor...

Murat, bunları öyle tuhaf, öyle yalvararak söylüyordu ki Adalet hanım da artık zoraki somurtkanlığını bıraktı, gülen Kadriye'ye uydu. İki kahkaha arasında:

— Numara çanım! diyordu, böylece tuluata çıkarmalı...

Meçhul sevgili:

— Gelemem! dedi, Allah muininiz olsun! Mamafi bu imdat isteği pek de gönülden değil... Teşekkür ederim... Yarın bir arkadaş da ben bulayım da, burada, kulağınız duya duya kendimi öptürüp mahsustan imdat isteyeyim! Bir de bu çeşidini tadınız! Nasılmış?

— Sakın haa... Hiç lezzeti yok... Hiç... Telefon kapandı.

Murat, dinleyici öylece tutarak, hâlâ gülümseyen kadınlara baktı:

— İşte bu bir aydanberi böyle hanımlar! dedi, af buyurun, birkaç dakika evveline gelinceye kadar, KGdriye hanımdan şüpheleniyordum.

— Ne diye?

— Benimle eğleniyorsunuz diye...

— Ne münasebet?

— Şaşırmışım! Anlayın artık... Peki, ben şimdi ne yapayım?

— Santrala sormadınız mı?

— Santraldakilere de ayrıoa eğlenoe olmuşum. Muhabereyi dinliyorlar da, (Kim telefon etti?) diye, sorarsam, gülüveriyorlar.

— Sakın santralda çalışan matmazellerden birisi olmasın?

— Böyle bir tanıdığım yok... Ben dedelerimizi konforsuz sıkıntı çekerler sanırdım. Meğer asıl bahtiyarlıkları konforsuzlukmuş...

— Televizyon diye birşeyden bahsolunuyor. Sizin düştüğünüz bu şekle benzer bir hale maruz kalmış biçarenin biri ioat etse gerek...

— Biçare! İşte bu anda bana (Murat)tan daha uygun düşen isim budur.

Adalet hanım, deminden beri düşünüyordu. Makyajına rağmen düşünmek bu kadına yaraşıyor, ona akıllı bir yüz veriyordu:

— Telefon eden, burasını görüyor, diye ağır ağır ko-

nuştu, görmesin kabil değil... Şu karşı binalardan birisinde arayınız!

— Karşı binalarda mı? Hay Allah razı olsun! Sahi!

— Nedir?

— Her zaman beni yalnızken yakalıyor. Daha doğrusu patronlar burada değilken... Bir aydanberi bu kadar tesadüf olamaz! İşte ne kadar budala olduğumu artık anladınız! Sizin bir dakikada keşfettiğinizden ben bir aydan beri hatta şüphelenemedim bile... Artık Kadriye hanımla arkadaşlığıma da bir tehlike görmemeniz lâzım... Budala bir kuzudan böyle bir ceylâna nasıl zarar gelebilir, değil mi efendim?

— Peki, bir dakikada bir şey keşfetmek kabiliyetimi n'apalım? İşte ben o kabiliyetle sizinle arkadaş olmasını menediyorum. Kuzuluk bahsına gelince: Koçların her çeşidi kuzulardan azmadır. -Pek kızmış gibi Kadriye'ye dönüp çıkıştı:- Deminden beri gülüyorsun! İki lâkırdı da sen söylesene âşifte!

Kız, masum bir tavırla boynunu büktü:

— Murat beyle sizin arkadaş olmanızda ben hiç bir tehlike göremiyorum. Deminden beri hep ikinize baka boka hayal ettim. Ömürdünüz doğrusu.

Murat, elinin tersini masaya hafifçe vurdu:

— Ben arkadaş diye işte bu Kadriye hanım gibi davrananlara derim, dedi, ne yapsam, bir dondurma daha mı söylesem... Yoksa, Melek sinemasında (Sensiz ölürüm!) filmi oynuyormuş. Saat üç matinesine davet mi etsem!

Adalet hanım:

— Dur kızım, hemen zıplama! dedi, saat üçe epey vakit var. O zamana kadar ayakta durursan helak olursun! -Murat'a döndü:- (Sensiz ölürüm) filmi bizi açmaz evlâdım, dedi, sonra ben meseleyi Safo ile konuşmak mecburiyetinde kalırım. Derim ki: «Bir film varmış. (Sensiz ölürüm!) diyormuş. Geçen gün Murat beye uğradık da... O haber verdi!» derim. Sonra bu acaip telefondan da bahsederim. «Bizim iki evin adresini de daha şimdiden ezberliğini biliyor musun?» diye sorarım... Galata'-

nın kızları, telefon makinesini adamın başında parçalarlar...

— Halbuki ne kadar yanlış... Şimdi bunları söylerken aynada kendinizi seyretmenizi isterdim. Harikuladeliğinizden ne çok kaybediyorsunuz... Ve böyle gülümserken nasıl da başka türlüsünüz? Değil mi Kadriye hanım?

Adalet hanım kalktı:

— Gidelim biz, dedi, bu gevezeyi nerdeyse merak etmeye başlayacağım. Haydi düş önüme... Mutlaka el sıkmak lâzım mıydı? Peki -Elini uzattı:- Bir gece buyrun!

dedi, eğleniriz!

— Teşekkür ederim! Celil beye bir şey mi diyecektiniz?

— Evet... Lâkin sizin söylemeniz icap etmez! Buraya gelen hanımlara dikkat etmesini tavsiye edecektim!.. En iyisi size yol vermesidir. Lâkin ağzını aradım. Pek

',, memnun! Erkekler mutlaka boynuzlanmak arzusuna ka-[\ pılmışlarsa, onları bundan vazgeçirmek imkânsızdır. Hoşça kalın!

Murat kapıya kadar arkalarından gitti. Sonra zevkle gerindi. «Bu gevezeyi merak etmeğe başlayacağım!» demişti. Ne olgun kadın! Ne hoş!.. Birdenbire telefondaki meçhul kızı hatırladı. Bir aydır yaptığı hesaplar altüst olmuştu.

«Yahu! Bu nasıl belâ?» diye gülümsedi. Şarlot'un Adalet hanımlarda ne işi olabileceğini düşündü. Bu düşüncenin ortasındayken... «Tamam! dedi, telefon eden kaltak matmazel! Şarlot! Zaten gözlerini beğenmemiştim! Tamam!»

İyi ama! bunların burda olduklarını nerden biliyor? «Hay Allah kahretsin!» diye âdeta bağırdı. Koşarak dışarı çıktı. Yordanidis'in odasına, kapıyı vurmadan girdi. Hademe Koço efendi, bir Makedonya havası söyleyerek pencereden bakıyordu.

Murat, ihtiyatla sordu:

— Matmazel! Şarlot, gene gelecek mi?

— Kim?

— Matmazel Şarlot!

424

— Anlamadım...

— Şimdi buradaydı da... Eğer gelecekse, istediği-kitabı aldım.

— Matmazel Şarlot burada değildi. Üç gündenbert de gelmiyor. Kim söyledi?

— Hiç kimse... Bugün için (Uğrarım) demişti de... Yordanidis nerede?

— Beyoğlu'na çıktı. İşi var. Bre hey Murat bey!.. Bizim oraları hatırladım bre Murat bey... Bizim oraları hatırlayınca türkü söylemeden edemiyoruz!..

— Yamandır sizin türküler... Ben severim...

— Gayda olmalı ki... Kızlar oynamalı ki... İhtiyar Karadağ'lı kederle içini çekti.

Murat düşünerek yazıhaneye döndü. Pencerenin önünde durup karşı binaları gözden geçirmeğe başladı. Herhalde bunlardan birisinde, Şarlot'un bir arkadaşı bulunmalıydı. Öyle ya! İşsiz, güçsüz, serseri bir kız... Şakacı da... Birdenbire «Tuu Allah kahretsin!» diye elini yanağına götürdü. «İnsan gözündeki çöpü görmezmiş de... Hay çok yaşa Adalet hanım!» Bu sefer telefon edeni yüzde yüz bulmuştu. «Alacağın olsun matmazel Reçina!» diye parmağını salladı. Aynı binanın aynı katında bitişik yazıhanelerde oturuyorlardı.

Telefon makinesine öfkeyle baktı. Ve ilk defa, bu makinenin insana nedense uzaklık hissi verdiğini anladı.

Bir an oraya gidip kızı kontrol etmeği lüşündü. Sonra tekrar telefon etmesini beklemeğe karar verdi.

Reçina güzel kızdı. Onu bu kadar ihmal etmek pek kaba bir hareket olmuştu. «Budalalığımızla eğlenmeğe hakkı var!» dedi. Alt dudağını dişleriyle bastırarak başım salladı.

İki gün daha geçti. Bu müddet içinde Murat Reçi-na'ya dikkat etti. Kızda hiçbir fevkalâdelik göremedi. Hsr zamanki gibi karşılaştıkları zaman, saf bir tebessümle başını eğerek selâm veriyor, bir an duraklarsa Safo'nur» sıhhatini soruyordu. Murat tahmininde hata ettiğini san-

425

mağa başlamış, şüphelerini gene Şarlot'a çevirmişti.

Cuma günüydü. Öğleden sonra dün gece üşenip makineden çıkarmadığı bir cevap lâtihasını bitirmek üzere

yazıhaneye geldi.

Yordanidis'le biraz çene çaldılar. Gâvur'un -Murat yüzüne karşı da böyle söylüyor, o da (Türk) diye cevap veriyordu-.- gene tenbelüği üzerindeydi. Plajlardan falan bans açıyor, Murat'ı da sürüklemeğe

çalışıyordu. «Şöyle erkek erkeğe bir dolaşıp başlarını dinleseler, hiç te fena olmayacaktı.» Bazı bazı canından bile usanan insan oğlu velev ki gâvur, yahut Türk olsun, kızdan da pekâlâ bıkardı.

— Otomobil parası benden. Var mı bir diyeceğin?

dedi.

— Tayyare parası olsa bana bakma!

— Safo istese gidersin!

— Sen de Şarlot istemese gitmezsin!

— İkimizin de aklı var mı? Denize girerdik...

— Sana o kadar rica ettim. Dün gece beni erken çı-karmasaydın, bugün istediğin yere giderdik.

— Birader, anlamıyorum, bizim patronlar gâvur oldukları halde Cuma günü işte çalışmıyorlar... Eskiden babam söylerdi, sizler de Yahudilere benzermişsiniz! Cuma günleri hiç iş görmezmişsiniz!

— Eskiden bir Türkün başında senin gibi püsküllü

belâ yokmuş. Dün gece...

— Dün gece, dersin! Fena mı oldu? Eğlenmedik

mi?

— Gene de eğlenebilirdik. Sekize kadar sabredemedim! Atlı kovalıyor gibi...

— Aklıma birşey koydum mu, yapmadan yapamıyorum. Meselâ bugün mutlaka plaja gideceğim. İnşallah bir Haraşo yakalarım da, (Keski gideydim) diye saçlarını yolarsın!

— Ben yolmam. Şarlot duyarsa, saç yolmak nasıl

olurmuş, bana senin kafanda gösterir!

— Telefon ederse bak ne diyeceksin. Beni burada

bulamazsa belki sende arar... (Patron götürdü. Bir mühim işleri varmış. Sana da söylemiş!)

— Bu kadar yalanı söyleyeceğime... «Bir otomobile atla! Florya plajına git!» desem...

— Umarım ki bu iyiliği de yaparsın! Lâkin bana birşey olmaz. Eğer Haraşo bulamadımsa sana bir de dua ederim...

— Sahi! Biz (Şeytan azapta gerek) deriz. Var git! O kaynar kumlarda sürün! Haroşlar akıllarını kayıp

mı ettiler ki, sana razı olacaklar. Hepsi de çoktan birer delikanlı bulmuşlardır.

— Kumda mı? Hiç zannetmem... Şansımı bilirsin!

— Bre gâvur! Cuma günü gâvurda şans mı olurmuş?

— Yazıhanede lâyiha yazan Türke bakıyorum da,
bîçare Türk şansları Florya'da benim gibi akıllı gâvur bekler, diyorum!

Böyle dedi ve güldü ama, Yordanidis gene de keyifsiz gitti.

Hava pek sıcaktı. Murat kapıyı ardına dayadı. Makineye kâadı koydu. Cevap lâyihası pek de uzundu. Eğer Safo'nun gelmesi ihtimali olmasa, bu sıcak günde bunu bir türlü göze alamayacağını anlıyordu. Kız gelirse... Her zaman yaptığı gibi kapıyı arkadan sürmeler... Giderek, ne ateşli bir kadın olmuştu. Rumlarda bu hal bir başka tabiat gibi dediklerini hatırlıyordu. Yalnız Rumlarda mı? Bizim kadınlar da öyle... Aynı cins... Akdeniz milletleri... Çalışmağa gönülsüz başlamıştı ama, yavaş yavaş hızlanmıştı. İkinci sayfayı tamamladığı zaman, sırtının ağrıdığını, hafifçe terlediğini hissetti. Zile basıp kahve söylemeğe bile üşeniyordu.

Bir cigara yakarak arkasına dayandı. Şimdi gelse.., Merdivenden başını görecek... Bir tuhaf gülümser... Kabahat yaparken yakalanmış gibi «Canım sevgilim!» diye içini çekti.

Bu esnada hafif bir kadın çığlığı duyarak, dikildi. Hanın sessizliğini dinledi. Çığlık işittiği muhakkak mı? Yoksa birisi mi gülmüştü?

Odabaşı Hüseyin'in baldızı çocukla şakalaşırken ba-zan böyle garip sesler çıkarıyordu.

Kaldığı yerden başlayacağı sırada, bir kapı hızla açıldı. Sonra camları kıracak gibi şiddetle örtüldü. Reçina'-nın patronu, bir felâketten kaçıyor gibi başını ileri doğru uzatmış olduğu halde, merdivenleri süratle indi.

Murat, kısa bir müddet sonra, bu firara benzeyen gidişle deminki çığlığı birbirine ekledi. İçi bir tuhaf... Kalk-tt. Gürültü etmemeğe çalışarak kapıya yaklaştı. Kulak verdi. Bir kadın hıçkırıyordu. Hıçkırtyor, âdeta boğuluyor... N'apacağını bir an düşündü. Kapıya parmağıyla hafif hafif vurdu. Cevap alamayınca yavaşça araladı. Buradan gene buzlu camla örtülü küçük bir antreye giriliyordu. Asıl büroya geçilen kapı aralıktı. Murat, dış kapıyı açık bırakarak buna yaklaştı.

Reçina, yere çömelmiş, başını kanapeye dayamış ağlıyordu. Bu ağlayışta garip olan taraf, kızın perişan kıyafetiydi. Bu perişanlık hissinin nereden geldiğini Murat evvelâ kati olarak bilemedi. Galiba beyaz kollarına dökülmüş dalgalı saçlar bu tesiri veriyordu.

İçeri girdi.

— N'oluyor matmazel? diye sakin bir sesle sordu. Ses sakin olduğu halde Reçina, dehşetle döndü. Murat'ı görünce yüzünü tekrar kollarına sakladı. Yüzü yaş

içindeydi.

Murat, yanına yaklaşarak sualini tekrarladı. Kız, gene sarsıla sarsıla ağlıyordu. Yalnız diz çöktü.

— N'oluyor?

— Bu Rus!.. Bu haydut! Bu canavar!..

— Size ne yaptı? Bir terbiyesizlik mi?

— Haydut... Namussuz!..

Murat teselli için güzel sarı saçları okşadı.

— Bakınız bakayım Reçina! Ne var canım?

— Beni öldürüyor Murat bey... Baksanıza...

Hızla döndü, sol omuzu entarisinden dışarıya çıkmıştı. Hafifçe kanıyordu. Murat evvelâ hiçbir şey anlayamadı.

— Yaralanmışsınız... Ne demek? -Biraz dikkat edin-

ce bunların diş yerleri olduğunu âdeta dehşetle gördü.-Ne yaptı bu yamyam söylesenize...

— İşte böyle... İşte...

Tekrar başını çevirmişti. Tekrar hıçkırıyordu. Murat, bu aglamadq bir miktar isteri farkederek yutkundu.

— Hele kalkın! diye belinden tuttu. Şöyle oturun da anlat/n!..

— Hayvan herif... Barbar...

— Durun canım... Bir bakayım... Bakayım diyorum... -Bütün vücudunu bırakan kızı kolaylıkla kaldırdı. Kanapeye yatırdı:- Durunuz... Allah Allah! Sizi ısırmış...

— Evet!

— Demin siz mi bağırdınızdı?

— Evet!

Murat, Reçina'nın sıhhatli yüzünde zorla tecavüze uğramış bir kızın heyecan sarılığını göremeyince, «N'oluyor ikuzum?» diye düşündü. Saçlarını topladı.

— Bakayım! diye boğuk bir sesle konuştu, pek mi acıyor canım!

— Pek... Etimi yedi!

— O kadar değil... Durunuz... -Bembeyaz omuzu yavaşça, okşar gibi öptü. Arada:- Bunun ilâcı budur! diyordu.

— Yapmayın Murat bey!.. Rica ederim...

— Birşey yapmıyorum ki sevgilim... Şimdi geçecek...

— Yapmayın içim bir tuhaf oluyor, bayılacağım...

— Sakın haa... Yahut, hele kalkınız... Bizim yazıhaneye gidelim... Bayılacaksanız da orada bayılırsınız...

— Neden?

— Patronunuz gene gelir...

— Artık gelmez... Hiç gelir mi?

— Öyleyse daha iyi... -Kapıya baktı:- Siz bir dakika durunuz! Ben şimdi ilâç getireceğim!

Süratle yürüdü. Evvelâ dış kapıyı, sonra aralığın kapısını sürmeledi.

Bu müddet zarfında Reçina, başını kanapenin kolluğuna dayamış, öylece beklemişti. Murat yutkunarak yaklaştı. Yüzünü, gözlerini kapatıp sık sık nefes alan kızın

73 <û<

y-> - •o ço O © 5 UDZ 8 I 1 2 S <0 3

2 S 9 =¦ C ÜJ 3" CD a . 1 =* 1 1 0. „ 1 3 CD 1 1 1 l E l s?

co 1 1 1 1 ııu! ""iLi 1 1 g 1 i o s ş. -. -C X c 03 3" ?T -2" 5. 1 ' H> Q " >n görürs Ben de !) derim. Neden Telefon »p --1°

•S. 1 1 3-CD O © ki " 1 I oz: < o evme Sev Def . Kol -s q =; ° ço a ' J 3. O= 3 -; § 7T ordu S 2 °. ct^ 3" ¦< —-OT a 7rî.s

2."< -1 Q f §.. o 2 3 oS 3 c 5^ 0 -a ?j ?£ q cd 3 =: ° &2J OT & w 0 ¦< 9-

• £ 3 3 ©£ 7~ ¦— CD 3 O 3 (D ^' 7? O CO '• : to © D Q % ^ CD 1 O rr X-CQ Q 3 - CD CD O: o. Q ¦ mu iyon ,. A< anın akla öyle

4p-ı ederi biraz2". 3 D ~ ry o 32,^ 3r+ q9^'9-©39; Its gl lilisfi nedı "¦¦<

i| Senin rim! ıyorrr o 2-0 W 0 ' w 3 ¦ S< > a -

S 2. ® Q -R _ •-* 3 < — OT3 o • 5"Clegıı udalc . Seı gön fo'yu seni j ote ılar. (d © n E d.: Poj £3| CD CQ (Beni luşunr Sen 3 o&s L 3 ¦ Q

§ 3 ¦< *. 3 "<. Q co c -a O N -o Ç -ederiz 3 P3 1 Q. •> r © > _ his ft SŞ'İ S S Sen Belki lında n sem d Nede elmiyo beni ^ CD 03 9. ffi- to N 3 3 0 | O ?O (Q Q Q:

3 ©. o. c. o - o • : #¦"5 ^ - Q o H. o. 3" 3 Q Q C CD 3 Z ^ 3 3 Q 2 ^ 3 3" .0 e © rduı 0 aldı ptü. bir ülm nele

2". o s^ 5' CD onun ¦o c: 9- 3 :-Q OT 3 O «Si =: o m X OT Q CD 33 " 3 3 oca 3 < 7T Q Q. Q öldü -^ £©¦* Q°^ D &-g

n a -< (Q< er Q c O 3 O o q a. 9. ^- tc— 5 -a cdo. 0 V -^ °^ İ3|

olsun... Ben tekrar hisse- ;ayım! Patron jefedersin!3 2 c q ¦ ^ ÎR ' » CD -7 — a. < îr co © ^ ro e o. o c 3 3 c q 5. • ' edin? sin diye... bylemedin? nsız. Ben C a. a a 3 ordu bu başın» Murat'v 1 sesler diyeae-

bile © cd 2T CQ

CT°? -OT C © ¦< X • O i S ' -t- 3' _ 1 "§^ 3 O= § 9.© X" CQ« N Q. © = CD S"

ÇT - C n' N «¦ 3 D CD 3 M' 9- Q © ^Sr Q -M Q If •< O CD ?cfl : ¦ m is! Ilı?$*?§ :®C? &g S SŞ O:£ ^ cF'3 f S > y j ¦-* 3 q 1 I ö~ 0 «Q< ~ 9 , S- Q gö° Û Sa>5'Sg5 — Karısı — Karısı CQ< 1 - C: _ s 3 -a CQ CD CT ^ I 9:3 2 rIIf:i 9- 3 =!¦ Q — x- 3 < ®

© § f © ~-^S ! —t» §3 "< 3P- O-Q 5^ O 3 Q <Qc T =• 3 3 3 5' "° 05- 5" : © cö" "« ' 0 Q<9. S"< roQcİ3 2- = yîliîll ¦< ¦< Q Q a : a —¦ O |P Evveli nırsın. r... Sc e bitir smek?cd - =;¦ 9. -0 -co ö a © ^ ©

O: F is- : 3.5 S ' §'3 © L eselc lk hi •S§E : co<^ 0 3 2 •- i S- So- g)î ^ CD Q O CD (To r _ o. Q c ^ Î3 5 Ç« 9.^3 öyle Q 3 X a a ¦- = coQ> : s§S Q © -1 ¦5 a ?

—» <Q - tt> < 3 Q T" 3 3^' © _ ~ r* Q.X-C' ° Sî co^Q ©<9<^ 3 c?a rleri üşüı na!..

© _^ ~ ~ ' > - 9 §. ¦ ü; n cd - S m c O- ?' CO a £ a 3

bir tesa< İmiş Saf 3 _ < 3T §" ' O 3 : 3 2 Q. < C r f- ° ö'f§: 15 3-2. (t 0 5 Q 3 X- q •0 3 : °3c1 D §:" 2- V D"

O" C: CQ Q r -» o N o co ; 38 if <« » 3 ©" ¦° q 3 n w ?r O > ^ CD -«

^- CT _ " 3- 03 5-CD CD 3

^ CD 3 Q Q 3 £ O 9çj?ra ' E N O meselesin CO C: C N C 3 CD - > ?! Ü
1 . ?r n >a fa 3T CD ^ CD ;S c? : rr ~' CD CD X" o- 3 3 © cd" ?r-< 0 a
¦< -^ *n Q 'kuyormuş Q —. **s —. Q. = C 3 y- -1 Q. OT = _ C Q -1 3 C
=S -W T Oö < o -i gi

3 | o co CD rr 3- V3 S S-cö o - °-_ — O: 5- « 5-S ^ co O: "
7f< OT 3" X- Q Q 3 3

U. ^" *^ r-t> ¦T ^ =İ =f-Q ~ _ = E ~ cd © 3 o3 0 O CD © a 3-
© 9- <* v-

Q 3 S ® ? Artık) öy-böy- 3 §• — CD -^ ¦«¦ Z Ç/> 3 Q © — t 3 ~ Q I P CD
S1 Sİ

o 2. £•

= N CO O:

iii

C: CD

CO C Q

I 3 f

CD O

% I

o « - o. k â

O — W """ ÜS

o

ca<

N 3

CO

r1. . D-

I I * I 5

Q. n 2 (D

-co

aî

S*İİ2Fl I I ı

Et 3 CD O

s.

CD

(0

N

e-rrSOZro

3 S

^

3 <2.

Q. Q Q C CO CO

CD

ÎHÜH

^ co 3 Fİ. 2 ° F <

ü UHl!ılltılii|Hliflii!illU?!l!il1

K t i? Iî |î*îSH!!îIiîlir î;iîl!ıl!lil

ıllilililüt! «i!« lîlStlîlîîlî

*¦ 5-

CD

N

CD —• N

O <J> ÇD 3

2 a S » ^

_. < o.

5- CD CD 3 Q.

~-cq'<

? <° 2. "<. <n ° °- a> 3

^iffgiflifi

ç&S»

CD

cd «a 3-

5m r* m

-CO Q 2.

=r 3

«Q;

CD

CD 2. S.

-CO

Q F

2 CD ^-.

X rf X

CO

cr 9.

3 «9.

2 3 -co c

CO Ö ^

Q _. 7C Q CD

-o ox* '"

cp_ © — cr

S. co_t" =j. o — —

5. Q- cr 9-,

S? S* ? I Ü 1

15

- 2

CD m

CO N

CD •<

Q. O

ö - 2

3". CD

-cocdSiI

< ¦ 2,

2 bg

o

CD

3«E

" o j

— -*. CD

CD "

Q İİ.

Q -CO

5" S CD

"8

O

O, "S. T

a c

CD O

CD

TI

— Matmazel kontrol eder. Alelhesap birşey ister

misiniz?

— Hele işi bitirelim de... Kaç güne kadar bitmiş olması lâzım!

— Şimdi lâzım... Yarın lâzım... Ne kadar acele olursa o kadar iyi...

— Peki!

— Hemen başlar mısınız?

— Bu akşam!

— Makinemi dışarıya verememem. Burada sizi bekleyecek bir adamım da yok...

— Ben bizim makinede yazarım.

— Celil beyin şeridini ne hakla kullanacaksınız. Makinesinin aşınma payı için kendisine münasip birşey vermeyi mi düşünüyorsunuz?

— Şeridi ben alırım... Aşınma payı için Celil beyle uyuşurum. Meraklanmayın.

— Kimseye zarar vermek istemem...

Murat, Reçina'nin kanayan omuzunu hatırlayarak yüzünü buruşturdu. Herif pek kuvvetli görünüyordu ama, şu anda midesine bir direkt indirse de, herif iki kat olurken çeneye bir de aparkat yapıştırırsa, tabanlarını gökyüzüne dikeceğine de güveniyordu. Bunun yerine gülümseyerek selâm verdi:

— Müsterih olun. Kimseye zarar verecek değilsiniz!

İş, ellişer mektup, ellişer zarf yazmak şartiyle dört gece sürdü. Reçina, yeni sevgilisine mutlaka yardım etmek istediği için pek de zevkli geçti.

Akşam olup handa el - ayak çekilince bir şişe rakı ve yiyecek şeyler aldırmışlar, karşılıklı içtikten sonra, bi-ribirlerine yardım ederek keyifle çalışmışlardı. Her yir-mibeş mektupta, Murat, kıza Celil beyin güzel müvekkillerini bitişik odada nasıl kabul ettiğini, orada onların dertlerini nasıl dinleyip nasıl teselli verdiğini göstermişti.

Son gece, kızı evine bırakırken:

— Yarın paralan alıyoruz, sevgili ortağım, demişti, bakalım bana ne hediye vereceksiniz!

— Hem siz kazanıyorsunuz! Hem beni bedava çalıştırıyorsunuz... Hem de bir hediye... Aman yarabbi!

— Olur mu? Parayı yarı yarıya bölüşeceğiz.

— Sen deli misin? Darılırım... Sus bakayım!..

— Hayır! Üçte ikisini alınız desem kızmaya belki hakkınız olur. Yarı yarıya diyorum.

— On para almam! Ben para canlısı kız da değilim... Elini ceketinin altına sokup Murat'ın etini tuttu:- Ben seni istiyorum.

— Ben başka... Bizde kadınlar böyle şeylere karışmazlar. Haydi şimdi yat da...

Ertesi gün patron'un hizmetten memnun olup olmadığını Murat bir türlü anlayamadı. Gene aynı emniyetsiz bakışlar, somurtkan yüz...

— Kontrol ettiniz mi matmazel?

— Evet canım! Veriniz mösyönün hakkını...

— Bir yanlışlık olursa sizin ücretinizden keserim.

— Veriniz dedim ya... Olur.

Herif pantolonunun cebinden bir deste bankanot çıkardı. Altmış lira ayırdı. İki kere saydı:

— Sayınız! diye Murat'a uzattı. Murat, desteyi cebine sokarak:

— Üçüncü defa saymak uğursuzluk olurmuş, diye güldü, teşekkür ederim.

— Sayınız! Sonra eksiklik kabul etmem...

— Öyleyse fazlası da bana kalır... Bütün öfkeli görünüşünüze rağmen sizi beğendim mösyö! Allahasmarla-dık...

Herif bakakaldı ve Murat çıkarken Rusça birşeyler homurdandı.

Murat koridorda, daha fazla güldü:

— Amma da tip haa, dedi, bunları Bolşevikler tevekkeli siktiretmemişler...

Öğle tenhalığında Reçina'yı var kuvvetiyle zorladı. Yahudi kızı, şışılacak şey, ciddiyetle para almak istemiyordu. Murat çaresiz kalınca:

— Öyleyse bu akşam sizi davet ediyorum, dedi, beraber gezeriz!

— Bir şartla... İkimiz... Saf o gelirse ben gelmem!

— Peki!

Murat Adliye dönüşü bir manifatura mağazasına uğradı. Bir kombinezon, bir iç pantolonu, bir sutyenden ibaret iki takım ipekli çamaşır aldı. Birisini geçerken nişancı dükkânına uğrayıp Safo'ya verdi. O akşam bir işi çıktığı için saat onbirde gelemeyeceğini söyledi. Kız. paketi

yoklayarak :

— Nedir? diye sorunca, sıkı sıkı tenbih etti:

— Sakın burada, açma! Evde bakarsın! Ayıp olur. Karışmam!

— Nedir?

— Evde bakarsın. Yarın da bunları lütfen giy... Olur

mu?

Patronlar gittikten sonra Reçina'yı yazıhaneye aldı. Kapıyı içerden sürmeledi, soyup hediyelerini giydirdi. Bu pembe iç çamaşırlarıyla kız o kadar cici birşey olmuştu ki, Murat, bir an, âşık olmaktan korkarak gözlerini yumdu. Yerdeki çamaşırları aoele toplayıp:

— Haydi sevgilim, diye boğuk bir sesle rica etti, açlıktan ölüyorum.

— Ben de...

— Evvelâ eve uğrarız. Bu gece gelmeyeceğini söylersin.. Seni bu gece annene bile bırakmam... Haydi...

— Bilmem ki... Kızarlarsa... Hayır! Hayır! Gideriz! Novotni'de ağaçların altında bira içtiler.

Murat, bu geceyi nerede geçireceklerini düşünürken, Tarabya'daki oteli hatırladı. Bir aralık rehberde adresi buldu. Telefon ederek, denize bakan balkonlu odayı hazırlamalarını emretti.

İlk aylarda olduğu gibi artık para arttıramıyordu. Açıktan kazandığı bu (60) lira kendisini o pis kahvehane odasından kurtarmağa pekâlâ yardım edebilirdi. Fakat Reçina'nın sayesinde kazandığı para

ile, içinde her zaman oturacağı -Belki Safo'yu da götürüp oturtacağı- bir yeri döşemek istemiyordu. Safo'yla ilk defa kaldıkları bir otele ondan gizli bir başka kadın götürürken zerre kadar hicap duymadığı halde, para hususunda böyle garip he^

436

saptar yapmağı hiç yadırgamıyor, hatta pek ciddi, pek erkekçe buluyordu.

Otomobilden otelin önünde inince Reçina burasını hemen tanıdı. İşin tuhafı:

— Yordanidls'in oteli! dedi.

Buraya Rum delikanlısı ile beraber geldiklerini, bu suretle anlatmış oldu. Murat, buna kızacağına ayrıca sevindi. Reçina, Safo'ya ihanet ediyor bile sayılmayacak bir basit eğlence arkadaşı olduğunu, böylece her fırsatta har tırlatmakla Murat'ın yüreğini rahatlaştırıyordu.

Gene balkona küçük bir sofra kurdurdular. Bu sefer gramofona falan ihtiyaçları yoktu. Kapıyı daha içmeğe başlamadan sürmelemişler, dünya üzerinde başbaşa kalmışlardı.

Reçina, böyle sıralarda yarın sabahı düşünmeyen, mânâsız mevzularla insanı yormayan nefîs bir körpe kadındı. Hele biraz daha yumuşak olsa... İlle canının yakılmasını istiyor, bunu düpedüz söyleyeceğine, arkadaşının canını hiç insaf etmeden acıtarak mukabele mecburiyetinde bırakıyordu.

Mamafi, bu tatlı didişmeler arasında Murat, birçok acaip şeyler de öğrenmedi değil...

Bir kere, kendi yazıhanesiyle Reçina'nın yazıhanesi arasında tahmin edilmez bir akrabalık vardı. Patronun karısının küçük kızkardeşi iki sene evvel, bir müddet Ce-lil beyin metresliğini yapmıştı. Reçina bu metres hayatının maddi şartlarına vakıftı. Evvelâ, bin lira peşin, sonra her ay üçyüz lira..

— Bu kadar güzel mi?

— Sen ne diyorsun seri!.. Ben bile sevdalanıyorum... Öyle güzel kadın olmaz... Hem güzel, hem akıllı...

— Şu halde bizim patron, senin patronun bacanağı oluyor.

— Bacanağı mı dersiniz... Durun bakayım! Evet. Sizde, kardeşinden sonra ablasına nikâh düşer mi?

— Hayır...

437

— Düşer... Düşmese Celil bey bizim madama şey

eder miydi?

— Hay Allah müstahakkınızı versin... Bunu da ner-

den biliyorsunuz?

— Vekâlet ücretini böyle ödeşmişler...

— Hangi vekâlet ücretini...

— Bizim madamın hususî işleri vardır. Patronun işlerinden başka. Patronun işlerine de yardım eder. Eğer madam yardım etmese, biz üc tane bankanın daktilo tamiri ve daktilo temini konturatolarını nasıl elde ederdik... Ama madamın işleri daha sağlam...

Reçina'nın anlattığına göre madamın fikri icadı vardı. Piyasayı her gün yoklar, uzun vadeli hesaplar yapar, mevzuu tayin ettikten sonra, etrafındaki müşkülât» bertaraf edecek, işin seyrini kolaylaştıracak vasıtaları hazırlar, sonra girişirmiş. Halen, sermayesi az fakat kârı çok iki tane fabrikası varmış. Birisi makara, diğeri, kürek kazma fabrikası. Şimdi de bir başka işin peşindey-

miş. Reçina:

— Madam yamandır, diyordu, o kadar çok erkekle yatıyor. Başka kadın olsa, parmaklarını saymağı şaşırır. Bu sanki akılları yatakta buluyor. Her erkeğin aklından biraz alıyor. Zevkini bilir. Lâkin aklını hiç kaybetmez... Şimdi bir Bulgar mühendis peydahlandı. Güzel adam... Lâkin biraz saf... Tam bizim madamın istediği tip...

— Kız kardeşi?

— Kız kardeşi madama hiç benzemez. Hovarda kadındır. Madamla eğlenir. «Ablam donunu çıkardıkça akıllanır. Ben tersine aklımı kaybederim...» diye güler.

— Patronun haberi yok mu?

— Olmaz mı hiç? Lâkin madam beni kıskanmaz, mösyö de, madamın işine karışmaz... Geçiniyorlar.

— Fena değilmiş... Madamın kız kardeşi beraber

mi oturuyor?

— Hayır... Ayrı... Nasıl bilmiyorsun? Şişli'nin en meşhur parçası... Geceliği iki yüz lira...

— İşte ondan bilmiyorum şekerim... Seni buraya Şarlot mu yerleştirdi...

— Evet...

— Şarlot'u nerden tanıyorsun?

— Adalet hanımın evinden...

— Haa, şu mesele... Şarlot hâlâ devam ediyormuş.

— Ediyor.

— Sen?

— Ben çoktan beri bıraktım.

— Öyleyse patron aylıktan başka birşey de veriyor. Doğru söyle... Fazla mesai yaptığın zaman...

— İnanmıyorsun ki... Ben para eanlısı değilim.

— Patron için de mi?

— Patron başka... Lâkin o huyu olmasa kibar adamdır. Eli açık...

— Anlıyorum... Sizin madamı doğrusu merak ettim.

— Geçenlerde gelmişti. Yanında Mühendis... Bir ev rak tetkik ettiler. Bir şeyler yazdılar.

— Senden gizli mi?

— Gizli değil... Madam beni sever...

— Kardeşi bize gelmiyor mu?

— Bu yakınlarda gelmiyor. Bir işi olursa uğrar... Ama görmelisin. Biz onun kestiği tırnak olamayız...

— Hele yalanеı... Senden güzel kadın mı olurmuş?
Reçina, serhoşlukla daha baygınlaşan gözlerini kibirle süzdü.

Murat, ertesi gece, vücudündeki muharebe izlerini Safo'dan saklıyabilmek için akla karayı seçti.

IV

Tesadüf Murat'ı daha fazla merakta bırakmadı. Bir hafta sonra Reçina'nın patronunun karısıyle tanıştılar. Kadın, Reçina'ya göre kırk yaşındaydı ama, en insafsız bir insan bile otuzdan fazla tahmin edemezdi. Gözleri ilk bakışta siyah gibiydiler. Halbuki bu siyahlık uzun, kıvır-

cık kirpiklerinin gölge oyunuydu. Hakikatte kadının gözleri koyu çini yeşili renkteydiler. İnsan, onlara bakarken sırtında korkuyla karışık bir lezzet ürpermesi duyuyordu. Güneşte hafifçe yanmış gibi esmerdi. Fakat en dehşetli tarafı, ciddiyetle bir kaşını kaldırıp konuşması, bir sualden sonra aynı ciddiyetle cevap beklemesiydi. Murat, ilk his olarak: «Bu kadında zaaf namına hiç birşey yok mutlaka...» diye düşündü.

Yanında, Reçina'nın (Bulgar mühendisi) dediği uzun boylu, biraz kamburumsu bir delikanlı vardı. Delikanlı o kadar pısırık, yorgun görünüyordu ki, bu kadın, bîçareyi bir kerecik arzu ile öpse canını alıverir dememek elden gelmiyordu.

Murat, bu fırsattan istifade ederek kocasını, karısının yanında bir daha tetkik etti. Mösyö Aleksi Petro Ka-razof, henüz rötuş edilmemiş kabataslak bir heykel gibi oturuyordu. Kendisine ait olması lâzım gelen bu harikulade kadının mevcudiyetinden bile haberdar değil denilebilirdi.

Yalnız iki kere lâfa karıştı. İkisinde de acaip Fransız-casıyle Murat'a sonuna kadar güvenebileceklerini temin etti.

Reçina'nın sonradan söylediğine inanmak lazımsa bu tezkiyede, mektup işinin memnuniyetinden ziyade, daktilosunun sinirlerini teskin etmesinin teşekkür borcu varmış.

Madam Karazof, Murat'a bakmıyor, yahut görmüyor gibi, birkaç kere baktı.

— İki ay iş var mösyö... dedi, birisi bir tescil muamelesi... Diğeri bir borç senedi...

— Evet madam...

Madam Fransızcayı herhangi bir Fransız kadınından, hem de yüksek tahsilli bir Fransız kadınından daha iyi konuşuyordu:

— Bir küçük imalathane açıyoruz. Mühendis efendiyle ortak... Herşey tamam. Mukavelede tamam... Her-şey... Mahkemede tescil ettireceksiniz. Ticaret odası ga-

zetesiyle ilân ettireceksiniz. Masraflar bize ait ne istiyorsunuz?

— Usulü Mösyö Karazof biliyor...

— Bırakınız mösyö Karazof'u... O hiç birşey bilmez...

Mösyö Karazof homurdandı.

— Ne dersiniz...

— Bu fena bir usul... Şark usulü... Pekâlâ... Geçen sefer, bir başka efendiyle bu iş için 40 lira vermiştim. İşinize gelir mi?

— Ben otuz diyecektim...

— Yanlış... Bilmiyorsunuz. Ben de fazla verdiğim (10) liraya üzülecek insan değilim. Başlarken karşısındakini üzmemeğe uğraşmak iyi tezgâhtarlık sayılmaz. İşte size bu da bir ders...

— Mersi Madam...

— Senet için de ayrıca 20 lira veriyoruz. Noterde hazırlanmış bir borç senedini Noter kâtibi ile vereceğimiz bir adrese götürüp imzalatacaksınız... Bir hanıma... Ofur mu?

— Olur.

— Pekâlâ, yarın saat kaçta serbest olabilirsiniz? Murat, not defterini çıkardı.

— Üçten sonra... Üç, nihayet üçbuçuktan sonra...

— Icabederse Celil beye benim işimi görmek üzere ayrılacağınızı söyleyebilirsiniz. Ahbabımdır.

— Lüzum yok. Üçbuçukta serbest olacağım.

— Notere gidiniz. Üç buçuk için randevu alınız... -Çantasını açtı. Evvelce hazırladığı pek belli olan bir miktar para çıkardı:- Buyrun... Masraf için...

— İstemem madam... Ben öderim. Sonra hesaplaşırız...

Madam Karazof ilk defa Murat'ı tepeden tırnağa süzdü. Bu söze inanmış olduğunu belli eden bir hareketle başını salladı:

— Mamafi, alınız, dedi, prensip meselesi... Benim işime benim param... Masrafları yazarsınız. Gene de hesaplaşırız.

— Peki...

— Şimdilik bu kadar. Senet işi olduktan sonra tes-oil işine geçeceğiz. Mersi mösyö. Fransızcayı güzel konuşuyorsunuz...

— Ya, siz madam?..

— Evet.. Ben de iyi konuşurum... Orvar mösyö..

Ölçülü bir gülümsemeyle görüşmenin bittiğini anlattı ve derhal mühendise dönüp galiba Rusça birşeyler söylemeğe başladı.

Murat: «Dehşet mi dehşet... diye mırıldanarak dışarı çıktı, Bolşevikler bunu siktiretmekle sahiden iyi yapmışlar... Bir kere insana düşman oldu mu Vallaha bitirir...»

Ertesi gün saat üçte, Noter kâtibi ile beraber Kuruçeşme'ye gittiler. Ellerindeki adresle aradıkları köşkü bulmak kolay oldu.

Kapıyı sümüklü bir ahretlik açtı. Ziyaretçileri uzun uzadıya şüpheli şüpheli süzdü.

— Beyefendiye haber vereyim de... deyip kanadı suratlarına çarptı.

Murat, pısırık Bulgar mühendis ve dehşetli beyaz Rus kadını ile ahretliğin beyfendiden bahsettiğine bakılırsa evli bulunması icap eden bir Türk hanımının ne münasebeti olabileceğini düşündü.

Biraz sonra kapı tekrar açıldı. Alt katta bir bekleme odasına alındılar. Oda pek fakir döşenmişti. Burada, fakirlikten ziyade, bir pasaklılık, savrukluk, hatta pislik göze çarpıyordu. Nihayet içeriye:

— Safa geldiniz... diyerek bir kıranta adam girdi. Sırtında kirlice bir pijama vardı. Matruştu. Kırçıî saçlarını alabros kestirdiği için insana bir zabit yahut asker mütekaidi hissini veriyordu.

— Senet hazır mı? diye sordu.

— Evet...

— Verseniz de imzalatsam...

— Buraya teşrif edemezler mi? Yahut biz yanlarına gitsek...

Binbaşı Rıfkı bey -Murat sonra öğrendi- bir an düşündü. Noter kâtibine, şakalaşıyor gibi:

— Vallaha birader... Peki... diye manâsız bir surette gülümsedi.

Biraz sonra, içeriye bir kadın değil devanası, bir de-vanası değil esans dengi girdi. Murat'ın pek te alışık olmayan burnuna aynı zamanda birkaç çeşit baygın koku çarpmıştı. Kadın o kadar uzun boylu, o kadar şişman, o kadar azametliydi ki bu vücut ve bu azametle hiçbir erkekle yatmağa razı olamaz gibi geliyordu.

— Veriniz bakalım... diye hışımla kâatlara saldırdı.

Her adımda tahta evi zangır zangır sarsıyordu. Pencereye gidip okumağa başladı. Aşırı şişmanlığı, okumn bilmesine imkân yokmuş zannını uyandırıyor, seyircilere kâadı çekip almak arzuları veriyordu.

Murat'a görünen sağ elinde kocaman taşlı iki yüzük vardı. Okumayı bitirince, bahçeye bakarak, kâadı sol eline hafif hafif vurarak bir an düşündü:

— Karışık bir iş... diye söylendi.

— Rica ederim Semra... Bunu görüşmedik mi?

— Hiç birşey görüşmedik... Ciddi değil bu...

— Rica ederim!... Anlattım ki...

— Ne anlattın? Sanki aklın erermiş gibi... -Kocasına döndü. Öyle bir bakışla baktı ki, Murat, bu kadınla evli olan her erkeğin o erkek Koca Yusuf Pehlivan bile olsa
böyle üç bakışa dayanamayıp eriyeceğini korkarak düşündü:- Kadın çok güzel... İşi karıştıran da budur...

— Canım kadının güzelliğinden bize ne?.

— Kadının güzelliğinden mi? Budala... Bütün güzel kadınlar ahmak olurlar... Hepsi...

— Rica ederim...

— Peki... imzalıyorum. Lâkin sonra ziyan gelirse karışmam... Zarar senin olur.

— Hesapladık ya... Sen karar vermiştin...

— Ben karar verdim. Evet... Kadının o kadar güzel olması hesapta yoktu. Neden orospuluk etmiyor anlamıyorum.

— Rica ederim... Rica ederim Semra...

— Peki, peki... -Ortadaki masaya yaklaştı:- Neresi imzalanacak?

Gayet güzel gayet işlek, bir Banka direktörü kadar alışık hareketlerle imzaladı. Halbuki Murat, böyle kuşkulu insanların asıl imza atarken tereddüt geçirdiklerini görmüştü. «Bu kadın bir kere (Peki) dedi mi, demek bitti...»

— Efendilere kahve içirelim.

— Teşekkür ederiz. Hemen gideceğiz...

— Kahve... Şimdi... Olmaz... -Kocasına herhalde bir Balkan lisanıyle birşeyler söyledi:- Anladın mı?

Murat'la Koca da şahit olarak imzaladılar. Kadın:

— Bana müsaade efendiler, diye gülümsedi. Pas-yans açıyordum yarım kaldı. Ciddi bir mazeret sayılmasa da hiç olmazsa yalan değil...

Döşemeleri inleterek çıktı. Murat, fal açmak için kullandığı iskambil kâatlarına acıyarak, rahatsız rahatsız içini çekti.

Kahvelerden sonra evin efendisine (!) veda ettiler, Adamda bir tereddüt, bir telâş seziliyordu. Nihayet canını dişine takarak Murat'a yaklaştı. Kulağına birşey söyleyecek gibi uzanarak, gizlice iki zarf uzattı.

— Nedir?

— Alınız rica ederim... Kusura bakmayınız... Madamı görecek misiniz?

— Zannederim...

— Hürmetlerimi lütfen söylersiniz. Lütfen...

Bu hürmetleri söylemekle, gizlice verilen zarfların ne münasebeti olabileceğini düşünerek Murat, aldı. Erkânıharp Binbaşısı Rıfkı bey yalvarır gibi:

— Kusura bakmayın, dedi, birisi size, diğeri efendi

kardeşime...

— Niye zahmet ettiniz... Biz ücretimizi almıştık...

— Biliyorum... Lâkin hanım öyle istiyor... Güle güle... -Sonra birden dikildi galiba mutfağa doğru bağırdi:-Veli... nerdesin eşşoğlu eşşek...

Sesi artık sert ve dikti. Belli ki emirbere hitap ediyordu.

Murat'ın gülmesi tuttu.

444

Tramvay caddesinde zarfların ikisini de çıkardı:

— İçlerinde ne olduğunu ben de bilmiyorum arkadaş, dedi, beğen bakalım...

Noter kâtibi gözüyle kararlayıp daha şişman gibi duranı aldı.

— Bahsa var mısın? diye sordu.

— Neye?

— Bahsa,..

— Ne bahsi?

— Bunların ikisinde de aynı miktar para var. Hangimiz tam adedi yahut, en yakını söylersek ikisi de onun olsun...

— Teşekkür ederim kardeşim... Ben hisseme razıyım... Seninkini alamam...

— Efendim? Alacağın ne malûm?

— Şans meselesi...

— Ben de güvenirim...

— Daha iyi söylediniz ya... On lira var. Beşer duble birasına...

— Beşer lira vermişlerdir... Biz Noterciyiz... Böyle neler gördük. Kabul... Beşer dublesine...

Onar lira vardı. Noterci, zarftaki bütün parayı, zarftaki bütün parayı değil, cebindekileri de beraber kaybetmiş olsaydı bu kadar üzülmezdi.

— Ben üç duble içeceğim, diye tövbe eder gibi ko^ nuştu, siz sekiz duble içiniz...

— Neden canım?

— Bu kafa... -Şakağına sert sert vurdu:- beş duble içmeğe lâyık değil... Bu kafa eşek kafası... Haşa huzurunuzdan... Eşek... -Murat'ın koluna dostça girdi:- Lâkin ne kadın kardeş, dedi, kocasıyle yatarken hovardasını öteki tarafına alsa heriflerin biribirlerinden on sene ha-berî olmaz...

— Karyolada mı?

— Döşemelerin çekeceği şüpheli... Bunun somya tellerini henüz haddehaneden çekmemişlerdir. Böyle mahlûk olduğunu bilmezler de... Lâkin madam Karazof için söylediğine bayıldım. Sahi o kadın niçin? değil mi?

— Bunlar oniki bin lira borç mu almış oluyorlar?

— Bir oniki bin lira var... Ne bileyim.. Karaköy'de tramvay'dan inince Tokatlı'ya girdiler.

Noter kâtibi sözüne sadık olduğunu ispat etti. Murat'a sekiz duble bira içirdi.

Mesele, Muratın, zannettiği kadar karışık değildi. Bir papye karbon, makine şeridi, ıstampa atölyesi açılıyordu. Atölye esasta üç ortaktı. Bulgar mühendis. Madam Ka-razof, bir de Erkânıharp Binbaşısı Rıfkı bey... Binbaşı Rıfkı bey Binbaşı olduğu için kendi tabiriyle açığa soyuna-mıyordu. Bir senetle karısı -Çok zengin olduğunu Murat sonradan öğrenmişti:- 12 bir lira borçlanıyor, diğer bir senetle Rıfkı bey, atölyenin 12 bin liralık hissesine ortak oluyordu. Bu atölye, Erkânıharbiyey-i Umumiyede Levazım müdürü olan Rıfkı beyin yardımıyle ordunun biloüm-le popye karbon, makine şeridi. Istampa ihtiyacını karşılayacaktı.

Reçina'nın kanaatına göre madam, koyduğu sermayenin muayyen bir müddet zarfında, tasarladığı kârınt alır almaz bir hissesini diğer ortaklara satacak yahut, diğer ortakların hissesini alacaktı. İşte bu ikinci alış verişte, Semra hanımın niçin kullanmadığına şaştığı asıl tatlı sanatını ortaya koyuyordu. Kadınlığı sayesinde alacağım ucuz almakta, satacağını pahalı satmaktaydı.

Murat, sicil-i ticaret muamelesini kısa zamanda ikmal edip sicil-i ticaret gazetesinin ilânları ihtiva eden sayılarını getirdiği akşam, madamla hesaplaştılar. Masraf parasından Murat'ın zimmetinde (780) kuruş görünüyordu.

Madam buna hem şaştı, hem de güldü:

— Masrafları biraz şişirebilirdiniz, dedi, bunu eritip, farkına vardırmamak için bizi beş on lira borçlu çıkarabilirdiniz... Acemisiniz?

— Dolandırıcılık mı? Ölünceye kadar da acemi, kalacağımdan korkuyorum madam...

— Pek şirinsiniz? Değil mi matmazel Reçina? Bunu sorar sormaz kıza, elâ gözleriyle dikkatli dik-

katli baktı. Reçina da budala gibi hem kızardı, hem de gözlerini kaçırdı.

— Tasdikinize teşekkür ederim matmazel... -Çantasını açtı:- İşte size vadettiğim 50 lira mösyö.

— 40...

— Rica ederim. Bir kadını nasıl oluyor da, yalancı çıkarabilirsiniz... Ben dün söylediğimi bugün unutacak kadar bunamadım.

— Pardon... Dediniz ki...

— 50 dedim. İşte size elli lira...

— 780 kuruş...

— Onunla da bizim matmazele bir küçük hediye
alırsınız. Bunu söylediğim için ayıplamayın. Erkeklerin fazla şirinleri böyle küçük itinaları bilmezler...

Ve çapkın bir hareketle Murat'ın çenesine parmjğı-nı vurdu. İçini çekerek:

— Ah, her zaman böyle bakabilseniz yavrum... dedi.

Mösyö Karazof, bu söze kahkahayla güldü. Murat» mösyö Karazof'un güldüğünü bu suretle ilk ve son defa görmüş oldu.

>

Madam Karazof'un işinin neticelenmesi PerşemD© gününe rastlamıştı. Reçina akşama doğru bir aralık Murat'ı koridorda tuttu:

— Bu gece gene o otele gidiyoruz... dedi.

— Bu gece mi? İmkânı yok...

— Neden?

— Safo gelecek?

— Perşembe gecesi mi?

— Hastayım, diye bugün dükkâna gitmiyor.

— Peki, ben...

— Sen de yarın gece şekerim.

— Hayır... İstemiyorum... Öyleyse... Bak n'aparız. Ben şimdi izin alırım. Savuşuruz.

— İyi ama, böyle bir şeyi sana yapsam ne dersin...

— Bana mı? Bana yapmazsın ki... Değil mi?

— Sana yapmamak için başkasına yapmamalıyım. Zaten biliyorsun... Söz verdim. Safo'yu yakında defedeceğim.

— Hani nerede?

— Yakında... Canımı sıkıyor...

Bu söz doğruydu ama, Safo için değil, Reçina için... Murat hakikaten sıkılıyordu. Ne yapacağını da bilmiyordu. Eskilerin (Komşuda zanparalık olmaz..) sözüyle neler demek istediklerini ancak bu haftalar da anlamıştı. Kız pek sırnaşıktı. Belki esasında bu kadar sırnaşık değildi ama, patronun gayrı tabii hareketleri zavallıyı çığırından çıkarıyordu, kurulmuş bir bomba gibi Murat'ın tepesine musallat ediyordu. Bu gidişle münasebetlerini Sa-fo'dan saklamanın imkânı kalmayacaktı. Hele yırtıcılığı büsbütün tahammül edilmez bir hal almıştı. Öyle ki, Murat bu sıcak havalarda, yakası mümkün olduğu kadar kapalı, uzun kollu fanileler giymek mecburiyetini hissetmişti.

Gece, Safo'yu Nesibe'lere götürdü. İbrahim Riza boşanma davasını henüz bitirmeden yeniden yenice evlenme projeleri kuruyordu.

Esasına bakılırsa oğlanın pek kabahati de yok gibiydi. Vaktiyle bir müddet beraber yaşadığı ve adına kısaca (Sarı kadın) dediği bir hanımın ilk mi, üçüncü mü, kaçıncı kocasından olan kızı artık büyümüş, evlenme çağına gelmişti. Kadın bu kızı İbrahim Rıza'ya vermeğe razı görünüyordu.

Nesibe ablayı:

— Daha neler? Sen kızılbaş mısın kâfir?., diye sahiden ürküten bu kusur, kocası Nuri'yi bilâkis fıkır fıkır güldürüyordu:

— İşte akıllı anne diye ben buna derim diyordu, öyle ya, ciğerparesini gözü kapalı vermiyor. Herifi bir güzel denemiş. Kusurunu, marifetini öğrenmiş...

İbrahim Riza, evvelce ballandıra ballandıra anlattıklarını çoktan unutmuş, yüzü kıpkırmızı itiraz etmekteydi:

— Yahu... Sen müslüman değil misin? Kadınla ara-

mızda birşey yok diyorum. Yemin ediyorum.

— Canım... Ben var mı diyorum... Kılıbık olduğum için karıma karşı gelemiyorum da...

— Abla... Vallah billâh, bizimki arkadaşlık...

— Haydi oradan... Hüseyin'in düğününde ben görmedim mi? Ne güzel arkadaşlık... Kadını yiyecektin neredeyse...

— O beni... Tövbe yarabbi... Arkadaşlık diyorum size...

— Kız kaç yaşında?

— Onuç... Nuri atıldı:

— Bir de mürebbiye tutacağız... Fransız mürebbiye-si... Bilmem, Murat'a sorarsan (Sütnine ister...) diyor.

— Sen tanıdığın zaman kız kaç yaşındaydı? r— Ben mi abla?

— Sen elbet... Nuri efendi değil ya... Allah göstermesin...

— Bilmem ki... Şu kadarcıktı.

— O nasıl ölçü... Yaşı yok mu bunun?

— İşte küçüktü. Bir gün (Annemi boğacaksın..) diye ağlamağa başlamıştı.

— Hay Allah müstahakını versin... Utanmaz...

— Canım... Şakalaşıyorduk biz...

— Bırakın... Ben kızıyorum... Siz hep delirmişsiniz...
Murat'la Safo, dönüşte ekseriya kaldıkları Galata

otellerinden birisine gittiler.

Otelci artık onları tanıyor, her gelişlerinde yatak çarşaflarını değiştiriyor, Safo'ya Rumca takılıyordu.

Safo, bu gece pek neşeliydi. Neşe ona yaraşıyor, ol duğundan daha körpe adeta küçük bir kız haline getiriyordu.

Üvey babası artık iyiden iyiye şüpheleniyormuş.

— Neden? Benimle konuştuğundan mı?

— Seninle konuştuğumu biliyor...

— Öyleyse...

— Başka mesele... Geçen gün sarhoştu. «Kız, dur bakayım... Senin başına bir iş geldi mutlaka...» dedi.

— Nerden anlamış?

— Gözlerimden.

— Ne varmış gözlerinde...

— Baksana altlan simsiyah... O başka türlü söylüyor. «Gözlerin deli gözüne dönmüş orospu...» diyor.

— Annen...

— Annem, böyle şeylere aldırmaz... Annem kocasından ihtiyar... Kocasının dayağını yer... Hizmetini görür... Sonra da sabaha kadar durmadan...

— Hele edepsiz... Yoksa gözetliyor musun?

— Nesini gözetliyeceğim. Bilmediğim birşey değil ki... Odalarımız yan yana... Duvar da ince... Hiç te çekinmezler... Komşular bile duyarlar da sabahleyin anneme takılırlar...

— Pekâlâ... Demek böyle... Olsun aldırma sevgilim... Biraz daha sabredeceğiz. Şu oda meselesini halledemedim. Eşya alacağım. Pek fenasını ben beğenmiyorum. Pek iyisine de gücüm yetmiyor.

— Hiç üzülme... Ne dedim? Gebe kalıncaya kadar böyle yaşayacağız. Gebe kalırsam o başka...

— Haydi gebe kal artık...

— Şuna bak... Benim elimde mi?

— Ne bileyim?..

— Kalmadığım iyi... Beni götürsen, orada artık çalıştırmazsın.

— Tabi...

— O zaman da 35 lira bizi zor geçindirir...

— Ben üstüste 50 liradan fazla kazanıyorum.

— Maaştan başkası hesaba katılmaz. Ben sana baş belâsı olmak istemiyorum ki... Ben sana zevk vermek istiyorum. Benden usandığını Allah bana göstermesin...

— Ben senden ölünceye kadar usanabilir miyim?

— Usanma sakın... Erkeğin kadından usanması berbat şey... Ben üvey babamdan biliyorum... Annemi aldığı zaman, annem daha gençti. Bir sözünü iki etmezdi. Şimdi nasıl dövüyor.. Ben anlıyorum. (Ölsün..) diye öyle dövüyor. Hem de kıskançlık numaralarına getiriyor da vuruyor sopayı!.. Annem eskiden Galata'nın en güzel ka-

rısıydı. Bütün Galata peşindeymiş. Babam kıskançlıktan verem olmuş da ölmüş. Annem arada sırada

ağlar... (Babana yaptığımı çekiyorum...) der. Herifin kendisinden usandığını bilmez mi? Bilir. Kıskanlık numaralarına getirip döğmesinin (Ölsün) diye olduğunu bilmez mi? Bilir. Lâkin bunu açık açığa söyliyemiyor. (Erkektir kıskanınca döğer kızım...) diye hem beni hem de kendisini aldatmağa çalışıyor. Sen sakın benden bıkma olur mu?

— Senden mi?

— Hem benden bıkma, hem de beni kendini hasta edecek kadar kıskanma... Zaten ben seni kıskandıracak birşey yapmam ki...

Murat, bir an Reçina'yı hatırladı. İlk defa vicdan azabına benzer birşey hissetti.

Tıpkı Safo'nun biçare annesi gibi hem Safo'yu, hem de kendisini aldatmak için kıza sımsıkı sarıldı. Ve oda işini biran evvel halledip bu sadece aşktan, samimiyetten ibaretmiş gibi insana, biraz da korku veren küçük kızı karanlık Galata'dan çekip götürmeği, aynı zamanda kendisini de Reçina denilen o sarı saçlı budala belâdan kurtarmağı tekrar kararlaştırdı.

«Bir defetsem... Tövbe... Bir daha başkasına da bakmak yasak... Madam Karazof kadar güzel bile olsa... Yasak...»

Ancak sabaha karşı uyumuşlardı. Onbirde kalktılar. Onikide yemek yediler. Birde Safo dükkâna gitmeğe mecburdu. Murat onu. Galata caddesinde, camekânı da olmadığı için kendisine pek müdafaasız gibi gelen, nişan dükkânına bıraktı. Âdet ettiği üzere, patronuna:

— İşte sana bir tamam teslim... dedi, akşam parmaklarını sayıp
geri alacağım... Noksan çıkarsa keyfine...

— Bunlar parmaklarından noksanlanmazlar oğlum...

— Benim kız da yüreğinden noksanlanmaz eminim...
Ayaklarını sürükleyerek, yorgun, uykusuz döndü.

Bir müddet nereye gideceğini tasarlamağa çalıştı. Gene en iyisi yazıhaneye çıkmak, Celil beyin misafir odasındaki yumuşak kanapede akşama kadar uyumaktı.

Böyle de yaptı. Ceketini çıkardı. Üstüne örttü, başını iki Düstur cildine dayar dayamaz uyudu.

Birden sıçramak istedi. Üstüne birisi abanmıştı. Gözünü açınca, evvelâ Reçina'nın kırmızı dudaklarını gördü. Gülümsedi:

— Rüya görüyordum.

— Kimi?

— Seni?

— Haydi yalancı... Ölü gibiydin... Biraz seyrettim de içime korku geldi. Seni öldürmüş Saf o...

Orospu seni bitirmiş...

— Yok canım. Evine bıraktım. Dalmışım...

— Şimdi görürüz bakalım... -Omuzlarını sıkıca bastırarak, öptü:- Bitmişsin, baksana...

— Dur kız... Bir gelen olur...

— Kim gelecek... Cuma bugün...

— Dur da kapıyı kapatayım...

— Ben kapattım...

— Yalan...

— Vallaha... Sen müslüman değil misin?

Bunu öyle hoş söylüyordu ki!, Odabaşı'nın kızkarde-şinden öğrenmişti.

Murat, evvelâ nefes kesen ağırlığı yavaş yavaş hissetmez oldu. Şimdi üzerinde, renkten, kokudan tıkız yumuşaklığından kısaca şehvetten ibaret bir tatlı masaj teması vardı...

— Kapıyı... diye birşeyler söylemek istedi. Kız, ağzını ağzıyla sımsıkı kapattı.

İşte tam böyleyken oda kapısı birdenbire açıldı. Reçina, (Ay) diyerek başını Murat'ın göğsüne sakladı. Murat ne yapacağını şaşırarak ister istemez baktı. Bir kadın... «Aman yarabbi... Safo...»

— Kolay gelsin... Keyfinize bakın... Ben beklerim... Hayır... Safo'nun sesi değil... Cok arzu ettiği halde, üzerindeki rezilliği bir hamlede fırlatamıyordu.

Bereket versin kapı kapanmıştı.

— Ben sana demedim mi namussuz?

— Ne bileyim? Bizi göreni... Ne ayıp..

— Kimdi?

— Bilmem..

— Dur hele... Dur diyorum... Tokatı çoktan haket-tin..

— Hayır, aman.. Gördüyse gördü...

Murat, nihayet doğrulunca pekçok sonraları aynı şiddetle hatırlayacağı bir şaşkınlık duymuştu. Kıyafetini düzeltti. Elini saçlarında gezdirdi. Aynaya bakmak arzusu da nedense yakasına yapıştı.

Ayaklarının ucuna basarak kapıya yaklaştı. Dış kapı kapalıydı. Kendi odasında da kimseler yoktu. Münasebetsiz ziyaretçi ya gitmişti, -ki böylesi daha mantıklı olurdu,-yahut da patronun odasına geçmişti.

Kapıyı yavaşça, hiç gürültü etmeden açtı. Cok şükür.. Patronların odasındaysa bile gene de kibarlık etmiş oluyordu. Reçina'ya eliyle dehşetli bir işaret yaptı.

Kız, başını sallayıp, kıvırcık sarı saçlarıyla yüzünü kabil olduğu kadar örttü. Birisini, sahiden baştan çıkarmanın zevkini duymuş bir fenalık ilahesi gibi -Ama olduğundan da yüz kere güzeldi:- gülümseyerek, Murat'ın o karışık anında bile içini ürperten atik bir süzülüşle kapıdan çıktı.

Murat, hafifçe öksürdü. Yarı yarıya kendine gelmişti.

Tekrar saçlarını sıvazladı. Büyük bir ceht sarfederek patronların oda kapısını açtı.

Hayret beyin baldızı, ayak ayak üzerine atmış, koltukta rahatça kurulmuştu. Cigara içiyordu. Murat'a muzip bir kız çocuğu gülümsemesiyle baktı.

— Rahatsız etmedim ya! diye alay eder gibi sordu. — Hayır.. Matmazel bana yeni bir dans figürü öğretiyordu diyeceğim. İnanmazsanız o zaman sahiden rahatsız olurum.

— İyi ama, bari (Yeni) demeseniz... Sakın size (Yeni) diye mi yutturdu... -İçini mahsustan çekti:- pek eskidir halbuki... Pek eskidir. Neyse... Geçiyordum da uğrayım dedim. Nereden de aklıma geldi böyle münasebetsizlikler... Şans... Haydi canım... Bu dünyada yalnız sizin

başınızdan geçen bir iş değil ki... Terziye çıkacaktım (Şuradan telefon edeyim, bakalım, hazır değilse... Beyhude zahmet...) dedim. Halbuki Cuma olduğunu, yazıhanenin kapalı bulunduğunu da biliyordum. Kapıcı yukarda olduğunuzu söyledi ama... Yeni şey... Figürü, dans figürü öğreten muallim hanımın da beraber bulunduğunu söylemedi. Affedersiniz...

Murat yere bakarak susuyordu. Kadın eniştesinin yazıhanesini fena bir yere benzettiği için, bu suretle avukat Hayret beyin meslek şerefini leke eder... Falan filân gibi şeylerden de pekâlâ bahsedebilirdi. İşte böyle şaka tarafından alması Murat'ı biraz daha ferahlattı:

— Kahve?., diye birşeyler söylemeği denedi..

— Hayır... Nasıl kabul edebilirim. Bunu, beni görmekten zevk duyduğunuz için ısmarlamıyorsunuz ki...

Murat hayretle başını kaldırdı.

— Bilâkis ben öyle düşünmedim...

— Biliyorum canım... Bugün de aksi gibi siz somurtuyorsunuz, benim de lâtifeperdazlığım tutuyor. Evvelâ telefon edeyim de. Bakalım elbise hazır mı? Değilse kahveyi elbette içeceğim.

Kalktı. Telefona doğru yürüdü. Vücudu ilk bakışta şişman görünüyordu ama, artık günahı boynuna korsa mı kullanıyordu neydi, gene de kendisine göre bir güzel tenasübü vardı. Murat, geçenlerde, ablasının buna söylediklerini hatırladı. İnmeli kocasından bahsetmişti. Bu kadar... Tuhaf bir kadın.

— Alo.. Madam Maryan mı? Ben Şeziment hanım. Entarimi soracaktım. Hazır mı? Provaya mı bekliyor? Peki geliyorum.. Mersi madam..

Telefonu bıraktı.

— Şimdi size bir ceza çekmek düşüyor efendim, dedi, canınız da sıkılsa katlanacaksınız..

— Buyrun.. Başüstüne..

— Beraber Beyoğlu'na çıkacağız..

— Hayhay.. Bir otomobil...

— Fena olmaz... Daha evvel, dans profesörünüzü...

— Riea ederim... Çoktan...

— Gittiler mi? Vah, vah.. Onu da beraber alabiliriz diyecektim.

— Rahatsız ettiğime samimi olarak üzüldüm. Kapı
açıktı. Evvelâ buraya baktım. Sonra neredense aklıma geldi. Halbuki komşu yazıhanelerden birisine geçmiş olmanızı da düşünebilirim. Haydi gidelim...

Aşağıda ilk rastladıkları otomobile bindiler, bu terziye gidişten hiç birşey anlamıyordu. «Garip bir ceza..» diye düşündü. Ve yan gözle Şaziment hanıma baktı. Şimdi yakından kırk yaşının yüzündeki izleri farkediliyordu. İyi bir makyaja rağmen bunlar, göz kenarlarında buruşuklar, çenede ince bir hat halindeydiler. Lâkin göğsü, bilekleri, bilhassa etli dudakları daha genç gibiydi. Esanstan başka birşey, olgun bir kadın kokusuyla kokuyordu. Kadın yüzüne bakmadığı halde gülümseyince Murat şüphelendi. Gözleriyle araştırdı, şoförün büyücek dikiz aynasından kendisini gördü. Şaziment hanım:

— Adeta düşman gibi bakıyordunuz, diye fısıldadı. Mamafi ben böyle bakışları ötekilerden daha çok severim.

— Hangilerden?

— Hani erkeklerin gözlerini şaşılaştıran bir hayran bakışları olur. Onlardan... -Sonra içini çekti:- mamafi profesör hanım, belki de o bakışları sever... Yaş meselesi...

— Rica ederim, hanımefendi.. Siz öyle profesörlerden...

— Daha mı şeyim... Vazgeçiniz canım... Mutlaka böyle konuşmak mecburiyeti nerden çıkar anlamıyorum... -Gözlerini kısarak Murat'ın yüzüne baktı:- Yorgun görünüyorsunuz, dedi, sizi ben mi

yordum?

— Hayır.. Değilim?

— Bazısı utancından hemen yorulur. Sakın ha.. Hakikaten ehemmiyetli birşey değil... Sizi temin ederim. Ben çoktan unuttum.

— Teşekkür ederim...

— Buna bile lüzum yok... Ablama verdiğiniz dersi

beye anlattım. Güle güle bir hal oldu. Sizi tanımak istiyor. Bilmem ki bize birgün gelir misiniz? Sonra şair missiniz de... Hayret eniştem yeni şairleri pek sevmediği halde sizi beğenmiş. Bizim bey de şiiri sever... Adınız Murat değil miydi?

— Evet..

— İsimleri zor öğrenirim. Ama, bir kere öğrendim mi hiç unutmam..

Taksim'de şoföre sapacakları sokağı tarif etti. Bir apartmanın önünde arabayı durdurdu.

— Beklesin değil mi efendim?

— Hayır.. Bir kadının terzisinde ne kadar kalacağı hiç belli olmaz. Nedir borcumuz?

— Bu işe de kadınların aklı ermemeli... -Bir lira uzattı:- üstü kalsın şoför arkadaş..

— Olmadı Ben cezay-ı nakdiden bahsetmemiştim.

— Bu mu cezay-ı nakdi? Affınızın çok daha kıymetli olduğuna emin olunuz...

Merdivenleri arka arkaya çıktılar. Üçüncü katta kapısında küçük bir kart yapıştırılmış dairenin zilini Şazi-ment hanım çevirdi.

Kapıyı yanağı püskürme benli ellilik bir ermeni kadını açtı.

— Buyrun hanımefendi., diye kibarca gülümsedi, buyrun küçük bey..

— İşte size bir moda mütehassısı... Elbisemi beğenmezse almıyorum.

— Bizde beğenmemek yok...

— Siz bilirsiniz.. Benden söylemesi... Kalabalık mı?

— İki müşterimiz daha var. Siz lütfen şuraya buyrun..

— Peki..

Madamın önden gidip açtığı kapıdan girdiler. Burası orta halliden daha iyi döşenmiş bir odaydı. Yarıya kadar inik perdelerle biraz loştu. Ve bu loşluk zevkle intihap edilmiş koyu renk mobilyeye uyuyordu.

Madam:

— Biraz bekleyeceksiniz, diye gülümsedi, pek titiz

bir müşteriyle uğraşıyorum. Birşey alır mısınız?

— Murat bey o güzel likörünüzün tadına bakarlar...

— Başüstüne...

Şaziment hanım çantasını eldivenlerini ortadaki masaya bıraktı. Birdenbire üzerine bir genç kız şaşkınlığı gelmişti.

— Otursanıza.. dedi.

— Buyrun...

— Bırakın şapkanızı canım... Şöyle buyrun... Şeysiniz... -Güldü:-
Unuttum dedim ama, galiba tamamiyle unutmamışım... Kusura bakmayın...

Murat, gösterilen divana oturdu. Oda, perdeleri inik olduğu için mi nedendir, dışardan daha sıcak geliyordu.

Gayet şık giyinmiş, gayet güzel bir hizmetçi kız, gümüş tepsi içinde küçük kristal sürahiyle koyu yeşil bir içki getirdi. Kadehler de fevkalâde zariftiler.

Hizmetçi kapıyı örtüp çıkınca, Şaziment hanım:

— İçki kullanmıyorsanız bile bu hiç zarar vermez, dedi, pek hafiftir. Hem de tatlı...

Yeşil renk nedense Murat'ın içini ürpertmişti. Şaziment hanım sürahiye uzanınca,

— Rica ederim., diye davrandı.

— Hayır canım.. Bırakın.. Ben ev sahibi sayılırım... Kadehleri doldurdu.

— Fondan ister misiniz? diye sordu.

— Hayır..

— Öyle ya... Şairsiniz. Şairler bizde ekseriya bira içerler.

Murat, kadeh elinde bir an bekledi. Manzara birdenbire utanmasını dağıtmıştı. Artık kendisini kuvvetli

hissediyordu.

— Buyrun.. diye bir hareket yaptı.

Şaziment hanım, kadehini içti. Murat'ı büsbütün ra-hatlaştıran babayanî bir hareketle damağını da şaklattı.

Likör naneliydi. Tatlılığına rağmen gayet sertti. Murat, sıcaklığını midesine kadar kuvvetle hissetti.

— Şapkanızı çıkarsanıza.. diye gülümsedi

— Tamam.. Aklınız başınıza geliyor demek... İyidir

»bizim madamın likörleri demedim mi?

Üçüncü kadehleri içmişlerdi ki Murat:

— Ne güzel terzihane., diye adeta taarruza geçti.

— Burası mı? Evet. Pek rahattır. Şimdi siz bana söyleyin bakalım.. Orada uyuyor muydunuz?

— Efendim? Orada mı? Evet, iyi bildiniz uyuyordum.

— Demek uykudayken taarruza uğradınız.. Söylese-nize canım. Meşru mazeretiniz de varmış... Birdenbire korkmuşsunuzdur.

— Rüya zannettim evvelâ... Size hiç oldu mu?

— Bana mı? Ne garip sual bu? Hayır.. Nereden başıma gelecek... Evimin kapısını öyle açık bırakır mıyım?

— Açık bırakmak meselesi mi? İnsan mutlaka girmek istedikten sonra kilitli kapılardan da pekâlâ girer.

— Meselâ siz, bir kilitli kapıdan, bir yabancı yere korkmadan girer misiniz?

— Yabancı ne demek? Büsbütün yabancı bir yere elbet girilmez... Lâkin bir hanım eğer kendisini beğenmenize müsaade etmişse...

— Bunu nasıl anlarsınız?..

— Amma yaptınız haa.. Bunun eskiden beri tek usulü var... -Tutar öpersiniz... Böyle- Söylediğini gayet tabii bir hareketle yaptı:- Değil mi?

— Sahi... Evet...

Murat, deminki (Yorgun) sözünü tekzip etmek isteyerek kollarının bütün kuvvetini gösterdi. Şaziment hanım, bu kuvveti bir menejer ustalığıyla bir anda ölçmüş gibi:

— Kemiklerimi kıracaksınız., diye güldü.

— Hiç te profesör tutup ders alacak kadar acemi değilmişsiniz..

— Yeni bir figür., demiştim.

— Ben de yeni değil demiştim.. İçer misin?

— Tabi canım...

— Ona da böyle mi diyordun..

— Birşey demediğimi gördünüz?

— Demesen de güzel kızdı... Hem de akıllı...

— Neden?

n.

— Seni hemen bırakmadı. Severim hakkını alanla-Hem de kimsenin hakkını yemek istemem.

Murat boş bulundu:

— Zevciniz beyefendinin...

— Onun da hakkını yemiyorum. Sizi anlatacağım... Elinden birşey gelmemeğe başladı başlayalı hikâyelerinden hoşlanıyor.

— Ne diyorsunuz?

— Vallaha.. Hele böyle orijinal vakalara bayılır...

— Şimdi söyleyecek misiniz? Yalan..

— Söylemesem de ossaat anlar...

— Nasıl?

— Gözlerime bakar makmaz. Biz kadınlar mesut olduğumuzu bir türlü saklayamayız...

-^- Demek şimdi mesut musunuz?

— Coook...

Murat, dirseğine dayanarak bu müdafaasız büyük kadın vücudüne zevkle baktı. Elindeki boş kadehi

hovarda bir hareketle yere atıp Şaziment'e aç bir hırsla sarıldı.

Şaziment ancak on vapuruna yetişebilmişti. Murat'ın iki gün sonra gece yatısına misafir gelmesini de kararlaştırmıştı.

Murat, Köprübaşı'nın gece tenhalığında, «N'oluyor yahu., diye artık zevk bile hissetmeden düşündü, Reçina'-yı defedelim derken bir yenisine çattık... Galiba daha beterine...»

Hudutsuz bir yorgunluk hissediyordu. Lâkin Safo'ya gitmemek te olmayacaktı.

İlk defa vücudunun tamamıyle harap olduğunu, bu haraplığı, bu gece Safo'nun muhakkak farkedeceğini korkuyla anladı.

Marifetin kendisinden olmadığını biliyordu. Kadınların başlarını böyle döndürecek kadar parlak, usta bir zan-para değildi. Mesele, işin zincirlenmesinden ibaretti, o kadar... Safo'yla başlamış, Safo, Reçina'yı Reçina da Şa-ziment'i getirmişti. «Bu gidişle böyle devam ederse...» Her yeni macera, Safo'yu biraz daha geriye itiyordu. Mu-

rat. bunu bir türlü itiraf etmek istemiyordu ama, hakikat de bundan başka birşey değildi.

Ağzı zehir gibi olduğu halde bir cigara yaktı. Yapayalnız yatmaktan başka hiç bir şey istemiyor, işe girdi gireli her gece biraz daha iğrendiği kirli, berbat bekâr odası şu anda gözünde tütüyordu.

«Birkaç kadeh rakı içsem kendimi toparlar mıyım?» diye düşünerek nişancı dükkânına doğru yürüdü.

Hiç keyfi olmadığı halde her zaman yaptığı hareketleri gene aynen yaptı. Dükkânın hizasındaki kaldırımdan yürüyerek birdenbire tezgâhın önünde peydah oluyor, kızı sevindiriyordu.

— Yasso.. diye elini şapkasına götürdü.

— Sen misin? Yasso..

— Tamam mı?

— Evet. Bir dakika...

Saçlarını parmaklarıyla arkaya itti. Beresini yumruğu ile sımsıkı tuttu. Tezgâhın altından geçip caddeye çıktı. Bu hareket, Murat'a daima kız sırtından koca dükkâm indiriyormuş tesiri yapardı. Hemen koşup koluna girmişti. Patronu selâmlayıp yavaş yavaş Tophane'ye doğru

yürüdüler.

Köşede duran seyyar pilavcı, sevgilileri görmemiş gibi davranarak:

— «Rabbim muradımı ver, -Ölene dek sarayım..» diye gene malûm türküsüyle lâf dokundurdu.

Murat, keyifsiz keyifsiz gülerek her zaman verdiği

cevabı verdi:

— YarabbL Şunun dükkânına bir çelme taksam mı?

— Aman kız.. Duydun mu.. Şahitsin.. Bir müddet konuşmadılar.-

Murat, nereye gideceklerini sıkılarak düşünüyor, kadına kanıksamış erkeklerin ekserisi gibi, o an için, kendisini insafsızca oyuncak haline getirmişler ve didik didik paralamışlar hissini duyuyordu.

— Nereye gidelim?

— Sen bilirsin..

— Canım söylesene...

460

— Bana bira içir... Olur mu?

— Peki..

Bir boş otomobil durdurdu, şoföre Fındıklı'da sahil gazinolarından birisine götürmesini söyledi.

— Yürüseydik...

— Yorgun değil misin?

— Sen tenha yollarda yürümeyi severim dedindi de...

— İşte geldik. Mesele yok...

Herkes -Bilhassa aileler- çoktan gitmeğe başlamışlardı. Denizin tam yanında bir masaya oturdular. Su inadına siyahtı, çürümüş sebze ve yosun kokuyordu. Daha oturur oturmaz sanki rutubetin içine girmişlerdi.

— Ceketimi vereyim mi? dedi.

— İyi edersin.. İçim üşüdü.

— Rakı iç..

— Peki..

— Ben bira içeceğim.

— Olur.

Biranın hiç tadı yoktu. Safo ikinci kadehten sonra:

— Birşey mi oldu, diye sordu, düşünüyorsun..

— Yorgunum. Bilmem.. Bir de şu oda meselesini düşünüyorum.

— Oda meselesi için sana söylemiştim. İstersen 25-30 lira da ben bulurum. Sonra yavaş yavaş öderiz.

Söz ilk gündenberi Murat'a imkânsız ve saçma gelmişti. Tekrarı yorgunluğunu ve can sıkıntısını arttırdı.

— Para meselesi değil.. -Hiç hazır olmadığı halde, birdenbire mevzuyla alâkalandı, konuşmak kuvvetini buldu:- Sen nerden bileceksin? İşsizlik pek zor. O kadar zor ki.. Ben hiçbir şeyden perva etmem sanıyordum. Meğer beni bile yıldırmış.

— Şimdi çalışıyorsun..

— Hâlâ alışamadım mı ne? Günün birinde tekrar işsiz kalacakmışım gibi bir korkum var. Bir türlü cebimdeki parayı sarfedemiyorum. Ama diyeceksin ki, (Aldıklarını tekrar satarsın..) İşte bu «Tekrar satmak» beni aç kalmaktan daha çok ürkütüyor. Ne zor bir bilsen...

— Birisine sattır..

— Olmuyor. Alışamadım. Halbuki neler sattım... Babamın takımlarını... Marangoz takımlarını... Babamın atını satıyormuşum gibi geldi. Zenbili hâlâ durur. Eski bir zenbildir. Zenbil nedir bilir misin?

— Hayır..

— Hani hasırdan örerler. Şöyle... İki kulpu var.

— Evet..

— İşte o... Üzerine ayrıca yelken bezi kaplatmış. Şimdi eskidir pek... Durur. Zaten bir o durur, bir de... «Annemin yatak takımı» diyecekti. Çarşıya götürdü gö-türeli de onun tılsımı da sanki bozulmuştu:- İşte böyle sevgilim., diye şaşkın ve kederli güldü.

Safo, bu yorgun çocuk gülümsemesi karşısında büyük bir fedakârlık arzusuna kapıldı. Mümkün olsa, yani bir işe yarasa şimdi yüreğini çıkarıp verecekti.

— Bilir misin ne istiyorum, diye ihtiyatla konuştu. Hep senden ayrılınca aklıma gelir. Bu gece haydi beni odana götür...

— Odama mı? İmkânsız..

— Neden? Bir canım istiyor ki... Orada seni biraz daha fazla severim sanıyorum.

— İmkânsız dedim ya...

— Neden ama?

— Oda yok... Oda değil.. Görsen, benden nefret edersin.. Ben bile kendimden nefret ediyorum.

— Olsun.. Muhakkak görmek istiyorum... Nasıl şey?

— Tam dört köşe... Ömründe silinmemiş... Ömründe içinde insan yatmamış. Bir sürü kırık dökük kahve eşyası... Hırdavat... Yatağım iki tane masanın üstünde serili... İki masa., kırık dökük... Sallanır da... (Somya mübarek..) derim. Zaten ikimizi çekeceğine de emin değilim..

— Olsun.. Haydi iç de gidelim.. Murat gözlerini kısarak baktı:

— Anlatamadık galiba... Kahvenin içinden geçilecek...

— Geçilsin... Ben utanmam.

— Ben utanırım.

— Utan.

— Olmaz

— Kahve kapanınca gidelim...

— Uzatıyorsun beyhude... Kahve ekseriya kapanmaz. Malsahibi taharri komiseri olduğundan devriye polisler, bekçiler sabaha karşı çay içmeye gelirler. Sonra' benim odanın yanında bazı bazı kumar olur. Sonra sabahleyin nasıl çıkarız. İmkânsız..

— Neden istemiyorsun.. Görmüyor musun, merak: ediyorum.

— Rezalet merak edilir mi? Benim bile canım gitmek istemiyor. -Kendisini hemen topladı:- Bu gece tuhafsın..

Kız, duygularını anlatamamaktan üzülmüş karanlık denize bakıyordu. Yüzüne uzaktan bir ışık vurmuştu. Murat acıdı. Şefkatli bir sesle:

¦^- Haydi iç de gidelim., dedi.

— Size mi? Peki..

— Bırak canım.. Yakında bir oda bulacağım. Mânâsız şey benim işim. İyi kötü birtakım eşya uydurmalı..

— Odayı ne tarafta tutacaksın?

— İstanbul'da.

— Neden buralarda değil...

— Bilmem... Kapalı yerlerden usandım. Bir küçük ev olsun diyorum, penceremden bakınca ya deniz görünsün, yahut bir yeşillik...

— Öyle bir yer tut ki, ben gelince söylenerek canını sıkmasınlar.

— Tabi, bunu da düşünüyorum. Haydi gidelim. Yorgunsun..

— Peki..

Cadde bomboştu. Murat, sırtında yorgunluktan gelen o hafif sızıyı hissediyordu. «Beni ille odana götür..» diye tutturan bir kıza hiç olmazsa dün gece yattıkları otelde kalmak teklif edilmeliydi. Bunu iki sebepten göze alamadı. Bir kere yalnız yatmağa ihtiyacı vardı. Sonra o daracık otel odasından, hele uyanır uyanmaz pen-

cereden gözüne çarpan karşı evin sıvaları dökülmüş duvarından nefret ediyordu.

Boğazkesen'e doğru konuşmadan çıktılar.

Safo'nun oturduğu evin köşesinde, her zamanki gölgede öpüşmek için durdular. Kız, içini çekerek boynuna sarıldı. Ağzını kulağının altına koyarak:

— N'olur? diye sahiden yalvardı.

— Efendim?

— N'olur bu gece beni odana götür...

— Saçmalıyorsun... Sanki ben istemiyormuşum gibi...

— Peki, peki...

Hiç canı istemediği halde kızı gene de istekliymiş gibi öpmesine şaştı. Herhalde sinemalardaki öpüşmeler de böyle rezil birşey olacaktı.

— Oh.. Bir daha.. Bir daha öptü.

— Bir daha..

Üçüncü öpüşte kız tekrar yalvardı:

— Haydi fena adam olma... Gidelim...

— Canımı sıkıyorsun.. Sabahtanberi ayak üzeri harap oldun... Haydi doğru eve... Uyu.. Beni de

rüyanda gör...

— Olur, peki...

Murat'ı öptü... Her zaman yaptığı gibi, evvelâ göğsünü ayırdı, en sonunda delikanlının elini bıraktı. Bu hareket ondan kendisini zorla koparıyormuşa benzerdi.

— BonnüvL

— Ama, ben seni seviyorum...

— Ne sevimli geveze yarabbi..

Murat, kızın kapıdan girmesini bekledi. Caddeye çıkınca rahat bir nefes aldı. Şapkasını ensesine devirdi. Acaip değil mi, yorgunluğu da geçmiş gibiydi..

Ertesi gün yazıhaneye dipdiri geldi ve hele kendisini bekleyen işi öğrenince, dün gece Safo'nun arzusunu yerine getirmediğine sevindi.

464

Kahveyi henüz içmişti ki telefon çaldı. Celil bey konuşuyordu, buna konuşuyordu denmez, âdeta kükrüyordu. Söze:

— Orada mısın? diye hışımla başlamıştı.

— Evet..

— Bir yere ayrılma... Beni bekleyen var mı?

— Henüz...

— Hepsinin Allah belâsını versin.. Merhum Talât Paşa gelse siktiret.

— Hay hay..

— Cevap ver demedim. Dinlemesini bilmezsiniz ki.. Bir sivri sakallı namussuz var ya... Tanıyorsun elbette.. Şirketin müdürü...

— Evet..

— İşte o pezevenk gelecek. Bekleme odasına alırsın. Başkalarına da Celil namussuzu hastalanmış, gebe-riyormuş, doktorlar kafasına buz koymuşlar... dersin. Kimseyi gözüm görmesin...

— Bankadan telefon...

— Başlarım bankasının kasasından... İstemiyorum. Benim başımda ateş yanıyor.. Yahu.. Siz adamı deli edersiniz.. Ben ne haltedeceğim? O sakallı kodoşu iyi muhafaza et. Frenktir. Falan yerde randevum var, falan diye savuşur. Artık sonrasını sen düşün..

— Cebren mi alıkoyacağım..

— Tabi cebren... Bir yere kaybolma... Ben keferenin dilinden anlamam. Tercümanlık edeceksin..

— Başüstüne...

Sivri sakallı gâvur, bir büyük Felemenk şirketinin direktörüydü. Bir şirket büyük vilâyetlerden ikisine su tesisatı yapmış bitirmiş, muvakkat kabulünü tamamlamış, sıra kabul-ü kafisine gelince işleri sarpa sarmıştı. Vilâyetteki ücyüzbin liraya yakın depo akçasını kafi kabulden sonra alabilecekti. Aylarca uğraşmışlar, muvaffak olamayınca Celil beye müracaat zorunda kalmışlardı. Celil bey meseleye evvelâ gereği gibi ehemmiyet vermedi. An-kara'daki dostlarına güvendi. Umulmadık dâvalar açıldı. Celil bey evelallah hepsinin hakkından geldi. Nihayet An-

kara'da bütün dostları da ayrıca Celil beye söz vermiş, vâdetmişlerdi. Geçen defa Temyiz'deki murafaalardan istifade ederek Ankara'ya geçmesi, bu iş için yaptığı on-birinci seyahatti. Kolay değil ihtiyat akçasını çektikleri gün Celil bey 30 bin lira alacaktı. Bu otuzbin rakkamı uykularını kaçırıyor sevinçle önüne gelene vaitlerde bulunuyordu. Bir kere Murat'a açıktan yüz lira ile bir kat elbise vardı. Umum Adliyecilere ziyafet çekilecek, hatta kendi nefs-i nefisine de Avrupa yolları görünecekti.

Onbirinci seyahattan döndüğü zaman, gene etekleri zil çalmakta: «Domuzdan kıl kopardık kâtip.. Yaşadın oğlum..» diye ellerini oğuşturmaktaydı. Murat'ın kendi hesaplarında bile bu ihtiyat akçasının mühim bir yeri vardı. Oda eşyası için bu işin neticelenmesini bekliyordu.

Şimdi kapattıktan sonra meseleyi sormadığına pişman oldu. Mamafi ortada sorulacak bir hal de görünmüyordu. Vaziyet meydandaydı. Gene bir yere takılmış oldukları şüphe edilemezdi. Yoksa Celil bey, bizzat kendisine (Namussuz), keçi sakallı kâfire de (Pezevenk - Kodoş) iltifatlarını sabah sabah neden lâyık görsün?

Kocasının ahlâksızlığından dolayı boşanmağa karar vermiş tombalak ve geveze mahalle karısını derhal defetti. Diğer iki müşteriyi münasip surette atlattı.

Nihayet, pek uzun boylu pek ince sivri sakalıyle tuluatta yahudi doktora çıkmışa benzeyen Direktör'ü bekleme odasına aldı. Kahveyi söyledi. Herifin elindeki çanta, gene ağzına kadar evrak doluydu. Şimdiye kadar bu işte Murat'ın tercümanlığına lüzum görmemişler, her zaman şirketin ermeni tercümanını kullanmışlardı. Şu halde yeni bir vaziyet olmalıydı.

Murat, yüzü gülmeyen Direktör'ü, icabında cebren nasıl zaptedeceğini, böyle bir harekete girişse bu asık suratın ne hal alabileceğini hayal ederek gülümserken Celil bey ter içinde göründü.

— İçerde mi deyyus? diye telefondaki öfkeyle sordu.

— Deyyus mu? İçerde... Evet...

— Gel arkamdan...

Müdür-ü umumî olacak rezil para umuyormuş. Celil bey de ahdetmiş vermeyecekmiş... Zaten çaresini evvelden hazırlamışmış ama, erkeklik bırakmıyormuş...

— Söyle şuna, diyordu, bana avukat deli Celil demişler. Bir işi tuttum mu koparırım.. Lâkin namuslu davranalım.. Edepsizlik bizden olmasın demiştim, pekâlâ onlar namussuzsa ben katbekat namussuzum... Şuna söyle... Yahut, dur bakayım..

Odadan çıktı. Murat'ın masasındaki telefonla bir yeri aradı.

— Bir iş için Ankara'ya gideceksiniz., dedi, ücret istediğinizden âlâ.. Bütün muamelâtı ben tamamlayacağım. Kabul mü?

— Canım, kabul mü? beceremeyeceğiniz bir iş olsa teklif eder miyim? kabul mü?

— Ücret kolay. Şu su şirketi işi 1000 lira veriyorum.

— Az mı? Uyku sersemi galiba anlayamadınız 1000 lira...

— On para veremem... Eski vadim de vait...

— Şartolsun veremem... Ne? 2000 mi? Peki biz yazıhaneyi kapatalım da, köprü başında dilenelim mi? Aklım başımda yok... Gelirsiniz konuşuruz. Ben birazdan sizi tekrar ararım. Rica ederim, evde olunuz..

Murat'a başını salladı:

— Şimdi gel bakalım evlât, dedi, bre yahu.. Ne belâ. Direktör, birisine kendi namına ahz-u kabza selâhi-

yetli bir vekâletname verecek, parasını bir hafta içind9 alacaktı. Razı mıydı?

— Elbette..

— Tahsildar ayrıca 2000 lira istiyor.

— Onu siz verirsiniz. Kendi hissenizden...

— Yarı yarıya...

— Müessese zaten zarardadır. Kabil değil..

— Kime yutturur bu namussuz. Kabil değil de, şu kadar yüz bin lirayı bırakacak mı? Dur, böyle sual olmaz. Peki, diyor dersin.. Peki.. Var mı bir diyeceği.

Direktör kimi vekil tayin edeceğini de bilmek istiyordu. Celil bey:

— Patlamasın.. Şimdi çağıracağım. Ömründe öyle vekil gördü mü bakalım? Söyle.. Ayağını sıkı bas., de. tantuna gider haa... Aklı çıkar... Bir de tımarhanelerde

sürükleniriz.

Telefona koştu. Geri döndüğü zaman biraz sakinleşmişti.

— Bre kâtip.. Üç dondurma söyliyeyim de, şu herif

biraz serinlesin demezsin, diye çıkıştı.

Dondurmalar henüz gelmişti ki, kapı tıkırdadı, sonra açıldı. Murat içeri gireni görür görmez bir kere «Hiii» diye içini çekti. (Buna küçük dilini az kalsın yutuyordu da

denebilir.)

Bu kadına bakar bakmaz, «Bundan daha güzeli artık olamaz..» dememek imkânsızdı. Her tarafıyle ve bilhassa hareketleri ve konuşmasıyle güzeldi. Murat, ilk şaşkınlıktan sonra (Ben bunu nerede gördüm, yarabbi?)

diye düşündü.

Keçi sakallı, zıplamış kalkmış, iki kat olmuştu. Celil bey, marifetini gösteren bir sanatkâr gibi elleri belinde manzarayı seyrediyordu. Nihayet:

— İşte yeni umumi vekiliniz, Madam Tamara... diye muzafferane takdim etti.

Murat, bu Rus ismini duyar duymaz kadını görmüş gibi olmasının sebebini derhal anladı. Bu kadın herhalde Madam Karazof'un kızkardeşi olacaktı. .Müşabehet umumi hatlarda mevcuttu. Hakikatte bu küçük hemşi'e ile o hesaplara boğulmuş, durgun abla arasında başka bir müşterek taraf olamazdı. Bunun yanında Madam Ka-razof âdeta çirkin sayılırdı.

Kadına meseleyi anlattılar. Ankara'dakiler inat ediyorlardı. Erkekler bir iş beceremeyişlerdi. Celil beyin tc-biriyle, kendisi oraya bir Dalila gibi gidecek, kafa kesmek bahasına paraları çıkaracaktı. Dünya üzerinde kendisine

dayanacak bir erkeğin henüz anasından doğmadığını, gene kendisi herkesten iyi bilirdi. Söylemeğe hacet yoktu.

Kadın bir müddet düşündü.

— Yalnız gidemem., dedi, yanımda birisi olmalı.

— Neden?

— İşte... Pek acaip düşer... Sonra sadece vekil tayin edilmekte bir garip.. Meselâ, şirketin mühim memurlarından birisi gibi hareket etmek daha doğru değil mi?

— Hay aklınla yaşa Tamara'cığım... Gördünüz mü? İşte paraları şimdiden söktü sayılır. Tuu.. Vay kavanoz dipli dünya bizi âhirinde pezevenk etti çıktı yahu?

Direktör: «Ne diyor?» mânasına Murat'a baktı. Murat kekelerken Celil bey atıldı:

— Höst.. Bunu bilmeyiversin. Peki, sor bakalım... Bizimkinin yanına katacak kimsesi var mı?

Sordular. Ermeni tercümandan başka Türkçe bilen memurları yoktu. O zaman Celil bey Murat'a bakarak kahkahalarla gülmeğe başladı:

— Buldum, diye bağırdı, işte bizim Murat.. Madam Tamara ile beraber giderler. Nasıl?

Keçi sakallı, deminden beri Fransızcasını beğendiği Murat'a bir an baktı omuzlarını silkti. Hepsi bir imiş.

— Hay hay., diyor.

— Öyleyse oğlum.. Derhal hazırlanırsın. Evden benim küçük bavulu al... Belki bir hafta kalırsınız.. - Madama döndü:- Seni buna değil, bunu sana teslim ediyorum, dedi, sakın bir aç tarafına gelir de...

— Rica ederim... Bilirsiniz ya böyle şakaları sevmiyorum.

— Bilirim. Bilirim. Öyleyse Murat oğlum.. Madamı sana teslim edeceğim. O işinin erbabıdır. Sen yalnız dağa kaldırmamalarına dikkat edeceksin. Tabancan üzerinde mi?

Noter'i çağırdılar. Direktör, bir aralık Celil beyle asıl büroya geçti. Murat'ı, da çağırıp ayrıca konuştu. Vekâletnameyi Murat'la ikisine birden verecekti. İcabında ikisi

birden imzalayacaklardı. Murat da şirket memurlarından gibi davranmalıydı.

Celil bey:

— Hele kâfirin zekâsına bak hele., diye fıkır fıkır güldü, ne âlâ.. Oğlum Murat., şuradan telefon et.. Noter takımını taklavatını toplayıp gelsin..

Vekâletname derhal tanzim edildi. Madam Tamara saat yedide Murat'la Haydarpaşa'da buluşmak üzere

gitti.

Murat, bir taraftan Ankara'yı ilk defa göreceği iç«n seviniyor, bir taraftan bu kadar güzel bir kadınla beraber seyahat edeceğinden dolayı gurur duyuyordu.

Ankara'da otel vesair masrafa karşılık Direktörden beşyüz lira almıştı. Eğer iş uzar da başka para

lâzım olursa telgraf çekecekti.

Murat, Celil beyin evinden küçük bavulu aldı. Odasına gidip çamaşırlarını yerleştirdi.

Yazıhanede Celil bey kendisini bekliyordu.

— Göreyim seni oğlum., dedi, oradaki andavallılan Tamara'nın karşısında akıllarını oynatırlar... Lâkin, arada işi külhanbeyliğe dökersen... Berbad edersin... Seni biz, orospuluğa yardımcı gönderiyoruz. Ar yılı değil, kâr yılı... Ayrıca Direktör'den de bahşişini alacaksın.. Ben şimdi Polis Müdüriyetine gidiyorum. Madamın Ankara'ya gitmesinde bir mahzur çıkarmasınlar.. Sen de yataklıda iki yatak ayırt. Sakın aynı kompartımanda olmasın.. Tamara kafanı kırar... Benden söylemesi...

Murat, akşama doğru ikinci defa nişancı dükkânına uğradı. Safo gelmemişti. Patrona 15 lira verdi.

— Bununla kendisine bir emprime entari diktirsin., dedi ben iki üç gün için Ankara'ya gidiyorum. Geldiğim zaman entari hazır olmazsa karışmam.. Selâm söyle. .

Yazıhaneye geldi. Daha oturmadan telefon çaldı. Modam Tamara konuşuyordu:

— Siz misiniz Murat bey?

— Evet efendim?

— Bakınız ne düşündüm. Vapurda görünmek istemiyorum. Haydarpaşa'ya motorla geçsek.

— Baş üstüne... Daha iyi olur. Tren 7.30 da kalkacak. Biz tam yedide Karaköy'de buluşalım.

— Peki.. Bakınız size misafirim.. Neler aldınız?

— Lokanta vagonu emrinize âmâde bulunuyor..

— Votka isterim, viski isterim.

— Şimdi acenteye soracağım. Eğer büfede yoksa ben istediğiniz kadar temin ederim.

— Sakın, içmiyorsanız da kendi hissenize ayrıca almayı ihmal etmeyin. Ben o kadar zevkli içerim ki, yarı yolda bana imrenirsiniz. O zaman da bir yudum olsun vermem...

— İkramınıza teşekkürler...

— En iyisi, ben altıbuçukta size uğrarım.

— Yani on dakika sonra...

— Sahi... Hemen geliyorum...

Murat, yüreği vurarak telefonu kapattı. Madam Tamara'nın güzelliğini gözünün önüne getirdi. İçini bir

ümitsizlik kapladı.

Demek ki güzelliğin bir muayyen dereceden sonrası insana ümitsizlik veriyordu. Ümitsizlik ise deliliğe en yakın hislerden birisiydi. Aşırı güzellik yalnız karşısındakini değil, bizzat sahibini de rahatsız etse gerekti. Pek kıymetli bir elması muhafaza etmenin zorluğu gibi birşey...

Otomobil hanın kapısında durduğu zaman Murat, böyle ipe sapa gelmez şeyler düşünüyordu.

Madam Tamara Türkçe :

— Merhaba arkadaş, diyerek elini uzattı, işte hazırım...

Murat'a yanında yer verdi. Karaköy'de bir motora bindiler. Kadın bir büyük bavul götürüyordu.

— Herşey tamam mıymış? diye ciddiyetle sordu.

— Her istediğiniz...

— İyi bakın ne düşündüm. Lokanta vagonuna git-ineyiz. Yemeği kompartımanda hazırlasınlar.

— Hay hay..

— Görülmek istemiyorum. Bir tanıdığa rastlarsak Ankara'da rahatımız kaçar. Malûm ya, bir ciddi şirketi temsil ediyoruz. Şakası yok.. -Bir an düşündü:- arkanızda ağlayan bir genç kız bırakmıyorsunuz ya?..

Murat bilhassa Madam Tamara'yı tekrar görür görmez, karar vermişti ona karşı zerre kadar yapmacık yapmayacak, bir erkek arkadaş gibi davranacaktı.

— Bilmem., dedi iki kere aradım. Çalıştığı yerde yoktu. Ben de bir entari parasıyie selâm bıraktım. İyi yapmış mıyım?

— Nerede çalışıyor?

— Hani tüfeklerle nişan atarlar... Böyle dükkânlar

vardır. Görmüşsünüzdür..

— Biliyorum. İyi bir yer... Oyuncakla oynayan kadın lan İdare etmek kolay olur.

— Zaten pek küçük. Daha çacuk bile sayılır. 17 yaşında...

— Ne güzel yaş... Ne güzel yaşta kadınlar, kıymetini bilmezler. Hoş erkekler de bilmezler ya... O yaşta hepimiz, bize lâzım geldiği kadar ehmmiyet verilmeyecek diye harap oluruz. Ciddiye almazlar diye korkarız değil

mi?

— Sahi. Evet..

Madam Tamara denize baktı.

— Birşeyler kaybederek yaşıyoruz, diye tane tane konuştu. İnsan arsız mahlûk.. Hep birşeyler kaybediyoruz. Hiç de umursamaz görünüyoruz.. -Güldü: Çaresi de yok ki... Biraz daha düşünseniz, doğmamış olmak lâzım geliyor. O zamanda kaybetmenin zevkinden bile mahrumuz... Şu İstanbul ne güzel, değil mi?

— Evet..

— Neden Mustafa Kemal Paşa burada oturmuyor

da Ankara'yı tercih ediyor?

— Bilmem.. Bazı ben de düşündüm. Herhalde Ankara'nın ona mahsus hâtıraları vardır. Her zaman ümitliv-di ama, insanın ümidi pek uzaktan gördüğü zamanlar da olur. Bir de zaferi orada kazandı. Bir çeşit vefa hissi sanırım.

— İyi tahlil.. Siz Mustafa Kemal Paşa'yı seviyor musunuz..

— Coook...

— Pek yakışıklı bir adam.. Bir kere olsun dans etmeği isterdim.

— Bu arzunuzu hissetse, sevinçle kabul ederdi. İyi asker olduğu kadar da, iyi sanatkâr diyorlar. Bilhassa güzellikten anlıyormuş.. Ama bu sizin için mevzuubahis değil...

— Neden?

— Sizin için, değil... Çünkü sizin güzelliğiniz sade anlayanları değil, en anlayışsızları bile bunaltacak derecede... Affedersiniz Madam, bu seyahat müddetince size karşı bir erkek arkadaşımsınız gibi samimi davranmağa karar verdim. Sözlerime, rica ederim, başka mâna vermeyin.

— Ne güzel.. İkimiz de rahat ederiz. O kadar yaşlı değilsiniz ama... Göründüğünüz kadar da budala olmadığınız anlaşılıyor.

— Mersi..

— Sakın kızmayın.. Ben de latifeyi severim.

Haydarpaşa'ya yaklaştıkları zaman, Madam Tamara boynundaki eşarpı alıp başına sardı. Şimdi bu baş örtüsüyle o kadar körpe ve o kadar Türk oluvermiş ki, Murat ihtiyarsız elini dizine vurdu.

— Bir anda ne değişiklik., dedi, az kalsın nefesim kesiliyordu. Böyle bir resminiz var mı?

— Hayır.. Neden?

— Olmadığı isabet. Yoksa kendinize âşık olurdunuz.

— Aşkı lütfen denize düşürünüz.. İş seyahatinde ağır ve lüzumsuz bir yüktür.

Yataklı vagon pek tenhaydı. Madamın yatacağı kompartımana girdiler. Murat:

— Sofrayı benim odamda hazırlatalım, dedi, içki kokusu rahatsızlık vermesin..

— Hiç rahatsız olmam... Dehşetli ayyaşımdır. A, ci-gara aldık mı? Yenice içiyorum...

Murat birkaç paket cigara istedi. Yemeği burada yiyeceklerini söyledi..

Madam Tamara ancak tren hareket ettikten sonra eşarpını çıkardı. Başını nazlı bir at gibi sallayarak sarı saçlarını omuzlarına bıraktı. Murat, yutkundu.

Tamara gülerek :

— O nasıl bakış? diye sordu.

— Birşey itiraf edeyim mi madam?

— Buyrun..

— Sizden korkuyorum. Beni affedin... Sahi demin-denberi düşündüm. Duyduğum his korkudan başka birşey değil... Bundan
sonraki hareketlerimi lütfen bu itirafla mânalayın ve sizden korkmama olsun müsaade

«din...

— Peki, yavrum.. İstediğiniz kadar korkabilirsiniz. Şimdilik hele birer cigara yakalım..

Akşama hazırlanan köşklerin önünden geçiyorlardı. Bahçeye masalar kuruluyor, bir yemek - içmek hareketi görülüyordu.

Kadın içini çekti:

— Anneniz var mı? diye sordu.

— Hayır.. Babam da yok, annem de...

— Bir bakıma rahatlıktır. Bir bakıma berbat.. Yetimler sevgililerini bir başka türlü severler.

— Acıklı bir sevgi... Evet..

— Acıklı olmayan hiç bir sevgi yoktur. Sevmek uyumağa benziyor. Uyurken nasıl müdafaasız

oluyorsak, severken de öyleyiz. Ama, yüzde bir miktar hakikat varsa. .

— Russunuz değil mi?

— Rüsum..

— Siz vatanınızı çok seven milletsiniz. Vatan öksüzlüğü, diğer öksüzlüklerin hiç birisine benzemez. Şu halde, dehşetli seversiniz... Severseniz...

— Çok iyi konuştunuz delikanlı.. Denemedim ama,

haklısınız..

— Rusya'yı özlüyor musunuz?

— Çok... Daima özlüyorum... Hani sonradan sakat

olanlar ilk zamanlar sakatlıklarını nasıl mütemadiyen his-sedelerse...

— Bolşevikler yakında yıkılır diyorlar inşallah o zaman memleketinize dönersiniz.

— İnşallah...

— Nerde oturuyordunuz?

— Petrograt'ta.

— Şimdi Leningrat mı?

— Orası her zaman Petrograt'tır.

— Güzelmiş diye duydum. İçinden bir nehir akar-mış... Kışı sertmiş ama... -Murat, dışarıya bakarak içini çekti:- Ben de dünyayı gezmek istiyorum dedi, vallaha, coğrafya kitabında okuduğum yerlerin, vatanımmış gibi daüssılasını çektiğim olur.

—- Rusya büyük memlekettir. Onu haydutlar mahvettiler.

— İhtilâlde neredeydiniz?

— Petrograt'ta... İhtilâl bizde başladı. Sanki mah-pusaneler boşaldı sandık.

— Bahriyeliler diye duymuştum.

— Haydutlara bahriye elbisesi giydiriniz.. Haydutlukları değişir mi?

— Bir arkadaşım var. Bolşevik ihtilâline pek meraklı. Şairdir... «Bütün bir millet haydut olamaz. Rusya'da bütün Rus milletinin fıkarası döğüştü..» diyor.

— O da kızıl öyleyse... Hayır. Yalan... Bir avuç haydut döğüştü.

— Ötekiler?..

— Evvelâ şaşırdılar, sonra korktular. Çar gevşek adamdı. Müşavirleri hainlik ettiler.

— Bir film görmüştüm. Raspotin'e dair... Bir cahil papazın o kadar nüfuz sahibi olması bir idarenin yıkılacağına delâlet edermiş.

— İnşallah... Bolşevikler Raspotin'den daha âlim değiller...

— Hiç esaslı havadis alıyor musunuz?

— Esaslı havadis.. İşler gittikçe beter oluyor. Düşünün bir kere: Yüksek tahsil görmüş mühendis olmuş

bir insanın işini, kara cahil bir adam becerebilir mi? Orduda erkânıharp yok. Fabrikada mühendis yok. Bolşeviklik en ufak bir darbeye dayanamaz. Bekliyoruz. Dünya bu rezalete bakalım daha ne kadar tahammül edecek. Japonlar hazırlanıyorlarmış...

— Memleketinize yabancılar taarruz etseler, üzülmez misiniz?

— Şöyle düşünüyorum. Annemin apandisiti Olsa, doktor karnını yardı diye kızar mıyım? Ama bilmem... Facia şudur: Eğer Rus milleti bir çılgına kapılır 6a, uzun müddet döğüşürse... İnsan dayanamaz, değil mi?

Murat, güzel kadını istemeden kederlendirdiğini o anda farketti. Lâkırdıyı değiştirmek gayretiyle:

— Sofrayı hazırlasınlar mı? diye sordu.

— Birşeyler getirsinler. İçeriz... Sakın serhoş olma-yasınız..

— Merak etmeyin. Son kadehten bir evveline kadar içerim.

— Son kadeh ikinci kadeh midir?

— Belli olmaz. Lâkin mutlaka son kadehten bir evvelkinde bırakırım. Görürsünüz..

Zile bastı. Gelen garsona mezeler ve votka emretti.

Tren yavaşça akşam loşluğuna giriyor, küçücük kompartımanın dünya ile alâkasını kesiyordu.

Murat, deminki hazin mevzuları tamamıyle değiştirmek için, Puşkin'den lâf açtı:

— Seversiniz tabi? dedi.

— Ne diyorsunuz... Ezber bilirim, bütün...

— Ben Rusça bilmediğim için şiirlerinden zevk alamıyorum. Lâkin Rus edebiyatındaki tesirine bakınca kuvveti anlaşılıyor. Aklımın ermediği neresi bilir misiniz? Nasıl da çocuk gibi yaşamış...

— Ne gibi?

— Çocuk gibi... Hayatına ait bir kitap okudum. İnsanın öfkeden kuduracağı geliyor. Çar'la esas itibariyle geçinememişler. Zaten bir türlü işlerini yoluna koyamamış. Sonra o evlenme ne biçim şey... O evlilik hayatı... Karısı sarayda türlü tehlikelere maruz bulunuyor, ken-

dişi diyar diyar dolaşıyor. Mektuplarında yazdıklarını okurken erkek olarak yüzüm kızardı.

— Siz neler söylüyorsunuz kuzum?

— İşte böyle... Bir erkek karısına mutlak surette hükmetmeli. Hem kıskanıyor, hem de: «Lütfen madam evinizden dışarı çıkmayacaksınız. Ayaklarınızı kırarım..» demiyor.

— Çok enteresan.. Demek bir Türk paşası gibi hareket etmediği için kızıyorsunuz. Karısını hareme kapatmadığı için.

— Mutlaka hareme kapatmak lazımsa kapatmalı... Hem kıskançlık azabı çekmek, hem de kadını hangi düşünceyle olursa olsun serbest bırakmak...

— Vay küçük Kazak vay... Kadın esir değildir.

— Esir değildir. Evet.. Lâkin beni ölüme götürecek bir belâ da olmamalı... O nasıl söz: Çar Aleksandr için yazdığı...

— Ne yazmış..

— «Bir Hüsar Mülâzımı gibi karımın peşinde koşuyor..» diye yazmış, düşünüyorum da havsalam almıyor. Bir mazeret olabilir. Belki de dâhîl'erin hâdise karşısındaki ölçüleri, bizim gibi fanilerin basit ölçülerine benzemez.. O zaman da bir dahî için karısının başkaiarıyle yatması bile değersiz bir mesele olmalı, diyeceğim... Bu sefer, düelloyu izah etmek müşkülleşiyor..

— Durunuz bakalım.. Fena tahlil değil... Hiç düşünmemiştim.

— Çünkü siz, şiirlerini okuyorsunuz.. Şiirleri sizi a't ediyor. Öteki meseleler ehemmiyetlerini kaybediyorlar. Bilir misiniz Puşkin'in hayatındaki tezat nereden gelmiş?

— Nerden?

— Hangi sebeptense, gittiği yolu bırakmış. O elbette bıraktım demiyor. Belki de (Taktik yapıyorum..) demiştir. Toprakbentliğin ilgasıyle Avrupaper est Rus mü-nevverleriyle umumiyetle Çar istibdadiyle boğuşurken hayatı düz gidiyormuş. Tezat yok..

Bir ucundan gevşetince, işler arap saçına dönmüş... Cezasını da elbette çekecekti. Hem Çarlığın temeline düşman olmak, hem de Çar'ın

maiyyet zabitliğini kabul etmek... Bizim Türkçede bir söz vardır: «İki karpuz bir koltuğa sığmaz..» derler.

— Evet.. Belki de bundandır. Lâkin büyük şair... Çok büyük...

Madam Tamara birkaç kıta okudu. Sesinde Rusça deniz gibi derinleşiyor, orkestra gibi göklere çıkıyordu. Murat, gözlerini yumdu.

— Ne o? Hemen uyudunuz mu? Şunları doldurur» bakalım, küçük şeytan..

Murat kadehleri doldurdu.

! — Büyük millet... Büyük sanatkâr., dedi. Dostoyevs-ki'yi sever misiniz?

— Siz ne diyorsunuz? Ezber bilirim... Belki yüz kere okudum.

— Size gaddar gelmez mi? O bîçarelerin... Bakınız
nasıl düşünüyorum: Sahiden açınacak çıbanlı insanlardan bir tanesini önüne yatırır... Kendisinin de üstü başı perişan, tırnakları uzamıştır. Gözlerinde çakmak çakmak sara nöbeti uzun pis tırnaklı parmağıyie derin yaralardan birisini insafsızca kurcalar. (Şimdi bırakacak... Artık merhamet edecek..) dersiniz.. Yeni bir kurt, yeni bir irin damlası keşfettiğine sahiden sevinerek devam eder. O ne inatçı gaddarlıktır.

— Sahi... Tıpkı öyle... Ne kadar doğru... Aferin size arkadaş..

Murat, güzel kadının sahici takdirine sevindi:

— Ama, dedi, geçelim Tolstoy'a... O ne harikulade, temizlik, büyüklük ve parlaklıktır. İnsan Yunan heykellerinin güneşten korkmayan çıplak güzelliğini bulur. Halbuki hayatı da bir mânada ne bedbaht geçmiştir.

— Ben ona (Baba) derim. Kitaplarını okurken
sayfaların arasından sanki ellerini uzatır, yüzümü okşar. «Dayan kızım..» Yavaşça ve kuvvetle teselli verir.

Murat, gözlerini kırpıştırarak, şimdi bir lise talebesine benzeyen kadına baktı. Madam Tamara:

— Gene mi korktunuz? diye güldü.

— Hayır.. Kızkardeşim olmanızı istedim. Ablam olmanızı...

— Hele bak... -Kadın parmağıyie delikanlının burnuna dokundu:- Pekâlâ işte oldum.

— Teşekkür ederim. -Birden hatırladı:- Ablanız madamı tanıdığımı biliyor musunuz?

— Yok canım... Sakın yatakta olmasın...

— Hayır... Bir imalâthane işleri vardı. Bana yaptırdılar. Eneştenizi de tanıyorum. Tuhaf bir adam...

— Tam Dostoyevski tiplerindendir. Ablam da öyle... Ben de öyleyim tabi... Zaten Dostoyevski uydurmamış, ki... Hep bizi yazmış.

— Hayır... Siz muvazenelisiniz... Mamafih, Dosto-yevski'de kadınlar erkeklere nisbetle muvazeneli ve fedakârdırlar...

— Ablam yanağınızı okşadı mı?

— Evet...

— Bu size kanı kaynadı manasınadır. Eğer o esnada para işleriyle fazla meşgul bulunmasa, sizi kaptığı gibi eve götürürdü. (İki karpuz) diye birşey söylediniz. Ablam bu sözün istisnasıdır. O iki ayrı işi bir arada pekâlâ taşır...

— Demek az kalsın böyle bir bahtiyarlığa mı naif olacaktım?

— Neden alay ediyorsunuz. Ablam fena mı?

— Bilâkis... Sizi görmeden evvel, (Ondan daha güzel kadın olmaz...) demiştim. Lâkin ben, bana, köle imi-şim gibi muamele edilmesini sevmem...

— Halbuki, yavrum, erkeklere kadınlar her zaman öyle muamele ederler. Mini mini bir farkla ki, biz alınz da, size, siz alıyorsunuz zannettiririz. Zaten başka türlüsüne imkân mı olur?

— Neden?

— Alta yatıyoruz bebek... Buna başka türlü katla-namayız...

Murat, pek uzak bir tedai ile Ankara'da kendilerin? bekleyen işi düşündü. Hiç çekinmeden sordu:

— Şirketin işi için bir hücum plânı hazırladınız mı?

— Hiç?

— N'olacak?

— Gayet kolay... Karşımızda bir erkek bulunacak değil mi?

— Evet...

— Ben rica edeceğim. Biraz evvel söylediğim mesele... Asıl ben isteyeceğim de, karşımdaki budala kendisi istedi ve muvaffak da oldu sanacak... Ne o?

— İşte gene korktum...

— Sakın bu içtiğiniz sondan evvelki kadeh olmasın?

— Değil sanırım... Daha sondan bir evvelki kadehe çok var. Ben korkak bir çocuğum ama, iyi içerim. Şimdi artık söyliyeyim efendim... Benim sondan bir evvelki kadehim, sizin son kadehinizden bir sonraki kadehtir.

— İşte şimdi imkânsız birşey söylediniz.. Ben sabaha kadar içerim. Serhoş olduğumu kimse bilmez.

— Ben bir ay içerim, içki düşmanıyım zannederler

— Göreceğiz...

— Tabi göreceğiz...

Fransız, İngiliz, İtalyan edebiyatından konuşuldu. Madam Tamara, birkaç Rus halk türküsü söyledi. Murat da Türk halk türküleriyle karşılık verdi.

Gece yarısı soğuk etlerden ibaret hafif bir yemeK yediler. Murat müsaade istedi.

— Yenildim, efendim, diye ayağa kalktı, beni mağ^ lûp ettiniz...

— Pek kibarsınız... Teşekkür ederim. Elimi öpmek ister misiniz?

Bu, bir el için sahiden israf edilmiş bir güzellikti. Murat, kadının (Kibar) kelimesini haksız çıkarmamak için bu güzel elin üzerine terbiyelice eğildi. Fakat gene de yatağına fevkalâde bir hediye ile dönmüş oldu.

Yatakta bir müddet Şaziment ile bu Rus kokotunu mukayeseye girişti. Esasta hiçbir şey değişmemekle beraber, bir kadın için kendisini vermenin ne kadar çok çeşitleri vardı. Bunun parayla alınıp satılan en kaba şeklini bile akıllı bir kadın isterse ne kadar güzelleştirebiliyord'j.

Halbuki, yol arkadaşı muayyen bir ücret mukabilinde tutulmuştu. Ankara'da bir memura yem olarak gönderiliyordu. Öyleyken bir yataklı vagonun daracık kompartımanında uzun süren bir içki âleminden ne temiz çıkabilmişti ve böyle davranmak, böyle davranarak isteğiy-Je yatmak, meselâ Şaziment hanıma ne kadar daha yaraşırdı.

«Kadınlar kendilerini gözleriyle verirler. Eğer yatır-madınızsa zemin ve zaman müsait olmadığındandır,» diye bir söz duymuştu.

«Sahi... dedi, Madam Tamara, akşamdan beri gözleriyle bir an olsun kendisini vermedi. Belki birisiyle para için yatarken de böyledir.»

Burada kendisini değerli görerek böyle düşünmüyordu. Lâkin, onunla baş başayken, elbette erkekliği temsü etmekteydi. Tamara, akşamdan beri ve pek de budalaca olmayan sözlere rağmen mücerret erkekliğe yenilme-mişti.

Murat, «Acaba ben ne haltettim?» diye merakla kendisini araştırdı. «Herhalde kusuruma bakmamıştır. Müm-künmü ki ona bütün gece Ertuğrul Hikmet'e baktığım gibi bakayım...» dedi.

«Tabi canım...» diye gülümsedi. Trenin sarsıntısına teslim oldu.

Ertesi sabah daha samimi buluştular. Madam Tamara kahvaltıda, Safo'nun resmini görmek istedi. Uzun uza-dıya tedkik etti.

— Pek hoş, dedi, âdeta çocuk... Bununla ne yapıyorsunuz?

— Bir tuhaf çocuk ki...

Az kalsın, ilk defa otele gittikleri gece, nasıl hareket ettiğini anlatacaktı. Gece olsaydı, belki de anlatırdı. Fakat çiy ışıklı gündüzün, maceranın kederli tarafını vermesine imkân bırakmayacağını sezdi.

— İşte Ankara'ya geliyoruz... Ne yapacaksınız? diye tekrar sordu.

— 2000 lirayı mutlaka kazanacağım... Hiç merak etmeyin...

— Buna eminim. Ben şekli merak ediyorum...

— Şekli... -Masaya bıraktığı Safo'nun resmine par-mağıyle yavaşça vurdu:- Bu küçük size istediği şeyi nasıl kabul ettiriyorsa... Bunu biz kadınlar annemizin karnında öğreniriz. Düşünün bakalım... Enseniz kaşınırsa kaşınan yeri parmağınız gözünüzden daha iyi görür. Bunu ona bir öğreten mi oldu? İşte böyle... Siz beni hangi Vekâlete gidilecekse oraya kadar otomobille götürürsünüz... Orada siz arabada kalırsınız... Ben yukarı çıkarım... Vaziyeti bir kere görürüm... Sonra size n'olacağını hemen söylerim.

Murat, Madam Tamara'nın bu kadar emniyetle konuşmasına evvelâ memnun oldu. Bir müddet müphem şeyler düşünerek içinde koştukları çıplak araziye baktı. Giderek evvelâ kederlendi, sonra sahiden korktu.

Hayatının ilk anında seyahati hiç de böyle düşünmemişti. Bunu ekseriya hayal ederdi: Büyük bir şiir yazi-yor. Yahut birinci şiir kitabını neşrediyor. Kitap da dehşetli beğeniliyor. Az zamanda dördüncü beşinci baskısı çıkıyor. Nihayet Mustafa Kemal, alâkadar oluyor. Bir gün polisler kendisini buluyorlar. (Neden polisler de diğer memurlar değil?) Aoele Ankara'ya gideceğini müjdeliyorlar. Ankara'ya çıkar çıkmaz bir saray otomobili kendisini doğruoa Çankaya'ya götürüyor. Orada, Yahya Kemal, Ahmet Haşim falan da var... Paşa şiirlerini bir kere de şairin ağzından dinlemek istiyor... İşte böyle bir edebî zaferle...

Halbuki şimdi, bu ne iş! «Aman yarabbi...» diyerek elini ağzına götürmemek için kendisini müşkilâtla

zaptetti.

«Nerenin şairliği rezil... Düpedüz pezevenkliğe gidiyorsun...»

Karşısında sükûnetle, sükûnetle değil, emniyetle oturan kadına gizlice ve dehşete düşerek baktı. Dünden bari bir de bunu takdir ediyordu. Bu rezili.. Meselâ bir Eyüp-sultan oyuncakçısının bütün ömrünce kazanacağı ve çoluk çocuğunu namus dairesinde geçindireceği paranın belki de yüz mislini bez parçaları halinde gardrobunda

saklıyordu da, gene utanmadan orospuluk ediyordu. He.-n de ne kadar tabii bir halde... «Bu güzellik, bu bilgi... Hattâ bu şefkatli görünmek kabiliyeti, nasıl isyan etmez...»: Haydi kendisi muhtaçtı... Mecburdu... Burada, korkusu ve şahsına karşı duymağa başladığı nefret birkaç misli artıverdi. Ertuğrul Hikmet'e bir gün tenbellik ettiğini söylemiş, gazetecilik gibi şerefli bir mesleği ciddiye almamakla hatâ ettiğini ileri sürmüştü. Ne dedi: «Nerenin ciddi mesleği? Düşündüğünü yazamamak mı? Yapamam... Bana hiç kimse de şimdilik yaptıramaz... İlerde belki ahlâkım bozulur alçalırım ama, şimdilik öyle bir şey yok...»

O sebepten avukat kâtipliği etmez... Yanına bir orospu alıp, bilmem hangi şirketin bilmem hangi dalaveresi yüzünden bir yere takılmış parasını kurtarmak için pezevenkliği becermeğe gayret edemez... Kahvede oturur. İki liraya boks yapar. Yüzü, gözü kanar, çürür. Fakat Zekiye'-yi erkekçe sever... Yankesici Hamdi beye minnettar değildir. Belki o sebepten de, züppe kızlar, ona anket defteri göndermeğe cesaret edemezler...

— Ne düşünüyorsunuz bakayım?

— Ben mi? Hiç...

— Yüzünüze baksanız böyle demezdiniz?

— Hiç Madam... Babamı düşünüyorum. Kurtuluş harbinde Ankara'da bulunduydu da... Yaralandığı zaman burada hastanede yattıydı.

— O yarayla mı öldü?

— Hayır... Bir yangında kazaya uğradı.

— Şimdi onu bu hatırladınız?

— Evet...

— Ne diye?

— Bilir miyim?

— Böyle sorduğum için bana kızmıyorsunuz ya?

— Hayır... -Murat gülmeğe çalıştı:- Bazı şeyleri bazı yerlerde hatırlamak istemeyiz. Aksi gibi de

hatırlarız. Belki de ona kızdım.

Madam Tamara araştırıcı bakışlarla bakıyordu. Murat, yüzünü saklamak için başını dışarıya çevirdi:

— Geliyoruz... diye mırıldandı.

— Hiç görmediniz miydi?

— Hayır...

— Nasıl acaba?

— Ankara mı? Eski bir kasaba... (Yeni binalar da yapılmış) diyorlar.

Halbuki Ankara'dan böyle mi bahsederdi. Ankara, Kuvayı Milliye'nin Osmanlı imparatorluğunun mağlûp payitahtına karşı çıkardığı yoksul fakat muzaffer şehir değil mi?

Bir cigara yaktı. Ancak birkaç nefesten sonra kadına karşı böyle somurtmağa hakkı olmadığını düşündü.

— Affedersiniz... diye hızla döndü. Cigara paketini uzattı. Ateş tuttu :

— Babamı severdim. Bir marangoz - zabitti. İkisini de iyi bilirdi. İkisini de yüzüne gözüne bulaştırmamıştı. Benim gibi sıska, tüysüz, budala değildi.

— Hayır... Siz bir şeye üzüldünüz Murat bey... Sebep bu değil... Hani arkadaş olacaktık. İki erkek arkadaş...

— Olduk bile... Ben böyle kabul ediyorum. İsterseniz siz etmeyin...

Kadın, sesindeki mânayı derhal anladı. Bir an hayretle baktı. Sonra gülmeğe çalıştı. Ve derhal ciddileşti:

— Bana baksana arkadaş, dedi, şimdi sezdim. Sahiden budalalık ediyorsun... Bu iş o mânaya gelmez...

— Hangi mânaya?.. -Murat dehşetli telâşlandı:- Ne diyorsunuz?

— O senin verdiğin mânaya... Hayır... Biz gayet ciddî, gayet namuslu bir iş yapıyoruz.

— Rica ederim...

— Orospuluk nedir bilir misin oğlum? Sevmediği adama sevmediğini bilerek varmak... Yahut, sevmediğini anladığı anda «Ben bu şirkette yokum...» demeyip kendisine bir oynaş bulmak... Pezevenklik te... Affedersin... öfkelendim mi, kelimelerin iyisini, kötüsünü arayamam aynı pazarlıkta erkeğin mızıkçılık etmesi... Yoksa ikimiz de memuruz, lora memuruyuz da hacze gidiyoruz. O zaman

elimizde haciz kararı olurdu. Şimdi ben kadınlığımı kullanacağım...

— Sizin yaptığınızı da, benim yaptığımı da yapamayanlar var. Hükmü onlar verecek. Onların verdiği hüküm haklı... Onlar da size ve bana şey derler...

— Yapamayanlar da, başka çeşitlerini yapıyorkr. Bunu biz icat etmedik. Görüyorsun ki bizi parayla tutup gönderenler de, karşılarına dikilecek olduklarımız da hiç yadırgamayacaklar...

— Babam niçin döğüştü? Siz, memleketinizi neden terkettiniz?

— Babanın ne için döğüştüğünü sen de, ben de bilemeyiz... Memleketi neden terkettiğimi de ben henüz kestirmiş değilim... Yaşamağa mecburuz. (Olmaz) dediğimiz anda, ellerini cüzdanlarından çekiyorlar.

— Bolşevikler de, işte bunun için döğüşmüşler... Böyle olmasın, diye... Bolşevikliğe ben de düşmanım, siz de...

— Bakalım Bolşevikler buna mani olabildiler mi?

— Olacağız demişler ya... Elverir... Feci şey... Berbat... Değil mi?

— Berbat ama lâzım... Buraya geldiğim zaman otuz lira aylıkla bir
kolacı dükkânında çalışıyordum. Patron beni zorla öperken karısı gördü. Derhal beni defettiler. Sonra senin patronuna aylığı 300 liradan metres oldum. Aynı kolacı, çamaşırları kendisine vermem için üç gün köpek gibi yalvardı. Kızla yatıyor musun?

— Hangi kızla?..

— Resmini cebinde taşıdığın çocukla...

— Evet...

— İşte o da orospuluk ediyor. Orospuluk tek başına yapılır bir zenaat değil. Sen de bu işte ona şerik olmuşsun. Onunla neden hâlâ evlenmedin?

— Evleneceğim...

— Tuhaf şey... Eskiden evlenirlemiş de sonra ya-tarlarmış. Bunu da benden mi öğreneceksin... Haydi somurtma... Bir işin küçüğü, büyüğü olmaz. Bulunduğumuz yerde başka insanlar pezevenklik ediyorlarsa.. Onlar o

işe tahammül ettikleri gibi biz de onların bu tahammüllerine tahammül ediyorsak, aramızda pek de fark yok sayılır. Meselâ, senin bu işi, devamlı ekmek parası vasıtası etmemenden ibaret. Orospuluk da aynı hal...

Tren, büyük bir marifet yapmış gibi düdüğünü öttürerek Ankara garına girdi. Bir otomobile binip otele gittiler. Murat, burada bir dakika fazla kalmak istemiyordu. Madam Tamara elbisesini değiştirdi, makyajını tazeledi. Vekâlete gittiler.

Murat, kararlaştırdıkları üzre aşağıda, otomobilde bekledi. Madam Tamara yarım saat sonra geri döndü. Gülümsüyordu.

Murat, dikkatle baktığı halde makyajında bir değişiklik farketmedi. Çünkü Müdür-ü Umumi beyefendi merhc-ba derdemez, bunun suratını yalamaya başlayacakmış gibi...

— N'oldu? diye gözlerini kaçırarak sordu.

— Tamam! Bu akşam dönüyoruz!

— Sahi mi? Hay Allah razı olsun!

— Pek hoş bir adammış. Meseleyi de biliyor. Niçin rahatsız
olduğuma şaştı. Ben burada kalmaktan âdeta ürktüğümü hissettirdim. O da, beni galiba- Vekil beye kaptırmaktan korktu. İki güne kadar îta emrini İstanbul'daki apartımanıma getirecek... Nasıl?

— ihtiyar bir adam mı?

— Ellilik... Bir de çirkin ki... Murat öfkeyle cevap verdi:

— Celil bey de Rudoif Valantino kadar güzel değil...

— Elbette... Ama sana da patronluk ediyor. Senin işini satın almış. Benim
etimi... Haydi somurtma... Düşün ki bu dünyada, uzun uzadıya, öyle keyfince somurtmağa bile hakkın yoktur.

— Dünyayı düzeltmek lâzım! Hiç olmazsa bunda mutabıkız sanırım!

— Ah bu erkekler! Ne bebektirler... Memleketinizde
karmakarışıklık olalıdan beri kaç sene geçti... Galiba sekiz sene evvel, Sultanlar vardı. Her sabah mı yeniden

başlayacaksınız?

Murat'ın elini dostça tuttu.

— Beni yemeğe davet eder misin arkadaş, dedi, aç-Jıktan ölüyorum! Sen açlığı bilir misin?

Murat ciddiyetle :

— İyi bilirim! dedi.

— Öyleyse merhamet etmesini de bilirsin! Aferin! Rusça birşeyler mırıldandı. Galiba küfrediyordu.

VI

Haydarpaşa'da trenden inince Madam Tamara'n'P arzusuna uyarak, otomobille Üsküdar'a gittiler. Oradan Beşiktaş'a geçmek için kayığa bindiler. Murat, bu dolaşmanın sebebini sorunca kadın gülüyor:

— Pek de budalasın arkadaş! diyordu. Ancak sandalda konuştu:

— Kim olursa olsun, para veren için görülen iş, ödenen ücrete göre daima az gibi gelir. Bana beşyüz lira verecekler. Beşyüz lira da masraf ediyorlar, çok para..

— N'olacak?

— Şimdi ben doğru eve gideceğim. Daha iki gün soranlar için Ankara'dayım. Sen de, kızı bulur, omuzlar, bir yere kapatırsın. Üçüncü gün sabahleyin bana telefon et. Ben sana nerde buluşacağımızı söylerim. Ankara'dan dönüyormuş gibi yazıhaneye gideriz. Yorgunluktan falan bahsederiz. - Gülümsedi:- Zaten esasta yalan da yoK. İş henüz bitmedi. Eğer benim kel kafalı sevdalım, yarın-öbür gün kalb sektesinden ölürse, tediye emri ikinci bir seyo-hata bağlı kalır. Başka bir umum müdürle anlaşmağa...

— Sahi!

— Haydarpaşa'dan vapura binmemek istememin sebebi de görünmemek için. Sen şimdi defterini çıkar bakalım...

Murat defterini çıkardı.

— İşte...

— Yaptığın masrafları altalta yaz!

Bunlar ikiyüz lira kadar tutuyordu. Madam Tamaro:

— Şimdi altına ilâve edeceksin: 120 lira otelde verilen ziyafet... Çiftliğe gitmek vesaire... Yazdın mı?

— Tahkik ederlerse...

— Yaz diyorum. Üç günlük otel masrafı (60) lira. Bu üç gün zarfında bizim masrafımız... 60 da ona... Bazı küçük memurlara bahşiş. (80) lira... Şimdi topla...

Yekûn bu suretle 500 lirayı bir hayli geçti. Madam Tamara güldü :

— Pekâlâ! Böyle büyük bir işe lâyık hesap da budur. Zaten onlar bize (500) lirayı asgarî bir tahminle verdiler. Faturasını yapar, cebinden harcadığını o sakalîi mösyöden alırsın. Sakallı ne şık değil mi?

Murat, defteri kapatmadan bir an düşündü. Masraf parasını cüzdanının ayrı bir gözüne koymuştu. Beş tane elli liralıkla birkaç tane on liralık... Kısa bir tereddütten sonra bunları çıkardı. Dört elli liralık ayırıp

katladı. Ko yıkçıya belli etmeden Madam Tamara'ya:

— Buyrun madam! diye uzattı.

Kadın ürkütücü birşey görmüş gibi, biraz geri çekildi:

— Nedir o?

— Sizin hisseniz!

— Ne hissesi?

— Masraftan... Ortak değil miyiz?

— Sahiden budala bu çocuk! Ben bu hesabı senin için yaptım ayol! Senin için bile değil... O resimdeki küçük için... Sok cebine...

— Olmaz. Almazsanız gücenirim. Bana da bir sürü para kalıyor.

— Cebine koy diyorum. Ne tuhaf şeysin.

Murat tereddütle gülümsedi. Adeta zengin olmuştu.

— Size bir hediye olsun almalıyım! diye kekeledi.

— Ben hediyeyi Celil beyden ayrıca alacağım. Sonra Müdir-i Umumî beye
vereceğim ziyafetin faturasın» da ayrıca öderler. Ben senin gibi kanaatkar değilim. 35 liraya
çalışmıyorum. -Suya bakarak kederle gülümsedi»

Zaten beni kimse 35 liraya çalıştırmak da istemiyor ki...

Beşiktaş'ta bir otomobile bindiler.

Madam Tamara, Murat'ı Tophane'de bıraktı. Elini sıkarken :

— Obur gibi sevişiniz, dedi, ben bu yaşta nasıl se-vişildiğini iyi bilirim. Üçüncü günün sabahı telefon bekliyorum.

Numarayı yazdırmıştı. Son defa elini salladı.

Murat, çantasıyla bir müddet ne yapacağını düşündü. Kızın dükkânına gitmesi için vakit erkendi. Cebinde beşyüz küsur lirayla Ertuğrul Hikmet'i bulmak ne güzel olacaktı. Zekiye ile ikisini alıp o küçük Boğaz oteline götürmek...

Hemen bir taksiye atladı.

— Son süratle Şehzadebaşı'na ahbap! dedi.

Başının içinde hâlâ trenin sarsıntısı vardı. İnsan yolculukta ceplerinden mütemadiyen birşeyler dökülüyormuş gibi müphem bir rahatsızlık hissediyordu. Sözünden, fikrinden, hatta çekişmelerinden hoşlanacağı dostlarla denizi seyrederek kaygusuz içmek... Tuttuğunu koparmış, muvaffak olmuş bir adam gibi... Zavallı Ertuğru> Hikmet... Hiç belli etmez ama, her akşam biri 49 luk rakı şişesinin derdindedir.

Fincancılar yokuşunu çıkarken, sarı - kırmızı çiçekli emprime entari giymiş bir kıza gözü ilişti. Uzun etek, bazısına ne kadar da yaraşıyordu. Bunu tenbih etmediğine üzüldü. Eğer Safo'nun entarisi hazır değilse âdeta cam sıkılacaktı.

Bir aralık, bavulu kahveye bırakmağı düşündü. Sonra ^gülümseyerek vaz geçti: «Nafile oğlum, dedi, minareyi çalsan da kılıfını hazırlayamayacaksın!»

Küçük meyhanelere bakmak için arabanın yavaş götürülmesini emretti. Saat henüz dokuzbuçuk olduğundan Ertuğrul Hikmet'in evde bulunduğunu biliyordu. Böylece kapıya otomobille dayanmak da ayrı bir kabadayılıktı. Kendisini böyle sevindiren cebindeki para olduğunu hatırladıkça somurtuyor, fakat kendini ayıplaması gayet az sürüyordu.

Şoföre :

— Şu kapıyı çalın da, Hikmet beyi çağırın! dedi. Pencereden biraz çekilerek siperlenip bekledi.

— Hayrola! Ne var? Beni mebus mu tayin etmişler! İstemez!

— Otomobildeki bey bekliyor!

— Kadri Ekrem bey olacak! Hele buyur... Meydana çık!

«Meydana» diyeceğine, bitarzı kudemâ «Meydâne» diyordu.

Şoför Murat'a baktı.

— Yeni robalarını giysin de öyle gelsin!

— Yeni robalarınızı giyip geleceksiniz. Emir bu yolda,
Uçarı İstanbul şoförü de şakayı hemen kavramış.

kudretince araya girmişti.

Ertuğrul Hikmet pencereden Karagöz gibi sertlendi:

— O senin arabana saklanan maçabeyi her kimse, benim yeni robam olduğunu nerden biliyormuş bakalım?

— Daltaşak istemem! Kıçına bir don uydurup öyle gelsin!

— Mayo kabul etmiyor. Smokin olacakmış!

— Yahu bu şoför değil, Naşit'in yamağıymış... Geldim! -Annesine dönmüş olmalı:- Bre hatun! Nedir telâşınız! Biz sana âhir zamanda bir zorlu âdem oluruz. Sayemizde
sayeban olursun demedik mi? Yirminci asırda devlet kuşu kanat çırparak gelecek değil ya, koma çaıarak gelir... Bugünden itibaren işte dünyalığı ve de bu hanenin kapısını Hacı Kapısı misali yeşile boyama... Fermanım budur. Nerde benim yamalı ceketim...

Sokağa çıkınca, ufukları seyreden bir gemici gibi elini gözlerinin üstüne siper edip arabanın içini teftişten geçirdi.

— Amman! Her Ankara'ya giden... -Ankara'ya da (Engürü) diyordu- böyle kalaylanup mu avdet eyler!... -Şoföre şüpheli şüpheli baktı:- Oğlum, sakın bir şeytana uyup banka
falan soymayasınız! Ben sizin halinizi beğenmiyorum...

Şoför, Murat'ın hangi taksiden indiğini, taksinin içindeki afetin elini nasıl sıktığını görmüştü:

— Banka mı bilmem, dedi, lâkin ağabeyin soyduğa malı görseniz bayılır kalırsınız da üç gün ayılmazsınız!

Ertuğrul Hikmet:

— Hayrola! diye kapıyı açtı.

— İçeri gir... Sen artık çok oluyorsun? Nerede Zekiye bacı?

— Bizi Nikâh dairesine mi götüreceksin? Demek bacını öylece, ruhsatiyesiz kullanmam hoşuna gitmedi. Aferin! Lâkin ayak kirası isterim... Çık papelleri...

— Kızı evden bir usulla alçaksın. İki gece gelmemek şartiyle... Bana davetlisiniz!...

— İki gece... Bunun iki de günü olur... Dur bakayım? Sen üç kişiyi bu kadar zaman nasıl davet edermişsin?

— Ben Ankara'dan geliyorum!

— Pes! diyeceğim kalmadı. Taşı, toprağı altın diyorlardı. Demek doğruymuş. Ne parası bu?

— Kodoşluk parası!

— Büsbütün aklım yattı! Dağları devirirsin! Deviro-mezsen deler de geçersin. Kızı almalı bari... Peki!

Zekiye'nin annesi işte olduğu için çekinmeden kapıya dayandılar. Bîçare saçı, başı, karmakarışık ortalık sü-pürüyordu. İki ayağını bir pabuca sokarak hazırlandı.

— Bu nasıl iş? Kelle mi götürüyorsunuz? Ben ne haldeyim? Baksana Murat ağabey! diye nazlandı.

— Öyle güzelsin ki... İnanmazsan şu Hikmetin yüzüne bak! Gözleri nerdeyse fincan gibi dışarı uğrayacak. .

— Ne var? Nereye gidiyoruz. Seni Ankara'da diyordu bu?

— Yalan! İşte gördün mü? Bunun işleri bütün dubara!.. Ben Ankara'da olsam burada bulunabilir miyim?

— Neden yalan söylüyor? Beni neden aldatıyor?

— Huyudur şekerim! Yalansız edemez! Bir şeytan da bu! O gün birisini aldatamazsa, kolları sıvar da kendisini aldatır. Hiçbir şey bulamasa «Oğlum! Kendine gel! Sen Ertuğrul Hikmet falan değilsin!» diyerek kendisine madik atmağa kalkar. Ne domuzdur?

Zekiye, Ertuğrul Hikmet'in şoföre söylediğini duyarak telâşlandı:

— Cibali mi? Cibali'de ne işimiz var. Annem görürse beni öldürür!

— Yahu! Ben bu kızdan usandım! Şimdi annen seni görmese de öldürür. Ne yapalım?

— Ne demek?

— Bu gidişe baksana...Sen benim ihtiyatsız davrandığıma mı aldanıyorsun? Herif koca bavulla gelmiş..

— Söylesenize... Gene Karagöz oynatmağa başladınız?

— Efendim! Bizi iki günlüğüne misafir götürüyor. Gece yatısına misafir! Annene uğrayacağız! Benimle çene yarıştıracağına kocakarıya bir yutulur yalan hazırla!

— Kocakarı mı? Sen onu affetmişsin. Hani anneme bir daha (Kocakarı) demeyecektin?

— Ya ne diyeceğiz? Şu kadını nerdeyse onbeş yaşında peri-i peyker edip çıkacaksın!

— Annem beni gece yatısına yollamaz! Boynumu koparır!

— Hep böyledir, beni ümitlendirirsin. Bir gün de kopardığını görmedim. Kaynanama benden selâm eyle sözünde durmamak iyi değildir. Bak!

— Dilin kopsun! Benim boynumu neden koparacak-mış! Şuna baksana Murat ağabey!

— Bir arkadaşın evleniyor da... Seni yardımcı çağırdılar. Annene böyle söyle Zekiye Bacı!

Ertuğrul Hikmet kahkahayı koyuverdi:

— İşte buyur! Hani! «Benim Murat ağabeyim yalan bilmez!» diyordun! Bre kız! Ben senden aptalını hiç görmedim. Herif yalanı beraberinde bavulla gezdiriyor, yavrum!

— Haydi oradan... Buna yalan bile denmez! Bana yardım ediyor. Benim bu kadar arkadaşım var. Birisi tesadüfen bugün evlenebilir, beni de acele gelip alabilirdi. Yalan mı?

— Tövbe! Ben sizden korktum... Şimdi bu söz yn-lan değil mi?

— Haydi oradan sen yalanı nerden bileceksin! Bj şiir yazmağa benzemez! Değil mi Murat ağabey?

Tütün fabrikasının kapısından bakılınca görünmeye-cek bir yerde durup Zekiye'yi beklediler. Kız biraz sonra yüzü sevinç içinde geri döndü.

— Az kalsın anahtarı bile vermeyi unutuyordum, dedi, baksana Hikmet kalbim nasıl vuruyor. Artık bilmem anladı mı? «Sen bu yakınlar havalandın ya, kızım Allah encamını hayreylesin!» dedi. Daha da söyleyecekti. Bereket işbaşı zamanı da... Kontroldan korktu. Sahiden düğüne gideceksek benim kıyafetim pek berbat!

Ertuğrul Hikmet, sevgilisinin saçını kavradı:

— Şuna ben şimdi ne yapayım yahu! diye dolu bir sesle söylendi. Kendi uydurduğu yalana gene kendisi nasıl da inanıyor. Salak sevgilim benim!

— Bırak saçımı! İnanırım, Murat ağabeyim söylemedi mi?

Murat, içini çekti.

— İnsan oğlu, dedi, bir kere yalana bir ueundan sürünmesin! Perişanlıktır. Meselâ alalım Zekiye baeımı! Bugün üç defa aynı yalanı söyleyecek... İncil'de ne demiş Isa Peygamber: «Horoz ötmeden sen beni üç kere inkâr edeceksin!» dememiş mi? İşte öyle. Güneş batmadan Zekiye bacıma üç kere yalan söylemek düşecek... Sür şoför cn-kadaş! Doğru Galata'ya...

Zekiye sevinçle ellerini çırptı:

— Anladım Safo'yu alacağız! Ne iyi! dedi.

— Dükkândaysa evvelâ patrona, sonra annesine. . Dükkânda değilse evvelâ annesine, sonra patronuna aynı yalanı söyleyeceğiz!

— Sonra!..

— Sonra doğru cennete gideceğiz kızım! Şimdi iş değişti. Cennetin anahtarı iki parça: Birisi yalan, birsi para...

— Tövbe desene... Ben böyle şakaları istemiyorum. Siz de bu gâvura döndünüz!

Ertuğrul Hikmet parmağını salladı.

— Bana gâvur dediğini ben Safo kardeşime demez miyim?

— De, Safo gâvur değil ki...

— Ya ne? Üstüme iyilik sağlık!

— Ben onu" gâvur bile saymam... Öyle iyi ki... Murat:

— Peki, dedi, öğle yemeğinde ne olsun bakalım. Kız şaşırdı:

— Bir de gideceğimiz yere: «Şu yemeği isteriz mi!» diyeceğiz?

— Canın ne istiyorsa söylemene bak!

— Ayıp olur. Ben utanırım! Ertuğrul Hikmet öfkeyle geldi:

— Şundan utanacak ne var Allaseniz... Biz hamdol-sun inkılâp yapmış bir memleketin evlâtlarıyız! O «Misafir umduğunu değil bulduğunu yer!» lâfı mürteci, inkılâp düşmanı yobazların uydurması... Sen Ankara'lı Murat ağabeyinden daha iyisini mi bileceksin! Hem dur bakayımr Senin zaten aklın da ermez! Sen canının ne istediğini bil-sen bile söyleyemezsin... Bir kere efendim: Âlâsından balık olmalı... Beyin salatası olmalı... Ayrıca kebap bulunmalı ki... Ben bugünkü öğle yemeğine öğle yemeğî diyeyim...

— Öyleyse, şoför arkadaş, lütfen ilk rastladığımız eczanede duralım!

Ertuğrul Hikmet telâşlandı:

— Hayrola! Benim eczanın her türlüsüyle başım hoş değildir. Hamdolsun durumum da sağlam!

— Ya, ben! Ben efendi, Ankara'dan geliyorum. Yediğim nane, birkaç türlü ilâçla erimez!

— Ankara nanesi! Zordur! E?

— E si? Geldik mi? Tamam! Bir dakika...

Murat, otele telefon ederek öğle yemeği için mayonezli İstakoz, pisi tavası falan söyledi. İki oda ayırmalarını da tenbih etti. Geri döndüğü zaman mahsustan yüzünü buruşturuyor, elinin tersiyle ağzını siliyordu:

— İlâç acı! dedi.

— Ankara nasıl?

— Dünyanın en nankör işi yeni şehir kurmak! Ben bunu bilir, bunu söylerim!

— Her taraf, toz - toprak içinde, karışık olur. Ne kadar bina oturtsan gene bir sürü arsa bomboştur, değ:l mi? Boşluk sanki binaları yutuverir...

— Sahi öyle... Mustafa Kemal Paşa'yı bir kat daha takdir ettim.

— Ben de... Ankara'nın arsaları bir para etmiş ki, diyorlar... Tapuları kimde ola acep?

— Ben stepin ortasında yeni bir şehir kurulmasından bahsediyorum, sen arsa tapuları ileri sürüyorsun.

— Tabi birader, bu şehir denilen cenabet gökyüzüne kurulmaz ya... Tapulu arsa ister... Metre murabbaını bir kuruştan almışlar da, yüz liradan nazlanarak devre-divermişler, diyorlar!

— Diyenlerin, senden hariç, gözleri kör olsun!

— Tabi kör olsun! diyenler de kendileri. Ben beraber miyim?

— Bunun pek zararı da yok! Nasıl olsa millete kalacak!

— Cebinde tapu senedi olan millete... Sana bana değil ya...

— Çalış da kazan! Yağma yok!

— Ben şimdicik yağma mı var, dedim? Tabi haberim olsa ben de çalışırdım. Hiç bir şeye aklım ermese kırk paraya alıp yüz liraya satmakta bir ufak kâr olduğunu biz de kestiririz, gözüm!

Safo henüz dükkâna gelmemişti. Murat, ustasına vaziyeti anlattı. Adamcağız ister istemez:

— Hay hay! dedi.

Lâkin kızın dükkânda bulunmaması işi aksatıyordu.

Eve Zekiye'yi yolladılar. Gene bir düğüne davet edilmek yalanı kullanıldı. Safo, yeni entarisiyle geldi. Murat'ı görünceye kadar sanki Zekiye'ye inanmamıştı. Bir kere daha değil, on kere daha sevindi.

Caddenin kalabalık olduğuna aldırmadan, şoförün yanına geçmek isteyen Ertuğrul Hikmet'i durdurdu:

— Vallaha olmaz ağabey, dedi, küserim! Ben küçG-

cük olduğumdan bak nasıl sığacağız! Murat'ın dizlerine oturdu. Boynuna sımsıkı sarıldı. Ağlar gibi sesler çıkararak uzun uzun öptü.

Murat, kendisini kurtararak şaföre:

— Bizi Tarabya'ya bırakacaksın birader! dedi.

Bu uzun sefer, şoförü de keyiflendirmişti. Araba dahi sanki sevindi. Virajları daha kıvrak dönmeğe başladı. Safo, Zekiye'ye anlatıyordu:

— Bu hain, bir haftaya kadar ancak dönerim diye haber bırakmış, kardeşim, ben şimdi tam bir haftalık

hasreti çıkarıyorum kusura bakma e mi?

Ertuğrul Hikmet:

— Kusura bakacağına, usul - erkân öğrensin, diye somurttu, şuna bir sor bakalım! Ölsem de bir asır sonra dirilip zıplasam, şöyle bir muamele yapar mı?

— Yapar! Yapmaz olur mu?

— Vallaha yapmaz! İşte yemin! Zekiye sevgilisinin koluna girdi:

— İşte şimdi günahımı aldın, diye kırıttı, vicdansın! Murat, Safo'nun kendisine mahsus kadın kokusunu

lezzetle kokluyordu. Entarisini uzun etekli yaptırmıştı. B'r de yakışmış ki... Başını biraz geri çekerek baktı. Kız yavaşça :

— Güzel miyim? diye sordu.

— Kedi yavrusu gibi... Yumuşacık...

— Entari için çok sevindim. Ne kadar sevindim. Yakışmış mı?

— Ben hep sana bakıyorum. Entari falan umurumda değil...

— Ankara'ya neden gittin?

— Bir iş için... Çabuk bitti. Çabuk döndüm. Patron mükâfat olarak iki gün izin verdi. Sen dün gece uslu usfj ©ve gittin mi?

— Tabi. Sen de dün gece uslu uslu uyudun mu?

— Trendeydim...

— Sahi! Öyleyse yorgunsun!

— Değil! Yataklı vagondaydım. İnsan dinleniyor.

— Ne de olsa sarsar. Ben senin yorgunluğunu a!i-rım... İki şarkı söylesem yeter mi?

— Çok bile.. Seni görür görmez zaten dinlendim. Ama, şarkıları da isterim...

Otelin arkasında kocaman ağaçlı, bol çimenli üç kat bahçe vardı. Karadağ'lı buraya dört tane hamak çıkartmış halden anlar bir adam olduğu için hamakları ikişer ikişer ve her çiftin biribirini görmeyeceği şekilde kurdur-muştu.

Öğle yemeği bir'de bitti. Üç'e kadar uyudular. Sonra otelcinin teklifiyle bahçeyi dolaşmağa çıktılar. Üçüncü katta hamaklara rastlamak tadına doyulmaz bir sürpriz oldu. Bunlara uzanıp denizi, renkleri,

hatta bizzat yaşamak saadetini maddî bir şeymiş gibi seyretmek tadına doyulmaz ve unutulmaz bir hâtıra oldu.

Bahçe, zaten ormana benziyordu.

Safo :

— Akşam yemeğini burada yiyelim! diye teklif eli. Sonra elini uzattı:- Haydi elini ver de gözlerini yum!

— Sana baksam!

— Ben senin başının içinde, olduğumdan daha güzel değil miyim?

— Sahi!

— Ama, sen benim için, öyle değilsin... Biraz öteye çekil!... İhtiyatla yanına geçti. Koynuna sokuldu: İşte böyle efendim, dedi, bir tanesi fazla bunların! Zaten görür
görmez anlamıştım. Otelci ihtiyar olduğundan... Unutmuş...

Murat, ikinci defadır ki Ankara'ya niye gittiğini söylemeğe karar verdiği halde buna cesaret edemedi. Halbuki kız, yüzüne de bakmıyordu. Artık bu ikinci cesaretsizlik şüphe bırakmamıştı: «Biz Ankara'da utanılacak bir iş yaptık... dedi, ayıp bir iş!» Öfkesini Safo'dan almak istiyor gibi kıza hınçla sarıldı.

— Yavaş! Ne var?

— Seni özlemişim...

— Söylesene... O zaman kemiklerimi kırsan da haklısın! Haydi!..

Gökyüzünde, seyrüsefer kaidelerinden zerre kadar haberi olmayan kırlangıçlar deli deli koşuşuyorlar, daha yukarda, uzaktan geldiği için kanatları sanki eskimiş bir leylek ağır ağır dolaşıyordu. Sonra güneş... Deniz... Mavilik... Yaprak yeşili... Yeşile çalan serin ağaç gölgesi.... Kollarında, nefesini kesmiş bekleyen sevgili... Ve bunlara rağmen ayıp bir iş yapmağa mecbur olmak... Hem de nerede? Babasının hâtırasıyla dolu zannettiği Ankara'da... Mustafa Kemal Paşa'nın memleketinde...

Hakikatle arasına birşey koyabilmiş olmak için So-fo'yu uzun uzun öptü.

İlerde Zekiye'nin biraz kalın fakat pek güzel sesi:

«Bu gece çamlarda kalsak ne olur?» şarkısını söylüyordu.

Murat da bir yerinden arkadaş oldu.

Burada zaman, hafif rüzgâr gibi üstlerinden geçiyor, hatırnaz bir merhametle sevişen delikanlıların ömürlerine zerre kadar dokunmadan yoluna devam ediyordu.

Şarkının arasında Zekiye birdenbire :

— Sallamasana... Düşeceğim! diye bağırdı. Ertuğrul Hikmet:

— «Düşmek etrafı görmemektendir!» diye cevap verdi!

— Görmemekten olur mu? Görsem de düşerim! Murat ağabey şuna birşey söylesene...

— Bakalım ağzı serbest mi senin Murat ağabeyinin... Herkes bizim gibi enayi değil...

— Terbiyesiz!..

— Bu kız, her nedense benim her doğru lâfıma (Terbiyesiz!) diye cevap veriyor! Bir boş zamanımda şunun sebebini düşünsem gerektir. Şarkı nerede kaldı?

— Söyler miyim?

— Canın isterse... Vallaha şimdi ben söylemeğe başlarım... Neye uğradığını bilemezsin...

— Sus, rica ederim! Peki!

Zekiye'nin sözü hırçındı ama, şarkıdaki sesi mesuttu. Murat'ın kederi yavaş yavaş dağıldı.

Dünyayı düzeltmek ona düşmüş değildi ya... «Sat anasını!..»

— Şimdi size birşey anlatacağım! Evvelâ söyleyin bakalım... Pardon! Zekiye Bacı, bu bahisten dışarıda... Safo bilir. Ertuğrul Hikmet de bilir. Hani liman kahve'eri var. Ekseriya motor kaptanları, komisyoncular, ayak tellâlları, Gümrük muhafaza ve muayene memurları devam ederler. Küçük tüccarlar da gelirler. Ekserisi loş, derinlemesine dükkânlardır. Bildiniz mi? İşte onlardan birisi... Aklınızda tutun rica ederim... Öyle bir kahvehane... Bu kahvehaneler piyasayla beraber açılır, piyasayla beraber kapanır. Açıldıkları saati hiç bilmem, hiç!.. Kapandıkları saati maalesef biliyorum... Şimdi buraya bir mim koydunuz! Geçelim bir başka mevzua... Benim bir arkadaşım vardır. Ertuğrul Hikmet iyi tanır! Fena çocuk değil... Biraz züppe, biraz züppe dedim mi, bunun içinde neler olabileceğini tasavvur edersiniz... Biraz ukalâlık... Biraz kibir... Birçok da aptallık... Bir muharrir efendi, züppeliği yenilik arzusuyla, insanlarda fıtratan mevcut bulunan ök-ranları arasında teferrüd gayretiyle izah etmeğe çalışmıştır. (Teferrüd) ne mi demek matmazel Safo? Teferrüd, efendim, akranları arasında sivrilmek, kendisini göstermek arzusu... Züppe saçlarını bundan uzatırmış. KoIj-rva altın suyuna batırılmış ince zinciri bundan takarmış... Modasına göre en ince belli ceketle en paçası dar ve kısa pantolonu, yahut en bol ceketle, en geniş ve uzun paçalı çariston kıyafeti bu sebepten giyermiş... Neyse uzattık! Bizim arkadaş tam züppedir. İyi dans eder, iyi konuşur, iyi giyinir, hatta yanında güveneceği birisi varsa ve sıkışırsa iyi de yumruk atar. Komisyoncudur, iyi para kazanır. Güzel kızlarla gezer ama, kızdan yana taifi iyi sayılmaz. Bunu da o bilmez, ben bilirim... Neden mi matmazel Safo! Ben bilirim şekerim! İşte bu arkadaş... Ben o sıralar, bu arkadaşa lâzımdım. Bir kız seviyor. Belâlıları var. Yanında fedaî gezdirecek. Hem fedaî, hem de bir çeşit dalkavuk! İnsan birisine neden (Fedaî) ve (Dai-

kavuk) olur. İşsizlikten... İşsizlik ne demek? Babasından harçlık alanlara işsiz demezler. «Daha pederin gölünrie çimiyor! Peder fırını has ekmek çıkarıyor!» derler. Zengin olup işsiz gezenlere de (Mirasyedi) derler. Doğrıldur. İşsiz gezdiğine göre çalışmamış ki kazansın! Miras yemiş. Benim arzettiğim işsizlik asıl işsizlik... Kazanamıyc-rum. Para yok! Para yoksa insanda birşey bol bol vardı.: Açlık! Bendeniz açım! Hem midem, hem gözüm aç! H'ç doymuyorum, doyamıyorum. Daha sofradayız mesela! nerdeyse midem patlayacak... (Yarın ya?) suali aklıma geliveriyor. Tekrardan ve ruhan acıkmış oluyorum. Bunn bir çeşit kokain müptelâlığı da denebilir. Bulur içerrrvs de daha zıkkımlanacak bir sürü varken (Yarın bulamaz-sam!) diye tasalanırmış. Ben de işte o sıralar o haldo-yim. Şaka mı ediyorum Safo hanım? Hiç şakaya benziyor mu? Serhoşlandım mı Zekiye Bacı? Tabi... Neden içiyoruz bakalım? Serhoşluk iyidir. Serhoş olmağa içiyoruz. Serhoş olmağa ihtiyaç duyan insanlara acımalı... Heıe sevgililerinin yanında neden serhoşluk ihtiyacı duyarlar? Biz, efendim, açlık sebebiyle hem (Fedaî), hem de (Dalkavuk) olduk. Beraber dolaşıyoruz. Bir kavga olursa atlayacağız! Koltuğumun altında koca bir bıçak! Parmak* larımda muşta! Sahiden mi atlayacağız. Vallaha, sahiden atlayacağız. Şaşırmasak... Değil mi? Öğle yemekle-irıi beraber yiyoruz. Akşam da beraber içiyoruz. Bazan berc-ber sinemaya gidiyoruz. Eğer bizim lüks lokantalarda fedaîye lüzum gösterecek tehlike mevcut bulunmadığından, bizim elimize otuz kuruş sıkıştırıyor. Biz, en yakın köfteciye gidiyoruz. Gayet ağır ağır yiyoruz. Bir müddet de kürdanla meşgul oluyoruz. Eğer bey, işini çabuk bitirmez, bir ahbabına rastlar, uzatırsa, köftecide sittin sene oturulamayacağından biz dışarı uğrayıp köşebaşına dikiliyoruz. Karnımız doyduğu için Allah'a şükretmekle meşgulüz. İçinde bulunduğumuz rezalet gözümüze bile görünmüyor. Otuz kuruştan oniki buçuk kuruş bile arttırdık. Bey, cigara almağı unutur, biz de kızın yanında söyle-yemezsek, onlar da o gece otelde kalacaklar da, bize (Uğurlar ola!) derlerse tramvay parası olmadığından kah-

veye kadar yayan döneriz ama, bir paket eigara alırız. (Kibrit?) diyeceksiniz! «Yolda ateş bulur da yakarım c'-garamı!» Hey şair! Düşündüğün cihete bak!.. Patron önümüz sıra biz arkasındayız! Bazan gemilere gideriz, bazan çatanalara bineriz! Mal indirilir, mal yükletilir. Muayene memurlarına şaklabanlık, muhafaza memurlarına ağalık yapılır. Komisyonculuk eğlenceli zenaat!.. Bazan da nedense, bir boş vakit araya girer, kahveye otururuz. Bizim patron tavla meraklısı! Fena da oynar. Allah selâmet versin! Yenilir pisi pisine! Ben surda helak olurum! Be kardeşim! Se-yek kapısını insan görmez mi? İnsan sallamağı bilmez mi? İşte açık verdin! Ve de işte herif (Şıp) di/e vurdu! Bazan tavla partisi yerine, yarenlik partisi dçıli'. Patron esip üfürür, asıp keser! Rabbim Rabbena hakkı için... Yumruğu kondu mu? Burun kulak dülger yongası halinde savrulur. Ben de şahit! «Değil mi? Bak sor ki!..», «Yaa... Öyle olduydu o geee...» diyeceksin. Bazan an pek ender olarak beni metheder. Uçarı, kaçarı üzerine yokmuş... Bir dalarsa bitti. Bir dakikada bitiriyorum! Halbuki eğlenesiniz diye anlatayım demiştim. Günlerden birgün, kuşluk zamanı buluştuk. Dün akşam yediğimie duruyorum ben... Dün akşam da, birşey olmuş, ne c-muşsa... Patronun canı pek sıkıntılıydı. Beş kuruşluk pastırmayla beş kuruşluk francala almıştı da asıl yazıhane sahibi gittikten sonra masa başında bir şişe rakıyla bur.-ları yemiştik. Uç misli olsaydı da yalnız yeseydim gene doymazdım. İşte öylesine... Bizim patron hanın odabc-şısından da korkuyor. Asıl patrona burada işaret ettiğini ve de serserileri başına topladığını söyler, diyerek biraz geç kaldığımızdan çıkarken yüzünü bile okşadı. İşte bsn o kadar birşey yemişim! Gece de karıyı bulacağız diye sürttük. Bulamadık da ya... Yayan döndük. Sabahleyin yorgunlukla uykuda kalmışım! Simit-çay faslına yetişeyim diye çok koştum ama, bizimki ağzını çoktan silmiş. B'ij-yorum dalkavuk kısmı utanmayacak! (Şuradan beş kuruş ver de bir simit alayım!) diyecek! Gelgelelim biz öylo usta dalkavuk da değiliz. Biz bir pis dalkavuğuz! Bir kepaze dalkavuk ki... Patron yazıhaneden

inip beni, oda-

501

başının işlettiği kahve ocağı aralığında görünce pek sevinmedi. (Ah şu dalkavuklar! Bir eşya gibi bir yere bıra-kılsalar da lüzumunda ele alınabilseler...) dediğini gözlerinden anladım. Mahcup oldum. Gülümsedim. «Burada mısın?» dedi. Canı sıkıldı. Düşünüyor. «Peki gel bakalım!» dedi. Sevindim. Beni götürdü. Demin bahsettiğim liman kahvelerinden birisine oturttu. «Şuna bir cay yap!» dedi. Sonra da: «Benim biraz işim var kardeşim! Şimdi gelirim!» dedi. Gitti. Bu liman kahvelerinde fazla gazete almazlar. Demek okuyan bulunmaz. Bir gazete var: Cumhuriyet.. Tövbe! İki gazete daha var ama, birisi Rumca Apoye Matini! Diğeri Ermenice. Ben bu lisanların ikisini de bilmem. Çayı içtim. Cigara da dört tane... Gazeteyi aidim. O sıralar gazetelerin bana verecek hiçbir havadisleri yok! Dünya bir tarafıyla yıkılsa umurumda değil... Ayakkabının altı deliniyor. Pantolonun paçaları salkım saçak! Ben eskiden de böyle miydim! Ne yersem ceketimin yakasına döküyorum. Fırça görmediğinden, silinip ütüler-mediğinden elbise süratle elbiselikten çıkıyor. Farkındayım! Lâkin üstüme kondurmak istemiyorum! Kılık kıyafet cihetinden pek düşersem belki de patron eski elbiselerinden birisini sevabına veriverir... Gazeteyi çevirdim. H!-kâyesi var. Röportajı var... Tarihî romanı, aşkî - edebî romanı var... Makaleler, resimler, âdeta bir gazete... Biraz okudum. Bir kenara ittim. Kahve loş, adam az... Ben olmasam belki de garson, kollarını bir iskemlenin arkasına ve başını da bunların üzerine koyup bir parça dalar... Yanıma yakın masaya iki lâz efendi geldi. Pikete başladılar. Küfredip şakalaşıyorlar... Keyifli herifler. Biri biraz kızıyor ama, kendisini kolayca topluyor. İşleri iş... Ne fayda ki ancak iki parti oynadılar. Kalktılar. Ben birazdan gene gazeteyi beriye aldım. Okumadığım yerlerini okudum. Canım sıkıldı. Siktirettim. Saat yok ki vakti bilesin! Hoş vakti bilsem de n'olacak? Dalkavuğun vaktini patron bilir. Öğle olmuş olmalı ki kalabalık bastı. Yahudiler k'i-çük sefer taslarında yemeklerini getirdiler. Ermeniler, ezmeni lokantalarında bol yağlı sarımsaklı yemişler, geyire-rek kahve içiyorlar. Rumlarla bizimkiler... Biz bu iki mii-

502

let biribirimize benzeriz. Peynir - ekmek, yahut pastırma -ekmek, yahut üzüm-ekmek yiyorlar. Ben bir vakit yutkundum. Üçüncü cigarayı yaktım. Gazeteyi hışımla aldım. Hiç unutmam! Ağa Han isminde bir pezevengin macerasını ballandırıyorlar. Bilmem hangi namussuz mezhebin baş-kodoşuymuş da, vakti saati gelince, bir teraziye bu Ağa Han'ı oturtur, altınla tartarlarmış. Bunu bildiği için kurnaz kerata, yedikçe yer olmalı ki, selâtin meyhanelerindeki şarap fıçılarına dönmüş... Yüz kilo sağlam var. Hindistan'a gitmişmiş. Tartılmış. Dara kadar altın alıp bitekrar İngiltere'ye dönmüş. Şimdilik bir İngiliz kızıyla sevişiyor-muş. Bundan evvelki madaması hangi millettense dâva açmış boşanmış, bu heriften şu kadar yüzbin ingiliz altını tazminat almışmış... Herifin bir de resmi var! Suratına baksan işin bir sene ters gider. Bir de hayvancağızın yularına yapışmış. Meğerse, at yarışlarına meraklıy-mış. At besliyor. Kazanmış da, sebepten hayvanla birlikte fotoğraf çıkartmış. Sonra romanları okudum. Orta yerden birkaç sayfa... Ayşe'yi bilmem Fatma'yı bilmem! Belki de, o kitap için gayet ehemmiyetli bir parçadır. Neme lâzım! İkindi oldu. İşlerini çabuk bitirenler geldiler. Tavlalar sakırdıyor, dominolar şıkırdıyor, kâatlar keyifle mermere vuruluyor... Ve akşam oldu efendim, ben açlığı da cigarasızlığı da unuttum. Buralarda bir kul tanımam! Beş kuruş kahve parasını vermeden gittiğini iyi biliyorum. Üzerimde beş kuruş edecek hiç birşeyim yok! Hiç bir şeyim! Eski bir mendil bile... Ortalık karardı. Kahve de boşaldı. Garson evvelâ öfkeli bakıyordu, sonra şaşırdı, şimdi acıyor. Ben de kendime evvelâ acıdım, sonra şaşırdım, şimdi öfkeleniyorum. Bir de baktım, pencerenin önünden beni de, patronu da tanıyan bir arkadaş geçiyordu. Koştum deli gibi. Arkasından seslendim. Kimbilir nereye gidiyordu. Canı sıkılmış döndü. Meseleyi anlattım. Nasıl anlatabildiğimi hâlâ bilemem! Biraz düşündü. Bocaladı. Meğer o da bütün parasını bir yere yatırmışm.ş da, şimdi patron yazıhaneden savuşmadan yetişeyim,

diyormuş. Sen bekle, dedi, ben gelirim! Yahut bizimkine telefon eder, seni hatırlatırım! Gitti. Ne geldi ne de teie-fon etti...

503

Ertuğrul Hikmet nihayet dayanamadı:

— Beni patlatacak mısın rezil! diye kükredi, şu namussuzluğun sonu hic mi gelmeyecek?

Murat sevimli bir gülümsemeyle arkadaşına baktı:

— Geliyor! dedi, nihayet garson iskemleleri topladı. Masaların üzerine koydu. Süpürüyor. Elektriklerin bazısını söndürdü. Ben olsam: (Var git hemşerim! Çay pj-
rası kalsın! Yarın bulur getirirsen sütüne havale.) derim. Demedi. Tam ben birşeyler yalvarmağa hazırlanıyordum ki patron gülerek içeri girmesin mi? Sen olsan ne yaparsın?

— Ne mi yaparım? Ayağımın altına alırım..

— İşte belli birşey, dalkavuk değilsin!

— Sen ne yaptın?

— Şakadan anlar, şakaya dayanıklı olduğumu
göstermek için gülümsedim. (Yahu seni unutmuşum! dedi,
bizim kız söylemese bırakıp gidecektim. Kalk haydi!), (Çay parası?) dedim. (Bende bozuk yok, veriver!) demez mi?

— Bu namussuz Cemil değil mi? Ulan alacağın olsun çingene dölü... Şartolsun burnunu kıracağım... Şart olsun...

— Kahvede rehin kalmaktan kurtulduğuma sevindim. Şimdi cebimde kaç para var bilir misiniz? O gün sabahtan akşama kadar bana azap veren, beni rüsvay eden, beni insanlıktan kolayca çıkarıp şaşkın bir hayvan haline getiren beş kuruşun onbin misli... Bunu iki ay içinde kazandım. Beni yokluğu onbin defa haysiyetsiz bir mahlûk haline getirecek kadar parayı... Şaşılacak birşey... Peki, diyorum, o zaman bu paralar nerdeydiler, ben ner-deydim?..

— Peki, bu hikâyeyi sen neyin üzerine getirmek içh söyledin?

Murat, âdeta tehditkâr bir ifadeyle dikildi. Bir an E,-tuğrul Hikmet'in yüzüne baktı. Sonra mağlûp olmuş gibi başını eğerek :

— Hiç! dedi, eğlenesiniz diye... Haydi içelim!..

Bu kadar serhoş olduğu, ve bu kadar da cehdettiği

504

halde, Ankara'ya pezevenklik etmeğe gittiğini gene itiraf edememişti.

İnsanları asla affetmeyeceğini zannederek büyük b<r ümitsizliğe kapıldı. Halbuki insanları sevmek istiyordu, buna mecbur olduğunu da hissediyordu.

Üçüncü günün sabahında Madam Tamara'ya telefon etti. Buluşup yazıhaneye gittiler. İta emri bankaya dün öğleden sonra gönderilmişti. Çelil bey Madam Tamara' yi herkesin gözü önünde kucaklayıp yanaklarından öptü.

— Oh! Şeker kadın! diye kıçına bir de şakadan şamar indirdi:

Sakallı gâvura telefon ettiler. Aynı sükûnetle geldi. Madam'la Murat'ı kibarca tebrik etti. Şarkta işlerin böylece yürüdüğüne alışık bir hali vardı. Murat, hesap pus-lasını uzattığı zaman yekûna bir baktı. Bir yüz liralık çıkarıp :

— Ust tarafıyla bira içersiniz! dedi.

Çelil bey, gösterişte aşağı kalmamak için, cüzdanımı araştırarak aynı renkte rakkamı taşıyan bir kâat buldu.

— İşte bu da benden evlâdım! dedi. Elbiseyi ds unutmadım. Yarın aklıma getir. Terziye telefon edeyim! Bir de ziyafet vereceğiz... Dehşetli bir ziyafet! Göreceksin ya...

Para yağıyordu. Murat, bazı insanların -meselâ o kadar güzel bir kadın olduğu halde... Adalet hanımın- neden pezevenkliğe katlandıklarını anlar gibi olduğunu zannetti. Belli birşey! Para ediyordu. Orospuluktan daha çok para ediyordu hem de... Dehşetli para ediyordu... Boynuz, moynuz, şurada duradursun! Haktaalâ'nın bir hikmeti oanım!..

Avukat Çelil beyin bilhassa İstanbul Adliyesi'ndeki ahbaplarına, bu iş dolayısıyle çektiği mükellef ve muazzam ziyafet uzun zaman unutulmayacak bir itina ile hazırlanmıştı.

Davetliler dikkatle seçildi. Reislerin tekmili çağırıli1.

Azalardan maazallah birisinin bile unutulmamasma gayret olundu. Davetiyelerden başka bizzat Celil bey daire daire dolaşıyor, boş kaldığı zamanlar telefonun başından ayn;-mıyordu.

Büfeyi ve yemekleri Abdullah efendi lokantasına havale etmişti. Koca Abdullah efendi, Celil beyin telâşına karşılık iki kere yazıhaneye geldi. Herşey bir muharebs plânı gibi tekrar tekrar gözden geçirildi. Arada Murat'tan bile gizlenen sürprizler de hazırlanıyordu.

Yalnız kaldıkları zaman patron, kâtibe göz kırparak:

— Gözleri pezevenk görsün yavrum, diyordu, ben bu işe bu yaştan sonra başlamayayım dedim. Bir kere başladıktan sonra en büyüğünün karısına kodoşluk etmezsem namerdim! Sen ne sanıyorsun!

— Estağfurullah!

— Ulan! Estağfurullah! mı kalmış! Bal gibi kodoşluk... Bal gibi... O gece yeni elbiseni giyeceksin!

Kodoş Celil'in kâtibi fiyakalı olmalı... İstersen birkaç arkadoş da çağır! Senin karakız da gelsin diyeceğim! Lâkin icao etmeyecek... -Ellerini oğuşturuyordu:- Rezillik canım! Göreceksin ya... kepazelik... Ötesi yok! Bu sebeple kadın davet etmiyoruz!

Sözün burasında Hayret bey lâfa karışıyor:

— Pek aşırı giderseniz, aksi tesirden korkulur, diyordu.

— Yahu! Ne söylüyorsun? Canımı neden sıkıyorsun.. Öyle bir iş yapacağım ki... Ticaret Mahkemesi Reisi (Yarın tüccardan birisini davet et. On bin liraya mahkûm edeyim! Böyle bir ziyafet daha ver!) demezse ben de Kodoş Celil değilim!

— Rica ederim kardeşim!

— Kodoşa mı bu rica!.. Kodoşa ya! Ne belledin?.. Hem de ne kart kodoş!

Celil bey, Fındıklı'yla Dolmabahçe arasında, set üzerinde büyük bir konakta oturuyordu. Burası ona babasından kalmıştı. Babası zamanında onbeş yirmi halayık, çifte uşak, aşçı ve yamaklarıyla dopdolu olan binada şimai

{Lala) dediği Ahmet ağa ile (Dadı) dediği Canfeza hanımdan başka kimse bulunmuyordu.

Ziyafet gecesi davetlilere Abdullah efendinin meşhur garsonları hizmet edeceklerdi. Evin orta katı tama-mıyle davetliler için hazırlanmış, eşyaların yerleri değiştirilmişti. Bir acenteden ariyet alınan üç tane buzdolabı daha şimdiden eve taşınmıştı. Celil bey:

— (Kuş sütünden maada) lâfını istemem! Kuş sütü dahi bulunacak! diyordu.

Ziyafet bir perşembe akşamı başlayacak, sabaha kadar devam edecekti. Murat'ı şaşırtan cihet, patronun bütün kuvvetini yemeğe içmeğe verip çalgıdan oyundan hiç lâf açmayışıydı. Bir aralık bunu hatırlatacak oldu. Celil bey :

— Patladın mı arkadaş, diye mahsustan çıkıştı, hepsini sana söyliyelim de, bize ne kalsın?

Mesele velveleli bir şekil aldığından, saçının teli kadar güzel kadın tanıyan Celil bey bir aralık sitem bombardımanına maruz kaldı. Eski gözağrıları gerek telefonla, gerek bizzat gelerek «Aşkolsun!» diyorlardı ama, Celil beyin cevabı yamandı:

— Başımla beraber! Lâkin bir şartım var. Belki yüze yakın babayiğit gelecek. Bizim evde ben o gece istiklâl ilân edeceğim. Hepsi sırayla şey etmeğe kalkarlarsa... Bekçi, polis karışmayacak...

— Bu nasıl söz? Ne ahlâksız lâkırdı!

— Doğrusu bu! Teşrif ederseniz bilhassa memnun olurum.

— Allah göstermesin! Ben koca konakta bir oda bize ayırırsanız dîye düşünmüştüm.

— Ayırması böyle... Bu sizin bildiğiniz ziyafetlerden değil... Bir iddia üzerine yapıyorum...

— Ben de ciddî birşey zannettim... Hâlâ uslanmad-nız gitti!..

— İşte bu son şekerim! Bundan sonra passo! Deniz aşırı yerlerde oturan davetliler için iki tans

tenezzüh motoru peylenmiş, diğerleri için şoförleri içki-

ye tövbeli üç taksi tutulmuştu. İsteyeni istediği saatte istediği yere bırakıp gidecekti.

Murat, bazı siparişler dolayısıyla konağa uğradığı halde ziyafet gecesi burasının alacağı şekli henüz anlamış bile değildi. Bilhassa servisi lokanta garsonlarının yapacak olması, aklına hep küçük tertip bir meyhane manzarası getiriyordu. Sonra çalgısız, oyunsuz mükei-lef eğlencenin de ne biçim birşey olacağını kestirmek te zordu.

Lâkin, Murat'ı düşündüren bu noktalara rağmen Adliye daireleri daha şimdiden -yani bir hafta evvel çalkan-makta, davetliler, Celil beyin kâtibini memnun etmek için ellerinden geleni esirgememekteydiler.

Patronun hovardalığı diğer avukat kâtiplerince de malûm bulunduğundan, Murat'a: «Felekten bir gece çalacaksın kardeş! Bize de bir davetiye yok mu?» diyendeı geçilmiyordu.

Celil beyin cabadan yaptırdığı halis İngiliz kuponundan nefti kostüm de hazırdı. Murat, bununla beraber giymek için bal rengi bir ipek gömlek, lâcivert bir papyon kravat, podösüetten iskarpinler almıştı. Hasılı herkes perşembe gecesini iple çekiyordu.

Şaziment hanım iki kere telefon etmiş, ziyafette k ı-dın bulunmadığına dair Murat'a, üstüste yemin ettirmiş, nihayet, gelecek hafta içinde mutlaka onlara gece yatısına gidip macerayı hikâye etmek vadini almadan yakasını bırakmamıştı.

Murat, Perşembe günü öğleden sonra yazıhaneyi kapatıp konağa gittiği zaman Celil beyi bütün telâşını tüketmiş bir halde, tavuklarıyla meşgul buldu. Sırtında bu işle meşgul olurken giydiği en eski elbise vardı.

— Gel bakalım kâtip! dedi, hele.. Aferin gâvura... Terzi canım! Pek şıksın azizim! Pezevenk yamağı olduğuna bin tane şahit ister... Bin tane... Hem de kaşarlanmış yalancı şahit...

— Rica ederim. Bir vakit kabul etmem... Hem kendi namıma, hem de patronum namına...

— Öyle mi? -Celil bey içini çekti:- Bizim kabul el-

memiz fayda vermez evlâdım! El-âlem meselesidir. E!;n ağzını sen bilir misin? -Kurnaz kurnaz göz kırptı:- Bj gece evelâllah bütün dünyadan öcümüzü alırım... Hiç merak etme... Onlar deli Celil'in yüzüne beraber (Kodoş!) diyemezler ama, bakalım deli Celil ne haltedecek?.. Nasıl benim yeni horoz?

— Maşallah!..

— Bakıyorum da, gözümün önüne delikanlılığım geliyor. Sen yaşta kız gibi Mülâzım'dım. Selanik'te güzel kızı olanlar beni tekmil tanırlardı. Böyle karnımız, dokuz aylık karı gibi şişmiş değildi ya... Fidan gibiydim. Tıpkı horoz canım! İyi demez, kötü demez atlardım! Zanpara-lıktan şart: «Her kadının adı birdir. -Karanlıkta tadı bildir!» hesabına gideceksin! Şimdi dünya güzellerine üşeniyorum. -İçini çekti:- Bir zaman geliyor ki insan yalnız hâtıralarla yaşıyor evlât! Yani tersine doğru yaşıyor. Ala-rötor mu derler, ne karın ağrısıdır, işte öyle... Bir yaş yukarı gidiyorum, sonra geçtiğim yerlerden bitekrar yüz-geri... Say ki Napolyonun Moskova seferi! Dönüşte Lir mağlûbiyetin dikâlâsı var... O sebepten beni seni ayıplıyorum... Bir tek esmer kızla, bir tek sarı kız...

— Rica ederim, bir de sarı kız çıkarmayın!

— Vay küçük beyim vay! Ihtiyarladıkça göz yakını görmez ama, uzağı iyi seçer! Ben Hayret gibi budala mıyım? O âşifte, bizim zavallı Selim efendiye de az sürtün-medi! Lâkin herif odun! O kızla odunlar bile harekete gelir. Bizim Selim efendi taş kesildi. Nerdeyse arkama saklanacak! Sarı kız yamandır. Hâlâ o dantelâlı siyah donlardan mı giyiyor!

— Hayır! Pardon anlayamadım.

— Peki, peki! Değiştirmiş demek! Geçen gün bir paket içinde bir takım çamaşır gördüm de...

Murat kıpkırmjzı kesildi. Reçina, yeni çamaşırları oracıkta değiştirmiş, eskilerini eve götürmek üzere bir gazeteye sarıp dolabın içine sokuvermişti.

Celil bey, kâtibinin telâşını farketmemiş göründü:

— Eski itoğlu it olduğumuzdan, mübareğin kokusunu alırız! Sana bir avcı hikâyesi nakledeyim: Bir avcı kö-

peğini methediyor: «Bir gün yolda yürüyorlar. Hayvan durakladı. Kuyruğunu sallamağa başladı. Bu av gördüğüne delâlet ya... Etrafta avın saklanacağı bir yer, bir ça!', bir kaya yok! Canım sıkıldı. İki amele çağırıp gösterdiği yeri kazdırdım. Birbuçuk metre aşağıda bir tağfur tabaka çıkmasın mı? Üzerinde tavşan resmiyle...» İşte ben o cins kobaylardanım... Kızın hali değişti canım! Üzerine bir incelik geldi. Eskiden, zahir komşuluk vazifemizi yapamadığımızdan, bize âdeta surat asardı. Şimdi merdivende falan rastladıkça, bir pembeleşmek, bir kibarlaşmak... Başını öğle eğiyor ki... İnsanın tutup... Tövbe ya-rabbi! Gelin sayılır...

— Akşama hazırlık yapmayacak mısınız?

— Bre kâtip! Daha mı hazırlık yapalım? Onbeş gündür anamdan emdiğim süt burnumdan geldi.

— Bu kıyafet?

— Bir dakikada değişim. Rahatsız oluyorum.

— Çalgı için ne düşündünüz?

— Nafile! Benden söz alamazsın! Yaşayan görür! demişler.

— Son dakikada birşey olur... Bir eksiklik diye
düşündüm de... İcabında bir ihtiyat düşünelim diyerek... Lâkin hanımlar hep darıldılar. Bu gidişle bir ziyafet da onlara çekersiniz sanırım...

— Ne dediler?

— Cok... Bir sürü lâf... Hele Adalet hanım kolay affedeceğe benzemiyor. Şaziment hanım da...

Celil bey başını birdenbire kaldırdı:

— Şaziment de mi? Ne çabuk tosunum!

— Hayret beyin baldızı hanımefendi duymuşlar da... Dün telefon ettiler. Siz yoktunuz. Söylemeği unutmuşum?

— Şu mesele... Ne buyurdu?

— Sahiden kadınlar gelmiyor mu? diye sordular.

— Sakın kadınlar için ileri sürdüğüm şartı haber vermeseydin...

— Hangi şartı?

— Bütün davetli erkekler üstünüzden geçer ha... Yüz kişiden de aşağı değiller, diyorum. Haberin yok mu?

— Böyle bir sözü ben nasıl söyliyebilirim?

— İsabet. İsabet! Bunca yıllık Adalet hanım göze alamaz ama, Şaziment bu şartı duyarsa mutlaka gelir... Ne Şaziment'dir o?.. Bilirsin ya..

— Hâşâ... Ben kendilerini...

— Dur yahu! Hele bak! Ben de kim, kim? diyordum. Aptal Madam Hayganoş benim de terzimdir. Ne ölçülerimi aldı? Geçen gün tarif ediyordu. Meğer sizmişsiniz".... Nasıl Menta likörü?

— Anlayamadım efendim?

— Zanparalıkta, evet, ağzı sıkı olmak şart... Lâkin bizden de sır çıkmaz evlâdım! Peki, peki! Eve de davet etti mi? Git de kocasını bir gör. Kadına hak verirsir! Mamafi, o hali gördükten sonra bir delikanlının evlendiğini duyarsam, cesaretine (Bravo) derim! Biz tevekkeli mi evlenmiyoruz... Tevekkeli mi? Saat kaç?

— Benim saatim yok efendim!

— Pek ayıp! Saatin olacak. Tabancan olacak. Siz nasıl delikanlılarsınız... Sonra cebinde her zaman en aşağı elli lira bulunacak! Zanpara adama şarttır. Bir elli'ik yaptır, cüzdanın en derin yerine yerleştir. Bozdurmağa mecbur olursan ilk fısatta tekrar tamamlayıp bütün pn-ra yaptırırsın! Sen deli Celil'in kâtibisin, cebinde elli lira mutlaka bulunmalı, ben deli Celil'im, cebimde muhakkak beş yüz lira olacak! Şükrü Kaya'yla Kılıç Ali denilen herifler de eğer hergün ceplerinde beş bin lira gezdirmiyorlarsa yuf olsun ervahlarına... Şimdi saati nerden öğreneceğiz?

Murat hızlı hızlı eve gidip geri döndü.

— Ikibuçuk efendim! dedi.

— Beşte ancak gelmeğe başlarlar. Ben biraz uyuyacağım... Sen de bir kenara uzan. Kolay değil, bu gece muharebemiz var. Meydan muharebesi..

— Herşey tamam mı?

— Hâlâ o telâş! Bre oğlum! Bu sabaha kadardı o sualin kıymeti! Bitti, tamam! Eksik, fazla bu, budur. Zaten onbeş günden beri farkına varmadıksa. şimdiden son-

ra birşey yapamayız! Gücün yeterse ilk misafirler gelinceye kadar uyu...

Murat taşlıkta dayalı duran şezlonglardan birisini arkadaki bahçeye götürdü. Koyu gölgelerin arasına kurup uzandı ve hemen de uyudu.

VII

Orta katta, herbirinin mobilyası ayrı stilde üç oday'a gayet büyük bir sofa vardı. Oda kapılarının kanatları ziyafet gününe mahsus olarak çıkarıldığı için sofa bir kaî daha geniş görünüyor, odalar, ilk bakışta sofayla berabe1" hissini veriyordu.

Davetliler yavaş yavaş gelmeğe başladıkları halde, ortada ne sofra, ne de çalgı göremeyen Murat, Celil beyin misafirlere hazırladığı sürprizin ne olabileceğini anlar gibi oldu. Sinilerle, eski usul, yemek çıkarılacak, yemek arkasından da bir mevlût okutup zevketmeğe gelen bîçareleri birkaç damla gülsuyu, birer külah şekerle savacaktı. Celil beyin mahşere kadar söyleneceğini ilân ettiği dillere destan ziyafeti de herhalde böyle birşey olmalıydı.

Murat, işin bu şekline de razıydı. Hatta daha da memnundu. Saçlı, sakallı, akıllı uslu ihtiyarların, İstanbul Adliyesi'nin en yüksek basamağına çıkmış adamların ortasında velev ki kendi yaşıtı kâtipler bile gelecek olsa, uzun müddet kalmak zevkli sayılmazdı.

En yaşlılar, en yüksek makamda oturdukları, daireyi istedikleri zaman terketmek hakkına mâlik bulundukları için en evvel geldiler.

Celil bey, caketatay giymişti. Teşrifatçılığı bizzat yapıyor, her misafiri, taşlıkta karşılayıp, kendince tayin ettiği yere oturtuyordu. Böylece reisler, kıdemli azalar bir odaya, genç âza mülâzımları, müddeiumumî muavinlen, diğer bir odaya alındılar. Asıl Adliyeyi çekip çeviren, da-

ha doğrusu bir milyona yakın nüfuslu bir sabık payitahtın adaletini kör-topal asıl tevzi eden emektar başkâtipler, iera memurları, mukayyitler, ihtiyar zabit kâtiple:!, hatta en hatırlı reislerle çoktan laubali olmuş mübaşirler, hademeler ve genç kâtip efendiler de üçüncü odaya buyur edilmişlerdi.

Murat'ı şaşırtan bir sessizlikle işleyen eski usul bir dolaptan, kahveler döne döne geliyor, bunları, ortada başka kimse görünmediği için Murat bizzat dağıtmağa uğraşıyordu. Nihayet kâtiplerden bir iki delikanlı da, boş oturmaktan usanmış olacaklar ki ev sahiplerine yardıma giriştiler.

Saat yediye doğru Merkez kumandanı Paşa, Kolo'-du Kumandanı Paşa, müddeiumumî, polis müdürü, defterdar, İstanbul Tapu Müdürü, hasılı işi yolunda bir avukatın muhtaç olduğu bütün diğer daire âmirleri de gei'p Celil beyin evvelce takdir ettiği odalarda yerlerini ald.-Jar.

Ortalık kararırken Celil bey odaları dolaştı:

— Namaz kılaoak dini bütün müslümanlar! diye bı-
ğırdı, haydi var mı gönüllüsü!.. Kazaya kalıyor! Karışmam!

Bir kısmı alışkanlıkla davranacak oldular. Bunlar-dan bir miktarını bînamazlar:

— Dur yahu! J3ıktık senin sofuluğundan... Burası neresi? Divanenin evinde kılınan namaz kabul mü olur? diye dürttüler. Diğerlerini de Celil bey sofrada çevirdi.

— Vay beylerim vay! diye yüzünü buruşturmuştu. Şu kadar insanın içinde sizden açıkgözü yok galiba... Hem de Celil'in ziyafetine gelirsiniz, hem de cennetteki
köşklerden vazgeçemezsiniz! Geri... Yallah. Sabahtan böri buz parası vererek soğuttuğum suları pisletemem!

— Tövbe! Tövbe estağfurullah... Siz söylemiştiniz de...

— Ben sizinle eğlendim hocacığım! Peder merhumdan sonra yeminliyim! Fıkaraya ne ettiyse namaz etti. B -zim Dadı ile Lala hep yakındaki mescitte kılarlar. Ağzm-

dan büyük yemin, büyük küfür çıktı... Parıl parıl olursunuz karışmam! Sonra :

— Şerbet için! diye bağırdı. Halbuki su gezdiriyordu.

— Su içen diye bağırdığı zaman da destide halis şıra vardı.

Ortalık karardığı halde, elektrikler de bir türlü yanmıyordu. Birkaç tezcanlı düğmeleri şıkır şıkır çevirdiler. Herhalde cereyanda bir bozukluk olmalıydı. Alaca karanlık ziyafetin acaipiiğini bir dereceye kadar mazur gös teriyordu.

İşte bu sırada, Abdullah efendinin usta garson! ti -bunlar smokinli üç delikanlıydılar- ortaya çıktılar. Büyük sofrada masaları biribirlerine ekleyerek (T) şeklinde bi*" sofra kurdular.

Elektrikler birdenbire yanıp ortalık göz kamaştırıcı bir ışıkla dolunca, sofranın şahaneliği göze çarptı. Hi-kikat burada kuş sütünden başka herşey mevcuttu. Hattâ Celil beye inanmak lazımsa, mevzuu bahis sözdeki kuş sütü, rakı mânasına geldiği için bilhassa bu mübarek süt diğer bütün nevaleden daha boldu.

Yaş ve rütbe sırasıyla davetliler sofra başına geçtiler. Celil bey:

— Herkes dilediği içkiyi içecek! Başlama işaretini ben vereceğim! diye bağırdı.

Kadehler, iftar sofrası lokmaları gibi hazırlanınca ev sahibi ayağa kalktı-.

— Naçiz şahsımın davetini, alçak gönüllülük edip
kabul buyurduğunuzdan dolayı minnettarım, diye başladı.

Ve Islâmiyetten girişip ümmet-i Muhammed'in gâiı ve gâh bir araya toplanmasında gerek dünya ve gere* ahret için ecr-i azîm olduğundan, evvelce ağzının tad;-nı bilmeyen müsliminin mescide toplandıklarından lâkin zamanın tebeddülü ile ahkâmın tegayyürü inkâr edilemi-yeceği cihetle kupkuru mescid-i mübarekte toplanmaktan hiçbir hayır çıkmayacağını sezen akıldanelerin bu

içtimaları ihmal etmek mecburiyetinde kaldıklarından...

— Hâsılı, âhir zaman ümmetini cem'edebilmek bir emr-i asîr göründüğü için işbu sofrayı gereği gibi donattık! Yiyüp içmeyene lanet! Amin! -Hâzirun boş bulunup (Amin!) diye inlediler:-
Yiyip içene rahmet! Âmin! Al-lahümme salli alâ...

Medreseden yetişme kulampara Hukuk Reisi:

— Nesteizübillâh, bu zındık şirazesini tecavüz eyledi ya, koman! diye haykırarak kadehe sarıldı.

— Arkandan dua gelecekti. Günahı bu sakallı mü-nafıkın boynuna!

İlk kadehlerde, sesler alçak çıkıyor, herkes yanındn-kiyle edep dairesinde fısıl fısıl konuşuyordu.

Galiba dördüncü kadehte, kuyruk tarafından bir delikanlı kahkahası yükselip derhal söndü. Lâkin bu kadar işaret de, büyüyü bozmağa elverdi.

Birisi yerinden kalkıp en büyük reisin yanma gitti. Kulağına bir şeyler söyledi. Onun da :

— Münasip! Pekâlâ dediği işitildi.

Bu kalkıp birşeyler hazırlayan zat Ağırceza Mahkemesi Başkâtibiydi ki, her toplantıda yengeliği kimselere bırakmamakla meşhurdu.

Fermanı koparınca, kaşlarından itibaren yüzünün bütün çizgileri aşağıya doğru çekilmiş olduğu için

denizde gemileri batmış, dünya yıkılmış da altında kalmış kadar kederli görünen esmer bir adamcağıza musallat oldu Gene fısıltı halinde görüşülüyordu ama, etraftakiler, b"!-hassa, yabancılar, şişman yengenin bu bîçareden ne alıp veremediğini birtürlü anlayamadıklarından sıkıldılar. Adamcağız, delikten uğrayan barsağını yerine yerleştirmeğe çalışan bir fıtıklı gibi bir müddet kıvrandı. Bu kıvranma daha da sürecekti, büyük Reis :

— Haydi Ömer efendi, bekliyoruz! diye muvafakat-nı bir de alenen beyan etti de, adamcağız doğrulup d5-kildi.

Daha ilk sözünde Murat gözlerini kırpıştırarak: «Bu da ne?» dedi. Herif, birdenbire Hukuk Reisi oluvermişti:

— Demek geçinemezsiniz... (yi be hanım kızım! Bes

515

sene sonra mı gelir aklına bu iş... Türk müsün yoksa! Anladım. Türk'ün aklı gelirmiş sonradan başına... Sen ne diyorsun oğlum! İstemiyor nah! Sen ister misin? Olau mu canım şimdicik bu çapraz! Tuu!... Beyahu! Buna Reis ne haltetsin be yavrum? Geç şuraya otur biraz da sen hükmet! İstemez... Neden istemez! Kızım kanlı-canlı görünür. Yoksa aklıma gelen gibi midir haa?

Boşanma davasını böylece orta oyunu haline getiren Reis de dahil olduğu halde, herkes kahkahadan kırılıyordu. Rumeli lehçesiyle (Sonra) kelimelerini (Sura) diye söylemesi, gözlerini devirmesi, keçi sakalını sıvazlaması tıpa tipti. Bir perde arkasında bulunsa, bizzat Hukuk Reisinin de aklı karışır, (Biz bir yerden konuşuyoruz ya, Allah hayıra tebdil eylesin!) diye apışırdı.

Sonra sıra, Ticaret Mahkemesi Reisine geldi. Bunun başı daima sallanıyordu.

— Olmadı Arif bey olmadı beyim... Uç celsedir ev-rak-ı sübutiye ibraz buyuracaktınız! Bizi meşgul ediyorsunuz... Pek fena, pek!..

Ağır ceza reisinin gördüğü dâva firaklısıydı. Reis elini kulağının arkasına götürerek bütün vücudüyle uzau-yor, kapalı celsede cereyan eden cebr-i manevî ile ır?:a geçme davasını aydınlatmağa çalışıyordu:

— Anlayamadık... Ben anladım., diyelim... Yanımdaki hanım kız acemi... O anlayamadı... Yüksek söyle gözüm, yavrum, daha yüksek... Ne dedi buyurdun? Haa!... Allah, Allah! Bu mu? İyi bak, gözüm - yavrum! Demek öylece... Peki iki gözümün elifi! Oraya neden gidildiyd'? (Gezmeye mi gidelim?) dedi. Yo?.. Peki, a benim güzel sözlü, güzel gözlü kerimem, şunun gözlerine bir kere-cik olsun bakamadın mı? Baksana velfecri okuyor. Gitme-sen çok iyiymiş. Keski gitmeyiverseydin... Haa... Nassl benim aklım? Baba nasihati... Gitmemeli... Şimdi oraya gittiniz... Dur, ben sorayım sen tane tane cevap ver... Şu önümdeki delikanlıyla: Kâtip! Yavrum - gözüm... Bunlara devlet maaş veriyor ki sen ağzından (Hoh!) desen oraya yazacaklar... Şimdi oraya gittiniz! Kaymak donduran rr.ı dedindi? Haa... Taşdelen... Taşdelen'e gider mi kız kıs-

516

mı! Cahil yavrum? E? Ne dedi: «Nasıl olsa alacağım!» mı dedi! Herkes de öyle söylüyor. Hemen inanıvermek olur mu? Inanmamalıydın gözüm - yavrum! Peki sonra?.. «Sonra işte

öyle!» mi? Hayır, asla! Ben anlıyorum, lâkin solumda oturan aza hanım anlayamıyor. (Cahil) diyeceksin. (Bu kadarcık şeyi anlayamıyorsa oraya neden geçmiş kurulmuş!) diyeceksin... Haklısın!.. Lâkin şimdi n'a-palım? Başından geçmemiş. Gülme yavrum - gözüm! Ayıp değil ya... Herkes mutlaka Taşdelen'e mi gitmeli? Na-rede kaldık? Evet! Ne yaptı? Buyurdun? Arzedemedim mi? Anlayan var, anlamayan var! Dur. orasını birazdan, Allah'ın izn-i keremi ile anlarız! O bulunduğunuz Kaymak donduran... Tu, Taşdelen mevkiinde, sizin dibine oturduğunuz çalılığın civarında başka kul, başka mahlûk yok muydu iki gözüm? Cok muydu? İyi... Yazınız... Cokmuş! Peki, seslenemediniz mi? Nutkunuz mu tutuldu. Olmaz olmaz ki... Baş sallamak söz değildir. Yazılamaz. Bağr-madınız! Keski bağırsaydınız... Bağırıp oradakileri başınıza toplasaydınız! Peki! Şimdi bu seni Allah'ın emriyle almağa razı! İstemez misin? Birdenbire kestirip atmak !yi değil... Arslan gibi maşallah... Bir iş de olmuş madern ki... Biraz düşün. Efendim! Pederiniz mi razı gelmiyor? Yavrum - gözüm, pederin razı olup olmadığını Taşdeler.'-den evvel düşünseydin de, sen de burada boncuk boncuk terlemeseydin... Ben de nefes tüketmeseydim... Neden istemiyorsun? Sence bir mahzur yoksa biz pederi belki razı ederiz. Sana yalan mı söyledi? Burası pek mühim! Ne gibi bir yalan! (Zabit'im!) dedi demek, biz de baktık ki gedikli başçavuşmuş! Bu cihet de Taşdelen'e gitmeden, biraları içmeden evvel arîz amîk tahkik edilecekti. Yavrum - gözüm! Bak ben de senin pederin yerın-deyim! Vallahülazîm, Billâhülkerîm bu meselede zabit Ue gedikli başçavuşunun hiçbir farkı yoktur. Bahusus, şu gözleri velfecri okuyan besmelesiz, şevkinin hükmünü de gereği gibi icra ettikten sonra... Gel beni dinle ciğerparem... Oğlan mahpusanede yatacağına, sizde yatsın... Ben bu işin ilerisini karanlık görüyorum. Arası bir miktar uzarsa, soğursa, eyvah denilmek ihtimali var... İşte

bu hususu benim solumda oturan hemcinsiniz iyi biiir. İnanmazsan sor... Gel beni dinle... Düğün iyidir. Bizi de çorbaya çağırırsınız! Durunuz! Sükût etti, bitti. Kanun-cası ikrardır. Çağırın şunun pederini... Mübaşir, oğlum! Sana diyorum! Arkasını galiba sen de duyamayacaksın, ben de... İslâm dini aşikâre, merak etmiyorsam namerdim... Çağır pederi... Çağır ki... Yavrum - gözüm... Ağır ceza reisi:

— Hay Allah müstahakını versin! diye elini salladı. Sonra sırayla:

— «Memuriyetimizce...» diyerek kalkıp oturan ve kalkıp oturdukça büyük marifet yapmış gibi kendi kendine böbürlenen müddeiumumi muavinlerinin «Müekki-lim» diye bar bar bağıran avukatların, Kaleme bir güzel kadın girince saçlarını sıvazlayan kâtiplerin ve nihayet Cebeci Hamdi beyle bir kaç eski avukat kâtibinin do taklitlerini yaparak alkışlar arasında yerine oturdu.

Yenge bey sırayı monologlara verdi. Naşit, Kel Ha-san'ı. Meddah Aşkî'yi, Hayalî Sürurî'yi aynen canlandırdığı görüldü. Birisi, Adliye erkânının yürüyüşlerini, su içmek, ter silmek, diş karıştırmak, evrak tetkik etmek gibi bazı hareketlerini kalkıp gösterdi.

Sonra güzel sesliler türkü söylediler. Bunların içfn-de piyasa hanendelerine taş çıkartacak kadar usta olanlar vardı.

Yenge beyin talebi üzerine bir utla bir keman aranl/, ama maalesef bulunamadı. Marifetler bittiği zaman saat da onbire yaklaşmış kafalar da iyiee tütsülenmişti. Çok-tanberi içmeyenler mızıkçılık etmeğe birkaçı da gitmeğe kalkıştılar. Lâkin Celil bey bazısını sevinçle kapıya koda, geçiriyorsa da, diğer bazısını, bilhassa kodamanlardan olanları öldüm Allah bırakmıyordu.

Lâkin servis de tavsamıştı. Ev sahibi bunu farkeı-miş gibi -.

— Odalara geçsek de biraz serinlesek... dedi.

İşte bu (Odaya geçmek) hengâmesinde ne olduysa oldu. Ev sahibiyle biraz fısıldaşan Yenge bey, delikanlı guruplarının arasına karıştı. Karışmasıyle beraber o cep-

518

frıede, Murat'ı ürküten bir çözüntü, bir panik başlayıver-di. Davetlileri istedikleri yerlere götürmek için kapıda aleste bekleyen taksiler, bu gurup gurup gençleri bir koşu götürüp bir yere bırakıyorlar, tekrar dönüp Yenge beyin o zamana kadar nereye gitmeye ikna ettiği bilinmez delikanlılardan birkaç gurup daha savuşturuyo'-lardı.

Murat, bir aralık Oelil beyin nazarı dikkatini celbede-cek oldu:

— Farkındayım! Cevabını alınca büsbütün şaştı.

Nihayet, ev sahibinin sahiden göndermek istemediklerinden başkaları gitmişlerdi ki, garsonlar, masaların yerlerini değiştirip yeni bir sofra kurdular. Bu sefer, davetli azaldığı için, masalar pencerenin önünde hilâl biçimi sıralanmışlardı. Bütün takımlar, mezeler, hatta içkiler tazelendi. Artık rakı faslı bitmiş hafif şaraplar, likörler, buzlu biralar meydana çıkmıştı. Bol meyve, çerez vardı. Bir yenilik olarak, sofraya dört demet çiçek getirilmişti.

Bir, iki şair güzel şiirler okudular. Bazı zeki fıkralar tekrarlandı. Gülünç maceralar anlatıldı.

Misafirler, tam gülmekten yorulup ikinci mahmurluğa kendilerini kaptıracakları sırada, garsonlardan birsi Celil beyin kulağına birşeyler fısıldadı.

Celil bey:

. — Yok canım! Ne saadet! Müjde beyler! Müjdemi isterim! diye ayağa kalktı. Merdivene doğru sahiden seğirtti.

— Nedir?

— N'oluyor?

— Aldırmayın domuzluğu tuttu!., demeğe vakit kalmadan, merdivende omuzlarında beyaz kürkü, elinde devekuşu tüyünden büyük yelpazesiyle şahane bir kadın göründü.

Murat, kadını görür görmez:

— A, Madam Tamara! diye âdeta inledi.

Kadın, merdiven başında bir an durdu. Derin bir re-

519

veransla melâike görmüş gibi apışan serhoş misafirleri selâmladı. Nefis Fransızcasıyla :

— Evimize hoş geldiniz beyefendiler! dedi. Celil bey, elini tuttu.

— İşte efendiler, dedi, size evimin bu geceki sahibini takdim ediyorum. Artık
sizi eğlendirmek kendisine düşer! -Kadına döndü:- İşte dünyada mevcut dostlarımın hepsi! dedi ve tekrar davetlilere dönerek: -Madam Ta-mara diye- ilâve etti.

Evvelâ tek-tük, sonra pencere camlarını zıngırdatacak kadar umumî bir alkış koptu.

Madam Tamara, tekrar eğildi. Doğrulduğu zaman Celil bey omuzundaki beyaz kürkü aldı.

Kadın, etekleri yere sürünen koyu mavi ipekten bir elbise giymişti. Bu harikulade mevzun maviliğin üzerinde yer yer irili ufaklı yıldızlar vardı. Böylece kuvvetli elektrik ışığı altında semavî bir mahlûku değil, bizzat semayı temsil ediyor gibiydi.

Celil bey:

— Orta yere bir iskemle Murat! diye bağırdı. Murat, bir paşayla bir reisin arasına, patronunun

işoret ettiği kenarları yaldızlı ve diğer sandalyelerden biraz yüksekçe koltuğu koşturdu.

Madam Tamara, buna oturmadan evvel Murat'a :

— Mersi, dedi ve çenesini okşadı.

Manzara birdenbire değişmiş, biraz evvel canı sıkılmak üzere olan serhoş erkek kalabalığına bir ruh ge'-mişti.

Madam Tamara, uzun bir tebessümle, gözlerini mi-yopmuş gibi kısarak, hilâl şeklinde oturanlara ayrı ayrı gülümsedi. Sonra şahane bir edayla :

— Nerde servis? dedi, hani neden içilmiyor?

Ve saat onbir buçuğa geliyordu ki, bundan sonra içilmeğe başlandı efendim!..

Kırçıl saçlarını albros kestirmiş olan büyük rütbeii Paşa, boğazını sıkan kapalı yakası içinde domates gibi kızarıp, patlıcan gibi morararak galiba Kardinal Rişliyö'-nün kullanmış
olduğu eski Fransızcasıyla bülbül kes'1-

misti. Sol yanındaki Reis beye gelince nerdeyse kadim gözleriyle yiyecekti. Ötekiler de, en hafifi «Güzele bakmak sevaptır!» emr-i peygamberanesiyle -bunu medreseden yetişme hukuk reisi, böyle söylüyordu:- temaşaya giriştiler.

Murat, ilk şaşkınlık içinde «Kadın kendiliğinden mi geldi?» diye düşünüyordu ki Celil beyle bakıştılar. Avukat, «Nasıl?» mânasına başını sallayınca Murat sürprizin bu suretle başlamış olduğunu anladı.

Akşamdan beri gayet az içmiş, işin neticesini bekleyerek ev sahibi olduğunu hiç unutmamıştı. Şimdi,

kendisini ağzına bir yudum içki koymamış kadar rahat hissediyor, Madam Tamara'nm hârika güzelliği karşısında men olmak için ayrıca birşey içmek ihtiyacını duymuyordu.

Artık her şeyin bir muayyen talimat dairesinde cereyan ettiğini anlamak kabildi.

İçkinin her çeşidine şayan-ı hayret derecede dayanıklı olan Madam Tamara, kadehleri durmadan deviriyc, misafirleri de öyle hareket etmeğe mecbur ediyordu. O kadar ki, zaten akşamdan beri içmekte olan ve hemen hepsi, çoktan beri bu kadar uzun zaman işret meclisine iştirak etmemiş bulunan beyler, sapıtmağa başladılar. İlk alâmet, paşa hazretlerinden noktasız, virgülsüz tam bir sayfa tutan özür dilemesi sonunda yakasını açması suretiyle belirdi.

Sonra kadının türkçe bilmediğine iyice emin olanla':

— Mirim bu ne bu?

— Meryem anamız desem... Fotoğrafisini gördü n, sıska bir bîçare... değil...

— Bilemedi mi? Abıhayat!

— Hay Allah müstahakını versin Celii!

— Bununla hembezm olan bir dahi fena bulmaz erenler!

— Bu Celil domuzu şayet bunun visaline erdiyse... Bitti...

— Ne diyor? Şu anda ne ferman etti? Bre eyvah!
Frenkçe öğrenmeliymiş. Nasıl etsek, neresinden başlasak!

— Aşk babından kardeşim... Sevmek babından... Madam Tamara,
paşa hazretlerinin Fransızcasına

rağmen, sofranın en ucundakilerle bile meşgul oluyc, kendisini yarı baygın, gözler kaymış, ağız çarpuk seyrs dalanları bir tebessümle gökyüzünden dünya üzerine indirip kadehini işveyle kaldırarak içmeğe teşvik ediyo'-du.

Pusu öyle güzel tertip edilmişti ki, ekserisi güzel ve körpe kadına yabancı olmayan misafirler, Celil beyin uçj-rı zanparalığını düşünerek ziyafeti Hurilerle dolu bulacaklarını umarken dağılma zamanına kadar tamamıyle kadınsız kalınca âdeta inkisar-ı hayâle uğramışlar bu hayal kırıklığı sanki aylarca kadınsız kalmışlar gibi on'a-rı susatmıştı. Bütün bu karmakarışık halet-i ruhiye de olmasa içkiden sonra mahmurluk içindeyken görünen bu hakikaten güzel, tek kadın gene aynı tesiri yapardı.

Murat, böyle şeyler düşünüp dalmıştı ki, merdivende bu sefer, büyük bir gürültü koptu. Herkes (Ne var?) diye o tarafa döndü. İlk görünen baş :

— Ooo! diye bir sevinç feryadı koparttı.

Sonra diğerlerini daha büyük hayret ve şevk karşıladı. Salona bir anda kadınlı erkekli 20 - 25 kişi

dolmuştu. Erkeklerin hepsinin ellerinde saz kutuları vardı. Bunlar, Beyoğlu'nun en büyük saz salonunda o geceki vazifelerini bitirdikten sonra ziyafet için tutulmuş heyetti.

Garsonlar, hilâl şeklindeki sofranın bir ucunu derhal biraz uzattılar. Takım yerini aldı.

İçlerinde beş tane şarkıcı hanım vardı ki aylardan beri İstanbul'da cana can katıyorlardı. Erkek hanendele.'a sazendeler de emsallerinin en namdarıydılar.

— Hay sen çok yaşa deli!

— Kim demiş deli diye!... Dâhi-yi âzam budur! . Neymiş o tabut... Mâbût lâkırdısını geveleyen tek gözlüklü züppe!

— İyi bildin budur! Safa geldiniz evlâtlar!

Madam Tamara'ya bu suretle ikinci takviye de gelmiş oldu. ilk şarkıda, misafirlerin şekeri olan da, tansi-

•yonu olan da, üresi, daha bilmem nesi olan da ölçüyü pusulayı kaybetmişti.

— Yaşa!

— Nurol!

Hatta arada sırada hangisindense bir de :

— Heyhat! narası ortalığa velvele vermeğe başladı.

Heyet, fasıldan fasıla geçiyor, ağır aksakta (Ah) çöken misafirler curcunada yerlerinden kalkmamakla beraber âdeta şıkır şıkır oynuyorlardı.

Felâket'e en yakın oturduğundan olmalı paşa hazretlerinin gözlerini kan bürümüştü. Berideki hukukçu, ne de olsa daha ince zekâsiyle gözlere kan doldurmaktan-sa, Madam'ın kolunu arada sırada pûs etmenin daha akıl kârı olduğunu sezmişti.

Manzara, şarkıcı kızları fıkır fıkır güldürecek ha'e geliyordu. Bunlardan bir tanesi, etli, canlı bir sarışın taze, ihtiyarlar arasında edeple oturan Murat'ı çoktan gözüne kestirmiş, usta bakışlarıyla (Nedir bu rezalet?) demeğe bile getirmişti.

Her cins içki su gibi akıyor, saz cana can katıyordu.

Bu hengâme ne kadar sürdü? Kâlûbelâdan beri bj-rada böylece oturuluyor ve bu gece sabah olmamakta inat ediyor gibi birşeyler düşünülmeğe, düşünülmek değil, sezerek sevinilmeğe başlanmıştı ki garsonlardan birisi, C3-lil beyin kulağına birşeyler fısıldadı. O da ona cevap ve--di. Garson aldığı cevabı saz heyetinin ak saçlı seremoniye hacet görmeden herif defini koltuklayıp:

— Bize müsade! diye ayağa kalktı.

Tamamiyle erimiş zannedilen davetliler bu inanı!-maz oyun bozanlığı müşterek ve canhıraş bir feryatla protesto etmeğe giriştiler. Lâkin Celil beyin kendinden emin sesi:

— Rica ederim arkadaşlar, dedi, yorgundurlar istirham ediyorlar. Meclisimiz eğlencesiz kalacak değildir. Söz veriyorum!

— Bre yaşa! İster misiniz Denizkızı'nı getirsin!

— Getirir getirir... Adı üzerinde deli Celil!

— Dünyada bir akıllı herif var. Ona da deli deyip, haltetmişler...

Çalgıcılardan hiçbir iz bırakılmak istenmiyor gibi masaları derhal yok edildi. Yerlerine, dalgınlıkla ve tesadüfen imiş gibi birkaç ipek yastık düşürüldü.

Aşağıda azimet gürültüsü yeni kesilmişti ki, merdivende eskisi kadar olmamakla beraber gene kalabalıkça bir ayak sesi peydahlandı.

Üç tane nemrut suratlı kara herif göründü. Bunların başlarında kasketler vardı.

— N'oluyor?

— Haydut mu bastı? demeğe vakit kalmadan, meydana kırmızı ipek şalvarını savurarak bir âfet çıktı. Lacivert yeleğinin altında sarı ipek gömleğinden memeleri nerdeyse dışarı uğrayacaktı. Ayağında en son moda yılan derisinden uzun ökçeli iskarpinler giymiş, başına, en pahalısından bir eşarp sarmıştı. Madam Tamara ile müsabakaya çıkmış gibi esmerdi. Yanağında iki (ben) görünüyor, kalın dudakları karanfil gibi can yakıyordu.

Terbiyeli bir eski zaman temennasıyle meclisi selâmladı.

Çingene takımı, minderleri görünce yerini tanım ş olacak ki karaoğlanlar hemen oraya bağdaş kurdular.

Kadın, ancak, usta bir sinema artistinde görülebilo-cek bir tabiîlikle omuzunu duvara dayayıp ayakta kal-mtştı.

İlk sözü Madam Tamara söyledi:

— Ne güzel kadın!

Paşa hazretleri, bir anda, iki şak olmaktan başken çare kalmamış gibi inledi:

— Çok güzel!

İhtiyar Reis, çenesini titreterek:

— Safa geldiniz evlâtlar! diyebilmişti. Garsonlar, bağdaş kuranların önüne bir kalaylı bakır

tepsi içinde içki koşturdular.

524

Madam Tamara, ev sahibeliğini hatırlamış olmalı H, tatlı bir sesle:

— Murat bey! dedi.

— Buyrun Madam!

— Neden kavalyelik vazifenizi yapmıyorsunuz? Madama içki versenize...

— Emredersiniz!... -Kendi kadehini doldurdu. Çingene kızına hayran hayran bakarak sordu:- Rakı degl mi?

— Siz bilirsiniz... -Kadehi bir yudumda bitirdi. Dişlerini göstererek vahşiee gülüp uzattı:- Tatlıymış. Bir daha verin!

Madam Tamara, merak edip ne dediğini sordu. Cevabı öğrenince, masadan bir kırmızı gül alıp hovarda bir hareketle kadına fırlattı:

— Tebrik ederim, diye Fransızca söyledi, ağzınızın tadını biliyorsunuz!

Murat, ikinci kadehi verirken bunu da tercüme et'. Çingene kızı, alt dudağını ısırarak başını iki kere salladı. Murat'ın göğsüne vurmuşlar gibi, nefesi kesiliverdi.

Çalgı keman, klarnet ve dünbelekten ibaretti. Öylesine serhoştular ki, yirmi kişilik fasıl heyeti ile bu fıkc-ra takım arasında en küçük bir fark görecek halde bulunmuyorlardı.

Kadın, kuşağının arasından zilleri çıkardı. Parmaklarına yavaş yavaş nazla taktı. Murat, bu işi tamamıyle bitirmesini bekliyordu. Elleri artık meşgul hale gelince, gözleriyle kadehini gösterdi.

Çingene kızı:

— Peki, üç olsun delikanlı! diye gülümsedi. Murat, bu sefer kadehi uzatmadı. Kendi eliyle ağzına

verdi. Kız, bunu öyle alışık, fakat öyle hususi bir tavırla içti ki bitirdiği zaman ağzından öpülmesini istediğini anlamamak imkânsızdı. Murat dişlerini sıkıp gözlerini hafifçe kapatarak kendisini zaptetti. Madam Tamara :

— Yazık! diye bağırdı. Murat kıpkırmızı:

525

— Meze ister misiniz? diye sordu. Çingene kızı gayet sakin :

— Geçti! dedi.

Şimdi, kalabalıkla zerre kadar alâkası olmayan m*-ni mini, belli belirsiz hareketlerle, duruşunu bozmaksızın zil vuruyordu.

Koca salon mu küçülmüştü yoksa ziller, nazlı, şehevî seslerini kaybetmeden elli misli mi büyümüşlerdi, şimdi yalnız bunların sesi duyuluyor bu sesle arzulu bir kadın vücudu kıvrım kıvrım kıvranıyordu.

Nihayet, bir iki adımla ortaya çıktı.

Murat, çiftetelli denen oyunun neden asırlardan beri memleketin biricik raksı halinde yaşadığını o gece o çingene kızını seyrederken anladı. Bu oyunun, bazı mesire yerlerinde gene çingene kızları tarafından oynanılan zevzeklikle hiçbir alâkası yoktu. Bu oyun haremlerinde cins cins kadın kalabalığı bulunduran Osmanlı erkeklerinin, tokluktan gelen incelmiş şehvet hislerinin yüzbinlerce-sinden süzülmüş hülâsasıydı. İnsan seyrederken, hiç bir kadının bu anlatılan şeyi hiçbir erkeğe, hiçbir zevk ânında veremeyeceğine üzülerek inanıyor, tatmin edilmez bir mahrumiyetin kederini de beraber duyuyordu.

Murat, dalmıştı ki, ortada bir felâket halinde dönen; mahlûkun kendisine yaklaştığını, birdenbire dönerek d'z-leri üzerine çöktüğünü gördü. Çingene kızı tersine çevrilmiş bir resim haline gelmişti. Murat onu bilir çıkarmağa uğraşırken Madam Tamara :

— Eşarpı alınız! diye seslendi.

Murat titreyen elleriyle gerdandaki gevşek düğümü, acemi acemi çözdü. Simsiyah saçlar, akıl almaz bir şekilde canlanıverdiler. Murat, kadının çıplak memesim tutuyormuş gibi elindeki eşarpı merhametsizce sıktı.

Misafirler, artık tamamıyle aoşmuşlardı. İhtiyar gın-laklardan pürüzlü naralar, ateş almış avuçlardan tempo şakırtıları duyuluyordu.

Kadın tekrar ayağa kalktığı zaman, beklenmeyen bir başka hâdise vuku buldu. Bir yerden ortaya, fesini sağ kaşına efece yıkmış, beline alev renkli ipek bir futa do-

lamış bir başka oyuncu daha çıktı. Bunun da zilleri vardı. Neden sonra ve hepsi birden avukat deli Celil beyi tanıdılar.

Yaşlı adam sanki birden gençleşmiş, otuz yaşında olgun bir delikanlı haline gelmişti. Kabadayı bir tavır'o duruyor, durduğu yerde zilleri vuruyordu. Kadın evveıâ, pek ehemmiyet vermedi. Sonra zil sesleri ne dediyse dedi ki, kaşlarından birisini kaldırarak evvelâ hayretle, sonra da takdirle baktı.

Murat, gittikçe hızlanıp mânâlaşan bu çifte oyunu da görmemiş olsaydı, yalnız kadının oyunuyla raksın gene de tam manasıyla anlaşılmamış olacağını sezdi.

Celil bey, sevmeği hak bilen, bu hususta hiçbir kc-yıt tanımayan uçarı İstanbul delikanlısı kesilmişti. Topuk vurmaları, omuz oynatmaları, süratle dönüp durulmala-rıyla dehşetti.

— Celil var ol!

— Tevekkeliii... Namussuz!

— Hay Allah müstahakını versin! Kadını gözümüzün önünde...

Oyun gittikçe hızlanıyordu. Murat, nihayet bir yerde, bir şeye çarpıp parçalanması icap edecek diye düşünür ken sahiden bir hal oldu. Kadın razı olmuş gibi sindi. Mo-rat'ın önce hiçbir mâna veremediği munis hareketle le cepkenini çıkardı. Ve gene sırasında zilleri vurduğu halce artık maddî varlık olmaktan çıkıp gecenin son ve sahiden müthiş numarasına başladı. Cepkeninden sonra san gömleğini atmış, belinden yukarısı sutyenlerle kalmıştı. Seyirciler nefeslerini keserek seyrediyorlardı. Yalnız Celil bey oyunun icabı olarak âsi hareketlerle daha başka şeyler emretmekteydi.

Kadın sutyeni de sıyırarak göğüslerini serbest bırakınca, misafirler bir ağızdan:

— Hım! diye içlerini çektiler ve sanki sonuna kadar artık bir daha bu nefesi ciğerlerinden boşaltmadılar.

Çingene kızı bir müddet erkeğe yalvardı. Sonra mukavemeti kesilmiş gibi şalvarını çıkardı. Murat, olacaCıı hissederek kaçamak bir bakışla Madam Tamara'ya bak-

ti. Güzel ağzı hafifçe aralık, sanki erkekmiş gibi seyrediyordu. Manzara zaten hayvanları bile hıslandıracak kadar tek manalıydı. Şalvardan sonra paçaları dantelli kj-cücük bir kilot kalmıştı. Kız, oyun arkadaşına tekrar ya'-vardı. Tekrar aynı insafsız cevabı aldı. Nihayet kilotunu da bırakıp hafifçe terlemiş çıplaklığıyle...

Celll bey, birdenbire zilleri susturdu.

Koşup kadını tuttu. Umulmaz bir kuvvetle kollarına aldı. Davetlilere meydan okuyor gibi bir an öylece baktı. Oyun esnasında kıyametleri koparan saz da birdenb'-re susmuş salonu korkunç bir sükût doldurmuştu.

Celil bey:

— Paydos! diye bağırdı. Haydi şimdi defolun pe/8-venkler!

Kadını taşıyarak merdivene doğru yürüdü.

Murat'ın bu harikulade manzaradan en son gördüğü ipek çorapları içinde gergin ve şeffaf bir bacak oldu.

En küçük ampul müstesna elektrikler birdenbire söndürüldü.

Sahiden paydos!

En son misafiri otomobile bindirip defedebilmek için Murat'la Madam Tamara bir saat uğraştılar.

En büyük vakti, her birinin Madam'la ayrı ayrı vedalaşmak istemesinde, bu vedaın da sözbirliği etmişler gibi belki beş dakika kadının kolunu yalamak tecellisinde sarfetmişlerdi.

Herkes gidince Madam Tamara :

— Kolumu sabunla yıkamadan mantomu giyemeru! diye yorgun ve usanmış güldü ve sonra gayet ciddi bit sesle: -Biz şarklılar ne tuhafız dedi. Bütün bu gürültü değer miydi? Demek Celil beyin maksadından onun da haberi vardı. Murat cevap olarak patronunun son sözünü tercüme etti. Kadın:

— Biliyorum, dedi, işte asıl bu değer mi? Ellerini yıkadı. Bir aynada saçlarını biraz düzeltti,

— Haydi mantomu bulalım! dedf.

Murat önde olduğu halde alt kattaki odalardan birisine giriyorlardı ki, delikanlı:

— Durunuz! diye Madam Tamara'yı önledi.

— Ne yar?

Bir sedirde, Celil beyle çıplak çingene kızı bayg n yatıyorlardı. Yerde iki boş rakı şişesi vardı. Madam Tamara Murat'ın omuzundan baktı:

— Ne tablo! diye hafif bir ıslık öttürdü.

Murat, eline geçirdiği yağ lekeleriyle dolu bir sofra örtüsünü uyuyanların üstüne örttü.

Madam'ın kürkünü diğer odada, bir iskemlenin üzo-rine atılmış buldular.

Murat bunu omuzlarına koyduktan sonra :

— Tamam mı? diye sordu.

— Tamam! Çantasız gelmiştim. Siz?

— Ben de gideceğim?

— Nerede oturuyorsunuz?

— İstanbul tarafında... Fatih var... Bilir misiniz?

— Bilmem! Sizi otomobilimle götüreyim! Haberiniz var mı? Bir otomobil aldım.

— Sahi mi? Tebrik ederim!

— Lâzımdı. Hem de takside çalışacak. Böyle hususî plâkayla çalışınca daha iyi kazanıyor. Haydi!

— Rahatsız etmiyeyim!

— Haydi canım! Bu bir zevk! İlk defa araba alanlar

ahbaplarını böyle minnet altında bırakmadan yapamıyorlar.

Avluda zaten bir tane otomobil kalmıştı. İhtiyarca bir şoför, ağır bir hareketle kapıyı açtı ve Murat'a alâkayla baktı.

Madam Marta Rusça konuştu.

Murat, oturduktan sonra:

— Hemşeriniz mi? dedi.

— Evet! Sizi tanıştırayım: Petro... Eski bir Kazak Binbaşısı. -Şoför homurdandı:- Ben ona Hatman diyorum. Bu da benim arkadaşım... îyi arkadaşım Murat Bey... İsmini olsun şimdiden seversiniz Hatman!

F.: 34

Tramvay caddesine çıktıkları zaman ortalık iyiden iyiye ağarmıştı.

Hatman arabayı içinde hasta varmış gibi yavaş yavaş sürüyordu.

Köprüyü vapurlara geçit vermek için yeni açılmış buldular. Beklemek lâzım geldi.

Tamara yan gözle Murat'a baktı:

— Bu gece pek şıktınız arkadaş, dedi yalnız pek d© korkaktınız!

Murat, neyi söylemek istediğini bir an düşündü. Sonra hakikî bir teessüfle :

— Evet! Sizden korktum! dedi.

— Hâlâ mı bu korku?

— Her zaman galiba... Çok kötü... Madam Tamara gayet tabiî bir sesle:

— Bu çingeneler, her memlekette böyle ateş gıof insanlar, dedi, Puşkin bunları ne güzel anlatır... -İçini çekti:- Bir yorgunum ki... diye küçük bir çocuk gibi şikâyet etti:- Halbuki yorulacak birşey de yok... Bilmem ki.

Murat, ona merhametle baktı.

— Şöyle bana yaslanın, diye çekinerek teklif etti: Biraz uyumayı deneyiniz!.

Kadın hiç tereddüt etmeden delikanlıya sokuldu. Ancak bir kedi yavrusunda görülecek cici kımıldanışlarla kendisini yaslandığı vücude uydurdu. Murat, neden sonra kolunu aradan kurtarıp omuzuna atmayı akıl etf:.

Sarı saçları güneş ışığı gibi -güneş ışığı gibi değ'I, bir başka ışık gibi- yüreğini kamaştırıyordu. Vücudunun neşrettiği kokunun içlerinden çıktıkları serhoş kalabalığı ile hiçbir münasebeti yoktu. Marta, nereden olursa oı-sun, tertemiz çıkan cinsi ender kadınlardandı.

Sayıklar gibi:

— İşte böyle iyi! dedi, ne iyi...

Murat saadetle yutkundu. Hiç münasebeti olmadığı halde, belki de mutlaka birşey söylemek lüzumunu duyarak :

— Birşey içseydiniz! dedi.

£30

— Ne var ki?

— Burada salep satarlar. Salep bilir misiniz?

-- Bilirim. Severim de... -Başını çevirip aşağıdan yukarıya baktı:- Salep içtikten sonra gene uyurum olur mu?

— Gene mi? Uyumadınız ki...

— Ne budalasın! Kadınları hiç yalancı çıkarmamayı öğren... Nerde salep?

— Pişman oldum. Bakalım bardakları temiz mi?

— Saçmalıyorsun Murat arkadaş... -Bir kere daha (Tavariş) demişti. Şoför bir kere daha homurdandı:- Ben sana bir zamanlar otuz lira aylıkla bir kolacıda çalıştığ-mı söylemiştim. Kolacı demek, çamaşırcı demektir. Salep isterim.

İçlerinde birkaç tane de genç kız bulunan amele kalabalığı da köprünün açılmasını bekliyordu. Murat, hiçbir iş kanunu hiçbir merhamet tarafından himaye edilmedikleri için hesapsız uzunlukta çalışan bu her zaman yorgun ve gittikçe daha yorgun kalabalığa ilk defa çekinerek baktı. Şu anda, onlara kimbilir nasıl görünüyordu. Kendisi de işsizlikten komisyoncu arkadaşıyla bazan gemilerde sabahlamaktan dönerken böyle otomobillere rastlamıştı.

Basamakta durup :

— Ben de işten geliyorum kardeşler! diyebilse. Kapıyı hışımla açıp dışarı çıktı. Elleri belinde sâlep-

çiyi aradı. Karşı kaldırımda bulunca kalın sesiyle:

— Hey, sâlepçi! diye bağırdı.

Üç bardak salep istedi. Erkekler Tamara'nın güzelliği ile pek alâkadar olmadılar. Kızlar bilâkis Murat'a bakacaklarına onun, daha ziyade kıyafetini süzüyorlardı.

Sıcak salep, yorgunluklarını azaltacağına arttırmıştı. Murat tekrar yerine oturdu.

— Haydi uykuya? diye rica etti.

— Peki, Sana birşey söyliyeyim mi?

— Söyle.

— Bu kalabalığa acırsın sanırım!

— Ben de o kalabalıktan birisiyim! Acırım.

— Beni memleketten bunlar koğdular... Ama, gens de onlara hiç kızmıyorum. Ben bazan ne düşünürüm bilir misin? Orada olsaydım derim... Bir Kolhaz'da amele olsaydım. Ayağımda yırtık çizmeler... Ama. üzerimde baba Rusya'mın gedik yüzü... Sırtımda onun toprağı... onun toprağı bana erkekmiş gibi geliyor. Hani sevilen bir e> kek... Ona sıkıca dayanırsın... Bizde, küçük derecikler bile, başka yerlerin büyük nehirlerinden büyüktür. Yahut biz öyle zannederiz... Bizim memleket devlerin memleketi... İnsan orada kendisini dev gibi hisseder... Anladın mı?

— Anladım. Evet! Bir hikâye okumuştum. Gorki'-den... Bir Yahudi çocuğunu anlatıyordu. Canbazmış, trapezden düşmüş. Babası da beraber düşmüş de ölmüş mü, yoksa hastanede miymiş? Çocuk evdekileri geçindirmek için yaralarına rağmen marifet gösterir, para toplar. Hikâye bu kadarcık... Ancak Gorki, bu kadar küçük bir şeyden bir unutulmaz hikâye çıkarabilir. Sonra diyor ki şimdi büyük yaralar halinde kanayan vatanıma baktik-ça bu cesaretli yahudi çocuğunu hatırlarım... Affedersiniz Madam... Ben hayvanın birisiyim... Affedersiniz...

— Hayır! Sonra!..

— Bu kadar, nasıl da düşünmedim...

— Öyle ferahladım ki... Ben size teşekkür ederim. Çoktanberi böyle ağlamamıştım... Birçok başka türlü ağladım ama... Gorki'yi biz de severiz, değil mi Hatman!

— Evet!

— Biz galiba giderek Bolşevikliği de seveceğiz?

— Hayır!

— Peki, peki! Gorki'den, başka hikâyeler de biiir misiniz?

— Birçok...

— Size nasıl geliyor yabancı mı?

— Hayır! Çok zaman bizi anlatıyor sanırım... Ayn» mezhepteniz!

— Ne demek?

— O da insanları seviyor. Ben de insanları sevlyo-

rum. Bütün insanları... Fenalarını da... Böyle söylerim de bir arkadaşım var bana öfkelenir...

— O ne istiyor?

— Lâyık olanları sevecekmişiz!

— Kimdir bu lâyık olanlar?

Murat, az kalsın: «Namuslu insanlar!» diyecekti.

— Bütün iyi yürekli insanlar! dedi. Tamara biraz düşündü.

— Galiba haklı, dedi kendisi nasıl adam!

— Kendisi, iyi yüreklidir. Evet! Tamara doğrulup kürküne sarıldı.

— Üşüyorum! Neden? diye safiyetle sordu. Vezneciler'i dönerlerken Murat'ın aklında böyle br-

şey yoktu. O kısacık mesafede süratle düşündü ve arabayı kahvenin önünde durdurmadı. Halbuki Fincancılar yokuşunu çıkarlarken bu güzel arkadaşını Ihsan'a uzaktan olsun gösterebileceği için sevinmişti.

Yavaşça :

— Ben size yalan söyledim, dedi.

— Ne?

— Yalan...

— Nasıl yalan?

— Ben İstanbul'da oturmuyorum. Beyoğlu'nda oturuyorum. Sizinle beraber... Biraz daha fazla bulunabilmek için...

Sahiden korkarak baktı. Tamara düşünceli bakışlarını ağır ağır çevirdi:

— Ne güzel! diye güldü, iyi oldu. Haydi dönelin Hatman! Süratle Beyoğlu'na... Çok aceledir anladınız mı?

Dönüşte sabık Kazak Binbaşısının ne kadar usta bir şoför olduğu anlaşıldı. Henüz kalabalıklaşmış yollardj, sanki uçuyordu.

Şişhane yokuşunu çıkarken Murat:

— Beni Taksim'de bırakırsınız, olur mu? dedi:

— Mademki beraber bulunmaktan hazzediyorsunuz neden meselâ Şişli'de değil?..

533

— Rahatsızlık veriyorum. Yorgunsunuz... Üşüyorsunuz!..

— İşte gidiyoruz. Bakalım...

Otomobil Taksim'i aynı hızla geçti. Hiçbirşey konuşulmadan Osmanbey'den Bulgar çarşısı'na sapıldı. Üç katlı bir apartımanın önünde durdular.

Tamara, Murat'ın elini tuttu.

— Korkma! diye gülümsedi, gel! Korkma! Üçüncü katta bir kapının ziline bastı. Bir ihtiyar kadın açtı.

Tamara, Murat'ı hâlâ elinden tutarak içeri girdi. Kadına Rusça birşeyler söyleyip yürüdü.

Yatak odasında dişleri biribirine vurarak:

— Perdeleri indir de gece olsun! dedi. Sonra gel, beni ısıt! Donuyorum...

Murat, bir tıkırtı ile uyandı. Birisi kapıya yavaşça vuruyor, bu suretle uyuyanları uyandırmaktan ziyade, hâlâ uyuyup uyumadıklarını kontrol ediyordu.

Sesini çıkarmadan yanında yatan Tamara'ya hayran hayran baktı. Nerede gecenin biricik şahane kadını, nerede yanağını avucuna koyarak rahatça uyuyan çıplak k;z çocuğu... Uykusuzluğa, içkiye, sonra da uzun bir didişmeye rağmen yüzünde yorgunluktan eser yoktu. Bilâkis canlıyken biraz çiy olan renkler daha hafiflemiş, yüzüne vahşî bir güzellik veren yeşil gözleri kapalı olduğundan, uzun kirpikleriyle olması daha taze bir hal almıştˈ. Solukları, sakin ve muntazamdı. Bir yabancı erkekle, kazara kalıvermek, bu kadar değersiz bir hale nasıl gelebiliyor, nasıl deriden bir milimetre içeriye işleyemez oluyordu?

Murat, odayı gözden geçirdi. Hiç bir fevkalâdelik göremedi. Yalnız üç yerde kooaman, kırmızı güllerden demetler vardı. Tamara'nın ziyafette böyle bir gülü çingene kızına fırlattığını hatırlayarak: «Demek en kıymetli hediyesi!» diye düşündü.

Kadın kımıldanınca, yalnızlıktan gelen -daha doğru-

534

su gelmeğe hazırlanan- saçma fikirler yerini hemen, bö/-le yeni bir kadınla uyanıldığı ilk sabah duyulan aptal k'-bir'e bıraktı.

Canı cigara istemiyordu. Tamara'nın saçları ne güzeldi. İpek de böyle değildi. «Pekâlâ! Umum müdür de bu yatakta, bu, şimdi, bulunduğum yerde mi yattı?»

İtina ile kalktı. Acele giyindi. Cigara yakmak içn çaktığı kibritin sesiyle kadın uyandı. Hiç uyku sersemliği çekmeden :

— Kalktın mı? İyi! dedi.

— Kapıyı tıkırdattılar.

— Öyle mi? Saat kaç?

— Bilmem...

— Cekmeaede kol saatim var. Murat, bulup kalktı.

— Üç'e gelmiş! dedi, dinlendiniz mi?

— Tamamiyle... Şurada bir penyuvar olacak... Lütfen...

Murat ince hırkayı yuvarlayıp fırlattı. Tamara kalktı.

— Neden banyo yapmadan giyindin?

— Bilmem, canım sıkıldı. Sizi uyandırmamak için hiç kımıldamadan yatmaktan usandım.

— Pek kibarsın! Hem de yanlış düşünmüşüm! Ne zannettiğim kadar küçükmüşsün, ne de merhamete lâyıksın!...

— Anlamadım!

— Seni acemi sanmıştım. Çıraklık, kalfalık, şurada dursun pek ustaymışsın. Rum kızı ne kadar sevinse azdır. Bir de (Korkuyorum) diye beni aldatırsın!

— Halâ korkuyorum... Vallaha!

— Ondan değil sevgilim! Sabahleyin demek yorulmuşum! Sonra o garip oyun asabımı bozmuş olmalı... Başkalarından esirgemediğimi Murat'tan niçin sakınmalı? diye düşündüm. İyi mi düşünmüşüm?

— Ben de düşündüm -Murat somurttu- Müdür-ü Umumi de burada mı kaldı acaba? diyerek...

¦¦— Evet, burada kaldı...

— Stei sevdiğinizden de bahsetti mi?

— Zannetmem! Erkekler yaşlandıkça makûl olurlar. Budalalık senin gibilere mahsus...

— Teşekkür ederim.

— Birşey değil... Budalalık evet... Bazı şeyler olmasa da, pekâlâ zevkle yaşanır olduğunu hepimiz çok sonra öğreniyoruz. Kibar adamdı. «Ben olgun erkeklerden haz zederim!» dedim. Bu ona kâfi geldi.

— Bana böyle birşey de söylemediniz?

— Sahi! Konuşmağa vakit bulamadım ki... Dişlerim birbirine vuruyordu.

Murat'ın yüzündeki dalgınlığa merhametle baktı. Yanına geldi. Bir koltuğa oturttu. Kendisi de kenarına ilişti.

— Şimdi beni dinle, dedi, gördün ki bir fevkalâde'ik yok... Zaten hiç birinde fevkalâdelik yoktur. Fevkalâdeliği biz uydururuz. Ben sana (Üşüyorum) dedim. Küçük Rum belki de (Yanıyorum!) der. Taban tabana zıt gibi görünseler de, bunlar nihayet aynı kapıya çıkar. Beraber yaşayamayacağımızı biliyorsun! Sen bir kere kıskançsr. Kıskançlık iyi şey... Lâkin vatana bağlı birşey sanırım. Buraya geldim geleli bizzat kendisini değil, uydurmasnı bile hissedemedim. Ben senin için geçici bir sevgili bi.e olamam.

— Böyle birşey istedim mi?

— Canım neden derhal öfkeleniyorsun? Konuşuyoruz. Bu konuşma seni kaybetmek istemediğim içindir. Bir kere daha gelsen, belki seninle tekrar yatarım. Sonra hizmetçi evde olmadığımı söyler. Bir miktar üzülürsün. Beni görmeğe çalışırsın. Sonra Rum kızı seni teselli eder.

— Senden sonra hiç kimseyi, hiç kimsenin teselli edemeyeceğini sanki bilmiyor musun?

— Vay canına! Ne dehşetli söz! Yalan halbuki...

— Yalan değil...

— Daha şimdiden usandın... Sus, sus! Benden değil! Böyle konuşmaktan... Sana birşey teklif etsem...

— Et... Haydi!

— Ben senin ablan olacağım. Sen de benim kardeşim...

— Sahiden beni bu kadar budala mı sanıyorsunuz?

— Dinle biraz! Görüyorsun ki, insan adım başında sevgili buluyor. Dün gece benim seni, senin beni bulmandan daha adî şekli de olamaz. Nasıl kolayca buluştuk. Ötekilerle de eminim, hep aynı kolaylığı hissetmişsindıı. Ölünceye kadar da, bunun, insanı can sıkıntısından çatlatacak kadar kolay olduğunu göreceksin. Halbuki, kısacık bir gezinti esnasında, benim asıl neye muhtaç olduğumu pekâlâ kestirebilirdin.! Sen de eminim, bir ablaya şiddetle muhtaçsın.

— Doğru!.. Hep düşünürüm...

— Neden söylemiyorsun? Haydi, bak bakalım, yüzüme pek fena bir abla sayılmam!

— Abla sayılmazsın! -Murat gözlerini kamaşmışlar gibi kırpıştırdı:- Hiç olur mu?

— Benim gibi bir abla, seni küçük sevgililerinin gözlerinde yükseltir. Birşey daha söyliyeyim mühimdir. Bu teklifi şimdiye kadar hiç kimseye yapmadım.

— Bana neden yapıyorsun?

— Seninle Rusya'dan konuşulabilir.

Murat, n'apacağını şaşırarak ve kendisinden çok yukarda gördüğü bu güzel kadına karşı aynı zamanda uçsuz bucaksız bir merhamet duyarak hızla döndü. Öylece halsiz duran güzel eli tuttu. Parmaklarını sayar gibi okşadı. Evirip çevirdi. Sonra ovucunun içini iki kere öpüp yanağına bastırdı.

— Teşekkür ederim Tamara! diye fısıldadı. Bu teklifi minnetle kabul ediyorum. Anlıyorum da... Yalnız benim de bir şartım var... Bazı bazı... Ancak sen istediğıı zaman... Gene birgün dün geceki gibi üşüsek...

— Hayır! Bir daha senin yanında asla üşümeyeceğim. Kabul etsen de, etmesen de...

— Peki! Peki... Öyleyse... Bir insan ablasını pekâlâ öpebilir... Bu da mı yasak?

— Neremden?..

Murat başını kaldırdı. Yüzünde öpecek bir yer araştırdı. Sonra boynunu bükerek :

— Tabi ağzından... dedi.

— Dur bakayım!.. Münasebetsiz birşey olmasın!

— Neden sizde ağızdan öpüşülürmüş. Erkekler bile...

— Neler de biliyor. Haydi, dediğin olsun... Bayraklarda... Bir seyahata giderken... Yahut dönüşte...

— Öyle şey olmaz. (Bazı bazı!) dedik ya... Haydi (Olur) de, Tamara abla.

— Olur.

Murat, kalktı. Kadına sımsıkı sarıldı. Ağzından uzun ;tızun öptü.

Tamara kendisini zorla kurtararak :

— Hayvan seni! diye elinin tersini ağzına kapattı, bu nasıl şey! İstemiyorum!

— Dünyada bu kadar insafsız bir abla daha yoktur!

— Hayır! Bu şart olmayacak... Sizde de el öpmek âdeti var.

— Sahi! Az kalsın unutuyorduk. -Murat tutup elini öptü, fazladan bir de alnına götürdü:- İşte... Bak nasıl söz dinliyorum!

Kapı tekrar tıkırdadı. Tamara seslendi. İhtiyar kad n -aralıktan başını uzatıp Rusça birşeyler söyledi. Tamara :

— Yemek hazırmış? dedi, birşeyler yersin!

— Tabi... Açlıktan ölüyorum.

— Sen git... Ben giyineyim...

— Olur mu? Ne var ki...

Bir hamlede kucağına aldı. Kapıya götürdü.

— Aç şunu! diye çıkıştı.

Tamara korkmuş gibi itaat etti. Tokmağı çevirdi.

İhtiyar hizmetçi, manzarayı beğenmemiş gibi suratını asmıştı. Tamara ona birşeyler anlattı. Murat, sözünü bitirinceye kadar onu kucağında tuttu. Sonra, hizmetçiye gülümseyerek Türkçe:

— Ya işte böyle dadıcığım! dedi.

Tamara (Dadı) kelimesini Celil beyle otururken öğrenmişti. Rus kadınına bunu tercüme edince, kadının somurtkanlığı dağıldı. Yanakları çukuşlaştıran bir gülümse-

meyle kabul etmek mânâsına yorgun gözlerini kırpıştırat. Tamara :

— Daha şimdiden bu haylaz oğlan, evimi casuslarla doldurdu, diye şikâyete başladı, kadını derhal satın aldı. Hem de bir kapik vermeden...

Yemekten sonra bu sokakta bulunmuş kocaman erkek kardeş şerefine Madam Nezvanda votka getirdi. K }-dehleri doldurdu. Fakat içmelerine müsaade etmedi. Bir aralık kayboldu. Nihayet elinde bir küçük gümüş tepsiyle göründü. Bunun içinde iki mini mini tabak, tabaklam birinde tuz, birinde ekmek lokmaları vardı.

Tamara bunları görünce ellerini çırptı:

— Haydi Murat, dedi, şu iyi dadıyı bir kere öp J-nüz!

Murat, ihtiyar kadını çırpınmalarına aldırmadan yanaklarından ayrı ayrı öpmeden bırakmadı.

Tuza batırıp birer lokma ekmek yediler. Üstüne üçer kadeh votka içtiler.

Murat, müsaade istedi.

— Öpeyim abla! diye gülümsedL

— Bugünkü tayın tamam! Her pazar gecesi sen:n için evde olacağım.

— Teşekkür ederim.

— Küçük Rum kızıyla beraber gelmezsen kapı aç i-maz. Başka arkadaşlarını da getirebilirsin. Bilhassa bahsettiğin şairi görmek isterim.

— Olur. Ne iyisin!

Kapıdan çıkarken elleri göbeğinde duran madam Vanda'nın :

— Dadıcığım! diye yanağını okşadı.

Sokağa çıkınca derin derin nefes aldı. Kıymetini henüz takdir edemediğine emin olduğu bir dehşetli şey kazandığı için mesuttu.

Tramvaydan Galatasaray'da indi. Bir çiçekçiye uğradı. Kırmızı güllerden kocaman bir buket yaptırdı. Adresi rehberde bulup derhal gönderilmesini emretti.

Yazıhanede kimse yoktu. Ertesi günkü dosyaları hazırlarken Safo:

1

— Bonsuvar! diyerek içeri girdi.

— Geldin mi? Aşkolsun!

— Dün gece nasıl geçti? Çok içtin mi? Bakayım yüzüne...

— Dün gece fevkalâde geçti ruhum! Sana bir abla kazandım ki... Boynuna bir kere sarılsan bir daha ayrılmazsın?

— Nasıl abla?

— Göreceksin... Pazar gecesi davetliyiz. Seni bekliyor. Otursana... Şunları bitireyim çıkarız!

Dosyaları çantaya yerleştirdi. Sevinçle ellerini oğüş-turdu. Oturup uslu uslu bekleyen Safo'nun yanaklarını iki eliyle tutarak başını kaldırdı. Alt dudağıyle çenesinin arasını hafifçe, koklar gibi öptü.

— Bu geee beraberiz! dedi, annene haber mi gönderirsin.

— Olur. Zaten biliyorlar.

— Sana sakın kızmasınlar.

— Evvelâ biraz kızdılar. Sonra baktılar ki çaresi yok...

Murat, kızı tekrar ve aynı surette öperken telefon çaldı.

— İşte umulmayacak bir hayırlı haber! -Üç kere daha öptü:- Beklesinler efendim!

— Şuna bak eanım...

Madam Tamara telefon ediyordu.

— Sana demin ne kibarsın!., dedim ama, bunu lâi olsun diye söylemiştim. Sen, halbuki, asla kibar görünmezsin! Bilâkis serhoş bir mujik kadar kabasın. Ama ruhun kibar sevgili Murat! Güllere ne kadar sevindiğimi tasavvur edemezsin! Seni telefonda bulamasaydım bilmem ki ne yapardım! Kırmızı gülleri sevdiğimi nereden kestirdin?

— Rus mitleti değil misiniz? Beyazınız bile kızıldan, hoşlanır bilmez miyim?

— Yanlış tahmin ederek bu kadar isabetli davranmak sana mahsustur. Mersi canım... . ....

— Peki! Şimdi bizi burada kim dinliyor bil baka-îim?

— Dur! Bileceğim!.. Bilinmez mi? Benim küçük geîi-nimdir mutlaka!

— Aferin Tamara abla!

— Ver şunu telefona... Ver şu âşifteyi... Safo korkarak yaklaştı. Çekinerek:

— Alo! dedi.

— Ah, ne ses! Seni şeytan yumurcak seni! Böyle nazh nazlı konuşarak mı benim tosun gibi kardeşimi baştan çıkardın!

— Ben çıkarmadım efendim!

— Şimdi anlarım! Söyle bakayım! Kimim ben?

— Siz mi? Siz dün gece Murat'ın bulduğu güzel ablasınız!

— Sahiden şeytan! Herşeyden haberi var. Peki (Güzel abla) olduğumu nerden biliyorsunuz?

— Murat söyledi.

— Zavallı kızım! Şimdi anladım ki sen Murat'ı değü, Murat seni baştan çıkarmış. Ben ne güzelim, ne birşey! Bir ihtiyar kadıncağızım.

— İmkân yok Murat yalan söylemez!

— Pazar gecesi geliyor musunuz?

— Evet!

— İşte o gece görürsün! Bakalım ömründe böyle bit kocakarıya rastladın mı? Murat'ın ağzını benim yerim9 öp!

— Teşekkür ederim efendim.

— Haydi oradan terbiyesiz!.. Safo telefonu gülerek kapadı. Murat:

— Ne dedi? diye sordu. Safo:

— Bir emri var. Gel bakayım!., diyerek Murat'ın boynuna sarıldı.

İKİNCİ BÖLÜM BATAK

Murat, İcra memuru ile Mübaşir'i otomobile bindirdiği sırada yağmur da başlamıştı.

İcra memuru -daha doğrusu icrada staj gören yeni hukuk mezunlarından birisi- Tufan bey:

— Oh be birader, dedi, biraz serinleriz. Neydi bugünkü cehennem!

İhtiyar Mübaşir, Ahmet efendi:

— Temmuzdur hükmünü icra eder, diye cevap verdi. Biz insan oğluyuz bir vakit şükretmesini bilmeyiz! Kış olur (Soğuk) deriz, yaz olur sıcak...

— Canım Ahmet efendi, ilkbahara birşey dediğimizi" duydun mu?

— Duymaz olur muyum! Onun şikâyetçisi bizim Kör-oğlu! (Aman bu nasıl güneş! Aldanıyorum. Sırtımı ısıtacağına, ayağımı donduruyor.) diye ağlar.

Murat, eskidenberi düşündüğü birşeyi söyledi:

— İnsan pek zengin olmalı. İlkbaharı dünya üzerinde hep takip etmeli...

Tufan bey başka birşey düşünüyor olmalı ki:

— Anlayamadım! dedi.

— Kışa yakın Mısır'a gitmeli... Tam karakışta Afrika içlerine... Bahara doğru İskandinavya'ya geçersin. Öyle ki... Bütün ömrün baharda...

542

Mübaşir Ahmet efendi içini çekti:

— Ondan da bıkılır Murat efendi! Sen insanı bilir misin? Haktaalânın her işinde bir hikmet var. Kışı kıs yaratmış, yazı yaz... Hepsi lâzım...

Sokaklar, binaların cepheleri kararmış, köşe hatlan keskinleşmişti. Tufan bey:

— Polis ister mi? diye sordu. Mübaşir Ahmet efendi:

— Polis her zaman lâzım, dedi. Polis kısmını Rab-bim (Maşa) hesabı yaratmış. Pisliğe sürünmemek istersen polisi yanına alacaksın. Müzekkereyi unutmadın ya?..

— Müzekkere hazır... Lâkin karşı gelemezler sanırım. İki tane karıymış. Öyle değil mi Murat bey?

— Ben görmedim. Mal sahibi söyledi. İki tane karıymış.

Mübaşir Ahmet efendi:

— Öyleyse dört tane polis lâzım, dedi, iki karıyı iki, üç polis zaptedemez. Biz neler gördük bu meslekte... -Sesini alçaltti:- Rey karılara geceli karı milletine güç mü yetiyor?

— Şimdi rey karılarda mı?

— Bilmez gibi, hay Tufan bey. Beni gene kötü söyleteceksin! Tövbe estağfurullah... Bizim gençliğimizde karı milletinin birisini bir işe şahit götürdüler mi kocası bir kere üçten dokuza şartedip boşardı. Bir daha da kimseler almazdı. (Herifteki surat mahkeme duvarı!) lâfını sen hiç işitmedin mi? Karı mahkemeye girdi mi? a'm damarı çatladı sayılır. Biz böyle duyduk. Lâkin sen zamanı görüyor musun? Bacak kadar kızlar, Adliye memurj oldu. Hele bizim sarı daktilo arada bir: «Ahmet efendic-ğim acele bir iş var. Bir bardak su lütfeder misin?» demez mi, bir kere ölür tekrardan dirilirim. Vaktiyle (Karıdan hakim varmış bir ölünüz de) deselerdi «Haydi işine! Lâtif gerek! Sen beni o derece şaşkın mı belledin?» diye küserdik... Demek ki Rabbim «Ya, öyle mi? madem

543

siz erkekliğinizi bilemediniz! Size ben bir belâ vereyim ki...» dedi.

— Bizden iyi çalışıyorlarmış... Öyle diyorlar!

— Elbette.. Sen onların yaradığı işe yarayabilir misin? Tövbe yarabbi!

— İşte gördün mü? Benim sözüme ne çabuk ge1-din... -Tufan bey Murat'a sordu:- Bari karılar güzel şeyler miymiş?

— Bilmiyorum.

Mübaşir Ahmet efendi somurttu:

— Güzel olsalar, Hacı Hüsamettin efendi zengin papazı icraya verir mi? Fıkaradırlar...

— Fıkara oldukları kirayı vermediklerinden belli. Ben güzelliklerini sordum.

— Ben de fıkaralığı, çirkin olduklarından söyledim.

— İyi... Zira,, ben güzel kadın oldu mu vazifeyi bir türlü yapamıyorum.

— Dizlerinin bağı mı çözülüyor?

— Yalvarınca dayanılır mı Ahmet efendi... Hani geçen ay Kurtuluş'taki haciz... Aklında mı? Ne karıydı Rum karısı...

— Rum karısına acıya mı bildin!.. Dedim1 ya kıyamet alâmetleri... Arslan gibi bir babayiğit şuraya yıkılsa da bir yudum su istese veren bulunmaz. Behey namussuzlar! Nasıl da haber aldınız. Bizim memlekette kel akbabalar da leşe böyle koşuyor. Daha karyolanın topuzuna el uzatmadan evin içi, bizim icra dairesine döndü. Bıyıklısı, sakallısı.. Cüzdana davranan... Keseye hamlo eden.. Karının borcunu dakikasında ödediler. Alçak kan! O kadar oynaşın varmış kirayı zamanında neden vermezsin? Sonra, senin kapına iora memurları dayanmış, adam, ele karşı, gösterişe giderek biraz ağlar, utanır! «Neye geldiniz?» dedi. «Haciz kararı var!» dedik. «Haciz değil ya Isa Peygamberden kitap getirtse o kızıl suratıyla tırnağımın ucunu koklatmayacağım! Öyle mi zannediyor!» dedi. Bir de malsahibine çamur atacak! «Biz yani efendiyi biliriz! Yağma yok» diyecek oldum. Çenemi okşadı da: «Sen nerden bileceksin babacığım?.. Şu duvarın

dili olsa da nasıl yalvardığını, ayaklarıma nasıl kapand.-ğını söylese...» dedi. «Köpeklere veririm de... Mal benim değil mi?» diye hitamında bir de gülmesin mi? Polis, bekçi, götürdüğümüz yed-i emin, bu Tufan bey, bel bel bakmağa başladılar. Sanki orospu eşyası değil Peygamberin mirası... Bereket zanparalar yetişip hesabı gördüler de... Bugün gene öyle olur. Görürsünüz! Devir kahpe devri! Dişi kelbi boğan bulunmuyor...

Tufan beyin babası Sivas'ta çiftlik sahibiydi. Lâkırdı arasında, aldığı maaşına hamdolsun bakmadığını söyler, «Yoksa açlıktan ölürdük ağa! Arkadaşlar nasıl geçiniyor ben doğrusu şaşıyorum. Allah muinleri olsun!» derdi. Murat'a gülümsedi:

— Lâkin dişi kelp diyor ama bir görmeliydiniz Murat bey... Madam da hani madamdı. Zaten herifler koşup gelmeseydi «Sonra görüşürüz!» diyerek ben çıkarıp verecektim. Öylesine mal... Zaten bir kere başımdan geçt>. Gittim baktım ki bir ana, bir kız! Anası ihtiyar... O ihtiyar karı o kızı kaç yaşında doğurmuş. Aklım ermedi. Günahı boynuna... Kız onüç yaşında ancak var... Söylesene Ahmet efendi nasıldı?

— Evet... Fena değildi.

— Hey yarabbi! Afet canım... Karacaoğlanın petekte bal dediği... Çaresiz bir araba çağırttık. Eşyaları bizim pansiyonda bir odaya attık. (Siz misafirim sayılırsınız! Buyrun şu on lirayı alın da akşama öteberi hazırlayın. Kapkacak lazımsa madam verir) dedim. Akşama bir sofra kurmuşlar. Sofra namına lâyık... Geç vakte kadar Ai-lah ne verdiyse demlendik. Ne dersin? Ayakta duramayacak gibi görünen kocakarı rakı faslında az kaldı bizi devirecekti. Bereket sonunda insafa geldi besbelli. (Ben yatayım siz keyfinize bakın!) dedi. İşte ben Rum millet'-nin marifetini o gece o onüç yaşındaki kahpede gördüm. Lâkin ne kadar zorladıysam razı olmadı. Günahı boynuna! (Kızım) dedi dayattı. Elini tutsan gözlerini kaydırıp keyfinden bayılıyor. Lâkin o işe geldi mi de zıplayıp kalkıyor. Sabaha kadar uğraştım. Yalvardım. Paraları çıkardım. Nuh, dedi, peygamber demedi. Nişanlısı varmış. Ba'ı-

ki imana gelir diyerek bir ay misafir ettim. Pansiyoncu karıya para vadettim. O da, Allah razı olsun uğraştı. Ne diller döktü. Aah! Sabaha kadar koynumda yatıyor da... Peder mutaassıp olmasa nikahlayıp götüreceğim... Bizi vilâyet sınırına uğratmaz. Harçlığı keser. İşin yoksa it gibi sürün... Maaş gözle ki karın doyurasın... Aradan şu kadar zaman geçti. O tadı bulamadım...

Tufan bey, gözleri biraz şehlâlaşmış olduğu halde, kalın dudaklarını yaladı. Murat, bir tahliye meselesinin bu kadar akla gelmez cepheleri olabileceğini hiç tahmin etmemişti. Avukat kâtipliğine başlayalı dört ayı geçtiği halde ancak bir kere hacze gitmiş, (Haciz) denilen kanunî müeyyedenin hayal ettiği kadar feci olmadığını görmüştü. Bazı eşyalar yazılıyor, birisine yed'i emîn sıfatiy-le sözde teslim edilerek gene yerli yerinde bırakılıyordu. Gittikleri yer bir garajdı. Sahibi, kös dinlemiş, cenkden çıkmış bir herif olduğundan adeta geldiklerine sevinmiş denilebilirdi. Kahve bile ısmarlamıştı.

Hayret beyin eski müşterilerinden olan Hacı Hüsamettin beyi de gözünün önüne getirdi. Hacı lâkabı kendisini tanımayanları evvelâ aldatıyor, ayağı poturlu, lâpçın kunduralı, sırtı cüppe bozuntusu pardösülü başı mo-Ion şapkalı bir tip düşündürüyordu. Halbuki, son derecs kibar, mütevazi, gayet şık giyinen, güler yüzlü bir adamcağızdı. İstanbul'un muhtelif yerlerinde irili ufaklı 30-3S mülkü olduğunu hayret beyden işitmişti. Bunların getirdiği icar bedelinin onda birisini dahi harcayamayacoğı belliydi. Bekârdı. Üç kere evlenmiş, üçünden de çocuğa olmamıştı. Emlâk adedinin böyle kabarması yarıdan fuz-la karı mirasındandı.

Kalyoncukolluğu'nda karakola uğrayıp bir polisle bir bekçi aldılar. Kahveden mahalle muhtarını da çağırttılar. Ayrıca eşyaları taşımak üzere iki de küfeci bulundu. Yenişehir'in ilk bakışta çıkmaza benzeyen dar sokakla; n-dan birinde dört katlı kagir bir binanın önünde inip otomobili savdılar.

Binanın kapısı açık duruyordu. Her katta iki daire vardı. Tahliye edilecek kısım üçüncü kattaydı.

Mübaşir Ahmet efendi (Bismillah) diyerek zili çevirdi.

Neden sonra ürkek bir ses, bir İstanbul hanımının tadına doyulmaz Türkçesiyie:

— Kimdir efendim? diye sordu.

— Aç!

Kapı açıldı, ince uzun bir yüz kalabalığa evvelâ hayretle, sonra dehşetle baktı.

— Kimi aradınız?

— Cahide ile Sacide... İki kızkardeş... Burası üe-ğil mi?

— Burası... Evet!.. Ne var efendim?

— Biz icradan geliyoruz. Tahliye kararı var. Evi taü-liye edeceğiz..

— Aman yarabbi!

Muhtar öksürerek araya girdi:

— Ben size vaktiyle söylemiştim. Olacağı buydu! Bir çare bulalım demiştim.

— Riza efendi.. Siz biliyorsunuz... N'apabilirdik. Bekliyoruz. Mutlaka para gönderirler... Kabil mi efendim?

— Çaresi kalmadı. Baksanıza beyler gelmişler. Ei-lerinde usulü dairesinde karar mevout...

İçerden hırçın bir ses:

— Nedir o Cahit? diye sordu.

— Aman yarabbi! Aman yarabbi!

— Nedir o canım?

— Hiçbir şey... Muhtar Riza efendi gelmiş... O zamana kadar, erkeklerden sakınıyordu. Artık sakınacak birşey kalmamış gibi kapıyı bıraktı:- Bir çare bulmalıyız Riza efendi... Biliyorsunuz!..

Sırtında, hava pek sıcak olduğu halde, yünden örme kalın bir entari vardı. Bazı yerlerinin havı dökülmüş, bazı yerleri ayrılmıştı. Saçları şakaklarında kırçıllaşıyor-du. Yüzü, Murat'a, uğradığı dehşete rağmen munis ve kibar geldi.

— Neredesin Sacide?

— Geliyorum abla! Şimdi n'olacak? -Sesi kısılmışı,. Hepsinin yüzüne biraz korku, biraz yalvarış ve biraz da

nefretle bakıyordu:- Riza efendi daha bir hafta beklemeli... Bir haftacık... Biliyorsunuz... Ablam hasta...

— Biliyorum. Kaçıncı bir hafta Sacide hanım...

— Evet... Haklısınız... Evet... Telgraf çektik... Olmazdı böyle... Hasta mıdır? Öldü mü?

Murat birşeyler araştırarak, çaresizlik içinde Tufan beye baktı.

İcra memuru:

— Vaziyet şudur Hanımefendi, dedi, şu anda yapılacak hiçbir şey yok! Mesele kirayı vermek meselesi değil, gayrimenkulu tahliye meselesi... Bu hususta icra kararı çıkmış. Biz infaza mecburuz,. En iyisi, bir araba getirtelim... Muvakkaten

— Araba parayla gelir beyefendi... Biz kaç gündür yalnız kuru ekmek yiyoruz. Ablamın ilâçlarını bile yaptıramadık. Sabaha kadar beni uyandırmamak için yorganın altında kıvranıyor. İki ayağında da filibit var.

Gene hırçın ses:

— Saaide! diye bağırdı.

— Geliyorum abla! Telâşlanmayın!.. -Sonra sesinin şefkatli tonunu değiştirerek yalvardı:- Bir dakika... Kendisini hazırlamalıyım... Kendisini bu hacalete... Değil mi efendim?

— Peki! Bekleriz. Lâkin daha fazla geç kalmayalım. Sizin için söylüyorum akşam oluyor.

Açık kapıdan antre görünmüştü. Burası çırılçıplaktı. Su ısıtıldığı belli olan isten simsiyah olmuş bir gaz tene-kesiyle bir süpürgeden başka hiçbir eşya görünmüyordu.

Erkekler, -Böyle işlere çoktanberi kanıksamış olan mübaşir Ahmet efendi bile- cenaze bekler gibi başlarını önlerine eğmişlerdi.

Neden sonra Muhtar Riza efendi:

— Düşmez kalkmaz bir Allah, dedi, insan (Ne oldum? dememeli, Ne olacağım?» demeli. Bunlar da vaktiyle hanedan yerin evlâdıymışlar. Yatalak olanı hiç evlenmemiş. Berikinin kocası nedense intihar etmiş. Bir erkek kardeşleri var... Anadolu'da bir yerde memur gali-

ba... Onun gönderdiği ile bir de Sacide hanımın ördüğü dantelâlarla geçinirler. Şu zamanda dantelâyı kim öraü-recek? Para da gelmez oldu... -Muhtar birden öfkelendi:- Yahu ne olmuşuz? Yezit, Firavun olmuşuz! Gâvuf bakkal hatırımızı saydı da krediyi kesmedi. Hacı beye o kadar yalvardım. (Etme! Birkaç zaman daha otursunlar!) dedim... Var bizim başımıza gelecek ya...

Hasta hemşirenin sesi birdenbire bir çığlık halince duyuldu:

— Nasıl olabilirmiş? Nasıl? Burası dağbaşı mıd!'? Burası!...

— Yavaş rica ederim sinirlenme... Bunlarda birşey yok ki... Bunlar da emir kulu...

Bu «Emir kulu» sözü Muhtar'ın şakaklarına sanki çekiçle vuruldu. Kemikleri çatlatarak gömüldü. Ve bir daha hiç oradan çıkmadı. Ne zaman, kimin için olursa olsun duyar duymaz, hep bu tahliye gününü hatırladı.

— Hayır böyle bir kanun yoktur! Senin aklın ermeze. Herşeye hemen inanırsın. O haoı olacak namussuzun bir düzeni!..

— Muhtar Riza efendi...

— Allah hepsinin belâsını versin... Nerde benim değneğim? Çağır şunları... Çağır diyorum.

Sacide hanım, oda kapısını açtı. Özür dileyen bir gülümsemeyle:

— Lütfen gelir misiniz? diye yalvardı. Murat:

— Hepimiz dolmayalım, dedi. Muhtar efendi. Tufan bey geliniz...

Odada ilk göze çarpan demirleri çarpuk, boyaları dökülmüş bir lake karyola oldu. Üzerindeki yorgan lime li-meydi. Ortada bir yuvarlak masa vardı. Bunun üzerinde -Elektrik cereyanı çoktan kesildiğinden olmalı- bir bes numaralı lâmbayla bir dikiş sepeti duruyordu. İki pencereden birisinin iki camı yerine gazete kâadı yapıştırılmıştı. Karyolada, hemşiresinin aksine şişman bir kadın kalkmağa davranıyordu.

Murat:

— Rahatsız olmayın rica ederim, diye manâsız bir surette lâfa başladı. Bey icra memurudur.

— Böyle bir kanun olur mu? İki muinsiz kadını hangi kanun, ne suretle, on parasız sokağa atabilirmiş? Buna kim ne cesaretie karar verebilir.

— Size usulü dairesinde tebligat yapıldı, mühlet verildi.

— Bize mühlet verildi. O namussuzun evinde isteyerek mi oturuyoruz zannedilir? Bize mühlet verildi, para verilmedi. Biz burada iki senedir oturuyoruz. Paramız olduğu müddetçe aybaşını bir gün geçirmeden kirayı verdik. Şimdi yedi aydır veremiyoruz. Diğer odalara kiran aradık. Bulamadık. Biz dolandırıcı mıyız? Mühlet veni-miş... Peki bunca sene evinde namus dairesinde kiracılık edenleri o namussuz cebren çıkarıyor da, bizi kim kn-bul edermiş? Bunu hiç düşünen olmadı mı? O kararı her kim verdiyse...

— Kanun hanımefendi...

— O kanunu yapanlar bunu nasıl yazdırabilmişler! Hayır! Bir yere gidecek değilim... Bizi öldürmeğe de karar vermediler ya... Verdilerse... Pekâlâ... Öldürünüz...

— Hanımefendi! Biz emir kuluyuz. -Sivas ağasının oğlunda azamet namına birşey kalmamıştı:- Aldığımız emir sizi buradan çıkarmak. Yerine getirmezsek mes'ul oluruz. Bu sebeple icabında zabıta kuvveti de kullanacağız.

— Bize karşı mı? İki, kimsesiz, hasta kadına karşı

öyle mi?

— Ne yapalım? Kanun kadın-erkek ayırmamış. Benim hiçbir selâhiyetim yok. Bana (Git şu hükmü yerine getir!) dediler.

— Selâhiyetiniz yok demek? Bunu söylemeğe utanmıyor musunuz? Şunlara bak! Hepsi de sözüm buradan dışarı, erkek! Tuu Allah belânızı vermesin!

Murat, büyük bir şaşkınlık içinde, adeta sevinç duyduğunu hissetti. Kadın doğru söylüyordu. Dünyada hiçbir erkek en ağır hakareti şu anda onların -Bilhassa ken dişinin- hakettlği kadar hakedemezdi.

Sacide hanım:

— Abla! diye yalvardı.

— Kalıbınızdan utanınız! Hepsi de bir olmuşlar. Hani bakayım? Belki de silâhlanıp gelmişsinizdir.

— Affedersiniz hanımefendi! Kanuna karşı hepimizin boynu kıldan ince. Bize hakaret etmeğe de hakkınız yek. Bir başkasının evinde onun rızası hilâfına kira da vermeden oturulur mu? Herkes böyle yapsa...

— Bunlar boş lâf! Biz n'apacağız? Siz asıl ©nu söyleyin.

— Orası beni alâkadar etmez!

— Sizi Hacı Hüsamettin olacak namussuzun evi boşaltmak alâkadar ediyor da, bu evden sokağa atacağınız insanların ahvali nasıl alâkadar etmiyor? Bir de...

Murat:

— Bakınız Hanımteyze! dedi, bütün bu sözleriniz haklı. Hakaretinizi şahsen bir nevi minnetle kabul ediyorum. Hepimiz namussuzluk ediyoruz. Bunu şu andaki kadar katiyetle hayal edemezdim. Sizin haklı oluşunuz gibi benim hakkınızı teslim edişim de hiçbir işe yaramıyor. Bir teklifim var. Ben Hacı Hüsamettin dediğiniz namussuz herifin avukatının kâtibiyim. Sizi sokağa atmak kararını çıkartabilmek için dört aydır İcra dairesinin eşiğini aşındırıyorum. Bunu ayda 35 lira verecekler diye yapıyorum. Emin olun bu paraya sahiden muhtacım. Ben sizi sokağa atacak muameleyi bitirmeye nasıl mecbursam, kapı daki polis de...

— Polis mi var? Deli olacağım!

— Evet, kapıdaki polis de bu işi cebren yapmağa mecbur. Şu anda mevcut kanunu da değiştiremeyiz! Bu işleri biz yapmazsak, aynı miktar paraya muhtaç insanlar sürüyle dolaştıkları için yerlerimiz boş kalacak değildir. Nitekim, ben bu kapıyı buluncaya kadar aç, sefil, bU-buçuk sene dolaştım. Şimdi size şunu teklif ediyorum. Affedersiniz! İnanmanızı rica edeceğim, bir cihet daha var ki ben ancak

dörtbuçuk aydanberi avukat kâtibiyim. Bir kahvenin üstünde pis bir odada otururum. Yatağım, ayakları gevşemiş, iki eski masanın üzerine serilir. Eğer başı-

551

mı sokacak bir tek odam olsaydı, içinde bulunduğumuz bu sefalete -ki başka birçoklarının da şu anda başların-dadır- esaslı bir faydası olmamakla beraber, size memnuniyetle, memnuniyetle ne demek? minnetle verirdim. Yok. Odam da yok, dünya üzerinde akraba namına kimsem de yok... Size on lira borç verebilirim. Bunu lütfen kabul ediniz. Bir araba bulalım. Bu rezil iş sizi daha fazla üzmeden burada böylece bitsin! Şimdilik bir ahbabınızın evinde birkaç gün kalırsınız... Uç dört liraya bir odo bulunur. Hemşireniz hanımefendi dantelâ yapıyorlarmış. Bazı zengin tanıdıklarım var. Onlara bahsedeceğim. Benim annem de asker dikişi dikerdi. Beni okutabilmek için gece gündüz böyle lâmba ışığında çalışırken verem oldu. Öldü. Sefil teklifimi kabul etmenizi tekrar istirham eae-rim. Zaten akraba sayılırız... Asıl akraba...

Kadın şaşkın şaşkın baka kalmıştı. Sacide hanım sakin bir sesle ağlıyordu. Riza efendi:

— Allah senden razı olsun! diye gözlerini kuruladı Murat'ın on lirasının yanına beş lira da Tufan bey

koydu.

Acele bir araba getirttiler.

Murat, ömründe bir daha böyle tıklım tıklım sefaletle dolu bir başka araba daha görmeyeceğine emin olarak arkalarından baktı.

İsten simsiyah olmuş teneke son defa tıngırdadi. Yaysız araba üzerindeki kadınları, onlara öfkelenmiş gibi sarsarak köşeyi döndü. Kayboldu.

Apartman kapısını insafsızlığın üzerine dikkatle kilitlediler. Anahtarı malsahibine vermesi için Muhtara teslim ettiler.

Bir kanun hükmü yerine getirilmiş bir sürü emir kulu vazifelerini yapmışlardı.

Otomobille dönerken Murat, iki defa üstüste ve yüksek sesle:

— Bu ne bizim iş? diye sordu.

Vak'anın esasından habersiz olan mübaşir Ahmet efendi:

— Yok! Doğrusu kibar kadınlarmış, dedi, işte hane-

552

dan yerin evlâtları diye bunlara derim. Lâfı ikiletmediler. Hatta, daha evvel tahliye edip işi bu kerteye getirmese-ler daha iyiydi ya... Karı aklı işte... Gittiler selâmetle... Hacı Hüsamettin beyden bahşişi hakettik. Göreyim sen» Murat efendi... Biraz eli ağırdır. «Sonra keyfine!» dersin. Korkar. Hacı'yı ben bilmez miyim?

Keyifli keyifli gülüyordu.

Tufan bey neden sonra:

— Arkadaş sen bu gidişle sermayeyi kediye çabuk yüklersin, dedi, ne olacak! İstanbul çocuğusunuz! Yüreğiniz yufka! Şimdi bu iş oldu gitti! Helâl olsun! Lâkin o kehpaleri bir güzel arasaydım, kirli çıkın içinde nice küflü altınlar çıkarırdım... Biz nelerini gördük...

— Onüç yaşında Rum kızının kirli çıkını var demezsin!

— Yahu! Kiminin parası, kiminin duası demişler. Ne yapalım şimdicik? -Birşey hatırlamış gibi durakladı. Kırmızı yanaklı ablak yüzünü astı:- O öfkeyle ağzından günah çıktı. Tövbe et de köpeklere ekmek doğrayıver...

— İyi hatırlattın, sahi!

Murat, cigarasını paketin üzerine öfkeyle vurdu.

Memurları Adliye'ye götüreceği için şoförün ücreli-ni Sultanahmet'e kadar hesaplayıp verdikten sonra kendisi yazıhaneye gitmek üzere Karaköy'de otomobilden indi.

Daha ilk adımda, iki mühim hususu unuttuğunu anlayarak suratını astı. Boğazkesen'den dolaşıp Safo'ya uğramayı, mahalle bakkalını çırağını yollayarak sıhhatini sordurmağı kurmuştu.

Kız, üç dört gündenberi apansız hastalanmış yatıyordu. Ustası, mühim birşey olmadığını, soğuk aldığını söylemişti. Zaten son zamanlarda sıhhatinin iyi olmadığı yüzünden de belliydi. Benzi uçuk, iştahsız, somurtkan görünüyordu. O kadar ki bir aydanberi portresini yapmağa başlayan Süheylâ'nın annesi bir aralık Murat'a:

— Halini beğenmiyorum! Eski renkler, eski mana yok! Çalışmak bile zor oluyor. Bir doktora baktırsanız iyi edersiniz demişti.

Dün az kalsın kapıya dayanacak: — Ben Murat'ım! Safo'yu görmeğe geldim! diyerek içeri girecekti. Kızı hasta düşünmek canını sıkıyor, yanında bulunamadığı için, kendisini kabahatli sayıyordu. İş bulur bulmaz defalarca karar verdiği halde, münasip bir evde, münasip bir oda bulamamış, nihayet Şahap bir gün kendisine haber vermeden eşyaları eve götürmüştü.

Orada üç bekâr erkek de pek rahattılar. Uçü de yemeklerini dışarda yiyorlar ancak yatmaktan yatmağa eve geliyorlardı. Bir komşu kadını ufak bir ücretle temizlik yapmakta, aydan aya bir de yardımcı bularak çamaşırı yıkamaktaydı. Üçünde de birer anahtar vardı. Bazan günlerce karşılaşmadıkları oluyordu.

Tahir bey de karısının ölümünden beri gözle görülür şekilde çökmüştü. Eski şakacılığından eser kalmamıştı.

Murat: «Dünya kederli! Halbuki bazan da ne kadar neşeli oluyor!» diye düşündü.

Unuttuğu ikinci nokta: Demin sokağa attıkları kadınların adresini almak, yahut onlara yazıhanenin adresini vermekti. Dantelâ işinde, Fatma'nın, Süheylâ ile Mu-allâ'nın, Şaziment hanımın hatta Adalet hanımla Kadri-ye'nin, Şarlot'un, Tamara ablanın belki yardımları dokunabilirdi.

«Bir lâkırdıyı fırlatıp atıyoruz, dedi, sonra arkasından gitmeği unutuyoruz. Palavracı olduk galiba! Hem de samimi bir palavracı ki alçaklıkların en tehlikelisi...» Patronlar henüz gelmemişlerdi. Kılıksız ve hasis milyoner mösyö Samoil, Odabaşı Hüseyin ağanın altına verdiği bir arkalıksız iskemleye sabırlı bir yüzle oturmuş bekliyordu. Ayağının dibinde üç tane büyücek paket vardı. Her akşam böylece evinin ihtiyacını yüklenmek adetiydi. Her şeyin en iyisini toptancı fiyatına alabilmek için mutlaka Balıkpazarı'na kadar gider, sonra oradan yaya olarak Kuledibi'ne çıkardı. Evindeki döşemenin değme saraylardakinden daha kıymeti olduğu söyleniyordu. Murat: «Şu halde, herifin garazı kendi canına!» diye karar vermiş, günden güne müşahedeleri bu kanaatini kuvvetlendirmişti.

— Merhaba Samoil efendi! diye zorla gülümsedi.

— Merhaba Murat efendi? Nerede beyler?

— Kimbilir! Ben Adliye'den gelmiyorum. Buyrun
yukarıya... Bekleriz. Hüseyin efendi bize iki tane şekerli kahve yap!

— İstemezdi be kuzum! Hep zahmet edersiniz...

— Bir kahve borcumuz!

Canı kahve istediği halde, hasisliği içmesine müsc-de etmeyen bir milyonere böylece kahve ısmarlamak, onu kısacık bir müddet için bile olsa mahcup etmek Murat'ın hoşuna gidiyordu. Mamafi Samoil efendi ile iyi ahbaptılar. Birbirlerini seviyorlardı.

Murat, yazıhaneyi açıp misafirlerine yol verdi.

Kahveler gelinee bir de cigara uzattı.

Önüne bir kâat çekip imzasını atmağa başladı. Bu onda en büyük can sıkıntısının en kestirme deliliydi.

Samoil efendi bir müddet sustu. Sonra yavaşça sordu.

— Bir şeye çanınız sıkılmış! Nedir?

Murat, evvelâ baştan savma bir cevap verecekti. Sonra Samoil efendinin Hacı Hüsamettin beyi tanıdığını, bizzat kendisinin de Hacı Hüsamettin bey ayarında emlâk sahibi bir adam olduğunu düşündü. Meseleyi, bitaraf olmağa çalışarak, pek de ehemmiyet vermemiş gibi anlattı. Sonunda:

— Ben yapamam sanıyorum, dedi, o kadar emlâkm olursa... İki odasında da iki fıkara barınsın derim. Hiç değil, onları sokağa atmak için icra memurunu, yani ceb'i vasıta edemem. Ne dersiniz?

Samoil efendi, her şeyi çekinmeden herkese söyleyecek kadar zengindi. Fakat etraflıca bilmediği bahislerde gülümseyerek susmasını da iyi beceriyordu. Bu meso-leyi derinlemesine tahlil etmiş gibi,

elini masaya koyarak konuşmağa hazırlandı:

— İnsan acır! dedi, herkeste merhamet vardır. Lâkin gözüyle görmeyince acımak başka türlü oluyor. Hacı Hüsamettin bey, vak'anın böyle cereyan edeceğini bii-

mez mi? Bilir elbette... İnsan, tahliye kararını kirayı h>îr ay tırınk veren kiracı aleyhine çıkartmaz. İsterse randevj evi işletsin. Nitekim iki apartmanın iki katında da meşhur randevucular otururlar. Oturduğu evin kirasını vermeyen bahusus iki tane ihtiyar kadını tahliye etmek, onları sokağa atmak demektir. Hacı Hüsamettin bey bunu bilerek yapar ama, gözü görmediği için üzerindeki tesiri sizin üzerinizdeki kadar şiddetli olmaz. Belki de bu sebeple bu kadar küçük bir işi avukata veriyor! Benim de birkaç parça emlâkim var. Kiracılar hakkında tahliye kararı alıp icra marifetiyle çıkarttığım olmuştur. Ne yapalım?

Murat, kendisini, o kadar haklı buluyordu ki, lâkırdıyı açtığına pişman olmuştu. Yorulmuş gibi:

— Ne yapalım olur mu? dedi, parasız insanları, hiçbir gidecek yerleri olmadığını bilerek sokağa atmak bu kadar basit karşılanmasa gerek...

— Ben de onu soruyorum. Ne yapalım? Bütün emlâkime kira veremeyecek adamlar doldursam...

— Bunu demek istemedim. Her zaman da böyle bir-şey olmaz. Oldu mu biraz insaflı davranılabilir.

— Pekâlâ ben insaflı davrandım farzedelim. İnsaflı davrandım da kirayı veremeyen kiracılardan birisini çıkarmadım! Kirayı veremediğinden dolayı icra marifetiyle sokağa atılan hiçbir insan kalmaz mı?

— Tabi kalır...

— Bir başka sual, bütün emlâk sahipleri böyle bir^r kiracı barındırsalar, size pek tesir eden bu sokağa ot-mak işi biter mi?

— Bitmez!

— Öyleyse, neticesiz bir fedakârlığı siz benden ne hakla istersiniz! Sonra oğlum, madem ki günlerden bir gün, sizin demin söylediğiniz gibi, hem de yağmurlu bir gün, bazı insanlar gelip, bazı insanları sokağa atıyorlar. Bu âdet mevcut. Kolayca da önüne geçilemeyecek. Ben niçin, sokağa atanlardan olmayacakmışım da, sokağa atılanlardan olacakmışım?

— Anlayamadım! Apartmanınızın bir tanesinde bi-

risi birkaç ay bedava oturunca siz derhal fakir mi düşersiniz?

— Mesele, işi başından öyle veya böyle tutmak meselesi... Siz sadaka verelim istiyorsunuz. Bu işler

sadakayla halledilmez. Bir kere başlarsam, her muhtaç olana
yardım etmeliyim. Buna mecburum. Servetim ne kadar büyük olursa olsun buna dayanmaz. Uç, dört ayda, nihayet bir senede sermayeyi kediye yükletirim. Ne olur? Kiracılar, apartmanımı, harap ederler vergi müddeti gelir. Hükümet sahipsiz malı zapteder. Kendisi işletecek değil ya, müzayedeye koyar. Kiracısını cebren çıkarmağa devam eden Hacı Hüsamettin efendi talip olur. Alır Kiracıları derhal sokağa atar. Buyrun!

— Aklıma şöyle birşey geliyor! -Murat, telaşlanmış-tı. Çünki Samoil efendi de bir bakıma haklı görünüyordu:- Bakınız! Normal bir genç erkeğin kadın ihtiyacı tabiî ve zarurî midir?

— Evet!

— Bunu, cebren benim karımda tatmin etmeğe kalksa?...

— Haksız mı olur? diyeceksiniz! İyi ama bu misal sizi değil, beni tasdik etti.

— Ne demek?

— Basit yavrum? Kadın benim malım...

Murat gözlerini kırpıştırdı. Yürek yorgunluğu kalmamış, mesele ile alâkası birdenbire artmıştı.

— Canım Samoil efendi, dedi, size anlattığım vak c-da Hüsamettin beyin zerre kadar haklı tarafı var mı?

— Haklı tarafı... Bu âdeti kendisi icat etmemiş. Kendisi yapmazsa ortadan kalkacak değil... Bir başka tarafından düşünelim: Hüsamettin bey parasını emlâke yat<r-mamış olsaydı, yahut emlâkini kamilen satsa da parasını meselâ Ziraat Bankası'na yatırsa, insaflı bir faiz'e, kimseye çatmadan, kimseyi evinden koğmağa mecbur kalmadan yaşasaydı...

— Evetl

— Ona gene şu andaki öffeyi duyar miydin? Onu gene ayıplar miydin?

— Neden ayıplayacağım. Ben deli miyim?

— İyi ama kuzum! Banka Hüsamettin beyin parasına faizi cebinden
vermez. Bu parayı işletecek. Nerede işletecek. Say ki bir kundura fabrikası açacak... O zaman küçük kunduracı esnafını dükkânlarından atacaklar. Yahut büyük büyük apartmanlar yaptıracak. O zaman da Hüsamettin beyin parasıyle yapılan apartmanlarda, bankanın avukatları kirayı vermeyen kiracıları gene böyle bir gün, bir Murat efendi vasıtasıyle çıkartacaklar, .

— Evet... Sahi...

Murat, iyiden iyiye telaşlanmıştı. Samoil efendi, ihtiyar yahudî istihzasıyle gözlerinin içi gülerek, fakat dudakları gayet ciddi rahatça devam etti:

-— Şimdi başka bir cephesine bakalım! Farzedelim ki Hüsamettin bey de böyle düşündü. Yani (Benim param fenalığa alet olmasın! Ben faizden vazgeçtim. Oturur anaparayı yerim!) Parasını evinde tuttu. Azar azar yiyor. O zaman hiç günahı kalmaz mı?

— Tabi kalmaz!

— Biriktirilmiş para ne demektir, bilir misin?

— Biriktirilmiş para mı? Fazla kazanmış. Arttırmış.

–
Yani nereden toplanıyor? Uzun mesele.. Biriktirilmiş para, insan emeğinden meydana gelmiş bir kıym ettir. Bir kuvvettir. Onu piyasada kârlı işlere yatınr-sam hem bana yeniden doğurur, hem de az çok, diğer insanlar kâr eder. Ekmek parası çıkarır. Benim böyle bir kuvveti yalnız kendime saklamağa hakkım var mıdır? Bu da bir çeşit vebal değil mi?

— Peki nolacak?

— Dünya iki taraf olmuş delikanlı... Bir kısmı: (He-kes başının çaresine baksın.. Alta kalanın canı çıksın) diyor. Ben elimde para olduğu için bu fikre taraftarını. (Alâ!) diyorum. Diğer kısım: (Hiç böyle iş mi olur! Herkesi keyfine bırakmayalım. Zenginlerden alıp fakire verelhı!
diyor. Bunlara (Bolşevik, Komünist, Sosyalist) falan diyorlar. Sen bu ikinci kısımdansın...

— Hâşâ! Ben o maksatla söylemedim. Merhamet edelim... Bu kadar gaddar olmayalım! dedim.

— Çok sevdiğim bir misal var. Bir memleket düşürt ki, herkes eline iyi-kötü bir silâh geçirmiş. O memlekette adamın adamı öldürmesi hiçbir cezaya tabi değil... fazladan geçim de, ırz, namus, haysiyet, şeref falan da, bu boğuşmada tepelenmemeğe bağlı. Sen benim yanıma dostça yaklaşıyorsun. (Samoil, diyorsun, şu tabancayı biraz da komşuna ver!) Yahut: (Şu seferlik komşunu öldürme! Bağışla!) diyorsun.

— Bu manaya gelir mi? Zannetmem!

— Daha beterine gelir. Bu yumuşağı evlâdım. Madem ki yaşamak için mutlaka ben seni öldüreceğim, sen beni öldüreceksin. Başka bir yol tutmamışız. Bir an evvel ölmüşüm, yahut bir an evvel öldürmüşüm. Bir an sonrayla ne farkı kalıyor? O ev, o iki kadının olsaydı da, Hüsamettin bey kiracı bulunup aylarca kirayı vermeseydi» size ötekiler müracaat edip berikini attıracaklardı.

— Böylece de olsa bu işte hiç mi haksızlık, gaddarlık yok!

— Bu işte gaddarlık var. Lâkin teklif ettiğin çare yani (Merhamet) işi halletmiyor. Gaddarlığa karşı bir başka gaddarlık teklif etmeğe mecbursun! O zaman ben de
kendimi müdafaaya mecburum. Deminki, silâhlı mücadeleye işte geldik. Evimdeki kiracıyı sokağa a tmaktan belki bir şartla vaz geçerim: Böyle bir âdeti dünyadan kaldırırsın. Yani, ayağım sürçerse benim çoluğumun, çocuğumun sokağa atılmayacağına emin olmalıyım!

— Öyleyse... -Murat imkânsız birşey söylemeğe mecbur kaldığına utanarak gözlerini eğdi:-

Herkese b«r ev temin etmeli... mi?

— Herkese bir ev!.. Bu belki mümkün... Lâkin içimizde yüzde şu kadarı kumarbaz, serhoş, zanpara... Yaptığımız evleri haftasına varmadan elden çıkarsalar...

— Hay Allah kahretsin!.. N'olacak?

Murat, şaşkın şaşkın güldü. Samoil efendi, gözünde birkaç misli büyümüş, birkaç misli daha sempatik olmuştu. Kıymetli adamdı. Demek zengin olması da böy'G bir kıymeti olduğunu isbat ediyormuş da Murat farkında değilmiş... İhtiyar yahudi, delikanlının bakışlarındaki ma-

nayı anlamış gibi bu sefer sahiden ve şefkatle gülümsedi:

— Bazı kitapları okurum, dedi, bazı bazı da düşünürüm. Sana bir yarım ekonomi politik dersi verdim. Yani ısmarladığın kahveyi bugün alnımın teriye içtim. Pek de sevindim. Patronunun suratını artık görmesem de olur. Yarın uğrarım... -Kalktı, paketlerini koltuğunun altına aldı:- Hayırlı akşamlar, delikanlı, dedi, çok aptal fcir oğlansın... Kapkara da cahilsin... Teşekkür ederim...

Murat, siyah, lekeli bir kanburun arkasından bu teşekkürün manasını araştırarak bakıyordu ki, Yardanidis telâşla göründü. Elini salladı:

— Gelsene... Gel bir dakika...

— Hayrola! Gene bir domuzluğun...

— Gel, Şarlot istiyor.

Murat, alışık bir hareketle elini saçlarında gezdirdi.

— Sahi mi? diye gülümseyerek yürüdü. Şarlot arkası kapıya dönük oturmuştu. Murat, içeri girerken:

— Nerede bu dünyanın en güzel kadını? diye keyifle söylendi. Bize dargın mı sakın!., -âdeti olduğu üzre, önünde «Bonsuvar Prenses!» diye eğilecekti ki, öylece durakladı:- Ne var?

— Hiç... Otursanıza... -Kız, feci bir şekilde gülüm-süyordu. Gözleri kıpkırmızıydı:- Oturun!

— Ne var Şarlot? Yoksa bu alçak Yordanidis... -Böyle diyerek Yordanidis'e bakınca büsbütün şaşırdı. Koca oğlan alenen ağlıyordu:- Size ne oldu? diye yavaşça sordu.

— Otur...

Murat; uzak bir ihtimal halinde, kaç gündür hasta olan Safo'yu düşündü. Kelimeleri arayarak:

— Nereden geliyorsun? dedi.

— Safo'ya uğradım.

— Nasıl? Hastalığı arttı mı yoksa...

— Biraz şey... Doktorlar... Doktor diyecektim... -Birdenbire döndü masaya kapandı:- Allahım! Allahım! diye ağlamağa başladı.

560

Murat, kıza elini sürmeğe cesaret edemeden Yordanidis'e döndü. (Çok sonraları Yordanidis «Bu bir bakışla mümkün olsaydı birisini öldürebilirdin!» demişti) Oğlan yumruğuyla gözlerini oğuşturarak başını eğdi.

Murat, zor işitilir bir sesle:

— Öldü mü yoksa? diye sordu.

Birdenbire buna o kadar emin olmuştu ki cevabı dahi artık merak etmedi. Halbuki bir taraftan da bütün dünya söylese, bizzat ölüsünü elleriyle yoklasa buna ihtimal veremiyordu. Uçgün evvel... Daha üçgün evvel Tamara ablasına Reçina'nın taklidini yapan... Neşeli kız çoouğu...

— Bakınız bana Şarlot... Hemen gidelim mi?

— Öğleden sonra gömdük. Oradan geliyorum.

— Gömdünüz mü? Yalan... Şaka ediyorsunuz...

— Gömdük evet...

— İmkânı mı var? Nesi varmış... Aman yarabbi! Bana neden haber vermediniz? Size söylüyorum...

Yordanidis kocaman sesiyle:

— Kahrolsun... Kahrolsun... diye birşeyler homur-danıyordu.

Murat arka cebinde cigara paketini aradı. Yordanidis acele kendisininkini uzattı. Kibriti çaktı. Hâlâ hıçkıran Şarlot'un omuzunu tutarak:

— Yeter artık! diye yalvardı baksana Murat fena! Kız başını kaldırdı. Acıyarak gülümsemeğe çalıştı:

— Zavallı Murat! dedi, onu sahiden severdin... Murat, iskemleye oturdu. Önünde dünya kopup bir

yere düşmüş, artık bir adım atacak yer bile kalmamıştı. Karanlık vardı. Ortalık buz gibiydi. İnsan aklı başında olarak ölüme geçse ancak böyle birşeyler hissedebilirdi.

— Neden ağırlaştığı zaman bana söylemediniz? Siz yanında mıydınız?

— Ağırlaşmadı ki... Yanındaydım... Ölürken değil... Pek sakin ölmüş...

— Neden? Hastalığı? Ustası nezle demişti.

— Değil. Çocuk düşürdü.

Düşürülen çocuğun ölüsüyle annesinin cesedini hiç haberi yokken Murat'ın önüne atıverselerdi bu kadar deh-

sete Kapılmazdı, uemınaenuen ycı\ u^mu ma^uıyı v^,.. O incecik kıza karşı söz verdiği halde insanlık ve erkeklik vazifesini hiç bir mazereti olmadan savsaklamasından gelen azap. Makiniste itaat etmeyen bir tren gibi üstüne geldi. Kolunu yüzüne kapatmağa meydan kalmadan göğsüne çarptı.

— Niçin benim haberim yok! Gebe olduğunu bana niçin söylemedi? Biz onunla kararlaştırmıştık... Gebe kalırsam, evleniriz! dediydi... Neden?

— Uç aylıkmış. Doktora gittik. Kürtaj için... Zaif buldu. Yapmağa cesaret edemedi. Çok söyledim. Sana haber verecektim. Yemin ettirdi. Sonra kendi kendine ilâç yapmağa kalkmış... Üç gündür kanı dindirememişler. Bu sabah...

— Neden ama... Ne istiyordu hayvan... -Kendis'ni hemen topladı:- delirdi mi? -Sanki ölmemişti de ona sıkışıyordu. Cigara parmaklarını yakmaktaydı:- Bana bu fenalığı neden yaptı? Ben onu sevmiyor muydum?

Yordanidis gene ağlamağa başlamıştı. Şarlot ikisin© de kocaman gözlerle baktı. Murat'ın yüzü bembeyaz, fakat kupkuru. Yordanidis'in yüzü kıpkırmızı, fakat ıpıslak...

— Sevdiğini biliyordu. O da seni seviyordu... dedi.

ki...

Murat, nefesini keserek bekledi. Şarlot devam etmeyince korkarak sordu:

— Evet!

— Hiç... dedi ki... -Birşeyler uydurmağa çalıştığr belliydi.-
Çocuğun sırası değilmiş! Kabahati kendisinde buluyordu. (İsteseydim yapmayabilirdim!) dedi.

— Sen neler söylüyorsun kuzum! Bilâkis... Gebe kalmağa uğraşıyordu. İkimiz de istiyorduk... delirdi mi? D<v li mi bu? Susar mısın rica ederim Yordanidis!.

Gülüşerek iki müşteri içeri girdi. Murat, fırsattan istifade ederek hiçbir şey söylemeden dargın gibi derhal

çıktı.

Koridorda, kapılara şaşkın şaşkın baktı. Yazıhaneye girecek yerde, helaya geçti. Yüzüne avuç avuç su çarptı.

Annesinin ölümüne bile bu kadar yanmadığını hayretle anlıyordu. «Ben isteseydim onu bahtiyar edebilirdim!» diye düşündü. Ne alçaklıklar yarabbi!.. Birisinden birisini mi öğrendi? «Farkına varmadan usanmış gibi davrandım. Bana herşeyi o kadar cömertçe veren bir çocuğa karşı...» Çelil bey yalnızdı. Kaşlarını çatmış masanın kenarına dikkatle bakıyordu.

— Haa... diye başını kaldırdı, ne var? Hasta mısın? diye sordu.

Murat, sesini düzeltmeğe çalışarak:

— Evet efendim, dedi, başım dönüyor. Hüsamettin beyin evini tahliye ettik efendim. Yarınki dosyalar çantada...

— Bırak be yavrum! Hastaysan hemen git yat! İstersen geçerken bizim doktora bir uğra... Yarın iyileş-mezsen gelme... Tükürmüşüm işlerin ortasına. Ölüm yok ya, yahu!

— Teşekkür ederim. Hayret beye...

— Başlarım Hayret beyin zülüflü ahbaplarından... Dediğim gibi...

Murat kimseye -Bilhassa Reçina'ya -rastlamamak için acele merdivenleri indi. Sokağa çıktı. Ve çıkar çıkmaz demin, felâketi dinlerken hissettiği, gidecek yeri kalmamak duygusunu daha beter duydu. Gene cigara paketini aradı. Yukarda bırakmıştı.

Dünyanın belki en küçük dükkânında -Genişliği 70, derinliği 80 santim- Pul ve cigara satan yahudiye gitt\ Kalın gözlükler takan ihtiyar tütüncü, onu bazan Reçina, bazan Şarlot, bazan Safo, ve bazan Tamara ile beraber gördüğü için bir Fransız atasözüyle takılmayı adet edinmişti. Gene istediği paketi verirken:

— Dünyanın en güzel kadını size malik olduğundan başka birşey veremez! dedi.

Murat da farkına varmadan her zamanki cevabını tekrarladı:

— Kimbilir! Bakacağız!

Karşılıklı gülüştüler. Aman yarabbi! Demek bu kadar tabii idi. Herif hiçbir şey sezemeyecek, sezemeyecek ne

demek, göremeyecek kadar... Kalabalık Tünel'e doğrj süratle geçiyordu. Murat, herkese yol vermek için sind;. Elini yüzünde gezdirdi. «Nereye gitmeli? Kime?»

Aklına birdenbire Tamara geldi. En münasibi oydu. İnsan onunla derhal sakinleşir... Biraz ağlasa bile...

Bir eczaneden telefon etti. Tamara evde değildi. Ne zaman geleceğini de Vanda bilmiyordu.1

— Ne söyliyeyim?

— Tekrar ararım. Mersi!

— Güle güle...

Kadın bunu her zamanki gibi Türkçe söylemiş, Türkçe söylediği için de sevinmişti. Şu halde sesinden de bir-şey belli olmuyordu. Safo'nun Ertuğrul Hikmet ağabeysi-ni hatırladı.

Köprü'ye doğru hızlı hızlı yürümeğe başladı. Evet! Bir oda tutup küçüğü götürseydi... Her zaman yanında olurdu. Gebeliğini böyle saklayamazdı. Süheylâ'-nın annesi doktora götürün dediği halde... Felâkete bir tek sebep vardı: korkaklığı... Korkaklığı bile belki bir mazerettir. Alçaklığı... Cebinde duran paraları harcamağa cesaret edememişti. İşte şimdi o pis kâatlar... O iğrenç... O pezevenklikten kazanılmış... Boğazına katı birşey takıldı.

Yağmurdan sonra akşam güneşi, İstanbul tarafının kubbelerine vurmuş onları bakır taslara benzetmişti. Ölümün bu kadar gayr-ı kabil-i müdahale oluşu dünyanın en büyük haksızlığıydı^ İnsanoğlunu böylece denemeğe hiç kimsenin hakkı olmamak lâzımdı.

Köprü'nün çıkıntılarından birisinde durup her zaman seyri hoşuna giden İtalyan Sefareti'nin süratli motoruna dikkatle, fakat içinde olmağa dair en küçük bir arzu duymadan baktı. Denizden sanki çürümüş balık kokusu geliyordu. Deniz... Ne tuhaf! Zavallıyı kendisine ilk defa veren vasıta bir Perşembe akşamı... Vapurda...

Ertuğrul Hikmeti mutlaka bulmalı... Muhakkak... Sonra da Safo'yu hatırlatacak olan. Safo'yu değil, Safo'-ya yaptığı ihanetleri hatırlatacak olan bütün kadınlardan,

başta Reçina ve Şaziment olmak üzere hepsinden katî surette vazgeçmek lâzım!

Bir müddet Tamara'nın bu guruba dahil olup olmayacağını ciddiyetini zerre kadar yadırgamadan düşündü. Ve sırasıyla Süheylâ'nın, annesinin, Muallâ'nın, hatta Fatma'yla annesinin, hatta Zekiye'nin, Nesibe'yle Nuri'nin, Şahap'ın ve şimdi iltica etmeyi tasarladığı Ertuğrul Hik-met'in kendisine ayrı ayrı ve hep beraber Safo'yu hatırlatacaklarını, hepsiyle alâkasını muvakkat bir müddet içinde dahî kesemeyeceğini anladı. Düşüncenin burasında, Ertuğrul Hikmet'e gitmenin de münasip olmayacağını kestirdi.

Bu gece, bir başkasının kaderine tahammül edemeyecekti. Ertuğrul Hikmet de kederlenmesin olmaz. Bilakis, en aşağı budala Yordanidis kadar da mı acımayo-cak?..

Safo'nun ölümüne, ikinci defa yenilmiş gibi, maksatsız adımlarla geri döndü. Fakat içinin içinde, taa uzak bir yerde, hiçbir kimseden yardım göremeyecek bir halde bulunmanın sefil kibrini de hissediyordu. Birşeyler ödemekteydi. Ödedikçe -Yahut ödediğini zannettikçe,- kederin şekli değişiyor, acı bir serhoşluk, hayalde daralma içki halinin sızmaya yakın sırasını duyuyordu. Ertuğrul Hikmet: «Biz ayyaşlar tuhaf milletiz! derdi. Kederlenssk (Yahu birkaç kadeh içelim!) deriz. Sevinsek gene öyle. . Bizde iki zıt hadise aynı kapıya çıkar! Acaba felsefedeki zıtların vahdeti bu mudur?» derdi.

Murat, bu düşünceyi başının içinde ömründe hic duymadığı yepyeni ve tuhaf bir neşeyle evirip çevirerek Bankalar caddesini geçti. Şişhane yokuşundaki geniş meyhaneye girdi. Burada mezesiyle

beraber dublesi ot kuruşa ineir rakısı satılırdı. Müşterilerin ekserisi duvarcı ustaları, dülgerler.. Çalışma saatları denk düşen birkao vatmandı. Eğer seyyar çalgıcılar uğramaz, o esnada birkaç lâz gemicinin bulunup horona kalkmazlarsa, tenha ve sakin olurdu.

Sızmak için içmeye oturduğunu gayet iyi bildiği, buna gayret de ettiği halde ve âdeti hilâfına rakıyı yudum

565

yudum içiyor, sanki zehirin ilk defa tadını çıkarıyordu.

İtiraf etmeğe utandığı halde, sızıncaya kadar içmek arzusuyla meyhaneye girmekle Safo'nun hatıralarından kurtulmak istemişti. Halbuki tamamıyle unuttuğu için şimdi hatırladıkça şaştığı değersiz şeyler, üstüne hücum etmekteydi. Meselâ: Şeytan sözü geçerse ince parmağını mutlaka bir tahtaya vururdu. Bir şeyi anlayamadığı zaman gözlerini bir tuhaf kırpıştırması vardı... Hele öperken...

Murat elini ağzına götürdü.

Kıza karşı, bereket versin, asla farkına varamayacak surette, rezillikler düşünmüştü. Otele ilk gittikleri gece kendisini öyle, habersizden teslim edişine bile ne manalar vermiş, bunu yeni usul bir kurnazlık saymıştı. «Eskiden kendilerini nikahlatmak için mukavemet ederlerdi. Bu şekil daha kestirme...»

Birkaç gün az mı sıkıldı? (Dava ederim!) diyeceğini dahi hesaplayarak... Ceza Kanununu böyle bir hâdise karşısında kalırsam, diye karıştırması... Merak etmiş ue öğrenmek istemiş gibi Celil beyin ağzını aramağa kalkması...

Aradan zaman geçip umdukları çıkmayınca bu sefer de, kız bizi kocalığa lâyık görmüyor! dememiş miydi? Hatta bu düşünceye kapıldığı sıralar, mânâsız soğukluklara kalkışmadı mı?

Sonra bir gece, (İlle beni odana götür!) diye tutturduğu halde iki lira otel kirasını mı göze almadı acaba9 Yoksa Safo'dan bıktığını mı zannetti?

— Kokoreç ister mi beyim?

— Tabi... On kuruşluk kes... Hem de söyle bizim kadehi doldursunlar canım!

«Gebe kalırsam beni evine götürürsün!» demişti. Öyleyse çocuğu neden düşürmeğe kalktı? Acaba üç ayıık çocuğun erkek mi kız mı olduğu belli midir?

Müşteriler birer ikişer gitmeye başladıkları zaman hs-sap kâadına baktı. Bir sürü çizgi... Sayılacak gibi değil.. Dünyayı içmiş... Kâadı önüne çekti. Hayret! Ancak yedi tane... Yedi duble... Hiç demek! Sakın bir yanlışlık olma-

566

sın! Yalpalayıp yalpalamadığını anlamak için abdeste gitti. Hayır! Hiç! Sanki yedi dubleyi de içmemiş... Vücudu serhoş değil! Aklı serhoş! İstediği de zaten bu!

Hesabı görüp kalktı. Tenha yokuşun bir yukarısına bir aşağısına baktı. İn yok, cin yok... İyi ama, bu

geceyi nasıl geçirmeli?

Fok balıkları ahtapotlarla döğüşürken havaya fınc-tır, böylece denize çarparak öldürürlermiş. Buna mukabil ahtapotlar da ellerinden ikisini fokun burun deliklerine sokmağa çalışırlarmış. Böylece burnu tıkanıp havasız kalan fok, ahtapotu sürükleyerek en yakın insana doğru koşarmış... Kendisini kurtarsın diye...

Murat da, serhoş olamayacağını dehşetle anladığı bu gece, bütün ışıklarını söndürüp yatmış bulunan İstanbul tarafına geçmeğe cesaret edemedi. Yokuştan yukarıya Beyoğlu'na doğru yavaş yavaş çıktı. Dörtyol ağzına gelinoe bir an durdu. Ve işte orada nefesi tıkanmış fok gibi insan bulunan tarafa, Perapalas'ın arkasına çürüklük üzerinde iğreti yazlık kahveler cihetine saptı. Ak'ın-dan gene Tamara'ya telefon etmeyi geçiriyordu.

Muhtelif yaşta 7-8 kızdan ibaret bir gruba rasladı.
Dünya yüzündeki kadın cinsi içersinde kendi hissesini artık ölünceye kadar tüketmiş, buna da çoktan razı o! muş gibi bakmağa tenezzül bile etmeden geçti.

«Tamara'ya telefon etmeli! Evet, diyordu, iyidir Ta-mara... Iztırabı tanır... İyi kadın!»

Kahvelerden birisinde bir gramofon moda şarkılardan birisini söylemekteydi.

«Gecenin matemini aşkıma örtüp sarayım!» Murat durup dinledi ve bu şarkıyı bir daha hiç unutmadı. Demek, böylece bazı insanların içinde bulundukları haleti ruhiyelere uyduğu için, bazı şarkılar tutuluyor, ezberlenip söyleniyordu.

Otele gittikleri ilk gece... Şarkı istedikleri zaman, aklına evvelâ bu gelmişti de «münasebetsizlik» bularak söylememişti.

«Gittin artık seni ben nerde bulup yalvarayım! Şimdi ben tıpkı şifasız kanayan bir yarayım!»

Şu halde, hisler değilse bile hisleri anlatmak için kullanılan vasıtalar gitgide âdileşiyordu. Nerede bu «Tıpkı şifasız kanayan yara» Nerede «Ben Yunusu' bîçareyim -Aşk elinden âvâreyim - Baştan ayağa yareyim sözü? Ne güzel: (Baştan ayağa yareyim!) Halbuki böyle cılk yara pek kolay iğrenç olur. Yunus'ta bilakis azemetli birşey olmuş.

Yürüdü. İkinci kahvenin hizasındaydı ki:

— Murat bey! diye heyecanlı bir ses işitti.

Dönüp kalabalığı araştırdı. Reçina elini sallayarak parmaklığa doğru geliyordu. Murat, birdenbire sevindi.

— Murat bey! Ne tesadüf! Böyle yalnız mı?

— Dolaşıyorum. Siz ne yapıyorsunuz?

— Annemleyiz. Gelin sizi tanıştırayım!

Murat'ın biraz canı sıkıldı. Fakat etraf o kadar kalabalıktı ki bir iş bahane edemedi.

İçeri girdi. Reçina'nın annesi -Beyaz saçlı olduğundan daha ihtiyar görünen ufak tefek bir kadın- diğer iki kamşu kadınla beraber oturuyordu.

Murat gülümseyerek selâmladı. Aynı yaşta oldukları için üçünün de ellerini öptü.

— İşte anne! Murat bey. Bizim yazıhane komşumuz, size bahsetmiştim.

— Evet! Buyrun mösyö! Bir kahve için!

— Rahatsız etmiyeyim. Geçiyordum. Matmazel Reçina lütfettiler. Sizi tanıdığıma memnun oldum. Zaten merak da ediyordum. Matmazel Reçina sizi o kadar seve;, sizden o kadar çok bahseder ki...

— Öyle mi? Halbuki babasını daha çok seviyor. Oturun rica ederim.

Başka iskemle olmadığından Murat, boş yeri Reçina'-ya gösterdi:

— Matmazel otursun ben bir iskemle bulayım! Reçina:

— Ben şimdi bulurum! diye gitti, biraz sonra da bir iskemleyle döndü:-
İşte... Burası bizim evimizin bahçesi sayılır. Ne içersiniz?

— Kahve... Durunuz canım! Garson gelir!..

— Burada pek âdet değildir. Vakit de geçti. Saat kaç?

— Onu geçiyor.

— Gördünüz mü? -Seslendi:- Bayım! Baksana!..

Murat kahveyi içerken düşünüyordu. Reçina duymamıştı. Şu halde bu gece kendisini pekâlâ eğlendirebilir-di. Eğlendirebilir mi? Hiç değil denemeğe değer...

Masada, bir yırtılmış kese kâadının içinde çekirdek kabukları vardı. Böyle kabak çekirdeği yiyip kamşu komşuya konuşulacaksa evde niçin kalınmaz?

Reçina anlatıyordu:

— Murat bey, çok hoştur. Eğlenceli adamdır. Lâkin şimdi sizden çekiniyor. Yazıhanede görseniz, bizi hep güldürür. Eminim şu anda bile iyi bir şaka düşünüyordur.

— Şaka olur mu? Bakın ne düşünüyorum. Ben bu yola saparken ahtettim. Bir tanıdığıma raslarsam, alıp Tepebaşı bahçesine götüreyim, dansedeyim! dedim. Şin> di dört tane ahbaba rasladım. Hangisini götüreyim, diye düşünüyorum. Valdenizi götürsem, pederiniz gücenir. Diğer madamlardan birisini seçsem, anneleri merak eder. Şimdilik kocası tarafından azarlanmayacak,

annesi tarafından da merak edilmeyecek bir kişi kalıyor. Anlatabildim mi?

Murat, nasıl olup da böyle konuşabildiğine şaşarak ve lâkırdının yarısında, kendi sözlerini bir başkasının lâf-larıymış gibi dinleyerek bitirdi.

Reçina:

— Ben size demedim mi? dedi, işte buyrun! Hep böyledir. Hep böyle olduğu için de kendisini herkes sever. Gideyim mi anne?

— Bu kıyafette mi?

— Sahi! Kıyafetim berbat... Baksanıza... Murat, baktı. Hiç birşey de görmedi.

— İşte tamam! dedi, o kadar şıksınız ki...

— Çoraplarım yok... Eski pabuçlarla...

— Daha iyi... Ben dikkat ettim, eski pabuçlar dc-'ha iyi dans ediyorlar; yeniler, ne de olsa alışıncaya kadar zahmet çekiyorlardır.

Kadınlar gülüştüler. Reçina, Yordanidis'in taklidini yaparak :

— Sarman! diye elini kaldırdı.

Murat: «Demek , ölenle ölünmez diye buna diyorlar!.) diye düşündü.

Kadınlara cigara!.. İçmiyorlardı. Reçina'nın annesinden müsaade isteyip bir tane yaktı. Kıza:

— Valdeniz müsaade etti, şunu bitireyim gideriz! dedi.

— Nerden bildiniz?

— Cigara almadığından. Beni sevmese, zarar zara"-dır, diye bir tane alırdı. İki tane de misafirlerine verirdi. Madem ki zararımı istemedi. Beni sevdi demektir. Madem ki beni sevdi, sizi bana emanet eder.

— Gördünüz mü mantığı! Bunları avukatlardan öğreniyor. Kocaman kanun kitaplarından...

Annesiyle biraz yahudice konuştular. Kadın lakayt cevaplar verdi.

Murat, başka bir zaman olsa, tanışır tanışmaz böyle bir teklif yapamayacağını anlayarak, «Öyleyse serhcş muyuz?» dedi. Halbuki canı dans etmek değil, kımıldamak istemiyordu. Her zaman pek hoşuna gittiği halde, Reçina'nın Yordanidis'i hatırlatmasını da hiç beğenmemişti.

— Bilmem ki gidip giyinsem mi?

— Canım, n'olacak? Orası da burası gibi... Esasi-na bakarsanız dans pisti daha da loştur. Hem başka türlü de razı olmam. Süslenirseniz sizi birisi kapıp götürür. Benim gibi sıska, kanburca bir adama lâyık görmez de...

— Duyuyorsunuz anne! Buna hiç lâf yetiştirilmez: Haydi cigaranızı bitirin... Dans etmeği de canım o kadar istiyordu ki...

Annesini, geç kalmayacakları hususunda temin etî;.

Murat'tan evvel kalkmıştı. Murat, kadınların tekrar ellerini öptü.

— Teşekkür ederim anneciğim, dedi, size bu yaramazı bir saat sonra getiririm.

— Geç kalırsa babası üzülür.

— Kabil mi?

Semt delikanlılarının hasetli bakışları arasından geçtiler.

Reçina kapıda sımsıkı koluna girerek:

— Ne tuhaf adamsın, diye fısıldadı, sanki gökten düştün... Patlıyacaktım. Bu gece Tepebaşı'nda cazbant var mı?

— Ben seni hiç bahçeye götürür müyüm? Garden-bar'a gidiyoruz.

— Yok canım!.. Hay sen çok yaşa! Ama dur! Öyleyse mutlak giyinmeliyim...

— O kadar güzelsin ki, ayrıea giyinmeğe muhtaç değilsin. Bunu pekâlâ da bilirsin!

— Olur mu? Dilenci gibi...

— Olur. İşte ben de kravatımı çıkaracağım. (Bunlar herhalde karı kocaymışlar. Evden iddia ile çıkmışla) derler.

— Sahi! Öyle derler...

Murat, barın antresindeki aynada Reçina'ya, hay ı-tında ilk defa görüyormuş gibi hayretle baktı. Kurşunî bir eteklik üzerine ince yünden alev renginde bir kazak giymişti. Bu kırmızı kazak, dolgun memelerini şiddette germişti. Sarı saçları rüzgârın dağıttığı haldeydi. Demin-denberi bir erkekle gülerek boğuşmuşa benziyordu. Boyasız yüzü, bu iki renk arasında daha manalı, daha güzel olmuştu. Çorapsız baldırlarının biraz kalınca pembe güzelliği ise fevkalâdeydi.

Kız, aynadaki delikanlının neler düşündüğünü gözlerinden anlamış gibi hafifçe kızardı. Burun delikleri arzuyla genişledi. Bakışları süzüldü:

— Haydi canım! diye nazla rica etti, korktum gözlerinden...

— Ben de...

— Yalancı seni!.. Bizim madamın kızkardeşini ben bilmiyor muyum sanki...

— Madam Tamara'yı mı? O benim ablam!

— Yatakta tabi...

— Vallaha değil...

— Sen onu...

Galiba «Safo'ya anlat!» diyecekti. Murat bir felâkete mâni olmak istiyormuş gibi ağzını kapattı. Koluna girip içeriye doğru itti.

Reçina'nın derbeder kıyafeti bar kızlarının ve pek az olan müşterilerin üzerinde umduklarının aksine iyi tesir yaptı. Herkes, yataktan çıkıp elyordamı ile giyinmiş gibi duran bu güzel kızı beğendi. Hatta bunda biraz ileriye bile giderek bir müddet kendilerini göz hapsine alanlar da oldu. Başka bir zamanda Murat muhakkak döğüşür-dü. Lâkin şimdi zerre kadar umursamıyor, bir taraftan bira içerek, bir taraftan yorgun düşmek için var kuvvetiyle dans ediyordu.

Bir defasında Reçina, göğsüne iyice yaslanmış, ceketinin iç cebinde taşıdığı tabancanın sertliğini merak etmişti.

— Nedir sevgilim? diye sordu.

— Hangisi?

— Bu katı şey!

— Haa... Tabaka...

— Tabakan masada duruyor.

— Bu ihtiyat tabaka...

Yerlerine oturdukları zaman Reçina, bu ihtiyat tabakayı merak etti. O kadar ısrar etti ki Murat, elini cebine sokmasına izin verdi. Kızın, parmaklarını dokundtir-masıyle yılana sürünmüş gibi çekmesi bir oldu:

— Tabanoa! diye hafif bir çığlık kopardı.

— Sahi mi? İşte gene dalgınlık etmişim! Tabaka yerine şu aldığım şeye ne dersin?

— Dolu mu sakın?

— Bilmem! Celil beyin...

— Alay ediyor. Ben korkuyorum.

— Benden mi?

— Senden elbet! Amerikan gangsterlerine benziyor-sun. Tevekkeli o kadar eesur değilsin!

— Yanlış sevgilim. İnsan silâh taşıdığından eesur olmaz. Cesur olduğundan silâh taşır!

— Dur bakayım... -Biraz düşündü:- Sahi! meselâ ben silâh taşıyamam. Çünkü korkağım... Evet...

Parmağını ağzına götürmüştü. Serhoşluk bu güzel yüzde, öyle tatlı bir mâna almıştı ki Murat, içini çekti. Ne yapacağını düşündü. Bu gece, bunu bırakmayacağını gittikçe daha iyi anlıyordu.

Dans dönüşü, boş kaldıkları için canları sıkılan artistlerden birisi, tam masalarını geçtikleri sırada, belki de Murat'a işittirmek için :

— Bunu neden götürüp yatırmaz? diye sordu. Murat dönüp gülümsedi.

Arkadaşı:

— Belki şeydir... dedi.

— Hiç zannetmem. Nerdeyse çocuğu gözüyle yiyecek... Eğer kız bile olsa... Bu gece, bu havayla hapı yuttu sayılır.

Murat:

— Artık gidelim mi? diye sordu.

— Efendim? Gidelim mi? Peki...

— Serhoş mu oldun?

— Değil... Bilmem...

— Nereye gidelim?

— Ben eve gideceğim. Annem merak eder.

— Ya, ben?

— Madam Tamara'ya gidersin!

— Sen Madam Tamara'yla artık canımı sıkmağa başladın...

— Canınızı sıkmağa başlayan içkidir.

— Bilâkis gözümde tütüyorsun...

— Birisi dinlese aramızda okyanus var zannedecek..
Bir camlı kapıyı açmağa üşenecek kadar yorgunsun...

— Ben mi yorgunum? Sen görürsün bak... Haydi!

— Eve gideceğim. Olmaz. Otele gitmem.

— Neden?

573

— KorKarım. Bir de basılırız, istemiyorum.

— Ne yapacağız?

— Hele bize gidelim. Babam uyuduysa... Taşlıkta... Konuşuruz... Biraz... Anladın mı?

— Anlayamaz mıyım... Haydi...

Murat kızların masasının yanından geçerken :

— Hapı evvelden yutmuş hanımlar, dedi, artık hep ilâç içiyor!

«Kız değil!» diyen sakin bir sesle :

— Mal meydanda! dedi. Reçina başını çevirmeden :

— Birşey mi dedin? diye sordu.

— Tabii... Bu gece öyle güzelsin ki...

Dönüp baktı. Her zaman yaptığı gibi alt dudağını hafifçe ısırarak başını salladı.

Biribirlerine sımsıkı dayanarak tenha caddede hızlo yürüdüler. Reçina, zaman zaman ürpermiş gibi delikanlıya bir kat daha sokulmayı deniyor, içini çekiyordu. Bütün isterik kadınlar gibi bir yerden sonra artık kendisini zaptetmesinin imkânı yoktu. Gene birçok isterik kadınlarda olduğu gibi coşkunluğu karşısındaki erkeğe kolayca geçiriyordu.

Murat:

— Kapıyı kim açacak? diye sordu.

— Anahtarı annem pencerenin içine koymuştur.

— Sen nerde yatıyorsun?

— En üst katta. Hizmetçiyle...

— Aynı odada mı?

— Aynı odada olur mu? Daha neler?

— Demek senin odan ayrı!

— Ayrı, evet! N'olmuş?

— Pek merak ediyordum. Bu gece iyi tesadüf! Bir bakayım!

— Odama mı? İmkânı yok!

— Neden?

— Alt katta kiracılar var. Sonra babam pek hafif uyur. Benim çıktığımı muhakkak duyar. İki ayak sesini bilir. İmkânsız canım!

— Odaya çıkamazsın! Taşlıkta bir sedir var.

— Öyle mi?

— Dur, elimi acıttın! Bu gece öyle tuhafsın ki...

— Nasılım?

— Tam istediğim gibi...

Saptıkları sokakta elektrik yanmıyordu. Evlerde çoktan uyumuşlardı.

Reçina, kapının yanındaki pencerenin içinden anah tan arayıp buldu.

— Yavaş! Dedikten sonra kilidi ihtiyatla açtı. Kapkaranlık bir ev altına girdiler. Kapı kapanınca karanlık büsbütün arttı.

Murat, kızı hışırtılı soluklarından bulup var kuvvetiyle kucakladı. Reçina :

— Gel bu tarafa!., diye fısıldadı.

— Hayır! Yukarı çıkacağız!

— İmkânı yok... Olsa istemez miyim?

— Bak nasıl olur? -Kızı kucağına aldı. Birşeyler söyleyeceği zaman ağzını öperek susturdu:- İşte böyle çıkarız. Baban duyarsa sen çıkıyorsun zanneder.

— Olur mu?

— Mükemmel olur!

— Yarın nasıl inersin?

— Kimse uyanmadan... Gene böyle...

Oyun, serhoş Reçina'nın da hoşuna gitmişti. Kollarını boynuna daha sıkı sardı. Erkeğe eza etmek için, mahsustan vücudunu gevşek bırakarak:

— Öyleyse çabuk! dedi, haydi beni götür...

— Elektriği bir kere yak ki... -Yere bıraktı- bir yak,, gene kapa!

Reçina düğmeyi çevirdi. Murat, merdiveni hizalayıp yükünü tekrar kucakladı. İkinci katta sofa penceresinden: yıldız alacası vurduğu için elektriğe hacet kalmadı. Böylece dördüncü kata çıktıkları zaman Reçina daha-fazla yorulmuş gibi Murat'tan sık nefes alıyordu.

— Bırak artık! dedi.

Ayaklarının burnuna basarak yürüyüp bir oda kapısı açtı.

Murat, girdikten sonra elektriği yaktı. İlk sözü :

— Ne kadar kuvvetlisin! demek oldu.

— Kaç kilo geliyorsun ki...

— Mesele kiloda mı? Kuvvetlisin işte...

Burası, basit döşenmiş bir genç kız odasıydı. Köşede, örtüleri bembeyaz küçük bir karyola duruyordu. Reçina, Murat'ın oraya baktığını görünce:

— Soyun! dedi, çabuk ol! Bayılacağım!

Kendisi hemen soyundu. Çırılçıplak kapıya koştu. Anahtarı iki kere şiddetle çevirdi.

— Haydi tamam! diye âdeta bağırdı.

— Murat! Murat!

Murat gözlerini açtı. Güneş çoktan doğmuş, Reçina sokağa çıkacak gibi giyinmişti.

— Saat kaç?

— Dokuza geliyor!

— N'olacak?

— Hiç! Annem kapıyı vurdu. Seni uyandırmağa kıyamadım. Artık inemezsin.

— İnemez miyim?

— Hayır! Şimdi ben merdivende duracağım. Apteste gidersin. Sana öteberi getirdim. Su da var. Akşama kadar yalnız kal da anla!

— Sen de gitme!

— O zaman buraya birisi girer mutlaka. Ben giderim. Sen yorgunsun. Rahat uyumadın... Sakın öksürme... Gürültü etme...

— Uyurum. Sen Hüseyin ağa'ya söylersin: Patronlara, (Murat hastaymış haber yolladı!) dersin!..

— Akşama sana ne getireyim?

— Kendini getir...

— Başka?

— Bilmem ki... Rakı mı getirirsin.

— Getiririm. İçeriz. Haydi kalk...

Reçina, merdiven başında nöbet bekledi. Murat tekrar odaya döndüğü zaman bir daha kucaklaştılar. Kız üzerinden kapıyı kilitleyip anahtarı aldı.

Murat, hiçbirşey düşünmeğe vakit bulamadan tekrar uyudu.

Uyumadan evvelki son düşünce parçası... Yatağın pek rahat olduğu, yumuşaklığında Reçina'dan birşeyler bulunduğu gibi bir şeydi.

O gece de ancak sabaha doğru uyuyabilmişler, gene Reçina'nın annesi tarafından saat dokuza doğru uyan-dırılmışlardı. Murat, o günü de mahpusta geçirdi. Üçüncü gün güneş doğarken uyandığı halde bu sefer de Reçina bırakmadı. Safo'nun ölümünü yeni duymuştu. Murat'ın birgün sonra duymasını istiyordu.

Hasılı, bir gece serhoşlukla girdiği odadan Muıat ancak üçüncü günün akşamı, kızın babası kahveye, annesi komşuya gidince çıkabildi.

Bir tramvaya atlayıp Şehzadebaşı'na indiği zaman kahvede arkadaşlarını telâş içinde buldu.

O gün yazıhaneye uğramışlar, hasta olduğunu işitince büsbütün meraklanmışlardı.

Mazeret olarak Safo'nun öldüğünü söyledi.

Üzüldüler. Nerede kaldığını sormağı bile akıl edemediler.

Murat, utandırıcı azgınlığını saklamak için bîçare k1-zın ölümünden rezilce istifade ettiğini fark bile etmeden, sahici kederini herkes gibi biraz da şımararak taşımağa alıştı.

Dünya ile alâkasını kestiği üç gün içinde zaten akı! almaz birşey olmuş, (Serbest Fırka) ismiyle bir siyasî parti kurulmuştu. Herkes harıl harıl bunu konuşuyor, memleket velveleye düşmüş bulunuyordu.

F.: 37

II

— Top... Top beyler, lâstik top... Yumruğum kadar bir lâstik top ama cami avlusunda oynayan veletler için dünya kadar büyük... Dünya kadar kıymetli... Topu bana valde yeni almış... Üzerinde arslan resmi, kurt resmi olduğu gibi, parıl parıl duruyor. Duruyor ya bu toD denilen cenabet, ayakla oynanır bir oyuncak! Haydi yeniliğine hürmet, ayakla vurmayalım. Duvara çalacaksınız! Duvar aks-i şada gibi size iade buyuracak. Yahut, cazibe kanunlarını inkâr eder gibi, ovucunuzun bir yüzü arasında zıplayacak... Neden uzatmalı efendiler. Topun ne cins mahlûk olduğunu bilirsiniz! Valde topa o gün aldı, ben de derhal Süleymaniye Camiinin avlusuna koştum. Koştum söz gelişi... Ayağımı sürüyorum. Kösebaşlarında durup topumu tekrar tekrar gözden geçiriyorum. Topum pek de güzel... Canımın içine sokasım geliyor. Keyifle bir ıslık öttürüp, bir büyük çocuk görür de elimden alır mı ola, diye etrafa bakıp, yüreğim hele canda. Yeniden yola revan oluyorum. Cami avlusuna cümle kapısından azametle girdim, hiç unutmam, top cebimde, yumruğum topun üzerinde koşuşan arkadaşlara yaklaştım. Tamam! Bayramdan haberleri yok! O p's bez topun arkasında, kana, tere batmışlar seğirtiyorla.. Beni görünce, «Geç kaleci dur! Haydi!» dediler. Omuzlarımı oynattım.-Bizim takımda ihtisas aranmaz! «Peki, bek dur!» dediler. Gene omuzlarımı oynatınca, çocjk kısmı hassas olur, şüphelenip etrafımı çevirdiler. Topu çıkardım güneşe tuttum... Hepsi bir ağızdan «Aaaa...» dediler. Malûm ya dul kadın çocuğuyuz. Bizde çokluk oyuncak bulunmaz. Ne demişler: «Zengine güle güle giy, fakir© nereden buldun?» Yere vurunca inandılar. Birsi (Pas ver ulan! Şöyle bir havalandırayım da bak!) dedi. Verir miyim? Üzdüm arkadaşları, canlarından bezdirdim. Neticede beni santrfor oynatmağa razı oldular. Biz de şimdi olduk bir Zeki Rıza... Kıvırıyoruz. Ofsayt düşüyoruz. Sütü çekip avt yapıyoruz. Arada sırada gol bile atıyoruz. Derken bilemem nasıl oldu. Benim yepyeni top,

ayağımın tam üstüne oturdu. Kuş gibi havalandı. Kalecinin üzerinden aştı, nişanlamışım gibi sıra aptesaneler-den birisinin kapısından içeri girdi. Arkadaşlardan birisi: «Bak iki gol sayılır!» dedi. Bir başkası: «Neden bizim kaleci kenefi de mi bekleyecek enayi!» dedi. «Kenefi de ya! Ne sandın»? derken biz, mal canın yongası, hesabm-oa yeni topumuzun arkası sıra koştuk. Girdiği kenefi biliyorum ya... Gözü kapalı mı koşmuşum nedir? Daracık,
kokulu yerde, topumu göremeyince beynimden vurui-muşa döndüm. Yan taraftakine baktım, yok... Kalbim küt küt vurarak tekrar gol olan kenefe döndüm. Uzandım, içeriye baktım ki benim,

yepyeni, dünyalardan kıymetli, dünyalardan güzel lâstik topum içerde duruyor. İçerisi şöyle: Tabi ömrünüzde bir kere olsun girmişsinizdir! İnsan denilen mahlûkun lüzumsuz bulup çıkardığı renkli - kokulu matahlardan küçüklü büyüklü tepeler peydahlanmış. Aralarından ince bir nehir akıyor. Top bereket bu nehire isabet etmemiş. Yoksa beraber akar, öteki keneflerin altından geçerek, ana lağıma giderdi. Ben mahşere kadar yanardım. Çocuklar da kapıya gelmişler. «Bir değnek bulun şuradan!» dedim. (Nereden?) dediler. (Oynarken iyi miydi? Osuruk ağacından bir sopa koparın hele') dedim. Osuruk ağacından, Kayyumu kollayarak bir sopa kopardılar. Koparan oğlan (Çekil! Alıvereyim!) dedi. (Oı-maz. Alabilir misin? Ver bana) dedim. (Ben alırım gör de bak!) dedi. (Kafamı kızdırma! Zaten senin uğursuzluğun malûm. Ben bilmez miyim? Nazarın değdi topuma!) dedim. Değneği bir aralık hiç vermeyecek gibi arkasına götürdü. Sonra ne düşündüyse düşündü. O yaşta, hepiniz yaşadınız insan oğlunun aklından bin türlü domuzluk geçer. Herhalde (Şimdi bulaşmayalım! Topun sahibi! Bir de bizi oynatmayıverir!) mi dedi, ne dedi! Değneği elime aldım. Bismillah deyip mahut deliğe yanaştım. Çok şükür, osuruk sopası güzel topuma yetişiyor. Yetişiyor ama, o iğne olmalı, elimdeki miknatıs çubuğu olmalı ki değer değmez şıp diye
kapsın da, salıvermeden yukarıya çıkarsın! Ben topuma dokunuyorum. Bu da bir mesele. Adeta bedenimden osuruk dalı vasıtasıyla sevgili topu-

ma bir cereyan geçiyor, topum bana ait oluveriyor. (Bir sopa daha olsa...) dedim. (E, sen artık çok geldin! Ver de bak!) dediler. Veremedim. Sanıyorum ki benden başkası çıkaramaz. Maazallah, birisi sopanın ucuyla dokunmak değil, gözleriyle bakıverse top kaynayıp gidecek. Ayakları germişim... İki tarafa yaylanıyorum. Top biraz kımıldıyor mu, gömülüyor mu, arada akan mini mini dereye doğru mu kayıyor? Yoksa bunların hepsi birden mi oluyor? Keskin amonyak kokusu... Diğer çeşit kokular.. Ben değneği değdirip değdirip çekmekteyim. Derken aklıma geldi. Bu böyle olmaz. Şunu duvara doğru sürmeli, duvar yüzünden yavaşça yukarı almalı... Sonra mı, diyeceksiniz. Sonra, kolumu uzatır tutarım. Ama, o hareketi yaparken topu duvarın düz ortasında canbaz muva-zenesiyle tutacak olacak osuruk dalı nerede bulunacak? Bin türlü ilmî mesele ki birisinden bile haberim yok! Duvar yosun kaplamış. Top filhakika bazan dört parmak, bazan bir karış miktarı yükseliyor. Bana ümitler veriyor, lâkin bir hata irtikâp ediyorum. Tekrar düşüyor. Ben uğraşıyorum. Terlemeğe başlamışım... Bir aralık ne göreyim? Taşların üzerinde diz üzerinde değil miyim? Sıçradım kalktım. Top düştü. Bu sefer, sıçradığımdan olmalı, duvar dibinden orta yere geldi. Hem de ne tehlikeli bir yere... Bu cennet-i âlânın gülsuyu ırmağının tam kenarına... Birşey olursa... Allah göstermesin akıntıya kapılıp bitişik kenefin altından yallah... O zaman, işin yoksa
yan mahşere kadar... Dizlerini çürüt!.. Yahu! Yok mu birşey! Şuradan birşey verin! Siz müslüman değil misini? Oynarken iyi idi ya namussuzlar! diyorum. Kimisi gülüyor, kimisi: «Nedir? de ki bilelim!» diyor. Bilir miyim? Ben sadece topumu istiyorum. Bir kere şu berzahtan kurtarsam, bir daha tövbeler tövbesi... Cami avlusuna ayak mı basarım! Bektaşinin hesabi: «Hayvandır bilmeden girmiştir. Bak ben hiç giriyor muyum?» dediği şekil... Topum, zıplayıp elime gelmeği geciktirdikçe, hiç hareketsiz öyle durduğu halde, ben bir takım tehlikeler sezinlemeğe başladım. Her iş gibi bu iş de uzarsa fenaya döner! Birşey olur! Belli mi olur? Olmaz, olmaz! Bir de bak-

mışsın, ilerden doğru bir sel söker... Öteki helalara giren olur. Koca destilerle geliyorlar. Boca eder destiyi, uslu akan dere coşar topumu toparlar... İşte böylece eşek alıp at satarken birisi arkadan mı teklif etti. Yoksa çaresizlikten zekâma bir işleklik geldi de beni mi akıl ettim! İşin kolayını ossaat buldum.

— Evden kepçe mi getireceksin?

— Hayır beyim kerem buyur! Cami keneflerinin kubur deliklerini elbet bilirsiniz? Nedense, mübarekleri geniş - uzun açarlar. Herhal, çoluk çocuk lâstik top düşürdü mü kolayca alıversin diye olmalı... Şöyle dirseklerimi iki taşa muhkemce istinad ettirip ayaklarımı aşağıya sallasam, iki ayağımla topumu kıstırıp kendimi aziz malımla birlikte yukarı çeksem!.. Yaz günü olduğu için ceket yok. Mintanın kolları hazır sıvalı. Ayağımda çorap da bulunmuyor. Bir aralık «Sandalları ihtiyaten çıkarayım» dedim. Sonra dedim ki: «Neden dedim, ayağım bir yere sürünmeyecek, ki... Usuletle, ikisini birleştirip arasına sıkıştırıp...» falan. Ben bir gazete parçasıyla taşları baştan savma sildim. Birisi, içimizde en aptal onu biliriz: «Ne var, ne yapacaksın?» dedi. «Görürsün!» dedim. «B'r şey olursa ben karışmam!» dedi, zehir gibi baktım. «Almayayım da, sonra sen gelip kendin için çıkarasın öyle mi tereyağı?» Herhalde, oğlanın akhna bu ihtimal hi\, gelmemiş olmalı ki, ben hatırlatınca «Bu da mı olabilir ki?» diye düşünceye vardı. O ilerdeki ma! iktisap imkânlarını düşüne dursun, ben dirseklerimi kuburun iki yanına sıkıca dayayıp ayaklarımı sarkıttım. Elbette, ömrünü?-de birkaç kere böyle yapmak zorunda kalmışsınızdır! Oturmaktan rahat gelir. İşte o kadar kolay vaziyette aşağıya bir göz attım. İyi düşünmüşüm! Topumla ayak burunlarım arasında dört parmakcık bir mesafe var. İşte o mesafeyi katedivereyim de iş bitsin dedim. Gene ne delmişsinizdir, dirseklere dayanıp vücudu bir boşluğa sar kıtmanın kolaylığı, bir muvazene kaidesinden gelir. Bu muvazene milimetre ile mukayyettir. Vücudun muayyen bii kısmı bir milimetre alta düştü mü, dirsekler artık hiç birşey çekmez. Tepenize gök kubbe yıkılmış gibi kaynar gi-

dersiniz! Ben de işte böyle oldum. Topa ayak burunla, rım ya temas etmişti, ya etmek üzereydi ki vücudürr, bir zincir parçası gibi kolaylığına, o kadar güvendiğim dirsek istinatlarımın haberi bile olmadan kubur deliğinden lâğımın içine kaydı.

— Hay Allah belânı versin!

— Değil mi? Bir münasip feryatçık kopardım mı, yoksa buna da mı fırsat bulamadım. Hasılı ilk hamlede omuzlarıma kadar gömüldüm. Oldu olacak aklım fikrim topta ya... Dönüp topu aramağa başladım. Nihayet e!i-me de geçirdim ama, bu kadarcık bir hareket beni gırtlağıma kadar batırmağa yetti. Anlıyorsunuz ya efendim, alt tarafı teressübat neticesinde biraz katılaşmışmış... Yukarda kıyamet kopuyor... Ben işin yarısını hallettiğime bir taraftan sevinirken bir taraftan (Artık çıksam!) demeğe başladım. Çocuk zekâsı realisttir. Derhal çeşmeye gidiyorum. Üstümü başımı yıkıyorum. Pîr ü pâk oıu-yorum. Eve güle oynaya... Bre medet, gözümün önünden koskocaman bir karaltı (Vınnnn!) diye geçmez mi?

— Gözlerin mi karardı! Fena gazlardandır... İnsan maazallah boğulur bile...

— Gaz falan değil iki gözüm! Koskocaman bir lâğım sıçanı... Şiddet-i seyrinden deryayı dalgalandırdı. Zaten öyleydi ki, okyanustan geçse transatlantik gibi dalgaya sebebiyet verir. Bizim ağzımıza tuzluca birşey kaçmasın mı?

— Yeter, rezil! Ne haltediyorsun?

— Doğruyu söylüyorum. Asıl rezillik geride beyim... Tukurdum. Çan havliyle bir daha kımıldadım. İçine ku rulduğum cıvık şey, alt dudağıma dayandı. Gidiyorum, elveda!.. Narayı basıp,

zıpladım. Sen misin zıplayan! Yallah, Bismillah! Bir kere battım mı size!.. Başım kayboi-du.

— Yeter yahu! Nedir bu?

— Macera gözümün bebeği! Dünya güzelini aldatıp
yatırsam, geviş getirerek dinlersin. Marifet bunu dinlemeli... Top elimde kendimi duvara doğru atmışım. Boş elimle bir yere tütündüm. Oh! Çok şükür! Başımı kur-

tardım. Derin bir nefes... Dünya varmış. Lâkin bir taraftan da, fena kokmuş olacağım ki... Ciyak ciyak bağınyo-rum! Feryadım asumanı titretiyor. Oğlanlar çil yavrusu gibi dağılmışlar. Neyse ki birisi akıl edip eve koşmuş. Valdeye serencamı haber vermiş. Valde gayet tedbirli hatundur. (Osmanlı karı) derler ya, işte ben (Osmanlı karı) diye benim valdeme derim!.

— Lâğımcılara mı haber vermiş?

— Hayır! Daha basit. Çamaşır ipini hamilen, tabii bedduanın binini bir paraya savurarak canından bıktığını, başını alıp gideceğini, Allanın neden ruhunu kabzet-
mediğine şaştığını söyliyerek, yel yepelek, yelken kürek... Çocuklar etrafında, birkaç meraklı kom şu karısı da peşinde, cami avlusuna girmişler. Biz aşağıda, yosunlu duvara tutunacağız diyerek sol elimizin beş tırnağını da tersine çevirmişiz! Arada bir boğulmayalım gayretiyle dudaklarımızı yalayarak feryadı ayyuka çıkarıyoruz. Derken Valdenin mübarek sesini «Hay yetişmeyesi-ce... Emeklerim, emdirdiğim sütler haram olsun... Ne işin var orada!» derken işittim. Sanki tamamıyle kurtulmuşum gibi asabım bir boşansm! Bir ağlama tutturayım...

— Sonra ağlarsın... Çık şuradan be birader!

— Kolay mı? Düşmeyen bilmez... İpi sarkıttılar. Tutuyorum. Hep tek elle... Öteki el topla meşgul...

— Hâlâ mı top?

— Bugün hâlâ top! Ne sandın! Bir, iki hamlede, ipin o kısmı da mülemma oldu. Kayıyor. Biz tekrardan batıp çıkmağa başladık. Yutkunmanın bini bir paraya...

— E! Çok oluyorsun? Adamın boktan iğreneceği geliyor!

— Vallaha brlmem! Benim o sıra, iğrenmek aklımda bile yok... kurtulmağa çalışıyorum. Nihayet valdem akıl etti. (İpi beline sar!) buyurdu. Türlü meşakkatle belimize doladık. Bizi hayamoia yukarı aldılar. Dünya yüzüne çıkar çıkmaz, nâpsam beğenirsiniz?

— Kurtulduğun için Rabb'e secde edeceksin!

— Hayır! (Anneciğim!) diye hatunun üzerine yürümüşüm! Sarılıp da ağlayacağım. İşte o anda içinde çabala

dığım pis dehşetten daha büyük bir dehşete kapıldım.

— Nedir?

— Annem, ceylan gibi geri sıçradı. Suratı karmakarışık! Sanki ben birdenbire yılan olmuşum! «Üstüme gelme rezil! diye nefretle bağırdı, gelme... Geri dur!» Şakası yok birader, iki adım atsam, bir vuruşta beni : i-nek gibi ezecek... Ben bu hikâyeyi neyin üzerine getirecektim! Haa... Evet! (Anne şefkati) derler. {Evlât muhab beti!) derler ya... Bunların hepsi şarta muallâk şeyler. Bir annenin evlâdına sarılması için oğlanın lâstik top alacağım diye boka batmaması lâzım.

Murat, gözlerini telâşla kırpıştırarak:

— Gene anlayamadım! dedi.

Hikâyenin kahramanı Ertuğrul Hikmet, mahsustan

yumuşattığı sesiyle-.

— Neden iki gözüm? dedi. Ben Mustafa Kemal'i severim. Lâkin partisinin kubura düşmemesi de şart... Kanaatımca çoktan düştü. İşte bu sebeple Serbest Fır-

ka'ya taraftarım.

Şahap'ların evinde mükellef bir rakı sofrası hazırla mışlar, hikayeci ve gazeteci Kadri Ekrem beyi de davet etmişlerdi. İhsan ve şair ibrahim Rıza ile beraber altı kişiydiler. Bir haftadan beri devam eden yarım-yırtık münakaşaları, bilhassa muharrir Kadri Ekrem beyin hakemliği ile bir neticeye bağlamağı düşünmüşlerdi. Şair İbrahim Rıza: «Biz askeriz, fazladan şairiz, siyasetle uğraşama-yız!» diyerek kenara çekiliyor, İhsan, Murat'ı çok sevdiği için pek belli etmek istemeden Ertuğrul Hikmet'le Şahap gibi yeni partiye sessizce taraftar görünüyordu.

İçlerinde yalnız Murat, dehşetli Halk Partisi taraftarı kesilmişti. Sebebini kendisi de pek izah edemiyor, sıkıştığı yerde, (Mustafa Kemal ne taraftaysa orası haklıdır) diyerek Ertuğrul Hikmet'i dinden imandan çıkarıyordu.

Sofrayı, denizi gören büyük odaya kurmuşlar, üçüncü kadehleri de yuvarlamışlardı.

Ertuğrul Hikmet'in kaba hikâyesi, Serbest Fırka taraftarlarının hazırlıklı geldiklerini göstermekteydi.

Muharrir Kadri Ekrem bey, kısacık boylu, güler yüzlü, şişmanlığa yakışmayacak kadar heyecanlı bir insandı. Ertuğrul Hikmet'in dostlarındandı. Murat'ı da seviyor, bazı hususlarda beğendiğini de saklamıyordu. Lâstik top hikâyesine kısa kısa gülerek, sözü bir bakışla Murat'a geçirmişti.

Murat, imtihandaymış gibi ihtiyatla konuştu.

— Lâstik top nedir? -Yani misaldeki lâstik top hakikatte neyi temsil ediyor?

Ertuğrul Hikmet ciddileşti:

— Bu kadar şeyi anlarsın ya düşünmek için vakit kazanmağa çalışıyorsun. Bir hikâye daha anlatacağım: Şeker Şirketi kurulduğu zaman Ağaoğlu Ahmet beyi, hani eski adıyla Agayef beyi de meclis-i idare âzası tayin etmişler. Ağaoğlu birkaç ay gidip gelmiş. Kanaati şu : Böyle millî şirketler lâzım! Asıl istiklâl: İktisadî istiklâldir. Bu da millî sermayenin terakümü ile olur. Sermaye terakümü iki şekilde vuku buluyor. Birisi liberal sistemin başıboş ticarette, sermayedarların biribirlerini didiklemesi, yemesi, bir kısmının mahvına karşılık birkaçının koda-manlaşmnsı suretiyle, diğer şekli de bu boğuşmanın neticesini beklemeden devletin yardımıyla, yani devletçilik ile yürümek... Agayef'in kanaatına göre şeker şirketi, devletçiliğin bir kolu... Müsbet iş... Paçaları sıvamış, girişmiş... Uç ayın sonunda, bir gün meclis-i idare içtima-ından çıkarken eline bir zarf tutuşturmuşlar.» Zahir, bize nâme geldi bir yerden!» diyerek açmış. Bir de ne görsün! Oil çil banknotlar! «Bre bu neyin nesi?», «Sok cebine Ağazade! Hakk-ı huzur!» «Anlamadım!», «Neden yahu! İcat mı çıkaracaksın? Bedava mı çalışacağız?», «Haa..
Şu maslahat!» Ağaoğlu çil banknotları saymış, bakmış ki bini çoktan geçiyor... Ikibine dayanıyor. Mebus maaşı da var, profesörlük maaşı da var. Gidiş, pupayelken dünyalık toplamak gidişi... İstikbal parlak! Divane Ağaoğlu... Salak Ağaoğlu! Bizim Ağaoğullarından olsa... «Bu ka-darcık mıydı? Biz ki vatan millet uğruna gecemizi gündüzümüze karıştırıyoruz! Helak oluyoruz!» diyerek surat asarlardı. Herif yaban yerin mahsulü... Millet sevgisin-

den, vatan muhabbetinden ne anlar, bayırın Kafkasya'lı-sı... Eve varınca kâadı, kalemi çekmiş. Evvelâ bir güzel istifaname Şeker Şirketi'ne... Akçayı da iade ediyor tabi... Sonra bir koca lâyiha Paşa'ya...

— Hangisine?

— Sahi! Sürüsüne berekettir. Mustafa Kemal Paşa'ya... Macerayı hikâye ediyor. Bu gidişin hayır getirmeyeceğini, inkılâp yapmak davasında olan insanların (şahsî servet) denilen belâdan korkmaları, nefret etmeleri icap -ettiğini her çeşit inkılâbın anasını bu yolun ağlattığını, her bir şeyin başında inkılâp rehberlerinin zengin olmamasının birinci madde olarak bulunduğunu bir dili döndüğü kadar sayıyor. Buna çare bulmasını, önünü almasını ellerini öperek yalvarıyor. Sonra ne cevap verilse beğenirsin?

— Ne?

— «Haklısın ama, denilmiş bizim de bir başka büyük politika düşüncemiz var. Mamafih bu lâyihanızla, sizin Şeker Şirketi meclis-i idare âzalığında gereği gibi faydalı olamayacağınız da anlaşıldı. İstifa etmekle âlâ ettiniz! Profesörlükte memleket irfanına yardım etmeğe devam ediniz. Bilmukabele gözlerinizden öperim...»

— O büyük politaka düşüncesi neymiş acaba?

— Yeni birşey değil... Talât Paşa merhumun, Ziya Gökalp beyden. Ziya Gökalp beyin Dürkhaym'dan, Dürk-haym'ın, maaşını peşin ödeyen bilmem hangi milyonerden aldığı akıl... Millî servet. Millî zengin demektir. Elbirliğiyle millî zengin üreteceğiz ki... Sosyalizm, Bolşevizm, Komünizm, memlekete girmesin... Girmeğe yeltenirse, ürettiğimiz millî zenginler, karşı koysun! İşte boka düşen top, bu top! Biz ayaklarımızı salladığımız zaman sırtımızda, yırtık gömlekten başka birşey yoktu. Öyleyken ilk dalışta omuzlara kadar gömüldük. Onların ceplerinde çil çil banknot desteleri mevcuttu. İlk sıyrılışta gark-nâbedid oldular. Altalta duyduğun gurultular,

gargaralar bunun neticesidir avukat kâtibi!

— Peki, yeni fırka bu dertlere çare mi buluyor?

— Yeni fırkaya geçmeden bir noktada mutabık ka-

tacağız! İnkılâp hareket demektir. Hareket etmeğe söz vermiş insanlar, her hususta hareket serbestliğine sahip bulunmağa mecburdurlar. Sen hiç sırtına apartman, çiftlik, altın torbaları sarılmış yüz metre koşucusunu gördün mü? Beiki görmüşsündür? Birinci geldiğine, rekor kırdığına rastladın mı? Olamaz! Halk Partisi inkılâpçı vasfını çoktan kaybetti. Tepedeki ağalar, şişmanladılar. Yemişi altın olan filizler salıverdiler. Tekrar icabetse dağa değil, iskemlenin üzerine çıkamazlar. Çıkamayınca da, idare-j maslahattan başka çare kalmaz. Idare-i maslahat geldi mi, inkılâp gider. İnkılâp gitti mi, partinin hik-met-i vücudu yok olur. Doğru mu?

— Doğru... Lâkin Halk Partisi'nin böyle olduğunu kabul etmiyorum. İçlerinde, evet, bazıları zenginleştiler ama... Ben umumiyetle (fikir doğru) dedim.

— Yeter, biraderim, ben Halk Partisi'nin çoktan böyle olduğunu biliyorum. Yeni fırkaya gelince: Beni gözü açılmamış sığırcık yavrusu zannetme! Fırkanın programı naşı! yapıldı bilir misin? Fırka nasıl kuruldu? Paşam, baloda kafayı bir güzel tütsülemiş. Aklına gelmiş. «Yahu! demiş, başka memleketlerde fırkalar var. İntihabatta rekabet yapıyorlar, rey almağa gayret ediyorlar. Oyun oluyor. Mîllet avunuyor! Biz de hele bir deneyelim!» demiş. Ahmet, Mehmet, Hasan, Hüseyin, Ali, Veli, siz şu dakikadan itibaren Halk Partisi'nin prensiplerini inkâr ettiniz. Serbest Fırka'lı oldunuz!» demiş. (Medet, Paşa hazretleri! estağfurullah!) yani, (Ağız arar... Serhoşlukla aklından birşey geçirir... Sonra fena olur!) diyerek tövbenin arasına darı tanesi sığmamış. Nihayet Paşam, kendilerini teskin etmiş. (Fethi beyi fırka reisi yapsam gerek! Siz de o fırkadan oldunuz, bitti!) buyurmuş. (O fırkadan olduk ya, o fırka neyin nesi? Bre nerede şu Fethi bey? diyerek telâşlanmışlar. Fethi bey apar topar Yalova'ya götürülmüş. (Açtın mı?), (Ferman Paşamın! Açtım gitti!), (Adı?), (Aynı isabet! Tamam), peki diyeceksin bu serbest öteki bağlı mı? Yiğitsen sor!.. (Peki, fermanın başım, gözüm üzerine... Biz bu serbesti tek başımıza mı açacağız?), (Yok canım! Nah sana şunu, şunu, şunu ayır-

dim. Bu dakikadan itibaren hepsi Serbest'e geçtiler. Gazeteleri haberdar et! Teşkilâtı kur. Icabeden parayı Halk Partisi sekreterinden makbuz mukabili alırsın!)

— Atıyorsun artık!

— Ne bileyim? Bu en hakikata yakın şekildir. Gazetelere haber verilir. Lâkin mesele ilham-ı kemâli ile vuku bulduğundan henüz Cebrail de nizamname suretini getirmediğinden iki ayakları bir pabuca giriyor. Bizde herşey böyle olagelmiştir. İstim kıssası... (Sen varıver, istim arkadan yetişir!) hesabı! Meşrutiyet de öyle olmuş ya... İhtilâl vuku bulmuş. Kanunu Esasî falan... Ortada Ittihad-t Terakki hükümeti yok... Gene, bunak Kâmil Paşa, gene Cürüksulu, gene kenef ibriği, gene öküz Memet Paşa... Falan... Vaziyet bu hal alır da deli Nizam durur mu?

— Kim ?

— Kara Davut muharriri.

— Ona ne? O da mı partiye...

— Yok be canım! Parti olunca muhalif ceride olacak! Arif Oruç'la birlikte, (Yarın) gazetesini Serbest Fır-ka'ya görünürde pîr aşkına peşkeş çekmişler. Deli Nizam başka muharrirlere benzemez. Bir parti oldu mu, nizamnamesi olması icabettiğini bilir. Herkes bir (Serbest Fırka) lâfını duymuş, aradan üç, dört gün geçmiş... Gerisi gelmiyor. (Yarın) gazetesi ne yazacak! Delidir, oturmuş, artık günahı boynuna, o (Aklımdan çıkardım) diyor yâ, bu Kadri Ekrem efendi, (Bilmem hangi liberal partinin nizamnamesinden adaptasyon yaptı!) buyuruyor ki benim de aklım yattı. İşte bu nizamname deli Nizam'ın gayretiyle arkadan apansız yetişiyor. Yani Yalova yârânı ne partisi açtıklarını bir sabah (Yarın) gazetesinde okuyup öğreniyorlar.

— İnanmam! Atıyorsun!

— Nah, sor da bak! Deli Nizam'ın bir iyi huyu vardır. Yaptığı işi saklamaz. Bütün deliler de öyledirler ya...

— Fethi bey, o kadar mebuslar... Allah Allah!

— Evet, biraz şaşırır gibi olmuşlar. Sebep te, bizim deli, bütün deliler gibi bir işe akıllı akıllı başlar, yarısından sonra tozutur. Yarısından sonra tozutmuş. Nizamna-

meyi Kara Davut romanına çevirmiş. Şurası, burasını tutmuyor. Buna da cevabı Yalova'da düşünüp bulmuşlar. Demişler ki: «Eldeki nizamname, esas nizamname olmayıp müsveddedir. Asıl nizamname parti kongresi kurulduktan sonra madde madde görüşülüp kararlaştırılacak!»

— Çok tuhaf! Bütün bunları biliyorsun da. Serbest Fırka'yı ciddiye alıp nasıl taraftarlık ediyorsun?

— Bir kere bunları öğrenir öğrenmez kararım bir dikkat daha daha kat'îleşti. Evvelce milletin yürüyüş edişine bakmıştım. Kalabalık her zaman haklı olmaz ama, bu sefer haklıydı. Deli Nizam'ın uydurma nizamnamesini benimsemekte değil, Halk Partisine n'olursa olsun muhalefet etmekte... Lâkin içyüzünü duyar duymaz, (Oğlum Er-tuğrul! Sıva paçaları!) dedim. Çünkü bir sofrada, (Yarın bir fırka daha açalım. N'olacaksa...) diyerek hâzırundan bir kısmını yeni fırkaya tayin etmek, önünde oturan bir bîçareyi de Fırka Reisi nasbetmek, en sonunda deli Nizam'ın uydurduğu nfzamnameyi (Bundan âlâ müsvedde olmaz. Aferin!) diye kabul etmeyi bu memleketin, bu milletin ve bizzat kendimin şerefine yediremedim. Diktatörlüğü ben de anlıyorum, millet de anlıyor. Korkuyoruz, seslenemiyoruz. Lâkin hürriyet oyununa gelince n'olursa olsun diktatöre karşı çıkmağa mecburum. Ama, danışıklı döğüşmüş, sonunda bir bok çıkmazmış. Fırsat zuhur etti. Yutmadığımı meydana koyacağım arkadaş! Anladın mı?

— Anladım! Bu senin işin de, nihayet böyle fırka açtırmak işi kadar saçma! Saçma birşeye, diğer bir saçma şeyle mukabele etmek eiddî olamaz. Asıl düşünülecek ciheti hiç aklına getirmemişsin. Mustafa Kemal Paşa bu ikinci fırka'yı açmağa neden lüzum gördü? Sadece eğlenmek için demek mânâsız ya, demin söylediğim mahzurları o da anladıysa... Yani, zenginleşen kadroyu bertaraf etmek için böyle bir yol tutturduysa...

— Daha iyi söyledin ya... Yeni partiyi kabul etmemekle ben de ona yardım ediyorum. Sen bilâkis eski ve kötü şekle sarılıyorsun!

Murat, biraz düşündü:

— Mustafa Kemal Paşa'nın asıl cephesini öğrenme-

dikçe ben esaslı bir şeye karar veremeyeceğim. Bu sebeple de Halk Partisi'ni tutacağım, dedi. Mustafa Kemâl Paşa, bu partinin 1 numaralı âzasıdır. Henüz istifa etmediğine göre...

Delikanlıların münakaşasını gülümseyerek dinleyen Kadri Ekrem bey:

— Öyleyse Mustafa Kemal Paşa'nın vaziyetini geliniz tayin etmeğe çalışalım Murat bey! dedi.

— Lütfen! Görüyorsunuz ki esas burada...

— Evet, maalesef esas burada... Şimdi adım adım gidelim: Mustafa Kemal Paşa kimdir? Ben soracağım, siz cevap verin! Noksan ve yanlış olursa düzeltiriz! Söyleyin bakalım Mustafa Kemal Paşa kim?

— Mustafa Kemal Paşa kurtarıcı... Dahî... Muzaffer başkumandan...

— Oraya da geleceğiz? Evvelâ Mustafa Kemal Paşa, Selânikli bir zabit. Evet mi?

— Evet!

— Şahsî serveti de yok. Daha doğrusu yoktu.

— Evet!

— Binaenaleyh Mustafa Kemal Paşa şahsî serveti olmayan bir muhacir zabitti. Sonra!

— Anadolu harbini idare etti.

— Evet! Oldu Muzaffer Başkumandan... Ve nihayet Cumhurreisi... Değil mi?

— Evet!

— Aklıma şöyle bir sual geliyor! Bu Muzaffer Başkumandan! Daha genç yani daha enerjik olduğu yaşta, fazladan Almanlar da müttefikimiz iken, cihan muharebesinde Muzaffer Başkumandan olmadı da, neden Anadolu harekâtında Muzaffer Başkumandan olabildi.

— O muharebede, ona böyle bir fırsat verilmedi.

— Yani daha umumî konuşursak, cihan muharebesinde, şartlar ona müsait gelmedi mi?

— Evet, tabi!

— Demek, Kuva-yı Milliye kavgasında, şartlar Mustafa Kemal Paşa'ya müsait geldi!.

590

— Öyle... Öyle ama, yalnız şartlardan birşey çıkar mı?

— Elbette canım! Müsait şartlardan istifade etmeyi, hatta şartların müsait olduğunu sezmeyi bilecek. Onu diğerlerinin arasında Şef mertebesine çıkaran şahsî hususiyeti budur.

— Şimdi tamam!

— Şimdi tamamsa, müsait şartları yoklayalım. Yani bir evvelki muharebede kabacası daha müsait gibi görünen şartlar -Alman ittifakı falan- neden müsait düşmedi de, mağlûp olmuş, ordusu dağıtılmış, yer yer işgale uğramış bir memlekette, daha yorgun bir milletle şartlar müsait düştü?

— Bu seferki mücadele haklı idi. Artık kaçacak yer de kalmamıştı.

— Mükemmel! yani, millet, asker kaçaklarına, müteaddit isyanlara, padişah'ın işgalcilerle beraber olmasına rağmen milletin yüzde mühim bir ekseriyeti, bu yeni muharebeye taraftar mı oldu?

— Evet! Taraftar oldu. Mustafa Kemal Paşa onları taraftar kılmakta da dehasını gösterdi.

— Şüphesiz! Şimdi hülâsa edelim: Fakir bir zabit Bir evvelki muharebede, mensup olduğu orduyla beraber yenilip vatanı düşmanlara çaresiz teslim ettiği halde, bir müddet sonra son nefesini veriyor zannedilen bir milletten neticede kat'î bir zafer kazanacak bir kuvvet çıkarabilmiş. Bunu da müsait şartlardan istifade ederek, yani döğûşmek lâzım geldiğine milleti ikna ederek, yahut buna kani olmuş milletin kuvvetini müsbet teşkilâtçılığı sayesinde çıkar yollardan müsbet hedefe doğrultmuş... Unutmayalım! Millet deyince Mustafa Kemal Paşa'ya bazan isteyerek, bazan zor altında yardım edenleri konuşuyoruz. -Böylece zafer kazanmış... Yani zaferi milletle beraber olup kazanmış. Milletin bir kısmı tutmasaymış ne olurmuş? KazanamazmışL Öyle mi?

— Tabi...

— Şimdi en ehemmiyetli noktaya geldik! Millet dediğimiz topluluk kimlerden müteşekkildir?

591

— İnsanlardan... Pardon ailelerden mi diyeceğiz?

— Hayır! Ben daha ziyade ekonomi politik bahsine geçeceğim: Ana hatda millet fakirlerden ve zenginlerden müteşekkil oluyor.

— Evet!

— Ben pek kaba bir tasnif yapıyorum. Bir sürü başka unsurlar da var. Lâkin dağıtmamak için kısadan gideceğim! Mustafa Kemal Paşa. milletin mühim bir kısmını arkasına aldığı, yahut milletin mühim bir kısmı Mustafa Kemal'i başına çıkardığı zaman, bu mühim bir kısım milletin zenginliğiyle fakiri, müşterek düşmana karşı müş-tereken çarpışıyorlardı. Değil mi?

— Evet! Şüphesiz!

— Öyleyse bu müşterek düşman kimdi?

— Yunan!

— Biraz düşünün! Yunan'dan evveli yok mu? Biz öyle perişan bir hale gelmeseydik belki Yunan İzmir'e çıkmazdı.

— İngiliz... Fransız...

— Tabi bunlar da var. Siz de bulursunuz ya, ben kısaca söyliyeyim: Bizim bir tek düşmanımız vardı. Yalnız bizim düşmanımız değil, bizim vaziyetimizde olan bütün geri milletlerin bir tek düşmanı (Emperyalizm!) Yani müstemlekecilik. Nitekim biz de bir yarı müstemlekeydik... Mutabık mıyız?

— Evet!

— Emperyalizm bir memlekete sokulup yerleşmek için birtakım usuller kullanıyor. Bunların en kabası silâhlı istilâdır. Belki de uzun sürmezse en tehlikesizi de budur. Çünki düşman üniformalıdır. Karşıdadır. Nitekim Mustafa Kemal de, Çerkeş Etem ve avenesini Yunan cephesine sürünce rahat bir nefes alarak: Aynen-, «İçeridekileri temizledik, sıra dışardakilerde» der. Şu halde Emperyalizmin en tehlikeli şekli harple girenden ziyade, hulul yoluyla girendir. Yani istismarcı düşman, memleket dahilinde birtakım yerli unsurlardan istifade eder.

— Meselâ Padişah'tan ettiği gibi mi?

— Evet. Meselâ Padişahlık müessesesinden istifade

ettiği gibi... Birtakım mollalar, hatta şeyhülislâmlardan, yani ilmiye dediğimiz dinî zümreden istifade ettiği gibi... Kuvayı Inzibatiye'yi teşkil eden bazı askerî zümreden istifade ettiği gibi. Padişahlık etrafına sıkışmış bir sürü vezirlerden, yani yüksek politikacılardan, yani bir memleketin rehber kadrosunun bir kısmından istifade ettiği gibi...

— Anladım!

— Şu halde, düşman yalnız müstemlekeci devletler değildi. Onların yerli yardakçıları da vardı. Yani düşman iki başlıydı. Birisi yabancı, birisi yerli... Mustafa Kemal Paşa Nutku'nda gençliğe hitap ederken bu ciheti ehemmiyetle söyler... Hatırladınız mı?

— Ezber bilirim!

— Ne iyi! Şimdi, asıl mevzuun kaldığımız yerine dönmeden evvel bir sapma yapacağız! bir memleketin yerli ahalisinden demin saydığımız derecede yüksek muhtelif
makamlara çıkabilmiş adamlar nasıl olur da, yabancı istismarcılarla kendi memleketleri aleyhine birleşebilirler. Daha fecii, bu birleşmeyi hatta, mensup oldukları millet türlü yoksulluk içinde çarpışmayı göze aldığı zaman dahi yapmaktan çekinmezler?

Murat, gözlerini oehtle kırpıştırdı. Bunun cevabını doğru olarak vermeyi ne kadar istediği bu gayretten anlaşılıyordu. Muharrir Kadri Ekrem bey sempati ile gülümsedi:

— Çünkü, dedi, demin Mustafa Kemal bahsinde söylediğimiz müsait şartları kaybetmişlerdir. Temsil ettikleri müesseseler, kuvvetler çürümüşler, dağılmışlar, milletle milletin esas menfaatıyla alâkalarını bir daha yeniieye-meyecek şekilde kaybetmişlerdir. Bunu hissederler.
Hissettikçe, içerde bir takım müstebit hareketlerle kendilerini nihayet alaşağı edecek kuvvetleri dağıtmağa, sindirmeğe, iğfale çalışırlar. Buna güçleri her zaman yetmediği için de, dışardan müttefik ararlar. Bu müttefikler de ancak kendileri gibi haksız cinsten olabilir. Yoksa, dışardan müttefik aramağa lüzum kalmazdı. Milletin yolundan çekilirlerdi. Gayet mühimdir: Yani müsait şartları kaybeden muteberan bizzat kendi milletlerine karşı çıkı-

yorlar. Kendi milletlerinin zararına düşmanlarla birleşiyorlar... Bu düşmanlar, tekrar edersek: İki türlüdürler: Birisi dahilde, birisi hariçte... Anlaştık mı?

— Evet!

— Şimdi kaldığımız yere dönüyoruz. Mustafa Kemal Paşa, Kuva-yı Milliye hareketinin başında, onu zafere götürürken bu konuşmada kısaca (müsait şart) diye adlandırdığımız şeyle, yani milletle beraberdi. (Millet) yani iki esaslı kısma ayrılmış insan topluluğu... Yani zengin ve fakirden müteşekkil topluluk... İşte zafere kadar, yani gerek dış düşmanı yurdumuzdan koğup Lozan'ı imzalayıncaya kadar, gerek dış düşmanlarla müştereken hareket eden yerli düşmanları silâhtan tecrit edinceye kadar... Buradaki silâh bildiğimiz silâh değil, onların istinat ettikleri müesseseleri körletmek, ideolojilerini sindirmek falan... İşte buraya kadar Mustafa Kemal'e zahir olan milletin zenginleriyle fıkarası beraber yürüyordu.
Yani Mustafa Kemal Paşa'yı Muzaffer Kumandan yapan müsait şartlar devam ediyordu.

— Evet!

— Milleti müteassıp sanırdık. Meğer yobazın iftira-sıymış. Şapkayı giydi. Biraz homurdandı ama giydi. Çünkü yüz sene evvel fes için de bilmeden homurdanmıştı. Yeni harfleri kabul etti. Biraz homurdandı. Lâkin kabul etti. Çünkü eski harfleri zaten bilmiyordu. Din kitabı ise zaten arapça olduğundan bilse de okuyup anlayamıyor-du. Tekkelerin kapanmasını umursamadı. Çünkü tekke denilen müessese çoktan iktisadî - içtimaî fonksiyonunu kaybetmişti. Kadının çarşaftan çıkmasını yadırgadı ama, isyan da etmedi. Çünkü memleketin yüzde seksen küsuru köylüydü. Köylüde, bizim kasaba esnafının anladığı mânada tesettür zaten yoktu. Aşarın kaldırılması, müte-gallibenin yer yer sindirilmesi, köylüye biraz nefes aldırdı. Hasılı, sular akarına bağlanmıştı. Olup biten işler, Mustafa Kemal'in müsait şartını teşkil eden fakir ile zengine aynı zamanda uyuyordu. Bu sebeple Kürt isyanları tutmadı. Bu sebeple halifelik kolayca defedildi. Bu sebeple tepede vaki kısacık çekişme izmir İstiklâl Mahkemesi

kararlarıyla bertaraf ediliverdi. Fakat bir başka cihetten de hayat yürüyordu. Zaruretlerini ister istemez

kabul ettirecekti. Nihayet asıl mühim meseleye, hayatî meseleye vasıl olundu. Zaferin kârı nasıl pay edilecek, kimin cebine girecekti. Daha doğrusu yıkılan eski müesseselerin yerini kimler kapacaktı? Yani, Mustafa Kemal Paşa'yı Başkumandan yapan müsait şartlar artık yol ayrımına gelmişlerdi. Zengin - fakir dâvası meydana çıkıyordu. Yani Mustafa Kemal Paşa fakiri bırakıp zenginlerle mi beraber olacaktı, yoksa zenginleri bırakıp fakirlerle beraber mi olacaktı?

— İkisiyle beraber olsa... İkisi de bir millet değil mi?

— Bakacağız! Yapılan işleri Mustafa Kemal Paşa kendisi uydurmuyordu. Bizden evvel başka memleketler de, kendi hususî şartlarına göre aynı sebeplerden geçerek aynı neticelere varmışlardı. Farklı gibi görünen şey, temelde değil haricî manzaraydı. Meselâ: Bizim gibi daha geri bir sistemi defedip yerine daha ileri bir sistem kuranların önüne köylü meselesi diye bir mesele çıkmıştı. Buna iktisatta derebeylikten sermayedarlık nizamına geçmek diyorlar. Biz de aynı şeyi yapıyorduk. Köylü meselesi vardı. Olacaktı. Köyde üç esaslı zümre göze çarpıyordu. Ağa - Orta köylü - Topraksız köylü... Bizde buna hizmetkâr, azap, yanaşma, ırgat, yarıcı, maraba... falan derler. Köylüye toprak vermek bu inkılâp'ın zarurî neticesiydi. Lâkin evvelâ köylü deyince kimi kastediyorduk?.

— Üçünü birden?

— Demek üçü birden mi bizim (efendimiz) idiler?
Bakacağız? Birinci yol şu olabilirdi: Ağaların mallannı, mülklerini müsadere edip hiç topraksız, istihsal vasıtasız ekseriyete dağıtmak, bunu yaparken orta köylünün de bulunduğu halde kalabilmesine yardım etmek. Çünkü orta köylü, orta esnaf... umumiyetle küçük burjuva denilen sınıf gibi her kımıldanıştan zarar görüyor, azim ekseriyetle topraksızlara karışıyor içlerinde devede kulak kabilinden birkaçı, zenginleşebiliyordu. Şu halde, açık-

ça fıkara köylü tutulup zenginlerin zararına mı geliştirilecekti? Bir kere köylüler, sınıf olarak gayet karışık bir unsur teşkil ediyorlar. Bilhassa fıkarası, son derece cahil, hurafelere bağlı, kârını, zararını bilmez bir kalabalıktı. Böyle olmalarında ve böyie kalmalarında eski sistemin kârı vardı. İrsen de fena halde zedelenmişlerdi. Verem, frengi, belsoğukluğu, trahom nesillerini tehdid ediyor, istihsal hayatında işlerine tesir yapıyordu. Bu sebeple köylü sınıfı, başına şuurlu amele kitlelerini almadıkça kendisine hiçbir iş başaramıyordu. Öyleyse Mustafa Kemal Paşa inkılâpçı âmele sınıfını teşkilâtlandırman, onun başına geçmeli, kısacası, biraz daha yumuşak, biraz daha sert, fakat mutlaka Sosyalizme gitmeliydi.

— Ne münasebet üstat! İşi nereye getirdiniz?

— Değil mi? Zaten bunu istese de Mustafa Kemal Paşa yapamazdı. Çünkü istinat ettiği asıl kitle bu yolu kabul etmeyecek derecede zengin tabakadan ibaretti. Şu halde, geriye (Köylü bizim efendimiz!) diye umumî bir lâf atmak, ağanın, yani mütegallibenin nüfuzunu mümkün olduğu kadar devlet nüfuzuna kalbetmek... Bir taraftan da köylüyü kalkındırmağa uğraşmak.

— Evet!

— Evet, ama, bu işte biraz inkılâpçılık noksan değil mi? Malûm ya, inkılâpta tekâmül aranmaz. Gidilecek hedef tayin edüdi mi, oraya sıçranır. Maksat bütün köylüleri olamaz ya, orta sınıf haline getirmekte, bu ağaları haliyle bırakmak, hizmetkârın gaz lâmbası bile ya-kamayan nevinde yarı aç çocuğunu okutmağa kalmak bizzat kendisini yarandırmalarına müsaade etmek değil de nedir? Sonra gelelim şehir zengini ile fıkara bahsine... Devletçilik yapacağız? Para lâzım. Zenginin servetini kâ-miien alalım. Olmuyor. Vergi ile topladığımızdan bir kısmını devletçiliğe verelim. Pekâlâ! Vergiyi ekseriyet fakir olduğundan ve zenginler ekseriya asıl kazançlarını, usta maliyeciler avukatlar tarafından sakladıklarından, Millet Meclisi'nde kendi mümessillerini bulundurdukları için daima işlerine gelen kanunları çıkarttıklarından, fakirler öder. Fakirlerin parasıyla devletçi müesseseler kurduk.

Altına bir de madde ilâve ettik. (İlerde yerli zenginler yetişirse bu fabrikaları onlara devredeceğiz!) Bu madde, kimin lehinedir? Herhalde fakirlerin lehine değil.

Kanun çıkarıyoruz. (Herkes kanun nazarında müsavidir) diyoruz. Halbuki avukat tutamayan bir dul kadınla iki, üç meşhur avukat tutabilen bir zengin bir meseleden dolayı mahkemeye gitseler, hangisi kazanır? Diyelim ki netice itibariyle dul kadın kazanır. Avukatlar hukuk bilgileri sayesinde hiç olmazsa davayı üç, beş sene uzatmazlar mı? Bakalım dul kadın bu kadar müddet dayanabilir mi?

Hasılı Mustafa Kemal Paşa, fakirlerle beraber olmaktansa zenginlerle beraber olmayı tercih etti. İçinde bulunduğu şartlara göre de başka türlü hareket edemezdi. Çünkü dayandığı esas kuvvet zenginlerdi. Bir kere zenginlere dayandı mı, askerî zaferi kazandıktan eski müesseseler, yerlerine geçecek yeni müesseselerin hayatını tehdit edemeyecek kadar sindirildikten sonra, bu eski müesseseler bakayasıyla anlaşmak zaruriydi. İşte bu sebeple Kürt isyanlarına ve bu isyanların olduk ça kanlı bastırılmasına rağmen bugün Şark'ta hâlâ, yetmiş seksen köye bâtapu hükmeden ağalar, eski devrin artığı mütegallibeler huzur içinde yaşıyorlar. Bugün müdafaa vasıtalarından mahrum olduğu için ırgat yevmiyesi aşağıdır. İnsanlar âdeta boğaz tokluğuna -bu da bizim memleketimiz ölçüsünde bir boğaz tokluğu- çalışırlar.
Binaenaleyh makine kullanmak insan kullanmaktan daha pahalı düşer! Bu sebepten de memlekete ziraat makinesi girip yerleşemez. Yerleşmedikçe köy iktisadiyatı için esir insan sürüleri -bunlar boğazı tokluğu dediğimiz bukağı ile esirdirler.- Mevcut olacaktır. Hal böyle olduğu için de, Mustafa Kemal Paşa, bir Halk Partisi kurup bu parti hem zenginin, hem de fakirin hakkını arar diyecek, yani soyanla soyulanı, soygun devam etmek şartıyla bir arada barındırmağa çalışacaktır. Yani bizzat kendisini meydana getiren müsait şartlara bizzat kendi karşı çıkacak, giderek kendi zıddına, kendini yok edecek olana yanaşacak, bizzat kendisi kendi hikmet-i vücudunun kalma-

masına yardım edecekse temenni edelim ki, ben yanılmış olayım, yahut da temenni edelim ki Mustafa Kemal'in ömrü bu feci akıbeti görmeğe yetişmesin!

— Mübalâğa ediyorsunuz! İmkânı var mı var?

— Meydanda birşey! Partisinin nizamnamesi Serbest Fırka denilen maskaralığın nizamnamesinden kitap üzerinde on misli ileridir. Böyle olduğu halde, Mustafa Kemal Paşa, müsait şartların kaybolması karşısında telâşlandığı için bizzat kendisinden daha geri bir teşekkülü zorla yoktan var etmekten başka

bir çare bulamıyor. Bu çare neyi hallecek bilmem! Bildiğim birşey varsa, bu gece burada olduğu gibi, müsait şartların artık tamamıyla iflâs ettiğini, müsait şartları teşkil eden iki zümrenin de, yani fakirlerin haklı olarak, zenginlerin, zenginlerin tabi haksız olarak ve başka başka maksatlarla, -bu maksatlar azim ekseriyette şuurlu değil ki daha fena- Mustafa Kemal'i artık o büyük dahî saymadığını gösterecek. Bır-nu böyle maddî bir surette, inkâr ve tevil edilmez bir katiyetle niçin görmek istedi anlayamadım!

— İşte gördünüz mü? Bizim bilmediğimiz bir takım sebepler vardır? Ben böyle düşünerek Mustafa Kemal Paşa'ya körükörüne inanıyorum. Haklıyım da... Çünkü şimdiye kadar yaptığı işler ona hâlâ güvenmemizi haklı

çıkarır!

Muharrir Kadri Ekrem bey kederle gülümsedi:

— Mustafa Kemal Paşa, dedi, henüz kendisinin isteyerek meydana getirdiği bir uydurma Parti tarafından alaşağı edilecek kadar çürümüş bir şahsiyet değildir. Ona bu şaşkınlık anında sizin böyle itimat ettiğinizi bilse... Bu belki de istikbalinizi garanti eder... Durunuz canım! Hemen kabarmayınız! Böyle birşeyi asla düşünmediğinize eminim! Kendimden ziyade eminim! Ve sizin için en büyük tehlikeyi de burada görüyorum.

— Anlayamadım!

— Anlatacağım delikanlı! Sizi iyi tanırım. Yani sizin tipi! Bir müddet ben de kendimi sizden zannettim. Buna yüzde yüz emindim. Birisi itiraz etse, hiç âdetim olmadığı halde belki de onu döğmeğe falan kalkardım.

Böylece inanmak iştiyakı beni sosyalizme, neden sakla-malı, komünizme götürdü.

— Beni asla götüremez! Yanlış tamamıyla...

— Ben kendimi anlatıyorum. Komünizme götürdü. Size yukardariberi biraz karışık da olsa, yaptığım tahlil komünizm denilen ilmin, metodu sayesinde varılmış neticelerdir. Buna yüzde yüz inandığım halde, bugün Halk Partisi gazetelerinden birisinde, uydurma olduğunu, kendi adım gibi bildiğim bu yazıyı müdafaa ile meşgulüm. Neden mi? Çünkü ben korkak bir adammışım! Korkak olduğumdan bîr an bile şüphelenmemiştim. Bu hakikat, karşıma öyle bir yerde, o kadar apansız çıktı ki... Hemen yere serildim. Bilmem Ertuğrul Hikmet size söyledi mi? Birçok diğer arkadaşlarla beraber komünizm töhmeti altında İstiklâl Mahkemesine sevkedilmiştik. Ortada bir hayat tehlikesi de görünmüyordu. Böyle düşündüğümü zannetmeyin. En evvel hayatımdan vazgeçmeyi sanki, ciga-ra yakmak haline getirmiştim. Hak bellediğim bir yolda ölümü hatta zevkli birşey sayıyordum. Nasıl oldu, hâlâ anlayamam! Birdenbire çöktüm. Halbuki Rusya'da muazzam bir ihtilâl, fikirlerimin doğruluğunu tarih içinde ebe-diyyen, hiç bir fikre nasip olmamış bir azametle payidar kılmış bulunuyordu. Çin'de arkadaşlarım şerefle döğüş-mekteydiler. Bir şair arkadaşın dediği gibi: «Her kilometrede, her mil-i bahrîde» dostlarım vardı. Lâkin, akıllarına da, gördükleri işe de zerre kadar değer vermediğim dört insan karşısında birdenbire tükendim. Korkudan dizlerim kesildi. Hayasız bir can kaygusu içinde hüngür hüngür ağlayarak af diledim. Köpekler gibi yalvardım. Bu hareketin bir tek faydası oldu. -Kadri Ekrem, tekrar kederle gülümsedi:- Bana haddimi bildirdi. Şimdi tamamıyle aksi

şeyler düşündüğüm, beraber olduğum kalabalığa zerre kadar inanmadığım halde, onlarla beraber yürüyorum. Verdikleri rezil sadakayı her ay muntazaman alıyorum. Halime şükrediyorum. Güldüğüm, eğlendiğim, hatta kızlarını beğendiğim Türk milletine hikâyeler yazdığım oluyor... Normal bir adam gibiyim. Buna hiç alışamam zannediyordum. Bakıyorum da, öyle değil... Ama sana gelin-

599

ce: Ertuğrul Hikmet'in anlattıklarına göre sen, bulunduğun yerde duramazsın! Mustafa Kemal'i daha çok sevmek için, arayacaksın, aradıkça ondan, belki de farkına varmadan uzaklaşacaksın. Nihayet öyle bir yere geleceksin ki, karşındakiler, yanına gitmek istediklerin olacaklar ve onların arasında, bu seni şaşırtan hatta öfkelendiren fikirlerimle ben, belki de elimde altı oklu inkılâpçı partinin bayrağını tutarak ben de bulunacağım! Döğüşece-ğiz! Sonunda siz kazanacaksınız. Murat, sahici bir öfkeyle:

— Hâşâ! diye bağırdı. Ben bu memleketin çocuğuyum. Babam bu topraklar için üç muharebede döğüştü. Kanını akıttı. Babam Mustafa Kemal'in bayrağı altında zafer kazandı. Ben o zaferi, sizin söylediğiniz mahzurları varsa, onlardan temizleyeceğim.

— Bütün bu sözler beni daha çok haklı çıkarıyor. Böyle düşünmesen de futbol maçlarıyla meşgul olsan, sinema artistlerinin resimlerini biriktirsen, belki inanırdım. Senin gidecek başka yerin yok!

— Görürüz!

— Tabi göreceğiz kardeşim! -Ellerini oğuşturdu. Ne hoş olacak! Böyle bir kehanette bulunduğum için beni şimdikiyle kıyas edilmeyecek kadar fazla seveceksiniz. Bana düşman olamayacaksınız! Ben de, sizde, benim cesur nüshamı seyrederek avunacağım!.. Bir iyi yeri, kahbece boş bırakmak ne demektir? Hiçbiriniz bunu hissetmeyiniz isterim delikanlılar! Siz ne fikirdesiniz şair?

İbrahim Rıza, gözlüklerinin arkasında akıllı gibi bakarak insanı aldatan bakışlarla gülümsedi.

— Son kıt'ayı bitirdim, dedi, iki mısra noksandı. Şimdi buldum. Siz konuşurken... Dinler misiniz?

— Tabi!

— Sevgilisi çocuk da ona oyuncaklar teklif ediyor. En sonunda :

«Aç bütün camları görünsün dönen küre Koş Arz'ın kenarına salla ayaklarını!»

600

Nasıl?

Kadri Ekrem bey gülümseyerek cevabı Murat'a bıraktı. Murat, bilâkis somurttu:

— Evvelâ annesiyle yattığın kıza mı bu mani? dedi, ben bu kadar hayasız olsam, kendimi öldürürdüm.

— Neye kızıyorsun kardeşim? Ben şiir yazıyorum!

— Ben de doğru söylüyorum!

— Bunun onunla ne alâkası var?

Murat hayretle baktı. İbrahim Rıza alay etmiyordu. Samimî idi. Gülmesi tuttu: «Bu samimiyet de artık halt ediyor!» diye düşündü. Aynı zamanda bu günün pazar olduğunu, birbuçuk aydanberi ilk defa pazar gecesi Ta-mara ablaya gitmediğini hatırladı. Safo'nun ölümünü haber aldığı gün telefon ettikten sonra kadını bir daha aramamış, onun kendisini aramayışına âdeta gücenmişti. Şimdi, bunu zihninden geçirirken somurttuğu halde, üç gün, üç gece Reçina'da kapalı kaldığını unutuyor, hefe bu akşam hiç değilse bir telefon edip gelemeyeceğini bildirmek lâzım olduğunu fark bile etmiyordu. Fena bir evlilikten yeni kurtulmuş, bekârlığın tadını çıkarmağa başlamış bir erkek halindeydi. Safo varken, böyle ondan uzakta bulunsa, bir eza hissederdi. (Tuhaf değil mi? Bir kadınla beraberken böyle birşey duymuyordu.) Pek müphem bir surette, Tamara ablanın öfkesini Safo'nun ölümü haberiyle kolayca karşılayacağına güvenerek yüreğinde bir başka çeşit rahatlık daha vardı.

Yazıhanede işlerini bitirdiği zaman, akşamın saat yedisinde, Tamara'ya bir telefon etmek için dinleyiciyi kandırıyordu ki zil çaldı.

— Alo! dedi. Tamara'nın dargın sesi:

— Kimsiniz? diye anlamamış gibi sordu.

— Benim Murat!

— Ya! Ölmediniz mi? Ben de cenaze îçin...

— Haberin yok Tamara abla! Sana bir felâket ha-

ber vereceğim... Bunu nasıl söyleyeceğimi bilemediğimden...

— Şimdi anladım. Dört gün evvel aramışsınız! O zamandan beri bu fena havadisi nasıl vereceğinizi mi düşünüyorsunuz! Pazar gecesi de henüz formülünü bulamadığınızdan gelmediniz?

— Evet... Şimdi bile bulmuş değilim... Son derece kederliyim abla! Safo... Nasıl anlatmalı... Dört gün evvel öidü.

— Ne diyorsun? Böyle şaka istemiyorum. O keçiboynuzu şimdi karşında mı oturuyor, dizlerinde mi?

— Vallaha! Hiç böyle şaka olur mu?.. Pek fenayım, pek... O gün hemen seni aradım. İsabet ki evde değildin...

— Sahi mi Murat? Neden? Nasıl? Kaza mı?

— Bin beteri... Çocuk düşürmüş. Anlıyor musun? Kendimi bir mânada katil hissediyorum. N'apacağımı sahiden şaşırdım.

— Şimdi derhal bana gel! Ben otomobili hemen gönderiyorum! Orada bekle...

— Ne iyisin! Teşekkür ederim!

Telefonu bıraktı. «Kendimi katil hissediyorum:» Sözü dört gündür başının içinde dönüp dolaşıyor olmalıydı. Bunu uzaktan uzağa sezmiş, bir türlü kendi kendisine bile itiraf edememişti. Demek şu anda Marta ablayı kendisine, kendisinden daha yakın mı hissetti? Bazan akıllı bir kadına sığınmak nasıl da bir ihtiyaç oluyordu! Bu, küçük çocukların, haklarından gelemeyecekleri her hâdise karşısında (Anne!) diye bağırmalarına, ağlamalarına benzemekteydi.

Dün pazar olduğu için Reçina yazıhaneye gelmemişti. Bugün de sabahtan beri âdeta saklanbaç oynamış, kızla karşılaşmamak için bütün kurnazlığını kullanmıştı. Safo'nun öldüğünü duyduğu üçüncü gün kendisini bir erkek arkadaş gibi samimî olarak teselli etmeğe çalışmasına rağmen ilk iki gün ve iki gece, Safo'dan intikam almak isteyen bir hali vardı ki, bunu asla affedemiyor, san-

ki, bu işte kendisinin hiçbir suçu yokmuş, iğfal edilmiş gibi Reçina'ya öfkeleniyordu. Şimdi içeri giriverse:

— Rica ederim yakamı bırakınız! diyeceğine emindi. Bu emniyetle tamamıyle
rahatladığı sırada, Reçina'-nın sarı saçlarıyla çerçevelenmiş renkli yüzü aralıktan göründü:

— Yalnız mısın?

— Cok!

— Kederli misin?

— Cok!

— Söylesene... -Kapıyı dikkatle kapattı. İki adıma kadar yaklaştı. Ellerini dolgun kalçalarına çaresizliği ifade eden bir şekilde koydu:- Sana ne yapsam? Ne istersin?

— Hiç... Yorgunum... Yüreğim yorgun... İki gecedir pekaz uyudum. Bilmem ki...

Kız yaklaştı, kollarını boynuna doladı. Şimdi yüzü, sıcak nefesini derisinde hissedecek kadar yüzüne yakındı. Murat bir pertavsızdan seyrediyor gibi, ona hayretle baktı. Pembe derisinde en küçük bir pürüz, bir leke yok... Sanki ebediyyen taze kalması ve öpülmesi için yaradıl-mış. Biraz evvelki kat'î kararının nerelere savuştuğunu bir taraftan araştırarak, belinden tutup dizlerine oturttu.

— Çok şükür ki sen varsın, dedi, sen ölümden evvel de varsın, ölümden sonra da...

— Bu gece yemeği bizde yer misin? Annem seni pek beğenmiş. Babama anlata anlata bitiremiyor.

— Bu gece imkânsız... Bir yere davetliyim? Yarın gece olur mu?

— Bu gece istiyorum. Biraz geç kalkardın... Kapıyı açar, örterdik. Beni gene kuoağına alıp yukarı taşırdın! Bunları bugün düşünüp hazırladım. İki şişe de likör aldım.

— Ne güzelmiş! Biraz evvel söylemeliydin? Yarın gece muhakkak... Haydi gül bakalım... Ama, böyle de çok güzelsin!..

603

— Evet! O kadar güzelim ki... Sana yatağımı vadet-tiğim halde, edepsizce reddediyorsun!

— Daha yirmi dört saat hasret çekmek, yirmi dört saat sonra seni yirmi dört misli fazla sevmek için...

Reçina, büyük bir arzu ile Murat'ın boynunu öptü. Yüzünü böylece saklamış olarak:

— Sana alıştım, haberin var mı? dedi, kocam gibi... Benim için yeni birşey... Hatırladıkça uykum kaçıyor.

— Benim de...

Kapı vurulunca Reçina sıçrayıp kalktı. Murat telâşla elini saçlarına götürdü.

Şoför Hatman, selâm verdi.

— Siz misiniz Hatman? Geliyorum.

Adam, Reçina'ya bakmadı bile. Her zaman tamamıyle bir başka dünyada gibi yaşıyordu. Murat Tamara ablanın bir sözünü hatırladı: «Seni, bana memleketimden bahsediyorsun diye seviyorum, demişti, biz de kendi aramızda hep memleketten bahsederiz ama, hepimiz de kin duyarak konuşuyoruz! Bu da insanı kolayca bıktırıyor. Sen bizim memleketi bildiğin kadar biliyorsun ama, sözlerinin kinle alâkası yok! Ben de meğer buna muhtaçmışım! Murat, Tamara ablasının böylece ne demek istediğini, Hat-man'ı görür görmez bir daha anlamıştı. Büyük kin, taşıyanlar için de etrafındakiler için de ağır, yorucu, harap edici birşeydi.

— Bir cigara Hatman! diye gülümseyerek ve acıyarak paketi uzattı, hemen iniyoruz! Matmazeli de geçerken evine bıraksak!

— Olur!

— Haydi sevgilim, birşey alacaksanız!

— Çantayla şapkamı... Derhal...

Kapıyı kilitledikten sonra koridorda beklediler. Murat, cigarasını içerken: «Ben eskiden de mi idaresiz bir heriftim, yoksa giderek mi böyle karıdan beter oldum!» diye düşündü. Fakat Reçina küçük hasır şapkası, eldivenleri ve kırmızı çantasıyla görününce idaresizliğini âdeta beğendi.

Murat, arabanın köşesine büzülmüş olan Tamara'y»

604

görmesiyle, ne büyük bir hata yaptığını anladı. Bunu pekâlâ kestirebilirdi. Demek ki ıztırap çekiyor diye düşünüp bizzat koşmuş... İşte çektiği ıztırap!. Haydi bakalım Reçina'ya bu geceyi neden

reddettiğini nasıl anlatmalı! Tamara abla, Reçina'yı tanıyordu.

— Buyrun! diye biraz şaşırarak yer verir gibi kımıldadı. Matmazeli de mi getirdiniz?

— Geçerken evine bırakalım, demiştim.

Az kalsın: «Sizin geleceğinizi tahmin etmediğimden..» diye ilâve edecekti.

— Teselli için, iki kişi bir kişiden iyidir. -Gülümsedi:-Yalnız başıma nasıl başaracağımı düşünüp duruyordum. -Kurnazlığını Murat sonra uzun müddet anlayamadi:-Matmazeli bu gece bırakmam!

Bu söz, somurtmak üzere olan kızı evvelâ hayrete düşürdü, sonra sevindirdi. Murat'la kadının arasında... Herhalde böyle karşılaşmaması lâzım gelirdi. İşi daha iyi anlamak için daveti derhal kabul etti:

— Teşekkür ederim... Rahatsızlık verirsem...

— Hiçbir şey vermezsiniz! Giriniz kızım! Murat:

— Biz Hatman'la beraber gidelim! dedi.

— İyi edersin. Hava bir sıcak ki... Ben matmazeli rahatça tetkik ederim. Bürodayken alıcı gözüyle bakmamıştım. Galiba gelinim sayılır.

İkisi de tekzip etmediler. Tamara gözlerini utanarak yere eğen kıza bir kere baktı: «Evvelce başlamış! diye düşündü. Bunu da ölen gibi ölen kadar seviyor mu? Ne karmakarışık hale gelmişiz!»

Kadınlar Tepebaşı'na kadar pekaz konuştular. Orada, Tamara abla, Murat'a seslendi:

— Bizi nereye davet ediyorsun delikanlı?

— Şampanya istememeniz şartıyla... Neresini emrederseniz...

— Evvelâ, bir küçük lokantada birşeyler yeriz. Sonra düşünürüz. Değil mi matmazel!

— Siz bilirsiniz Madam! Tamara şoföre bir isim söyledi.

Otomobil Meiek sinemasının sokağına saptı. Buradaki bodrum lokantasına girdiler. Marta :

— Ben rakı içerim, dedi, siz matmazel?

— Matmazel Reçina, diye Murat takdim etti.

— Ben de rakı içerim.

— İşte şimdilik şampanyadan kurtuldunuz!

Uç kadeh rakı ile hafif şeyler yediler. Karınları doyduktan sonra Tamara:

— Artık birer tane de votka emredin, dedi, sonra yavaşça Murat'a sordu, tanıyor mu?

— Tanıyor! Pek üzüldü. Arkadaştılar.

— İyi öyleyse... Şimdi bana anlat nasıl oldu? Murat, kolayca anlattı. Tamara biraz düşündükten

sonra :

— Peki, neden? dedi, çocuk istiyordu. Sakın, sen

mi zorladın?

— Zorlayabilir miyim? Bana hiç haber vermedi. Son günlerde sıhhati bozuk gibiydi. Çok sıkıştırdım. Hatta bir gün (ille doktora gideceğiz?) dedim. Gitmemek için ağladı.

— Anlayamadığım bir nokta var: Madem ki aldıra-cakmış, neden üç ay beklemiş. Madem ki üç ay beklemiş, neden birdenbire fikrini değiştirmiş? -Yüzüne hayretle bakan Reçina'nın yanağını okşadı- Bu küçüklerle insan ne yapacağını bilemez, değil mi meleğim?

Reçina, bu güzel kadının iltifatından mesut, yanakları kızararak:

— Ben düz insanlardanım, diye cevap verdi. Safo
karışık insanlardandı. Birşeylerden korkar, fakat korktuğu şeyi de mutlaka yapardı. Birşeyi sevmez, fakat sevmediğine sevmediği halde ihtirasla talip olurdu.

— Anlıyorum. Az yaşamağa mahkûm kadınlardan-mış. Hiç de farkedemedim. -Murat'ı gösterdi:- bunun arkasına âdeta sinmiş bir hali vardı. Ben de onu hep
bununla beraberken gördüm. Yalnız görseydim belki bir-şeyler sezerdim. -Mevzua hiç de fena gitmeyen, insana gaddarlık hissettirmeyen tabii bir sesle devam etti:- Öl-

meği istemiş. Ölmeği isteyenleri rahat bırakmalı. Ne dersin Murat! (Bu iş burada bitti!) diye kesip atmağa cesaretin var mı?

— Cok üzülüyorum. Kendimi suçlu görüyorum. Ama, bana fenalık etmiş gibi birşeyler de hissetmiyor, değilim...

— Hayır! Ne o ne bu! Matmazel, güzel tahlil ediyor. Böyle karışık insanlar var. -Gülümsedi:- Seni bu geceden, itibaren matmezele teslim edeceğim. Olur mu? Seni bu kadar şirin bir arkadaşla beraber düşünmek hoşuma gidecek.

Bir daha açmamak üzere sözü değiştirdi. Kizm çekingenliğini gidermek için bildiği bir mev7.ua ^eçti. Enis tesi ve ablasını çekiştirmeğe başladı. Dedikodunun her zaman en iyi teselli ve en kolay samiyet vasıtası olduğunu biliyordu.

— Eniştem nasıl? diye sordu, ablamla kavga odiycr-lar mı?

— Hayır! Bilâkis... Madama hürmet ediyor.

— Tamam! Onların kavgası bu şekildedir. Şimdi ikinci eniştem kimdir?

— Anlayamadım!

— O kadar mini mini değilsiniz matmazel... Murat'a sorun da bakın! Ben samimiyeti herşeyden fazla severim.

— Onu mu sordunuz? Biraz karışıkça gibi. Bulgar mühendis hâlâ duruyor. Bir de o göbekli zabit var.

— İki kişi varsa aynı zamanda yeni bir iş de vardır.

Murat, yapılan senetleri ve şirket mukavelenamesini anlattı. (Göbekli zabitin) evini, karısını gittikçe eğlenceli bir hal alan cümlelerle hikâye etti. Farkına varmadan üçüncü votkaları da içtiler.

Tamara:

— Ablam yamandır, dedi, şimdi işle meşgul olduğundan gözü dünyayı görmez! Fakat para meselelerini yoluna koyar koymaz, uzun Bulgari da, göbekli zabiti de derhal defedecektir. O sıralarda bilmem ki Murat'ı nasıl saklayacaksınız?

— Ben mi? Ne demek?

— Karışmam! İkinizi de bir arada gördüğü anda meseleyi hemen anlar. Anlar anlamaz, «Bir bakayım nedir?» •diyeceğine hiç şüphe etmeyin! Az sever ama, ilk günler fena inhisarcıdır. Murat'ı ikimizden de alıp gider.

Reçina, aşağıdan yukarıya Murat'a bakarak:

— Bilmem ki, dedi hemen beni bırakır mı demek istiyorsunuz?

— Yavrum, erkekler için bırakmak diye bir şey yok. Onu biz kadınlar yaparız. Erkek sizin için ölürken, meselâ şu köşede oturan kocakarıyla gene de yatar...

— Murat'dan ummam!

— Ne iyi kalplisiniz!.. Acaba sizin yaşınızdayken ben de mi böyleydim.

— Siz mi? Siz benden büyük değilsiniz ki madam... Ben yalnız ablanız için konuştum. Siz hesaba giderseniz, yenileceğim muhakkak...

— Hele yumurcak! Bu yahudiler her memlekette böyle oluyorlar... Korkunç mahlûklar...

Murat, ikisini zevkle dinliyordu. Tamara'yı abla saymanın rahatlığını çoktan anlamıştı. Reçina'nın arkadaşlığı da, meselâ Safo'nun arkadaşlığına benzemiyordu. Biçare Safo'da insana ağırlık veren,

insanı ürküten birşey vardı. Halbuki Reçina bahar havası gibiydi. Hiçbir mesuliyet hissi vermiyordu. Safo'dan yüz defa daha güzel olduğu halde insan buna âşık olamazdı. Reçina sahici aşkı tatmadan ölmeğe mahkûm kadınlardandı.

Murat, kendisini hiçbir tehlikeye maruz görmediğinden gelen bir iç ferahlığıyla:

— Peki nereye gideceğiz, Tamara abla? diye sordu.

— Bu güzel kızla iftihar edeceğimiz bir kalabalık yere... Taksim bahçesinde Fransız artistleri varmış. Fransızlar iyi artist değillerdir ama, tatlı kadınlardır. Matmazeli bilmem, bana her defasında bir yeni zarafet öğrettiler. Malûm ya, biz Slavlar şarklıyız! Kaba oluruz.

— Siz mi Tamara abla! İftira ediyor sevgilim! Siz de pekâlâ görüyorsunuz!

Reçina:

— Elbette iftira ediyor, dedi, yahut da nezaketle bana ihtar ediyor.

Tamara:

— Çoeuklarla konuşmak ne müşkül, diye mahsustan içini çekti, Fransız kızları bizi utandırsınlar do... Görürsünüz...

Otomobili eve gönderip yürüdüler. Yaz olmasına rağmen cadde oldukça kalabalıktı. Erkekler Murat'ın bahtiyarlığını, kıskanç gözlerle süzüyorlardı.

Tamara, Ertuğrul Hikmet'ten bahsetmeğe başlamıştı:

— Bir daha evimde öyle Bolşevik istemediğimi lütfen kendisine söyler misiniz? dedi.

— Söyledim bile.

— Somurttu mu?

— Hiç somurtur mu? Gülüverdi: «Yalana bak! Yağma yok!» dedi.

— Hiç de yalan değil deseydin!

— Dedim!

— Ne dedi?

— Bizim Tamara abla o kadar güzel ki, dedi, bir insan o kadar güzel olunca Bolşeviklik düşmanı olamaz! dedi.

— Ya, n'olurmuş?

— Onun kanaatınca Bolşevik olurmuş.

— Hayır! İstemiyorum... İmkânsız birşey! Bir daha evime ayak basarsa... Başına birşey atacağım!

— Söylerim!

— Ama, öyle bir şekilde söyleyeceksin ki, başına birşey atılmak bahasına da olsa, peşine takılıp gelmeli... Anladın mı sen?

Ertuğrul Hikmet'in nesini hoş bulduğunu Reçina'ya anlatmağa başladı. Bir tuhaf samimiyeti varmış! İnsan onu derhal Murat'ın kardeşi zannediyormuş...

— Bu suretle akraba olduğumuzdan pek kısa zamanda tanıştığımız halde, nazım geçiyor, diye gizli bir

gururla konuştu. Birçok iyi insandan akrabası olmak ne rahat şey!

Reçina da aynı kanaattaydı. Murat, on dakika görüşmekle, pek müşkül-pesent bir yahudi olan - Bilhassa (Yahudi kelimesine sevimli bir surette basıyordu. Annesini fethetmişti. Hatta bu akşam, kendisine söz vermemiş olsaydı, babasıyla beraber yemek yiyecekti ki, evlerinde senelerce söylenecek bir hadiseydi.

Sonra, annesiyle tanıştığı gece, kendisini ev kıyafetiyle bara nasıl götürdüğünü anlattı. Bereket versin tarihini söylemeyi akıl edemediği için Tamora, bunun, pek insafsız bir avunma çaresi olarak tatbik edildiğinden şüphelenmedi.

Taksim bahçesinin varyete kısmını da umduklarından daha kalabalık buldular. Ancak, kapıya yakın ve yol üzerindeki masalardan birisine oturabildiler.

Biralar yeni gelmişti. Murat kadınların bardaklarını doldurmakla meşguldü ki arkasından tanıdık bir ses:

— Anne, baksanıza Murat bey de burada! dedi. Murat, bira şişesi elinde olduğu halde döndü. Fatma, annesiyle Aliye hanımefendiyle beraber iki

adım mesafede duruyordu.

Şişeyi derhal bırakıp ayağa kalktı.

— Buyrun, dedi, iyi bir yer değil ama... Bunu bulabildik!..

Sonra pek acele davrandığına üzülerek sustu. Fatma'nın arkasındaki pelerinli zabit'i onlarla beraber zan-netmemişti.

Aliye hanımefendi de, kızı da, Murat'ın arkadaşlarını dikkatle süzdüler.

Sonra Aliye hanım:

— Rahatsız olmayın! dedi, bir yer buluruz! Üç kişiyiz!

Kadın elektrik ışığında, olduğundan çok daha genç görünüyordu. Bilmeyenler Fatma'nın birkaç yaş büyük ablası zannederlerdi.

Murat, süratle, zabitin kim olabileceğini düşündü. Ömründe bu kadar güzel erkek çok az görmüştü. Şapka-

sının yanında dalga dalga altın parıltılı saçları vardı. Pembe beyaz yüzüyle zabit kıyafetine girmiş genç bir aktris denebilirdi.

Mağrur bir bakışla Murat'a bakmış sonra:

— Yürüyelim! demişti.

Çizmelerinin mahmuz şıkırtılarıyla önlerinden geçtiler.

Murat, bu kadar güzel bir delikanlının nasıl olup da fırsat varken Marta ile Reçina'ya bir kere bile bakmadığına şaştı.

Yerine oturunca Aliye hanımla Fatma'nın kim olduklarını söylemek istemediği halde:

— Ne yakışıklı zabit! dedi.

— Belki de Fatma'nın nişanlısıdır. Yahut nişanlısı sayılır! diye düşündü ve kederlenmemek için gülümse-meğe çalışarak, sözünü tekrarladı:

— Ne güzel erkek, değil mi? Tamara, arkalarından bakarak sordu:

— Kim bu kadınlar?

— Bunlar mı? Ana - kız. Kadının kocası babamın muharebe arkadaşıydı. Sakarya harbinde şehit düştü. Selim amcam... Kızı da Fatma... Beraber büyüdük sayılır. Biribirimizi pek fazla görmezdik ama... Gene de beraber büyüdük... Delikanlı ne güzel! Onu tanımıyorum.

— Matmazel Reçina iyi tanır!

Murat, hayretle döndü. Evvelâ Tamara'ya sonra Reçina'ya baktı. Tamara abla yüzünü belli belirsiz buruşturmuştu. Reçina gülümsüyordu.

— Nereden tanır? Emin misiniz?

— Emin olmaz olur muyum? Sorun da bakın! Reçina:

— Evet! Dedi.

— Nerden ama?..

Tamara kızın tereddüdünü görünce:

— Yazıhaneden canım, dedi, benim sayısını artık unutmak üzere olduğum eniştelerimden birisi... Mamafi, doğru söylemedim. Eniştelerimin sayısını unutmak üze-

reyim ama, bu sevimli bebeği galiba hiç unutamayacağım!

— Neden?

— Ablamın kolleksiyonunda bir istisnadır. Bakın anlatayım: O sıralar, ablacığım, ata binmeğe merak sardır-mıştı. Bizim sülâleye neredense bir Kazaklık sıvaşmıştır. At merakı aldı, yürüdü. Ablam, kilot pantolon, rugan çizme, kırbaç, falan... Amazon kıyafeti kendisine yaraşıyordu. Kadınlar otuzbir yaşlarına basınca telâşlanırlar. Çünkü hakikatte otuzbir yaş, atuz altı yaş demektir. Ablam da, aynada suratını tetkik ede, tetkik ede yüzünün hatlarını ihtiyarlar bulmuş olacak ki erkekleri kadın kıyafetinde teshir edemeyeceğine inanmış, kaleyi içerden fethedebilmek için erkek kıyafetine girmeyi düşünmüş. İşte o sıradaydı. Bu küçük beyle tanıştılar. Ablam, erkek güzelliği karşısında meselâ sizin kadar bile «Eksite» olmaz.

— Neler çıkarıyorsunuz?

— Biliyorum canım... Şaka ediyorum. Ablam Sipahi Ocağı'na gitti. Ata biniyordu. Bu yavrucuk da. Zabit. Bir gezinti esnasında tanışmışlar. Ablam, sevgi işlerini gayet pratik bir hale getirmesini bilir. O gün tanışmışlar. İki saat sonra yatmışlar. Bazısı işin bu safhasını ne kadar uzatırsa o kadar zevk aldığını zanneder. Ablamın huyu tersine... Hoşlanmış olmalı ki münasebeti biraz uzadı. Sonra birdenbire kesildi. Sana bir sır söyleyeceğim Murat, matmazel belki kızar, kadınlığın ehemmiyetli bir tarafını bir düşmana açıyorum diye. Lâkin ben senin ablan olduğum
için buna mecburum. Biz kadınlar, güzel erkekleri hiç sevmeyiz! Onlar bize ait bir şeyi gaspetmiş gibidirler. Sinemada oynayan Rudolf Valantino'yu bile kadın gibi sevmeyiz de, bizden birisi erkek kıyafetine girmiş, başına dertler geliyor diye acıyarak seyrederiz. Yahut da ben böyleyim. Herneyse... Ablamın işine, başlangıçtan şaşmıştım. İşin uzaması daha garibime gidiyordu. Birden kesilmesi artık merakımı iyiden iyiye artırdı. Birgün hiç adetim olmadığı halde sordum. «Bir tuhaf tadı vardı evvelâ, dedi, gözümü kapasam da açsam da bir güzel kızla ya-tıyormuşum! Sanki erkek benmişim gibi birşeyler duyu-

yordum. Bu duygu yabancı ve yeni bir duyguydu. Hoştu. Çabuk bıkılır birşey! Lâkin gene de lezzetli... Derken bir de baktım, yavrucuğun niyeti fena! Meğer benden evvel davranmış! Defettim! Derhal...» Murat:

— Anlayamadım, dedi.

— Basit gayet... Ablamdan para çekmeğe kalkmış. Bunu da tuhaf bir usulle yapmağa yeltenmiş...

Poker oynamayı teklif ediyor. Birgün evde başkaları da varken pokere oturuyorlar. Oğlan kazanıyor. İşin felâketi neresinde bilir misin? Ablam, buraya ilk geldiği zaman bir müddet bir gizli kumarhanede çalıştı. Rusya'dayken de, kumara meraklıydı. Müptelâ değil... Meraklı... Bir eser ya-zaoakmış gibi tetkik ediyordu. Buradaki staj da işine yaradı. Kumarda soyulmaz haldedir. Delikanlı gidince kâ-atlara bakmış. İşi ossaat anlamış. İşi anlayınca soğukkanlılığı birkaç misli artar. Hiç bir şey belli etmemişti. Ertesi gün çocuk gene gelmiş. Gene poket teklif etmiş. Ablam: «Hani kimse yok!» demiş. «İkimiz oynayalım!» gibi gayet kaba bir teklifle karşılaşmış. «İki kişi tadı çıkmaz!» diye cevap vermiş. «Öyleyse piket oynarız. Eğlencesine... Partisi on liraya... Bakalım, şansımız!» Sözünü bitireme-miş... Ablamın bir güzel gülümsemesi vardır. Erkek olmadığım halde ben bile korkarım: «Baksanıza Mülâzım efendi, ben henüz birisiyle yatarken ücret ödeyecek halde değilim! Bunun da ayrıca bir zevk olduğunu, bu zevki tatmak için hiç ihtiyaçları yokken bazı kadınların randevu evlerine devam edip sermaye rolüne çıktıklarını bilirim. Lâkin ben henüz, hamdolsun, tabii surette sevişmekten usanmadım. Yaptığımız işin birbirimizi memnun ederek tamamıyle ödeşmeğe giden bir doğru yol olduğunu sanıyordum. Siz demek ki bu kanaatta bulunmuyorsunuz! Lüzumundan fazla güzelsiniz! Bu güzelliğinizin belki de bir ikinci bedeli vardır. Lâkin bu bedeli benden hiç ummayın! Dostça ayrılacağımız için, isterseniz size birkaç kocakarının adreslerini vereyim. Bir de (Bop), (Valör), (Rest) falan diye sıkıntıya düşmemenizi temin etmek üzere aramızda kararlaştıracağımız ikinci bedeli de kendilerine ha-

ber vereyim... Pardon canım! Telâşlanmayın! Bu hizmetten dolayı ayrıca komisyon isteyecek değilim! Sizin pisliklerinizden kurtuluşum, her türlü komisyona değer... Adres lâzım değil mi? Biliyorsunuz öyleyse... İşte şimdi kederlendim. Bana ne kadar pis bir artık yedirmişsiniz! Lütfen defolur musunuz! Lütfen derhal...» Çocuk kendisini toplamağa vakit bulamadan, iskambil kutusundan o poker destelerini çıkarıp masanın üzerine koymuş. «Cilâlı tırnaklarınıza yazık olmasın» demiş, «buyrun! Bunlar zaten işaretli... Belki işinize yarar!» Şimdi neden Matmazel Reçina'yı ve beni tanıdığı halde görmemezliğe geldiğini anladınız mı?

— İyi... Öyleyse Fatma'yla ne alâkası var?

— Fatma hangisi? Küçük mü?

— Evet!

— Fatma'yla alâkası olmadığına bahsa girerim. Mektep çocuklarını gezdirip avutacak kadar budala değildir.

— İmkânı yok! Siz ne söylüyorsunuz?

— Neyin imkânı yokmuş? O kadınla yatmasının mı? Kadın bir kere pek yaşlı değil. Sonra kendisini iyi muhafaza etmiş... Kızıyla beraber olmasa körpe bir dul sanırdım. Kaç yaşında?

Murat, Aliye hanımın yaşını hatırlayınca şaşırdı.

— Otuzbeş yaşında... Belki de otuzaltı... diye kekeledi.

Tamara, kendisine pek yaraşan sahte bir kederle içini çekti:

— Pek kaba bir adamsın Murat, dedi, bana ihtiyar olduğumu bundan daha güzel anlatamazdın!

— Rica ederim... Hiçbir münasebeti yok! Nasıl da düşünmemiştim? Onsekiz yaşında evlenmişler. Bir sene sonra kızı doğmuş. Şimdi Fatma onyedisindedir. Kadın bu kadar genç olduğu halde bana neden annem kadar yaşlı geldi?

— Anneniz pek ihtiyar mıydı? Dikkat edin ikinci defa pot kırarsanız cezaya çarptırılırsınız! Bizi bu gece de Gardenbar'a götürmek, orada ikimizle üstüste terleyin-ceye kadar dans etmek zorunda kalırsınız!

Murat, büsbütün şaşırarak düşündü. Annesi de 38 yaşında ölmüştü. Tamara'nın ablası yaşında... Tamara'-nın ablası halbuki, henüz kendisinin âşık olacağı kadar genç görünüyordu.

— İyi ama, dedi zannetmem! Öyle birşey olsa kızıyla beraber çıkar mı?

— Bu da bir usuldür. Eminim ki senin aklına kızın nişanlısı, yahut talibi falan diye birşeyler gelmiştir. Malı tanımasak, bizim de aklımıza gelecek olan buydu.

— Belki akrabalarıdır!

— Sen bunları küçükten tanıyorsun. Oğlu değilse benim tahminimden hiç birşey değişmez!

— Canım büsbütün insafsız oldunuz?

— Vay Kandit efendi! Güzel zabit, sizin pek güvendiğiniz kadıncağızı kuzusuyla beraber önüne katıp varyete seyrine getiriyor... Sonra evde kimbilir neler yapıyor, (İnsafsız) olmuyor da... Ben mi insafsızlık ediyorum. Doğru söylediğim için... İsterseniz bahsa gireriz. Bir gece eğlentisine... Lâkin tahkikatı acele yapınız. Çünkü başka meseleler de var. Belki delikanlıyı uzun müddet, eski ahbabınız hanımın yanında göremezsiniz?

— Neden?

— Belki iftiradır. Yahut bir başka meseleyi saklamak için uydurmuşlardır. Duyduğuma göre, delikanlının başka marifeti de var. Eroin, esrar kaçakçılığı falan diyorlardı. Pek kulak asmamıştım. Eğer- bu zenaatla da uğraşıyorsa belki yakalanır da tahkikatınız yarım kalır. -Birden Re-çina'ya döndü:- Size de sataştı mı, ablam için yazıhaneye gelip gittikçe? diye sordu.

— Evvelâ evlenmek teklif etti. Sonra da öpmeğe kalktı. Ben jigololardan hazzetmem!

— Fena kelime! Ablam duymasın! Mamafi burada pek de uygunsuz olmamakla beraber, bazı parlak delikanlıların fena taliidir. İlk bakışta insanda bu tesiri yaparlar ki... Acıklı şey...

Murat, Fatma'nın, kendisini görür görmez bir imdad bulmuş gibi konuştuğunu, sesinin ahengini hatırladıkça anlıyordu.

Dikkatle baktı. Aliye hanımefendi iki gencin arasına oturmuştu. Bu kadarcık şey bile vaziyeti belki de

ispata kâfiydi. Onlar da dikkatle burayı tetkik ediyorlardı. Murat, nedense daha ziyade Tamara ile meşgul oldu.

Neşesi kaçmıştı. Fransız artislerinin zarafetini far-ketmedi. Gece yarısına kadar somurtmamağa uğraştı.

Babasından ve annesinden kalmış son dost evine bir felâket çökmek üzereydi. Belki de çoktan çökmüştü. İlk fırsatta Aliye hanımlara gitmeğe, Fatma'yla tenhada görüşmeğe karar verdi.

Ill

Zaten, yazıhanede kaç gündenberi mahkemelerle alâkası bulunmayan bir telâş, bir gidiş geliş, bir fısıltı seziliyordu. Hayret beyin adeta hiç uğramamasına mukabil Celil bey masasının başından kaç gündür kalkmamış, mahkeme celselerini talik ettirmişti.

Murat geçen hafta üç gün gelmediğinden, bundan başka gerek Safo'nun ölümü, gerekse Serbest Fırka'nın zuhuru ve gerekse mahkemedeki işlerin üstüne çökmesi yüzünden yazıhanedeki gayrıtabiiliği evvelâ yeni bir işin hazırlanmasına verdi. Ya mühim bir iş alınacaktı, yahut bir yeni şirket kuruluyordu. Belki de, mühim bir firmanın umumi vekâletini deruhte etmek üzereydiler.

Celil bey, kendisini arayanların yanında kim olursa olsun derhal bildirmesini, emretmişti. İsmini bildirenlerin hemen hepsi bekleme odasına alınıyor, kahveler çaylar ısmarlanıyordu.

Murat, eskidenberi kendisine ait olmayan işleri merak etmekten bir çeşit hicap duyardı. Bu kalabalık fısıltıyı da zerre kadar merak etmemişti. Gelen insanları kendisince tasnif etmeğe, bu yoldan ziyaret sebebini keşfetmeğe de lüzum görmemişti.

Yalnız ister istemez farkedilen bir cihet varsa, o öa Hayret beyin memnuniyetsizliğiydi.

Murat, umumiyetle kalender olan, insanları -Herhalde kendi vaziyeti dolayısıyla- mazur görmeğe hazır bulunan Hayret beyin memnuniyetsizliğine, nihayet, ne mana vereceğini düşünmeğe mecbur kalmıştı ki, kaç gündenberi, pek yorgun, pek tereddütle görünen Celil bey, o akşam, son ziyaretçiyi yolladıktan sonra, keyifli zamanlarında yaptığı gibi, zile var kuvvetiyle ve aralıksız basarak Murat'ı huzuruna istedi.

Kâtip önüne kadar geldiği halde, zil öteki odada kıyametleri koparmağa devam ediyordu.

Celil bey, gülümsediği zaman belli belirsiz şehlala-şan baba bakışlarıyla Murat'a baktı.

— Evvelâ, beni affetmeni rica ederim Murat Reis, dedi, beni peşinen affedeceksin!

— Estağfurullah beyefendi! Bir kusurum mu var?

— Bir kere peşinen «Dediğin gibi olsun!» De bakalım!

— Rica ederim.

— Peki! Peki! Teşekkür ederim. Biz herşeyi bilir geçinenler, işte böyle burnumuzun ucunu görmeyiz!

İyi ama birader, ben zıpırın aklına eseceğini nerden kestirecek-tim... Değil mi ya?..

— Anlıyamadım efendim!

— Anlarsın da benim gibi mahşere kadar yanarsın! Bak oğlum, biz acele ettik. Para hırsı gözümüzü perdeledi yavrum, (Para hırsı gözümüzü perdeledi) lâf gelişi bir söz! Demek cibiliyetimiz bozukmuş! Pardon! Bunu yalnız kendim için söylüyorum. Bizde de bu domuz bakırlık varmış. Ne derler: «Kır atın yanında, ya huyundan, ya tüyünden derler.» Kodoşluk bize de sıvaşmış... Cezamızdır çekeceğiz...

— Yeniden mi Ankara'ya gidilecek?..

— Tükürmüşüm Ankara'nın temeline... Onu söyleyeceğim... Nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum. Biraz sabırlı olsaymışız, tosunum, deftere bir de (Kodoşluk) yazılma-yacakmış... Serbest Fırka'dan haberin vardır inşallah...

— Var, evet!

— Eğer bu cenabet Parti bir ay evvel açılsaydı, sen Ankara'ya gitmezdin..

Murat, bu işin Celil beye, tahmininden çok fazkı dokunduğunu bir daha anladı. Ziyafet gecesi, muhterem misafirlere söylediği son söz, o tiyatro finaline yaraşır, Bal-zak'vârî hakaret bile öfkesini gideremeşti. Aynı zamanda bizzat kendisine de beraber acıyarak:

— Aldırmayın efendim, dedi, (Olmuş işin kötüsü olmaz.) derler.

— Bunu kodoşluk için demezier ya, neyse... Bana çok dokundu. (Çok dokundu) diyorum ama, bu da lâf... Çok dokunsa böyle karı gibi nazlanır mıydım? Sonunda oğlum biz de gözümüzü kapattık, meydana çıktık! Bu dakikadan itibaren Serbest Fırka'danız!

— Allah hayırlı etsin!

— Arkadaşlar zorladılar. Bizim ittihatçılık'ta bir usul var, arkadaş hatırından çıkamazsın: «Ulan reziller. Beni siz, ahır vakitte neden astıracaksınız? Elinize ne geçe-.cek?» dedim. Dinletemedim. Sen ne taraftasın?

— Ben Mustafa Kemal Paşa'nın tarafındayım! Celil bey, gözlerini kırpıştırdı:

— Anlamadım!

— Efendim, düşündüm. Bütün arkadaşlar yeni partiye taraftar oldular. Benim içimden gelmedi.

— İyi haltettin! Şimdi n'olacak?

— Esasta benim bu işe aklım da ermiyor. Ben burada, yazıhanenin işleriyle uğraşıyorum. Zaten ancak buna gücüm yeter... Değil mi?

— Vallaha benden akıllısın! Aferin kopuk! Tu Allah

kahretsin! Bizi kündeden attılar Murat efendi! Hakkını helâl et!

— Birşey olacağını da zannetmiyorum. Mustafa Kemal Paşa münasip görmüş...

— İşte beni asıl kuşkulandıran da burası... Sen onun ne olduğunu bilmezsin! Arkadaşlar yemin, şart ettiler. Bu sefer iş ciddiymiş. Fethi beyi evvelden bilirim. Ağaoğlu'-nu severim. Diğerleri de hep Merkez-i Umumi arkadaşla-

rı. Silâh yoldaşları... «Sonunda rahmetli Cavit gibi ayaklarımız yerden kesilirse?» dedim. (Kesilmez) dediler. Hasılı biz şimdi bu işin tam göbeğine düştük. Hayret de senin fikrinde. (Karışma be adam! Sen hâlâ uslanmadın mı!) drye yalvardı. Dinletemedi. Komitacılık ruhumuza işlemiş. Çekişmeden duramıyoruz. (Herifleri alaşağı edersek, bize yaptırdıkları kodoşluğun öcünü de alırız!) dedim. Sana bu müjdeyi vermek için çağırdım. Olmadı. Haydi, keyfine bak! Bir sözün mü vardı yoksa...

Murat, yeni Partinin nizamname projesini kimin nasıl hazırlayıp şeflere emrivaki yaptığını anlattı. Celil beyde bir tereddüt sezmişti. Bu hikâyenin üzerinde tesiri olacağını umuyordu.

Bilâkis, avukat hadiseyi çok eğlenceli ve tehlikesiz buldu.

— O bizde her zaman öyledir yavrum, diye fıkır fıkır güldü, bunca senelik partide sanki Halk Fırka'sınınki başka çeşit midir? Mesele Nizamnamede değil, muhalefette... Sökmez bilirim. Biz de kazansak söktüremeyiz!.. Herif ne demiş: «Şark milletlerinin tarihi siyasî cinayetlerin hikâyesinden ibarettir.» demiş. Abdülhamit, Fizan'a gönderirdi. İnsanların ayaklarına demir bağlayıp denize atttırırmış. Biz buna isyan ettik. Samimi idik. Memlekete öyle bir hürriyet verecektik ki, sittin sene bitmeyecekti. Daha ilk ağızda beceremedik. Herif o rezillikleri istibdat-name yapardı, biz hürriyetname yaptık! Bana Abdülhamit daha şerefli gibi geliyor. -Celil bey artık kâtibiyle değil, sanki kendi kendisiyle konuşuyordu. Kederlenmişth-İçimizde hırsızlar eskiden mi varmış, yoksa sonradan mı bize yamanmışlar... İçimizde pezevenkler eskiden mi varmış, yoksa, sonradan mı gelmiş katışmışlar... Hepsi de baktım ki İttihatçı! Meşrutiyetten evvel olsa, Merkez-i Umumi evvelâ bunları temizlerdi. Böyle gelmiş, böyle gider...

— Peki milletin hep birden yürüyüşüne ne demeli? Asıl buna şaşıyorum.

— Oda öyle yürümese, Celil aklını mı oynattı. Herkes sanki Serbest Fırka'yı bekliyormuş... Bir aralık akın-

tıya karşı gidiyorum zannettim. Kime (Merhaba!) diyorsam, Serbest'çi! Hayret hiçbirine karışmıyor. Sen Halk'-tan ayrılmıyorsun! -Yorgun yorgun güldü:- Biz de birine girelim bakalım! Bu gidişle yazıhanemiz hangisi kazansa zarar etmeyecek!.. Ben de seni aza kaydedeyim, demiştim. Kalsın, pekâlâ!

Murat düşünerek yerine döndü. Aklı fena halde karışmıştı. Bu olan işin ciddiyet neresindeydi? Mustafa Kemal Paşa, böylece neyi elde etmek istiyordu?

O akşam, Reçina'lara yemeğe davet edilmişti. Orada olsun, memleketi birdenbire kaplayan politika dedikodularından kurtulacağını zannediyordu. Lâkin fena halde yanıldığını anladı.

Reçina ile beraber eve gittikleri zaman, hiç ummadıktan bir diğer misafirle -Samoil efendiyle- karşılaştılar. Reçina'nın babası Hayım efendinin aziz arkadaşlarından olduğu için bazı yemeğe davet edilirmiş. Aile, pratik Yahudi zekâsıyle bir yabancı misafir için yaptıkları hazırlıkla, çok zengin dostlarını da ağırlamağı düşünmüşler.

Sofra, orta katta tertemiz, sade döşeli salonda kurulmuştu.

Samoil efendi, Murat'ı gördüğüne memnun oldu.

— Sen miydin evlât? diye ev sahibinden evvel söze başladı, bizim Reçina soytarısı bu sefer iyi bir arkadaş getirmiş. Aferin! -Hayım efendiye döndü:- Tanışırız, dedi, bizim avukatın kâtibi!

Murat, ihtiyarların ellerini öptü. Reçina, delikanlının getirdiği çiçekleri bir vazoya koyup sofranın ortasına bıraktı.

İlk kadehlerden hemen sonra, lâf politikaya geçiverdi.

Samoil efendi Murat'a gülerek sormuştu:

— Serbest'de misin. Murat efendi?

— Hayır! Halk'tayım!

Yahudi sahiden şaştı. Bunu da gizlemedi:

— Ne alışverişin var?

— Bilmem? Ben Mustafa Kemal Paşa'yı severim. Halk partisi de onun Partisi... Siz neredesiniz?

- — Biz Yahudiyiz! (Yaşasın) diye bağırırız kim yaşasın diye sorarlarsa «Daha belli değil!» deriz. Olur, biter!

— Böyle hareket etmek her zaman kazandırır mı?

— Az kaybettirir. Kumara girmeyen cebindeki parayı kazanmış demektir. Allah bin bir bereket versin! -Biraz düşündü:- Bu söz, cebinde parası olanlar için. Cebinde parası olmayan en batak kumara da girer... O sebepten sormuştum. O sebepten şaştım.

— Anlıyorum! Evvelâ, ben bu işde asla kâr düşünmüyorum. Milletin selâmetini düşünüyorum. Aklım da ermiyor? Ne lüzum vardı? İşte gül gibi gidiyordu...

— Gül gibi giden nedir?

— İşler...

— Millet bu kanaatta değil. Baksana herkes Serbest Fırka'ya taraftar.

— Aklımın ermediği bir nokta da bu! Neye taraftar olduğunu bilmeden insan taraftarlık eder mi?

Samoil efendi, gözlüklerinin üzerinden Murat'a, bu sefer, asıl hayretiyle, ömründe pek az kullandığı, pek az insana gösterdiği sahici hayretiyle baktı:

— Öyle ya, diye belli belirsiz bir istihza ile tasdik etti:- Bilmeden taraftarlık eder mi?

Murat, gene, parti nizamnamesinin kimler tarafından, nasıl çırpıştırıldığını söyledi. Samoil efendi, Celil beyin aksine bu ciheti ciddiye aldı. Nereden öğrendiğini dikkatle sordu. Aldığı cevapları zihninde evirip çevirdiği anlaşılıyordu.

— Bir mesele var, diye düşünür gibi konuştu, diyorlar ki memlekete ecnebi sermayesi lâzım! Bu parti, Halk Fırkası'nın devletçiliğine karşılık kurulmuştur. Kontrpuva olacak iki ecnebi sermayesi burada kendi menfaatini müdafaa eden bir parti bulunduğuna güvenerek gelip yerleşsin. Halbuki işe böyle başlamak ciddi sayılmaz! Fethi bey nasıl razı oldu bilmem?

— Külah kaparım demiştir. Bir de Başvekille araları iyi değilmiş... Daha başka rivayetler de var. Elbette siz de duydunuz!

— Külah! Pekâlâ! Olur mu bakalım? Bir kere Mustafa Kemal Paşa var! Ayrı bir kuvvet halinde görünüyor. Partili hayatında ayrı kuvvet olmaz. Paşa kimden yana?.. Bak neresi bozuk, sana anlatayım: Halk Partisi (devletçiyim!) diyor. Bu bir iktisadî sistemin adıdır. Bazı prensiplere dayanır! Esas şu: Devlet, vergi ile elde ettiği paranın bir kısmını, buna devlete ait gayrımenkulleri de katıp tüccar, fabrikatör, müteahhitmiş gibi iş yapacak! Hasıl olan temettüü hazineye alacak! Bu temettü miktarın-ca ya vergileri indirip milletin yükünü hafifletecek, yahut programını tamamıyla tatbik için yeni tesisler kuracak... Bir nevi sosyalizm. Sosyalizm'in esasını bilir misiniz?

— Hayır!

— Zararı yok! İşte böyle... Şimdi bu partinin şefi, bir gece, diğer bir parti açmağa niyet ediyor!. Bu parti ötekinin devletçiliğine karşı liberal gibi. Yani ecnebi sermaye
gelecek... Yeni sermaye daha emin, daha geniş imkânlara kavuşacak. Öyle mi?

— Evet!

— Başka memleketlerde böyle partiler mevcuttur. Hiç de yadırganmaz! Çünkü orada parti açmak, bir kişinin bir gece aklına öyle gelmesine bağlı bir iş değil. Kanun müsaade etmiş. Sen de açarsın, ben de açarım! Zaten partiler birisinin müsaadesiyle açılırsa, gene onun arzusuyla da kapanır. Bu şart yoksa, o zatın müsaadesi diye bir şey de olmamak lâzım gelir. Mustafa Kemal Paşa işte bunu düşünerek, kendisine icabında karışacak, parti açmasına, yahut kapamasına müdahale edecek kimseyi bırakmadı ya...

— Doğru! Hem de iyi yaptı!

— Tabi. Aklında çevrilecek işler olan adam böyle davranır. Bu hal Mustafa Kemal Paşa için gayet doğru olunca, Fethi bey için neden doğru olmayacak?

— İyi ama, her memlekette partilerin üzerinde bir Cumhur Reisi var! Hatta İngiltere'de Kral olduğu halde partiler programlarını tatbikte serbestmişler. Tabi ekseriyeti kazanırsa...

— Öyledir. Şu halde, bizim Reisicumhur da partile-

rin üzerine çıkıyor. Milleti reyde serbest bırakıyor! Kimf isterlerse seçsinler iş başına getirsinler, diyor? diyeceğiz! Öyleyse neden herkes dilediği partiyi açıp dilediği partiye rey vermekte serbest bırakmıyor da, (İlle bir tek Parti daha açılacak! Adı Serbest Fırka olacak! Esaslı bir programı da bulunmayacak! Başına şu şu arkadaşlar geçecek!) diyor?

— Sahi!

Murat, demindenberi kanaatlarından hiçbirşey değiştirmeyeceği için lüzumsuz saydığı mevzua, kendisine Er-tuğrul Hikmet'i zaptedecek fikirler vermeğe başladığını görerek birdenbire alâka duydu.

— Sahi! diye tekrarladı.

— Bunu şöyle yapsa gene makûl görülürdü. Deseydi ki: «Ey millet! Halk Partisi'nin programını biliyorsunuz! Kaç senedir biz bunu tatbik ediyoruz. Kanaatımca iyi netice alamadık. Ben parti şefi sıfatıyla hata etmişim. Memlekete fayda getirecek program. Serbest Fırka'nın programıdır. Ona iltihak ediyorum! Beni seven arkamdan gelsin! değil mi?

— Tabi! Ne güzel!

— Ama vaziyet öyle olmadı. Nasıl oldu? Bir misalle anlatmağa çalışacağım! Mustafa Kemal Paşa bir sahici ipek sanayiinin sahibidir. Bu sanayiin iptidai maddesini kendi vasıtalarıyla elde ediyor. Kendisine ait fabrikalarda işliyor, kendi inhisarında bulunan bir pazarda da satıyor. Günlerden bir gün, bu sanayiin biricik sahibi, aynı pazar için, bir sun'i ipek sanayii kurulmasına kendi arzusuyla muvafakat ederse, bundan ne mana çıkar?

— Efendim? Durunuz! Öyle ya..

— Bundan bir tek manâ çıkar! Yeni kurulan sanayi de kendi malıdır. Onun kârı da kendisine gelecektir. Yahut, artık pazarın yegâne hakimi değildir. Eski hükmü kalmamıştır. Böyle birşey mevcut olmadığına göre ilk ihtimal doğru! İlk ihtimal doğru olunca eski düzen zerre kadar değişmemiş demektir. Yalnız bir mühim nokta var: Bu yeni vaziyet, eski düzenin nedense, iyi işlemediğine, milleti bir yenilik oluyor fikriyle şey etmeğe... -Samoif

efendi, burada söylenmesi lâzım gelen kelimeyi, yahudi ihtiyatıyla durduttu. Gülümsedi:- Oyalamağa lüzum görüldüğüne delâlettir. Yoksa, bahsettiğimiz zat, bizzat kurduğu ve iyi işlediğine kani olduğu bir kâr mevzuunun karşısına durup dururken bir rakip çıkaracak kadar... şey... değildir... Düşüncesiz... - Mevzuu bu kadar çıplak bir hale getirmeyi doğru bulmamış olacak ki, ustalıkla değiştirdi:- Mamafi,

yeni parti benim daha çok işime geliyor, diye güldü, malûm ya devletçilik şahsi sermayeye karşıdır.. - Murat'a bir an baktı:- Siz de Halk Partisi'ni tutmakla, iyi ediyorsunuz! O da hiç değilse ve programıyla sizinle beraber... Bunu şuurla yapmadığınızı görüyorum. Bizde şuur bazan arkadan gelir... Zarar yok...

Murat, süratle bir başka mesele düşünüyordu. Evvelâ pek sade gelen söz son cümleyle gene çetrefil bir hal almıştı. Fakir-fıkara Serbest Fırka'ya körükörüne taraftarlık ediyordu. Milyoner bir adam olan Samoil efendi de şimdi, aynı fırkayı daha çok menfaatine uygun bulduğunu söylemişti. Bu suretle de Kadri Ekrem'in (Müsait şart) bahsında zengin-fakir diye ikiye ayırarak yaptığı millet tarifi yalana çıkıyordu. Buna sevinmeğe vakit bulmadan da son cümle işi gene karıştırmıştı. Murat doğrudan doğruya kaç gündür kendisini meşgul eden meseleye girdi:

— Bir parti, yahut hükümet aynı zamanda hem zenginin hem de fakirin hakkını müdafaa edebilir mi? diye sordu.

Samoil efendi, artık konuşmamağa, konuşacaksa da, eğlenceli şeylerden bahsetmeğe karar vermişti. Lâkin sualin çırılçıplaklığı hoşuna gitti.

— Tamam, be kuzum? diye güldü, güzel bir mevzu! Siz ne kanaattasınız?

— Ben iyi bir hükümetin, inkılâpçı bir partinin milleti ikiye bölmeyeceğini, zenginle fakirin menfaatini aynı zamanda koruyabileceğini iddia ediyorum!.

— Aksini söyleyen kim?

— Bizim bir arkadaş var. Bir de değil... Birkaç ta-

neler. Hep münakaşa ederiz. Ben onları ikna edemiyorum. Onlar da benim aklımı yatıramıyorlar!.

— İyi ama, oğlum! Ben zengin bir adamım! Bu hususu bilmiş dahi olsam, sana doğruyu söyleyeceğimi ner-den kestirdin?

— Neden doğrusunu söylemeyecekmişsiniz? Murat bunu o kadar tabii sormuştu ki, Samoii efendi uzun uzun güldü.

— Peki! dedi, insanları yere vurmanın en iyi usulü budur: Onlara itimat etmek... Maalesef delikanlı, arkadaşlarınız haklıdırlar. Bu işin sahici çaresi henüz keşfedilmedi.

— Yani! İki tarafın menfaati aynı zamanda kanunlarla emniyet altına alınamaz mı?

— Hayır!

— İşte Halk Partisi. Mustafa Kemal Paşa, senelerdir pekâlâ yapıyor... Bu nedir?

— Yapıyor! İtalya'da Musolini de yapıyor. (Yapıyoruz!) diyorlar. Bu öyle bir iş ki, ancak yapılabildiği müddetçe yapılıyor gibi görünür. Sonra birdenbire bakarsınız... Hiç birşey yapılmamış.

— Şakalaşıyorsunuz!

— Keski... Gene bir misâl vereyim: Meselâ bizim Hayım efendi, Pehlivan... Siz de Pehlivansınız! Lâkin Ha-yım efendi, yüz kiloluk bir pehlivan siz ancak elli kilo geliyorsunuz. Vaziyet bir kere nedense böyle olmuş... Biz şimdi mevcut vaziyeti gözden geçireceğiz. Sebeplerini bırakalım. Siz iki Pehlivan güreş ederken hayatınızı kazanmağa mecbursunuz! Hayım efendi bir gün ortaya beni getiriyor. Size diyor ki: «İşte Samoil dost bir adam! Bize Allah için hakemlik edecek. Panayıra gideceğiz! Güreşeceğiz! Er meydanında hiylesiz, hud'asız boğuşacağız! Beni yenersen toplanacak parsanın yüzde doksanını sen alacaksın! Ben seni yenersem, o zaman tabi yüzde doksan bana düşecek! Haydi!»

— Böyle şey olmaz. Kabul eder miyim?

— O yüzden ona da muhtaçsın. Başka kazancın yok. İster istemez kabul edeceksin! Şimdi bu vaziyet karşı-

sında senin bir kerre bile yüzde doksan hisse almana imkân var mı?

— Tabi hayır!

— Bunu aranızda hakem olan bana anlatmağa çalışıyorsun! Diyorsun ki: «Semoil efendi! Bu vaziyet doğrudan doğruya benim müşkülde bulunmamdan hayasızca istifade etmektir. Ben elli kiloyum! Hayım efendiyi ömrümün sonuna kadar bir kere bile yenemem! Kaldı ki, o yüzde doksan aldığı için benden daha iyi besleniyor. Buna bir care bul!»

— Elbette! Hükümetin vazifesi de buna care bulmaktır!

— İyi ama, beni Hayım efendi çağırmış. Kendi zararına çalışmağa başlarsam defeder!

— Edemez! Ne haddine! Mustafa Kemal Paşa'yı hangi tüccar defedebilir?

— Bakalım! Hayım efendi, beni defetmeğe kalktı. Ben de hakarar bir adam olduğum için kulak asmadım. İlle, «bu muvazenesiz vaziyette zayıfın - fakirin hakkını arayacağım!» dedim.

— Tamam!

— Tamam ya... O zaman da Hayım güreş etmez? Eskidenberi yüzde doksanları aldığı için biriktirdiği parası var. Akıllı da... Yani bizim ona muhtaç olduğumuzu biliyor. Güreşmiyor. Sen zaten günü gününe yiyordun. O gün güreş olmadı. Akşama açsın. Bu sefer ne diyeceksin? «Haydi beni güreştir!» diyeceksin. Kaldı ki benim ge-Cimim de sizin güreşten çıkıyordu. Güreş olmasa, hakeme ihtiyaç olmaz... İkimiz de müşküle düştük! N'olacak.

— Hayım efendiyi güreşe mecbur edeceğiz!

— Hayım efendiyi güreşe mecbur ettiğimiz dakikada, ben bîtaraflıktan çıkıyorum. Derhal sizden taraf oluyorum! Hayım efendi, (beni soyuyorlar, bana işkence ediyorlar. Hayat hakkı, hürriyet vermiyorlar!)

diye bağınyor. Haklıdır. Son care bir başka Hayım efendi bulalım!

— Evet!

— Bütün dünyadaki yüz kiloluk Hayım efendiler, aynı oyunu yaparak geçinmektedirler. Oradaki yüzde dok-

626

sanı bırakıp burada yüzde elliye neden razı olacaklarmış! Bir de şu ciheti söyliyelim: Evvelki usulde... Yani sizin güreş ettiğiniz sıralarda. Hayım efendi yüzde doksan alıp size yüzde on verirken ben meselâ yol parası namıyia Hayım efendiden yüzde doksanından da beş lira, sizin yüzde onunuzdan da beş lira alıyordum. Hayım efendiler az, Murat efendiler cok olduklarından bu beş liraların yekûnu sizin verdiklerinizle kabarıyordu. Ben şimdi bu tatlı düzeni bozar da, sizin hakkınızı arayacağım diye işi tatil eder miyim? Zaten böyle bir yol tutmam ihtimali olsa Hayım efendi beni hakem tutar mı?

Murat, sorduğu sualle Ertuğrul Hikmet'i asıl güvendiği yerde yakalayıp haklayacağını sanmıştı. Çok üzüldü:

— Misale göre doğru gibi, dedi, lâkin hamdolsun bir millet iki tane panayır güreşçisinden ibaret değil... Beni kimse yüz kiloluk bir adamla güreş edip onun verdiği sadakayla iktifaya mecbur bırakmıyor. İşime gelmez gidiyorum!

— Tabi... İşinize gelmezse... İşsizliğe gidiyorsunuz... Yanı asıl müsavata... ki sefalettir. Hoşsunuz Murat efendi, ictimaî-zarurî iş gücünün pazarda ne ettiğini, bunu Kimin, neye göre hesapladığını, yani (Okka nereye gitsek dörtyüz dirhem!) Sözünün ne manâya geldiğini tabi bilmiyorsunuz!

— Hayır!

— İşte size bir kocaman teşekkür daha... -Sonra sofranın üzerine biraz eğildi. Meydan okur gibi:- Bu da benim kumarım, dedi, bana her zaman neyecan verrr.

— Anlamadım!

— Zararı yok. Madem ki arıyorsunuz, birgün muhakkak bulacaksınız! O gün size bir üçüncü teşekkür borçluyum!

Murat yüzüne öy'e şaşkın bakıyordu ki az kalsın: «Size birkaç kitap getireceğim!» diyecekti. Hakikaten korkarak dişlerini sıktı. Telâşla kadehini aldı:

— İçelim! diye güldü, saçmalıyoruz! Baksanıza Re-cina kızım nerdeyse uyuyacak... Haydi gramofona bakınız. Gençler biraz dans etsinler!

627

Murat, bu sözde, asıl mühim meseleyi örtbas etmek isteyen bir kurnazlık sezdi. Herif ikidir, cahilliğini yüzüne vuruyordu. Hem de hangi mevzuda?.. En çok emin okJu-ğu, emin olmaktan asla yorulmayacağı bir bahiste:

Deminki meydan okumağa karşılık verir gibi, kadehini kaldırdı:

— Mustafa Kemal Paşanın şerefine! dedi. Samoil efendi:

— Madem ki ısrar ediyorsunuz! Pekâlâ! diyerek kadehi sonuna kadar içti.

Davette Samoil efendinin de bulunması Reçina'y'o kurdukları plânı altüst etmişti. Murat mecburen ihtiyar zenginle beraber tramvay caddesine kadar yürüyecekti. Bereket versin bir aralık kız:

— Ben seni beklerim! Islık çal! diyebilmişti. Murat, Samoil efendiden yokuşun başından ayrıldı.

Geri döndü. Valansiya fokstrotundan daha iki nefes üfle-memişti ki kapı yavaşça açıldı.

— Yattılar mı? diye sordu.

— Aldırma! Annem biliyor! Haydi al beni!

Murat, güze! yüzünü kucakladı. Merdivene başlamadan bir kere öptü: — Sabahleyin uykuda kalmak yok! dedi.

— Annem biliyor, dedim ya...

— Sen mi söyledin?

— Hayır! Tamara ablamla beraber olduğumuz gece görmüş..

— Ben utanırım.. Haberim olsa... Gelmezdim! Ayıp!

— Babamla beraber yaptıklarından başka birşey yapmıyoruz? Haydi çabuk çıkalım! Koşarak..

Serbest Fırka işi ciddileştikçe Murat, sanki kendisi yeniliyormuş gibi sinirleniyordu. Millet, amelesi, esnafı, münevverleri, hatta talebeleriyle, daha birkaç hafta evveline kadar adı bile çoktan unutulmuş olan Fethi beyin arkasına düşmüştü.

Yazıhaneye, artık her zümreden partililer geliyor türlü dertlerini Celil beye döküyorlardı. Murat, her fırsatta bunlarla konuşmuştu. İçlerinde birisi bile olup bitenlerden haberdar değildi.

Üşenmeden, bıkmadan Parti programının deli Nizam tarafından nasıl hazırlandığını, bu işin hangi sebeplerden dipsiz olduğunu anlatmağa çalışıyor, başka başka kelimelerle şu cevabı alıyordu:

— Aldırmaaaa... Altı üstünden belki iyi çıkar!

Bu söz, usanma, halden memnun olmama, değişiklik isteme alâmetiydi. Korkunç tarafı, istenilen değişikliğin şekli ortada yoktu.

Şimdilik (Mustafa Kemal) adı pek ileri sürülmüyor, hiç kimse ona karşı olduğunu söylemeğe cesaret edemiyordu. Halbuki, en aptallar bile bu ayağa kalkışın doğrudan doğruya onun şahsını kastettiğini

anlardı. Cumhu-riyet'tenberi olup bitenlerden memnun kalmamış kim varsa cümlesi muhalefette birleşivermişlerdi. Arada «Fes geri gelecekmiş!» «Tekkeler açılacak, tabi!», «Canım Arap harfleri! Az kalsın cümlemiz kapkara cahil olayaz-dık!», «Nedir bu kadınların açık saçıklığı? Daireleri karılar tutmuş, erkekler işsiz dolaşıyor!» sözleri de dolaşıyordu.

Murat, kurtuluştan beri 8-9 sene ancak geçtiğini hesapladığı zaman adeta korkuya kapıldı. Bu kadarcık bir müddet içinde, bu millet, Mustafa Kemal'i, bütün inkılâplarıyla beraber nasıl, neden inkâra kalkıyordu?

Hele bu sabah, artık korkmağa da, sinirlenmeğe de fırsat bulamamış, şaşırmıştı.

İçeri birdenbire bir sürü kılıksız, kıyafetsiz, traşları bir parmak uzamış, ter kokan, gözleri öfkeyle kararmış herif girdi.

Parti merkezinden Celil beye yollamışlar.

— Siz nesiniz?

— Kasımpaşa odun iskelesinde hamalız bey!

— Ne istiyorsunuz?

— Bizi işten çıkardılar.

— Kim çıkardı.

— Hükümet!

— Neden?

— Serbest Fırka'danız da!..

— Ne yaptınız?

— Fırka'ya kaydolduk!

— Daha mı iyi?

Celil beyin kendilerinden olması, Murat'ı da öyle far-zettiriyordu. Kapıya korkarak bakıp akıldaneleri olan -Tepesini usturayla kazıtıp kenariarında çerçeve saç bırakmış- karayağız Kürt:

— İyi olmaz mı? dedi. Yere batsın namertler!

— İyi olduğuna iyioe kanaat getirdiniz mi?

— Bunlardan beteri olmaz! Din yok, iman yok bey... Merhamet yok!.. Gâvur bunlardan iyi...

— Demek Serbest Fırka kazanırsa... Yaşayacak mıyız?

— Biz fıkarayız bey!.. Biz, bizi semerden kurtarmayacaklarını biliriz. Senin gibi efendilerin masasında gözümüz yok... Lâkin (Halk)tan çok çektik. Biraz da bu hükmetsin! Görelim bir... Değişsin yahu! Bu da Allah'ın emri değil ya... O paşa olmasın da biraz da bu Paşa olsun.

Celil bey, bir haftanın içinde belli belirsiz zayıflamıştı. Gene telâşla içeri girdi. Kalabalığı görünce, durakladı:

— Hayrola! diye sordu.

Oturanlar zıplayıp kalktılar. (Hazırol) vaziyetine geçtiler. Akıldane meseleyi anlattı. Merkezden buraya göndermişler:

— Bizi alacakmsşsın da Vilâyete götürecekmişsin! Vali bizi tekrardan işe koyarmış!

— Merkezden böyle mi söylediler?

— Evet!

— Kendileri neden götürmüyorlar?

— Onlar da götürüyor. Biz elli kişiden fazlayız. Sana ondört kişi geldik...

Celil bey Murat'a, çaresizlikle baktı:

— Ben şaşırdım yahu! diye öfkelendi. Bu nasıl Par-

tü Hasmın Valisi bize rahmet mi okur? -Fazla söylemiş gibi sustu:- Hele gidelim! Peki! dedi.

Döndüğü zaman büsbütün öfkelenmişti. — Karagöz oynuyoruz ötesi yok, dedi, herifleri tekrardan işe aldılar. Peki neden çıkarıyorlar? Deli Celil beş lira otomobil parası versin diye mi?

— Otomobille mi götürdünüz?

— Manga koluyla götürecek değilim ya.. Serde ittihatçılık var. Bir de Babıali'yi tekrardan basmağa gelmiş mi desinler. Ne belâya çattık bilmem ki... Beni arayan...

— Parti merkezinden sordular. Uğramanızı rica ettiler.

— Hoppala! Tamam! Biz bu yazıhaneyi kapatsak gerektir. Mahkemelere de yüzüm kalmadı. -Sesini alçaltti:-Bereket hepsi Serbest'e taraftar. Gizli din taşıyoruz. Yoksa hiç böyle talik ederler miydi? Davaları tekmil kaybederdik maazallah...

Celil bey gidince, çoktanberi görünmeyen Hamdi bey geldi.

Murat onu görür görmez evvelâ telâşlandı, sonra sevindi. Telaşlanmasının sebebi: Bütün tanıdıkları ve

sevdikleri gibi Hamdi beyin de Serbest Fırka taraftarı olma-sındandı. Buna karşılık kendisinin Halk Partisini tutmasının makûl bahanesini üç, dört gündenberi nihayet bulmuştu. «Babam Kuvayı Milliyeciydi! Kuvayi milliyeci olarak kanını döktü. Ben babamın bu en şerefli işini n'olursa olsun takibe mecburum!» diyordu. Her ne kadar Ertuğrul Hikmet olacak lâf ebesi, buna da cevap bulmuş: «Rahmetli Mahir amcam! İşlerin bu hal almasına razı mıydı bakalım? Bir de ölmüş adamlara iftira etme muvafık!» demişti ama Murat'ın yüreği eskisinden daha ferahtı.

Hamdi bey elini uzattı:

— Bu senin patronla geçinemiyoruz Murat bey, dedi, galiba seninle de artık geçinemeyeceğiz!

— Neden? Zannetmem!

— Neden olur mu? Burası Serbest Fırka ocağı olmuş. Bizse Halk Partisindeniz!

Murat evvelâ anlayamadı, sonra inanmadı:

— Halk Partisi'nden mi? Sahi mi?

— Elbette!

Murat, ümitsiz ümitsiz baktı. Biraz şüphelendi. Ve nihayet Hamdi beyin ciddi söylediğini anlayarak sevinçle davrandı:

— Sahi mi? Halk Partisi'nden misiniz? Hay Allah razı olsun!

— Ne var?

— Ben de Halk Partisi'ndenim. Yahu! Bir sevindim ki...

Şaşırmak sırası Hamdi beye gelmişti. O da karşısındakinin alay edip etmediğini araştırdı. Halk Partisi'nden yana olmak bugünlerde o kadar inanılmaz bir haldi.

— Peki Patron?

— Patrondan bana ne? Patronluk başka bu iş başka...

— Orası da doğru ya... -Güldü:- Öyleyse Ertuğrul beye çekişirsiniz!

— Hiç sorma! Herkes onunla beraber. Canım sıkılıyor.

— Aldırma! -Sesini alçaltti:- Bu bir oyun! Yakında göreceksin. Biz kazanacağız! Kurulmuş bir düzen kurulmuş düzendir. Doğrusu ben de evvelâ (Ne biçim iş!) dedim. Sonra bizim merkez memuru çağırmış. İyi adamdır. Görüştük. Meseleyi açtı. (Sakın haa!..) dedi. Benim siyasete aklım zaten ermez! O gelmiş, bu gitmiş. Sonra mahallede ileri gelen külhanbeylerini topladık. Şimdi intihabatta hepimizin vazifesi var... Sen hiç merak etme... Evelallah, haklarından geliriz.

— Merak etmiyorum... Lâkin insan kızıyor.

— Kızmaz mı? Birşey bilseler canım yanmaz! Hepsi de
benden beter!.. Dün parti reisi çağırmış, konuştuk. Mahallenin ahvalini sordu. (Kendinize güveniyor musunuz?» dedi. (Sayende güveniyoruz! Reyle olursa reyle, zorla olursa zorla...) dedim. Güldü. Masraf için bir miktar para verdi. Kazanırsak ellişer lira var. Şehzadeba-şı'nda nasılsınız?

— Bilmem. Ben yatmağa gidiyorum. Sabahleyin de buraya geliyorum.

— Orası da iyidir. Çakır Mehmet, Kürt Recep, Şükrü falan hazırlar... Hele bizim mahalleyi görsen, ne kadar yürekli delikanlı varsa kahvede toplanıyoruz. Ser-b&st'çiler domuz gibi bakıyorlar. Hoşuma gidiyor bir taraftan da... Vakit geçiyor. Herifler de boş oturmuyorlar. Nafi bey çağırmış gittim. (Hamdi bey, oğlum dedi, biz senden eminiz. Lâkin arkadaşlar Halk'çı olduğunu söyledi- • ler. Ben inanmadım!) dedi. (İnan efendi baba, dedim, ben Mustafa Kemal Paşa'dan ayrılamam!) dedim. (Biz de Mustafa Kemal Paşa'yla beraberiz!) demez mi? Kör döğüşü âdeta...

— Mustafa Kemal Paşa hakkında parti reisi ne söyledi?

— Ne söyleyecek? Mustafa Kemal Paşa, Halk Partisinin 1 numaralı âzası... dedim ya... Bu bir oyun... Hayret bey (Ben ikisinde de yokum) diyor, doğru mu?

— Evet! O karışmıyor!

— Bilirim. Zaten karışmaz. Sormama sebep: Bütün çocuklar bizden taraf. Onu da Halkçı yaptılar mı? diye... Bu akşam kahvede buluşalım da Ertuğrul Hikmet beyi kızdıralım...

— İyi olur!

— Hiç korkma, iddiaya gir... Belediye intihabatınt mutlaka biz kazanacağız. Ben yerinden haber aldım. Ertuğrul beyin bir rakısını içelim.

— Fena fikir değil...

— Nasıl işler? Alıştın ya artık!

— Alıştım.

— İkisi de senden memnunlar. Kaç kere teşekkür ettiler.

— Eksik olmayın! İyiliğinizi hiç unutmayacağım!

— Ne iyiliği. Vallaha darılırım... -Aklına birşey gelmiş gibi durakladı:- Hani senin bir Ali vardı. Şu güzef oğlan!..

— Rica ederim...

— Yok canım namuslu diyordun... Galata köprü-

sü'nden betermiş. Hayret beye kadar düştükten sonra , artık gerisini hesapla! Geçen gün bir yerde rastladım. Konuştuk. Seni burada görünoe neye uğradığını şaşırmış, «Bir aralık Murat ağabeyimin boynuna sarılmak aklıma geldi. Döver diye korktum!» dedi. «Sakın haaa... Vallaha döverdi!» dedim. İyi demiş miyim?

Murat: «O da mı Halk Partisi'nden... O da mı bizden?» diyecekti. Somurtarak sustu. Peki! Babası Mahir efendi ¦(ile bütün bu adamların, Hamdi beylerin, mahalle kopuklarının uzaktan yakından ne münasebeti olabilirdi? Mustafa Kemal Paşa, kala kala bunlara mı kalmıştı?

Büyük bir telâş içinde, Hamdi beyin söylediklerini anlamağa çalışıyordu. Yarın gazetesini taşlayacaklarmış da, parti reisi müsaade etmemiş. Arif Oruç'un maiyetinde de beş-altı tane külhanbeyi bulunuyormuş. Herif muhalefetten kazandığı paraları barlarda, kerhanede su gibi sarfediyormuş.

— Halbuki, eşek, diyordu. Bu sel her zaman böyle akmaz! Otuzbin satıyorsun! Günde en az bıraksa yedi-yüz, sekizyüz lira bırakır... Bir, iki apartman demek... Sonunda lâzım olacak!

Bir başka münasebetsizlik daha vuku bulmuştu. Burhan Cahit denilen rezil, Halk Partisi'ne ait Karagöz gazetesini çıkartıyormuş. Serbest Fırka zuhur edince ne yapsa iyi:

— O çarşamba Karagöz'ü çıkarmamış. Yerine (Kör-oğlu) isminde bir başka gazete çıkarmış. Karagöz'ün bayi listesi elinde ya... Onlara yolluyor. Birer de mektup.
«Bundan sonra (Karagöz) yerine (Köroğlu) basılacak»
diyerek... Şimdi Karagöz'ü çıkarmak için muharrir arıyorlar. Duyduğuma göre Ankara'dan Aka Gündüz gelecekmiş...

Murat'ın keyfi kaçmıştı. Hamdi beye belli etmemek için akla karayı seçti.

Adliye dönüşü tramvayda gene etrafa kulak veriyordu. Bu suretle efkârı umumiyenin temayülünü günü gü-

nüne, hatta saati saatına öğrendiğine kaniydi.

— Peki, millet ne kazanacak? Hep puşt kavgası!

— Millet mi? Becerebilirse çok şey kazanır!

— Ne, meselâ?

— Birader, düşman yekpareyken mi daha kolay
yenilir, parçalanmışken mi? Benee, şimdi ikiye ayrıldılar. İlerde, dörde, beşe, yüze ayrılırlar. Çarpışır, çekişir yıpranırlar. Aralıkta belki boynumuzdan bu boyunduruğu çı-karırrz.

— «Baba cennetliksin!» demiş. «Oğlum hiç umamıyorum!» demiş. O hesap, hiç umamıyorum.

— N'apacaksın? İşte başka çare yok!..

Ayakta duran iki delikanlıdan birisi, tramvaya yeni binen bir genç kadını göstererek güldü:

— Nah bu da sizden?

— Neye bizden oluyormuş?

— Canım neyesi var mı? Serbest Fırka'dan olmasa göğsünü memelerine kadar açar mı?

— Demek sen ona mı aldandın? Hay aklına şaşayım. Tam sizden... Halk Partisi'nden...

— Sebep!

— Yüreği yanıyor. Yakasını çekip yırtmış... Eyvah! Bir hal oluyorum, diyerek...

— YakıştıramadınL

— Öyle bir yakıştırdım ki... Sonra baksana ağız da.
tırnakları da kan içinde... Milletin derisini yüzmüş, ciğerini yemiş... Halk Partisi, tamam!

— Sus yahu? Yavaş söyle! Sen de bu işi iyioe ciddiye aldın!

Murat'ın can sıkıntısı büsbütün arttı. Siyasî dedikodunun, parti mücadelesinin ne belâlı şey olduğunu yeni yeni anlıyordu. Üç dört gündür her sabah niyet ettiği halde. Aliye hanımefendilere gidememişti. Reçina'dan kurtulursa kahveye koşuyor, lüzumsuz, neticesiz, karmakarışık bir münakaşayla gece yarısını edip hastalanmış gibi yatağa düşüyordu.

Kendisine bile henüz itiraf edemediği bir kanaata doğru gitmekteydi. Ertuğru! Hikmet de, kendisi de, hiç-

bir esaslı netice elde edemiyorlardı. Çünkü ikisinin bulunduğu yerde de ciddiyet yoktu. Ciddiyetle hiçbir alâkası görünmeyen bir meselenin nasıl olup böyle aynı zamanda bir millet hayatının istikbalini, bekasını, hatta her şeyini tayin edecek mertebede ehemmiyet kesbettiği-ni bir türlü anlayamıyordu. (İnsan muharebede şakadan öiür!) diye bir söz okumuştu. (Muharebe) ve (Ölüm) bile, çok defa (Şaka) haline geliyorsa, (Ciddi) denilen ne idi?

Bir aralık İbrahim Rıza'ya hak verdi. En iyisi, kendine bir meşgale bulup dünyadan, elini, eteğini çekmek! diye düşündü. Zaten eski adamlar ne demişler? «Ayağını sıcak tut...» Falan, filân!... Ertuğrul Hikmet, bunu da, hatırladıkça beğendiği fakat yüzüne karşı pek de kabul etmeğe yanaşmadığı bir cevap bulmuştu:- «Ah onlar da seni bıraksalar. Şiir yazmaya otursun! Harbe davet ederler. Bırakmazlar ki...»

Hanın kapısı önünde uzun boyu, kederli, usanmış yüzüyle Necip'i görünce şaşırdı:

— Hayrola dedi. Senin bizim sokakta ne işin var?

— Ne işim varmış?.. Yahu sabahtanberi başım döndü. Bir müddet avukatınızın adını hatırlamağa çalıştım. Bana kalsa hatırlayamam! Zorladılar.

— Kim?

— Zorladılar. Bu sefer de telefon rehberinde adresini aradık. Telefon ettik. Cevap çıkmadı. Bu sefer de beni yolladılar. Yarım saattir bekliyorum.

— Kim canım?

— Fatma hanım!

— Nerede kendisi?

— Muhallebicide oturuyor?

— Ne var? Birşey mi olmuş?

— Bilmiyorum. Bana söylerler mi? Biz deli güllâtti-cisiyiz! Haydi yürü!

— Bir dakika... Siz buraya gelseniz...

— Gelmiyor. Ben de söyledim. Utanıyormuş. Sizi mutlaka görmeliymiş... Birşeyler efendim?

— Öyleyse, sen haydi git... Yalnız kalması icap etmez! Ben şimdi işimi bitirir derhal gelirim.

— Geç kalma! Benim canım sıkılıyor.

— Kalmam... Dursana! Nereye? Hangi mahallebici olduğunu söylemedin!

— Poğaçacının bitişiğinde... Allasen bekletme... Ben lâf bulamıyorum. Benimle alay ediyorlar. Sana şaşıyorum! O lâkırdıları bir yerden mi ezberliyorsun?

— Tabi! (Adâb-ı Muaşeret) kitabından...

— Bilmem ki bir tane de ben mi alsam! Büsbütün mü şaşırırım!

Murat arkadaşının arkasından sempatiyle baktı.

Fatma'nın kendisini böyle uzun uzadıya bekleyerek neye aradığını merak etmeği aklına getirmeden, bu işe memnun olmuştu. Kac gündür kalkıp gidemeyişinin sebebi şimdi açıkça anlaşılıyordu. Taksim Bahçesindeki tesadüften sonra Aliye hanımın teyzesini görmeğe utanmıştı.

Yukarı çıktı. Celil beyden izin istedi.

Adamcağız, iyice bunalmış bir tavırla :

— İsabet, isabet, dedi, kapayalım da gidelim... Deli olacağım... -Bu sözüne kendisi de güldü:- sanki değiliz de... Mamafi, bu akşam martaval dinlemeğe de, martaval söylemeğe de takatim yok... Haydi çabuk savuşalım:

Murat, (Martaval) dan ziyade, Recina'ya takılmaktan korkuyordu. Bu sözü ikiletmedi.

Fatma her zamanki gibi pek şık ve pek ciddiydi. Bu ciddiyette Murat daima bir parça gurur sezer, beğenirdi. Nitekim hiç beklememiş gibi:

— Boniur! diye elini uzatmıştı.

— Geç mi kaldım? Ne vardı? Bonjur!

— Hiç! Sizi götürmeğe geldim. Başka çare bulamadık. Annem görüşmek istedi.

— Hay hay! Başüstüne... Ben de kaç gündür gelmek istiyordum.

— Öyle mi? Müsaade ederseniz Necip beyi gönderelim! Nerdeyse can sıkıntısından ölecek!

Necip (Estağfurullah) mânasına birşeyler mınldan-dı. Yüzü müşküle düştüğü zamanki sevimli halini almıştı.

— Evet, gitmeliyim, diye kalktı.

— Muallâ'ya, Süheylâ'ya selâm ederim. Mersi! epey yoruldunuz! Murat bey de selâm eder mi?

— Tabi... Hürmetlerimi söylersin! Süheylâ hanımın valdelerinin ellerini öperim.

Bir taraftan da Necip'le beraber neden kalkmadıklarını düşünüyordu.

— Birer dondurma yiyelim mi? diye sordu.

— Peki! Dinlenirsiniz! Pek yorgun görünüyorsunuz!

— Ben mi? Neden?

— Bilir miyim? Annem, sonra pişman oldu. (Acaba kabalık mı ettik?) diye üzüldü.

— Anlayamadım

— O gece masanıza oturmadığımız için... Bize gücenmediniz ya...

— Hayır! -Bir an düşündü:- Sesinizi birdenbire duyunca boş bulundum. Sonra... Yanınızda erkek olduğunu da ilk bakışta anlayamadım. -Gözlerini indirdi:- Çok güzel bir zabit!

Sanki pek mühimmiş gibi nefesini keserek cevap bekledi. Fatma her zamanki kibirli sesiyle:

— Bu sizin fikriniz mi? Yoksa o geceki ahbaplarınızın fikri mi? diye sordu. Murat, başını süratle kaldırdı. Hayretle baktı:

— Hangisi? -Kendisini aynı süratle topladı. Zabitin güzelliği sözü mü? Benim fikrim!

— İyi öyleyse... Ben arkadaşlarınızın zannettim de...

— Hayır! Benim arkadaşlarım, ben yanlarındayken başka erkeklerle bu kadar meşgul olamazlar.

— Neden?

— Yasaktır. Ben sizin her zaman tuhaf bulduğunuz adamım!

— Öyleyse... Sizin de güzel bulduğunuz zabit anne-

min pokerci ahbaplarindandir. O sizi benim gibi tuhaf bulmadı. Herhalde arkadaşlarınızı tanıyor olmalı. Bize bunu açıkça söylemedi ama... -dedi ki:- «Ben bu Murat beyi neden tanımıyorum?» dedi. Ben bu sözü arkadaşlarınıza bakınca sizi mutlaka tanıması lazımmış mânasına aldım. -Güldü:- Mamafi o gece halinize gıpta edenler çoktu. Erkekler bunu hiç de saklamadılar. Yanımızdaki masada oturanlar hep sizden bahsettiler.

— Onlar tanıyorlar mıymış?

— Onlar arkadaşlarınızı da tanımıyorlardı. Birisi : «Bu gece, dünyanın en mesut erkeği şu nefti elbiseli delikanlıdır,» dedi. Bir müddet sonra «Mustafa Kemal görmesin!» diye mânâsız görünen bir lâf ortaya attı. Arkadaşları sordular: «Baksanıza dedi, nefti elbiseli delikanlı iki tane dünya güzelinin ikisini birden seviyor. Deminden beri dikkat ettim. Muamelesinde zerre kadar fark yok! Onlar da bundan memnun! Öyleyse bu hal düpedüz (Ta-addüd-ü zevcat) oluyor ki... Mustafa Kemal razı gelmez!» Diğerleri güldüler. «Artık Serbest Fırka var. Kabildir,» dediler.

— Çok iyi görmüşler. Birisi ablamdı. Birisi yazıhane; arkadaşım... İkisi de benden bir başka muamele bekliyorlardı.

— Ablanız mı? Rahmetli Canseza teyzenin kızı olduğunu bilmiyordum. Hem öyle bir kız ki kendi yaşında; var.

Murat, güldü.

— Evet, dedi, rahmetli Canseza hanım böyle bir kızı olduğunu bilemezdi. Çünkü Tamara ablam Rusya'da doğmuştur. Memlekete geleli on sene oluyor.

— Bir Rus ablayı Ayşe'ye pek zor anlatabileceksiniz. Ayşe'yi hatırladınız mı? Doktor Lûtfi beyin kızını...

— Evet!

— Matmazel Safo'yu beğendiği, müdafaanızı da kabul ettiği halde, hâlâ yadırgadığını zannederim... Matmazel Safo nasıldırlar?

— Sahi! Haberiniz yok! Öldü... Biliyor musunuz?

639

/ li!

Fatma gözlerini kırpıştırdı. İnanmayacak gibi oldu. Sonra :

— Sahi mi? Çok üzüldüm, dedi, neden? Hiç de hasta görünmüyordu.

— Birdenbire... Tifodan... Kurtaramadılar...

— Vah vah! Ben de bizi tamamıyla başka sebeplerden ihmal ettiniz diye darılmıştım. Başınız sağ olsun Murat ağabey!.. -Elini Murat'ın eli üzerine koydu:- Çok üzüldünüz mü?

— Çok!

— Değerdi... -Birşeyi hatırlayarak yüzüne bir tuhaf baktı:- O gece... Pek kederli görünmediniz yani ben bir-şeyden şüphelenmedim.

— Ne bileyim? Bazısı buna (Katı yüreklilik) der. Bazısı (Kuvvet alâmeti) sayar. Ben (Asıl zaaf budur,) diyorum. Tamara abla ile matmazel Reçina, felâketi duyup toeni teselliye koşmuşlardı. Onları da kederlendirmemek için cehdetmiştim. Demek becerebilmiş miyim?

— Çok güzel becerdiniz! Hatta bir aralık, annem: «Peki bize getirdiği küçük esmeri n'apmış?» diye sordu. Güzel dediğiniz zabit de: «Bunların arasına hiçbir esmer yaraşmazdı» diye cevap verdi.

Murat, esmer bir kız olan Fatma'nın yüzüne dimdik baktı.

— Sahi! Böyle mi söyledi?

— Aynen! Evet!

— Halbuki ben, Safo'yu bilmem ama, sizi o gece arkadaşlarımın arasında pek yaraşır bulmuştum.

— Teşekkür ederim. Herkesin kanaati bir olmuyor ki... Bahusus... Şimdi başka parti de var.

— Rica ederim... Bir de sizinle parti meselesi açmayalım!

— Kabii mi? Meselâ, şimdi bonjurdan evvel bir sual var? «Hangi partidensiniz?» diyorlar.

— Öyleyse ilk ve son defa bitirelim: «Ben Halk Par-tisi'ndenim!»

— Ciddi mi söylüyorsunuzl Öyleyse siz ikincisiniz!

— Ne ikincisi...

— Halk Partisinden olduğunu söyleyen ikinci insan... Bütün millet ya (Serbest) diyor, yahut (Benim alâkam yok!)

— Birincisi kim? Terbiyesiz zabit mi?

— Hemen kızmayın canım! Terbiyesiz değil, haki-katperest... Birincisi bizim Ayşe. O Mustafa Kemal Pa-şa'ya tapar!..

— Haklıdır. Ben de taparım! Siz Fatma?

— Kimseye hamdolsun tapmıyorum.

— Partiden bahsettim.

— Hiç aklım ermiyor, erdirmeğe de çalışmıyorum. Tanıştım tanışalı Necip'le mutabık kaldığımız biricik fikir bu... Demin konuşurken böyle olduğunu anladım da şaştım. Gidelim mi? Bir yere telefon etmek isterseniz ben beklerim.

— Hayır! Nereden aklınıza geldi?

— Yemekte bizde olacaksınız da...

— Bir şartım var. Annenizden izin alıp Taksim bahçesine bu sefer beraber gideceğiz! O gece erkeklerin haset ettikleri delikanlıyı bir misli daha kıskanılır hale getirmek için... Olur mu?

Bunu söylediğine derhal pişman oldu. Fatma gülümseyerek baktı.

— Mersi! dedi, başka bir geceye kalsın! Bana karşı her zaman böyle şefkatliydin Murat ağabey!

İkinci defa söylenen (Ağabey) sözü Murat'ı bir kat daha mahcup etti «Rezil bir zanpara olup çıktık! diye düşündü, ahlâksız olduk! Hayallah!

Fatma (Tramvay'la gidelim!) diye ısrar ettiği halde. Murat bir otomobil çevirdi. Kazancına göre çok para sar-fetmeğe, işe başlar başlamaz iyi giden talii sayesinde biriktirdiği ve eşya almağa bir türlü kıyamadığı birkaç yüz lirayı da harcamağa başlamıştı. Böyle lüzumsuz masraf yaptıktan sonra pişman oluyor, bir daha ihtiyatlı davranmağa karar veriyor, hiçbir zaman da bu kararında dura-

mıyordu. Eğer böyle devam ederse bir, iki ay sonra yalnız maaşla geçinmek zorunda kalacak, bu da pek sıkıntılı olacaktı.

Yan gözle Fatma'ya baktı. Profilden bir erkek çocuğa benziyordu. Ona bu benzerliği veren şey, herhalde, eski-denberi yüzünde görmeğe alıştığı bu gizli keder olsa gerekti. Sahi! Fatma'yı hiçbir

vakit, diğer yaşıtları gibi bol neşeli, kahkahalı hatta heyecanlı görmemişti. Eskidenberi annesi, tombulluğundan gelen bir serbestlikle, girdiği odaları doldurur, hiçbirşeyi umursamaz zannedilirdi. Anne ile kızın birbirlerine zerre kadar benzememelerine de şaştı. Galiba Fatma babasına çekmişti.

«Bunu ben mi kederlendirdim? Neden diğerlerini kolayca güldürdüğüm halde, Fatma'yı neden neşelendiremi-yorum?»

— Sizi iki tane sahici şairle tanıştırırsam, memnun olur musunuz?

— Bunların sahteleri de mi var?

— Bana var gibi geliyor. Bakınız nasıl? Şaire eskidenberi derlitopluluğu, muvazeneli yaşamağı yaraştıramı-yoruz. Bizimkiler hiçbir zenaatta o zenaat erbabı arasında raslanamayacak kadar birbirlerine zıt tiplerdir. Meselâ, birisi uzun, birisi kısa! Birisi tombalak, birisi zayıf, birisi barut gibi sert, birisi pamuk gibi yumuşak, birisi bizde henüz pek derbeder olan gazeteciliği bile istiklâline, hürriyetine uymayan bir disiplin sayar, öteki aylıklı askerdir. Birisi şiirlerini ufacık kâatlara, gazete kenarlarına, cigara paketi arkalarına yazar, ezberleyince bunları da derhal defeder, öteki kenarı yaldızlı defterler kullanır. Bütün işi şiirlerini mütemadiyen bir defterden diğer deftere özenerek temize çekmektir. Birisi çok kere, kendi şiirlerini bile başkasının imişler gibi okur. Böyle hareket etmeği de bir küflet sayar. Diğeri yalnız tamamlanmış, eserlerini değil yeni bir kafiye bulduğunu dahi, söylemek için İzmit'-den İstanbul'a gelir.

— Arkadaş mıdırlar?

— Onları ekseriya ben bir araya getiririm. İkisinin de çanı sıkılmaz. Bunu arkadaşlık mı sayarsınız?

— Eh Sayılabilir... Evet! Tanışmayı isterdim. Ama daha evvel şiirlerinden birkaçını görmeliyim!

— Size bunlardan birisinin bir genç kız için yazdığı akrostişi getiririm! Fatma isminde bir kız için...

— Oldu mu canım? Şaka ettiğinizi evvelce söylese-nize! İbrahim Rıza bey mi bunlardan birisi?.. Ben ondan pek hoşlandım. Diğerini de tanımak isterim. Adı nedir?

— Ertuğrul Hikmet!

— Şiirlerini bir yerde neşretmiyor mu?

— Hayır! Şimdilik ezberliyor.

— Durunuz hatırladım. Matmazel Safo'nun (Ertuğrul ağabey!) diye bahsettiği zat mı?

— Evet!

— Ölümü onun üzerinde nasıl tesir etti?

— Cok sert... Sanki kabahat bendeymiş gibi, benimle üc gün karşılaşmamağa çalıştı. Karşılaştığımız zaman da bir türlü gözgöze gelmeğe tahammül edemedi. Sonra da özür diledi: «Bazan düşünüyorum,

dedi, birisini çok seversek onu ölüme vermeyebiliriz. Hiç değilse bir müddet! İşte bu sebeple ölü sahibine âdeta kızıyorum! Vazifesini yapmamış sayıyorum da..»

— Lirik bir şair olmalı!

— Bilâkis... Heccavdır. Aruzla insanı öyle güzel hicveder ki... Öteki şiirlerinde de bilâkis benim çok hoşuma giden bir erkeklik var. Neden kederlisiniz Fatma?

— Ben mi? Hiç de kederli değilim!

— Hayır! Kederlisiniz! Size ben mi üzüntü verdim diyeceğim? Çok eskiden, çok küçükken de böyle bir haliniz olduğunu hatırlıyorum. Kendinizden rahatsızlık hissettiğiniz olmuyor ya...

— Hayır! Şey istiyorum. Bir küçük ev... Sakin bir ev... Kapıyı hiç kimse çalmamalı... Ne postacı, ne bakkal çırağı, ne dilenei... Yahut da herkes gelmeden evvel bana bir usulle haber vermeliler. İşte bu usulü bir türlü bulamadım. Telefon da olmuyor. Zil sesiyle bir felâket haberi alacakmışım gibi derhal heyecanlanıyorum. Budalalık ama...

— Değil... Asıl insan gibi yaşamak istiyorsunuz. He-

pimizin böyle bir sükûneti özlediğimiz zaman olur. Lâkin bizlerde bu arzu, yorgunlukla beraber geliyor. Sizde tabii mi?

— Çok... O kadar tabii ki... Gayrıtabii dahi denebilir!

Murat: «Orada kendinizi birisiyle bir arada mı düşünürsünüz?» diye soracaktı. Kendisini zaptetti.

Zaten de eve yaklaşmışlardı. Eskidenberi çok çekindiği Aliye hanım teyzesiyle karşılaşmağa giderken bilhassa Taksim Bahçesi'ndeki tesadüften sonra bu kadar sakin oluşuna hayret etti. Bu sakinlik herhalde Tamara'-nın belki de kıskançlıktan söylediği fena sözlerden geliyordu. Aylardan sonra İbrahim Rıza ve Safo'yla gittikleri günü hatırladı. Aliye hanım teyzesi hep o neşesine rağmen daima mağrur, hiçbir vaziyette gururunu unutmaz, kendisine mutlaka hakim güzel kadındı. Murat onun yüzüne hiçbir zaman dikedik bakamamıştı. Zaten Aliye hanım teyzesiyle Naile Sultan, hayalinde ekseriya birbirine karışan iki yüksek, erişilmez, anoak lütuf beklenir kadındı.

— Aliye hanım teyzem beni neden çağırıyor?

— Bilmem. Bir iş konuşaeakmış.

— Sakın, şey için kulaklarımı çekmesin...

— Ne için?

— Taksim bahçesinde bira içtiğim için...

— Biz de bira içtik... Korkmayın... Değil sanırım!

— Beni müdafaa etmenizi rioa ederim. Orada olunuz... loap ederse arkanıza saklanırım.

Fatma gülümsedi. Yanakları çukurlaşmıştı. Murat:

— Bakınız, Fatma! dedi, size bir nasihat! Rica ederim, çok çok gülmeğe çalışınız! Öyle iyi gülüyorsunuz ki... İnsan içinin yıkandığını hissediyor!

— İşte geldik...

Aliye hanımefendi, kesik kumral saçları, uzun etekli ipek robuyla gene eskisi gibi şahaneydi. Murat'a asla

ihtiyarlamayacak gibi geldi. Koşup elini öptü. Kadın :

— Nihayet birisini mi yollamalı? diye gözlerini kısarak baktı, mamafih neden bu kadar hakikatsiz olduğunu artık anladık!

Fatma :

— Kederi varmış anne! dedi, bu seferlik feci bir mazeret. Hani Matmazel Safo'yu hatırladınız mı? Bize beraber gelmişlerdi. Bir de şair arkadaşıyla...

— Evet! N'olmuş?

— Ölmüş. Murat ağabeyim pek kederli.. Baksanıza!.

— Vah vah! Üzüldüm. Oturunuz Murat! Pek mi seviyordunuz? Hastalığı neydi? Ama, Taksim Bahçesi'nde neşeli gibiydiniz! Ne tuhaf matem tutuyorsunuz!

Fatma, uzak bir sesle :

— Bu da bir kahramanlık, diye alay etmeden konuştu, yanındakilere azap vermemek için... Anladınız mı?

— Yanındakiler! Onları nerden buldunuz bakayım! Size doğru birşey söyliyeyim mi? O geceye kadar buraya sevgilinizle beraber geldiğiniz halde sizi hâlâ çocuk sayıyordum. O gece dikkat ettim. «Murat'ı küçükken ta-nımasaydım, bu karşımdaki delikanlıyı nasıl seyrederim!» diye düşündüm. Kederlendim. Bana iyice ihtiyar olduğumu anlattınız.

— Hayır! O kadar gençsiniz ki... Ben de size aynı düşüncelerle baktım. Sizi tanımasaydım Fatma'nın birkaç yaş büyük hemşiresi zannederdim. Zaten arkadaşlarım da evvelâ öyle sandılar!

— Sahi mi? İşte buna sevindim. O kadınları nerden tanıyorsunuz?

— Yazıhaneden...

— Refik bey iyi tahmin etmiş...

— Refik bey mi?

— Yanımızdaki zabit... O kadar çok insan tanıyor ki... «Bunda bir iş var!» dedi. Ben de sizin pek uslu bir çocuk olduğunuzu söyledim. Fatma avukatınızın adını bildirince, «İşi anladım! dedi, Celil bey meşhur kadıncıdır. Madamla matmazel onun ahbaplarından olmalı. De-

mek iş çıktı. Kâtibiyle yolladı. Ya birazdan kendisi de gelir, yahut delikanlı bunları evlerine kadar götürür!..» İyi bilmiş mi?

— Tastamam! Fatma :

— Hiç de bilememiş, dedi, güzel madam Murat ağabeyimin ablası...

— Sen ne söylüyorsun?

— Vallaha, işte sorunuz, değil mi? Murat yere baktı:

— İkisi de doğru, diye gülümsedi, Tamara ablayı Ce-lil bey vasıtasıyla tanıdım. Bana acıdı. Yalnızlığıma acıdı. (Benim küçük kardeşim olur musun?) dedi. Minnetle kabul ettim. Sahioi ablam olmadığı için her zaman bunun yoksulluğunu hissetmişimdir. Öteki matmazel de yazıhane komşumuz!

Fatma :

— Arada bardağınızı dolduran, cigaranıza kibrit çakan matmazel mi?

— Kederli olduğum için... Merhamet duyuyordu. Kibar kızdır.

Aliye hanım, yüzünü astı:

Uygunsuz kadınlarmış... Böyleleriyle ahbap olmanızı doğru bulmuyorum. Refik beyin söylediğine bakılırsa (Abla) dediğiniz kadın...

— Altın gibi yüreği var Aliye teyze... -Gülümsedi -Murasyedi değilim ki, beni soyacak diye korkayım! Hiç bir tehlikeye maruz bulunmuyorum.

— Refik bey o kanaatta değil, «Ben bu Murat efendiyi tanımıyorum. Beyoğlu'nda gezen birisi olsa mutlak tanırdım. Acemi herhalde biraz dedi, böyle kadınların bin tarakta bezi olur. Zavallının başını derde sokar. Madem ki tanıyorsunuz... Sevaptır, söyleyin!» dedi. İşte söyledim.

— Teşekkür ederim! Beyoğlu'nun hakikaten acemi-siyim! Lâkin Beyoğlu'nda da hiç dolaşmıyorum. Tamara abla ile pazar geceleri buluşuruz. Arkadaşlarla beraber giderim. Bize piyano çalar, şarkı söyler... Memleketinden

bahseder. Mehtap olursa gece yarısından sonra Hacios-man bayırına doğru biraz gezeriz! Hepsi bu kadar... Ma-mafi tekrar teşekkür ederim. (İkaz edilmiş adam iki misli kuvvetli sayılır) diye bir söz var. En ufak tehlikede... Bilir misiniz, ben her zaman korkak bir adamım. Korkak adamlar da çok yaşarlarmış...

Fatma değişmek için çıkıyordu. Annesi arkasından seslendi:

— Lütfen bira aldırınız! Bizim Murat kederini öyle dağıtıyor. Adetini bozmasın!

— Rica ederim...

— Yoksa şarap mı isterdiniz! Sizinle böyle konuşmak bir tuhafıma gidiyor ki...

Sofrada üç kişiydiler. Murat, buna memnun oldu. Taksim Bahçesi'nde Fatma ismini söylediği zaman kadınların bardaklarına bira koymakta olduğunu hatırladığı için, soğutulmuş şişelerden kadehleri doldurmak istedi. Fatma müsaade etmedi.

— Ben o sarı saçlı matmazelden... Adı neydi?

— Reçina!

— Bir çeşit zamk! Öyle mi?

— Rejinadır. Biz şaka olsun diye böyle diyoruz!

— Kızmıyor mu?

— Hayır! Zannetmem.

— Ne iyi! Evet matmazel Reçina'dan daha katı kalb-li değilim... Madem ki böyle bir teselli usulü keşfedilmiş...

Bir müddet sonra Aliye hanım:

— Bakın sizi neden istedim, dedi, avukat yanında çalıştığınızı söylediğiniz zaman aklıma gelmişti. Belki uğrarsınız diye bekledim. Bizim biliyorsunuz, birkaç parça emlâkimiz var. Verdikleri sıkıntı getirdikleri kirayı kat kat geçiyor. Öyle birşey ki... Durup dururken yabancılara mı terkedeyim. Bir zaman avukata bıraktım, büsbütün içinden çıkılmaz hale geldi. Bir müddet, bir eski emektarımız uğraştı. Adamcağızı az kalsın deli edeceklerdi. Zaman pek fena... Bunlar da Beyoğlu'nun bir yerlerinde ki, oraya benim de, Fatma'nın da sık sık gitmemiz icap etmi-

yor. Bir sürü aslı faslı belirsiz insanla karşılaşıyoruz. Kapıcılar el adamı! Güvenmek olmuyor. Bir keresinde kontu-rato sahtekârlığına bile rasladık. Bazı kiracılar, kimsesir olduğumuzu sezdikleri için aylardır on para vermiyor. Allah razı olsun, bir müddet Refik bey baktı. Lâkin onun da vazifesi mani oluyor. Bir de üniformayla istediği gibi dolaşamıyor. Aklıma geldi: «Madem ki Murat, avukat kâtipliği yapmakta... Kanunları, nizamları, muameleleri bilir, dedim. Bize de yardım etmeği ister...«

— Teşekkür ederim, iyi düşünmüşsünüz!

— Sizden ricamız... Kapıcılarla tanışırsınız. Kirayı savsaklayan kiracılarla görüşürsünüz! Kapıcılarımızın bir kısmı eskidirler. Emindirler. Onlar topladıkları kiraları bana bizzat getirirler. Bazılarında kapıcı yok. Diğerlerin kapıcıları aybaşlarında dolaşır kirayı toplarlar. Üstüste ayda sekiz yüz lira kadar birşey tutuyor. Tabi, seneliği peşin ödenenler bu hesaptan hariç! Ben size aydan aya toplanan paranın yüzde beşini...

— Rica ederim... Hiç olmadı. Deminki sözümü geri alıyorum... İmkânı var mı?

— Hemen somurtmayın canım! Bu ücret değil!
Masraf... Gideceksiniz, geleceksiniz... Mamafih, zor iştir... Ücret kabul etmemek bahanesini iyi buldunuz... Avukat olmuşsunuz iyice.

— Hayır! O maksatla söylemedim.

— Hangi maksatla söylediniz! Sizden zarurî masraflarınızı düşünmeden böyle bir yardım isteyemem... Bu biraz dolaşıkça ama, basbayağı bizi reddetmek...

— Öyleyse bakınız, nasıl yaparız! Siz bir defter alırsınız. Benim zarurî masraflarımı ona kaydedersiniz! Ne zaman paraya ihtiyacım olursa gelir alırım. Bu suretle bir-şeyler de biriktirmiş olurum. Ne dersiniz?

Fatma:

O zaman hesabı yüzde yedibuçuktan yapmalı!

dedi.

Aliye hanım kızına gücenmiş gibi baktı ve kendisini

hemen topladı. Hakikatte diğerlerine yüzde yedibuçuk vermişlerdi. Refik beye gelince... Aliye hanım onunla hesabı çoktan şaşırdığı için kendisine yeni bir yardımcı arıyordu.

Murat, Fatma'ya hayretle bakarak:

— Siz yüzde beş ile yüzde yedibuçuk arasındaki farkı yoksa biliyor musunuz? diye sordu.

Fatma sadece :

— Bu sene liseyi bitireceğim efendim! diye cevap verdi.

— Demek lisede böyle hesaplar öğretmeğe başladılar! Ne iyi? Bizim zamanımızda cebir falan okuturlardı. Bunları da pratikte bellersiniz! derlerdi. Rakkamın ehemmiyeti yok. Yalnız ben hakkımı istediğim zaman toptan alacağım!.

Aliye hanım, onun ayda 35 lira aylıkla çalıştığını hatırladı:

— Aldığınız para yetişiyor mu? diye sordu.

— Hiç kimseye muhtaç olmuyorum.

— Ne iyi! Hem de hanımlara Taksim bahçesinde bira ziyafeti veriyorsunuz! Bereketli bir para...

Fatma öksürdü. Annesinin böyle patavatsızlıkları vardı. Bunu da her zaman küçük gördüğü insanlara karşı yapar, hislerini saklamağa gayret etmezdi.

Murat, bir kaşını kaldırdı:

— Sormayın, dedi. Güldü. Az kalsın, şampanya içirmeğe mecbur olacaktım. Bereket versin bahsi kazandım da...

— Şampanya mı? İşte gördünüz mü? Refik beyin söylediği tehlike... Sizi acemi buldular...

— Ben de o sebepten yüzde hissemi siz saklayın dedim ya...

— Bunu açık söyleyebilirdiniz! Peki! Ben saklayacağım... Elbise falan yaptıracağınız zaman söylersiniz... Değil mi Fatma?..

Fatma cevap vermedi.

649

İ

M

IV

Babası Mahir efendi, zaferden sonra pekaz yaşadığı müddet içinde, ayda bir kere mutlaka Fatma'lara uğrar -ekseriya Murat'ı da beraber götürür- her türlü işlerine koşmak isterdi. Bu ziyaretlerden dönerken oğluna her zaman sıkı sıkı tenbih etmişti:

— Aliye teyzene hizmet etmeğe mecburuz. Ölünceye kadar... Ben ölürsem bu evi hiç unutmayacaksın! Aliye teyzen evlense... Fatma evlense... Erkekleri bizi istemeseler... Biz gene Selim amcanın ailesini kollayacağız

Murat, boş gezdiği sıralarda, hele kılığı kıyafeti perişanken bunu aklına bile getirememişti. İşe girdikten sonra kendisini toplamakla geçen ilk aylarda, gene çekingen davrandı. Eğer Refik bey denilen adam hakkında Tamara abladan duydukları olmasaydı, hayatını karma-karışıklığı içinde babasının vasiyetini daha uzun zaman ihmal edecekti.

Aliye hanımın teklif ettiği hizmet, bu evde olup bitenleri daha kolay anlamasına yarayacağından Murat'ı pek sevindirdi. Sevincini biraz bulandıran cihet Fatma'nın işi iyi karşılamaması, memnun olmadığını saklamağa lüzum göstermesiydi. Mamafi bu da Murat'ın göstereceği gayreti ayrıca arttırmağa yaradı.

Aliye hanım, bir münasip zamanda, yazıhaneye uğrayıp umumî vekâletname de vereceğini, şimdilik, kapıcılara ve kiracılara yeni vekilinin Murat isminde birisi olduğunu bizzat bildireceğini söylemişti.

Bu sebeple Murat, emlâki gezmeğe ancak üç gün sonra çıktı. İdaresine terkedilen emlâk, biri küçük, diğeri büyük iki apartıman, iki dükkân ve herbiri oda oda kiraya verilen iki evden ibaretti. Apartımanın küçüğü Kallavi sokağında, büyüğü Tünel başındaydı. Evler, Kalyon--
cukulluğu'nda, dükkânlar Galata'da bulunuyordu.

. Murat, işini bizzat kendisine karşı ciddi tutmuş olanak için büyücek bir defter aldı. Bunu çantasına koya-

rak yola çıktı. Evvelâ dükkânlardan geçip konturatoları tetkik etti. Kira müddetlerinin başlangıcını, sonunu, kiracıların adlarını, kefillerini deftere geçirdi. Konturatolarına göre adamların borçları yoktu. Aybaşlarında uğrayacağını söyledi.

Kallavi sokağındaki küçük apartımanın ermeni kapıcısı bîçare, hastalıklı bir adamcağızdı, Murat'ı, böyle değişikliklerde, kendisine lütfen hizmet verildiğini zannedenlerin hepsi gibi korkarak karşıladı. Altına iskemle koşturdu. Çay ısmarlamağa kalktı. Bir taraftan da :

— Hamdolsun, bugünlerde iyiyim! diyordu. Hastalığım geçti, gitti. Kışın biraz nezle olduk. Hanımefendi, Allah selâmet versin! «Sen artık bizim işimizi göremeyeceksin Dikran» diye takılır. Bu kiracı milleti namussuz oluyor beyfendi! Kendin bilmez değilsin ya... Ben alış-mamışımf Ben tam 17 sene Bağdat Demiryollarında Baş-kontrolluk yaptım. Cumhuriyet olunca bizi Kumpanya tekaüt etti. İşler karıştı. Elimde resmî vesikalar var. Bir münasip zamanda sana göstereyim de bak... Paris'te avukat tutabilsem, birkaç ay içinde şu kadar yüzbin frank alacağım! Düşün bir kere... Beceremedik... Kiracı milleti, bu zamanda bir hoş olmuş... Sanki evin tapusuna hissedar. -Sesini alçaltti:- Hepsi iyidirler. İlle ikinci kattaki herif... O nargilesine tükürdüğüm... -Etrafına bakıyor, gözleri korkuyla açılıyordu-.- Edepsiz, rezil! Sözünü bilmez. Allah selâmet versin. Refik bey de biraz yumuşak davrandı. -Göz kırptı:- Belki sen de yumuşak davranırsın! Neme lâzım! Ben pişkin adamım! Gençliğin halinden anlarım. Apartımanımız da bir o var. Ust tarafı kuzu gibidir. Aybaşı, tırınk! Para peşin!

— Peki! O zatla görüşürüz... Konturatolar sende mi?

— Hayır! Hanımefendide...

— Öyleyse şimdi kiracıların adını kaydedelim! Bunu yaptıktan sonra.

— Evlerin kiralarını da sen mi topluyorsun? diye sordu.

— Evet! Orası fakir, fıkara yatağı... Lâkin fakir olmakla hepsi de namussuz değil... O iki evde iki kiraoı

var. Ne çıkarabiliyoruz! Ne de kira alabiliyoruz. Hanımefendi kızıyor. Paşa kızında sekiz aylık birikti. O asilzade bir hanım... Şimdi asilzadeliği de, hanımlığı da kalmamış ya... Benim lâfım, eski vaziyet üzerine... Paşa kızı, kirayı parasızlıktan veremiyor. Parasızlık dediysem... Allah'ın bîçaresi... İçkiye para

buluyor. Evet bir gün bu fakire ağladı. (İçmezsem deli olacağım!) demesi var ki insan dertli olur. Lâkin Arap karısına geldi mi? Parası var! Gel gelelim! Allah verdiği canı alamaz! göreceksin ya... Hanımefendi, bana kızar, söylenir. (Koğacağım seni!) diye takılır. Bilmez ki... Ben istemez miyim? Her ay tekmil kiraları bir tamam toplayıp Hanımefendinin karşısına alnı açık çıkmayı, istemez olur muyum? İşte bu ikisi.. Bir de bizim Nur ağa efendi, yüzümüzü kara ettiler... Siz de göreceksiniz ya...

Murat, evlerin adreslerini alıp büyük apartımana saptı. Burada, tek gözü cam, kurt kapıcı hiçbir şeyden şikâyetçi değildi. Çorbacılar - Gâvur kiracılar olacak- dinlerine eğri ama, paralarına doğru heriflerdi. Hak bereket versin! Kendisini üzmüyorlardı. Lâkin alttaki geniş dükkân can sıkıyordu. Allanın izniyle onu da bir münasibine kiralasa, keyfi tamam olacaktı. Hem de kiralayacaktı. On-beş gündür, iki efendi polisle. Hükümetle uğraşıyorlardı. Niyetleri, aşağısını bar yapmaktı. Kürt kapıcı:

— İster bar yapsınlar, ister gar yapsınlar, diye güldü, bize kirayı bir tamam versinler de... Sen bana adresini bırak bey... Gelirlerse gönderirim. Konturatoyu kesersiniz. Ben gayrı adam sarrafı oldum. Kirayı verecek kiracıyla dolandırıcıyı ossat bilirim. Hanıma sor da bak!.. Yılanlı herife bizim hanım üç numarayı vermeyecek oldu. Ben (Verelim!) dedim. Üç senedir oturuyor. Şeytan kulağına kurşun bir vırıltısını duymadım. Bre beyim, bu yılanın da İstanbul'da ne kadar çok sevdalısı varmış?

— Ne yılanı?

— Basbayağı yılan! Herif yılan besliyor. Kuş besliyor, tavşan, beyaz fare, balık besliyor. Nah, bizim apar-tımanın mermer merdivenlerini o moskoflunun müşterisi
eskitti. Yılan alıyorlar, kuş alıyorlar, fare, köpek kedi,

balık alıyorlar. Sevinerek gidiyorlar. Bir iş canım!

Murat burada da kiracıları kaydetti. Diğer malûmatı Aliye hanımdaki konturato varakalarından doldurmak üzere ayrıldı.

Kalyoncukulluğu'ndaki evlere daha gitmeden, orada kendisini nasıl bir manzaranın karşılayacağını anlamıştı. Zaten Hacı Hüsamettin beyin tahliye işinden de tecrübesi vardı. Ermeni kapıcının kanaatına göre parası olduğu halde keyfi için kirayı ödemeyen Arap karısı da dahil olduğu halde, bu kiralar kendisinden soruldukça hiç kimseyi sokağa atmamağa çoktan karar vermişti.

Evlerin ikisi de kagirdiler. Daha eşikten atlar atlamaz, insanın yüzüne çirkef kokulu ıslak bir loşluk çarpıyordu. Her oda ağzına kadar sefalet doluydu. Koridorlar o kadar pisti ki, buraya aydan aya kira toplamak için gelmek bile bir mesele sayılırdı. Yan yana olan evlerden birincisinde, üçüncü katta, bir odada yalnız başına oturan Paşa kızı, eğer kendisini :

— Cariyeniz Müşir Şefik Paşa kerimesi Emine Perihan! diye takdim etmeseydi kabil değil tahmin edemezdi. Odada eski, berbad, içinde nasıl yatıldığına şaşılacak kadar çarpuk çurpuk ve pis bir karyoladan başka hiç-birşey yoktu. (Pardon! Bir de «Zavallı Necdet» romanı). Kadının sırtındaki basma entari, bulaşık bezi kadar kirliydi. Yırtığından üzerinde çamurlar kurumuş bir dizkapağı görünüyordu. Buna mukabil harap yüz, dikkatle boyanmış, saçlar ıslatılıp yeni taranmıştı. Kadının alkolik gözlerinde, -gözlerinde değil, sanki bu gözler birer geniş meydandılar da, bunların pek uzaklarında:- arada bir kımıldanan eski ve usta bir şuhluk vardı. Murat'a biraz
baygın bakarak, İstanbul'un en güzel, en kıvrak Türkçes'i ile:

— Sizi bilmem ki nereye oturtmalıyım? dedi. Murat, bu sefaletten kendisi mesulmüş gibi ürktü.

Verdiği rahatsızlık için özür diledi. Aliye hanımefendinin emlâkine nezaret vazifesini üstüne aldığını, bu sebeple uğradığını, kira için asla merak etmemesini, ne zaman kabil olursa o zaman verebileceğini âdeta rica ederek

söyledi. Kadıncağız için, kira ödemek diye bir mesele zaten kalmamıştı. Kalmadığından olmalı ki sokağa atılmaktan da artık korkmuyordu. Bunu bir lütuf gibi, değil, kendisini biraz sevindiren hatırnaz bir hediye gibi âdeta gururla kabul etti.

— Pek sevimlisiniz beyim! dedi. Yüzünüzü görünce yüreğim ferahladı.

Bu sözlerle hem acıklı bir dert yanış, hem de gayet üdî, pek belli bir orospuluk vardı. Murat bir müddet sonra, kadının artık insanlık namına hiçbir kayıtla bağlı olmadığını öğrendi. Civar bakkalların çırakları, müşkül zamanında -rakısız kaldığı sıralarda- belki de ustalarından gizli birer küçük şişe veriyorlar, sonra canları istedikçe:

— Haydi borcunu sökül bakalım! diye kapıya dayanıyorlardı.

Müşir Şefik Paşa'nın kerimesi Emine Perihan hanımefendi de, her defasında, bakkal çırağına kapıyı sür-melemesini işaret ediyor, bu mini mini borcu yarına bırakabilmek için, karyolaya arka üstü uzanıp teslim oluyordu. Bu hal artık o kadar tabiileşmişti ki, çok zaman borcunu ödediği, hiçbir vereceği kalmadığı halde, yolu oraya uğrayan çıraklar sanki hâlâ borcu varmış gibi, artık klişe haline getirdikleri o meret kelimeyi söyleyip, ihtiyaçlarını bedavadan defetmekteydiler.

Murat, bu hikâyeyi duyduğu günden sonra bir daha Paşakızının odasına girmedi. Eve uğramak icap ederse rastlamaktan korktu ve bir müddet, Aliye hanımefendinin evindeki lüksü, Fatma'nın giydiği entarileri yadırgadı.

İkinci belâlı kiracı Arap karısı insanın üzerinde tıpa tıp Paşa kızının tesirini bırakıyordu ki bunun nereden geldiğini anlamak ilk bakışta mümkün değildi.

Bir kere odası iyi döşenmişti. Siman vücudüne giydiği entariler muntazam ve şıktı. Beyaz sıhhatli yüzünde püskürme benler, simsiyah kalın kaşlar, etli kırmızı dudaklar vardı. Tatlı bir arap lehçesiyle konuşuyor, dünyanın en pervasız gözleriyle bakıyordu. Murat, vazifesini burada şiddetle hatırladı. Paşa kızına gösterdiği yumuşaklığın aksine kaşlarını çattı. Çift döşekli, beyaz örtülü kar-

yolaya, karşı duvarda üstüne ipek halı örtülmüş divana bakarak kendisini takdim etti. Bir küçük hesap bakiyesi kaldığını hatırlattı.

Arap karısı, aynen Paşa kızının sözlerini tekrarladı. (Belki müşabeheti yapan da bu olmuştur.)

— Pek sevimlisiniz beyim! Yüzünüzü görünce yüreğim ferahladı.

Bu sözün Paşa kızından işitilip ezberlendiği belliydi. Lâkin burada, tamamıyla başka tesir yapıyordu. Murat, gülümsedi:

— Hiç de sevimli değilimdir. Yüreğinizi ferahlattığıma memnun oldum.

— Oturmaz mısınız? Bir kahve içiniz.

— Teşekkür ederim. Daha dolaşacak yerlerim var. Hanımefendi selâm söylediler. Kira bakiyesini rica ettiler.

— Kira... Bu kadın da hep kira düşünür. -Bembeyaz dişlerini göstererek güldü:- Bana da selâm yollamaz. Tenezzül etmez! Neden acaba? Halbuki meslektaş sayılırız.

— Efendim? Anlayamadım!

— Anlarsınız efendim! Evet! Yedi aylık borcumuz var. Şam'a yazdım. Henüz para gelmedi. Mamafi yarın bir yerden bir alacağımı tahsil ederim sanıyorum. Yarın öğleden sonra mutlaka geçer misiniz?

— Bilmem ki...

— Bilmelisiniz! Bekleyeceğim. Benim de işlerim var..

— Peki, geçerim!

— Saat kaçta?

— Birde. Olur mu?

— Hay hay.

Murat, ertesi gürr saat tam birde Arap karısının oda kapısını vurdu. İçerden keyifli bir ses:

— Buyrun! Diye bağırdı.

Kadın bugün bir başka entari giymişti. Adeta gençti. Onu yaşlı gibi gösteren aşırı şişmanlığı olmalıydı. Odanın ortasına üzerinde kooaman koeaman güller olan bir basma perde çekilmişti.

Murat selâm verdi:

— Rahatsız etmedim ya!

— Bilâkis... Buyrun! -Divanda yer gösterdi:- Bugün kahvemizi içeceksiniz.

— Zahmet etmeyin. Hemen gitmeliyim...

— Gidersiniz canım! Oturun lütfen!

Perdenin ötesine geçti. İnsanın Kur'an okuyor zannedeceği tatlı bir Arapçayla birşeyler söyledi. Sonra bir gazocağı horultusu duyuldu. Murat, bunların kaç kere tekrarlanmış numaralar olduğunu, paranın yedi aydanbe-ri yapıldığı gibi bu sefer de verilmeyeceğini anlamıştı. Ama, aldatıldığı için öfkelenmedi. Kadının güler yüzü, bir eski dost karşılıyora benzer hareketleri hep ayda üç lirayı ödememek maksadıyla yapılıyordu. Hazindi.

Tertemiz bir tepsi üzerinde pırıl pırıl fincanlarla kahve getirdi.

— Müsaade ederseniz ben de içeceğim, dedi, dünyada bir bunun tiryakisiyim! Bilmem ki Şam kahvesi yapsaydım daha mı severdiniz?

— Hayır. Teşekkür ederim. Mahcup oluyorum. -Perdenin gerilme sebebini ilk defa düşündü:- Zevciniz var mı?

— Hayır! -İçini çekti:- Öldü. Bizi gurbet yerde bıraktı. İşlerimizi bir türlü düzeltemedik. Halı tüccarıydı. Ortağı meğer dolandırıcının biriymiş. Bugün geçmeniz için rica ederken ona güvenmiştim. Gene türlü bahanelerle atlatmış. Size yalancı çıktım.

— Zarar yok! Ben tekrar geçerim!

— Çok lûtufkârsınız! Sadiye!

— Efendim?

— Gel kızım! Bak ağabeyine...

Perdenin arasından 8 - 9 yaşında kocaman siyah gözlü, gayet güzel bir kız çıktı. Gülümsedi. Yaklaştı. Serbest bir hareketle Murat'a elini uzattı.

— Safa geldiniz efendim!

— Murat, fincanı acele bıraktı. Çocuğun görünmesi odanın bütün havasını sanki birdenbire değiştirmişti. Kızın üzerinde beyaz yakalı bir mektep önlüğü, başında beyaz kurdelâdan fiyangosu, ayağında lâstik ayakkabılar,

kısa beyaz çoraplar vardı. Bu haliyle o kadar sevimliydi ki, Murat, onları rahatsız ettiği için hemen üzüldü.

— Gel bakalım yavrum? Adın ne senin?

— Sadiye efendim?

— Ne güzel isim! Mektebe gidiyor musun?

— Evet efendim!

— Kaçıncı sınıftasın.

— Üçüncü sınıftayım... Bu sene geçtim.

— Şimdi tatil... Anneniz sizi gezdiriyor mu?

— Evet efendim?

— Ne iyi... -Kadına döndü:- Pek şeker şey ne kadar güzel!.. Bunu ben oğluma alsam...

— Bilmem ki... Baksana ağabeyin ne diyor?

Kız utanarak gözlerini yere indirdi. Annesi içini çekerek kalktı. Fincanları tepsiye koydu.

— Ağabeyine anlat, dedi, para için gittik te sana o alçak herif ne söyledi! Olur mu? -Sonra Murat'a gülümsedi:- Bir dakika... Siz konuşunuz.

— Hay hay!

Murat, eskidenberi çocuklarla konuşmasını sever, dostluklarını kolayca kazandığıyla öğünürdü. Sadiye'nfn elini tuttu. Kız munis bir hareketle sokuldu.

— Söyle bakayım Sadiye hanım... İstanbul'un neresini seviyorsun? Beyoğlu'nu mu? Yoksa Boğaziçi'ni mi? Ama, bakalım siz Boğaziçi'ni gördünüz mü? Anneniz sizi gezdiriyor mu? Hele bakınız... Sınıfı da geçmişsiniz... Gezdirmeli değil mi?

Şaşırarak, şaşırarak değil, ödü koparak sustu. Mini mini Sadiye, bacaklarının arasında o gayet malûm hareketlerle kımıldamağa başlamıştı.

Murat, bir an bu küçük mahlûkun, insan değil de başka birşey, bir ucube, bir iğrenç... Bir tarif edilmez alçaklık oluverdiğini zannetti. Kısık bir sesle :

— Ne yapıyorsunuz? diye sordu.

Kız, akıllı gözlerle yüzüne baktı. Dünyanın en tabii bir sözünü söyler gibi:

— Hoşunuza gitmiyor mu? dedi.

— Ne?.. Nasıl!.

— Benim hoşuma gidiyor... Pek seviyorum. Hem
sizi de beğendim. Annemi hemen çağırmam bu sefer... Haydi...

Murat sıçrayıp kalktı. Çocuğu omuzundan itti. Duvara dayadığı çantasını el yordamıyla aradı. Sadiye:

— Anne! Gidiyoruz! diye seslendi.

Kadın perdenin hemen yanında durmalı ki, derhal göründü. İkisine de baktı. Şaşırmış gibi:

— Neden oturmadınız? diye sordu.

— Hayır! Ben kapıcıyı yollarım. Siz borcunuzu ne zaman canınız isterse ona verirsiniz...

— Kalsaydınız! -Güldü:- Pek mi küçük buldunuz? İstanbul için küçük ama, biz Şam'da bu işe iki sene daha evvel, yedi yaşında başlarız!

— Anlamadım hanımefendi! Ben Şam-ı şerîf ahalisinden değilim...

— Allah, allah! Bereket versin burada herkes sizin gibi düşünmüyor.. -Büyük bir insanmış gibi kızına göz kırptı:- Sakın üzülme şekerim! Bu ağabeyin ne yiyeceğini daha bilmiyor! Körpe eti tatmamış...

Murat, kapıdan fırladı. Dünyanın bütün murdarlıklarına batmış gibi yutkunmağa bile cesaret edemeden merdivenleri indi. Sokakta derin derin soludu. «Aman Yarab-bi! Aman Yarabbi!» diye mırıldandı. Kadının doğru söylediğini, Arabistanda daha küçüklerinin sermayelik ettiği meşhur kerhaneler bulunduğunu duymuştu. Ama her zaman duymak başka, görmek başka şeydi (Görmek) değil... Daha berbadi: Sürünmek...

İşte bu öfkeyle zaten (koğulacağım) diye ödü kopan bîçare, hasta ermeni kapıcının üzerine düştü. İnsanlık haysi-yenin uğradığı hakaretin acısını, ermeniyi o kadar ürküten iki numaralı dairenin kiracısından çıkarmağa katiyen karar vermişti. Kapıcı gençlikten bahsederken yumuşayaca-ğını söylediğine göre burada da gene cinsî bir rezalet

mevcut olmalıydı. Fazladan: «Sözünü bilmez! Terbiyesiz!» bjr heriften de bahsedilmişti.

Murat, çantasını gelip geçenlere çarparak, içinden: «Görürüz! Görürüz bakalım!» diye yürüyordu.

Demek bazılarının «Birkaç parça emlâkimiz var.» diye vasfettikleri rezillik bundan ibaretti. «Akar sahibi!, Es-hab-ı emlâkten...» Öyle mi? Akar sahibi değil, kerhane sahibi... Eshab-ı emlâkten değil kodoş! Babası Mahir efendinin de kiraya verilecek bir ev sahibi olmak için bütün ömrünoe ne kadar didindiğini hatırlar hatırlamaz öfkesi büyük bir ümitsizliğe döndü. Sekiz yaşındaki Sadi-ye'nin orospuluk ederek kazandığı paradan, her ay üç lirasını Fatma'ya nasıl götürebilirdi? Bereket versin, kızın böyle şenaatlardan haberi olamaz. Haberi olmak şurada kalsın, hayalinden geçiremez... Bereket versin!..

Ermeni kapıcı, kapkaranlık odasından inleyerek çıktı. Murat'ı görünce yerden itibaren bir kandilli temenna

çevirdi.

— Buyur beyim... Bir emrin mi var?

— Emrim falan yok... Şu ikinci kattaki kiraeı!

— N'olmuş?

— Kaç aydır kira vermiyor?

— Vallaha esasını bilmiyorum. Ona Refik bey karışır...

— Ne demek? Refik bey kim oluyormuş. Bak bozuşacağız kapıcı efendi. Geçen gün de lâfı ağzında geveledin... Sen o Arap karısının yediği naneyi bana neden bildirmedin?

— Bildirmedin? İnanılacak bir kepazelik mi ki... İşte görmüşsün... Biz eski adamız beyim... Hem de terbiye ehliyiz. Dilimiz varmadı. İstersen yatağımı sokağa at...

— Peki bu ikinci kattaki?

— Doğrusunu ister misin? Randevuculuk yapıyor. Meşhur
Kel Enver... Şerrinden Beyoğlu ürker... Polis elinde, zaptiye elinde, mahkeme elinde.. Refik bey bugüne bugün devletimizin koca bir zabitiyken başa çıkamadı. Tövbe yarabbi

— Ne yaptı?

— Enver mi? Hay beyim, görmeliydin? Refik beye de böyle rica ettim. Dinlemedi. Biraz da keyfti galiba... Yukarı çıktı. Kapıya dayandı. Usulüyle içeri aldılar. Bir on dakika sonra bir feryat, bir gürültü... Koştum ki zavallı Refik beyi, karıyla bir olup bir güzel ıslatmışlar, başını yarmışlar. Palaskası, şapkası içerde kalmış. Yalvarmağa başladı. Nasıl yalvarmasın, kel herif (Merkez Kumandanlığına gideceğim!) diye ayak diriyor. Refik beyi görmeliydin beyim! Zabit ama, öyle acar zabit değil... yalvarmasına ancak kel Enver olmalı dayansın! (Beni zabitlikten kovarlar ocağınıza düştüm!) diyor. Nihayet araya girdim de... Şapkayı, kayışı alıverdim. Sonra iyileştiler. Gelir gider oldu.

Murat, eski külhanbeylerinden olan Kel Enver'in namını işitmişti. Şimdi ihtiyarlamakla beraber gene de sert herifti. Zaten gençliğinde de daha ziyade kancıklığıyla meşhurdu. Ustasına arkadan bıçak attığını hâlâ söylerler, bir de yere tükürürlerdi.

— Şimdi yukarda mı kendisi? diye sordu.

— Hayır! Kadınla beraber gittiler. Akşama gelirler. Zaten ben söyledim de... (Hele bir görelim yeni vekili) dedi. Para istemezsen şeker gibidir. Elinin altında dünya güzeli kızlar var beyim... Güç yetmez bir vakit!.

Murat, ihtiyar kapıcının (Karısıyla beraber gittiler.) Sözüne pek inanmadı ama, aklına bir başka iş geldiği için üstelemedi.

— Ben gene uğrarım! diye yürüdü.

Tepebaşı'na çıktı. Kanunuesasî kıraathanesine uğradı. İçerde aradığını bulamayınca kahveciye:

— Arap Hulusi bey gelmiyor mu? diye sordu.

— Hergün buradadır. Birşey mi diyecektiniz?

— Kendisini görecektim. Ne zaman gelir?

— Belli olmaz. Bakarsınız, şimdi gelir, bakarsınız ge-ceyarısı...

— Mutlaka uğrar mı?

— Mutlaka...

— Öyleyse... Bir kâat yazacağım. Kendisine muhakkak veriniz. Unutmayın rica ederim.

660

— Hiç unutulur mu? Başüstüne!

Murat, bir kâada ertesi gün saat onikiyle bir arası buluşmak istediğini yazıp bıraktı.

Aradığı adam Kasımpaşa'n meşhur külhanbeylerden Arap Hulusi beydi. Müteaddit katillikleri ve İstanbul mahpushanesinde senelerce dam ağalığı vardı. Bir zamanlar Beyoğlu'nun bilcümle kumarhanelerinden haraç almıştı. Şimdi de hatırını uçan kuşlar sayardı. Babası Mahir efendinin iyi arkadaşlarındandı. Kendisi de oğulları bahriyeli Zeki ile mektepli Ziya'yı tanıyordu.

Ertesi gün tam onikide kahveye girdiği zaman Arap Hulusi beyi, köşesinde kemal-i ciddiyetle nargile içiyor buldu. Elini öptü, oturdu. Arap Hulusi amca:

— Nerelerdesin? diye yüzüne bakmadan sordu kâ-adını alınca merak ettim. Hayrola!

— Hayır... Evet! Konuşuruz, bir ricam var. Teyzem n'apıyor?

— Hiç utanır mı? Teyzesi n'apıyor muş? Sana öfkeleniyor! İkide bir oğlanlar lâfını ederler. (Nerede bu?) diye dertli dertli sorar.

— Bir müddet Anadolu'daydım. Yeni geldim.

— Peki! Artık sen bu martavalları teyzene anlatırsın. Söyle bakalım derdin ne?

— Kel Enver'i bilir misin?

— E?

— Tanıyorsun elbette?

— Bu nasıl söz? Ben Kel domuzu tanımaz mıyım? N'olmuş?.. -İlk defa yüzüne baktı, ayıplamış gibi başını çevirdi:- Dur anladım rezil! Bir sen eksiktin öyle ya... Ze-ki'nin derdi, Ziya'rıın derdi bana elvermiyordu da bir sen eksiktin...

— Hayır amca bildiğiniz gibi değil...

— Sus!.. Sus diyorum... Sen yaştayken ben de çok Kel Enver'ler aradım. Rahmetli Mahir efendi az mı söylenirdi. Böyle işlerde yoktu. (Hele dur! Oğlan yetişsin, yollarını tekmil öğrenirsin!) derdim de, (Allah göstermesin!) derdi. E?

— Söyletmiyorsunuz ki...

— Neymiş oğlum? Kel domuz işi ilerletti. Sonunda keraneciliğe de verdi. Şimdi keyfinde... Ona kalsa çevi-remez ya... Küpeli Eleni'ye dua etsin... Lâkin Eleni de vaktiyle karıydı haa... Şehzadeler ayaklarına kapanırdı... Orada birisine mi tutuldun?

— Vallaha amca, hâlâ aklınız tutulmakta... Ben bunları teyzeme söylemez miyim? Eleni derken ciğeriniz görünecek...

— Vay müzevvirlik de mi var? Bu huy sana rahmetli Mahir efendi'den olmamalı... Yeni mi peydahladın kopuk? Bunu bizim deli Celil bey mi öğretti?

— Biz ekmek parası derdindeyiz! Tövbe yarabbi!

— Ne parası?

— Bak dinle amca! Bu Kel Enver her kimse şurada Kallavî sokağında bir apartımanda oturuyor.

— Evet!

— O apartımanın sahibini ben tanıyorum. Bir kadındır. Bir takım emlâkinin idaresini bana verdi. Aylıkları bir tamam toplayacağım, yüzde şu kadar alacağım. Bu kel herif kac aydır kira vermiyormuş. Kadın bir zabit yollamış. Zabiti içeri almışlar. Sonra ne yapmışlar yapmışlar, don gömlek dışarı atmışlar. O da üçgün sonra gidip dehalet etmiş. Hasılı, haşa huzurundan, senin kel pezevengi anlaşılan şımartmışlar.

— Yamandır kel.. Pistir.

— Ya ben?

— Sen ne demek?

— Ne demekki var mı? Beş kuruş kazanacağız diye ben Kel'den sopa mı yiyeceğim?.. İşte sana söylüyorum. Delirdiğim zaman pire için yorgan yakmak bana sizden miras. Kel'i bana geberttirirsiniz!

— Dur yavrum! Kel dedimse, kel öyle usul-erkân bilmez cinsinden değildir. Hem de adam sarrafıdır...

— Artık gerisini siz düşünün! (Karılarım var çektirir kurtulurum) der. Polislere falan güvenir. Bakın ocağını söndürürüm. Zaten bu kadarcığını Zeki ağabey de işit-se tamam! Ben sizi bir de mehterhanelerde süründürmeyelim, dedim. Beni kim arar? Siz ararsınız!

— Bre bunlar dün cin olmadan bugün adam çarpıyorlar!..

— Benden günah gitti. Hesabınıza bakın!

->- Tabi bakacağım! Kel değil mi? Şimdi çağırayım dur sen!.. Garson oğlum!

__ Hayır! Burda olmaz. Ayıptır. Yalnız rastlamış gibi

yapın! Beni söyleyin... Numaraya gelmez olduğumu bildirin!

— Hay gözünü seveyim! Bize usul de öğretiyor! Doğru! Doğru! Aferin! Ben söylerim.

— Ayrıca deyin ki: «Ben bu işe senin iyiliğine karıştım! dersiniz. Yoksa bir akşam Zeki ağabeyimle beraber, icabına bakarız! Bizi züppe zabit bellemesin!

Arap Hulusi bey, Murat'ın efelenmesine geyifle güldü. Bu gene horozların mahmuz göstermesine bayılıyordu. Murat da bunu bildiği için esip gürlemişti. Tekrar elini öpüp

— İşim acele! diye kalktı.

— Dur nereye? Celil beye selâm ederim. Deliyle nasılsınız?

— Geçiniyoruz.

— İyidir... Deliderya iyidir... Bize gelmezsen teyzen büsbütün darılacak... Bunu söyleyim de...

Murat, hafta sonu Perşembe geoesi Kasımpaşa'ya, Arap Hulusi beye gitti. Teyzesine bir kutu şeker götürmüş, elini öpmüş, boynunu bükerek kendisini affettirmiş-ti. Kadıncağız Murat'ı ne zaman görse annesi Canseza hanımı hatırlar, sulanan gözlerini göstermemek için yüzünü döndürerek, baş örtüsünün ucuyla yaşlarını kurulardı.

Zeki ağabey, Ziya evdeydiler. Ortada güzel bir çilingir sofrası Arap Hulusi beyi bekliyordu.

Kapıdan girince:

— Kopuklar buradalar mı? diye soran sesini duydular.

Murat'ı görünce sevindi.

— İşte bu böyle, karı, dedi, bunlar zamane evlâdı.

işleri düşmese bize metelik vermezler, ölsek leşimizi de sürmeğe gelmezler.

— Murat oğlum, onlara benzemez!

— Eyvah! Hemen aldattı mı? Bre karı tuu... Düştün gözümden... Ne söyledi? Yalandır.

— Bana kutularla şeker bile getirdi!

— Hay Allah kahretsin! Ulan rezil! Ben de seni onüç yaşındayken şekerle aldatmamış mıydım? Eşek bile bir düştüğü çukura bir daha düşer mi? Kutuyu kafasına çarpmadın mı?

— Haydi oradan geveze... Geceliğini giy de sofra başına geç... Çocuklar aç! Şeker kutusunu kafasına neden çarpacakmışım? Hanginiz beni düşünüyorsunuz?

— Şu sebepten çarpacaktın ki... Bir kere aklını başına alırdı. Sonra da belki utanırdı... -Kocaman kocaman güldü. Evlâtlarına, karısına son derece düşkündü. Evde olduğu geceler, uyanır uyanır, Zeki'nin gelip gelmediğine bakar, kalbine vesvese düşerse giyinip Yenişehir, Ziba. Feridiye arar, bulur, geriden geriye kollardı.

Şimdi, azametli bir aşiret reisi gibi, masada çalım satıyordu. Gençler edep eder karşısında rakı içmezlerdi. Arap Hulusi bey de çiy insan olmadığından işini, canı pek istemediği halde, çabuk bitirir, kahve bahanesiyle çıkar, çıkarken de karısına:

— Coouklara meydan ver! Biraz ilâç içsinler sevaptır hâtûn! diye tenbih ederdi.

Kendisi artık pek az içiyor:

— Bizden geçti, diyordu, eskiden binliklerle devirirdim. (Bana mısın) demezdi. Şimdi üç kadehi aştık mı, sabaha kadar uyuyamıyoruz.

Üçüncü ve sqp kadehte Murata bakmadan, fena bir-şeyden bahsediyor gibi somurtarak konuştu:

— Kel domuzu gördüm. Ne keldir? O da fitili almış. Kapıcıdan mı duydu nedir? Ben lâfı açar açmaz: «Kim bu şehzade Murat! Ben tanır mıyım?» dedi. «Sen tanımazsın yukarda pek görünmez. Karılarla da alâkası yoktur.» dedim. İyi demiş miyim?

Murat'ın cevap vermesine vakit bırakmadan Ziya atıldı:

— İyi demişsin baba! Geçen gün birisi, Murat'ı Taksim bahçesinde iki kadınla gördüm dedi de, ben de (Yanlış! karılarla pek dolaşmaz!) dedim.

Murat, telâşla Ziya'nın yüzüne baktı. Masanın altında da ayağına bastı. Ziya canı acımış gibi:

— Of! diye sıçradı.

— N'oluyor?

— Nasırım acıdı... İşte bu sebepten bana da bir çekme rugan fotin yaptır diyorum.

— Kolay oğlum! Bu lâkırdıya da karışacak mı bu çekmesine dükürdüğüm rugan pabuç? Biz iki lâf

edemeyecek miyiz?

— Ediniz! Benim birşey dediğim mi var?

— İşte aklım karıştı. Ne diyordum! Evet! Kel'e dedim ki: «Ufak
tefek görür Karamürsel sepeti sanırsın,, sonra keyfine,» dedim. Homurdanmağa kalkıştı. «Kızarsa berbattır, dedim, şu da var ki, o bir kere kızdı mı, ben de kızarım, Zeki de kızar. Ziya da, biz hep beraber kızarız! Huyumuzdur» dedim. «Aman bu nasıl iş? Siz adam mı boğacaksınız?» diye güldü. Kel çiy değildir. Kendin de göreceksin ya... (Bir aralık uğrasa da tanışsak ben romatizmalarımdan bir yere çıkamıyorum. Çıksam yazıhaneye giderim!) dedi. Yolun düşerse uğrar mısın?

— Kapıcıya haber bırakmış. (Ayın birinde gelirim!) dedim.

— İyi görüşürsünüz... Katırlık etmediği zamanlar tadına doyulmaz arkadaştır. Hey gidi
eski günler... Arap Ferhat beyle birgün...

Artık, o usturpalı, saldırmalı, alti|*tlar!ı hikâyeler başladı ki bunları ancak, Arap Hulusi beylerden ve diğer arkadaşlarından dinlemek lâzımdı.

Ertesi gün öğleden sonra Fatma'lara Ertuğrul Hik-met'le beraber gittiler. Murat, Aliye hanıma işler hakkında kısaca malûmat verdi. Fatma'nın arkadaşlarıyla oturduğu salona geçti. Süheylâ, Muallâ, Necip, Doktor Lûtfi

beyin kızı Ayşe, Muratın henüz tanımadığı diğer iki kız vardı.

Ayşe, Murat'ı görür görmez yerinden kalktı. Gayet samimi, bir gülümsemeyle yaklaşıp elini uzattı.

— Çok üzüldüm Murat ağabey, dedi, kederinize pek de istemediğim halde galiba aynen iştirak de ettim. Ne sevimli, ne şirin düşmandı. Ne kadar genç öldü...

— Teşekkür ederim. Emin olun düşman değildi.

— Kendisi şahsen belki düşman değildi. Lâkin mensup olduğu millet bize yabancıdır, hem de ebediyyen yabancı kalacaktır. -Ertuğrul Hikmet'e döndü:- Beyfendi bu kanaatta değiller ya... Beni ikna edebileceklerini sanmıyorum.

Ertuğrul Hikmet, sıkıştırılmış bir sahici kurt gibi gözlerini sertleştirdi. Dişlerini göstererek zorla güldü.

— Bir insan arzu etmezse, iki kere ikinin dört ettiğine de ikna ediiemez, dedi, siz hele gene karşımdaki yerinize oturunuz bakalım...

— Hayır! Münakaşadan kaçmadım. Murat ağabeyimi karşılamama böyle bir mâna vermenize teessüf ederim.

Murat, kısacık yokluğu içinde meydana gelmiş bu samimiyeti pek beğendi.

Süheyla annesinin ne kadar üzüldüğünü anlattı. Mu-allâ da kederlenmişti. Necip bile meşhur dalgınlığına rağmen:

— Yazıhaneye geldiğim zaman bana niçin söylemedin? diye somurttu.

Ertuğrul Hikmet:

— Anadolu harbine Yunan milleti rey vermiş değildir, diye başlamıştı, nitekim, seferberliğe girerken de bize sormadılar. Hatta iki karakteristik vak'a anlatırlar. Alman zırhlıları Boğaz'dan içeri alınıp onları kovalayan donanmaya bu hak tanınmayınca Enver paşa, kabinenin Sadrazam riyasetinde içtima ettiği odaya girmiş de «İki oğlumuz oldu!» demiş. Mısırlı Sadrazam'ın cevabı şu imiş: «Babaları kimdir?» İşte, ateşe atıldığımızdan, Çemişkezek'deki Mehmetçik namıyla maruf Sarı Çizmeli Mehmet ağa değil, Sadrazam bile bîhabermiş. Sonra ar-

tık mağlûbiyet yüz gösterip (Sulh-u münferit) lâfları dönmeğe başladığı zaman da Büyükada'da, cephelerde akan kanlara nazire olarak akıtılan şampanya tufanı arasında efendilerimizden birisi: «Türk milleti söz verdi! Türk sözünün eridir. Sonuna kadar döğüşeceğiz!» buyurmuş da, refikay-ı hayatı olan şüphesiz Alman istihbaratına çalışan madamın bu vefakâr dostluk tezahürü karşısında gözleri yaşarmış...

— Bütün muharebeler biraz böyle değil mi?

— Belki de bütün muharebeler biraz böyledir. Onların arasındaki farkı ekseriya maksatları tayin ediyor ve bütün muharebeler biraz böyle olduğu için de rahmetli cici gelinimizi düşman saymıyorum. Onun şahsında diğer bir milletin mevhum düşmanlığını görmekten daha kolay birşey teklif edeceğim! Düşmanlığına dair bir alâmet görmemiştik, ama, Murat'ı hakikaten sevdiğine ben emindim! Öyleyse Safo yengemin şahsında Yunan halkını, Murat'ın şahsında da temsil edilen Türk halkına dostluğunu değil, dostluktan bir bakıma çok daha derin olması lâzım gelen aşkını meydana koymuş bulunuyordu. Yani, bu iki insanın münasebeti pekâlâ böyle de manâlandırılabilir!

Süheylâ elini çırptı:

— Bravo Ertuğrul bey, dedi, işte bizim Ayşe'yi böyle yenmeli... Biz bir türlü hakkından gelemiyoruz! Hele bir de şair Nazım Hikmet bahsında yere serseniz!

— Bir de Şair Nazım Hikmet bahsi mı var?

— Olmaz mı? Fatma'yla mütemadiyen çekişiyorlar. Fatma, Nazım Hikmet'i pek seviyor. Biz de hoşlanıyoruz. Bu Kuvayı Milliyeci onu derhal asmak taraftarı...

Ertuğrul Hikmet, elini saçlarında gezdirerek Ayşe'ye sükûnetle sordu:

— Öyle mi efendim?

— Evet! Belki büyük şairdir. Lâkin Mustafa Kemal Paşa'ya
inanmıyor. Ben bu memlekette Mustafa Kemal Paşa'ya inanmamağı ihanet sayıyorum. Hainlerin cezası da ölüm olmalı. Bu işi de, asla uzatmamalı!

— Dehşet! Bakınız bu söz bence nerelere gidiyor?

667

Ben meselâ: Bulgar milletinden olsam, desem ki İstanbul'da bir Ayşe hanım var. Bizim Kıral Boris'e inanmıyor. (Kıral Boris'e inanmamak hainliktir. Hainlerin cezasr ölümdür. Bu işi uzatmamalı!) desem haklı mı olurum.

— Bulgarsanız haklı olursunuz!

— Ingilizsem... Gene böyle düşünsem. Kıral Jori hazretleri namına...

— Haklısınız! O zaman bütün İngilizler böyle düşünerek aniden üzerimize hamle etseler ve bizi de yenseler, içimizden keyf için bir sürü Ayşe'leri, hakaretle, ha-caletle öldürseler... Siz onlara demek ki hak vereceksiniz!

— Türk olarak hak vermem!

— İngiliz olarak haklı mıdırlar?

— Evet!

— Öyleyse sizce hak ve hakikatin daima iki cephesi var!

— Tabii...

— O zaman da dünyadaki bütün sizin gibi milliyetçiler ölüme mahkûm demektir. Çünki millet bütün dünyaya hükmedemez. Hükmetmeğe kalksa, bu hal diğer milletleri ya birleştirip ona karşı durmağa yahut aynen onun gibi hareket ederek dünya hakimiyetini elde etmeğe, elde etmek arzusuna sevkeder. Neticesi bir seri muharebelerdir ki, en sonunda galip dahi gelince bu zafer Pirusvari bir zafer olur. Avucunda kalan feci neticeyi görünce bizzat kendi milletiniz, size bu hayırlı marifetinizin mükâfatını, sizin yabancılara biçtiğiniz ölçülerle biçer... Yani gücü yeterse derhal öldürür. Hem de öldürmelidir. Ben milletseverliği bakınız nasıl anlıyorum. Türk milletini severim. Ekseriyet itibariyle iyi yürekli, mert, eliaçık, merhametli, haydi pek kullanıldığı halde ben de tekrarlı-yayım, misafirperver millettir. Henüz ilim ve fen, edebiyat kollarında zekâsını göstermek fırsatını bulamamıştır. Halâ (Türk gibi kuvvetli) diye öğünürüz. Halbuki (Türk gibi akıllı), (Türk gibi vicdanlı) falan diye öğünmek bu mevzularda, bilhassa düşmanlara bunu kabul ettirmek daha hoşuma gider. Ben eğer milletimde bu hasletlerim

668

sahiden mevcut olduğunu bilirsem, öteki milletlere neden doğruca öldürmeğe giden bir kin besliyeyim. Bir söz ederler. (İnsanın olmadığı yerde Allah da yoktur.) gibi bir söz. Dünya insansız yani, başka milletsiz kalsa, benim kahramanlığımı, iyiliklerimi kim takdir edecek... O ne sıkıntılı bir dünyadır! Hiç tasavvur ettiniz mi? Zaten anlamıyorum! Dünyada iki milyara yakın insan var. Bunların yalnız 15

milyonunu sahiden sevip, diğerlerine sırasına göre az, sırasına göre çok kin tutmak fakat hepsine karşı aynı yabancılığı hissetmek nasıl bir sevgi kabiliyetidir? Yanında çalışan bir çocuk çırağa lüzumsuz yere eziyet eden bir adamın kendi evlâdını insana lâyık bir şekilde seveceğini bana kabul ettiremezsiniz!

— Nazım Hikmet, bu memlekete fenalık etmiyor mu? Fenalık etmese, Mustafa Kemal Paşa onu hiç hapse koyar mı?

— İşte ben de onun bu memlekete çok faydalı olduğunu iddia ediyorum. Sizin fikirlerine çok kıymet verdiğiniz Mustafa Kemal Paşa da bir tek insan, ben de bir tek insanım. Şu anda Nazım Hikmet'in faydası ve zararı birdenbire yüzde elli oluvermedi mi?

— Yok canım! Siz Mustafa Kemal Paşa'y-la nasıl bir olabilirsiniz?

— Onun fazladan nesi var?

— Bir kere dahî! Sonra cesur bir reis... Tabiî bilir...

— Evvelâ şunda mutabık olmalıyız! (Dehâ) her yarışı mutlaka kazanan bir at değildir. Markoni de dahî, radyo üzerinde, (Edison) dahî kendi branşında... Aynştayn de, Pikasso, Mikelanj, Bethofen, Nevton, Farabî, İbnisi-na, hattâ bizim komik Naşit'le komik Şarlo, ne bileyim: Galile, Kepler, Sokrat Şekspir... Arşimet, Pastor, Balzak, Tolstoy... Hepsi bunlar birer dahî! Hem de dünyanın bütün medenî insanlarınca kabul edilmiş dahîler. Lâkin dehaları bütün ilim şubelerine, bütün içtimai hadiselere, bütün iktisadi meselelere uzanmıyor. Bir insan, ancak bir bahiste, ufacık bir bahiste dahî olabiliyor. Dehanın hususiyeti de burada... Mustafa Kemal Paşa'nın dehası bir

komünist şairin 1931 senesinin Ağustos ayında Türkiye'ye fenalık ettiğine mi mahsus?

— Hiç olur mu?

— Öyleyse Mustafa Kemal Paşa'nın dehası kanaa-tınızca hertarafa işleyen bir görülmemiş deha! Acaba kaşık yapabilir, bunun sapını da orta yerine getirebilir mi? Neye güldünüz? Olmadı gördünüz mü? Kaşık yapmakta, kaşığın sapını orta yerine getirmekte beceriksizlik etmesi ihtimali varsa Nazım Hikmet meselesinde neden bunu hesaba katmamalı! Sonra mevzuumuzun tarih içinde bir hususiyeti daha var. Şairler her zaman tekin olmayan insanlardan çıkıyor. Onlara dokunan dahilerin hemen de yüzde doksan dokuzu maalesef sonra bunun acısını dehşetli bir surette çekiyorlar. Koca Fransız inkılâbının haklı olarak mütemadiyen işleyen giyotini, gene haklı olarak bir kere de, bir şair başını, Şeniye'nin kafasını koparmış. Belki ben de şiirle uğraşıyorum da ondandır. İhtilâlin haklı, şairin haksız olduğunu bildiğim halde bu bir kafa da koparılmasa olmaz mıydı sanki? diyorum. Şairler her zaman haklı değillerdir. Fenalığa alet olanları da olur. Lâkin söylediğim gibi bir hususiyetleri vardır. Onları ancak diğer şairler, devrin edebi muhitleri, milletlerin ve umum insanlığın edebiyat tarihi ancak ve tam olarak muhakeme ve mahkûm edebiliyor. Kaldı ki şairlerin, bilhassa mahpuslara girip çıkan şairlerin ekserisi devirlerinden çok ilerde bulunduklarını sonradan eserleriyle is-bat etmişlerdir. Bir akıllı adam şair için (Ruh mühendisi) demiş. Ruh mühendisi, bir Muzaffer Başkumandan tarafından dahi çok ihtiyatla tenkit edilmelidir. Ruh mühendisi şurada dursun bir su mühendisinin işine bile zenaat-tan olmayan birisinin karışmasını havsalanız almamalıdır. Hem eminim: Bunu almaz da, ötekini gayet tabii görürsünüz...

Bakınız bir nikbinlik şiirinde:

İyi günler göreceğiz çocuklar

Güneşli, iyi günler göreceğiz Motorları engin maviliklere süreceğiz çocuklar

670

Süreceğiz! Hele açtık mı bir son vitesi

vuruyor motorun sesi Ooy çocuklar! Kimbiiir ne harukulâdedir,

160 kilometre giderken öpüşmesi...

diyebilen adam, şimdi mahpustadır. Af buyrun, buna karşılık Beyoğlu'nda, şu, pencerenin önünden geçen sokağın kaldırımına sımsıkı yapışık Beyoğlu'nun muhtelif evlerinde bu anda dörtyüze yakın kerhane icrayı sanat etmektedir. Herbir odasında bir Türk kızı... Bir Ayşe... Bir Fatma... Bir Zekiye... - Kederle gülümsedi:- Ben de bir dahi istiyorum. (Nikbinlik) şiirinden değil, kerhanelerden ürkeeek bir dahi...

Murat, içi sıkılarak Hikmet'in sözü artık bitirmesini bekliyordu ki Mülâzım Refik bey kapıda göründü. Başı açıktı. Dışarının loşluğunda kıvırcık sarı saçları aziz resimlerindeki haleler gibi parlıyordu.

— Murat efendi bir dakika gelir misin? diye seslendi.

Murat şaşırarak sordu.

— Ben mi?

— Sen, evet! Bir dakika...

Fatma, mani olaaak bir hareket mi yapmak istedi, yoksa hiç bir hareket yapmadı da Murat böyle bir hisse mi kapıldı. Bir an tereddüt etti. Sonra kalktı.

Ertuğrul Hikmet'in yabancılardan gelen (Sen) hitabına ne kadar kızdığını bildiği için (Birşey yok) manâsına gülümsedi.

Koridorda iki adım yürüdüler. Refik bey elleri cebinde, cigarası ağzında durdu:

— Bizim hanım seni emlâk işlerinde kullanıyormuş,

dedi, şimdi haber aldım!

— Evet!

— Beni dinle: Kallavî sokağındaki apartımanda Enver efendi isminde birisi oturuyor.

— Evet!

— İyi adamdır. Benim himayemdedir. Kendisini ki-ıra için sıkıştırmayacaksın!

— Hanımefendi...

— Bırak Hanımefendi'yi--- Canımı sıkma! Sen benim dediğime bak! Parası olduğu vakit o kendisi verir... Bir de Kalyonkulluğu'ndaki evde bir Şamlı hanım oturuyor. Hani uğramışsın!

— Evet!

— Onu da rahat bırakacaksın!

— Hanımefendi...

— Canımı sıkma dedim ya... Burada ekmek yemek istersen beni dinlemelisin. Avukat kâtipliği yapıyorsun değil mi?

— Hayret beyin yazıhanesinde...

— Evet!

— Oraya bir Hüseyin bey gelir bildin mi?

— Hangi Hüseyin bey?

— Hayret beyin iyi ahbabı...

Murat, az kalsın: «Haa şu oğlan pezevengi mi?» diye soracaktı. Gülümseyerek:

— Hatırladım! dedi.

— İyi dostumdur. Icab ederse Hayret beyle de görüşürüm. Sana yardımım dokunur. Fena çocuğa benzemi-yorsun!

— Teşekkür ederim!

Murat, böyle derken: «Rugan pabucunun burnuna sol ayağımla bassam, kadın ağzına benzeyen ağzına bir sağ yerleştirsem, acaba burada mı ayılır yoksa hastaneye gider mi?» diye düşünüyordu.

— ... Geçinir gidersin... Anladın mı?

— Başka bir emriniz?

— Hayır yok! Bu kadar...

— Başüstüne... Gülümseyerek salona döndü.

Ertuğrul Hikmet'le Fatma aynı bakışlarla kendisini bekliyorlardı.

Şair:

— Ne var7 Ne istiyor? Kimdir? diye sordu.

— Bir ahbap! Bir mesele vardı da...

— Hayırlı bir mesele mi?

— Cook...

— Ne güzel delikanlı... Sakın Hayret beyin ahbaplarından olmasın!..

Murat az kalsın kahkahayı salıverecekti. Ertuğrul Hikmet bunu o kadar sevimli bir aptallıkla sormuştu ki...

— Ahbaplarından... Ahbaplarının ahbaplarından -Yüzüne soruşturan bakışlarla bakan Fatma'ya döndü:-Ertuğrul Hikmet beyden şiir istemediniz mi?

— Hayır! Onu en zevkli sıraya sakladım.

— Bana ithaf ettiği bir şiir vardır. (Mataralar) isim-Ji bir şiir... Askerlikte beraberdik... Güzeldir.

Ertuğrul Hikmet'in her zaman herkes tarafından kolayca farkedilen kendine itimadı birdenbire kayboldu. Telâşlandı:

— Ezbere hiç bilmem, dedi, beni müşkül vaziyette bırakmak istiyor. Hanımlar rica ederim bana yardım ediniz! Gördünüz ya, beraberinde yakışıklı bir de ordu var. Buna karşılık ben sıska bir adamım... Kimsesizim...

— İsteriz! diye gürültüye başladılar.

— Bir başkasını okusam... Aklımda yok...

— Hayır (Mataraları) isteriz.

— Vallaha, onu benim kadar siz de artık biliyorsunuz. Benim aklımda yalnız bir adı var.

Fatma gürültüyü, ev sahibi, sıfatiyle yatıştırdı.

— Evet! Bir başkası olsun, dedi, hangisini isterseniz!

— Teşekkür ederim. Minnettarım... Tabi canım... Madem ki ezberleyemiyorum... -Hemen öksürüp başladı:- «Sahraya baharın daha ilk indiği...»

— Durunuz! Sahtekârlık ediliyor! Bu Faruk Nafiz'in (Suda halkalar) isimli şiiridir.

— Aman yarabbi! Hepsini de biliyorlar...

— Mataralar'ı isteriz. Hakkınızı kaybettiniz... Tamam!

— Necip bey siz de birşey söylesenize...

— Şiir mi okuyayım?.. Aman...

F.: 43

— Hayır! Şu sahtekâr şaire...

— İyi başladıydı... Sahra... diyerek... Bırakmadınız ki...

— Ağabey, sen de tuhafsın! Başkasının şiirini okuyor.

— Şiir değil mi? Okusaydı... Sahra... diyerek... Hoşuma gitti...

Ertuğrul Hikmet elini kaldırdı:

— Peki! Mataralar'ı okuyacağım! İki şartım var! Allah rızası için hiç kimse (Güzel) demeyecek... Bir de arkasından herkes sevdiği bir şiiri söyleyecek... -Murat'a döndü:- Benim yerime İbrahim Riza'yı neden getirmedin alçak?

Şiirde, yepyeni bir çöl-step havası vardı. Bittiği zaman alkışladılar. Şarta rağmen (Güzel!) dediler ve Murat'ın muzipliği yüzünden (Dolap beygirijni ve (Esir ars-lan)ı da okutmadan yakasını bırakmadılar.

Kızlar Faruk Nafiz'den birer şiir okurlarken Murat da ne söyleyeceğini düşünüyordu.

Sıra Necip'e gelmişti. Delikanlı imkânsız birşeyden dolayı ısrar eden çocuklara -Meselâ annesinden aydede-yi isteyen bir çocuğa- bakar gibi sükûnetle etrafını süzüyor, olmaz demeğe bile lüzum görmüyordu. Nihayet sahiden ısrar ettiklerini anlayınca:

— Peki canım! dedi, ben şakalaşıyorsunuz sanmıştım.

Hemen ayağa kalktı. Sol elini hazırol vaziyetinde durmuş bir asker gibi pantolonuna sımsıkı yapıştırdı. Diğerini her mısrada iki kere kaldırıp indirerek, ilk okuldaki manzume ahengiyle başladı:

— «Merhum peder güler yüzlü, tatlı sözlü kahraman!

Rus çengini anlatırdı Zabit imiş o zaman... Bir gün gene kavga olmuş...

Birisinin Viktor Hügo'dan tercüme ettiği bu kıraat kitabı şiiri ve okuyanın hareketleri o kadar hoşa gitti ki, az

kaldı Murat'ın sırasını unutacaklardı. Ayşe buna müsaade etmedi.

— Şimdi Murat ağabey, sizi dinliyoruz! dedi.

Murat deminden beri nedense kederlenmiş olan Fatma'yı memnun etmek için Nazım Hikmet'in Salkımsö-ğüt'ünü okudu. Bunu yalnız Fatma için okuduğunu da kolayca ihsas etti. Nitekim bitince, kız, hakiki bir minnetle.

— Mersi! dedi.

Murat gene yalnız ona sordu:

— Bir başka şey daha ister misiniz?

— Hani parkta söylemiştiniz... Bir mektup... Nazım Hikmet'ten...

— Peki...

— (Karıma mektup)u bitirdikten sonra:

— Bu da cabası! diyerek llhami Bekir'in mektubunu da söyledi.

Şiirin yarısında içeri girmiş olan hizmetçi, bitmesini beklemişti. Murat susar susmaz:

— Murat efendi, sizi Refik bey istiyor! dedi. Fatma hışımla döndü:

— N'apacaklarmış?

— Bilmiyorum efendim! Hanımefendi de orada..

— Neden bizi rahat bırakmıyorlar.. Murat derhal kalktı.

— Bir dakika! Şimdi dönerim... Ertuğrul Hikmet sîze Namık Kemal'in Hürriyet kasidesine Eşref merhumun cevabını okusun! dedi. Bir güzeldir ki... Beğeneceksiniz...

Murat'ı çağıranlar ikinci kattaki küçük odalardan bi-risindeydiler. Refik beyle Aliye hanımdan başka bir de Mülâzım doktor bey vardı.

Refik bey, kendi evindeymiş gibi, ceketinin önünü tamamıyla çözmüş, bir kanapeye sırtüstü uzanmış. Bir meemua okuyordu.

Murat, kapıda durup Aliye hanımı resmi bir reveransla selâmladı. Bekledi.

— Geldiniz mi Murat! Sizi rahatsız ettik... -Kadın zorla gülümsüyordu:- Girsenize...

Refik bey, mecmuanın arkasından konuştu:

— Ben çağırttım. Sen poker bilir misin?

675

Murat bir an tereddüt etti. Sonra:

— Biraz, dedi, kâatları tanırım... O kadar değil..

— Daha iyi ya... -Bu latifeye kendisi de güldü. Mecmuayı arkasına doğru fırlatıp oturdu:- İyi, pekâlâ! Bir seans poker yapalım, dedik. Dördüncü yok. Oynayacaksın!

— Başüstüne... Aliye hanım:

— Bilmiyorsa Refik... diye birşeyler söylecek oldu. Refik bey:

— İşte biliyormuş ya... diye tersledi, rica ederim avukatlık istemiyorum. Haydi Murat efendi, şu masanın üstündekileri kaldırıver. Sen de Rüştü, sandalyelerle kâatları getir...

Kalktı, gerindi. Murat'a gülümsedi:

— Eğlenmek için oynayacağız! Hanımefendi de kredin olmalı... Patronun sayılır! Paran var mı üzerinde...

— Var, evet!

— Daha iyi ya... Rüştü sen şuraya sağ tarafıma geç... Aliye siz de soluma buyrun. Murat efendi karşıma oturur. Kâat çekmeğe hacet yok. Her zaman oynadığımız gibi... Onaltı tur. Açılmak şart... Son pot Kudögras, Ku-jue... Haydi Rüştü kâatları yapınız! Haaa... Beher Kav iki lira... Valör yirmibeş kuruş. Bop beş kuruş.

Aliye hanım:

— Pek büyük olmuyor mu? Murat bey belki de...

— Haydi canım! Patronu sizsiniz ya... Dekave olursa hesabına mahsuben verirsiniz!

Murat, daha ilk elde, iskambillerin tamamıyla türü-ke -Yani işaretli olduğunu gördü ve dağıtmak sırası ancak bir kere dolaştığı zaman Refik beyin kâat düzdüğünü ve köprü denilen usulle, sağına oturttuğu ortağına istediği yerden kestirdiğini anladı.

Kâadı kendisi dağıtırken içinden söyleniyordu: «Rüştü beye bir Papaz... Refik beye bir kız... Aliye hanım teyzeye bir As, bendenize bir As... Böylece verdiği kâatları sırtlarından görerek oynamak ne kolaydı.

Refik bey dağıtırken, hele istediği yerden kestirirse, Murat eline bakmıyor:

— Pas... Sanvuvar! diyordu.

Bir müddet sonra Refik bey buna dikkat edip sordu:

— Neden sanvuvar oynuyorsunuz?

— Bilmem. Bir arkadaş böylesinin insana şans getirdiğini söylemişti. Oynamayayım mı?

— Siz bilirsiniz... O arkadaşınız her kimse, sizinle eğlenmiş! Poker görme oyunudur.

Aliye hanımla Rüştü bey kaybediyorlar, Murat'la Refik bey kazanıyorlardı. Zararı olanlar, daha şimdiden üçer kav çıkarmışlardı. Murat'ın önünde altı liralık fiş vardı ki, -Kâatları aksine kendisi dağıtırken- Refik beyin yekûn yapmak arzuları kabardı. Murat, verdiği kâatları bildiği için hiç çekinmeden rölânsa girdi. Refik bey:

— Rest! dediği zaman, elinde iki Ruva, bir As, bir Dam, bir de Vale bulunuyordu.

Murat, birdenbire:

— Gördüm! dedi.

— Neyiniz var? ,J

— Benim mi? Ful Dam... A, paf-bn! Valeyi de Dam gibi görmüşüm... Eyvah!.. Damdöper... Şüphesiz iyisiniz!

— İyiyim elbette.. İşte Ruvadöper... Murat, cür'ete hayran olarak uzanıp baktı:

— Hani? diye safiyetle sordu... Döper yok...

— Vay canına! Ben da Damı Vale görmüşüm... Durunuz... Önünüzde ne var?

— Altıyüz yetmişbeş... Seksen... Altıyüz doksan.

— Buyrun... Bir daha da elinize dikkat edin!

— Ya, peki... Ödüm koptu! Refik bey on lira çıkardı.

— Hepsi gidiyor! diye homurdandı. Aliye hanım:

— Oyun pek büyümesin! diye yalvardı.

— Karışma rica ederim... Gene beni kızdıracaksın... Kâadı yapsana Rüştü... Aptal aptal ne bakıyorsun?

Doktor Rüştü, arkadaşının evvelce verdiği nasihat üzerine, onun açtığı kâatlara ekseriya rölâns yapıyor. Refik bey tereddütsüz görüyor, böylece iki ortak ekseriya

reste kadar giderek diğer oyuncuları korku içinde tutmaca çalışıyorlardı. Aliye hanım, oyunu bilmeyen meraklılardandı. Zengindi ve aşıktı. -Murat'ın artık bundan şüphesi kalmamıştı- Rüştü de kâra ortak olduğundan ve arkadaşının kazanacağına emin olduğundan serbest davranıyordu.

Murat, o kadar sevdiği halde, kâat file etmekten vazgeçmişti. Kendisini acemi göstermek için kâatları altmışaltı oynar gibi açıyor, fakat oyun kaidesinin şart kıldığı sürati de zerre kadar kaybetmiyordu.

Yalnız bir defasında boş bulundu. Elinde açacak kâat olmadığı halde, öfkeyle:

— Valör! diyen Refik beyin yüzüne bakarak:

— Neyle açtınızdı? diye sordu.

— Ben mi? İki şey ile... Döper'di de...

— Üç kâat istediniz!

— Yedilileri attım... İşte buradadır.

Kâatları telâşla karıştırdı. Murat hemen kendisini topladı:

— Tabi oradadır. Zahmet etmeyin... Ben de öyle düşünmüştüm de... Ondan sordum. Bana pokeri öğreten arkadaş... (Döper'i bozup Üç'e giden mutlaka iyi oyuncudur.) demişti.

— Kâadı dağıtınız... Hiç gelmiyor... Bugün ne pis şansım var!

Ortaklar telâşlandıkça Murat sakinleşiyor, oyun bırakmıyor çıkarıyordu. Rüştü çoktan dekave olmuştu. Üç eldir, Refik'e karşı kaybettiklerini verir gibi yaptığı halde vermiyordu. Nihayet önündekileri üç Onlu ile Murat'a kaptırdı. Kıvranmağa başladı. Çaresiz:

— Bozuğum kalmamış, beş lira verir misiniz Refik bey! dedi.

Aliye hanım, Murat'ın kazanmasına memnun oluyordu ama, öfkesi burnuna sıçramış olan Refik'ten çekindiği için ağzını bile açamıyordu.

Daha şimdiden Murat'ın önüne elli lira toplanmıştı. Şehzadebaşı'nda bildiği her oyunda kâatların hakkını tam vermesiyle meşhurdu. Pokeri gayet dikkatli, atik, tabia-

tına rağmen heyecansız oynardı. Böylece sabaha kadar devam etseler, binlerce lira yutacağına emindi. Zaten tehlikeli olan Refik'ti. O da acemiye yeniliyorum düşüncesiyle çoktan ambale olmuştu.

Turlara başlamışlar, oyun iyice büyümüştü ki salon--dakiler içeri girdiler.

Fatma :

— Aşkolsun Murat bey... derken birdenbire sustu. Murat hayretle döndü.

Ertuğrul Hikmet:

— Ooo! Poker varmış. Seyrederiz! Buyurun hanımlar! dedi, sonra oyunculara sordu-.- Müsaade ediyor musunuz?

Bunalmış olanlar cevap vermediler. Murat sakin bir

sesle :

— İyi olur! Buyrun! dedi. Zaten bitiyor!..

Fatma üç el sonra, mücadelenin Refik beyle Murat orasında cereyan ettiğini ve bu mücadelede Murat'ın kazanmakta olduğunu anladı. Yüzündeki öfke dağıldı.

— Pas...

— Valör.

— Peki...

— Hayır.

— Evet. Üç kâat.

— İki kâat...

— Üç.

— Yok.

— Bop.

— Üç valör.

— Peki!

— Hayır!

— Neyiniz var?

— Döper As.

— Gene mi? Bugün bunun döper asını geçemedim.

İyisiniz!

— Mersi!

Murat, ancak sinemalarda görülen kumarbazların gü-lümsemesiyle fişleri çekti.

679

Kalabalık Refik beyi büsbütün heyecanlandırmıştı. Murat'ın kâat verdiği ellerden birisinde gene bir büyük blöfe kalktı. Henüz önüne çıkardığı 30 lirayı yarım dakika bile geçmeden kaybetmiş oldu.

Cüzdanından bir elli liralık çıkardı:

— Hepsi! Meydan okur gibi bağırdı. Ertuğrul Hikmet damağını şaklattı.

Refik bey ona döndü. Kibirli bir bakışla biraz süzdü :

— Birşey mi dediniz? diye sordu.

— Pek anlamadım da... Şaştım.

— Neye?

— Bu oyuna hep şaşarım... Para verirler. Para alırlar...

— Oyun bittiği zaman Murat, Refik beyin elli lirasını bozdu. İçinden 37 lira daha aldı. Mahcup mahcup gülümsedi:

— Afedersiniz! Acemiye kâat ilk zamanlar pek fazla gelirmiş. Bana bu oyunu öğreten arkadaş, böyle de-diydi.

— Doğrudur. Acemi ile oynamağa kaç kere tövbe ettim. Duramıyorum. Haydi! Bir seans daha!..

— Olmaz! Hanımlar bizi bekliyorlar. -Fatma'ya döndü:- Özür dilerim Fatma hanım! dedi, bu oyun dört kişi olmazsa oynanmaz. Siz de orada eğlenebiliyordunuz... Durunuz canım! Suçumu biliyorum. İşte bir sürü de kâr ettim. Valdeniz hanımefendi müsaade ederlerse sizi Bü-yükdere'ye kadar otomobille götürüp getireyim!..

Aliye hanım :

— Gidiniz! İyi olur! dedi.

Refik bey ümitsiz bir gayretle, gözleri kıpkırmızı:

— Bir seans daha... Bir saat sürer... Bir saat sonra gidersiniz! diye yalvardı.

Murat, paraları ceketinin yan cebine saymadan koydu.

— Başka bir gün gene oynarız! dedi, bu oyunu
bana öğreten arkadaşım! (En ustalarla oynayacaksın! O

680

zaman iletletirsin!) demişti. Siz de ustasınız! Her zamans oynamak isterim... Şimdi müsaadenizi rica

edeceğim. Olur mu efendim!

Kalktı. Yorgun bir çocuk gibi içini çekti.

Koridorda Fatma'ya :

— Kumarda kazanan aşkta kaybeder ama, dostluktan kârlı çıkar! diye keyifle fısıldadı.

— Az kalsın! Az kalsın ağzıma geleni söyleyecektim. Ertuğrul bey kolumu sıkarak mani oldu. Neden?

— Benim için... Pek rahat olduğumu gördü de... İkiniz de eksik olmayın bugün herkes eksik olmasın!

— Ne kazandınız?

— Bir saatta doksan küsur lira... Size şampanya bile

içiririm.

— Hayır! Otomobil gezintisi elverir! İnsan, birisinin yenilmesini ister de onu yenilmiş görürse pek seviniyor. Siz de öyle misiniz?

— Tıpatıp... En beşerî bir histir. -Sesini yükseltti:-Kaç kişiyiz? Yedi. Bir arabaya sığmayız. Bize iki yeni taksi çağırsınlar... Eşreften şiirler dinlediniz mi?

Ayşe :

— Dinledik, dedi. Namık Kemal'le alay etmesini nasıl hoş görüyorsunuz?

— Şimdi herşeyi hoş görüyorum.

— Birşey soracağım? Matmazel Safo'yu sevmiyor muydunuz yoksa?..

Murat'ın yüzü durgunlaştr.

— Neden sordunuz?

— Ölümünün üzerinden bu kadar az bir zaman geçtiği halde âdeta keyiflenebiliyorsunuz da...

Murat bir an düşündü:

— Bilmem ki... diye mırıldandı, sahiden, insan gibr seviyordum sanırım... Pek mi tuhafım?

— Tuhaflık asıl bende... Üzerime elzem olmayan şeyleri böyle hep sorarım. Tok sözlü olmak istiyorum ama,, istediğim tok sözlülük de bu değil herhalde. Patavatsızlığımı affedersiniz?

— Otomobilde söyleyeceğiniz şarkıya göre... Sesiniz çok güzelmiş...

Her zaman pek az konuşan Muallâ:

— Dans edilebilir bir yere gidelim Murat ağabey, dedi, siz artık çok oluyorsunuz!

İki otomobile pay oldular. Arkadaki otomobilde şoförün yanına kurulan Ertuğrul Hikmet'in :

— Görsün bizi görmeyenler yahu! diye âdeta bağırdığı duyuldu.

Bu söz şairin pek keyifli olduğuna delâletti. Murat, kurnaz kurnaz güldü...

İzmir şehri, -daha kurtuluşunun üzerinden on sene bile geçmeden- Fethi beyi, Mustafa Kemal'e dahi göstermediği bir sevgi ve heyecanla karşılamış, muhalefet partisi şefini, Başvekilin resmine kurşun sıkıp polisleri denize atarak bağrına basmıştı.

Bunu İstanbul yapmış olsaydı, Murat'ın o kadar gücüne gitmezdi. İstanbul «Bin kocadan arta kalan bir nevi bakir» di. «Dişleri düşmüş sırıtan» ağzıyla tarih boyunca nicelerini nasıl öpme vesilesiyle delirtmiş, sonra bu öptüklerini yüzlerine tükürerek nasıl yerden yere vurmuştu. Fatih diye bağrını bastığı haşin delikanlı, daha on sene evvel (Hain) diye kovalanan bir sülâlenin ekber evlâtlarından değil miydi?

İzmir'e gelince: Ona bu vefasızlığı Murat bir türlü yaraştıramıyordu. Mustafa Kemal'i dünya unutsa, İzmir unutamazdı, unutmamalıydı.

Ertuğrul Şevket, bu şikâyete karşı: — Milletler her zaman, Mustafa Kemal'lerden daha çok birşey sevmişlerdir: O da (Hürriyet) dir, diyordu ama, bizim memleketimizde hürriyet bile ancak Mustafa Kemal'le beraber olduğu zaman bir mâna ifade ederdi. Mus-

lafa Kemal'siz hürriyet... Fethi beyle beraber idrâk edilecek hürriyet Murat'a, tamamıyla sakat, salyaları akan, yarı deli, vücudu çıbanlar içinde bir ayyaş kadına benziyordu.

Murat, büyük apartımanın altındaki mağazayı bar yapmak için kiralamak isteyenlerin tekliflerini Aliye hanıma götürürken tramvayda işte bunları düşünüyordu. Kederli değil, öfkeliydi. Mustafa Kemal Paşa'nın tahammülüne şaşıyor, şakayı uzatmasını ayıplıyordu. Bu bir müsamaha ise, yanlıştı, zaaf ise ayıptı!

Milletin hemen hemen topyekûn Serbest Fırka'yı tutması, Murat'a, oyundan dışarda kalmış hissini vermeğe başlamıştı. Zorla bastırdığı bir atılış, onu da zaman zaman kalabalığın gittiği istikamete döndürüyordu. En beteri, artık, akıntıya karşı, Mustafa Kemal'le beraber olmanın kahramanlığa benzer tarafını da kaybetmesiydi.

«Acaba hata mı ediyorum?» suali daha sık sık, aklına gelmekte, daha zor uzaklaşmaktaydı.

Babası Mahir efendi, o kadar sevdiği halde, Abdülha-mit'i en müşkül zamanında hiç farkında olmadan terke-divermişti. Durmuş efendi amcasından kaç kere dinlediği bu hazin ve inanılmaz macera, kendisini bir kat daha korkutuyordu. Mustafa Kemal için, Mustafa Kemal'e rağmen birşeyler yapması lâzımken, birilerine bar kiralamakla uğraşmak, rezaletti. Yazıhaneden çıkarken :

— Allah vere de züppe oğlan orada olmasa!., demişti.

Şimdi, bunu tekrarladı. Bugün Refik beyin değil, babasında bile olsa cahil azamete, küstah lâubaliliğe tahammül edemeyecekti.

Tekrar cigara yakmak istedi. Tekrar tramvayda olduğunu hatırladı. «Niçin böyle yasaklar koyuyorlar. Böyle lüzumsuz yasaklar koyarak mı, bu milleti kendimizden

soğuttuk?»

Osmanbey'de indi. Sinirden içi titriyordu. Fatma'yı evvelâ görse, Fatma'yı evvelâ görmek belki de yüreğine rahatlık verirdi. Murat'ın kalbinde Fatma her zaman.

bütün tanıdığı kadınlardan ayrı bir yerde durmuştu.» Kederli bir kız! diye düşündü, öyle ki, hüznü güzelliğine bir-şeyler ilâve ediyor. Yahut da insan bu kederi yenip onun güzelliğine bir türlü erişemiyor! Bedbaht şu halde... Bedbaht olmaz mı? Onu o kadar bedbaht etmiş... Annesi olacak şey...»

Dudaklarını ısırdı. Aliye hanım için kendi kendisine karşı bile asla bu kadar cesur olmamıştı.

Bir dükkân aynasında yüzünü bir an gördü. «Anası ölmüş... Ablası dağa kaldırılmış gibi...» Somurtkan bir surat...«Anası dağa kaldırılmış...» Bu da şimdi nerderv aklına geldi. Nazım Hikmet'ten bir mısra... Kim söyle di de...

Halbuki «Ne anam var, ne kardeş!» Gülümsedi. Kapının zilini çevirirken asap bozukluğu tamamıyla geçmişti.

— Hanımefendi?

— Yukarıdalar efendim. Bir dakika haber vereyim?

Şapkasını çengele astı. Bir aralık çantayı asmağı düşündü. Halbuki ciddi bir iş adamı gibi görünmek için bir kâada birşeyler yazmıştı. «Hep numara! Hep...» dedi.

— Buyrun?

— Fatma hanım burada mı?

— Hayır!

— Kim var?

— Refik bey...

Yoldaki kadar telaşlandı. Delikanlıya bir an hak verdi. Bu da bir geçim yoluydu. Bazı insanları yolmak lâzımdı. Kendisi nasıl çantayı çengele asmadıysa... Değil mi?

— Buyrun Murat bey!... Nasılsınız?

— Hürmetler ederim hanımefendi...

İşlerine bakmağa başladı başlayalı artık bu kadına (Teyze) diyemiyor, bilhassa Refik beyin yanında bu kelimeyi kullanmamağa dikkat ediyordu.

Refik bey gene kanapeye yatar gibi yaslanmıştı. Bu haliyle zabit elbisesi giymiş şakacı bir genç kıza benziyordu. Her yerde böylece kendisini emniyette gören insanlardan olmalıydı. Murat, bir bakışta, kırmızı atlas ka-

nape üzerinde, sarı saçlı kız yüzüyle meydana getirdiği şehevî manzarayı gene elinde olmadan beğendi. Ve birdenbire onu, geçen gün Kara Cemil'le beraber gördüğünü hatırladı. Onlarda kendisini görmüşlerdi. Murat, anlaşılmaz bir hisle başını çevirip savuşmuştu.

— Büyük mağazayı kiraya veriyoruz, diye aklı tamamıyla başka yerde olarak söze başladı, bar yapacaklar-mış. Uç senelik konturato imzalayacağız. Onlar beş senelik diye ısrar ediyorlar. Düşündüm. Eğer bar tutarsa dükkânın kıymeti artar...

— Siz bilirsiniz!...

— Olmadı. Ben size danışıyorum. Beş senelik konturato bir başka şeydir, üç senelik bir başka şey... Beyoğlu ağzına kadar boş dükkânla dolu...

— Siz nasıl isterseniz...

— Baksana bana Murat efendi!...

— Buyrun!

— Siz Kara Cemil isminde birisini tanıyor musunuz?

— Kara Cemil mi? Tanıyorum! N'olmuş?

— Hiç... Öyle sordum... Madam Tamara'yi nereden

tanıdınız?

Murat, gözlerini küçülterek baktı. Refik beyde bugün bir başkalık vardı. Kendisine hiç de yaraşmayan bir tereddüt... Dost olmak isteyen bir hal ki... Murat yüzünü buruşturdu:

— Bir tesadüfle tanıdım!

— Pahalı kadındır da...

Aliye hanımın sonra söylediğine göre Murat'ın suratından insanı dehşete düşüren birşey geçmişti.

— Bazı erkekler tanırım Madam Tamara'dan daha pahalıdırlar. Pardon! Erkeklikte değil, orospulukta... Anladınız mı? -Hemen Aliye hanıma döndü- Affedin, dedi, bitirelim mi?

Refik bey:

— Kinayeden anlamam! diye zorla güldü, size birşey tenbih etmiştim. Aksini yapmışsınız... Biz askerler bir kere söyleriz. Dişi lâftan hoşlanmayız!

— Nedir o tenbih ettiğiniz?

— Kiracılardan bir Şam'lı hanımı pek sıkıştırmamanızı söylemiştim. Siz zavallının iki ayağını bir pabuca sokmuşsunuz.

— Ben mi? Ben kendilerini görmedim bile... Allah razı olsun müterakim kiraları bir arkadaşımla yollamışlar Yedi aylık birikmişti!. -Aliye hanıma gülümsedi:- Hatırınızda mı? Kalyoncukulluğu'ndaki evin kiracılarından...

Kadının cevap vermesine vakit kalmadan Refik bey:

— Bir de yalan söylüyorsunuz, dedi, bîçare kadının üzerine polisleri musallat etmişsiniz...

— Polis değil efendim! Komiser! Ahlâk zabıtasından... Tanırım da... Tesadüfen oraya gidecekmiş, hatırlatmasını rica ettim.

— Bana kadıncağız rica etmişti. Ben de söz vermiştim.

— Kadıncağız mı? Yoksa kızı mı? Hani dokuz yaşında bir çocuğu var!

— Sen ne demek istiyorsun? Ne demek? Açık konuş?

— İyi ama, birader, benim sizinle açık yahut kapalr konuşacak hiçbir şeyim olamaz. Hamdolsun... Ben buraya iş için geldim...

— Terbiyeni takınmazsan... Beni öfkelendirirsen... Aliye hanım çaresizlik içinde araya girdi:

— Rica ederim Refik...

— N'olmuş?... -Murat'a karşı başka türlü konuşan adam şimdi güzel yüzünü çirkinleştirerek dehşetli bir hal almıştı:- Şimdi başımıza bir de Murat efendi mi çıktı? Bir de müdahale etmeğe kalkıyorsun... Pek hoşlandınsa, küçük hanım, biz aradan çekilelim...

— Refik bunu nasıl söylüyorsun...

— Biz enayi değiliz... Biz adamj gözünden anlarız... Senden cesaret bulmasa ne haddine... Ben ortak mal kullanmam...

Murat, sözünü bitirmesine vakit bırakmadı, elini kaldırarak bir kere:

— Kes! diye bağırdı, sonra yumuşak bir sesle fakat katiyyen emretti:- Derhal pilini pırtını topla defol... Derhal...

686

— Bana mı? Sen...

— Derhal diyorum. -Gene elinin balta gibi bir hareketiyle Aliye hanımı susturdu:- Bana Şehzadebaşı'lı Murat derler, sana da (Pamuk oğlan!) Pamuk oğlanlar benim leşimin önünde bile kadınlara hakaret edemezler... Bir kelime daha söylersen seni ayağımın altına alır çiğnerim. Sonra da sürüyerek Merkez kumandanlığına götürürüm. Kara Cemil belki anlatmıştır. Söylemektense yapmağı severim ama, seni sırtındaki üniformaya bağışlıyorum. Çünkü onu babam da taşıdı... Bir küçük fark elbette var... Lâkin ne çare... Haydi yallah!

Refik bey. Kara Cemil'i dinledikten sonra zaten ürkmüştü. Ve zaten de pek korkak bir adamdı. Yardım ister gibi Aliye hanıma döndü:

— Siz mi öğrettiniz? diyecek oldu. Murat ayağa kalktı:

— Gidiyor musunuz? diye kükredi, aneak sür'atle gitmeğe vaktiniz var... Yoksa dişlerinizi dökerim... Çabuk...

— Peki! Ben size gösteririm... Görüşürüz! Askerlik

şerefim...

— Bırakınız canım... Hamdolsun öyle şeylerden haberiniz yok -Kapıdan çıkıyordu ki seslendi:- Dursanıza az kalsın unutuyordum. Bu akşam Piç Ali sizi mutlaka görmek istiyor.

Refik bey hızla döndü. Suratı dehşet içindeydi:

— Piç Ali mi? Ne demek?

— Piç Ali!.. Bak tosunum! Bedava yenilmiyorsun! Ben polise telefon etmesini de bilirdim. Tarlabaşı'ndaki pansiyonunu bastırır, seni ellerinde kelepçeyle defederdim. Bu eve bağışlıyorum. Aliye hanımefendiye... Anladın mı? Bir daha ayaklarımın arasında dolaştığını görürsem keyfine!..

Aliye hanım, ancak şimdi Refik beyin nasıl korktuğunu anladı. Zabit kötü kötü yutkunuyor, bir türlü bırakıp gidemiyordu. Kadın, mutlaka birşey söyleyeceğini anladı ve ne söyleyeceğini var kuvvetiyle merak etti.

Pamuk oğlan, dudaklarını yalayarak:

687

— Teşekkür ederim kardeşim! diye mırıldandı.

— Sus rezil! Ben senin neden kardeşin oluyor muşum! Defol!

Yalnız kaldıkları zaman yapmacıksız bir mahcubiyetle Aliye hanımdan özür diledi:

— Beni mazur görebilecek misiniz?.. Şeye değmezdi... Vallaha... Teveccühünüze...

Kadın dimdik yüzüne bakıyordu. Yüzü biraz sararmıştı. Murat şaşırarak bir an sustu:

— Belki karışmağa hakkım yoktu... Birdenbire...

Aliye hanım döndü, oturduğu kanapenin arkasına kapanıp ağlamağa başladı. Şaşkınlığı büsbütün artan Murat biraz düşündükten sonra: «Seviyor... Çok seviyor... Tuu Allah kahretsin!» diye düşündü.

Aliye teyzesinin omuzları sarsılıyordu. Bütün kadınlar gibi ağlamağa başlayınca müdafaasız, aciz bir küçük kız çocuğu haline gelivermişti.

Murat uçsuz bucaksız bir merhamet hissederek sessizce yaklaştı.

— Ağlamayın ama, diye dolu bir sesle yalvardı, bakın bakayım bana... Üzüleceğinizi hiç düşünmedim. O kadar âdî bir adamdı ki... Oyunda hiyle yapıyordu. Kadınların parasıyla yaşıyordu. Eroin kaçakçılığı ile uğraşıyordu. Tehlikeli bir adamdı. İnsanı lekeleyecek bir adam... Onunla beraber çıkmak şerefinizi lekelerdi... Bakınız diyorum. Belki başka türlü de konuşulabilirdi. Sizin yanınızda olmadan anlaşabilirdik. Hayvanlık ettim. Rica ederim... İsterseniz, şimdi gider bulurum... Bu kadar sevdiğinizi •düşünemedim...

Aliye hanım hızla döndü:

— Kimi seviyorum? diye kısık bir sesle bağırdı, onu mu?.. Ne adam olduğunu çoktan anlamıştım. Lâkin ayrılmağa korkuyordum... Kimsemiz de yok... Ne kadar iyi yaptın Murat! -Oturduğu için aşağıdan yukarıya bakıyordu. Yüzüne gözyaşları acaip bir parlaklık vermişti:- Sen ne kadar cesur bir erkeksin!..

Gayet tabii bir hareketle delikanlının beline sarıldı. Yüzünü karnına sürerek içi titreyen bir sesle:

— Yüzüme öyle bakma! dedi, utanıyorum... Pek mi adi bir kadınım?..

— Rica ederim...

Murat sesini hiç beğenmedi. Bir yerlere doğru düştüğünü mübhem surette hissettiği halde, kendisini kurtaracak en küçük bir harekette bulunamıyordu.

— Benden nefret etmiyor musun!.. Doğru söyle... Ağzı yarı açık, öylece uzanmış, cevap bekledi. Bu

olgun kadın yüzünde, hain bir ifadeyle dişlerini gösteren ağız erkek cinsini, kadın cinsine çeken ebedi cazibenin bütün kullanılmış ve kullanılmamış kudretini bu anda temsil ediyor gibiydi. Murat, nefret etmediğine onu ancak bir surette inandırabileceğini insiyaklarıyla sezdi. Hiç hazır olmadığı halde, bu

aralık ağzı hınçla öptü.

Ve dehşete kapılarak çekilmek istediği anda artık iş işten geçmişti.

Murat, Aliye hanımla, öz annesiyle yatar gibi yattı.

On dakika sonra çantasını da bırakıp şapkasını kaparak sokağa çıktığı zaman, bir aralık duyduğu dehşet birkaç misli fazlasıyla üzerine hücum etti. Yazıhaneye kadar yalnız birşey düşündü. Bu düşünce de duyduğu dehşeti ömründe hiç hissetmediği bir ümitsizliğe çevirdi.

Fatma'yı ebediyyen kaybetmişti... Ebediyyen... Fatma'yı ebediyyen kaybetmek yaşamak gücünü, kendisini hayata bağlayan ve muvaffak olmak için mücadeleye zorlayan biricik bağı kaybetmekti.

«Benden namusuz insan yoktur... Benden daha namussuz!» diye içini derin derin çekerek düşünüyordu.

Yazıhanede bereket versin kimse yoktu. Masaya oturdu. Bir yere dimdik bakarak ne yapabileceğini tasarladı. Gene Anadolu'ya iltica etmek icabediyordu. Bir ölümden sonra, annesinin ölümünden sonra, sanki bir yapışık kardeşi varmış da onun cesedini de beraber götürüyormuş gibi Anadolu'ya gitmişti. Şimdi gene işte o soğuk ve artık yabancı cesedi hissediyordu.

Annesi Canseza hanım... İyi ama Canseza hanımla Aliye hanımın arasında hiçbir fark yoktu ki... Buna nasıl cür'et etmişti? Peki! Kendisi böyle bir rezil... Ya Aliye ha-

nım?.. Dünyadaki bütün kadınların yüksekliğini, gururunu taşıyor zannettiği insan... Fatma'nın annesi...

Oturduğu yerde bir batağa doğru kayıyordu. Bir aralık başka bir düşünceyle (Hıh) diye bir ses çıkararak ve kalbini üşüten dehşeti, içine saplanıp kalmış bir bıçak namlusu gibi hissederek dikildi kaldı.

Selim amcası, nihayet bu işleri böyle olsun diye mi orada öldü? Sakarya'nın kenarında... Sakarya'nın... Resimden tanıdığı mert yüzü şimdi karşısındaymış gibi gözlerini yumdu. Bu kâbus'tan artık ölünceye kadar kurtulamayacaktı! Bitti!

Selim amca tabancasını kılıfına koyup geriye döndüğü zaman vurulmuştu. Demek ona orada asıl düşmanın geride kaldığı malûm oldu. Tabancasının belki de son kurşunlarını bu sebeple yakmamıştır.

— Aman yarabbi! diye hafif bir çığlıkla ellerini yüzüne kapattığı zaman kapı hızla açıldı. Celil bey gülerek içeri girdi.

— Burada mısın kâtip?

— Evet efendim?

— Bugün mahkeme yok. Hayret nerede?

— Bimiyorum. Ben de şimdi geldim.

Yüzünde olması ve herkese görünmesi iâzım gelen iğrençliği avukatın görmemesine ve kendisinin söylenenleri anlayıp münasip cevaplar verebilmesine şaşarak ayakta duruyordu.

— Okudun mu gazeteleri kâtip?

— Okudum evet!

— İşte böyledir bu... Millet kısmının sanki hafızasr yoktur. Unutuverir... Bu sefer iyice inandım. Sizin parti artık hapı yuttu!.. Gel yol yakınken bize geç...

Murat, hatta gülümsedi. Bazan insan öldükten sonra refleksleriyle kısacık müddet yaşarmış...

Celil bey içeriye geçip yerine yeni oturmuştu ki telefon çaldı.

Murat, bir müddet anlayamadan baktı. Sonra dinleyiciyi kaldırdı. «Aman yarabbi!» Aliye hanım konuşuyordu:

690

— Alo! Murat!

— Efendim!

— Bak ne söyleyeceğim. Hemen bir otomobile bin... Derhal buraya gel.

— Ben mi? İmkânı yok efendim!

— Asıl gelmemenin imkânı yok! Ne halde olduğumu bilemezsin... Derhal diyorum...

— Kabil değil... -Yutkundu:- Şey var. Patronla beraber mahkemeye gideceğiz...

— Olamaz. Deli olacağım... Patronunu ver. Ona rica ederim. Haydi...

— Durunuz! Hiç kabil mi?

— Artık bilmiyorum. Şimdi... Şimdi geleceksin. Yoksa ben gelirim... Bak yalvarıyorum.

Murat, saçları ter içinde:

— Peki! Bir dakika... Diye mırıldandı:

Telefonu açık bırakarak ara kapıya doğru yürüdü. Artık birşey düşünmüyordu. İçeri girdiği zaman, patronunu, elinde dinleyiciyle gördüğü halde bunun marvasını bile anlayamamıştı.

Celil bey, aletin konuşulacak tarafını kapatarak:

— Ne var? diye göz kırptı, bir de nazlanıyorsun öyle mi? Oğlum böyle telefonlar almak ebedi değildir. Bir zaman gelir... Eyvah dersin!

— Bir tanıdık efendim... Acele bir iş...

— Hâlâ söyleniyor! Koşsana serseri! Yıkıl!... Ben o akraba sesini iyi tanırım... Vaktiyle bize de akrabaların böyle işleri düşerdi. -Murat'a (defol) manasına elini sul-ladıktan sonra en nazik sesiyle telefona:- Şimdi gönderiyorum hanımefendi, dedi, bir şey değil birşey değil... Akşama kadar da salıvermeyin... Hiçbir işi yok... Rica ederim. Vazifemiz...

Murat, şapkasını bir müddet evirip çevirdi. Merdivenleri koşarak indi.

Otomobilde yalnız birşey düşünüyordu: Fatma'ya rastlarsa... Fatma'ya rastlamaman... Artık Fatma'ya hiç rastlamamak lâzım... Çünkü Fatma yüzüne bakar bak-

maz her şeyi bir anda anlar... Onun her şeyi bir anda anlaması kıyametin de kopması demektir.

Aliye hanım Murat'ı oda kapısında karşıladı. Hizmetçinin duymasına bile ehemmiyet vermeden:

— Beni nasıl bırakıp gittin? dedi, ne hainsin... Boynuna sarıldı. Delikanlıyı nefesini kesinceye kadar öptü. Sonra kesik kesik konuştu:

— Birdenbire kendimi dünya üzerinde yapayalnız zannettim... Rüya mı diye bakıyorum. Çantan burada... Sonra içerimde birşey var. Senden birşey... Otursana... - Yavaşça iterek yumuşak bir yere oturttu: Görüyorsun ya... Deli gibiyim...

— Kapıyı örtseniz...

— Neler düşünüyor... Beni nasıl bırakıp gittin? Hiç mi acımadın..

Sabahlığa benzeyen ince beyaz ipekten, yakası dantelli bir entari giymişti. Kumral saçlarının çerçevelediği yüzünde, sesinin şikâyetine rağmen mesut bir ışık vardı. Gözleri, gözleri değil, asıl ağzı... Bu ağız en akıllı, en hassas gözler kadar manalıydı.

Murat tekrar hiçbirşey düşünememeğe doğru kaydığını hissetti. Bir korku... Bir loşluk... Ve bu kokuyla bu loşluğun içinde kımıldayan beyazlı kırmızılı birşey ki... Cinsi cazibenin de, zevkin de ta kendisi... Bu zevk, sevdiği kızda, sarhoşlukla deli gibi arzu ettiği başka bir kadında asla duyulmamış birşey... Uğruna cinayet işlenir bir iptilâ... Öfkeden daha sürükleyici...

— Beni hiç mi sevmiyorsun? Bana acımıyor musun?

— Seni sevmemek olur mu? Senin için insan kendini öldürür!

— Allah göstermesin... Benim için yaşayacaksın... Hep yaşayacaksın... E mi?

Murat, gözlerini saadetle yumdu. Üzerinde hisetti-ği maddi ağırlık sanki saadetin kendisiydi. Neden

sonra kadın:

— Hiç böyle olmamıştım, diye inledi, sana ölünceye kadar dayanamam diye korkuyorum...

Murat anlamak gayretiyle gözlerini kırpıştırdı. Bu ha-

692

reket gözlerinin kamaştığına da delâletti. Aliye hanım:

— Öyle yapma! diye yalvardı... Sen ne tuhafsın. Aklıma geliyor. Çok evvelden de bir gün bana böyle bakmıştın. Odada yalnızdık da âdeta korktum.

— Evet biliyorum! Kırmızı bir entari giymiştiniz! Kadın, dehşetle sıçradı. Elini yanağına götürdü:

— Nasıl biliyorsun. Dokuz yaşında yoktun?..

— Biliyorum. Siz dokuz yaşında değil beşikte de sevilecek kadınsınız... .

— Aman yarabbi! tevekkeli değil... Ötekilerin hiçbirisine benzemiyorsun... Sende herşey erkek... Ben mah-voldum.

— Niçin?

— Beni bırakırsan ölürüm...

— Seni bırakır mıyım? Deli misin!..

«Senin için ben bir hayat bıraktım.» diyecekti. Vazgeçti. İçinin rahatlığını yadırgayarak, Aliye'nin saçlarını öylece, bir müddet okşadı. Birşeyler seziyordu. Gayet mübhem, gayet uzak, şuurla asla alâkası olmayan bir şeyler ki... Bir şeyler her neyse. Aliye ile kendisini dünyanın diğer şeyleriyle katiyen ayırıyorlardı. Bu ayrılıp uzaklaşan şeylerin başında Fatma da yardı.

Saçları daha sıkı, daha hoyrat tuttu. Hâlâ aralık duran, ve böyle durduğu için de dünyanın en tatlı aptallığını temin eden kırmızı ağzı, tüketmekten korkuyor gibi kendisine yavaş yavaş çekti.

— Beni iyi ki çağırdın, dedi, çağırmasaydın ne yapardım. Değil mi?

Kadın, gözlerini yumup kendisini hiçbir aklın ölçe-meyeceği bir vüs'atle -Bazı kadınların hayatında sürü sürü erkek olduğu halde bir an bile hisetmeden ihtiyarladıkları bir serhoşlukla -teslim ederek buna cevap verdi.

Murat aybaşında tahsilatı götürdüğü zaman aralarında başka bir münasebet yokmuş gibi defterini açmış, ki-

693

sa birşeyler anlatmış, sonra paraları dikkatle sayarak küçük masanın üzerine bırakmıştı.

Ancak o vakit, Aliye hanımın sözlerini dinlemediğini, hareketlerine zerre kadar aldırmadan yüzüne biraz da hayretle baktığını farketti.

— İşte bu kadar sevgilim, diye güldü, yalnız küçük apartımanın mahut ikinci kat kiracısı bizi gene atlattı. Ancak yarın öğle üzeri bu ayın kirasını da, bakiyelerini de ödeyeceğini vadetti. Onları da yarın alır, kapıcıyla yollarım. Siz de şu hazırladığım makbuzu ancak o zaman imzalar, kapıcıya verirsiniz! Olur mu?

— Ne sevimlisin... Bakıyorum da...

— Sade bu kadar mı? Çok üzüldüm. Artık iş bitti. Beni neden öpmüyorsunuz?

Aliye hanım boynuna sarıldı. Bu hareketi yaparken, Murat'ın masaya bıraktığı paralardan bir kısmı yere dökülmüştü.

Kadın anlatmağa başladı:

— Biraz geç kaldık ama... Bir deniz kenarına gitsek diyorum... Tenha bir yere Fatma da istiyor. Orada sen bizde kalırsın olur mu?

— Pek istiyorsanız... Ama, hep düşünüyorum. Fatma'yı üzmeyelim. Kızlar annelerini pek kıskanırlar. Bir-şey sezdi mi dersiniz?

— Zannetmem! Sezmiş olsa mutlaka anlardım.

— Hırçınlaşıyor mu?

— Derhal... Bazan hoşuma gider, bazan asabımı bozar. Bir tuhaf kızdır.

— Onu hiç üzmemeliyiz... Nasıl yapsak?

— Ben kendisine söyliyeceğim... Senden de bahsederim... Neresini daha çok seversin? Boğaz mı? Ada mı?

— Tenha olsun... Seni düşünürken tenhalığı pek özlüyorum. Büsbütün insansız bir yer...

— Teşekkür ederim.

Geri çekildi. Yere dökülmüş paraları gördü. Eğilip aldı. Bir kısmını kapıcılar getirdiği için buradakiler üçyüz lira kadardı.

Hepsini masaya karmakarışık bıraktı. Sonra büyük bir dikkatle ve gülümseyerek, ikiye ayırdı.

— Gözlerini kapat birisini intihap et bakalım! dedi.

— Neyi?

— Bunlardan birisini... Sonra sayarız. Şansımızı denemiş oluruz.

— Ben şansımdan memnunum sevgilim. Ayrıca denemeğe hacet yok. Siz eğer şüpheliyseniz, hepsini sayınız. Enaz bir misli fazla şansınız olmuş olur.

— Hayır beni dinleyeceksiniz. Sonra çok kederlenirim... İşte ben bunu alıyorum. Bu da sizin...

Murat, başını eğdi:

— Teşekkür ederim hakkımı muhafaza edeceğinize

söz vermiştiniz.

— Öyle şey olmaz. Seni yalnız 30-35 lira için sabahtan akşama kadar şuradan şuraya koşuyor düşünmek beni hastalandıracak... Rica ederim... Bak gücenirim Murat... Beni sevmediğini zannederim... Manasız bir düşünceyle beni üzmek istememelisin. -Paraları avuçladı. Murat'ın cebine koymağa davrandı:- Rica ederim...

Murat, bileğini tuttu. Bir çocuğa nasihat veriyormuş gibi kaşlarını çatarak:

— Bakınız, dedi, bu bir ücret ödemek olur. Zor bir iş. Satılık kadınlar var ya... Ücretleri maktu kadınlar. Ben, onlara bile para verirken son derece sıkıntı çekerim. Annemi esirciler, köyünden çalıp Saraya sattıklarından mıdır, nedir, böyle paralı alışverişlerden nefret ediyorum. Sonra ben kendimin satılık olmadığımı iyice hissetmeliyim.

— Sen neler söylüyorsun budala? Benim param olmasa senden istemeyecek miyim?

— Onu şimdilik tabi sayıyoruz. Sonra beni de şeye... benzettiniz diye pek kızarım. Lütfen elinizdeki kirliliği bırakınız da, ovucunuzun içini öpeyim...

Aliye hanım, bir an Murat'ın yüzüne baktı. Gözlerinden, güzelliğine ve kadınlığına pek yaraşan bir gurur geçti. Paraları bırakıp, elini, Murat'a, cansızmış gibi terket-ti.

Murat, pembe avucu küçük küçük öperken:

— Teşekkür ederim! diyordu, itaat size ne kadar yakışıyor... İnsan sizinle her zaman mesut olur.

— Öyleyse ben ne düşündüm. Sana bir kal saati alacağım. Dakika başında bakar, beni hatırlarsın!

— Hayır! Mersi! Sizi hatırlamak için hiç bir şeye ihtiyacım yok. Sevginizden daha kıymetli bir hediye olamayacağını nasıl düşünemiyorsunuz. -Bileğini öptü:- İşte bir saat!.. Bir de söz vereyim: Paraya ihtiyacım olursa muhakkak size söylerim.

— Sahi mi?

— Söz veriyorum...

— Para için sıkıntı çekmeni istemiyorum. Bunu duyarsam, yahut sezersem seni artık eskisi kadar sevmem... Hiç sevmem!..

— Tabi... Elbette...

— Sonra bu işlerle kendini üzmene de razı değilim... Sonra... O kadınları istemiyorum.

— Kadın yok ki... Hep bunu söylüyorsun... Bir siz varsınız...

— Seni Fatma'dan bile kıskanıyorum...

— Pek ayıp!

Murat, somurtarak sevgilisinin saçlarını okşadı.

Fatma'yla karşılaşmak umduğu kadar müşkül olmamıştı. Bir aralık ebediyyen kaybettiği için ölünceye kadar azap çekeceğini düşünmüş, ne yapacağını şaşırmıştı. Sonra, beklenmedik vakanın ertesi günü. Akşam yemeğinde, kıza dikkatle baktı. Yüreğinde mahvolmuş bir adamın kederini bulamadı. Yalnız utanıyordu. Bu utanma, böyle vaziyetlerde genç üvey babaların hepsine düşen bir vazifeydi. Tabii idi.

Daha başlangıçta oldukları halde, maceranın sonunu da merak etmeğe başlamıştı. Aliye hanımla evlenmesine imkân olmadığına nedense emindi. Bu emniyet, kadının kendisinden enaz 15 yaş büyük olmasından gelmiyordu. Münasebetleri o kadar şuursuz bir şiddetle başlamıştı ki, bunun fazlalaşmasına da böyle devam etmesine de imkân olamazdı. Bu gibi alâkaların hepsinde oldu-

ğu gibi, gözlerini yummak, kendini kapıp koyuvermek, hiçbirşey düşünmemek, hesaplamamak icap ediyordu. Buna da Safo'nun hazin hatırası pek meydan verememekteydi. Safo, yüreğinde, söz verdiği halde bir türlü yerine getirilemeyen, yerine getirilmedikçe de, üzüntüsünü arttıran bir vazife gibiydi.

Reçina'ya da iyiden iyiye alışmıştı. Ekseri geceler, Perapalas'ın arkasındaki kır kahvelerinden birisinde oturuyorlar, dönüşte yukarı çıkıyorlardı. Aliye ile gece kalmalarına şimdilik imkân olmadığı için, Reçina'ya misafir olduğu zamanlarda boynunda, kollarında kalan boğuşma izlerinden de bir kıskançlık mevzuu meydana gelmiyordu.

Yazıhanede de adeta yalnızdı. Hayret bey yaz münasebetiyle hemen hemen hiç uğramıyor, Celil bey on dakika görünüp savuşuyordu.

Murat, Aliye hanımla hesap görmekten dönünce, adet ettiği üzere bekleme odasına geçti. Kanapeye uzandı. Bazan Reçina'nın azgın baskınlarına uğradığı halde, hergün bir iki saat uyuyordu.

Tam dalacağı sırada, telefon çaldı. Beddua ederek" kalktı. Yarıyolda Tamara ablayı hatırlayarak söylenmeği kesti. İki haftadır gene kadıncağızı ihmal etmiş, uğramağa vakit bulamamıştı.

Bir yalan uydurmağa hazırlanarak dinleyiciyi aldı:

— Alo! Murat bey mi?

— Evet! Kimsiniz?

— Ben Fatma!..

— Sahi mi? Ne iyi? Neredesiniz?

— Bir bakkaldan telefon ediyorum. Benim için iki saat vaktiniz var mı?

— Akşama kadar... Geçe yarısına kadar... Ne kadar isterseniz...

— İki saat... Nerede buluşuruz.

— Siz neredeyseniz derhal gelirim...

— Tünel başında... Mondiyal'de bekliyorum. Derhal

mi?

— Derhal... Kuş gibi...

Telefonu kapattı. İçinde hiç bir heyecan yoktu. Buna biraz şaştı. Lâkin aklı başında bir kızın, annesine ait bir münasebeti uzun müddet fark etmemesine imkân olamayacağını çoktan kestirmişti, «inşallah... Bu işi de bugün bitiririm!» diye düşündü. Soğukkanlılığına hayran olarak, Tünel'e koştu.

Fakat yukarda, karanlıktan aydınlığa çıkınca, yüreği yavaş yavaş bir başka türlü çarpmağa bdşldı. Bu hal gitgide öyle rahatsız edici bir şekil aldı ki, Mondiyal'e beş, on adım kala, geri dönmeği, savuşmayı bile düşündü.

Fatma, her zamanki ciddi yüzüyle mecmuaları karıştırıyordu. Murat'ı görünce elini uzattı:

— Rahatsız etmedim ya...

— Hayır! Yalnızdım... Bilâkis...

— Bugün canım sıkıldı. Beni bir sinemaya götürür müsünüz?

— Peki... -Murat şaşırmıştı:- Görmek istediğiniz bir film var mı?

— Hayır! Sinema olsun da, hangisi olursa olsun...

«Bu sıcak havada.. Ne biçim şey!» Murat böyle düşünerek bir tehlike karşısındaymış gibi kendisini toplamağa çalıştı. Vaziyet normal değildi.

Fatma Elhamra sinemasının önünde:

— İşte meselâ buraya girelim, dedi, kalabalıktan sıkılıyorum. Loca'da otururuz olur mu?

— Elbette...

İçeri girdikleri zaman, film çoktan başlamıştı. Karlı dağlar üzerinde bir tayyare uçuyordu.

Murat, kızın ceketini çıkarmasına yardım etti. İskemleyi düzeltti. Kendisi de yanına oturdu. Yüreğinde hâlâ, Tünel'de başlayan çarpıntı vardı. Gözleri karanlığa alışınca gizlice yüzüne baktı. Yüzü sakin... Göğsüne dikkat etti. Hiç bir heyecan alâmeti yoktu... «Hatta dalgın bile değil... Öyleyse benden ne istiyor!» diye telâşla düşündü. Bu sakinlik Murat'a daha tehlikeli geldi.

— Bana birşey mi söyleyecektiniz Fatma?

Bunu gayr-ı ihtiyarî sormuştu. Sorar sormaz da hemen sustu.

— Evet!

— Nedir?

Bir an alaca karanlıkta gözgöze durdular. Kız yorgun bir sesle:

— Beni öper misiniz? dedi.

— Efendim?

Fatma yüzünü uzatmıştı bile... Tıpkı annesi gibi... Dudakları biraz aralık... Aynı kadın kokusu... Korkunç

benzerlik...

Murat, uzanıp tadını iyi tanıdığı bu aralık ağzı öptü.

Kız, gözleri kapalı olduğu halde, bekledi. Öpüş tekrarlanmayınca, öfkesiz şikayetsiz, dümdüz bir sesle:

— Böyle değil, dedi, annemi öptüğünüz gibi... Başını biraz çevirmiş yan bir bakışla bakıyordu. Murat, darbeye aynı kuvvetle mukabele etmek için

biraz geri çekildi. Kaç gündür sakladığı en büyük kozu ölçülü bir suretle ortaya attı:

— İyi ama şekerim, ben sizin (Kâhyanız) değilim ki,

annenizin kâhyasıyım...

Fatma sadece bozuldu.

— Bunu Necip mi söyledi?

— Demek siz başkalarına da söylediniz?

— Hayır! Yalnız Necip'e söyledim. Niçin yalnız, Ne-cip'e söylediğimi de bilmiyorum. Bana bunun sebebini bulmak için yardım eder misiniz?

Murat, galiba inkâr beklemişti. Kımıldamağa başlayan öfkesi gene şaşkınlığa hatta korkuya dönüyordu.

— Yardım mı? Anlayamadım! dedi.

— Evet! Ben neden o kadar terbiyesiz oldum?.. Neden hâlâ pişman bile değilim!.. Siz, Necip'in nazarında haysiyetsiz bir insan olsaydınız bundan ne kaybederdiniz! Ben ne kazanırdım?

— Beni şaşırtıyorsunuz Fatma! Size bazı hususlarda izahat vermeğe belki mecburum. Lâkin bu mecburiyeti, ister misiniz... Basitleştirelim. Akıllı kızsınız...

— Hiç bir kız akıllı değildir. Bunu hep siz vehmedersiniz... Bakınız nasıl oldu. Necip böyle şeyleri düşünüp söylemez sanılır değil mi? Bir ara siz dışarı çıkmıştınız!

Ben arkanızdan, nasılsa bakmışım... Yavaşça ne dese beğenirsiniz! «Fatma hanım, dedi, Murat iyi bir erkek... Onunla evlenmeği hiç düşünmediniz mi?»

— Siz de, derhal: «Ne münasebet!» dediniz değil mi? «Kala kala annemin kâhya'sına mı kaldım?»

— Tastamam, böyle değil... Ama, bu manada 6lr söz... Halbuki sizi severim... Tanıdığım erkekler içinde en çok kıymet verdiğim de sizsiniz... Bunu bilirsiniz...

— Şuna (siz idiniz!) diyelim mi?

— Hayır! Gene de sizsiniz. Bir kere annemin kâhyalığı meselesinde ne kadar haksız olduğumu kimse benim kadar bilemez... Siz bize bu hususta sadece eski bir dost gibi yardım ediyorsunuz... Ücret için ileri sürdüğünüz şart, benim gibi, emsali arasında pek de budala olmayan bir kızın gözlerini yaşartmalıydı. Nitekim de öyle oldu. Sonra o pis adamı evimizden defetmeniz...

— Ben defetmedim. Kendisi gitti.

— Yalan! Hizmetçi hepsini dinlemiş. Sizden hâlâ korkarak bahsediyor. Biz erkeksiz yaşayan kadınlar, erkeğin her çeşidinden sizin havsalanıza sığmayacak derecede korkuyoruz. Hele palaskalı, arka cebi tabancalı olursa... Ben o pisliği evimizden bir bölük asker çıkaramaz sanıyordum. Sizi de o kadar cesur bilmiyordum. Kalyopi: «Aman küçük hanım, burada olup da duymalıydınız, dedi, Murat beyim bir coştu. (Seni ayağımın altına alırım) diye bir bağırdı. Refik beyin yüzüne bakınca gülesim tuttu. Ben kadınlığımla o kadar korkmam! Pek tabansızmışf Pek de uydurma erkekmiş!» dedi. Bize yaptığınız bir iyilikten dolayı size teşekkür edecek yerde...

— Teşekküre de lüzum yoktu.

— Olmaz mı? Nasıl üzüldüğümü tasavvur edemezsiniz. Annem, pek düşüncesiz bir kadındır. Çocuk kadar da saftır. Böyle münasebetlerine canım sıkılmıyor değil... Lâkin bunları facia haline de

getirmiyorum. Genç bir kadın. Benim annem olduğu için yaşamayacak mı? Lâkin âdî insanlarla ahbaplık ettikçe kendisi de farkına varmadan adileşiyor...

Murat, hiç istemediği halde, garip bir ses çıkardı.

700

«Çok oluyordu artık bu anlaşılmaz sersem!..»

— Hayır! Hayır! Vallaha onu demek istemedim. Bilâkis, sizden sonra ummadığım kadar değişti. Siz onu birkaç gün içinde adeta yükselttiniz. Bundan dolayı da size teşekkür ederim.

— Rica ederim Fatma... Bana hakaret etmeğe kendinizi haklı buluyorsunuz. Belki de sahiden haklısınız. Lâkin tekrar rica ederim, hakaretleriniz hiç değilse, size yakışmalı. Birisini alçaltmak isterken kendi seviyenize zarar vermeyin!

— İyi ama, demin, daha şimdicik... Beni öpmenizi rica etmedim mi? Bütün seans boyunca öpseydiniz, hiç sesimi çıkarmıyacaktım. Annemi nasıl öptüğünüzü bildiğim halde...

— Anlamıyorum...

— Bana inanasınız diye... Başka çare bulamadım. Ben de sizden rica ederim. Sözlerimden başka manalar çıkarmayın. Konuşmağa mecburuz. Belki tam anlatamıyorum. Ama, sizin anlayışınıza güveniyorum. Bana yardım etmenizi biraz da bu sebepten istedim. Sizi annemden, annemi sizden kıskanmıyorum. Annem, münasebetinizi bildiğimden henüz şüphelenmiyor bile... Halbuki başkalarıyla olduğu zaman, ortada birşey başlamamış bile olsaydı huysuzlanırdım. Sorunuz da bakınız. Evde ne kadar iyiyim. Hatta onu iki kere de öptüm.. -Fatma içini çekti:- Çoktanberi hiç öpemiyordum. O pis adamların bir-şeyleri bana da sıvaşacak diye... Halbuki sizden sonra. Böyle bir iğrenme gelmedi...

Murat, büyük bir pişmanlık hissetmeğe başlayarak, ne yapacağını şaşırdı. Kızı okşamak, teselli etmek, ona birşeyler söylemek, hakkından gelinmez dehşetli şeyler vadetmek lâzımdı. Boğazı kurumuştu. Kendisine eza vermek istiyor gibi gırtlağını acıtarak üstüste yutkundu.

Bereket Fatma, sesinin kederli ahengini birdenbire değiştirmişti. Adeta keyifli keyifli:

— İkimiz de yanılmışız değil mi? diye yavaşça sordu.

— Neden?

701

— Siz de beni seviyorum zannetmiştiniz, ben de sizi seviyorum sanmıştım. Öyle değil mi?

Murat, süratle düşündü. Gayet doğru söylüyordu. Kaç gün, müphem olarak sezdiği fakat bir taraftan da katiyetle emin olduğu hakikat bundan ibaretti. Nitekim, demin, kızı öperken bunu artık hiçbir şüpheye yer kalmayacak surette anlamıştı. Fatma'ya karşı duyduğu hislerin hepsi, Aliye'ye karşı çocukluk günlerindenberi beslediği arzudan başka birşey değildi. Fatma annesine benzesin benzemesin, ona ait birşey olduğu için Murat'ın gözünde hiç kimsenin tutmadığı bir yeri tutmuş

kalbinde erişilmez bir emel olarak bunca sene yaşamıştı. Halbuki işte belli birşey, bütün bu hisler, şahsen ona ait bulunmuyorlardı. O ancak bir vasıtaydı. İkinci temasta yüreğini kaplayan vuzuhsuz rahatlık da bundan ileri gelmişti. Hakikat buydu ama, bunu şimdi, umduğundan daha aca-ip bir insan olduğu anlaşılan Fatma'ya nasıl söyleyecekti.

Fakat, uzayan cevabı daha fazla beklemedi.

— Öyle, evet! diye emniyetle tasdik etti, sizi hep kocam olacaksınız diye düşünürdüm. Hele tekrar buluştuğumuz bu birkaç ay içinde bu düşünce hiç aklımdan çıkmadı. Sizi arkadaşlarıma göstermek istiyor, sizinle iftihar ediyordum. Konuşmağa başladığınız zaman içim ferahlanıyor, diğer insanların, bilhassa kızların üzerindeki tesiriniz hoşuma gidiyordu. Bu, müstakbel bir koca için belki böyledir. Lâkin Safo'yıı görünce biraz şüphelendim. Kendi tasavvuruma bakarak size kızmam, Safo'yu kıskanmam lâzımdı. Halbuki içimi didik didik yokladığım halde, böyle bir hisse rastlamadım. Safo'yu, bir türlü sevimli bir yenge halinden çıkarıp mesut bir rakibe haline getiremedim. Hatta birdenbire eşarp hediye etmeme Sühey-lâ çok şaştı. Bunu ben de ona çok zor izah ettim. Size, beraber olduğumuz zamanlarda da, sizden uzakta da adeta tasarruf ediyordum. Bunu arkadaşlarımdan da hiç saklamıyordum. Süheylâ'yı şaşırtan da bu oldu. O Refik olacak terbiyesiz, sizi yanımızdan küstah bir tarzda kaldırınca, ömrümde sahici öfkeyi ilk defa hissettim. Haka-

reti nasıl olup da sezmediğinize, sezdini2se neden tahammül ettiğinize bir türlü akıl erdiremedim. Hele sizi cebren oyuna oturtmaları karşısında bizzat bana o zaman ve şimdi hatırası bile dehşet veren bir hiddete kapıldım. Sanki hakarete uğramıştım. Sizin şahsınızda benim gururum kırılmıştı. Bereket versin, Ertuğrul Hikmet bey orada, da, sonra otomobilde de beni teskin etti. Beni iyi anladığı için kendisine hâlâ minnettarım, dedi ki: «Bunda bir iş var Fatma baeı,» dedi, «göreceksiniz,» dedi, «bizim deli böyle şeylere dikkat etmez değildir. Sabrediyorsa bir sebebi olacak! Biraz dişimizi sıkalım. Hepimizin ve kendisinin öcünü bakın ne güzel alacak!» dedi. Siz de hakikaten güzel öc aldınız... Teşekkür ederim...

— Bırakın canım...

— Evet! Pek seviniyorum. Bunu anlamıyor musunuz? Sonra... Ne diyordum. Evet... Bütün bu his karışıklığı beni çok şaşırttı, çok üzdü. Neticede sizi asla bir sevgili gibi sevmediğimi, sizin bana asla, benim istediğim koca olamayacağınızı anladım... Bunu artık siz de anladığınız için izah etmek kolaylaşıyor! Biz kadınlar, bu işlerde, sizden daha evvel davranabiliyoruz. Bu kanaata gelir gelmez ne kadar sevindiğimi anlatamam. Annemle olan münasebetinizden evvelsini söylüyorum. Neden mi sevindim. Çünkü kendimee uygun düşmeyen taraflar vardı. Bir kere ben dehşetli kıskancım. Sizi sevgiliniz, karınız gibi kıskanmıyordum. Bu düpedüz sevmemek demekti. Halbuki sizi seviyordum da... Meğer, sevgili gibi değil... Artık biraz acaip olacak ama, ağabey gibi... Bir uzak fakat pek sevilen, hürmet duyulan, iftihar edilen bir akraba gibi seviyordum. Hatırlıyor musunuz? Size iki kere (ağabey) dedim. O gün, bence yeni olan bu düşünceyi deniyordum. Deneme pek muvafık netice verdi. Siz, ancak o kelimeyle benim için asıl yerinizi almıştınız.

Murat, o kadar sevindi ki, kızın bütün bunları ümitsizlikten söyleyebileceğini bir an aklına getirmeden, ellerini

tuttu:

— O kadar mesudum ki Fatma, dedi, Allah senden razı olsun! Bir de kendine (Aptal) dersin. Asıl aptal be-

703

nim! Bu dünyada benden daha budala adam bulunmaz!

— Hayır! Ben de aptalım. Hepimiz biraz aptalız... Beni öpmenize kadar tamamıyla emin değildim. Öpüşmek herşeyi meydana koydu. Siz henüz aramızdaki sevginin mahiyetini bulmuş değil düşünmeğe başlamışken ağzınız bir an bile yanılmadı. Beni (Ağabey) gibi öptünüz. Bir kız, benim kadar budala ve acemi bile olsa bunda asla hata etmez! Şimdi içim rahat Murat ağabey... Icim buraya kadar tamamıyla rahatladı. Buradan sonrası için <te sizden yardım bekliyorum.

— Nedir? Hayhay! İmkânsız olanı bile senin istediğin hale getireceğim. Sana peşinen söz veriyorum.

— Mersi! Sen hep bu kadar kuvvetli miydin? Şu anda pek kahramansın. Evet! Birşeyler yapabilirsen, ancak sen yaparsın... Şimdi ikinci safhaya geçiyorum. Seni kocam gibi düşünürken... Ekseriya kalabalıkta, gizlice tetkik ederdim. Üstüste (Hayır! Olamaz!) derdim. Sebebi de: Sen çevik adamdın, hem vücutça, hem de zekâca... Böyle olunca seni sımsıkı kendime bağlamağa, senin hayalini bile başkalarına kaptırmamağa, ve başkalarını senin hayaline sokmamağa gücüm yetmeyecekti. Bana başka türlü bir arkadaş lâzımdı. İşte bu düşünceyle seni ancak ve yalnız Necip'in gözünde alçaltmağa çalıştım. Bunu da düşünerek yapmadım. O seni bana koca olmağa münasip görünce... Hakarete uğramış gibi birşey hissettim. O âna kadar, emin ol, tasavvur ettiğim kocanın Necip olabileceğini bir an bile düşünmemiştim. Tahteşşuur ne tuhaf işler bilir misin? Meğer gizli gizli bana bu oyunu hazırlıyormuş. Sevdiğim bir erkek beni bir başkasına peşkeş çekiyormuş duygusuna kapsidım. Bunun ne demek olduğunu imkânı yok anlayamazsın. Şimdi, söyle bana, Necip benim istediğim bir koca değil mi?

— Tamam! Silik bir adamdır, ama namusludur. O kadar merttir ki... Ayrıca gösteriş yapmağa tenezzül etmez. Ne kadar da sevimlidir değil mi?

— Bilmem! Böyle hesaplar yapılamıyor. İnsan kendisini apansız sevmiş buluyor. Tutuk bir delikanlı. Sanki bu devrin insanı değil. Çok eskiden unutulmuş, kalmış...

704

Eminim, o kâhyalık meselesini de öyle benim istediğim manada anlamamıştır. Anlasa söylemezdi.

— Sahi! Evet! Gülerek söyledi. Şimdi daha iyi hatırlıyorum... Hay Allah kahretsin! Ne kadar beyhude üzülmüşüm... Sonra da (Kızı korkutma birader!) demişti.

— İşte gördün mü? Yani (Her işimize daha şimdiden karışıyor.) diye bazı kızlar yapmacıktan şikâyete kalkarlar ya... İşte öyle zannederek... Sana yardım etmek istedi. Ne saftır yarabbi! Melek gibi...

Son sözleri söylerken yüreği titriyordu. Murat'ın şüphesi kalmadı. Dolgun bir sesle:

— O rezili, ensesinden tutup sürükleyeceğim... Ayaklarının dibine atacağım... Yahu biz erkekler

ne hayvanız! Ne kadar budalayız! -Kızı saclarından tutup kendine çekti. Başını göğsüne dayadı. Yanağını okşayarak baba gibi konuştu:- İyi ettin Fatma kız! Erkeklikte bizi geçtin. Seninle asıl ben iftihar ediyorum. Necip'i benden iste... Onu sana çoktan verdim. Yalnız bir ricam var. Beni ve anneni...

— Bırak canım... Sevişmek hiçbir zaman sue değil. Bahusus kimseye zarar vermiyorsa...

— Bunlar ne güzel sözler!.. Ne ümitli... Mersi canımın... Mersi birtanem...

— Necip'i fazla şaşırtmana razı değilim. Ürker. Bir tuhaftır. Bilirsin ya... Yavaş ol... Ona her zaman bol bol acımışımdır. Biz bu işi Muallâ ile de konuştuk. Haberin var mı? Mutabıkız!

— Sizi maskaralar...

— N'apalım? Herkes kendi işini yürütmeğe mecbur oluyor. Ben ister miyim... Necip'e (Seni seviyorum!) desem... Belki bırakıp Mısır'a kaçar... Utancından.. Onu sen sımsıkı tut. Ama, birşey daha söyliyeyim! Eğer seninle evlenmemi kastetmemiş olsaydı, sana karşı bile bu kadar hayâsız olamazdım. Bilmez değilsin Murat ağabey, ümit olmayınca insan sevmiyor...

— Bilmez miyim? Tabi...

— O sözü bana ne kadar zor söylediğini görmeliy-

din! Say ki bir kere öldü de tekrar dirildi. Sevgilim benim...

Fatma, yüzünü Murat'ın göğsüne sürerek:

— Ya, Murat ağabey, işte böyle bu İşler... diye rahatça, şımarık şımarık içini çekti.

— Peki seni başka türlü sevdiğimi anlamış olsaydın?

— Sahi! O da var. Biraz garip olurdu? Nasıl izah edebilirdik bilmem ki... Meselâ: Benim annemde senelerdir devam eden bir (Zaaf ânı) var. Her kabahati ona yükletir. Sen ne yapacaktın?

— İnsan öyle çapraşık mahlûk ki... Ölesiye sevdiği halde gene de ihanet ediyor.

— Ölesiye sevdiği halde... Dünyada hiç namuslu kadın bulunmamak icap eder. Halbuki ben bir sürü tanıyorum. Onlar hamdolsun ölesiye sevmemişler. İhanet daima bir şeyi ispat etmektedir: Ortaya sevgiye benzer bir-şey olmadığını...

— Pek insafsızsın!

— Burada insafsız olmaktan başka çare yok. Elbet birgün sen de bunu deneyeceksin ve bana da hak vereceksin! Sen beni çok seviyorum zannetseydin, ben gene Necip'le evlenirdim ama, saadetim tam olmazdı. Kabiliyet meselesi. Bazısı kalpleri kırıp geçmekten bir çeşit öğünme payı bile çıkarır. Ben o

kanaatta değilim! Herkes mesut olmalı. Bunu o kadar şiddetle düşünür, arzu ederim ki... Dünyada insanlar kendilerini mesut etmemek için o kadar uğraşırlar ki... Hemen nazarı dikkatini celbeden kederim, galiba bundan ileri geliyor... Beni bir sinema locasında bir kere öptüğünü Nceip'e söyler misin?

— Ne münasebet! Delirdin mi?

— Ben söylerim.

— Necip'in yerinde olsam, ben bu itirafı zor anlarım.

— O senden daha iyidir. Hemen anlar...

— Peki! Bu lüzumsuz söz neyi halledecek?

— Ömrümün sonuna kadar artık kendimi kocam-

dan başka hiç kimseye, hatta Murat ağabeyime bile öptürmeyeceğimi!...

— Necip'i yavaş yavaş kıskanacağım.

— Yok! O kadar da değil... Sen arkadaşlarına ancak gıpta edersin. Sevgililerini kıskanmazsın. Uydurma... Haydi, çıkalım! Necip'i bana ne zaman yollarsın?

— Yarın!

— Bu gece uyuyamam! İçeri nasıl girecek? Nasıl konuşacak? Bak, sakın ona lâkırdı belletme! Olduğu gibi... Ne sevimlidir. Daima şaşkın... Daima canı sıkılmış yüzüyle, ne hoştur.

Necip, gece vakti Murat'ı kapıda görünce, âdeti olduğu üzere canı sıkılmış gibi sevindi. Murat:

— Çay içmeğe geldim arkadaş, dedi, şöyle tenhada iki bardak iyi çay içelim...

— Başüstüne... Buyur...

İyi bir tesadüfle kızkardeşi Muallâ, annesiyle beraber komşuya gitmişti. Necip bu kocaman eski zaman konağının biricik erkeğiydi. Sefir mütekaidi olan babası iki sene evvel ölmüştü. Zengindiler. Bu suretle Fatma'yla denk düşeceklerdi.

Necip'in bahçe üstündeki odası o kadar derli topluydu ki, insan bu oda sahibinin bizzat kendisine karşı bile çekingen davrandığını hissederdi. Çiçekler sayılmazsa herşey sadeydi.

Murat kapıyı çaldığı zaman, Necip'in Pul koleksiyonuyla meşgul olduğu ortadaki albümden ve muhtelif zarflardan anlaşılıyordu. Delikanlı:

— Çalışıyordum, dedi, karışıklığı mazur gör...

— Çay!

— Söyledim. Hazırlayacaklar. Hangi rüzgâr attı seni?

— Bir küçük hesabımız var. Onu göreceğiz!

— Nasıl? Borç mu? Ben hiç hatırlamıyorum.

— Hatırlamazsın ya... Sen bana baksana Necip efendi, ben ne zaman sana evlenmem hususunda vekâletname verdim. Sen benim işlerime burnunu ne demeğe sokuyorsun?

Necip hatırlamağa çalışarak gözlerini kırpıştırdı. Sahiden telâşlanmıştı:

— Vekâletname mi? Ne diyorsunuz?

— Fatma'ya sen ne dedin bakalım? Benimle evlenmesini söyledin mi?

— Söyledim!

— Bir de (Söyledim!) diyor! O da bunu ben sana öğretmişim manasına almış. Bugün yakamı toparladı. Bana bir etmediğini bırakmadı.

— Ne dedi?

— Dedi ki: «Senin gibi on parasız haddinr bilmeden beni ağzına nasıl alabiliyor!» dedi. Sonra dedi ki: «Hem ne biçim iş? Kendiniz söylemeğe dahi cesaret edemiyorsunuz! Demek bunun imkânsızlığını da anlamışsınız küstahlığınıza şaştım!» dedi. Yerin dibine geçtim!

— Aman kardeşim!.. -Necip çaresizlikle ellerini oğuşturuyordu:- Ben iyilik olsun istedim. Bilirsin böyle, işlere karışmak bari adetim olsa... Birdenbire ben de hayrette kaldım. Söyleyivermişim. Arkanızdan bir tuhaf baktı da öylece...

Murat, arkadaşını daha fazla üzmemek için güldü:

— Samimi olduğuna ben eminim! Lâkin samimiyet insanı her zaman kurtarmaz. Ben de bilmukabele sana bir ceza tertip edeceğim!

— Çok kederlendim. Hayhay! Ben şey olsun diye... Başımla beraber... Gider Fatma hanımdan özür dilerim. Sizin haberiniz olmadığını söylerim. Yemin ederim.

— Gideceksin... Özür dileyeceksin... Yemin edeceksin...

— Başımla beraber... Vah vah! Gördünüz mü? Beril affedin...

— Etmem! Ne mümkün? Dur, hele... Bana oynadığın oyundan dolayı değil... Erkekliğin namını berbat

ettiğin için... Bilmez misin birader, bu kız milletinin en umulmayanı yamandır. Hani ne demişler: «En ummadığın keşfeder esrar-ı derunun - Sen herkesi kör, âlemi sersem mi sanırsın?» demişler. Buradaki (En ummadığın) umum kızlar, demektir. (Alemi kör, herkesi sersem sananlar) da

biz erkekler. Kız ossaat işin farkına varmış. Necip, hafifçe kızardı ve korkuyla sordu.

— Hangi işin?

— Hangi işin olacak? Senin kendisini sevdiğinin...

— Rica ederim... Hayır...

— Vallaha bilmem! Öyle söyledi. (Ben zaten evselden biliyordum!)
dedi.)

— Neyi biliyormuş?

— Senin kendisini sevdiğini... Lâf aramızda, buna da pek üzülmüş görünmedi.

— Sahi mi? -Bir an durup baktı:- Benimle eğlenmiyorsun ya Murat?

— Gece vakti?.. Hayır! Hakikat bu! Arada benim namusum payımal olduğu için, şimdi sana mertçe söylüyorum. İşi bir türlü temizleyebilirsin! Yarın erkenden yeni bir kravat tak, doğru Fatma'lara git! Fatma'yı kendisinden, kendin için iste...

— Aman! İmkânı yok! Ben hiç yapabilir miyim?

— Yapacaksın! Sonra karışmam bak! (Kazma kuyuyu, kazarlar kuyunu!) demişler. (Çalma kapıyı, çalarlar kapını!) demişler. Bunları hep doğru söylemişler. Ya-nn! Anladın mı?

— Ben beceremem ki kardeşim... Ne haddime... O lâkırdıları söyledim ama, bir de bana sor. Hâlâ pişmanım! Sahiden bana darıldı mı?

— Sen ne söylüyorsun? Meseleyi Muallâ hanımla da görüşmüşler... Biz iki aptal en geriye kalmışız... Yarın ne kadar geç sen ne bileceksin?

— Fatma hanım... Beni kabul eder mi? Ben... Biliyorsun...

— Öyle bir kabul edecek ki... Sen kapıdan çıkar çıkmaz, sevincinden şıkır şıkır oynayacak... Bu da, erkeklik tesanüdü namına sana vereceğim en mühim sırdır. Haydi, çaylar gelsin...

— Fatma hanım... Şey... Ben ona bir kere bile bakamadım. Yani gözlerine...

— Bazı kızlar, gözlerine bakmadan da karşılarında-kilerin yüreklerinde olup bitenleri anlıyorlar. N'apalım!

Necip adeta yalvardı:

— Sen bunu ciddi mi söylüyorsun Allah aşkına...

— Vallaha! Kız seni seviyor.

— Aman Yarabbi!

— Evet! Yarın kendin de göreceksin ya...

— Teşekkür ederim kardeşim... Allah senden razı olsun... Saat kaçta gitmeliyim?

— Çok geç kalma... Dokuzbuçukta...

— Ne söyleyeceğimi de söyledi mi?

— Sen sahiden aptalmışsın Necip. Bu nasıl söz?

— Peki ben ne söyliyeceğim?

Murat içinden: «Elinin körünü!» dedi. Bir taraftan da sıkılgan haline acıdı.

— Bak, dinle... Diye başladı.

Geç vakte kadar çay içerek konuştular. Adeta bir hücum plânı hazırladılar. Halbuki kale çoktan teslim olmağa karar vermiş, anahtarları bile ipek yastığın üzerine bırakmıştı.

Erkekler daima romantik mahlûklardı. En basit hadiseleri bile karışık bir hale getirmekten hoşlanıyorlardı.

Necip yazıhaneye uğradığı zaman saat onbire geliyordu. Murat çıkmak üzereydi. Arkadaşının yüzüne bakar bakmaz işi anladı:

— Müjdemi isterim! Nasılmış? diye elini arkasına sakladı.

— Ver şu elini! Allahını seversen... Hiç unutmayacağım kardeşim... Bu iyiliğini ölünceye kadar.

Öyle heyecanlıydı ki, Murat, meselenin nasıl cereyan ettiğini bugün asla öğrenemeyeceğini anladı. İsrar etmedi.

Necip sadece:

— Nasıl konuştuğumu, neler söylediğimi ben de bilmiyorum, dedi, rüya da öyle değildir. Yalnız şu kadarını itiraf edeyim ki... Fatma hanımdan eskidenberi korkar-

dim. Bir ciddiyeti var ki... İnsan İngiliz Kraliçesinin karşısında bile o kadar şaşırmaz.

— Ne dedi?

— Peki! dedi, -Necip kızardı:- Boynuma sarılmaz mı? Ne kadar mesudum. Hele Muallâ ne kadar sevinecek...

— Yoksa benden sonra Muallâ hanımla da konuştun mu?

— Konuşulmaz mı? Kabil olsa bir kere de Fatma hanımla konuşacaktım.

— Ne diye? (Ben gelip seni senden isteyeceğim? Ne diyeyim? Sen ne diyeceksin?) diye mi? Hay sen çok yaşa e mi?

— Annemi bugün yollayacağım. Bugün yüzükleri ısmarlayacağım. Nereye koydum ölçüyü... Ben gideyim. Yoksa evvelâ kendimi, sonra yüzük ölçüsünü kaybedeceğim Teşekkür ederim kardeşim... Allah razı olsun... Peki...

Murat bu son (Peki) nin manasını düşünüp gülümseyerek Tünel'e bindi. Kel Enver'den müterakim kiraları almağa gidiyordu. İlk karşılaşmaları fena olmamıştı. Kendisini atlatmağa kalkmayacağına emindi.

Necip'le Fatma'nın işine gittikçe daha sevinerek ve ıslık öttürmek arzuları duyarak Kallavî sokağına saptı.

Kapıcıya uğramadan doğruca ikinci kata çıktı. Zile bastı. Kapıyı Madam Eleni güler yüzle açtı.

— Buyrun Paşam! diye yolverdi.

— Enver efendi burada mı?

— Burada.

Sokak üzerindeki küçük odada Enver efendi, sabahtan akşama ve geee yatma zamanına kadar mütemadiyen yaptığı gibi, kabadayı bir eda ile nargile içmekteydi. Nargilesi ve kafasındaki beyaz takkesiyle o kadar buranın sahibi, hakimiydi ki, insan bir bakışta teferruatıyla beraber bu Enver efendi olmasa bu apartmandaki işin birdenbire zınkkadak duracağını, bir daha da yürüyeme-yeceğini anlardı.

Murat'ı görünce hafif kımıldadı:

— Gel bakalım Murat efendi oğlumuz! dedi. Sesinde bir kibir, bir kendine güvenme vardı. Madam

Eleni'ye çıkıştı:

— Hemen bakarsın! Birisi görse ben misafire selâm vermeği bilmiyorum da öğreteceksin zanneder. Kahveleri yetiştir... Haydi!

— Yok! Ablamı zorlama! Kahve istemez! Onun do vakti var.

— Vay! Kahvenin vaktini de mi bilmiyoruz! Yahu ne olduk? Biz bunadık mı?

Cebinden bir cigara paketi çıkardı. Murat'a uzattı. Kahveler gelinceye kadar geçim zorluğundan, işlerin kesatlığından, eski devrin mumla arandığından, bu Serbest Fırka meselesinden de birşey çıkmayacağından konuştular.

Kahveleri henüz bitirmişlerdi ki, kapı açıldı. Murat arkasında tanıdık bir ses duydu:

— Evet! Enver ağabey! Benim dediğim Murat, bu Murat!

Murat döndü:

— Vay matmazel Şarlot! diye hayretle bağırdı.

— Evet ya... Bonjur! -Kız elini uzatarak yaklaşti:-Nasılsınız? Enver ağabeyim söyledi de...

Sırtında bir entari vardı. Çantası, eldivenleri olmadığına göre ya, geleli epey olmuştu, yahut da yakında bir yerde oturuyordu. Murat onun nerede oturduğunu hâlâ bilmeyişini ilk defa farkederek şaştı.

Kel Enver:

— Kız, dediydi de ben inanmamıştım, diye somurttu, seni bana bir methetti ki evlât! Olursa o kadar olur!..

— Eksik olmasın! Beni sever. Bir arkadaşın... Şarlot sözünü bitirmesine vakit bırakmadı:

— Sana birşey söyliyeceğim, dedi, biraz gelir misin?

Murat, Kel Enver'in yüzüne rahatsız rahatsız baktı. Eski kopuk:

— Varıver! dedi, yabancı yerde değilsiniz... Bakalım derdi ne?

Murat, kızın arkasından koridora çıktı. Şarlot ka-ranlıktaymış gibi elini tuttu:

— Yürü bakalım! diye güldü.

— Ne diyeceksin?

— Yürü canım! Bir oda kapısı açtı:- Buyur! Konuşuruz!

Böyle evlerin hemen hepsinde olduğu gibi, odanın bütün mobilyası bir tek karyoladan ibaretti. Murat bir bakışta örtülerin temizliğini farketti.

Şarlot kapıyı kapadıktan sonra orta yerde duran Murat'ın boynuna sarıldı. Boynunu öperek:

— İşte seni ele geçirdim! dedi, evvelâ bir öcümü alayım da...

— Ne öcü kız! Dur...

— Hâlâ dur diyor... Ölüyorum ben... Kaç zamanın hasreti sen bilir misin!..

Murat, Safo'yu, Reçina'da, Şaziment'de, Aliye'de hiç duymadığı kadar şiddetle hatırladı. Fakat Şarlot'a mukavemet edemeyeceğini de aynı zamanda anladı. Beraber içerlerken kaç kere malûm dalgınlıklarla dizdize oturmuşlar, birbirlerinin ellerine dokunmuşlardı. Şarlot delikanlının ceketini söker gibi çıkardı: Murat, bir taraftan da, bu oyunun hazırlanmasından Kel Enver'in ne umduğunu düşünüyordu. Şarlot'un cilveli güzelliğine, istinasına rağmen Murat, durgundu. Nitekim bunu bir müddet sonra Şarlot da farketti. Delikanlının kalkmasına fırsat vermeden göğsüne sokularak sordu:

— Safo'yu hâlâ unutmadın mı?

— Bırak!.. -Mevzuu hiç beğenmemişti. Kirli bir pişmanlıkla kurtulmağa çalıştı:- Bırak! Ayıp!

— Hayır! Sana söyleyeceklerim var. Safo'nun vasiyeti...

— Tam yerini buldun... Kalkalım artık...

— Dursana bak... Çocuğu neden düşürmek istedi biliyor musun? Halbuki çocuk diye geberiyordu. (Çocuk olursa beni alacak) diyordu.

Murat, alâkadar olarak kurtulma gayretinden vazgeçti.

— Neden peki?

— Bir gece sana yalvarmış... (Beni odana götür!) demiş. Aklında mı?

Murat yüreği nedametle doldu. Bir suç itiraf eder gibi:

— Evet! dedi.

— İşte o gece... O geceden evvel... Üvey babası vardı ya. Eskiden
Safo'yu kemiklerini kırasıya döğermiş. (Sonraları, dedi, memelerin büyüyünce, artık döğmeme-ğe başlamıştı. Bu sefer de, tenhada etimi sıkıyordu. Murat'ı tanıdıktan sonra kız olmadığımı anladı. Beni sıkıştırdı. Doktora muayeneye götüreceğini, dava edeceğini söyledi. Ben de vadettim. «Her gece kapımı yokla! Hangi gece sürgülemezsem, gel!» dedim. O gece Murat beni gö-türmeyince kapımı sürgülemedim! Her gece yokluyordu. Annem de sızmıştı. Geldi... Sonra da her gece geldi. Murat'ı deli gibi seviyordum ama, ondan da hoşlanıyordum. İşte o sebepten...) dedi. Anladın mı? O sebepten çocuğu düşürmüş.

Murat, inanmak ihtiyacıyla Şarlot'un yüzüne bir müddet dimdik baktı. Sonra bu güzel yüzde gördüklerine inanmış olmalı ki, derin bir solukla ciğerlerini boşalttı.

Hoyrat bir hareketle kolunu, kadının ince beline geçirip:

— Daha evvel neden söylemedin? Neden söylemedin! diye hınçla sıktı.

— Söylemedim. Bana yaptıklarının acısını çıkarmak için... Ben Reçina'ya, Safo'ya değişilecek kız mıyım?

— Kim diyor onlarla değiştiğimi!.. Ben Yordanidis'-in...

«Hatırını saydım!» diyecekti. Şarlot bu sözün de kendisine bir çeşit hakaret olacağını anlayarak bir hamleyle Murat'ın dudaklarını kapattı.

— İşte böyle canım!.. Neydi deminki!.. Adeta benimle alay ettiler sanmıştım!

¦ ¦_' — Kimler?

— Reçina'yla Safo! Seni bir methettilerdi ki... Az kalsın meraktan ölecektim.

— E?

— Hoş adamsın... Aferin!

— Sus rezil... Bir de eğleniyor.

— Bilmem. Her hafta çarşamba gecesi geleceksin...
Çarşamba gecesi... Gelmedin mi? Gözlerini çıkarırım... İşte o kadar.

Sonra elini bırakmadan odaya getirdi. Hâlâ aynı azamet ve ciddiyetle nargile içen Kel Enver'e:

— Dediğiniz kadar sertmiş ama, işte yumuşattım, dedi, kuzu gibi oldu. Çarşamba gecesi dost gecemiz...

— Allah mübarek etsin! Haşşöyle yahu! Murat, Şarlot'a bakarak gülümsedi. Kız:

— Aylıkları haftaya vereceğiz! dedi, olur mu? Boynunu bükmüştü. Murat, yutkundu.

— Ayıp ettin, dedi, ne kıymeti var!

— İşte... Nasıl? Yumuşatmamış mıyım?

Kapıya kadar getirdi. Yordanidis'in «Hele bir öpüşmesi var... Onu bir türlü unutamıyorum!» dediği cinsten bir öpüşle yeni dostunu selametledi.

Murat kapıcıya görünmemeğe çalışarak başı önünde hızla sokağa çıktı. Safo'nun meselesini dinlediği zaman yaptığı gibi bir daha derin derin soludu. Sanki yüreğine, incecik tellerden birşeyler takıldı, bunlar derisini mütemadiyen yırtıyordu da, birdenbire ondan kurtulmuştu. Safo'nun ölümünün üzerindeki tesirinin ne dehşetli birşey olduğunu yeni anlıyordu. Bu kendisine bile itiraf edemediği bir azaptı.

İşte ondan kurtulmuştu.

Artık tamamıyla hürdü. Hürriyetine sarılmış olan cenazeyi çok şükür fırlatıp atmıştı. Dünyada hiçbir insanın olamayacağı kadar hürdü...

Bu düşünceyle bir müddet maksatsız yürüdü.

Sonra durakladı.

Hürdü evet! Randevuevlerindeki kızlarla yatmak için... Ancak bunun için hürdü...

715

Elindeki bu çanta... Ayda 35 lira için sürüklediği bir başka ceset, bir başka bokluğu olan bu çanta bir gidiverdi mi, kendisini gene kahvenin üzerindeki pis oda ve açlık beklediği halde bir de utanmadan... Hürriyetten bahsediyordu.

Murat, öfke ve hicaptan kıpkırmızı kesildi.

14.7.1949 CORUM CEZAEVl

SON

Bu romanın yayın hakkı Kemal Tahir'in temsilcisi ONK COPYRIGHT Ajansından satın alınmıştır.

İSTANBUL

İL HALK KÜTÜPHANESİ

ÖDÜNÇ VLRM1-:. LOLÜÎVİÜ

Kayıt No

Tasnif No : j -

716

TEKİN YAYINLARI

Kimsecik

Orta Direk

Yer Demir Gök Bakır

Ölmez Otu

. Demirciler Çarşısı Cinayeti . Yusufçuk Yusuf

Bu Diyar Baştan Başa

Bir Bulut Kaynıyor

Baldaki Tuz . Allanın Askerleri . Teneke

. Kuşlar da Gitti . Ağrı Dağı Efsanesi . Türkiyenin Düzeni 1 . Türkiyenin Düzeni 2 . Türklerin Tarihi 1 . Türklerin Tarihi 2 . Türklerin Tarihi 3 . Türklerin Tarihi 4 . Türklerin Tarihi 5 . Millî Kurtuluş Tarihi 1 . Millî Kurtuluş Tarihi 2 . Milli Kurtuluş Tarihi 3 . Millî Kurtuluş Tarihi 4 . Devrim ve Demokrasi

Üzerine . El Kızı . Yalancı Dünya . Müfettişler Müfettişi . Üç Kâğıtçı . Sokaklardan Bir Kız . Vukuat Var . Hanımın Çiftliği . Suçlu . Dünya Evi . Kötü Yol . Eskici Dükkânı . Yağmur Yüklü Bulutlar

Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Yaşar Kemal Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu Doğan Avcıoğlu

Orhan Orhan Orhan Orhan Orhan Orhan Orhan Orhan Orhan Orhan Orhan Orhan

Kemal Kemal Kemal Kemal Kemal Kemal Kemal Kemal Kemal Kemal Kemal Kemal

5o0.00

500.00

500.00

500.00

700.00

800.00

500.00

550.00

500.00

300.00

200.00 s

150.00

200.00

650.00

650.00

600.00

650.00

500.00

500.00

500.00

500.00

500.00

500.00

500.00

500.00

600.00

500.00 450.00 350.00 350.00 400.00 500.00 450.00 400.00 300.00 300.00 450.00 350.00

. Kırmızı Küpeler . Oyuncu Kadın . Grev . Serseri Milyoner

İki Damla Göz Yaşı . Gurbet Kuşları . Evlerden Biri . Kaçak

. Kanlı Topraklar . Arkadaş Islıkları . Devlet Kuşu . Cemile . Baba Evi . Bir Filiz Vardı . Ekmek Kavgası . Sarhoşlar . Avare Yıllar . Sokakların Çocuğu . Ağca Dosyası . Terörsüz Özgürlük . Suçlular ve Güçlüler . Bir Pulsuz Dilekçe . Tüfek İcat Oldu . Çıkmaz Sokak . Büyüklerimiz . Söz Meclisten İçeri . Sakıncalı Piyade . Silâh Kaçakçılığı ve Terör . Yağmurlar ve Topraklar

Etiler, Mektupları . Aylı Bıçak . Revizyonist , Zeliş

Yağmurlar ve Topraklar . Acı Tütün

. Ay Büyürken Uyuyamam . Yakubun Koyunları . Susuz Yaz

. Senin İçin Ey Demokrasi . Nalınlar (Oyunlar 1)

Mine (Oyunlar 2)

Orhan Kemal 350.00

Orhan Kemal 300.00

Orhan Kemal	300.00
Orhan Kemal	350.00
Orhan Kemal	450.00
Orhan Kemal	300.00
Orhan Kemal	300.00
Orhan Kemal	450.00
Orhan Kemal	300.00
Orhan Kemal	300.00
Orhan Kemal	200.00
Orhan Kemal	150.00
Orhan Kemal	300.00
Orhan Kemal	200.00
Orhan Kemal	200.00
Orhan Kemal	150.00
Orhan Kemal	350.00
Uğur Mumcu	225.00
Uğur Mumcu	200.00
Uğur Mumcu	500.00
Uğur Mumcu	500.00
Uğur Mumcu	200.00
Uğur Mumcu	200.00
Uğur Mumcu	225.00
Uğur Mumcu	150.00
Uğur Mumcu	150.00
Uğur Mumcu.	300.00

Necati Cumalı 500.00

Necati Cumalı 200.00

Necati Cumalı 200.00

Necati Cumalı 225.00

Necati Cumalı 300.00

Necati Cumalı 500.00

Necati Cumalı 300.00

Necati Cumalı 225.00

Necati Cumalı .....

Necati Cumalı 200.00

Necati Cumalı 200.00

Necati Cumalı 250.00

Necati Cumalı 250.00

\

.....A İlkyaz Devrimi Oktay Akbal150.00

..... »Garipler Sokağı Oktay Akbal175.00

..... î=Carşı Kıyılar Oktay Akbal200.00

..... İİstinye Suları Oktay Akbal175.00

..... Atatürk Bir Gün Gelecek Oktay Akbal200.00

..... Bdr Mülkiyet Kalesi Kemal Tahir600.00

..... A or gun Savaşçı Kemal Tahir600.00

....T. Devlet Ana Kemal Tahir600.00

..... Kurt Kanunu Kemal Tahir300.00

..... Namuscular Kemal Tahir500.00

..... Kadınlar Koğuşu Kemal Tahir500.00

,..... Enflasyon A. Başer Kafaoğlu 400.00

..... Türk Devrim Tarihi Prof. Dr. Suna Kili 350.00

..... Türk Anayasaları Prof. Dr. Suna Kili 200.00

..... Atatürk ve Laiklik Prof. Dr. Özer Ozankaya 400.00

..... Uygulamalı Kolay Dilbilgisi Muammer Yüzbaşıoğlu 160.00

..... Örneklerle Edebiyatımız Muammer Yüzbaşıoğlu 450.00

..... Edebiyat Bilgileri Muammer Yüzbaşıoğlu 200.00

..... Yunus Emre Av. Yusuf Ziya İnan 250.00

..... Türkiyenin İktisadî ve

İçtimaî Tarihi 1 Mustafa Akdağ 550.00

..... Türkiyenin İktisadî ve

İçtimaî Tarihi 2 Mustafa Akdağ 550.00

..... Bir Sürgün Ana Alain Bosquet 300.00

..... Gün Ola Harman Ola 2 Mustafa Ekmekçi 300.00

..... Bir İşçinin Günlüğünden Mahmut Makal125.00

..... Duvar Yazarları Talip Apaydın 300.00

..... Kente İndi îdris Talip Apaydın 200.00

..... Büyük Usturalar Şakir Balkı200.00

..... Aç Ayı Oynamaz Şakir Balkı125.00

..... Atatürk ve Devrimcilik Bülent Ecevit 125.00

..... Bu Düzen Değişmelidir Bülent Ecevit 200 00

..... Serbest Faiz Politikası Tuncay Artun150.00

..... Türkiyede Bankacılık Tuncay Artun.....

..... Kara Para Faik Y. Başbuğ -

Mustafa Koç20000

..... Kölelik Dönemeci Kemal Bilbaşar 650.00

..... Memo Kemal Bilbaşar 600.00

..... Cevizli BahçeKemal Bilbaşar 300.00

..... Harran-Berlin Bekir Yıldız 200.00

Kemal Tahir _ Hür Şehrin İnsanları Cilt2